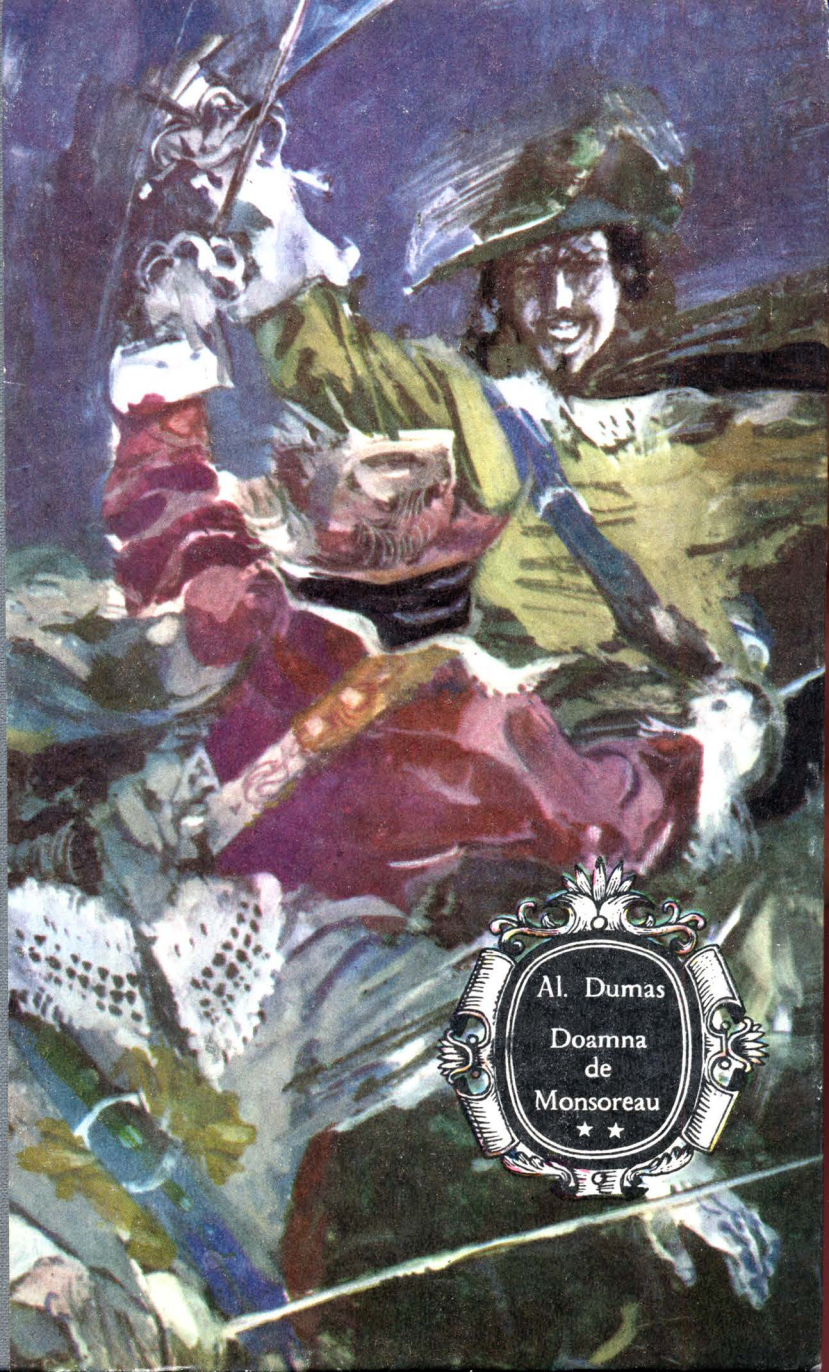
Al. Dumas
Doamna
de
Monsoreau
★ ★

ALEXANDRE DUMAS

DOAMNA DE MONSOREAU

Ediția a II-a

În românește de ION CARAION ȘI RADU POPESCU

EDITURA TINERETULUI

Coperta de POMPILIU DUMITRESCU

ALEXANDRE DUMAS

LA DAME DE MONSOREAU

TOME II

NELSON ÉDITEURS
PARIS
1937

XL

SEARA LIGII

Parisul, așa cum îl cunoaștem noi astăzi, nu mai este în zilele de sărbătoare decît un oraș mai mult sau mai puțin zgomotos sau înțesat de un număr mai mare sau mai mic de oameni decît în zilele obișnuite ; dar zgomotul e întotdeauna același, mulțimea întotdeauna aceeași. Parisul de odinioară avea mai mult decît atîta. Plimbîndu-ți ochii de-a lungul străzilor înguste, la temelia acelor case cu balcoane, stîlpi și turnulețe, fiecare cu o înfățișare deosebită, a ei și numai a ei, vedeai cîrduri de oameni grăbindu-se cu toții în aceeași direcție, privindu-se cu luare-aminte unii pe alții, admirîndu-se sau huiduindu-se pentru o pricină sau alta. Pentru că odinioară, veșmintele, armele, felul de a vorbi, gesturile, vocea, ținuta, toate constituiau amănunte ciudate, iar aceste mii de amănunte adunate la un loc alcătuiau un întreg dintre cele mai interesante.

Iată, așadar, cum arăta Parisul la ceasurile opt seara, în ziua cînd domnul de Guise, după vizita sa la rege și după discuția cu domnul duce de Anjou, urzise să-i facă pe burghezii din capitala regatului să semneze actul de recunoaștere a Ligii.

Puzderie de cetățeni gătiți în hainele lor cele mai frumoase, ca de sărbătoare, sau împodobiți cu armele cele mai splendide, ca pentru o defilare ori pentru o luptă, se îndreptau spre biserici. Înfățișarea acestor oameni, stăpîniți de același sentiment și mergînd spre același țel, era veselă și totodată amenințătoare, mai ales cînd treceau prin fața vreunui post de gărzi elvețiene sau de cavalerie ușoară. Această atitudine și, mai cu seamă, strigătele, huiduielile și provocările la care ei se dedau l-ar fi neliniștit pe domnul de Morvilliers, dacă magistratul nostru nu i-ar

fi cunoscut pe acești parizieni cumsecade, oameni fie glumeți, fie supărăcioși.

Ceea ce sporea și mai mult zgomotul stîrnit de această mulțime și, mai ales, dădea varietate privelиștii era faptul că numeroase femei, plictisite să tot stea în casă într-o zi mare ca asta, cu sau fără voie își urmaseră bărbații ; ba unele fuseseră chiar mai firoscoase : aduseseră cu ele și droaia de copii ; era un spectacol ciudat să-i vezi pe mucoșii ăia înhămați la ditai archebuze, la uriașele săbii sau la năprasnicele halebarde ale taților lor. Într-adevăr, în toate timpurile, în toate epocile, în toate veacurile, strengarului din Paris i-a plăcut întotdeauna să tîrîie după el o armă, cînd încă nu putea s-o poarte, sau s-o admire la un altul, cînd singur n-o putea tîrî.

Uneori, cîte un pîlc mai însuflețit decît altele scotea din teacă săbii îmbătrînite, făcîndu-le să vadă lumina zilei : atare demonstrații ostile aveau loc cînd treceau prin fața vreunei case cu iz de hughenot. Atunci copiii se porneau să strige cît îi ținea gura : „La Sfîntul Bartolomeu !... meu !... meu !... meu !" în vreme ce tații zbierau : „În foc cu păgînii ! În foc ! În foc !"

Aceste strigăte atrăgeau mai întîi pe la ferestre chipul gălbejit al unei bătrîne servitoare sau al vreunui preot în veșmînt negru, apoi se auzea zgomot de zăvoare la poarta din stradă. Atunci burghezul, fericit și mîndru de a fi stîrnit, ca iepurele din fabula lui La Fontaine, spaima unuia mai fricos ca el, își continua drumul triumfal, ducîndu-se să azvîrle și în alte părți amenințările-i zgomotoase și inofensive. Îndeosebi pe strada Arbre-Sec îmbulzeala era mai mare. Strada părea pur și simplu strangulată și mulțimea se îndrepta, grăbită și tumultuoasă, către un felinar strălucitor, atîrnat dedesubtul unei firme, pe care numeroși cititori de-ai noștri o vor recunoaște cînd le vom spune că ea reprezenta un pui de găină viu pe un fond albastru și că purta numele : *„Sub cerul liber"*. În pragul hanului, un om care atrăgea atenția din pricina tichiei lui pătrate de bumbac, după moda vremii, tichie care acoperea un cap cu desăvîrșire chel, perora de zor, susținînd ceva sus și tare. Într-o mînă, acest personaj agita o sabie scoasă din teacă, iar în cealaltă un catastif cu foile pe jumătate pline de semnături și striga :

— Veniți, veniți, vrednici catolici, intrați în hanul *„Sub cerul liber"*, unde veți găsi vin bun și veți fi bine primiți! Veniți, clipa e prielnică! În noaptea asta vor fi despărțiți cei buni de cei răi; mîine dimineață se va alege sămînța rodnică de neghină! Veniți, domnilor! Cei care știți să scrieți, veniți și scrieți! Voi care nu știți să scrieți, veniți și voi și încredințați-vă numele și pronumele fie mic, jupîn La Hurière, fie ajutorului meu, domnul Croquentin.

Într-adevăr, domnul Croquentin, o tînără lichea din Périgord, îmbrăcat în alb ca Eliacin[1] și cu mijlocul încins cu o frînghie, de sub care un cuțit și o călimară se luptau pentru bucățica de loc cuprinsă între ultima și penultima coastă a trupului său, domnul Croquentin, spuneam, trecuse dinainte în condică numele vecinilor lui, în cap cu acela al respectabilului său patron, jupîn La Hurière.

— Domnilor, e pentru liturghie! striga cît îl lua gura stăpînul hanului *„Sub cerul liber"*. Domnilor, e pentru sfînta religie! Trăiască sfînta religie, domnilor!... Trăiască liturghia!... Ah!...

Și se înăbușea de emoție și de oboseală, căci entuziasmul său ținea de pe la ceasurile patru după-amiază. Pînă la urmă se întîmpla că mulți oameni, însuflețiți de același zel, semnau în condica jupînului La Hurière, dacă știau să scrie, ori își spuneau numele lui Croquentin, dacă nu știau carte.

Lucrul era cu atît mai măgulitor pentru La Hurière, cu cît vecinătatea bisericii Saint-Germain-l'Auxerrois îi făcea o concurență teribilă; dar, din fericire, credincioși erau sumedenie la acea epocă, și cele două așezăminte, în loc să-și dăuneze, se sprijineau unul pe altul: cei ce nu putuseră pătrunde în biserică spre a-și trece numele în catastifele de la altarul cel mare, căci acolo se semna, încercau să se strecoare pînă la podișca de scînduri a hanului unde La Hurière își avea dublul său secretariat; iar cei ce nu izbuteau să se strecoare pînă la el se mîngîiau cu speranța c-or să fie mai norocoși la biserica Saint-Germain-l'Auxerrois.

[1] Personaj din *Athalie*, tragedie de Racine. Numele său desemnează adesea un copil modest, cu aleasă creștere.

Cînd condica lui La Hurière și a lui Croquentin au fost completate pînă la ultima filă, jupînul hanului „Sub cerul liber" ceru fără zăbavă alte două catastife, ca nu cumva să se întrerupă depunerea semnăturilor, și îmbierile rostite cu glas tare se porniră și mai cu foc din partea hangiului și a bucătarului său, mîndru de acest prim rezultat, care, în ochii ducelui de Guise, trebuia, în sfîrșit, să-l urce pe jupîn La Hurière la înalta treaptă după care tînjea de atîta vreme.

Pe cînd semnatarii noilor condici se dăruiau credinței cu osîrdie din ce în ce mai sporită și se revărsau, așa cum am spus, dintr-o stradă și chiar dintr-un cartier într-altul, în mijlocul mulțimii se ivi un bărbat înalt, care, croindu-și drum cu coatele și cu picioarele, răzbătu pînă-n preajma condicii ținute de Croquentin. Odată ajuns acolo, el luă pana din mîna unui cetățean cumsecade, care tocmai își așternuse semnătura împodobită cu o tremurătoare parafă, și-și trînti numele cu litere de o șchioapă pe o pagină albă, care dintr-o dată se înnegri, apoi, trăgînd o parafă croică, înfrumusețată cu fel de fel de împroșcături și întortocheată ca labirintul lui Dedal, trecu pana unuia care, făcînd coadă în spatele lui, aștepta nerăbdător să-i vină rîndul.

— Chicot ! citi următorul semnatar. Drace, iată un domn care scrie superb !

Chicot, fiindcă el era, nevrînd, după cum am văzut, să-l însoțească pe Henric, se ocupa de Ligă pe cont propriu. Așa că, după ce făcuse act de prezență în condica domnului Croquentin, se înființă numaidecît la aceea a jupînului La Hurière. Acesta văzuse strălucitoarea semnătură și își dorise nespus pentru sine o parafă tot atît de glorioasă. Prin urmare, Chicot fu primit nu cu brațele deschise, ci cu condica întinsă, și gasconul, înhățînd pana din mîna unui negustor de lînă de pe strada Béthisy, își scrise pentru a doua oară numele, așternînd pe hîrtie o iscălitură de o sută de ori mai strașnică decît prima ; ispravă după care îl întrebă pe La Hurière dacă nu mai are cumva și o a treia condică.

La Hurière nu știa de glumă : dincolo de ușa hanului său nu era o gazdă de pus la rană. El se uită chiorîș la Chicot, dar Chicot îl privi drept în față. La Hurière șopti

ceva în care deslușcai cuvîntul eretic, Chicot mormăi ceva asemănător cu birtaș prost și murdar. La Hurière puse condica jos, ca să-și ducă mîna la sabie. Chicot lăsă pana, ca să fie gata de a-și trage și el sabia din teacă; în sfîrșit, mai-mai că totul s-ar fi sfîrșit cu niscai lovituri de spadă, de pe urma cărora hangiul de la hanul „Sub cerul liber" ar fi făcut, neîndoielnic, o afacere proastă, cînd gasconul se simți ciupit de braț și se întoarse. Cel care îl pișcase era regele, deghizat în simplu burghez și avîndu-i pe Quélus și pe Maugiron, travestiți ca și el și purtînd fiecare, în afară de sabie, cîte o archebuză pe umăr.

— Ei, ei — interveni regele — ce se întîmplă aici? Bunii catolici se ceartă între ei?! La dracu, asta este o pildă rea!

— Domnule — vorbi răspicat Chicot, făcîndu-se că nu-l cunoaște pe Henric — leagă-te de cine se cuvine; iată un ticălos care zbiară după trecători ca să semneze în condica lui și, după ce-ai semnat, zbiară și mai tare.

Atenția lui La Hurière fu atrasă de noi doritori de a se iscăli în catastife, și un vălmășag de oameni îi despărți de podișca înfocatului hangiu pe Chicot, pe rege și pe favoriți, care, cocoțați cum erau pe pragul unei porți, se pomeniră deasupra capetelor mulțimii.

— Ce ardoare și ce bine îi merge astă-seară religiei pe străzile blîndului meu oraș! exclamă Henric.

— Da, sire, dar pentru eretici e rău, și maiestatea voastră știți prea bine că nu sînteți luat drept altceva. Priviți și la stînga; acolo ce vedeți?

— Aha! Fața lăbărțată a domnului de Mayenne și botul ascuțit al cardinalului.

— Tăcere, sire! Mergem la sigur cînd știm unde se află inamicii noștri și cînd inamicii noștri nu știu unde ne aflăm noi.

— Crezi că trebuie să mă tem de ceva?

— Ei, Dumnezeule mare! Într-o gloată ca asta nu pot garanta de nimic. Ai un briceag deschis în buzunar și acest briceag intră cu nevinovăție în burta vecinului, fără ca tu să ai habar ce face briceagul, așa, pe neștiute. Vecinul scoate o înjurătură și-și dă duhul. Să plecăm de aici, sire.

— Crezi că am fost văzut ?

— Nu cred, dar veţi fi, cu siguranţă, dacă mai rămîneţi multă vreme pe aici.

— Trăiască liturghia ! Trăiască liturghia ! se înălţă strigătul unui val de oameni care înaintau dinspre hale şi care năvăliră ca un flux în plină învolburare pe strada Arbre-Sec.

— Trăiască domnul de Guise ! Trăiască monseniorul cardinal ! Trăiască domnul de Mayenne ! răspunse grosul mulţimii care staţiona la poarta lui La Hurière, recunoscîndu-i pe cei doi prinţi loreni.

— Vai ! Vai ! Ce sînt ţipetele astea ? întrebă Henric, încruntîndu-şi sprîncenele.

— Sînt ţipete care dovedesc că fiecăruia îi stă bine la locul lui şi că trebuie să rămînă acolo : domnul de Guise pe străzi şi maiestatea sa la Luvru. Duceţi-vă la Luvru, sire, duceţi-vă la Luvru.

— Vii cu noi ?

— Eu ? Aş ! O, de mine, fiule, n-ai nevoie, ai garda ta obişnuită. Înainte, Quélus ! Înainte, Maugiron ! Eu vreau să văd spectacolul pînă la capăt. Găsesc că e ciudat, dacă nu chiar distractiv.

— Unde te duci ?

— Vreau să mă iscălesc şi în celelalte catastife. Ard de dorinţa ca mîine să se găsească o mie de autografe de-ale mele pe toate străzile Parisului. Iată-ne ajunşi pe chei. Bună seara, fiule ! Ia-o la dreapta, eu o iau la stînga : fiecare pe drumul lui. Alerg la Saint-Méry, s-ascult pe un faimos predicator.

— O ! O ! Ce mai e şi zarva asta ? tresări deodată regele. Şi de ce aleargă toţi înspre Pont-Neuf ?

Chicot se înălţă în vîrful picioarelor, dar nu zări decît un şuvoi de lume strigînd, urlînd, îmbrîncindu-se şi care părea că duce pe cineva sau ceva în triumf. Deodată, valurile gloatei se desfăcură în lături, acolo unde cheiul, lărgindu-se în faţa străzii Lavandières, îngădui mulţimii să se răspîndească în dreapta şi în stînga şi, aidoma monstrului adus de valuri pînă la picioarele lui Hipolit, un om, care părea să fie principalul personaj al acestei scene

burlești, fu împins de talazurile omenești pînă la picioarele regelui.

Era un călugăr călare pe un măgar ; călugărul vorbea și gesticula. Măgarul zbiera.

— Ei, comedia dracului ! murmură Chicot de îndată ce deslușì chipul omului și al dobitocului cu care se pomenise în fața ochilor, cel din urmă purtîndu-l pe cel dintîi. Îți vorbeam de un faimos predicator care propovăduiește la Saint-Méry. Nu mai e nevoie să mergem atît de departe, ascultă-l nițel pe ăsta.

— Un predicator călare pe asin ? ! se miră Quélus.

— De ce nu, fiule ?

— Dar e Silen — zise Maugiron.

— Care e predicatorul ? întrebă Henric. Vorbesc amîndoi în același timp.

— Ăla de dedesubt e cel mai elocvent — zise Chicot — însă ăl de deasupra vorbește mai bine franțuzește. Ascultă, Henric, ascultă !

— Liniște ! răsună din toate părțile. Liniște !

— Liniște ! strigă și gasconul, dar cu o voce care le acoperi pe toate celelalte.

Oamenii tăcură și se strînseră în jurul călugărului și al măgarului.

Călugărul se oprise să predice.

— Frații mei — începu el — Parisul este un oraș superb ! Parisul este mîndria regatului Franței și parizienii sînt un neam de oameni ageri la minte. O spune cîntecul ! Și călugărul se porni să cînte cît îl ținea gura :

Pariziene, scumpe amic,
O, cîte lucruri știi tu, cîte...

La auzul acestor cuvinte sau, mai bine zis, al acestei arii, măgarul se porni să-l acompanieze cu un glas atît de ascuțit și cu o înverșunare atît de neînduplecată, încît îi tăie vorba călărețului din cîrca sa. Poporul izbucni în rîs.

— Taci, Panurge, taci odată ! zbieră călugărul. O să vorbești și tu cînd o să-ți vie rîndul, dar mai întîi lasă-mă pe mine să spun ce am de spus.

Măgarul tăcu.

— Fraţii mei — îşi urmă firul predicatorul — pămîntul este o vale a plîngerii unde omul, în cea mai mare parte a vremii, nu poate să-şi stingă setea decît cu lacrimile sale.

— Ăsta-i beat mort ! zise regele.

— Firește ! făcu Chicot.

— Eu care vă vorbesc — se căzni mai departe călugărul — eu, ăsta, care mă vedeţi, mă întorc din exil, şi de opt zile, Panurge şi cu mine nu trăim decît din pomeni şi sîntem lipsiţi de hrană.

— Ce înseamnă Panurge ? întrebă regele.

— Superiorul lui de la mînăstire, pesemne — îl lămuri Chicot. Dar lasă-mă să ascult, acest om al lui Dumnezeu mă înduioşază.

— Cine mi-a cîşunat una ca asta, prieteni ? Irod. Ştiţi voi despre care Irod vreau să vorbesc.

— Şi tu de asemenea ştii, fiule — rosti Chicot. Ţi-am explicat anagrama.

— Ticălosul !

— De cine vorbeşti aşa : de mine, de călugăr ori de asin ?

— De toţi trei.

— Fraţii mei — continuă călugărul — iată, asinul meu, pe care-l iubesc aşa cum aş iubi o oiţă, el o să vă spună că amîndoi am venit aici de la Villeneuve-le-Roi în trei zile, ca să luăm parte la marea solemnitate de astă-seară. Şi cum am venit ?

Cu gîtleju-uscat,
Fără-un ban în pungă...

Dar nici eu, nici Panurge n-am preocupeţit nimic.

— Cui naiba, totuşi, îi spune el Panurge ? întrebă Henric, pe care numele ăsta pantagruelic îl preocupa.

— Am venit deci — urmă călugărul — şi am ajuns la vreme spre a vedea ceea ce se petrece. Numai că, de văzut, vedem, dar nu pricepem. Ce se întîmplă, fraţilor ? Îl detronăm azi pe Irod ? Îl trimitem azi la mînăstire pe fratele Henric ?

— O ! O ! exclamă Quélus. Am o poftă grozavă să-i dau cep butoiului ăstuia. Ce zici, Maugiron ?

— Ei, asta-i acum ! sări Chicot. Te superi numai pentru atît, Quélus ? Oare regele nu se închide în fiecare zi în cîte o mînăstire ? Crede-mă, Henric, dacă te-alegi numai cu atît, n-ai de ce să te plîngi, nu-i așa, Panurge ?

Măgarul, auzindu-și numele, ciuli urechile și începu să zbiere într-un hal înfricoșător.

— Vai, Panurge, vai ! se tîngui călugărul. Și tu ești stăpînit de patimi ? Domnilor, am ieșit din Paris cu doi tovarăși de călătorie : Panurge, care e asinul meu, și domnul Chicot, despre care știți că e bufonul maiestății sale. Domnilor, puteți să-mi spuneți ce s-a întîmplat cu prietenul meu Chicot ?

Gasconul făcu o strîmbătură.

— Ah ! exclamă regele. E prieten cu tine ?

Quélus și Maugiron izbucniră în rîs.

— Frumos, n-am ce zice ! urmă regele. Prieten cu tine și, mai ales, unul respectabil. Cum îl cheamă ?

— Îl cheamă Gorenflot, Henric. Știi tu, acel scump Gorenflot de care domnul de Morvilliers ți-a mai pomenit.

— Atîțătorul de la Sainte-Geneviève ?

— Chiar el.

— În acest caz voi da ordin să fie spînzurat.

— E peste putință.

— De ce ?

— Pentru că n-are gît.

— Frații mei — continuă Gorenflot — frații mei, aveți în față un adevărat martir. Frații mei, în acest moment cauza mea este apărată sau, mai bine zis, cauza tuturor bunilor catolici. Voi nu știți ce se petrece în provincie și ce învîrtesc hughenoții. Am fost siliți să omorîm unul la Lyon, care atîța la revoltă. Atîta timp cît va rămîne un singur cuib în întreaga Franță, inimile milostive nu vor avea o clipă de liniște. Să-i nimicim deci pe hughenoți. La arme, fraților, la arme !

Mai multe voci repetară : „La arme !"

— Ei, drăcia dracului ! exclamă regele. Fă-l pe bețivul ăsta să tacă odată, că altfel o s-avem o a doua noapte a Sfîntului Bartolomeu.

— Așteaptă. așteaptă ! zise Chicot.

Și luînd din mîna lui Quélus o sarbacană, gasconul trecu în spatele călugărului și îl plesni din răsputeri pe umăr cu instrumentul acela găurit și sonor.

— Mă omoară ! strigă călugărul.

— Ei, bravo, tu ești ! grăi Chicot, vîrîndu-și capul pe sub brațul călugărului. Cum îți merge, părințele ?

— Ajutor, domnule Chicot, ajutor ! strigă Gorenflot. Vrăjmașii credinței vor să mă ucidă. Nu voi muri însă pînă cînd glasul meu nu va fi auzit. În foc cu hughenoții ! Pe rug cu bearnezul !

— Vrei să taci, dobitocule ?!

— La dracu cu gasconii ! continuă călugărul.

În clipa aceea, o a doua lovitură, dar nu de sarbacană, ci de bîtă, căzu pe celălalt umăr al lui Gorenflot, care de data aceasta scoase un adevărat strigăt de durere. Chicot, mirat, privi în jur, însă nu văzu decît ciomagul. Lovitura fusese dată de un bărbat care se pierdu în mulțime, după ce-i croise din zbor una zdravănă fratelui Gorenflot.

— Oh, oh ! zise Chicot. Cine dracu ne răzbună astfel ? Să fie careva de prin partea locului ? Trebuie să aflu negreșit.

Și o rupse la fugă după omul cu ciomagul, care se strecura de-a lungul cheiului, întovărășit de un singur însoțitor.

XLI

STRADA FERRONNERIE

Chicot avea picioare bune și le-ar fi întrebuințat cu folos ca să-l ajungă din urmă pe omul care-l ciomăgise pe Gorenflot, dacă o anume ciudățenie în ținuta acestuia și, mai ales, în aceea a însoțitorului său nu l-ar fi făcut să-și dea seama că ar fi foarte primejdios să-l recunoască deodată, lucru de care cei doi păreau că se feresc. Într-adevăr, se vedea cît de colo că amîndoi fugarii căutau să se piardă în forfota mulțimii, întorcîndu-se doar la cîte un

colț de stradă ca să se uite îndărăt și să se asigure că nu sînt urmăriți.

Chicot se gîndi că, pentru a nu avea acrul că-i urmărește, nu-i rămîne decît un singur mijloc, și anume acela de a le-o lua înainte. Cei doi ajunseseră în strada Saint-Honoré prin strada Monnaie și Tirechappe ; la colțul acesteia din urmă, Chicot îi întrecu și continuă să meargă repede, căutîndu-și un loc de pîndă undeva pe la capătul străzii Bourdonnais.

Cei doi străbătură strada Saint-Honoré, prelingîndu-se pe lîngă zidul caselor de pe partea pieței de cereale ; cu pălăriile trase pe frunte și cu pelerinele ridicate pînă-n dreptul ochilor, ei pășeau grăbiți, în pas oarecum militărește, îndreptîndu-se spre strada Ferronnerie. O bună bucată de drum, Chicot îi avu pe amîndoi în urma sa. La colțul străzii Ferronnerie, fugarii se opriră din nou, ca să arunce o ultimă privire iscoditoare în jur.

Între timp, Chicot lăsase să se mărească distanța între el și cei doi și ajunsese la jumătatea străzii. Acolo, în fața unei case ce părea gata să se prăbușească de veche ce era, aștepta o litieră avînd înhămați doi cai voinici. Chicot se uită atent împrejur, văzu vizitiul adormit pe capră și o femeie care părea neliniștită stînd cu fața lipită de jaluzele. Îl fulgeră prin minte că litiera nu-i putea aștepta decît pe cei doi bărbați ; așa că se piti în spatele ei și, la adăpostul umbrei pe care o arunca litiera și casa, se strecură în spatele unei lespezi late de piatră, folosită drept tarabă de către vînzătorii de legume care, în vremea aceea, veneau de două ori pe săptămînă la un soi de iarmaroc pe strada Ferronnerie.

De abia se ascunsese acolo, cînd îi și zări pe cei doi bărbați ivindu-se chiar în preajma cailor, unde din nou se opriră îngrijorați. Unul din ei îl zgîlțîi pe vizitiu, dar cum acesta obișnuia să doarmă adînc, nu se putu stăpîni să nu trîntească un „fir-ar să fie", rostit cu cel mai curat accent gascon, pe cînd celălalt, și mai nerăbdător, îl împunse pe vizitiu în noadă cu vîrful pumnalului.

— Ah ! Ah ! exclamă Chicot. Va să zică nu m-am înșelat : erau compatrioți de-ai mei. Nici nu mă mir că

l-au altoit atît de bine pe Gorenflot, fiindcă i-a vorbit de rău pe gasconi.

Tînăra femeie, recunoscîndu-i pe cei doi bărbaţi, se aplecă repede peste portiera caleştii masive. Atunci Chicot o zări mai limpede : să fi avut cam douăzeci-douăzeci şi doi de ani. Era tare frumoasă şi tare palidă şi, dacă ar fi fost ziuă, ai fi putut ghici, după abureala ce jilăvea părul ei de un blond auriu şi-i umezea ochii încercănaţi, după mîinile de un alb mat, după lîneeda înfăţişare a întregului său trup, că tînăra femeie se afla într-o stare bolnăvicioasă care îi pricinuia dese leşinuri şi îi îngroşa talia, ceea ce dădea lesne în vileag secretul. Dar din toate aceste amănunte, ochii lui Chicot nu reţinură decît trei lucruri : că era tînără, palidă şi blondă.

Cei doi bărbaţi se apropiară de litieră, astfel că în chip firesc se aflau lîngă lespedea după care sta pitulat Chicot. Cel mai înalt cuprinse în palmele sale mîna albă pe care doamna i-o întindea pe fereastra litierei şi, punînd piciorul pe scară şi rezemîndu-şi coatele de portieră, el o întrebă :

— Ei bine, dragă inimioară, micuţa mea, cum ne simţim ?

Doamna răspunse dînd din cap, cu un zîmbet trist şi arătînd spre stieluţa cu săruri.

— Iar ameţeli, oh, pe toţi sfinţii ! Nu ţi-aş ierta, draga mea, să fii atît de bolnavă, dacă n-aş purta eu însumi vina scumpei tale boli.

— Şi de ce dracu aţi adus-o şi pe doamna la Paris ? întrebă destul de grosolan celălalt bărbat. Parcă-i un blestem, pe legea mea, ca s-aveţi mereu cîte o fustă cusută de pulpana hainei !

— Ei, dragă Agrippa — răspunse cel dintîi, care părea soţul ori iubitul doamnei. E tare dureros să te despărţi de cine ţi-e drag !

Şi schimbă cu doamna o privire plină de iubire languroasă.

— Daţi-o dracului de treabă, mă băgaţi în fundul iadului, zău, cînd vă aud vorbind aşa — reluă acru însoţitorul său. Aţi venit la Paris ca să faceţi dragoste, chipeşe curtezan ? Mi se pare totuşi că Béarn-ul e destul de încăpător pentru escapadele voastre sentimentale, fără a fi nevoie

să le căutați pînă în Babilon, unde de douăzeci de ori era cît p-aci să ne deșele astă-seară. Întoarceți-vă acasă dacă vreți să gunguriți pe la perdelele litierelor. Aici însă, dați-o naibii, stăpîne, țineți-vă numai de intrigile politice!

La auzul cuvîntului „stăpîne", Chicot ar fi vrut să ridice capul, dar nu putea să rîsle, căci ar fi fost văzut.

— Lasă-l să bombăne, scumpa mea, și nu te necăji de ce spune. Cred că s-ar îmbolnăvi ca și tine și, de asemenea, ar fi cuprins de amețeli și de leșinuri dacă n-ar bombăni.

— Hei, dar măcar, pe toți sfinții, cum ziceți dumneavoastră — izbucni iar slujitorul — urcați-vă în litieră de vreți să-i șoptiți doamnei niscai drăgălășenii și-o să riscați mai puțin să fiți recunoscut decît stînd așa în plină stradă.

— Ai dreptate, Agrippa — răspunse gasconul îndrăgostit. Ei, vezi, scumpa mea inimioară, că nu-i el un sfătuitor chiar atît de rău pe cît s-ar părea! Hai, fă-mi loc, micuța mea, dacă, desigur, îmi îngădui să mă așez alături de tine, deoarece îmi este cu neputință să stau la picioarele tale.

— Nu numai că vă îngădui, sire — răspunse tînăra doamnă — dar chiar doresc fierbinte.

— Sire! murmură mirat Chicot, încercînd printr-un gest necugetat să ridice capul și lovindu-se strașnic de muchia lespedei sub care sta ascuns. Sire! Ce tot îndrugă ea acolo?

Între timp, necunoscutul profită de îngăduința primită și podeaua trăsurii scîrții sub apăsarea unei noi greutăți. Apoi zgomotul acesta fu urmat de ecourile unui lung și drăgăstos sărut.

— Ei, pocinogul dracului! strigă însoțitorul rămas afară. Omul este într-adevăr o jivină tare nătîngă.

— Să mor eu dacă mai pricep ceva! exclamă Chicot. Dar, răbdare: totul se lămurește pentru cine știe să aștepte.

— Ah, ce fericit sînt! continuă să spună cel ce fusese numit „sire", fără să se sinchisească cîtuși de puțin de nerăbdarea prietenului său, cu care, de altfel, părea să se fi obișnuit de mult. Jur pe toți sfinții, astăzi e o zi frumoasă! Iată-i pe bunii mei parizieni, care mă urăsc din adîncul sufletului și care m-ar omorî fără pic de milă dacă ar ști

de unde să-mi ia urma ! Iată-i pe parizienii mei, care fac tot ce le stă în putință ca să-mi netezească drumul spre tron, iar pe mine, iată-mă-s în brațe cu femeia pe care o ador ! Unde ne aflăm, d'Aubigné ? Cînd voi fi rege, vreau să se ridice chiar pe locul acesta o statuie geniului bearnezului.

— Bear...

Chicot înremeni : își făcuse alt cucui lîngă cel dintîi.

— Sîntem în strada Ferronnerie, sire, și nu miroase a bine — răspunse d'Aubigné, care, tot în toane rele, se agăța de lucruri cînd se sătura să se mai agațe de oameni.

— Mi se pare — continuă Henric (fără îndoială că cititorii noștri au recunoscut în personajul acesta pe regele Navarei) — mi se pare că văd aievea întreaga-mi viață, că mă văd rege, așezat pe tron, temut și puternic, dar poate mai puțin iubit decît sînt în clipa asta, și că privirea mea se afundă în viitor pînă în clipa morții mele. Oh, dragostea mea, spune-mi mereu că mă iubești, fiindcă, ascultîndu-ți vorbele, inima mea se topește.

Și bearnezul, cuprins de melancolie, care punea uneori stăpînire pe el, își lăsă capul pe umărul iubitei sale, suspinînd adînc.

— Vai, Doamne ! rosti tînăra femeie, înspăimîntată. Vă simțiți rău, sire ?

— Poftim ! Numai asta mai lipsea ! exclamă d'Aubigné. Frumosul soldat, frumosul general, frumosul rege care leșină !

— Nu, drăguța mea, liniștește-te ! spuse Henric. Lîngă tine n-aș leșina decît de fericire.

— Într-adevăr, sire — se miră d'Aubigné — mă-ntreb de ce naiba semnați Henric de Navara, în loc să semnați Ronsard ori Clément Marot ?! Pe legea mea ! Și de ce nu v-oți fi înțelegînd cu doamna Margot, cînd amîndoi sînteți la fel de simțitori la poezie ?

— Ah, d'Aubigné, te implor, nu-mi vorbi de nevastă-mea ! Pe toți sfinții ! Doar știi proverbul : vorbești de lup și... dacă o întîlnim ?

— Bine că e în Navara, nu-i așa ? spuse d'Aubigné.

— Pe toți sfinții ! Oare eu nu mi-s, de asemenea, în Navara ? Sau cel puțin lumea crede că sînt acolo. Ei, hai,

Agrippa, m-ai făcut să mă-nfior. Urcă-te și să ne întoarcem.

— A, nu, zău că nu! se împotrivi d'Aubigné. Plecați singur, eu o să vă urmez. V-aș stingheri și, ceea ce-i mai rău, m-ați stingheri.

— Atunci închide portiera, urs de Béarn ce ești, și fă ce poftești! zise Henric. Apoi se întoarse spre vizitiu: Lavarenne, acolo unde știi!

Litiera se depărtă încet, urmată de d'Aubigné, care, tot bodogănind dojeni la adresa prietenului său, voia să vegheze asupra regelui.

După plecarea lui d'Aubigné, Chicot simți că i s-a luat o piatră de pe inimă, deoarece d'Aubigné, dat fiind convorbirea lui cu Henric, nu era omul care să mai lase în viață pe imprudentul care ar fi auzit-o.

„Ia să vedem — își zise Chicot, ieșind în patru labe de sub lespede — îi folosește oare lui Valois să știe toate astea?" Și se ridică de jos, pentru ca picioarele sale lungi, înțepenite de cîrcei, să-și recapete oarecum elasticitatea. „Dar, mai la urma urmei, la ce bun să știe Valois? reluă gasconul, vorbind cu el însuși. Doi bărbați care se ascund și o femeie însărcinată! Într-adevăr, ar fi o lașitate să-i divulgi. Nu, nu voi spune nimic, și-apoi important este că lucrul acesta nu mi-a scăpat mie, căci, la urma urmei, eu domnesc." Iar Chicot făcu o săritură ghidușă în aer. „Frumos lucru să fii îndrăgostit! continuă el. D'Aubigné însă are dreptate: prea se îndrăgostește des, pentru un rege, acest scump Henric de Navara. Acum un an venea la Paris pentru doamna de Sauve. Azi se lasă însoțit de această fermecătoare mică făptură pe care o încearcă leșinurile. Cine dracu poate fi? Fosseuse, probabil. Și-apoi îmi zic că, dacă Henric de Navara este un pretendent serios la domnie, dacă bietul băiat aspiră într-adevăr la tron, el trebuie să chibzuiască nițel și cum să-l distrugă pe vrăjmașul său, ducele de Guise, pe inamicul său, cardinalul de Guise, și pe dușmanul său, domnul duce de Mayenne. Ei bine, mie îmi place bearnezul și sînt sigur că odată și odată o să-i joace un renghi acestui scîrbos măcelar loren. Hotărît lucru, nu voi sufla nici un cuvînt din cele ce am văzut sau din ceea ce am auzit."

Chiar atunci o ceată de membri ai Ligii, toți beți, trecură strigînd :

— Trăiască liturghia ! Moarte bearnezului ! Pe rug cu hughenoții ! În foc cu ereticii !

Între timp, litiera dădea colțul către cimitirul căruia oamenii îi păstraseră numele de Saints-Innocents și se înfunda în întunecimea străzii Saint-Denis.

„Ia să facem o mică recapitulare — zise Chicot. L-am văzut pe cardinalul de Guise, l-am văzut pe ducele de Mayenne, l-am văzut pe regele Henric de Valois, l-am văzut pe regele Henric de Navara. Un singur prinț lipsește din colecția mea : ducele de Anjou. Să-l căutăm pînă-l vom găsi. Hai să aflăm unde o fi scumpul nostru François al III-lea ! Fir-ar să fie de treabă ! Îmi ard călcîiele, nu alta, să-l găsesc pe acest vrednic monarh.

Și Chicot o apucă iar spre biserica Saint-Germain l'Auxerrois.

Chicot nu era singurul care îl căuta pe ducele de Anjou și pe care absența acestuia îl îngrijora. Cei trei frați de Guise, de asemenea îl căutau în toate părțile, dar nici ei n-aveau mai mult noroc decît gasconul. Domnul de Anjou nu era omul care să se hazardeze în mod imprudent și o să vedem mai tîrziu ce precauții îl rețineau încă departe de prietenii săi.

O clipă, Chicot crezu că a dat peste el, și anume în strada Béthisy : un pîlc numeros poposise la ușa unui negustor de vinuri și, în rîndurile mulțimii, Chicot îl recunoscu pe domnul de Monsoreau și pe ducele de Guise.

„Strașnic — chibzui el. Iată peștii : rechinul trebuie să fie și el pe-aproape."

Chicot se înșela însă. Domnul de Monsoreau și ducele erau ocupați să umple, la ușa crîșmei ce gemea de bețivani, pahar după pahar unui vorbitor căruia îi ațițau astfel o elocvență tare împleticită.

Oratorul acela beat criță era Gorenflot. El își povestea călătoria la Lyon și duelul pe care-l avusese într-un han cu un groaznic slujitor al lui Calvin. Domnul de Guise acorda atenția cea mai susținută povestirii călugărului, în care începea să descopere ciudate potriviri cu mutenia lui Nicolas David.

De altminteri, strada Béthisy era înțesată de lume; mulți gentilomi, membri ai Ligii, își legaseră caii de un fel de priponitoare, dintre cele care se întîlneau destul de des în vremea aceea pe cele mai multe ulițe. Chicot se opri în marginea pîlcului care înconjura această priponitoare și ciuli urechea.

Gorenflot, clătinîndu-se, mugind, prăbușindu-se într-una de pe amvonul lui viu și repus ca vai de lume în șaua din spatele lui Panurge, vorbind doar printre sughițuri, dar din nenorocire vorbind încă, devenise jucăria strădu-inței ducelui și a șireteniei domnului de Monsoreau, care izbuteau să-i smulgă frînturi de cuvinte limpezi și crîmpeie de mărturisiri.

Destăinuirile lui, mai mult decît prezența la Paris a regelui de Navara și cu totul altfel decît aceasta, avură darul să-l înspăimînte pe gascon, care era numai urechi. Căci Chicot vedea apropiindu-se momentul în care Gorenflot va lăsa să-i scape numele lui, și acest nume putea, revărsînd asupră-i o lumină funestă, să lămurească tot misterul. Așadar, Chicot nu mai pierdu timpul : el tăie ori dezlegă frîul cailor ce se scărpinau de obloanele prăvăliilor din piațetă și, croindu-i de mama focului pe vreo doi-trei, îi mînă spre mijlocul mulțimii, care, speriată de galopul și de nechezatul lor, se despică în fel și chip, împrăștiindu-se.

Gorenflot se temu pentru Panurge, gentilomii se temură pentru caii și bagajele lor, mulți se temură pentru ei înșiși ; mulțimea se risipi, toți o luară la goană care încotro. Cineva strigă : „Foc" ! și strigătul fu repetat de o duzină de glasuri. Chicot zbură ca vîntul printre oameni și se apropie de Gorenflot, săgetîndu-l cu o privire arzătoare, sub care acesta începu să se dezmeticească, apoi îl înșfăcă pe Panurge de căpăstru și, în loc să urmeze mulțimea, îi întoarse spatele ; astfel încît aceste două mișcări, fiecare în alt sens, prilejuiră numaidecît ivirea unui gol destul de mare între Gorenflot și ducele de Guise, gol ce se umplu într-o clipită de rîndurile mereu îngroșate ale curioșilor sosiți prea tîrziu la fața locului.

Chicot îl tîrî pe călugăr în adîncitura pe care o făcea absida bisericii Saint-Germain-l'Auxerrois, sprijinindu-i, pe el și pe Panurge, de zid, așa cum ar fi făcut un sculp-

tor cu un basorelief pe care ar fi vrut să-l încrusteze în piatră.

— Ah, beţivule ! strigă el. Ah, păginule, trădătorule, renegatule ! Aşadar, pentru tine o stacană cu vin va avea totdeauna mai mult preţ decît prietenul tău ?

— Vai, domnule Chicot ! se bîlbîi călugărul.

— Cum, eu te hrănesc, ticălosule, te adăp, îţi umplu buzunarele şi burta, şi tu îţi trădezi stăpînul ?!

— Ah, Chicot ! glăsui călugărul, înduioşat.

— Te-apuci să povesteşti altora secretele mele, mizerabile !

— Scumpe prietene !

— Ţine-ţi gura ! Nu eşti decît un denunţător şi meriţi să fii pedepsit.

Călugărul, îndesat, viguros, mare cît o namilă şi ca un taur de puternic, dar îmblînzit de căinţă şi mai ales de vin, se clătina fără să se apere în mîinile lui Chicot, zgîlţîit în lege de acesta ca un balon umflat cu aer.

Doar Panurge, faţă de violenţele săvîrşite împotriva stăpînului şi prietenului său, doar el protesta prin lovituri de copită, care nu atingeau pe nimeni şi pe care Chicot i le răsplătea cu lovituri de ciomag.

— Să fiu pedepsit ? îngăimă călugărul. Eu, prietenul dumitale, scumpe domnule Chicot ?

— Da, da, să fii pedepsit — zise Chicot — şi o să-ţi primeşti pedeapsa meritată !

Şi într-o clipă, bastonul gasconului se mută de pe crupa măgarului pe umerii îndesaţi şi spătoşi ai călugărului.

— O, dacă n-aş fi mîncat atîta ! se tîngui Gorenflot, schiţînd un gest de furie.

— M-ai bate, nu-i aşa, nerecunoscătorule ? Tu pe mine, pe prietenul tău ?

— Dumneata, prietenul meu, domnule Chicot, să mă omori în bătaie ?!

— Cine ştie să iubească ştie şi să pedepsească.

— Atunci omoară-mă chiar acum ! strigă Gorenflot.

— Aşa ar trebui să fac.

— Ah, dacă n-aş fi mîncat atît — repetă călugărul, cu un geamăt adînc.

— Ai mai spus-o o dată.

Şi dovezile de prietenie ale lui Chicot faţă de bietul monah, care începu să mugească din răsputeri, sporiră încă o dată pe atît.

— După ce te-ai purtat ca un bou, acum faci pe viţelul ! zise gasconul. Gata, ţin-te bine de coama lui Panurge şi să mergem frumuşel să faci nani la „Cornul Abundenţei".

— Nu mai văd drumul ! se văită călugărul, din ochii căruia se rostogoleau lacrimi mari cît pumnul.

— Ehe, dacă ai plînge vinul pe care l-ai băut, poate că te-ai trezi din beţie. Dar nici gînd, ba, pe deasupra, mai trebuie să-ţi slujesc şi drept călăuză.

Chicot începu să tragă măgarul de căpăstru în timp ce călugărul, agăţîndu-se cu amîndouă mîinile de oblînc, se străduia să-şi păstreze echilibrul. Traversară astfel podul Meuniers, lăsară în urmă strada Saint-Barthélemy şi Petit-Pont şi urcară în susul străzii Saint-Jacques, monahul plîngînd într-una şi gasconul trăgîndu-l într-una de căpăstru pe Panurge.

Chemaţi de Chicot, doi băieţi care argăţeau la jupîn Bonhomet îl coborîră pe călugăr de pe măgar şi-l duseră pînă în camera cunoscută cititorilor noştri.

— S-a făcut — zise jupîn Bonhomet, înapoindu-se.

— S-a culcat ? întrebă Chicot.

— Sforăie.

— De minune ! Dar cum, într-o zi sau alta, tot se va trezi, ţine minte că nu vreau de loc să afle cum s-a întors aici ; nici un cuvînt, nici un fel de lămurire ; n-ar fi rău să creadă chiar că n-a mai părăsit hanul din faimoasa noapte cînd a făcut mare scandal la mînăstire şi că tot ceea ce i s-a întîmplat de atunci încoace e doar un vis.

— Am înţeles, domnule Chicot — răspunse crîşmarul — dar oare ce i s-a întîmplat bietului nostru călugăr ?

— O mare nenorocire. Se pare că la Lyon s-a luat la harţă cu un sol de-al domnului de Mayenne şi că l-a ucis.

— Vai, Dumnezeule ! exclamă hangiul. Aşa încît...

— Aşa încît domnul de Mayenne a jurat, după cum am auzit, că nu se va lăsa pînă ce asasinul nu va fi tras pe roată, ori, de nu, să nu-l mai cheme pe el de Mayenne — continuă Chicot.

— Fiţi liniştit, părinţelul nu va ieşi de aici cu nici un chip — zise Bonhomet.

— Foarte bine! Şi acum — îşi vorbi lui însuşi gasconul liniştit în privinţa lui Gorenflot — trebuie neapărat să-l găsesc pe ducele de Anjou. Pe urmele lui, aşadar!

Şi o porni spre locuinţa maiestăţii sale François al III-lea.

XLII

PRINŢUL ŞI PRIETENUL

După cum am văzut, Chicot căutase în zadar să dea de ducele de Anjou pe străzile Parisului în seara Ligii.

Ducele de Guise, vă aduceţi aminte, îl poftise pe prinţ să iasă la plimbare, dar invitaţia lui trezise nelinişte în mintea bănuitoare a alteţei sale. François cugetase îndelung, şi după ce cugetă astfel, François era mai prudent ca un şarpe.

Cu toate astea, deoarece chiar interesele lui îi cereau să vadă cu propriii săi ochi ce avea să se întîmple în seara aceea, se hotărî să nu refuze invitaţia, dar totodată să nu facă un pas în afara palatului, fără a fi întovărăşit aşa cum trebuie.

Întocmai cum un om temător îşi ia cu sine arma preferată spre a-i fi de folos la nevoie, tot aşa şi ducele se duse să-şi caute sabia, care era Bussy d'Amboise. Dacă ducele a recurs la această soluţie, înseamnă că frica pusese crunt stăpînire pe el. Din ziua cînd fusese dezamăgit în chestiunea privitoare la domnul de Monsoreau, Bussy era supărat, şi François îşi mărturisea în sinea lui că el, în locul lui Bussy — presupunînd că, o dată cu locul, şi-ar fi însuşit în acelaşi timp şi curajul tînărului cavaler — ar fi dat dovadă şi de altceva, nu numai de dispreţ faţă de prinţul care-l trădase cu atîta cruzime.

De altminteri, pentru Bussy, ca pentru toate firile de elită, era mai viu chinul decît ar fi fost plăcerea; rareori

se întîmplă ca un om care nu dă înapoi în fața primejdiei, care rămîne rece și calm dinaintea sabiei și a focului să nu se prăbușească mai ușor decît un laș sub tumultul emoțiilor pricinuite de o supărare cumplită. Cei pe care femeile îi fac să plîngă cel mai lesne sînt bărbații cei mai temuți de către bărbați.

Bussy dormea, ca să spunem astfel, învăluit în durerea lui. El o văzuse pe Diane primită la curte în chip de contesă de Monsoreau, admisă de regină în rîndul doamnelor sale de onoare, văzuse o mie de priviri curioase sorbind din ochi această frumusețe fără seamăn pe care el o descoperise și o scosese din mormîntul unde sta îngropată. O seară întreagă nu-și dezlipise privirile arzătoare de pe chipul tinerei femei, care nu-și ridica de loc ochii îndurerați; și, în toată strălucirea serbării, Bussy, nedrept ca orice om care iubește cu adevărat, Bussy, uitînd trecutul și nimicind el singur în minte-i toate nălucirile unei fericiri pe care trecutul știuse să le facă să se nască, Bussy nu se întreba cît de mult trebuie să sufere Diane, ca ea să-și țină mereu ochii plecați în pămînt, ea care ar fi putut vedea înainte-i un obraz umbrit de o tristețe ce o împărtășea pe a ei, în mijlocul tuturor acelor chipuri nepăsătoare sau de o curiozitate prostească.

„Vai — își spuse Bussy în sinea lui, văzînd că zadarnic aștepta din partea Dianei o privire — femeile n-au dibăcie ori îndrăzneală decît atunci cînd e vorba să-și înșele un tutore, un soț ori o mamă. Încolo sînt stîngace și sînt lașe cînd au de plătit o datorie de simplă recunoștință; le e atît de teamă să nu pară că iubesc și pun un preț așa de exagerat pe cel mai mic semn de bunăvoință, încît, spre a-l împinge la disperare pe cel ce le iubește, nici măcar nu-i aruncă o privire, dacă așa li se năzare lor să-i sfarme inima. Diane putea să-mi spună deschis: «Vă mulțumesc pentru tot ce-ați făcut pentru mine, domnule de Bussy, dar nu vă iubesc». Aș fi murit pe loc sau m-aș fi lecuit. Dar nu! Ea preferă să mă lase s-o iubesc în zadar, deși cu asta n-a cîștigat nimic, deoarece n-o mai iubesc, o disprețuiesc."

Și se depărtă din preajma cercului regal, cu inima clocotind de mînie. În acel moment nu mai era cavalerul cu chip nobil, la care toate femeile priveau cu dragoste și toți băr-

baţii cu teamă ; fruntea îi era întunecată, ochiul prefăcut, zîmbetul pieziş. Ieşind din sală, el se văzu într-o oglindă mare, veneţiană, şi singur se găsi de nesuportat.

„Sînt nebun — îşi zise. Cum, pentru o făptură care mă dispreţuieşte, să ajung nesuferit altor o sută care umblă după mine ?! Şi pentru ce mă dispreţuieşte sau, mai bine zis, pentru cine ? Pentru scheletul ăla deşirat, cu faţa lividă, care, înfipt la zece paşi de ea, o învăluie neîncetat cu privirea-i geloasă... şi care, de asemenea, se preface că nu mă vede. Iar cînd te gîndeşti că, dac-aş vrea, într-un sfert de oră l-aş ţintui mut şi rece sub genunchiul meu, cu sabia înfiptă de zece degete în inimă ; cînd te gîndeşti că, dac-aş vrea, aş putea să împroşc rochia-i albă cu sîngele aceluia care i-a cusut aceste flori ; cînd te gîndeşti că, dac-aş vrea, neizbutind să fiu iubit, aş putea cel puţin să fiu fioros şi să inspir ură. Ah, mai bine ura ei, da, ura ei decît indiferenţa ei !

Da, însă ar fi o faptă mîrşavă. Aşa ar face un Quélus şi un Maugiron, dacă un Quélus sau un Maugiron ar şti să iubească. Mai bine să semăn cu acel erou din Plutarh pe care l-am admirat atîta, acel tînăr Antiohus care s-a stins din dragoste fără a lăsa să-i scape o mărturisire, fără a scoate un vaiet. Da, voi tăcea ! Da, eu care m-am bătut corp la corp cu toţi bărbaţii temerari ai acestui veac, eu care l-am văzut pe Crillon, pe însuşi viteazul Crillon, dezermat în faţa mea, şi a cărui viaţă a stat în mîna mea, ei bine, îmi voi ucide durerea, voi înăbuşi-o în suflet, aşa cum a făcut Hercule cu uriaşul Anteu, pe care nu l-a lăsat o singură dată să atingă cu tălpile ţărîna care-i era mamă. Nu, nimic nu-mi este cu neputinţă, mie, Bussy, eu care, aidoma lui Crillon, am fost supranumit viteazul, şi tot ceea ce au săvîrşit odinioară eroii voi săvîrşi la rîndu-mi."

Zicîndu-şi acestea, el îşi desţepeni mîna crispată cu care îşi sfîşia pieptul, îşi şterse sudoarea de pe frunte şi se îndreptă încet spre uşă ; pumnul său era gata să lovească fără milă în tapiserie, dar se stăpîni ; îşi impuse să fie răbdător şi blînd şi ieşi cu zîmbetul pe buze, cu liniştea întipărită pe frunte, însă cu inima clocotind ca un vulcan.

E adevărat că în drumul său îl întîlni pe domnul duce de Anjou şi întoarse capul, deoarece simţi că, oricîtă tărie ar avea, nu i-ar fi fost de ajuns ca să-i surîdă sau mă-

car să-l salute pe prinț, care îl numea prietenul său și care îl trădase în chip atît de josnic.

Trecînd pe lîngă tînărul cavaler, prințul îi rosti numele, dar Bussy nici măcar nu întoarse capul. El se înapoie acasă. Aici, își puse sabia pe masă, își scoase pumnalul din teacă, își dezbrăcă mantia și haina și se așeză într-un jeț larg, rezemîndu-și capul de blazonul cu armele sale care împodobea spătarul jilțului. Văzîndu-l absorbit, slujitorii crezură că vrea să se odihnească și se îndepărtară. Bussy nu dormea : el visa.

Se scurseră astfel mai multe ceasuri, fără ca tînărul să vadă că în celălalt capăt al încăperii un om, așezat în același chip, îl pîndea curios, neîndrăznind să facă vreo mișcare sau să rostească un cuvînt, așteptînd, pe cît se părea, prilejul să intre în legătură cu dînsul fie printr-o vorbă, fie printr-un semn.

În cele din urmă, un fior de gheață cutremură umerii lui Bussy și acesta începu să clipească din ochi. Cel care îl privea nu se clinti de la locul său. Peste puțin, contele prinse să clănțăne din dinți, brațele i se înțepeniră, capul, devenit prea greu, îi alunecă de-a lungul spătarului și-i căzu pe umăr. Atunci, omul care îl observa se ridică de pe scaun și, scoțînd un suspin, se apropie de el.

— Domnule conte — rosti el — aveți febră.

Contele ridică fruntea împurpurată de fierbințeală.

— A, tu ești, Remy — zise el.

— Da, conte, vă așteptam aici.

— Aici, și de ce ?

— Pentru că acolo unde suferi nu rămîi multă vreme.

— Mulțumesc, prietene — zise Bussy, cuprinzînd mîna tînărului.

Remy păstră în palmele sale acea mînă temută, acum mai slabă decît a unui copil, și strîngînd-o cu multă dragoste și respect lîngă inima lui, spuse :

— Uite ce este bine de știut, domnule conte, dacă doriți să-mi luați povața în serios : vreți ca febra să pună stăpînire pe dumneavoastră și să vă doboare ? Atunci stați în picioare. Vreți, dimpotrivă, s-o biruiți ? Culcați-vă în pat și cereți să vi se citească o carte frumoasă, unde să puteți găsi pilde de urmat și puteri noi.

Contele nu mai avea altceva de făcut pe lume decît să asculte ; așa că asculta.

Prin urmare, toți prietenii săi care veniră să-l viziteze îl găsiră în pat.

Toată ziua următoare Remy nu se mișcă de la căpătîiul contelui. El avea o dublă îndatorire : de doctor trupesc și de doctor sufletesc ; se folosea de băuturi răcoritoare pentru tămăduirea trupului și avea cuvinte blînde pentru cele ce țineau de suflet.

Dar a doua zi — ziua în care domnul de Guise sosise la Luvru — cînd Bussy se uită în jurul său, Remy nu mai era.

„S-a obosit — gîndi el. Și e cît se poate de firesc, bietul băiat. El care, desigur, simte atîta nevoie de aer, de soare, de primăvară, și apoi, fără îndoială că îl așteaptă Gertrude. Nu-i decît o cameristă, dar îl iubește... O cameristă care te iubește valorează mai mult decît o regină care nu te iubește."

Ziua trecu astfel și Remy nu apăru ; tocmai pentru că lipsea, Bussy ar fi vrut să-l vadă și simțea împotriva bietului băiat o ciudă nestăpînită.

— Vai ! murmură el în vreo două rînduri. Și eu care credeam în recunoștință și în prietenie ! Nu, de aici înainte n-am să mai cred în nimic.

Spre seară, cînd străzile începură să se umple de lume și de zgomot, cînd înserarea ștergea conturul obiectelor din încăpere, Bussy auzi în anticameră voci multe și ridicate.

Un servitor sosi într-un suflet.

— Monseniore, ducele de Anjou ! anunță el.

— Să intre — răspunse Bussy, încruntînd sprîncenele la gîndul că stăpînul său îi purta de grijă, acest stăpîn căruia Bussy îi disprețuia pînă și politețea.

Ducele intră. Camera lui Bussy zăcea cufundată în întuneric : inimile bolnave iubesc obscuritatea, căci ele o populează cu năluci.

— E întuneric la tine, Bussy — spuse ducele. Lucrul acesta trebuie să te întristeze.

Bussy nu răspunse : sila îi încleștа fălcile.

— Ești chiar atît de grav bolnav — continuă ducele — că nu poți să-mi răspunzi ?

— Sînt foarte bolnav, monseniore — murmură Bussy.

— Așadar, de aceea n-ai mai venit pe la mine de două zile ?

— Da, monseniore.

Prințul, cam jignit de răspunsurile laconice ale lui Bussy, făcu de două-trei ori înconjurul încăperii, privind sculpturile ce se conturau în umbră și pipăind stofele.

— Ești bine instalat, Bussy, cel puțin așa mi se pare — zise ducele.

Cavalerul nu răspunse.

— Domnilor — se adresă ducele gentilomilor săi — treceți în camera de alături. Nu încape îndoială că bietul meu Bussy este rău bolnav. De ce n-a fost chemat Miron ? Medicul unui rege nu e destul de bun pentru Bussy ? !

Un servitor al lui Bussy clătină din cap : ducele observă mișcarea.

— Spune, Bussy, ai necazuri ? întrebă prințul, aproape slugarnic.

— Nu știu — răspunse contele.

Ducele se apropie, întocmai ca un iubit pe care îl îndepărtezi și care, cu cît îl îndepărtezi, cu atît se arată mai puțin mîndru și mai binevoitor.

— Ei, hai Bussy, spune-mi ! stărui el.

— Ce v-aș putea spune, monseniore ?

— Ești supărat pe mine, nu-i așa ? întrebă prințul în șoaptă.

— Eu supărat ? ! De ce ? De altfel, nimeni nu se poate supăra pe un prinț. La ce bun ?

Ducele tăcu.

— Dar — continuă Bussy — pierdem timpul cu preliminariile. Să trecem la fapte, monseniore.

Ducele îl privi pe Bussy.

— Aveți nevoie de mine, nu-i așa ? întrebă acesta cu o asprime de necrezut.

— Ah, domnule de Bussy !

— Ei, fără îndoială că aveți nevoie de mine, o repet. Credeți că-mi poate trece cumva prin minte că veniți să

mă vedeți din prietenie ? Nu, v-o jur ! Căci de iubit nu iubiți pe nimeni.

— Vai, Bussy, tu să-mi spui asemenea lucruri ? !

— Ei, haide, să sfîrșim ! Vorbiți, monseniore, ce vă trebuie ? Cînd slujești un prinț, cînd prințul acesta se preface pînă într-atît încît te numește prieten, ei bine, trebuie să-i rămîi îndatorat pentru prefăcătoria lui și să faci orice sacrificii pentru el, chiar jertfindu-ți viața. Vorbiți !

Ducele roși, însă, cum sta în umbră, nimeni nu văzu cum sîngele îi năvălise în obraji.

— Nu voiam nimic de la tine, Bussy, și te înșeli dacă îți închipui că vizita mea este dictată de interes. Văzînd timpul frumos de afară și tot Parisul fiind atît de vesel astă-seară din pricina înscrierilor în Ligă, doresc să te am tovarăș ca să hoinărim puțin prin oraș.

Bussy se uită la duce.

— Nu-l aveți pe Aurilly ? întrebă el.

— Un cîntăreț din lăută !

— Ah, monseniore, nu vreți să-i dați în vileag toate titlurile : credeam că îndeplinește pe lîngă dumneavoastră și alte funcții. Și în afară de Aurilly, mai aveți încă zece sau doisprezece gentilomi, ale căror săbii, de altfel, le și aud izbindu-se de lemnăria pereților din anticamera mea.

Draperia se ridică încet.

— Cine-i acolo — întrebă cu trufie ducele — și cine intră fără să fie anunțat în camera unde mă găsesc eu ?

— Eu, Remy — răspunse Haudouin, făcîndu-și o intrare maiestuoasă și nefiind de loc stînjenit.

— Cine e Remy ? întrebă ducele.

— Remy, monseniore — răspunse tînărul care intrase — este medicul.

— Remy este mai mult decît un medic, monseniore, este prietenul meu — adăugă Bussy.

— Ah ! exclamă ducele, jignit.

— Ai auzit ce dorește monseniorul ? întrebă Bussy, pregătindu-se să se dea jos din pat.

— Da, să-l întovărășiți, dar...

— Dar ce ? zise ducele.

— Dar nu-l veți întovărăși, monseniore — răspunse Haudouin.

— Și pentru ce asta ? strigă François.

— Pentru că afară e prea frig.

— Prea frig ? zise ducele, surprins că cineva îndrăznește să-i reziste.

— Da, prea frig. Prin urmare, eu, care răspund de sănătatea domnului de Bussy față de prietenii săi și mai ales față de mine însumi, nu-i dau voie să iasă.

Totuși, Bussy era gata să sară jos din pat cînd mîna lui Remy o întîlni pe a sa și o strînse într-un mod semnificativ.

— Bine — zise ducele — din moment ce riscă atît de mult ieșind, va rămîne în casă.

Și alteța sa, din cale afară de jignit, făcu doi pași spre ușă.

Bussy nici nu se clinti din loc.

Ducele se apropie din nou de pat.

— Așadar, e lucru hotărît, nu vrei să riști ? zise el.

— Vedeți și dumneavoastră, monseniore — răspunse Bussy — nu-mi îngăduie medicul.

— Ar trebui să te vadă Miron, Bussy ; este un mare doctor.

— Monseniore, îmi place mai mult un medic prieten decît un doctor savant — zise Bussy.

— În acest caz, adio !

— Adio, monseniore !

Și ducele ieși cu mare zgomot.

Abia părăsi casa, că Remy, care îl urmărise din ochi pînă cînd ajunsese în stradă, alergă lîngă bolnav.

— Haideți, monseniore — zise el — sculați-vă numaidecît, vă rog.

— De ce să mă scol ?

— Ca să faceți o plimbare cu mine. E mult prea cald în camera asta.

— Păi adineauri îi spuneai ducelui că afară e prea frig !

— De cînd a plecat ducele, temperatura s-a schimbat.

— Așa încît... ? zise Bussy, ridicîndu-se plin de curiozitate.

— Așa încît, în clipa aceasta, sînt convins că aerul o să vă priască.

— Nu înțeleg.

— Parcă din doctoriile pe care vi le dau înțelegeți ceva ? Totuși le înghițiți. Hai, sus, îmbrăcați-vă ! O plimbare cu domnul duce de Anjou ar fi fost primejdioasă, cu medicul, e binefăcătoare. Asta v-o spun eu. Ce, nu mai aveți încredere în mine ? Atunci ar trebui pur și simplu să mă dați afară !

— Să mergem, dacă vrei tu — zise Bussy.

— Pentru că trebuie, nu fiindcă vreau eu.

Bussy se ridică, palid și tremurînd.

— Ce interesantă paloare ! exclamă Remy. Ce bolnav frumos !

— Dar unde mergem ?

— Într-un cartier al cărui aer l-am analizat chiar azi.

— Și acest aer ?

— Acest aer este suveran pentru boala dumneavoastră, monseniore.

Bussy se îmbrăcă.

— Pălăria și sabia ! ceru el.

Pe cea dintîi și-o puse în cap și cu cealaltă își încinse mijlocul.

Apoi ieșiră împreună.

XLIII

ETIMOLOGIA STRĂZII JUSSIENNE

Remy îl luă pe bolnav de braț, o apucară la stînga și merseseră de-a lungul străzii Coquillière, pînă la metereze,

— Ciudat lucru — remarcă Bussy — mă duci către mlaștinile de la Grange Batelière și susții că ăsta e un cartier sănătos ?

— O, domnule, aveți puțină răbdare, vom ocoli strada Pagevin, lăsăm la dreapta strada Brenouse și vom intra în strada Montmartre. Să vedeți ce frumoasă este strada Montmartre !

— Crezi că n-o cunosc ?

— Ei, dacă o cunoașteți, cu atît mai bine! Nu voi mai avea nevoie să pierd timpul arătîndu-vă frumusețile ei și vă voi conduce grabnic într-o ulicioară grozav de drăguță. Haideți, haideți, nu vă spun mai mult de-atît.

Într-adevăr, după ce lăsară în stînga poarta Montmartre și după ce mai făcură vreo două sute de pași pe strada cu același nume, Remy o apucă la dreapta.

— Ei, drăcie, dar o faci înadins! se mînie Bussy. Ne întoarcem de unde am plecat!

— Asta e strada Gypecienne, sau a Egiptenei, căreia poporul a început să-i zică strada Gyssienne și pe care va sfîrși în scurt timp prin a o numi strada Jussienne, pentru că sună mai dulce și pentru că geniul limbilor tinde mereu, pe măsură ce înaintăm spre sud, să multiplice vocalele. Dumneavoastră, monseniore, care ați fost în Polonia, trebuie să știți asta. Oare oamenii de pe-acolo nu-i ard cîte patru consoane una după alta, de parcă macină pietricele cînd vorbesc și de parcă, măcinîndu-le, înjură?

— E foarte adevărat — recunoscu Bussy — însă cum nu-mi închipui că am venit aici ca să facem un curs de filologie, spune-mi odată, unde mergem?

— Vedeți biserioara asta? întrebă Remy, fără să răspundă direct întrebării cavalerului. Ce ziceți, monseniore, ce semeață, e cu fațada spre stradă și cu altarul spre grădina comunității! Pun rămășag că n-ați luat-o în seamă niciodată pînă azi!

— Într-adevăr, nu o cunoșteam.

Dar Bussy nu era singurul aristocrat care nu pusese niciodată piciorul în acea biserică a Sfintei Maria Egipteanca, biserică foarte populară, cunoscută de credincioșii care o frecventau sub numele de Capela Quoqhéron.

— Ei bine, monseniore — spuse Remy — acum, fiindcă știți cum se numește această biserică, după ce i-ați cercetat îndeajuns exteriorul, să pătrundem înăuntru, să vedeți vitraliile naosului: sînt ciudate.

Bussy îl privi lung și, zărind pe obrazul tînărului un zîmbet cald, înțelese că tînărul doctor urmărea, determinîndu-l să intre în biserică, un alt scop decît acela de a-i arăta vitraliile, care nici nu puteau fi văzute, deoarece se înnoptase. Dar mai era ceva care putea fi văzut, în-

teriorul bisericii fiind luminat pentru slujba de seară : erau acele naive picturi din secolul al XVI-lea, care, în Italia, datorită climei dulci de acolo se păstrează încă în număr mare, în timp ce la noi, umezeala, pe de o parte, și vandalismul, pe de alta, s-au întrecut care mai de care să șteargă de pe ziduri aceste tradiții ale unor vremuri apuse și aceste dovezi despre tăria unei credințe care nu mai este. Într-adevăr, din porunca regelui Francisc I, pictorul zugrăvise o frescă înfățișînd momente din viața sfintei Maria Egipteanca ; or, din numărul de scene mai interesante, artistul, naiv și mare iubitor al adevărului, dacă nu anatomic, cel puțin istoric, fixase pe peretele aflat mai la vedere scena în care sfînta Maria Egipteanca, neavînd bani să plătească luntrașului, se oferă pe ea însăși drept plată pentru a trece rîul.

Ce-i drept, trebuie să spunem că, în ciuda veneraţiei credincioșilor față de pocăința Mariei Egipteanca, multe femei cinstite din cartier erau de părere că pictorul ar fi putut zugrăvi acest subiect în vreun colț mai dosnic sau cel puțin să-l trateze în chip mai puțin naiv ; și motivul pe care-l invocau, sau mai bine zis nu-l invocau, era că anumite detalii ale frescei atrăgeau adesea într-acolo privirile băieților de prăvălie, pe care postăvarii, patronii lor, îi aduceau la biserică în toate duminicile și sărbătorile.

Tînărul cavaler se uită la Haudouin, care, devenit pentru o clipă băiat de prăvălie, dădea o mare atenție picturii.

— Ți-ai închipuit cumva că din pricina ăstei biserici a sfintei Maria Egipteanca o să se trezească în mine gînduri anacreontice ? Dacă-i așa, n-ai nimerit-o. Aici trebuie să aduci călugări și școlari.

— Ba să mă ferească Dumnezeu — răspunse Haudouin. *Omnis cogitatio libidinosa cerebrum inficit* [1].

— Ei bine, și-atunci ?

— Păi de ! Omul nu-și poate scoate totuși ochii cînd intră aici.

— Foarte bine, dar cred că ai avut alt scop aducîndu-mă aici, nu-i așa, decît acela de a mă face să văd genunchii sfintei Maria Egipteanca !

[1] Orice gînd scîrnav mînjește cugetul (în limba latină în text).

— Pe legea mea că nu ! zise Remy.

— Atunci i-am văzut și hai să plecăm !

— Aveți răbdare ! Slujba se termină numaidecît. Dacă am ieși acum, i-am tulbura pe credincioși. Și Haudouin îl reținu pe Bussy, apucîndu-l încetișor de braț. Uite, gata ! Toată lumea pleacă — spuse Remy. Să le urmăm pilda, vreți ?

Bussy se îndreptă spre ușă, fără a se uita de loc în jurul său.

— Ce înseamnă asta ? ! exclamă Haudouin. Ieșiți din biserică fără să luați agheasmă ? La ce naiba vă gîndiți ?

Ascultător ca un copil, Bussy se îndreptă spre coloana unde era săpat agheasmatarul.

Haudouin profită de răgazul acesta spre a face semn unei femei : aceasta porni deîndată spre același loc către care se îndrepta și Bussy. Astfel că în clipa cînd contele întindea mîna spre agheasmatarul în formă de scoică, agheasmatar sprijinit de doi egipteni din marmură neagră, o altă mînă cam butucănoasă și cam roșie, dar care totuși era o mînă de femeie, se întinse spre a lui și își umezi degetele cu apa sfințită. Fără să vrea, Bussy își plimbă ochii de la mîna butucănoasă și roșie la chipul femeii, dar în aceeași clipă el se dădu un pas înapoi și păli îngrozitor, căci în femeia a cărei mînă îi atrăsese atenția o recunoscu pe Gertrude, ascunsă numai pe jumătate sub un șal de lînă neagră. El rămase cu bratul țeapăn, uitînd să-și mai facă semnul crucii, în timp ce Gertrude trecu mai departe, salutîndu-l, statura ei înaltă profilîndu-se sub portalul scund al bisericuței.

La doi pași în urma Gertrudei, ale cărei coate vînjoase își croiau drum prin mulțime, pășea o femeie înfășurată cu grijă într-o mantie de mătase, o femeie a cărei siluetă zveltă și tinerească, al cărei picior gingaș și a cărei talie delicată îl făcură pe Bussy să cugete că pe lume nu era decît o singură făptură cu asemenea siluetă, picior și talie.

Remy n-avu nevoie să-i spună nimic, ci îl privi numai ; Bussy își dădu seama de ce tînărul îl adusese în strada Sfînta Maria Egipteanca și-l îndemnase să intre în biserică. El porni pe urmele acestei femei, iar Haudouin pe urmele lui Bussy.

Șirul celor patru persoane, mergînd una după alta cu pas egal, ar fi fost o priveliște foarte hazlie dacă tristețea și paloarea a două dintre ele n-ar fi dezvăluit o cumplită suferință. Mergînd în frunte, Gertrude coti după un colț, intră în strada Montmartre, făcu vreo cîțiva pași de-a lungul străzii, apoi deodată o luă la dreapta, către o fundătură unde se zărea o poartă

Bussy șovăi.

— Domnule conte, vreți să vă calc pe picioare ? întrebă Remy.

Bussy își continuă drumul.

Gertrude, mereu în frunte, scoase o cheie din buzunar și făcu loc stăpînei sale, care intră fără a întoarce capul. Haudouin șopti cîteva cuvinte cameristei, se dădu la o parte și-l lăsă pe Bussy să i-o ia înainte ; apoi Gertrude și el intrară amîndoi în același timp, închiseră poarta și fundătura rămase pustie.

Era șapte și jumătate seara ; peste cîteva zile sosea luna mai ; în aerul călduț, vestind răsuflarea primăverii, frunzele creșteau în sînul mugurilor care plesniseră. Bussy privi în jur : se afla într-o mică grădină de vreo cincizeci de metri pătrați, înconjurată de ziduri foarte înalte, pe creasta cărora vița sălbatică și iedera se cățăraseră cu noile lor vlăstare, făcînd să se năruie din cînd în cînd mici fărîme de tencuială și răspîndind în văzduh un iz reavăn-acrișor. Micsandre zvelte, înălțîndu-se vesele din crăpăturile vechiului zid al bisericii, își deschideau bobocii roșietici ca arama cea curată. Iar primul liliac, înflorit sub soarele dimineții, tulbura cu suavul său miros mintea încă amețită a tînărului, care se întreba dacă atîtea miresme, atîta căldură și viață nu veneau către el, cel atît de singur, atît de slab și de părăsit pînă acum o oră, numai datorită prezenței femeii mult iubite.

Sub o boltă de iasomie și de clematite, pe o mică bancă de lemn rezemată de zidul bisericii, Diane se așezase, cu fruntea plecată, cu mîinile atîrnîndu-i nemișcate de-a lungul trupului, și puteai vedea cum degetele ei striveau în neștire o micsandră, ale cărei flori le împrăștia pe nisip.

În clipa aceea, o privighetoare ascunsă într-un castan vecin își începu cîntecul lung și melancolic, presărat din

cînd în cînd cu note strălucitoare ca niște focuri de artificii.

Bussy se afla singur în grădină cu doamna de Monsoreau, căci Remy și Gertrude rămăseseră la o oarecare depărtare ; el se apropie și Diane înălță capul.

— Domnule conte — zise ea cu o voce șovăielnică — orice ocol ar fi nedemn de noi : m-ați găsit adineauri în biserica Sfînta Maria Egipteanca și nu întîmplarea v-a adus acolo.

— Nu, doamnă — răspunse Bussy — Haudouin m-a convins să ies din casă, fără să-mi spună în ce scop, și vă jur că nu știam...

— Vă înșelați asupra sensului cuvintelor mele, domnule — constată cu tristețe Diane. Da, știu bine că domnul Remy este cel care v-a adus la biserică, ba poate chiar cu de-a sila ?

— Doamnă, nu cu de-a sila... Nu știam însă pe cine trebuia să văd acolo.

— Iată un cuvînt aspru, domnule conte — murmură Diane, clătinînd din cap și ridicînd spre Bussy o privire înlăcrimată. Vreți să-mi dați a înțelege că, dacă ați fi cunoscut secretul lui Remy, nu l-ați fi întovărășit pe prietenul dumneavoastră ?

— Vai, doamnă !

— Ar fi drept și firesc, domnule ; mi-ați făcut un serviciu însemnat, iar eu nu v-am mulțumit încă pentru bunătatea dumneavoastră. Iertați-mă și primiți întreaga recunoștință a inimii mele.

— Doamnă...

Bussy se opri ; era atît de tulburat, că nu-și găsea nici cuvintele, nici ideile.

— Dar am vrut să vă pot dovedi — continuă Diane, însuflețindu-se — că nu sînt o femeie ingrată și că inima mea nu uită. Eu l-am rugat pe domnul Remy să-mi înlesnească onoarea unei convorbiri, și tot eu i-am indicat locul acestei întîlniri. Iertați-mă dacă v-am supărat.

Bussy își apăsă mîna pe inimă.

— Vai, doamnă, cum puteți crede ?

Ideile începeau să se înfiripe din nou în mintea acestui om cu inima zdrobită și lui i se părea că blînda adiere a serii, care îi aducea miresme atît de dulci și cu-

vinte atît de duioase, îi risipea în același timp și vălul de ceață de pe ochi.

— Știu — continuă Diane, care era mai tare, căci ea de multă vreme se pregătise pentru întrevederea din clipa aceea — știu cît de greu v-a fost să-mi faceți acest serviciu. Cunosc toată delicatețea dumneavoastră. Vă cunosc și vă prețuiesc, vă rog să mă credeți. Judecați, așadar, cît a trebuit să sufăr la gîndul că nu ați cunoaște adevăratele simțăminte ale inimii mele.

— Doamnă— răspunse Bussy — de trei zile sînt bolnav.

— Da, știu — mărturisi Diane, roșindu-se și dînd astfel în vileag grija ce i-o purta — știu și sufeream mai mult decît dumneavoastră, deoarece domnul Remy, vrînd să mă înșele, fără îndoială, mă lăsa să cred...

— Că uitarea dumneavoastră era pricina suferințelor mele ? Da, e adevărat.

— Deci trebuia să mă hotărăsc la gestul pe care l-am făcut astăzi — reluă doamna de Monsoreau — trebuia să vă văd, conte, să vă mulțumesc pentru grija dumneavoastră îndatoritoare, și jur să vă port eternă recunoștință... Credeți-mă, în clipa aceasta vă vorbesc din adîncul sufletului.

Bussy clătină mîhnit din cap, fără a răspunde.

— Vă îndoiți de cuvintele mele ? întrebă Diane.

— Doamnă — răspunse Bussy — oamenii care nutresc sentimente de prietenie față de cineva fac dovada acestei prietenii după cum le stă în putință : știați că în seara prezentării dumneavoastră la curte mă aflam la palat, știați că sînt chiar în preajma dumneavoastră, trebuie să fi simțit privirea mea stăruind asupra dumneavoastră, dar nici măcar n-ați ridicat ochii spre mine ; nu mi-ați dat să înțeleg, printr-un cuvînt, printr-un gest sau printr-un semn, că ați observat prezența mea acolo. La urma urmei, greșesc, doamnă, poate că nu m-ați recunoscut. Nu m-ați văzut decît de două ori în viață.

Diane răspunse printr-o privire atît de mustrătoare și plină de tristețe, încît Bussy se simțea răscolit pînă-n străfunduri.

— Iertare, doamnă, iertare ! strigă el. Dumneavoastră nu sînteți o femeie ca toate celelalte, și totuși vă purtați ca o femeie obișnuită. Ce înseamnă această căsătorie ?

— Nu știți cum am fost silită să mă supun ?

— Da, însă era ușor să-i puneți capăt.

— Dimpotrivă, era imposibil.

— Cum, oare nimic nu vă arăta că în apropierea dumneavoastră veghea un om devotat ?

Diane plecă ochii.

— Tocmai de lucrul acesta îmi era frică — rosti ea.

— Și iată ce fel de considerente v-au hotărît să mă sacrificați ! Vai, gîndiți-vă ce înseamnă viața pentru mine de cînd aparțineți altuia.

— Domnule — zise contesa cu demnitate — o femeie nu-și schimbă numele, fără ca prin asta onoarea ei să nu fie păgubită cînd doi oameni trăiesc și poartă, unul numele pe care ea l-a părăsit, celălalt numele pe care ea l-a luat.

— Totuși ați preferat să păstrați numele de Monsoreau.

— Credeți asta ? șopti Diane. Cu atît mai bine !

Și ochii i se umplură de lacrimi. Bussy, care o văzuse lăsîndu-și capul în piept, se zbuciumă cîtva timp, umblînd de colo-colo prin fața ei.

— Oricum, doamnă — rosti el, în sfîrșit — iată-mă din nou ceea ce eram mai înainte pentru dumneavoastră, adică un străin !

— Vai ! suspină Diane.

— Tăcerea dumneavoastră vorbește de la sine.

— Nu pot să vorbesc decît prin tăcerea mea.

— Tăcerea dumneavoastră, doamnă, este consecința primirii dumneavoastră la Luvru. La Luvru nu m-ați văzut, aici nu-mi vorbiți.

— La Luvru eram împreună cu domnul de Monsoreau, domnul de Monsoreau mă privea și este gelos.

— Gelos ?! Ei, Doamne, dar oare ce-i lipsește ?! Ce fericire mai poate să-și dorească, cînd toată lumea îl pizmuiește pentru fericirea sa ?

— Vă spun că este gelos, domnule. De cîteva zile a văzut un om dînd tîrcoale locuinței noastre.

— Deci ați părăsit căsuța din strada Saint-Antoine ?

— Cum — strigă Diane, schițînd un gest necugetat — acel om nu erați dumneavoastră ?

— Doamnă, de cînd căsătoria dumneavoastră a fost anunțată oficial, de cînd ați fost prezentată la curte, din

seara aceea de la Luvru cînd nu v-ați îndurat să mă învredniciți măcar cu o privire, cu zac, febra mă sleiește, simt că mor. Vedeți, prin urmare, că soțul dumneavoastră n-ar putea fi gelos pe mine, cel puțin, deoarece nu pe mine m-a putut vedea în preajma casei dumneavoastră.

— Ei bine, domnule conte, dacă e adevărat, după cum mi-ați spus, că ați dorit cît de cît să mă revedeți, mulțumiți acelui necunoscut, căci, cunoscîndu-l pe domnul de Monsoreau așa cum îl cunosc, acest om m-a făcut să tremur pentru dumneavoastră și de aceea am vrut să vă văd ca să vă spun: „Nu vă expuneți astfel, domnule conte, nu mă faceți și mai nenorocită decît sînt!"

— Fiți liniștită, doamnă, vă repet: nu eram eu!

— Acum lăsați-mă să sfîrșesc. Temîndu-se de acel om pe care noi nu-l cunoșteam, dar pe care domnul de Monsoreau îl cunoaște, poate, el îmi pretinde să părăsesc Parisul, așa încît — adăugă Diane, întinzîndu-i mîna lui Bussy — așa încît, domnule conte, puteți considera această cnovorbire a noastră ca fiind cea din urmă... Mîine plec la Méridor.

— Plecați, doamnă? izbucni Bussy.

— Nu există decît acest mijloc pentru a-l liniști pe domnul de Monsoreau — spuse Diane — nu există decît acest mijloc spre a-mi regăsi liniștea. De altfel, în ce mă privește, urăsc Parisul, disprețuiesc lumea, curtea, Luvrul. Sînt fericită la gîndul că voi fi singură cu amintirile mele de fată. Mi se pare că, străbătînd din nou potecile pe unde am umblat în anii copilăriei, o frîntură din fericirea de odinioară se va pogorî iar asupră-mi, ca o dulce rouă. Tatăl meu mă însoțește. Îi voi regăsi acolo pe domnul și pe doamna de Saint-Luc, care regretă că nu sînt lîngă ei. Adio, domnule de Bussy!

Bussy își ascunse fața în palme.

— Așadar, totul s-a sfîrșit pentru mine! murmură el.

— Ce spuneți? strigă Diane, ridicîndu-se.

— Spun, doamnă, că acest soț care vă exilează, că acest om care îmi răpește unica speranță ce-mi mai rămăsese, adică speranța de a respira același aer ca și dumneavoastră, de a vă zări îndărătul unei perdele, de a vă atinge în treacăt rochia, de a adora o ființă vie și nu o umbră, spun că omul acesta este dușmanul meu de moarte și că, de-ar fi chiar să pier, îl voi distruge cu mîinile mele.

— Ah, domnule conte!

— Ticălosul! strigă Bussy. Cum? Nu se mulțumește că îi sînteți soție, dumneavoastră, cea mai frumoasă și cea mai neprihănită dintre ființe, mai este și gelos?! Gelos! Monstru hrăpăreț și ridicol, ar înghiți lumea întreagă!

— Oh, liniștiți-vă, conte, liniștiți-vă, pentru Dumnezeu!... Poate că are vreo scuză...

— Vreo scuză!... Tocmai dumneavoastră îl apărați, doamnă?!

— Vai, dacă ați ști! exclamă Diane, acoperindu-și fața cu mîinile, ca și cum i-ar fi fost teamă că, deși se întunecase, Bussy ar fi putut vedea cum i se împurpurasră obrajii.

— Dacă aș ști? repetă Bussy, întrebător. Doamnă, eu știu un singur lucru: că e o greșeală să se mai gîndească cineva la restul lumii cînd este soțul dumneavoastră.

— Dar — zise Diane, cu o voce întretăiată, înăbușită, arzătoare — dar dacă v-ați înșela, domnule conte, dacă n-ar fi totuși soțul meu?

Și rostind aceste cuvinte, tînăra femeie atinse ușor cu mîna ei rece mîinile fierbinți ale lui Bussy, se ridică și dispăru, ușoară ca o umbră, pe aleile întunecoase ale micii grădini, unde, apucînd brațul Gertrudei, o trase după sine și se pierdu cu ea în noapte, mai înainte ca Bussy, uluit, înnebunit, fericit, să fi încercat măcar să întindă brațele pentru a o reține.

El scoase un țipăt și se ridică în picioare, clătinîndu-se. Remy sosi tocmai la timp spre a-l prinde în brațe și spre a-l ajuta să se așeze pe banca abia părăsită de Diane.

XLIV

CUM FU SFÎȘIATĂ HAINA LUI D'ÉPERNON ȘI CUM SCHOMBERG FU VOPSIT ÎN ALBASTRU

În vreme ce jupîn La Hurière îngrămădea semnături peste semnături, în vreme ce Chicot îl închidea pe Gorenflot la „Cornul Abundenței", în vreme ce Bussy revenea

la viață în acea preafericită grădină, plină de miresme, de cîntec și de dragoste, Henric, întunecat din pricina celor văzute prin oraș, întărîtat de predicile auzite prin biserici, furios de saluturile misterioase adresate fratelui său, ducele de Anjou, pe care îl văzuse trecînd prin fața lui, pe strada Saint-Honoré, în tovărășia domnului de Guise și a domnului de Mayenne și însoțit de o întreagă suită de gentilomi, cărora părea că le poruncește domnul de Monsoreau, Henric, deci, se întorsese la Luvru, împreună cu Maugiron și Quélus.

Regele ieșise la plimbare, așa cum obișnuia, cu toți cei patru prieteni ai săi, dar la cîțiva pași de Luvru, Schomberg și d'Épernon, plictisindu-se să-l tot vadă pe Henric îngrijorat și socotind că, în mijlocul unei atare harababuri, vor avea nenumărate prilejuri de petrecere și de aventuri, profitară de prima îmbulzeală spre a se face nevăzuți la colțul străzii Astruce ; și în timp ce regele și cei doi prieteni își continuau plimbarea pe chei, ei se lăsară luați de șuvoi și împinși spre strada Orléans.

Nu făcură nici o sută de pași, că fiecare își găsi de lucru. D'Épernon puse piedică cu sarbacana unui cetățean care alerga și care se rostogoli la zece pași de el, iar Schomberg ridică boneta unei femei pe care o crezuse urîtă și bătrînă, dar care se dovedi din întîmplare tînără și frumoasă. Însă amîndoi își alesesără prost ziua ca să-și bată joc de acești parizieni de treabă, de obicei atît de răbdători : pe străzi plutea acea atmosferă de revoltă, care uneori își desfășoară brusc aripile între zidurile marilor orașe. Cetățeanul răsturnat se ridică strigînd : „Săriți, păgînul !“ Era un credincios plin de zel ; trecătorii îl crezură pe cuvînt și se azvîrliră asupra lui d'Épernon. Femeia ciufulită strigă și ea : „Jos cu favoriții !“ Lucru și mai grav : bărbatu-său, un boiangiu, își asmuți asupra lui Schomberg toți ucenicii săi. Schomberg era curajos ; el se opri, vru să-i ia de sus și duse mîna la sabie. D'Épernon era prudent, așa că spălă putina.

Henric nu se mai preocupă de cei doi favoriți. Știa că se pricep de minune să scape din orice încurcătură : unul, grație picioarelor, celălalt, grație brațelor.

Deci, după cum am arătat, își văzu mai departe de drumul său, apoi, odată plimbarea sfîrșită, se întoarse la

Luvru. Acolo intră în sala de arme și, așezat în fotoliu-i larg, tremura de nerăbdare, căutînd ceva să-i stîrnească furia. Maugiron se juca cu Narcis, ogarul cel mare al regelui. Quélus, cu o pernă sub el și cu obrazul sprijinit în pumni, sta pe vine și privea la Henric.

— Merge, merge — îi spunea regele. Complotul lor face progrese, înaintează : cînd tigri, cînd șerpi ; dacă nu sar, se tîrăsc.

— Ei, sire — zise Quélus — oare într-un stat nu se urzesc întotdeauna comploturi ? Ce naiba ați vrea să facă fiii, frații și verii regilor, dacă n-ar complota ?

— Zău, Quélus, cu maximile tale absurde și cu obrajii tăi umflați, îmi faci impresia că în politică ești tot atît de priceput ca și nătîngul Gilles din bîlciul de la Saint-Laurent.

Quélus se răsuci pe pernă și întoarse ireverențios spatele regelui.

— Hei, Maugiron — continuă Henric — spune tu : am dreptate sau ba ? Ce, e nevoie să fiu îmbrobodit cu fleacuri și cu banalități, ca și cum aș fi un rege de nimic sau un negustor de lînă căruia îi e frică să nu-și piardă pisica la care ține ?

— Ei, sire — răspunse Maugiron, care era întotdeauna și în orice chestiune de părerea lui Quélus — dacă nu sînteți un rege de nimic, dovediți-o purtîndu-vă ca un mare rege. Ce dracu ! Uitați-vă la Narcis : este un cîine bun, un animal blînd, însă cînd îl trage careva de urechi, mîrîie, iar cînd e călcat pe coadă, mușcă.

— Bravo ! oftă Henric. Iată încă unul care mă compară cu cîinele meu !

— De loc, sire — răspunse Maugiron. Dimpotrivă, vedeți bine că-l pun pe Narcis cu mult mai presus decît pe dumneavoastră, pentru că Narcis știe să se apere, pe cînd maiestatea voastră nu.

Și, la rîndul său, îi întoarse și el spatele.

— Ei, halal ! Iată-mă și singur — constată regele. Dați-i înainte, bunii mei prieteni, pentru care sînt învinuit că jefuiesc regatul ! Părăsiți-mă, ofensați-mă, veniți cu toții și măcelăriți-mă ; n-am decît călăi în jurul meu, pe cinstea mea ! Ah, Chicot ! Bietul meu Chicot ! Unde ești ?

— Poftim ! zise Quélus. Doar asta ne mai lipsea. Acum îl strigă pe Chicot !

— E cît se poate de firesc ! răspunse Maugiron.

Și obraznicul gentilom începu să mormăie printre dinți un oarecare proverb latin, care se tălmăcește cam așa în zicala : „Spune-mi cu cine te însoțești, ca să-ți spun cine ești".

Henric se încruntă și un fulger de cumplită mînie i se aprinse în ochii lui mari și negri : de data asta, privirea pe care o aruncă indiscreților săi prieteni era, cu siguranță, o adevărată privire regească. Dar, fără îndoială, istovit de această izbucnire de furie, recăzu în jilț și începu să-l tragă de urechi pe unul din cățelușii ce dormeau în coșuleț.

În clipa aceea, în anticameră se auziră pași grăbiți și apăru d'Épernon, dar fără tocă, fără pelerină și cu haina sfîșiată de sus pînă jos.

Quélus și Maugiron se întoarseră, Narcis se repezi lătrînd la noul venit, ca și cum ar fi recunoscut doar veșmintele favoriților regelui, nu și oamenii.

— Isuse Cristoase ! strigă Henric. Dar ce ți s-a întîmplat ?

— Sire, uitați-vă la mine — zise d'Épernon. Iată cum sînt tratați prietenii maiestății voastre !

— Și cine te-a tratat astfel ? întrebă regele.

— Dracu să-l ia, poporul maiestății tale sau, mai bine zis, poporul ducelui de Anjou, care strigă : „Trăiască Liga ! Trăiască religia ! Trăiască Guise ! Trăiască François !" În sfîrșit, trăiască toată lumea, în afară de trăiască regele !

— Și tu ce i-ai făcut acestui popor, ca el să se poarte astfel cu tine ?

— Eu ? Nimic ! Ce poate face un om singur unui popor întreg ? A recunoscut în mine pe unul din prietenii maiestății voastre și asta i-a fost de ajuns.

— Dar Schomberg ?

— Ce-i cu Schomberg ?

— Schomberg nu ți-a venit în ajutor ? El nu te-a apărat ?

— Pe dracu ! Schomberg avea destul de furcă să se apere pe el însuși.

— Cum așa ?

— Da, l-am lăsat în mîinile unui boiangiu, căruia îi ciufulise nevasta și care, dimpreună cu cei cinci sau șase ucenici ai săi, se pregătea să-l răsplătească zdravăn.

— La dracu ! Și unde l-ai părăsit pe bietul meu Schomberg ? strigă regele, sărind în sus. Am să alerg eu însumi în ajutorul lui. Dacă se poate spune — continuă Henric, aruncînd o privire spre Maugiron și Quélus — că prietenii mei s-au lepădat de mine, nu se va putea spune în nici un caz că eu m-am lepădat de prietenii mei.

— Mulțumesc, sire ! glăsui cineva în spatele lui Henric. Mulțumesc ! Iată-mă-s ! *Gott vardamme mich* [1], m-am descurcat singur, însă nu mă întrebați cum !

— Oh, Schomberg ! E vocea lui Schomberg ! strigară cei trei favoriți. Dar unde naiba ești, omule ?

— Unde naiba să fiu, doar mă vedeți bine ! strigă aceeași voce.

Și, într-adevăr, din fundul camerei cufundat în întuneric, văzură cu toții înaintînd nu un om, ci o umbră.

— Schomberg ! strigă regele. De unde vii, de unde ai ieșit și cum de ai culoarea asta ?

Ce să vezi ? Din cap pînă în picioare, fără a fi fost omisă nici o părticică din trupul sau măcar din hainele lui, Schomberg era vopsit în albastru, în cel mai frumos albastru din cîte pot fi văzute.

— *Der Teufel* [2] ! strigă el. Mizerabilii ! Nu e de mirare că lumea se ținea după mine ca după urs.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Henric. Dacă ai fi galben, aș zice că ești galben din pricina fricii, dar albastru ?...

— S-a întîmplat că m-au vîrît într-un hîrdău, pungașii ! Am crezut că mă vîră într-un hîrdău cu apă, și cînd colo hîrdăul era plin cu vopseaua asta albastru-indigo.

— Ah, blestematii ! exclamă Quélus, izbucnind în hohote de rîs. Și-au luat pedeapsa cum se cuvine. Indigoul este grozav de scump, și pe tine s-a prins o cantitate de vopsea de cel puțin douăzeci de scuzi.

— Te sfătuiesc să rîzi mai puțin. Aș fi vrut să te văd în locul meu.

— Și n-ai spintecat pe nici unul dintre ei ? întrebă Maugiron.

---

[1] Să mă bată Dumnezeu (în limba germană în text).
[2] La dracu (în limba germană în text).

— Tot ce știu e că mi-am lăsat pumnalul undeva, înfipt pînă în prăsele într-o teacă de carne. Dar toată tărășenia s-a petrecut într-o clipită : am fost prins, luat pe sus, vîrît în hîrdău și aproape înecat.

— Și cum de-ai scăpat din mîinile lor ?

— Am avut curajul să săvîrșesc o lașitate, sire.

— Ce-ai făcut ?

— Am strigat : „Trăiască Liga !"

— Ca și mine — mărturisi d'Épernon. Numai că pe mine m-au silit să adaug : „Trăiască ducele de Anjou !"

— Păi cu mine nu s-a întîmplat la fel ? făcu Schomberg, mușcîndu-și mîinile de turbare. Și eu a trebuit să strig tot așa ! Dar asta nu-i tot.

— Cum — întrebă regele — te-au mai silit să strigi și altceva, bietul meu Schomberg ?

— Nu, nu m-au silit să strig și altceva, doar e de ajuns, slavă Domnului ! Însă tocmai pe cînd strigam : „Trăiască ducele de Anjou !"...

— Ei, ce ?

— Ghiciți cine trecea pe-acolo ?

— Cum naiba să ghicesc ?

— Bussy, blestematul de Bussy, care m-a auzit strigînd să-i trăiască stăpînul !

— Cu siguranță că o fi rămas cu gura căscată — zise Quélus.

— Ce spui, zău ! Ca și cînd ar fi fost tare greu să-ți dai seama de ce se petrecea ! Eram cu cuțitul la os și mă aflam într-un hîrdău.

— Cum — întrebă Maugiron — nu ți-a dat ajutor ? Doar era datoria lui de gentilom față de un alt gentilom.

— Aș, umbla cu capul în nori, nu-i mai lipseau decît aripile ca să poată zbura. Abia de atingea pămîntul.

— Și-apoi — adăugă Maugiron — poate că nici nu te-a recunoscut ?

— Grozavă scuză !

— Apucaseră ăia să te vopsească în albastru cînd a trecut el ?

— Na, că la asta nu m-am gîndit ! zise Schomberg.

— În acest caz, ar fi de la sine înțeles — interveni Henric — deoarece, într-adevăr, bietul meu Schomberg, nici eu nu te recunosc.

— Nu importă — replică tînărul — o să ne mai întîlnim noi și altundeva, nu numai în colțul străzii Coquillière, și într-o zi cînd n-o să mai fiu vîrît într-un hîrdău.

— Eh, eu — zise d'Épernon — n-am nici în clin nici în mînecă cu servitorul, eu am cu stăpînul. Nu cu Bussy aș vrea să mă răfuiesc, ci cu monseniorul duce de Anjou.

— Da, da — strigă Schomberg — monseniorul duce de Anjou, care vrea să ne ucidă, făcîndu-ne de rîs înainte de a ne tăia beregata cu pumnalul.

— Ducele de Anjou, căruia i se cîntau osanale pe străzi. Le-ați auzit, sire — rostiră în cor Quélus și Maugiron.

— Fapt este că la ora aceasta el conduce și e stăpîn în Paris, iar nu regele. Încercați să ieșiți pe stradă — îi spuse d'Épernon — și-o să vedeți singur dacă vă veți bucura de mai mult respect decît noi.

— Ah, frate, frate! murmură Henric pe un ton amenințător.

— Ei, sire, o să mai spuneți încă de vreo mie de ori cum ați spus acum: „Ah, frate, frate!" fără să luați nici o măsură împotriva lui — zise Schomberg — și cu toate acestea, pentru mine e limpede și o spun răspicat: acest frate al dumneavoastră se află în fruntea unui complot.

— Ei, fir-ar dracu-al dracului! strigă Henric. Tocmai asta le spuneam și eu acestor domni, d'Épernon, cînd ai sosit adineauri. Dar dumnealor mi-au răspuns ridicînd din umeri și întorcîndu-mi spatele.

— Sire — preciză Maugiron — am ridicat din umeri și ne-am întors cu spatele, nu pentru că spuneați că există un complot, ci pentru că nu vă vedeam hotărît să-l reprimați!

— Și acum — continuă Quélus — ne întoarcem spre maiestatea voastră pentru a vă spune iarăși: „Salvați-ne, sire, sau mai bine zis, salvați-vă, căci dacă noi ne prăbușim veți pieri". Mîine domnul de Guise vine la Luvru, mîine vă va cere să numiți un conducător al Ligii: mîine îl veți numi pe ducele de Anjou, așa cum ați făgăduit, și ducele de Anjou, odată ajuns conducător al Ligii, adică în fruntea a o sută de mii de parizieni înfierbîntați de orgiile și de dezmățul acestei nopți, va face din maiestatea voastră tot ce va dori el.

— Așadar — întrebă Henric — în cazul unei hotărîri grave, ați fi gata să mă urmați ?

— Da, sire — răspunseră tinerii într-un singur glas.

— Cu condiția, sire — se rugă d'Épernon ca maiestatea voastră să-mi dea răgazul să-mi pun o altă tocă, altă mantie și altă haină.

— Treci în camera mea de toaletă, d'Épernon, și valetul meu îți va pune la îndemînă tot ceea ce îți trebuie : avem aceeași statură.

— Și cu condiția ca mie să-mi îngăduiți să fac o baie — adăugă Schomberg.

— Du-te și tu în sala de baie, Schomberg, și băiețul meu va avea grijă de tine.

— Sire — zise Schomberg — putem deci spera că jignirea nu va rămîne nerăzbunată ?

Henric întinse mîna, cerînd să se facă liniște și, plecîndu-și capul în piept, păru a cugeta adînc. Apoi, după o clipă, zise :

— Quélus, du-te și află dacă domnul de Anjou s-a întors la Luvru.

Quélus ieși. D'Épernon și Schomberg așteptau împreună cu ceilalți răspunsul lui Quélus, într-atît de mult sporise zelul lor, la amenințarea primejdiei : marinarii sînt nedisciplinați numai cînd marea e calmă ; în vreme de furtună, niciodată.

— Sire — întrebă Maugiron — maiestatea voastră va lua deci o hotărîre ?

— Vă veți convinge numaidecît — răspunse regele.

Quélus se înapoie.

— Domnul duce nu s-a întors încă — raportă el.

— Bine — răspunse regele. D'Épernon, du-te și schimbă-ți hainele. Schomberg, du-te și-ți schimbă culoarea ; iar dumneata, Quélus, și dumneata, Maugiron, coborîți în curte și, pînă se întoarce fratele meu, fiți cu ochii în patru.

— Iar cînd se întoarce ?... întrebă Quélus.

— Atunci dați ordin să se închidă toate porțile și ușile. Plecați !

— Bravo, sire ! nu se putu abține Quélus.

— Sire — zise d'Épernon — în zece minute sînt înapoi !

— Eu, sire, nu pot să vă spun cînd voi fi înapoi, depinde de calitatea vopselei ! zise Schomberg.

— Întoarceți-vă cît mai repede — răspunse regele — mai mult nu vă spun.

— Dar maiestatea voastră va rămîne singur ? întrebă Maugiron.

— Nu, Maugiron, rămîn cu Dumnezeu, căruia îi voi cere ajutor și oblăduire pentru ceea ce am hotărît să facem.

— Rugați-l fierbinte, sire — îl povățui Quélus — căci cam încep să cred că Dumnezeu s-a înțeles cu diavolul să ne osîndească pe toți, în lumea asta și pe lumea cealaltă.

— *Amen !* încheie Maugiron.

Cei doi tineri care urmau să facă de gardă ieșiră pe o ușă. Ceilalți doi care trebuiau să-și schimbe hainele ieșiră pe cealaltă ușă. Regele, rămas singur, se duse si îngenunche la iconostas.

XLV

CHICOT E DIN CE ÎN CE MAI MULT REGELE FRANȚEI

Sosi miezul nopții ; porțile Luvrului se închideau de obicei la această oră. Dar Henric prevăzuse, pe bună dreptate, că ducele de Anjou va veni neapărat să doarmă în seara aceea la Luvru pentru a spulbera cît mai mult bănuielile ce s-ar fi putut naște în mintea regelui, datorită neliniștii și zarvei ce cuprinsese Parisul. De aceea regele ordonase ca porțile să rămînă deschise pînă la ora unu din noapte.

La douăsprezece și un sfert, Quélus se arătă din nou.

—.Sire, ducele a venit — anunță el.

— Maugiron ce face ?

— A rămas de veghe, să vadă dacă nu cumva ducele pleacă din nou.

— Nu e nici o primejdie.

— Atunci... — zise Quélus, făcînd un gest care-i arăta regelui că nu le mai rămînea alteeva decît să treacă la fapte.

— Atunci... să-l lăsăm să se culce liniștit — zise Henric. Cine e cu el ?

— Domnul de Monsoreau și gentilomii săi obișnuiți.

— Și domnul de Bussy ?

— Domnul de Bussy nu este.

— Bine — spuse regele, ușurat de a ști că fratele său este lipsit de cel mai puternic sprijin.

— Ce poruncește regele ? întrebă Quélus.

— Să li se spună lui d'Épernon și lui Schomberg să se grăbească, iar domnul de Monsoreau să fie anunțat că doresc să-i vorbesc.

Quélus se înclină și se grăbi să execute ordinul cu toată promptitudinea pe care o poate dicta voinței omenești ura și setea de răzbunare atunci cînd ele sălășluiesc în aceeași inimă.

După cinci minute, d'Épernon și Schomberg intrară, unul îmbrăcat în haine noi, celălalt spălat și frecat de mama focului, numai cutele obrajilor mai păstrau încă o culoare albăstrie, care, după spusa băiețului, nu avea să dispară decît după mai multe băi de aburi.

În urma celor doi favoriți se ivi și domnul de Monsoreau.

— Domnul căpitan al gărzii maiestății voastre m-a anunțat că maiestatea voastră mi-a făcut onoarea de a mă chema — spuse, înclinîndu-se, maestrul de vînătoare.

— Da, domnule — răspunse Henric — da. Plimbîndu-mă astă-seară și văzînd stelele atît de strălucitoare și luna atît de frumoasă, m-am gîndit că, folosind această minunăție de vreme, am putea organiza mîine o vînătoare grozavă. Este abia miezul nopții, domnule conte, plecați la Vincennes chiar în clipa aceasta : luați urma unui cerb și mîine să-l fugărim.

— Dar, sire — rosti Monsoreau — știam că mîine maiestatea voastră acordase monseniorului de Anjou și domnului de Guise onoarea de a le fixa o audiență în vederea numirii unui șef al Ligii !

— Da, domnule. Ei, și ? întrebă regele, cu acel accent trufaș la care era atît de greu de răspuns.

— Sire... poate că nu e destul timp...

— Timpul nu lipsește niciodată, domnule maestru de vînătoare, aceluia care știe să-l întrebuințeze. Tocmai de aceea vă spun : aveți timp să plecați astă-seară, cu condiția să plecați îndată. Aveți timp să luați urma unui cerb

la noapte și veți avea timp să pregătiți echipajele pentru mîine la ora zece. Plecați deci și chiar imediat ! Quélus, Schomberg, dați poruncă din partea mea, din partea regelui, să se deschidă domnului de Monsoreau porțile Luvrului. Și tot din partea regelui, porunciți să fie închise îndată ce contele va fi ieșit.

Maestrul de vînătoare se retrase, adînc mirat.

— Este vreo fantezie de-a regelui ? îi întrebă el pe cei doi tineri cînd ajunseră în anticameră.

— Da — răspunseră laconic aceștia.

Domnul de Monsoreau își dădu seama că nu putea să afle nimic de la ei și tăcu. „Oh ! Oh ! își zise el, aruncînd o privire către apartamentele ducelui de Anjou. Pare-mi-se că nu miroase a bine pentru alteța sa regală !" Dar nu exista nici un mijloc de a-l preveni pe prinț : Quélus și Schomberg pășeau unul la dreapta, altul la stînga maestrului de vînătoare. O clipă, el crezu că cei doi favoriți aveau ordine secrete și că se pregăteau să-l aresteze ; numai după ce se văzu afară din Luvru și după ce auzi poarta închizîndu-se în urma sa, înțelese că bănuielile lui erau neîntemeiate.

Peste zece minute, Schomberg și Quélus se aflau din nou lîngă rege.

— Acum — spuse Henric — liniște și urmați-mă toți patru !

— Unde mergem, sire ? întrebă d'Épernon, mereu prudent.

— Cei care vor veni vor vedea — răspunse regele.

— Să mergem ! se îndemnară într-un glas cei patru tineri.

Favoriții își controlară săbiile, își prinseră în copci pelerinele și porniră în urma regelui, care, cu un felinar în mînă, îi conduse prin coridorul secret pe care îl cunoaștem și prin care, nu o dată, am văzut-o pe regina-mamă și l-am urmărit pe regele Carol al IX-lea ducîndu-se s-o spioneze pe buna Margot, fiica și sora lor, ale cărei apartamente — am mai spus-o — erau acum locuite de ducele de Anjou.

Un valet veghea pe coridor, dar, mai înainte ca el să fi avut vreme să se retragă spre a-și anunța stăpînul, Henric îl și înhățâ, poruncindu-i să nu scoată o vorbă și

prădindu-l însoțitorilor săi, care îl împinseră într-o odaie și-l încuiară acolo. Așa încît, pe clanța de la ușa camerei unde dormea monseniorul duce de Anjou, cel care apăsă primul fu regele însuși. Ducele tocmai se întinsese în pat, legănat de nălucirile ambiției lui, pe care le treziseră în el întîmplările din seara aceea : își auzise numele preamărit, iar pe cel al regelui ponegrit. Însoțit de ducele de Guise, văzuse poporul Parisului închinîndu-se în fața lui și a gentilomilor lui, în vreme ce gentilomii regelui erau huiduiți, batjocoriți, insultați. Niciodată, de la începutul acestei lungi cariere, atît de bogată în uneltiri neștiute, în comploturi timide și tainice urzeli, el nu se bucurase de atîta popularitate și, în consecință, nu fusese atît de plin de nădejdi.

Ducele pusese pe masă o scrisoare ce-i fusese înmînată de domnul de Monsoreau din partea ducelui de Guise ; acesta îi recomanda să nu cumva să lipsească a doua zi de dimineață de la ceremonia trezirii regelui. Ducele de Anjou nu avea nevoie de o asemenea povață și își făgăduise să se dovedească demn de sine în ceasul triumfului. Dar mare îi fu mirarea cînd văzu ușa coridorului secret deschizîndu-se, iar groaza lui ajunse la culme cînd își dădu seama că ușa fusese deschisă chiar de mîna regelui.

Henric făcu semn însoțitorilor săi să rămînă în prag și înaintă către patul lui François, singur, grav, cu sprîncenele încruntate, fără să rostească o vorbă.

— Sire — bolborosi ducele — onoarea pe care mi-o face maiestatea voastră e atît de neașteptată.

— Încît te sperie, nu-i așa ? completă regele. Înțeleg. Dar nu, nu ! Rămîi în pat, frate, nu te ridica.

— Vai, sire, permiteți-mi totuși... — îngăimă ducele, dîrdîind și trăgînd spre el se isoarea ducelui de Guise, pe care tocmai o isprăvise de citit.

— Citeai ? întrebă regele.

— Da, sire.

— O lectură interesantă, cu siguranță, dacă te ținea treaz la această oră atît de tîrzie ?

— Oh, sire — răspunse ducele, cu un surîs înghețat — nimic de seamă, obișnuita corespondență de seară.

— Da — făcu Henric — înțeleg, scrisoare de seară, scrisoare de dragoste... ba nu, mă înșel, biletelele trimise prin

Iris ori prin Mercur nu se pecetluiesc cu peceți de o atare mărime.

Ducele ascunse scrisoarea.

— Vai, ce discret ești, dragul meu François ! zise regele, cu un rîs care semăna destul de bine cu un scrîșnet din dinți, pentru ca fratele său să se simtă înspăimîntat.

Cu toate astea, ducele de Anjou făcu o sforțare și încercă să-și recapete stăpînirea de sine.

— Maiestatea voastră voiește să-mi spună ceva personal ? întrebă el, căruia o mișcare a celor patru gentilomi rămași în ușă îi arătă că aceștia ascultau și se veseleau de începutul scenei.

— Ceea ce am să-ți spun personal, domnule — rosti regele, apăsînd pe cuvîntul din urmă (cuvînt uzual în eticheta de la curtea Franței cînd se vorbea fraților regelui) — va trebui să-ți spun astăzi de față cu martori. Așadar, domnilor — continuă el, întorcîndu-se spre cei patru tineri — ascultați bine, regele v-o îngăduie !

Ducele înălță capul.

— Sire — începu el, uitîndu-se cu o privire înrăită și plină de venin — mai înainte de a insulta un om de rangul meu, ar fi trebuit să-mi refuzați ospitalitatea la Luvru. În palatul de Anjou aș fi fost cel puțin stăpîn și aș fi avut libertatea de a vă răspunde.

— Într-adevăr — observă Henric, cu o ironie mușcătoare — uiți că, oriunde te-ai afla, ești supusul meu și că supușii mei sînt în casa mea oriunde ar locui ; căci, slavă Domnului, eu sînt regele ! Regele pe pămînt !...

— Sire, mă aflu la Luvru... în casa mamei mele ! strigă François.

— Iar mama dumitale se află tot în casa mea — răspunse Henric. Haide, să n-o mai lungim : dă-mi hîrtia pe care ai ascuns-o.

— Care hîrtie ?

— Hîrtia pe care o citeai adineauri, ce naiba ! Aceea care sta desfăcută pe măsuța dumitale de noapte cînd am intrat eu și pe care ai ascuns-o îndată ce m-ai văzut !

— Sire, gîndiți-vă ! zise ducele.

— La ce ? întrebă regele.

— La faptul că pretindeți un lucru nedemn de un adevărat gentilom, dar demn, în schimb, de un slujbaș al poliției.

Regele se făcu alb la față.

— Scrisoarea, domnule ! repetă el.

— O scrisoare de la o femeie, sire, gîndiți-vă ! repetă François.

— Există scrisori de la femei foarte folositoare cînd le vezi, foarte primejdioase cînd nu le vezi ; dovadă, scrisorile pe care le scrie mama noastră.

— Frate ! zise François.

— Scrisoarea, domnule ! strigă regele, bătînd din picior. Sau, de nu, dau ordin să-ți fie smulsă de patru oameni din gardă.

Ducele sări jos din pat, cu scrisoarea mototolită în mînă și cu intenția vădită de a ajunge pînă la cămin, ca s-o azvîrle în foc.

— Ați fi în stare să recurgeți la una ca asta față de fratele maiestății voastre ? îngăimă el.

Henric îi ghici gîndul și se așeză între el și cămin.

— Nu față de fratele meu — îi răspunse — ci față de cel mai cumplit dușman al meu ! Nu față de fratele meu, ci față de ducele de Anjou, care a cutreierat o seară întreagă străzile Parisului, stînd la coada calului domnului de Guise ! Față de fratele meu, care încearcă să-mi ascundă o scrisoare a unuia sau a altuia dintre complicii săi, domnii prinți de Lorena.

— De data aceasta — rosti ducele — poliția dumneavoastră a dat greș.

— Îți spun că am văzut pe sigiliu cele trei faimoase mierle ale Lorenei, care au pretenția să înghită crinii Franței. Dă-mi-o odată, pe toți dracii ! Dă-mi-o sau... altminteri...

Henric făcu un pas spre duce și-i puse mîna pe umăr. François, îndată ce simți mîna regelui apăsîndu-l, îndată ce își dădu seama, cu o privire piezișă, de atitudinea amenințătoare a celor patru favoriți, care se pregăteau să-și tragă săbiile din teacă, și căzu în genunchi, jumătate răsturnat pe pat și strigînd :

— Ajutor ! Săriți ! Ajutor ! Fratele meu vrea să mă omoare !

Aceste cuvinte, vibrînd de o groază cumplită, făcură o adîncă impresie asupra regelui și-i stinseră mînia. Henric se gîndi că, într-adevăr, François avea de ce să se teamă de un asasinat și că omorul acesta ar fi fost un fratricid. Atunci îl cuprinse un fel de amețeală la ideea că în familia sa — familie blestemată ca toate familiile cu care trebuie să se stingă un neam — frații obișnuiau să se omoare între ei.

— Nu — spuse el — te înșeli, frate, regele nu-ți vrea răul de care te temi. Cel puțin, dacă ai luptat, recunoaște-te învins. Află că regele este stăpînul, și dacă nu știai, o afli acum. Ei bine, recunoaște, nu în șoaptă, ci tare și răspicat.

— Vai, recunosc, frate, proclam ! strigă ducele.

— Foarte bine ! Atunci, scrisoarea... căci regele îți ordonă să-i dai scrisoarea !

Ducele de Anjau lăsă să-i cadă hîrtia din mînă. Regele o ridică și, fără s-o citească, o îndoi și o închise în mica sa geantă.

— Asta e tot, sire ? întrebă ducele, privind pieziș.

— Nu, domnule — răspunse Henric — pentru această rebeliune, care din fericire n-a avut urmări grave, va trebui, dacă binevoiești, să rămîi în camera unde te afli pînă ce bănuielile mele în privința dumitale se vor risipi cu totul. Ești obișnuit cu apartamentul acesta, ți-e familiar, e confortabil, nu prea seamănă a temniță. Rămîi aici... Vei avea o bună tovărășie, cel puțin de cealaltă parte a ușii, căci, la noapte, acești patru domni te vor păzi. Mîine dimineață ei vor fi schimbați de o gardă de soldați elvețieni.

— Dar pe prietenii mei n-aș putea să-i văd ?

— Ce înțelegi prin prietenii dumitale ?

— Păi domnul de Monsoreau, de pildă, domnul de Ribeirac, domnul Antraguet, domnul de Bussy.

— Aha ! exclamă regele. Mai bine nu-l pomeneai și pe acesta din urmă.

— A avut oare nenorocul s-o supere pe maiestatea voastră ?

— Da — zise regele.

— Cînd ?

— Tot timpul, și mai ales în noaptea aceasta.

— În noaptea aceasta ? Dar ce-a făcut ?

— A pus să fiu insultat pe străzile Parisului.

— Dumneavoastră, sire ?

— Da, eu sau credincioșii mei prieteni, ceea ce e totuna.

— Bussy a pus să fie insultat cineva pe străzile Parisului în noaptea aceasta ? Ați fost înșelat, sire.

— Știu ce vorbesc, domnule !

— Sire — strigă ducele cu un aer triumfător — domnul de Bussy nu a ieșit din casă de două zile. Este acasă la el, în pat, bolnav, zgîlțîit de friguri.

Regele se întoarse către Schomberg.

— L-or fi zgîlțîit frigurile, nu zic nu — răspunse tînărul — dar, oricum, nu-l zgîlțîiau acasă, ci pe strada Coquillière.

— Cine ți-a spus că Bussy era pe strada Coquillière ? întrebă ducele de Anjou, ridicîndu-se.

— L-am văzut.

— L-ai văzut pe Bussy pe stradă ?

— Pe Bussy, odihnit, sprinten, bucuros și părînd cel mai fericit om din lume, în tovărășia prietenului său obișnuit, acel Remy, scutier, medic sau știu eu ce i-o mai fi !

— Nu mai înțeleg nimic — zise ducele, năucit. L-am văzut pe domnul de Bussy chiar astă-seară : stătea vîrît sub plapumă pînă la gît ; desigur că m-a înșelat și pe mine.

— Prea bine — încheie regele — domnul de Bussy va fi pedepsit ca și ceilalți și împreună cu ceilalți, cînd întreaga afacere se va lămuri.

Ducele, care se gîndi că acesta era un mijloc de a abate furia regelui și de a o lăsa să cadă asupra lui Bussy, nu mai încercă să ia apărarea gentilomului său.

— Dacă domnul de Bussy a făcut asta — reluă el — dacă, după ce a refuzat să iasă cu mine, a ieșit singur, e limpede că nutrea gînduri pe care nu mi le putea mărturisi mie, al cărui devotament pentru maiestatea voastră el îl cunoaște.

— Auziți, domnilor, ce pretinde fratele meu : că nu el l-a autorizat pe domnul de Bussy ! rosti regele.

— Cu atît mai bine — răspunse Schomberg.

— De ce cu atît mai bine ?

— Pentru că maiestatea voastră ne va îngădui, poate, să facem cu el ceea ce voim.

— Bine, bine, vom vedea mai tîrziu — zise Henric. Domnilor, vi-l dau în grijă pe fratele meu. Să dovediți față de el, în cursul acestei nopți cînd veți avea onoarea să faceți de gardă la ușa lui, tot respectul cuvenit unui prinț de sînge, adică celui care este primul în stat după mine.

— Ah, sire — spuse Quélus, cu o privire care-l făcu pe duce să se înfioare — fiți liniștit, știm tot ce-i datorăm altei sale !

— Bine. Adio, domnilor ! zise Henric.

— Sire ! strigă ducele, mai înspăimîntat de absența regelui, decît fusese de prezența lui. Cum, sînt într-adevăr prizonier ? Cum, prietenii mei n-au să mă poată vizita ? Cum, nu mi se va îngădui să ies ? Și se gîndi la ziua următoare, la acea zi cînd prezența sa alături de domnul de Guise ar fi fost atît de trebuitoare ! Sire — zise ducele de Anjou, văzîndu-l pe rege gata să se înduplece — îngăduiți-mi, cel puțin, să apar lîngă maiestatea voastră. Locul meu este lîngă maiestatea voastră. Tot prizonier sînt și acolo ca și în orice altă parte, ba chiar și mai bine păzit sub ochii dumneavoastră decît în toate temnițele posibile. Acordați-mi, sire, favoarea de a sta lîngă maiestatea voastră !

Pe punctul de a da ascultare cererii fratelui său, cerere în care, de altfel, nu vedea nimic supărător, regele tocmai se pregătea să încuviințeze, cînd atenția îi fu atrasă spre ușă, unde un trup tare dește și foarte sprinten, care cu brațele, cu capul, cu gîtul, în sfîrșit, cu fiece mădular din care putea să miște, făcea cele mai categorice semne de împotrivire ce se pot închipui și executa fără a-și frînge oasele.

Era Chicot, care zicea nu și nu.

— Nu — răspunse Henric fratelui său. Stai foarte bine aici, domnule, și mie îmi convine să rămîi aici.

— Sire ! bolborosi ducele.

— Din moment ce aceasta este voința regelui Franței, mi se pare că trebuie să-ți fie de ajuns, domnule — adăugă Henric, cu un aer trufaș care sfîrși prin a-l copleși pe duce.

— Cînd spuneam că eu sînt adevăratul rege al Franței ! murmură Chicot.

XLVI

CUM CHICOT FĂCU O VIZITĂ LUI BUSSY ȘI CE URMĂRI AVU ACEASTĂ VIZITĂ

În dimineața următoare sau, mai bine zis, după această noapte, către orele nouă, Bussy își lua dejunul în tihnă împreună cu Remy, care, în calitate de doctor, îi prescria să se hrănească cît se poate mai bine. Ei vorbeau despre întîmplările din ajun și Remy căuta să-și amintească legendele frescelor din bisericuța Sfintei Maria Egipteanca.

— Ia spune, Remy — îl întrebă deodată Bussy — nu ți s-a părut cunoscută mutra gentilomului aceluia pe care boiangiii îl azvîrliseră într-un hîrdău cînd treceam noi pe la colțul străzii Coquillière ?

— Fără îndoială, domnule conte. Ba chiar atît de cunoscută, că de atunci mă tot chinui să-mi amintesc numele lui.

— Va să zică nici tu nu știi cine e ?

— Nu. Că se făcuse albastru de tot.

— Ar fi trebuit să-l scap — cugetă Bussy — dar, zău așa, Remy, eram prea absorbit de gîndurile mele.

— Însă, dacă noi nu l-am recunoscut, el ne-a recunoscut fără doar și poate, întrucît noi aveam culoarea noastră firească, adică aceea pe care ne-a dat-o natura, căci mi s-a părut că omul rotea niște ochi plini de furie și că ne amenința cu pumnul — conchise Haudouin.

— Ești sigur, Remy ?

— De ochii plini de furie sînt sigur, dar de pumn și de amenințări mai puțin — răspunse tînărul, care cunoștea firea aprinsă a lui Bussy.

— Atunci trebuie să aflăm numele acestui gentilom, Remy. Nu pot lăsa o asemenea jignire nepedepsită.

— Stați ! Stați ! strigă Haudouin, ca și cum ar fi ieșit din apă rece sau ar fi intrat în apă caldă. Ei, Dumnezeule, l-am ghicit, îl cunosc !

— Cum așa ?

— L-am auzit înjurînd.

— Cred și eu, ce naiba, oricine ar fi înjurat în asemenea împrejurare !

— Da, dar el a înjurat pe nemțește.

— Ce spui !

— A zis : *Gott verdamme !*

— Atunci e Schomberg !

— Chiar el, domnule conte, chiar el este !

— În cazul ăsta, dragul meu Remy, prepară-ți aliniile.

— Pentru ce ?

— Pentru că, în curînd, va trebui să-i cîrpești fie pielea lui, fie pe a mea.

— Doar nu v-ați ieșit într-atît din minți, încît să vă căutați moartea cu lumînarea tocmai acum cînd sînteți atît de sănătos și atît de fericit ! exclamă Remy, clipind semnificativ din ochi. De, sfînta Maria Egipteanca v-a înviat o dată, dar s-ar putea să-i fie lehamite și ei să mai facă încă o minune, pe care însuși Cristos n-a săvîrșit-o decît de două ori.

— Dimpotrivă, Remy — zise contele — tu nici nu bănuiești ce plăcut e, ca tocmai în culmea fericirii, să-ți pui viața în joc. Te asigur că niciodată nu m-am bătut voios, dacă mi se întîmpla să pierd la joc vreo sumă mare de bani sau dacă aveam ceva pe conștiință. Dimpotrivă, ori de cîte ori sînt cu punga plină, cu inima ușoară și cu cugetul împăcat, îmi întîmpin vesel și cutezător adversarul ; atunci sînt sigur pe mîna mea, îi citesc inamicului pînă în fundul sufletului și-l strivesc sub norocul meu. Sînt în situația omului care joacă la zaruri și care simte adierea hazardului împingînd spre el aurul adversarului. Numai atunci arăt strălucitor și sînt sigur de mine, numai atunci dau loviturile cele mai grozave. Astăzi m-aș bate

admirabil, Remy — zise tînărul, întinzînd doctorului mîna — fiindcă, mulțumită ție, astăzi mă simt foarte fericit.

— O clipă, doar o clipă — îl rugă Haudouin. O să vă lipsiți totuși de o astfel de plăcere. O preafrumoasă doamnă, prietenă cu prietenii mei, m-a însărcinat să vă port de grijă și m-a pus să jur că vă voi păstra teafăr și sănătos, sub pretext că-i datorați viața, deci nimeni nu poate dispune după plac de ceea ce datorează.

— Dragul meu Remy! exclamă cavalerul, cufundîndu-se în acele gînduri nelămurite care îngăduie îndrăgostitului să audă și să vadă tot ce se spune și tot ce se face, așa cum la teatru, printr-un văl, obiectele se înfățișează fără muchii, iar culorile își pierd din tărie, stare de rară desfătare care te înalță pe aripi de vis, căci, în timp ce sufletul urmărește gîndul dulce și statornic, simțurile sînt încă atrase de vorba sau de gestul unui prieten.

— Acum îmi ziceți „dragul meu Remy" — observă Haudouin — pentru că v-am ajutat s-o revedeți pe doamna de Monsoreau, dar o să-mi mai spuneți „dragul meu Remy" atunci cînd veți fi despărțit de dînsa? Iar din nenorocire ziua aceea se apropie, dacă nu cumva a și sosit.

— Poftim? întrebă cu glas tare Bussy. Să nu glumim cu astfel de lucruri, meștere Haudouin.

— Ei, domnule, eu nu glumesc de loc. Nu știți oare că pleacă în Anjou și că eu însumi voi fi îndurerat de a mă despărți de domnișoara Gertrude?... Vai!

Bussy nu se putu abține să nu zîmbească, la pretinsa disperare a lui Remy.

— O iubești mult? întrebă el.

— Cred și eu... dar și ea... dacă ați ști cum mă bate!

— Și tu te lași?

— Din dragoste pentru știință; lucrul acesta m-a obligat să născocesc o pomadă grozavă, care face să dispară vînătăile.

— În cazul ăsta ar trebui să-i trimiți cîteva borcane lui Schomberg.

— Să nu mai vorbim de Schomberg, ne-am înțeles că-l lăsăm să se spele în tihnă.

— Așa e. Să ne întoarcem la doamna de Monsoreau sau, mai bine zis, la Diane de Méridor, deoarece știi...

— Da, da, știu !

— Remy, cînd plecăm ?

— Ah, de întrebarea asta mă temeam ! Cît mai tîrziu cu putință, domnule conte !

— De ce ?

— Mai întîi, pentru că aici, la Paris, scumpul nostru duce de Anjou, șeful comunității, care s-a vîrît aseară, după cît mi s-a părut, în niște încurcături, o să aibă cu siguranță nevoie de noi.

— Și apoi ?

— Și apoi, pentru că domnul de Monsoreau, printr-o întîmplare cu totul binecuvîntată, nu are nici cea mai mică bănuială, cel puțin împotriva dumneavoastră, însă ar începe, poate, să bănuiască ceva dacă ar băga de seamă că ați dispărut din Paris în același timp cu soția lui, care nu e soția lui.

— Ei, și ? Ce importanță are dacă bănuie ceva ?

— Pentru dumneavoastră nu are, dar pentru mine are foarte mare importanță, scumpul meu stăpîn. Sînt gata să cîrpesc loviturile de sabie primite în duel, deoarece sînteți un spadasin de mîna întîi și deci nu primiți niciodată lovituri prea serioase, dar mă declar cu totul neputincios în fața loviturilor de pumnal, date la înghesuială în vreo capcană și, mai ales, de către soții geloși : soții ăștia sînt niște dihănii care, în asemenea împrejurări, lovesc rău al naibii. Gîndiți-vă mai bine la nefericitul domn de Saint-Mégrin, ucis cu atîta cruzime de amicul nostru, domnul de Guise.

— Ce vrei, dragă prietene, dacă așa mi-o fi scris să cad ucis de mîna lui Monsoreau !

— Ei bine ?

— Ei bine, voi cădea !

— Și-apoi, după opt zile, după o lună sau după un an, doamna de Monsoreau se va mărita de-a binelea cu bărbatu-său, ceea ce va face să turbeze de furie bietul dumneavoastră suflet, care va vedea asta din cer sau din iad și nu se va putea împotrivi, avînd în vedere că nu va mai avea trup.

— Ai dreptate, Remy. Vreau să trăiesc !

— Bravo, așa vă vreau ! Dar nu e totul să trăiți, credeți-mă, trebuie să-mi urmați sfaturile, să vă purtați cît se

poate de frumos cu Monsoreau. În momentul de față, el este nebun de gelos pe domnul duce de Anjou, care, în timp ce dumneavoastră vă clănțăneau dinții de friguri, el se plimba pe sub ferestrele doamnei, ca un spaniol îndrăgostit, și a fost recunoscut după Aurilly al lui. Arătați-vă cît se poate de prietenos față de acest soț, care nici măcar atît nu este, și nu-i lăsați nici cea mai mică impresie că ați vrea să-l întrebați ce-i face soția : e de prisos, dumneavoastră știți prea bine ce face. În schimb, el va spune peste tot că sînteți singurul gentilom care posedă virtuțile lui Scipion : sobrietatea și castitatea.

— Cred că ai dreptate — recunoscu Bussy. Acum, că nu mai sînt gelos pe ursul ăsta, mă gîndesc să-l îmblînzesc. O să fie un caraghioslîc nemaipomenit ! Ah, Remy ! Cere-mi tot ce vrei, fiindcă totul mi se pare ușor de înfăptuit. Sînt fericit, Remy !

În acel moment, cineva bătu la ușă ; cei doi prieteni tăcură.

— Cine-i acolo ? întrebă Bussy.

— Monseniore, jos se află un gentilom care vrea să vă vorbească — răspunse un paj.

— Să-mi vorbească atît de devreme ? Cine este ?

— Un domn îmbrăcat în catifea verde, cu ciorapi roșii, cu o infățișare tare caraghioasă, dar care pare un om de treabă.

— Ei — gîndi cu glas tare cavalerul — n-o fi cumva Schomberg ?

— A spus un domn.

— Așa e. Sau poate Monsoreau ?

— A spus că pare un om de treabă.

— Ai dreptate, Remy, nu poate fi nici unul, nici celălalt. Poftește-l înăuntru !

O clipă mai tîrziu, bărbatul anunțat apăru în prag.

— Ah, Doamne ! strigă Bussy, ridicîndu-se numaidecît de pe scaun la vederea vizitatorului, în timp ce Remy, ca un prieten discret, dispăru pe o altă ușă. Domnul Chicot !

— Chiar el, domnule conte — răspunse gasconul.

Privirea lui Bussy se pironise asupra oaspetelui, cu acea mirare care vorbește de la sine, fără a mai fi nevoie ca gura să ia cîtuși de puțin parte la discuție.

— Domnule, cu ce prilej vă aflați aici ?

Fără a aștepta altă întrebare, Chicot răspunse pe un ton foarte serios :

— Domnule, vin să vă propun un mic tîrg.

— Vorbiți — îl pofti Bussy, surprins totuși.

— Ce-mi făgăduiți în schimb, dacă v-aș face un mare serviciu ?

— Depinde de serviciu, domnule — răspunse cu destul dispreț cavalerul.

Gasconul se făcu a nu băga de seamă.

— Domnule — începu Chicot, așezîndu-se singur jos, cu picioarele-i lungi unul peste altul — văd că nu-mi faceți onoarea de a mă invita să iau loc.

Bussy se aprinse la față.

— O să adăugăm și asta la răsplata ce mi se va cuveni cînd vă voi aduce la îndeplinire serviciul de care vorbeam — continuă Chicot.

Cavalerul nu răspunse.

— Domnule conte — urmă Chicot, fără să se tulbure — cunoașteți Liga ?

— Am auzit vorbindu-se mult despre ea — răspunse Bussy, începînd să acorde oarecare atenție spuselor gasconului.

— Ei bine, domnule — zise Chicot — în acest caz trebuie să știți, desigur, că Liga este o asociație a bunilor creștini uniți în scopul de a masacra în chipul cel mai pios pe aproapele lor, pe credincioșii hughenoți. Dumneavoastră, domnule, faceți parte din Ligă ?... Fiindcă eu fac !

— Dar, domnule...

— Răspundeți numai da sau ba.

— Îngăduiți-mi să mă mir — răspunse Bussy.

— Am avut onoarea să vă întreb dacă faceți parte din Ligă ; m-ați auzit ?

— Domnule Chicot — ripostă Bussy — dat fiind că nu-mi plac întrebările al căror sens nu-l înțeleg, vă rog să schimbați vorba, iar eu voi mai aștepta cîteva minute, așa cum cere buna-cuviință, pentru a vă repeta că, nefiindu-mi pe plac întrebările, firește că nu-mi plac nici cei care întreabă.

— Foarte bine : buna-cuviinţă este cuviincioasă, cum zice, cînd e în toane bune, scumpul nostru domn de Monsoreau.

La numele de Monsoreau, pe care gasconul îl rosti fără să pară a face vreo aluzie, Bussy începu din nou să fie atent.

— Hm ! îşi zise el încet. Să bănuiască oare ceva şi să mi-l fi trimis pe acest Chicot să mă spioneze ?... Apoi, tare : Hai, domnule Chicot, să trecem la fapte. Ştiţi că nu mai avem decît cîteva minute.

— *Optime* [1] — zise Chicot — cîteva minute înseamnă mult, în cîteva minute se pot spune puzderie de lucruri ; vă voi spune deci că, într-adevăr, aş fi putut să vă scutesc de întrebare, avînd în vedere că, dacă nu faceţi încă parte din Sfînta Ligă, o să faceţi neîndoielnic cît de curînd, deoarece domnul de Anjou se numără printre membrii Ligii.

— Domnul de Anjou ? ! Cine v-a spus asta ?

— El însuşi, vorbind persoanei mele, cum se exprimă sau, mai degrabă, cum scriu domnii oameni de legi ; cum scria, bunăoară, acel bun şi scump domn Nicolas David, o adevărată lumină *in forum parisiense*, care lumină s-a stins fără să se ştie cine a suflat în ea. Or, vă daţi seama că, dacă domnul duce de Anjou face parte din Ligă, dumneavoastră nu puteţi rămîne deoparte, dumneavoastră care sînteţi braţul lui drept. Ce dracu, Liga ştie ea ce face de-i convine să aibă ca şef un ciung.

— Ei bine, domnule Chicot, mai departe ? întrebă Bussy, pe un ton vădit mai curtenitor decît pînă atunci.

— Mai departe ? reluă Chicot. Mai departe, dacă faceţi parte din Ligă sau dacă se crede că faceţi parte, şi asta se va crede cu siguranţă, vi se va întîmpla şi dumneavoastră ceea ce i s-a întîmplat alteţei sale regale.

— Şi ce i s-a întîmplat alteţei sale regale ?

— Domnule — replică Chicot, sculîndu-se de pe scaun şi imitînd atitudinea lui Bussy avută cu o clipă mai înainte — domnule, nu-mi plac întrebările şi, dacă-mi îngăduiţi să adaug, nu-mi plac nici cei care le pun. Deci gro-

[1] Foarte bine (în limba latină în text).

zavă poftă am să las să vi se întîmple ceea ce i s-a întîmplat azi-noapte stăpînului dumneavoastră.

— Domnule Chicot — zise Bussy, cu un surîs în care-şi dădeau întîlnire toate scuzele pe care un gentilom le putea cere — vorbiţi, vă rog din suflet, unde este domnul duce ?

— La închisoare.

— În ce loc ?

— În apartamentul său. Patru dintre bunii mei prieteni sînt cu ochii pe el. Domnul de Schomberg, care a fost vopsit în albastru aseară, după cum ştiţi, deoarece tocmai treceaţi pe-acolo în clipa botezului ; domnul d'Épernon, care încă e galben din pricina spaimei pe care a încercat-o ; domnul de Quélus, care e roşu de mînie, şi domnul de Maugiron, care e alb la faţă de plictiseală. Este o privelişte foarte plăcută, dat fiind că domnul duce începe să se înverzească de frică, aşa că nu peste mult timp noi, privilegiaţii Luvrului, o să ne bucurăm de un curcubeu complet.

— Aşadar, domnule, socotiţi că libertatea mea e în primejdie ? întrebă Bussy.

— Dacă libertatea dumneavoastră este în primejdie ? Presupun chiar că în momentul acesta cineva este... trebuie să fie... sau ar trebui să fie în drum spre a vă aresta.

Bussy tresări.

— Vă place Bastilia, domnule de Bussy ? Este un loc foarte propice pentru meditaţii, şi domnul Laurent Testu, guvernatorul fortăreţei, pregăteşte mîncăruri destul de gustoase pentru porumbeii săi.

— Să fiu închis la Bastilia ? strigă Bussy.

— Pe legea mea ! Trebuie să am prin buzunare ceva care seamănă grozav cu un ordin de arestare, domnule de Bussy. Vreţi să-l vedeţi ?

Şi, într-adevăr, Chicot scoase dintr-un buzunar al pantalonilor săi, largi de-ar fi încăput pe fiecare crac trei pulpe de-ale lui, un ordin semnat de rege, în care se spunea să fie arestat, oriunde s-ar afla, domnul Louis de Clermont, senior de Bussy d'Amboise.

— Redactat de domnul de Quélus — zise Chicot. E foarte bine scris.

— Atunci, domnule — exclamă Bussy, foarte mișcat de fapta lui Chicot — îmi faceți într-adevăr un serviciu ?!

— Da, cred că da — zise gasconul. Nu sînteți de aceeași părere cu mine, domnule ?

— Domnule — vorbi Bussy — vă conjur, tratați-mă ca pe un gentilom. Oare mă salvați azi pentru a-mi face rău cu un alt prilej ? Căci dumneavoastră îl iubiți pe rege, iar regele nu mă iubește de loc pe mine.

— Domnule conte — răspunse Chicot, sculîndu-se de pe scaun și salutînd — vă salvez pentru a vă salva. Atît. Dumneavoastră puteți crede ce vreți despre fapta mea.

— Dar, pentru Dumnezeu, cărui lucru îi datorez această bunăvoință ?

— Uitați că v-am cerut o recompensă ?

— E adevărat.

— Ei bine ?

— Ah, domnule, din toată inima !

— Veți face deci, la rîndul dumneavoastră, ceea ce eu vă voi cere într-o bună zi ?

— Pe cuvîntul meu de cinste că da, în măsura în care acest lucru va fi posibil !

— Ei bine, asta îmi ajunge ! zise Chicot, ridicîndu-se. Acum încălecați și făceți-vă nevăzut : eu voi duce ordinul de arestare celui în drept.

— Nu trebuia să mă arestați chiar dumneavoastră ?

— Haida-de ! Drept cine mă luați ? Eu sînt gentilom, domnule !

— Dar îmi părăsesc stăpînul.

— Să nu aveți remușcări, căci el v-a părăsit de mult.

— Sînteți un brav gentilom, domnule Chicot — îi spuse Bussy gasconului.

— Ei, pe naiba ! Asta o știu și eu.

Bussy îl chemă pe Haudouin. Acesta, ca să fim drepți, asculta la ușă, așa că intră numaidecît.

— Remy ! strigă cavalerul. Remy, Remy, caii noștri !

— Sînt înșeuați, monseniore — răspunse liniștit Remy.

— Domnule — zise Chicot — iată un tînăr care are multă minte.

— Ei, pe naiba ! Asta o știu și eu — răspunse Remy, imitîndu-l pe gascon.

Chicot îl salută pe Remy, iar acesta îi întoarse salutul.

Bussy adună cîteva grămezi de scuzi, pe care le vîrî în buzunarele lui și ale prietenului său. Apoi, salutîndu-l pe Chicot și mulțumindu-i încă o dată, se pregăti să coboare.

— Vă cer iertare, domnule — zise gasconul — dar îngăduiți-mi să fiu de față la plecarea dumneavoastră.

Și îi urmă pe Bussy și pe Haudouin pînă în curtea cea mică a grajdurilor, unde, într-adevăr, doi cai gata înșeuați așteptau, ținuți de un paj.

— Încotro ne îndreptăm? întrebă Remy, luînd cu nepăsare frîul în mînă.

— Păi... — zise Bussy, șovăind ori prefăcîndu-se că șovăie.

— Ce-ați spune de Normandia, domnule? propuse Chicot, care îi privea cum încalecă și cerceta caii ca un bun cunoscător.

— Nu, e prea aproape — răspunse Bussy.

— Ce ziceți de Flandra? continuă Chicot.

— E prea departe.

— Eu cred că o să vă hotărîți pentru Anjou, care e la o depărtare potrivită de aici — propuse Remy. Nu-i așa, domnule conte?

— Fie, hai în Anjou — răspunse Bussy, roșindu-se.

— Domnule, din moment ce ați făcut alegerea și plecați... — interveni Chicot.

— Chiar în clipa asta.

— ... eu am onoarea să vă salut. Pomeniți-mă în rugăciunile dumneavoastră.

Și vrednicul gentilom plecă tot atît de grav și de maiestuos cum îl știm, zgîriind colțurile caselor cu sabia lui uriașă.

— Și totuși ce înseamnă destinul, domnule! reflecta Remy.

— Hai repede, poate că o ajungem din urmă... — strigă Bussy.

— Ah, domnule, dacă veniți în sprijinul destinului, îi scădeți meritele — zise Haudouin.

Și plecară.

XLVII

ŞAHUL LUI CHICOT, BILA LUI QUELUS ŞI SARBACANA LUI SCHOMBERG

Se poate spune că, în ciuda aparentei lui nepăsări, Chicot se întorcea la Luvru, cu inima tresăltînd de bucurie. O întreită bucurie : făcuse un serviciu unui viteaz ca Bussy, mai adăugase un fir la urzeala unei intrigi şi îi dădea regelui posibilitatea unei lovituri de stat cerută de împrejurări.

Într-adevăr, cu mintea şi, mai ales, cu inima, prea binecunoscute ale domnului de Bussy, cu iscusinţa de a combina prea binecunoscută a domnilor de Guise, exista primejdia mare ca peste blîndul Paris să se abată o zi furtunoasă.

Toate temerile regelui, toate previziunile lui Chicot se împliniră întocmai.

Domnul de Guise, după ce primi de dimineaţă, la el acasă, pe principalii membri ai Ligii, care veniseră de pretutindeni să-i aducă maldărele de condici şi de catastife pline de semnături — pe care le-am văzut deschise pe la răscruci, în faţa marilor hanuri şi chiar pe altarele bisericilor — după ce făgădui Ligii un şef şi determină pe fiecare membru în parte să jure că-l va recunoaşte drept şef pe cel ce va fi numit de rege, după ce, în sfîrşit, se sfătui cu cardinalul şi cu domnul de Mayenne, domnul de Guise plecă pentru a se duce la domnul duce de Anjou, pe care îl pierduse din vedere în ajun, cam pe la orele zece seara.

Chicot bănuia că o să aibă loc această vizită ; deci, ieşind de la Bussy, el hoinări prin împrejurimile palatului d'Alençon, situat la colţul străzii Hautefeuille cu strada Saint-André.

Abia trecu un sfert de oră, cînd îl şi văzu sosind dinspre strada Huchette pe cel pe care îl aştepta. Chicot se ascunse după colţul străzii şi ducele de Guise intră în palat fără a-l zări pe gascon.

Aici, el îl găsi pe primul valet al prinţului, destul de neliniştit că nu-şi văzuse stăpînul întorcîndu-se acasă, dar bănuia ce se întîmplase, şi anume că fratele regelui se dusese să se culce la Luvru. Ducele întrebă dacă, în ab-

senţa prinţului, nu ar putea să stea de vorbă cu Aurilly ; i se răspunse că Aurilly era în cabinetul stăpînului său şi-i putea vorbi nestingherit. Domnul de Guise se duse la el.

Într-adevăr, Aurilly, care era cîntăreţ din lăută şi confident al prinţului, cunoştea toate secretele domnului duce de Anjou ; aşadar, el trebuia să ştie mai bine decît oricine unde se afla alteţa sa.

Aurilly arăta aproape la fel de neliniştit ca şi valetul şi, din cînd în cînd, îşi lăsa lăuta, pe care degetele lui alergau distrate, ca să se apropie de fereastră şi să vadă dacă nu cumva ducele se întoarce acasă. De trei ori trimisese după el la Luvru şi de trei ori i se răspunsese de acolo că monseniorul, care sosise foarte tîrziu la palat, dormea încă.

Domnul de Guise îl întrebă pe Aurilly despre ducele de Anjou. Aurilly fusese despărţit de stăpînul său în ajun, la colţul străzii Arbre-Sec, de către un grup care sosea ca să îngroaşe rîndurile mulţimii strînse la poarta hanului „Sub cerul liber", astfel încît el se înapoiase la palatul d'Alençon să-l aştepte pe duce, neştiind că alteţa sa regală hotărîse să doarmă la Luvru. Cîntăreţul din lăută povesti prinţului loren cum trimisese de trei ori soli la Luvru şi-i reproduse întocmai răspunsul primit de către fiecare dintre cei trei emisari.

— Doarme la ora unsprezece ? zise ducele. Nu mi se pare de loc probabil. La această oră chiar şi regele s-a sculat. Ar trebui să te duci dumneata la Luvru, Aurilly !

— M-am gîndit şi eu să mă duc, monsenior — răspunse Aurilly — dar mă tem că aşa-zisul somn nu-i decît o recomandare făcută portarului de la Luvru, sub care se ascunde vreo aventură galantă prin oraş ; or, dacă-i aşa, monseniorul ar fi poate nemulţumit că l-am căutat.

— Aurilly — reluă ducele — crede-mă pe mine, monseniorul este un om prea înţelept, ca să umble după aventuri galante într-o zi ca asta. Du-te la Luvru fără teamă şi o să-l găseşti acolo.

— Mă voi duce, domnule, întrucît o doriţi, dar ce să-i spun ?

— Îi vei spune că la ora două sîntem convocaţi la Luvru şi ştie bine că mai înainte de a merge la rege trebuie să ne sfătuim împreună. Înţelegi, Aurilly — adăugă du-

cele, schițînd un gest destul de nerespectuos ce vădea o proastă dispoziție — în momentul cînd regele va numi un șef al Ligii, nu trebuie să-ți ardă de somn.

— Foarte bine, monseniore, și o voi ruga pe alteța sa să vină aici.

— Da, aici, unde să-i spui că-l aștept cu multă nerăbdare, deoarece, fiind convocați pentru ora două, mulți dintre noi se și găsesc la Luvru, deci nu mai putem pierde o clipă. Între timp, eu voi trimite după domnul de Bussy.

— Am înțeles, monseniore. Dar în cazul că nu voi găsi pe alteța sa, ce voi face?

— Dacă nu-l găsești pe domnul duce, Aurilly, nu insista. Va fi suficient să-i spui mai tîrziu cu ce rîvnă am încercat să-l întîlnesc. În orice caz, la ora două fără un sfert eu voi fi la Luvru.

Aurilly îl salută pe domnul de Guise și plecă. Chicot îl văzu ieșind și ghici unde se duce și pentru ce. Dacă domnul duce de Guise află despre arestarea domnului de Anjou, totul este pierdut sau. în cel mai bun caz, totul se încurcă nemaipomenit.

Chicot îl văzu pe Aurilly urcînd strada Huchette, ca s-o ia apoi pe podul Saint-Michel ; atunci el, dimpotrivă, coborî strada Saint-André-des-Arts, gonind din răsputeri cu picioarele sale lungi, și trecu Sena pe bacul de la turnul Nesle în clipa cînd Aurilly de-abia ajungea la Marea cetățuie.

Noi îl vom urmări pe Aurilly, care ne va introduce chiar în miezul lucrurilor petrecute în ziua aceea.

El coborî cheiurile înțesate de burghezi ce aveau aerul unor biruitori și ajunse la Luvru, care, în mijlocul veseliei pariziene, îi răsări dinaintea ochilor cu înfățișarea sa cea mai calmă și mai împăcată. Aurilly știa să se poarte și cunoștea obiceiurile de la curte ; el vorbi mai întîi cu ofițerul de la poartă, care era totdeauna un personaj-cheie pentru cei ce doreau să afle vești și pentru amatorii de scandal.

Ofițerul de la poartă fu cît se poate de amabil : regele se deșteptase în cea mai bună dispoziție de pe lume. De aici, Aurilly merse apoi la portar. Portarul trecea în revistă un șir de servitori îmbrăcați în uniforme noi și le distribuia halebarde : un nou model. El îi zîmbi cîntăre-

tului din lăută, răspunse la părerile lui cu privire la ploaie şi timp frumos, ceea ce îl făcu pe Aurilly să aibă cea mai bună părere despre atmosfera politică.

În consecinţă, Aurilly trecu mai departe şi o luă pe scara cea mare care ducea la apartamentul ducelui, împărţind curtenilor risipiţi pe scări şi prin anticamere saluturi cu nemiluita. La uşa apartamentului alteţei sale dădu peste Chicot, aşezat pe un scaun pliant. Chicot juca şah de unul singur şi părea absorbit într-o combinaţie complicată.

Aurilly încercă să treacă, dar Chicot, cu picioarele sale lungi, ocupa tot palierul. Se văzu nevoit să-l bată pe gascon pe umăr.

— Ah, dumneavoastră sînteţi ! zise Chicot. Scuzaţi-mă, domnule Aurilly !

— Ce faceţi, domnule Chicot ?

— Joc şah, precum vedeţi.

— Singur ?

— Da... studiez o lovitură... Ştiţi să jucaţi şah, domnule ?

— Prea puţin.

— Într-adevăr, dumneavoastră sînteţi muzician şi muzica este o artă atît de dificilă, încît privilegiaţii care se îndeletnicesc cu această artă trebuie să-i închine tot timpul şi toată inteligenţa lor.

— Se pare că lovitura e serioasă ? întrebă rîzînd Aurilly.

— Da, mă nelinişteşte regele meu. Trebuie să ştiţi, domnule Aurilly, că la şah regele este un personaj foarte nătîng, foarte neînsemnat, lipsit de voinţă şi care nu poate face decît un pas la dreapta, un pas la stînga, un pas înainte, un pas înapoi, în timp ce este înconjurat de inamici foarte sprinteni, de cavaleri care sar cîte trei căsuţe deodată şi de o mulţime de pioni care-l împresoară, care nu-l slăbesc de loc, care-l hărţuie ; aşa încît, dacă e prost sfătuit, Doamne fereşte, în scurtă vreme este un monarh pierdut. Ce-i drept, îl are pe nebunul lui, care pleacă, vine, aleargă în trap de la un capăt la celălalt al eşichierului, căruia îi este îngăduit să i se aşeze înainte, în spate şi alături ; dar nu-i mai puţin adevărat că, cu cît nebunul îi e mai devotat regelui, cu atît mai vîrtos riscă el însuşi, domnule Aurilly, şi, în acest moment, vă

mărturisesc că regele meu şi nebunul lui sînt într-o situaţie dintre cele mai primejdioase.

— Dar cum se face, domnule Chicot — întrebă Aurilly — că studiaţi toate aceste combinaţii la uşa alteţei sale regale?

— Pentru că-l aştept pe domnul Quélus, care se află acolo.

— Unde acolo?

— La alteţa sa.

— La alteţa sa, domnul de Quélus?! exclamă surprins Aurilly.

În timp ce vorbeau, Chicot îi făcuse loc cîntăreţului din lăută, dar aşa fel îşi mutase tabla şi piesele, încît solul domnului de Guise se găsea între el şi uşa de la intrare. Cu toate astea, Aurilly şovăia să deschidă uşa.

— Dar oare ce face domnul de Quélus la domnul duce de Anjou? întrebă el. Nu-i ştiam atît de prieteni!

— St! zise Chicot, cu un aer misterios. Apoi, ţinînd tabla de şah cu amîndouă mîinile, descrisese o curbă cît era el de lung, în aşa fel că, fără a-şi mişca picioarele din loc, buzele gasconului ajunseră la urechea lui Aurilly. A venit să ceară iertare alteţei sale — îi şopti el — pentru o mică harţă pe care au avut-o ieri.

— Adevărat?

— Regele a pretins acest lucru. Ştiţi doar în ce termeni buni se află cei doi fraţi în momentul de faţă. Regele nu i-a îngăduit lui Quélus să fie obraznic şi Quélus a primit ordin să se umilească.

— Adevărat?

— Ah, domnule Aurilly, cred cu toată convingerea că intrăm în epoca de aur: Luvrul va deveni Arcadia, şi cei doi fraţi, *Arcades ambo*[1] — grăi Chicot. Vai, iertaţi-mă, domnule Aurilly, uit mereu că sînteţi muzician!

---

[1] ***Amîndoi sîntem din Arcadia*** (în limba latină în text). Cuvintele poetului latin Virgiliu în ***Egloge***, VII, 4, cu privire la doi păstori (Tircis şi Corydon), amîndoi din Arcadia, deci amîndoi iscusiţi în ale cîntecului. Astăzi, această expresie se întrebuinţează aproape numai în sens ironic, vorbind despre doi oameni vicleni sau înclinaţi spre glume.

Aurilly surîse şi trecu în anticameră, deschizînd destul de larg uşa ca Chicot să poată schimba o privire dintre cele mai semnificative cu Quélus, care, de altfel, pare-se, fusese lămurit mai dinainte asupra lucrurilor.

Chicot se întoarse la combinaţiile lui, mustrîndu-şi cu asprime regele, nu însă atît de aspru pe cît ar fi meritat un suveran în carne şi oase, dar mai neîndurător, desigur, decît i se cădea unei nevinovate bucăţele de fildeş.

Aurilly, odată intrat în anticameră, fu salutat foarte curtenitor de Quélus, în mîinile căruia o superbă bilă de abanos, artistic încrustată cu fildeş, făcea rapide evoluţii.

— Bravo, domnule de Quélus ! exclamă Aurilly, văzîndu-l pe tînăr executînd cu succes o figură dificilă. Bravo !

— Ah, scumpe domnule Aurilly, cînd mînui-voi oare bila aşa cum dumneavoastră mînuiţi lăuta ? zise Quélus.

— După ce veţi fi studiat jucărioara dumneavoastră tot atîtea zile cîţi ani mi-au trebuit mie ca să-mi cunosc instrumentul — îi răspunse Aurilly, puţin atins în mîndria lui. Dar unde este monseniorul ? Nu trebuia să vă duceţi la el în dimineaţa asta, domnule ?

— Într-adevăr, am audienţă, dragul meu Aurilly, dar Schomberg este înaintea mea !

— A, va să zică şi domnul Schomberg ! spuse cîntăreţul din lăută, cuprins de o nouă uimire.

— Ah, da ! Aşa a hotărît regele. Schomberg se află în sufragerie. Intraţi deci, domnule Aurilly, şi faceţi-mi plăcerea să-i amintiţi prinţului că noi aşteptăm.

Aurilly deschise a doua uşă şi dădu cu ochii de Schomberg, care mai degrabă sta culcat decît aşezat pe un scaun încăpător şi moale. Astfel răsturnat, Schomberg ţintea cu sarbacana, străduindu-se să arunce printr-un inel de aur spînzurînd de un fir de mătase prins în tavan, mai multe bile de pămînt îmbibate cu parfum din care tînărul avea o tolbă plină ; ori de cîte ori bilele nu se spărgeau lovindu-se de zid, cîinele său favorit le aducea înapoi.

— Cum, asemenea îndeletniciri în apartamentul monseniorului ? ! se miră Aurilly. Vai, domnule Schomberg !

— A, *guten Morgen* [1], domnule Aurilly — zise Schomberg, întrerupîndu-se din demonstrațiile lui de o rară măiestrie. Iată, îmi omor timpul așteptînd să fiu primit în audiență.

— Dar unde este monseniorul ? întrebă cîntărețul.

— St ! Monseniorul este ocupat în acest moment să acorde iertare lui d'Épernon și Maugiron. N-ați vrea oare să intrați dumneavoastră, care vă bucurați de atîta trecere în ochii prințului ?

— Dar n-am să-i stingheresc ? întrebă muzicantul.

— Nici vorbă ! Dimpotrivă, o să-l găsiți în odaia de pictură. Poftiți, domnule Aurilly, intrați !

Și-l împinse pe Aurilly în camera vecină, unde muzicianul, încremenit, îl zări mai întîi pe d'Épernon, care, în fața unei oglinzi, își ungea mustățile cu pomadă în timp ce Maugiron, stînd la fereastră, decupa niște gravuri, pe lîngă care basoreliefurile templului zeiței Venus Afrodita de la Cnidia și picturile piscinei lui Tiberiu de la Capri puteau trece drept adevărate imagini sfinte.

Ducele, fără sabie la cingătoare, stătea în jilțul său, păzit de cei doi oameni, care nu se uitau la el decît pentru a-i supraveghea mișcările și care nu-i vorbeau decît pentru a-i adresa cuvinte neplăcute. Văzîndu-l pe Aurilly, vru să se repeadă la el.

— Mai încet, monseniore, călcați peste pozele mele — spuse Maugiron.

— Doamne, ce mi-e dat să văd ? ! exclamă uluit muzicianul. Stăpînul meu este insultat !

— Scumpul meu domn Aurilly ce mai face ? zise d'Épernon, continuînd să-și răsucească mustățile. Foarte bine, deoarece, pare-mi-se, are obrajii cam trandafirii.

— În semn de prietenie, domnule muzician, vă rog să-mi înmînați micul dumneavoastră pumnal — spuse Maugiron.

— Domnilor, domnilor, nu vă mai dați seama unde vă aflați ? bolborosi Aurilly.

[1] Bună dimineața (în limba germană în text).

— Ba da, cum să nu, scumpul meu Orfeu — îl luă în primire d'Épernon. Iată de ce prietenul meu vă şi cere pumnalul. Vedeţi bine că domnul duce a renunţat la al său.

— Aurilly — i se adresă ducele, cu glas plin de durere şi de furie — nu-ţi dai seama că sînt prizonier?

— Prizonierul cui?

— Al fratelui meu. Ar fi trebuit să pricepi singur, văzînd cine mi-s temnicerii!

Aurilly scoase un strigăt de uimire.

— Vai, dacă mi-aş fi închipuit!... îngăimă el.

— V-aţi fi luat lăuta, ca să-l desfătaţi pe monseniorul, scumpe domnule Aurilly — grăi o voce batjocoritoare. Dar m-am gîndit eu, în locul dumneavoastră, şi am trimis să vi-o aducă. Iat-o!

Şi zicînd acestea, Chicot îi întinse bietului om lăuta. În spatele gasconului puteau fi văzuţi Quélus şi Schomberg, care căscau să-şi rupă fălcile.

— Dar cu partida de şah cum stăm, Chicot? întrebă d'Épernon.

— Ei, chiar aşa! interveni şi Quélus.

— Domnilor, cred că nebunul meu îşi va salva regele, dar să fie dracu-al dracului, lucrul n-o să se petreacă fără cazne! Hai, domnule Aurilly, poftim lăuta, daţi-mi pumnalul: schimb în natură.

Uluit, muzicantul se supuse, apoi se aşeză pe o pernă la picioarele stăpînului său.

— Iată, unul s-a şi prins în lat, — zise Quélus. Să vedem de ceilalţi.

Şi cu aceste vorbe, care îi întristară pe Aurilly scenele petrecute mai înainte, Quélus se întoarse la postul său din anticameră, rugîndu-l doar pe Schomberg să schimbe cu el sarbacana pentru bila de abanos.

— Ai dreptate — îl susţinu Chicot — trebuie să variem distracţiile. Eu, ca să mai variez, voi semna pentru Ligă.

Şi închise uşa, lăsînd-o pe alteţa sa regală într-o societate sporită prin prezenţa bietului cîntăreţ din lăută.

XLVIII

CUM REGELE NUMI UN ŞEF AL LIGII ŞI CUM ACESTA N-A FOST NICI ALTEŢA SA DUCELE DE ANJOU, NICI MONSENIORUL DUCE DE GUISE

Ora grandioasei recepţii sosise sau, mai bine zis, urma să sosească, deoarece, de la prînz, Luvrul începuse să-şi deschidă porţile, lăsînd să intre şefii de frunte, cei interesaţi şi chiar curioşii.

Parisul, tumultuos ca şi în ajun, cu singura diferenţă că soldaţii gărzilor elveţiene, pe care în ajun nu-i zăreai nicăieri, a doua zi erau actorii principali ; Parisul, tumultuos ca şi în ajun, cum spuneam, îşi mînase către Luvru reprezentanţii Ligii, corporaţiile meşteşugăreşti, consilierii municipali, precum şi valuri mereu sporite de spectatori care, în ziua cînd întregul popor participă la o anumită înfăptuire, se ivesc spre a privi, tot atît de numeroşi, de neobosiţi şi plini de curiozitate ca şi cînd în Paris ar exista două populaţii, ca şi cum în acest mare oraş fiecare om putea să-şi ia după voie două înfăţişări : una activă, cealaltă de gură-cască.

Se afla deci în jurul Luvrului mult norod adunat ; dar să nu se teamă nimeni pentru Luvru. Nu venise încă vremea cînd murmurul popoarelor, preschimbat în tunet, năruie zidurile cu suflul tunurilor şi dărîmă castelele peste stăpînii dinăuntru. În ziua aceea, soldaţii gărzilor elveţiene, strămoşii celor de la 10 august şi 27 iulie, zîmbeau maselor de parizieni, oricît erau ele de înarmate, iar parizienii, la rîndul lor, le zîmbeau soldaţilor de strajă : încă nu sunase ceasul ca poporul să spele cu sînge intrarea în palat a regilor.

Totuşi să nu credeţi că, fiind mai puţin sumbră, drama era lipsită de interes ; dimpotrivă, aspectele pe care le prezenta Luvrul păreau a fi dintre cele mai ciudate din cîte am zugrăvit noi. Regele, în sala cea mare, sala tronului, era înconjurat de ofiţerii săi, de prieteni, de servitori, de membrii familiei sale şi aştepta ca toate corporaţiile să defileze pe dinainte-i şi apoi să se ducă, şefii rămînînd în palat să-şi ia locurile ce le fuseseră rezervate

sub ferestrele și în curtea Luvrului. In felul acesta, el putea, dintr-o singură privire, să cuprindă blocul compact de oameni și aproape să-și numere dușmanii, ajutat din cînd în cînd de Chicot, care sta ascuns în spatele jilțului regal, sau prevenit de vreun semn al reginei-mame sau de freamătul unor membri neînsemnați ai Ligii, care se arătau mai nerăbdători decît șefii lor, întrucît cunoșteau mai puțin secretele organizației. Deodată intră domnul de Monsoreau.

— Ehe, ian privește, Henric băiete ! exclamă Chicot.

— Ce să privesc ?

— Uită-te la marele tău maestru de vînătoare. Sfinte Dumnezeule, merită toată osteneala : este îndeajuns de palid și plin de glod, ca să-l învrednicim cu o privire.

— Într-adevăr, e chiar el ! grăi regele.

Henric îi făcu semn domnului de Monsoreau ; marele maestru de vînătoare se apropie.

— Cum de te afli la Luvru, domnule ? întrebă regele. Te credeam la Vincennes, străduindu-te să iei urma unui cerb.

— Cerbul a fost gonit din ascunzătoarea lui la ceasurile șapte dimineața, sire. Dar, văzînd că s-a făcut aproape douăsprezece și că nu mi-ați dat nici o veste, m-am temut să nu vi se fi întîmplat vreo nenorocire și am alergat încoace.

— Adevărat ? făcu regele.

— Sire, dacă mi-am încălcat îndatoririle — răspunse contele — vă rog să nu atribuiți această greșeală decît unui exces de devotament.

— Da, domnule, și fii convins că apreciez devotamentul dumitale — îi răspunse Henric.

— Acum — reluă contele, codindu-se — dacă maiestatea voastră îmi poruncește să mă întorc la Vincennes, întrucît nu mai duc nici o grijă în ceea ce vă privește...

— Nu, nu, rămîi, dragul nostru mare maestru. Această vînătoare a fost o fantezie ce ne-a trecut nouă prin cap și care s-a spulberat așa cum a venit. Rămîi și nu te îndepărta ; am nevoie să mă înconjur de oameni care-mi sînt devotați, iar dumneata ai dovedit că vrei să te numeri în rîndurile acelora pe al căror devotament pot conta.

Monsoreau se înclină.

— Unde voieşte maiestatea voastră să stau ? întrebă contele.

— Nu eşti de părere să-l laşi în seama mea vreo jumătate de oră ? întrebă Chicot în şoaptă la urechea regelui.

— De ce ?

— Să-l chinui puţin. Ce-ţi strică ? Îmi datorezi cu vîrf şi îndesat o răsplată, fiindcă mă sileşti să iau parte la o ceremonie atît de plictisitoare ca asta pe care ne-o pregăteşti.

— Fie, ia-l în primire !

— Am avut onoarea să întreb pe maiestatea voastră unde doreşte să iau loc ? întrebă încă o dată contele.

— Credeam că ţi-am răspuns. Unde vrei. De pildă, în spatele jilţului meu. Acolo îmi aşez prietenii.

— Poftim încoa', mare maestru al vînătorilor — îi zise Chicot domnului de Monsoreau, făcîndu-i puţin loc în spaţiul pe care şi-l rezervase doar pentru sine. Poftim aici şi adulmecă-i niţeluş pe vlăjganii ăia ! Ia te uită : un vînat căruia i se poate lua urma fără copoi ! La dracu, domnule conte, ce miros ! Trec cizmarii sau, mai bine zis, au trecut. Iată şi tăbăcarii ! Pe viaţa mea, scumpul nostru mare maestru, dacă le pierzi urma acestora, ai cuvîntul meu că îţi ridic brevetul funcţiei !

Domnul de Monsoreau se făcea că ascultă sau, mai bine zis, asculta fără să audă. Era foarte preocupat şi iscodea cu privirea în jur, vădind o atenţie care nu-i scăpă de fel regelui, întrucît Chicot avu grijă să i-o semnaleze.

— Hei, ştii tu ce vînează în clipa asta maestrul tău de vînătoare ? şopti el încet regelui.

— Nu. Ce vînează ?

— Pe fratele tău, ducele de Anjou.

— Dar, în orice caz, nu din ochi — observă Henric, rîzînd.

— Nu din ochi, dar cîntărind în minte toate posibilităţile. Doreşti să nu ştie unde este ?

— Îţi mărturisesc că n-aş fi supărat să se înşele.

— Aşteaptă, aşteaptă — zise Chicot — o să-l momesc pe o pistă greşită. Se spune că lupul simte mirosul vulpii ; de data asta se va înşela. Întreabă-l numai unde e contesa.

— De ce ?

— Întreabă-l şi ai să vezi !

— Domnule conte — începu Henric — ce-aţi făcut cu doamna de Monsoreau ? Nu o zăresc printre aceste doamne !

Contele tresări ca muşcat de şarpe. Chicot îşi scărpină vîrful nasului, făcîndu-i regelui cu ochiul.

— Sire — răspunse maestrul de vînătoare — doamna contesă nu se simţea bine, aerul Parisului nu-i priieşte, de aceea, după ce a obţinut din partea reginei îngăduinţa, ea a plecat astă-noapte însoţită de baronul de Méridor, tatăl său.

— Şi înspre ce parte a Franţei se îndreaptă ? întrebă regele, întorcînd capul spre conte în timp ce prin faţa sa treceau tăbăcarii.

— Spre Anjou, locul său de baştină, sire — răspunse Monsoreau.

— Ce-i drept — rosti Chicot, grav — aerul Parisului nu priieşte femeilor însărcinate : *Gravidis uxoribus Lutetia inclemens.* Te sfătuiesc, Henric, să urmezi pilda domnului conte şi s-o trimiţi şi pe regină undeva, cînd va fi cazul...

Monsoreau păli şi-l fulgeră cu o privire plină de furie pe Chicot ; dar gasconul, cu cotul rezemat de jilţul regal şi cu bărbia sprijinită în palmă, părea că urmăreşte foarte atent ceaprazarii, care se înşiruiau în urma tăbăcarilor.

— Şi cine v-a spus, impertinent domn, că doamna contesă ar fi însărcinată ? murmură Monsoreau.

— A, nu este ? ! se miră Chicot. Iată ceea ce mi se pare că ar fi şi mai impertinent din parte-mi să presupun.

— Nu, nu este, domnule !

— Ei-ei-ei — făcu Chicot — tu ai auzit, Henric ? Se pare că maestrul tău de vînătoare a săvîrşit aceeaşi greşeală ca şi tine : a uitat să apropie cămăşile Maicii Domnului.

Monsoreau strînse pumnii şi îşi înghiţi mînia, după ce îi aruncă lui Chicot o privire ameninţătoare şi plină de ură, la care Chicot răspunse înfundîndu-şi pălăria pe ochi şi făcînd să joace, ca un şarpe subţire, pana lungă ce-i umbrea pălăria. Contele îşi dădu seama că momentul era prost ales şi scutură din cap, ca şi cum ar fi vrut să

alunge norii ce-i împovărau fruntea. Chicot se lumină la rîndul său şi, trecînd de la tonul fanfaron la zîmbetul cel mai graţios, adăugă :

— Biata contesă, e sortită să moară de plictiseală pe drum.

— Am spus regelui că tatăl său călătoreşte împreună cu ea — răspunse Monsoreau.

— Nici vorbă ! Într-adevăr, un tată este un om respectabil, cine ar tăgădui-o ? Nu însă şi foarte amuzant. De l-ar avea doar pe acest domn baron s-o distreze pe drum, atunci... dar, din fericire...

— Ce anume ? întrebă pripit contele.

— Cum ce ? răspunse Chicot.

— Ce vrea să însemne acest „din fericire" ?

— Vai, vai ! Folosiţi o elipsă, domnule conte.

Contele ridică din umeri, nedumerit.

— Vă cer iertare, mare maestre ! Forma interogativă pe care aţi folosit-o dumneavoastră se cheamă elipsă. Dar întrebaţi-l mai bine pe Henric, care e filolog.

— Da — se amestecă Henric — ce înseamnă adverbul ăsta ?

— Care adverb ?

— *Din fericire.*

— Din fericire înseamnă din fericire. Ziceam că, din fericire, şi într-asta admiram bunătatea lui Dumnezeu, ce bine deci că, din fericire, în clipa cînd noi vorbim, se află pe drum şi unii dintre prietenii noştri, ba chiar unii dintre cei mai poznaşi, care, dacă o vor întîlni pe contesă, negreşit că vor încerca s-o distreze. Şi — adăugă cu nepăsare Chicot — deoarece ei au pornit pe acelaşi drum, e posibil să se întîlnească. Ah, parcă-i şi văd ! Tu ţi-i imaginezi, Henric ? Tu care ai atîta imaginaţie ! Îi vezi cum merg pe un drum înverzit şi frumos, jucîndu-şi caii, şi cum el îi spune doamnei contese sumedenie de glume pipărate care o fac să leşine de rîs, draga de ea !

Al doilea pumnal, mai ascuţit decît primul, se înfipse în pieptul marelui maestru. Cu toate acestea, îi era cu neputinţă să izbucnească : regele se afla de faţă şi, cel puţin deocamdată, Chicot avea un aliat în persoana suveranului ; de aceea, folosind vorbe şi gesturi cît mai mieroase, ceea ce dovedea efortul făcut pentru a-şi învinge

suferința, și mîngîindu-l cu vocea și cu privirea pe Chicot, el întrebă :

— Cum, dumneavoastră aveți prieteni care se îndreaptă spre Anjou ?

— Ați putea spune că *avem*, domnule conte, deoarece acești prieteni sînt mai degrabă prietenii dumneavoastră decît ai mei.

— Mă uimiți, domnule Chicot — tresări contele. Eu nu cunosc pe nimeni care...

— Aha ! Faceți pe misteriosul...

— Vă jur !

— Ba îi cunoașteți prea bine, domnule conte, iar acești prieteni vă sînt atît de scumpi, încît adineauri, din obișnuință, deoarece știți cu siguranță că ei se află acum în drum spre Anjou, v-am văzut cum îi căutați prin mulțime, însă în zadar, e de la sine înțeles !

— Pe mine, m-ați văzut pe mine ? se crispă contele.

— Da, pe dumneavoastră, marele maestru de vînătoare, cel mai palid dintre toți marii maeștri de vînătoare care au fost, sînt și vor fi, de la Nemrod pînă la domnul d'Autefort, predecesorul dumneavoastră.

— Domnule Chicot !

— Cel mai palid, o repet : *Veritas veritatum* [1]. Asta e un nonsens, dat fiind că nu există decît un singur adevăr, întrucît, dacă ar exista două, unul din ele n-ar mai fi adevărat ; dar dumneavoastră nu sînteți filolog, scumpe domnule conte.

— Nu, domnule, nu sînt. Iată pentru ce v-aș ruga să reveniți fără ocol asupra acelor prieteni de care îmi vorbeați și să aveți bunăvoința, dacă totuși această nemaipomenită imaginație, de care nu duceți lipsă, vă permite de a mi-i numi pe prietenii aceia pe adevăratele lor nume.

— Asta e ! Repetați mereu același lucru. Căutați, domnule maestru de vînătoare. Ce naiba ! Căutați, e doar meseria dumneavoastră aceea de a lua urma vînatului ; ca dovadă, acel nenorocit de cerb pe care l-ați zgornit din culcuș azi-dimineață și care cu siguranță că nu se aștepta la una ca asta din partea dumneavoastră. Dacă pe dumneavoastră v-ar împiedica să dormiți, oare ați fi bucuros ?

[1] Adevărul adevărurilor (în limba latină în text).

Ochii lui Monsoreau rătăceau înspăimîntați peste chipurile celor din jurul regelui.

— Ce ?! strigă el, văzînd un loc gol lîngă monarh.

— Ei, hai odată ! îl îndemnă Chicot.

— Domnul duce de Anjou ? strigă maestrul de vînătoare.

— Păzea ! Păzea ! exclamă gasconul. Fiara s-a dezlănțuit !

— A plecat azi ? izbucni contele.

— Azi este plecat — răspunse Chicot — dar se poate *să fi* plecat aseară. Nu sînteți filolog, domnule, întrebați-l însă pe rege, care este. Henric băiete, cînd anume, în ce moment a dispărut de lîngă noi fratele tău ?

— Astă-noapte — răspunse regele.

— Ducele, ducele a plecat — murmură Monsoreau, livid și tremurînd. Ah, Doamne, Doamne ! Sire, ce-mi spuneți ?

— Eu nu spun că fratele meu a plecat — reluă regele — spun numai că a dispărut astă-noapte și că prietenii săi cei mai buni nu știu unde se află.

— Oh ! scrîșni contele, cu furie. Dacă ar fi așa !...

— Ei bine, ei bine, ce-ați face ? De altminteri, ce mare nenorocire ar fi, dacă el i-ar șopti doamnei de Monsoreau cîteva vorbe dulci ? Prietenul nostru François e doar curtezanul familiei ! Era și pe vremea lui Carol al IX-lea, cînd Carol al IX-lea trăia, este și în vremea regelui Henric al III-lea, care are altceva de făcut decît să fie galant. Ce dracu ! Să existe măcar un prinț la curte care să reprezinte spiritul francez !

— Ducele, ducele a plecat ! repetă Monsoreau. Domnule, sînteți într-adevăr sigur ?

— Ce, dumneavoastră nu sînteți ? întrebă Chicot.

Maestrul de vînătoare privi încă o dată spre locul de lîngă rege, ocupat de obicei de către duce, care acum însă continua să rămînă gol.

— Sînt pierdut — șopti el, schițînd un gest atît de vădit de a încerca să fugă, încît Chicot trebui să-l rețină.

— Stați liniștit, ce naiba ! Vă tot foiți într-una și din pricina asta regelui o să i se facă rău. Zău, tare aș vrea să fiu în locul soției dumneavoastră, fie și numai pentru a mă uita toată ziua la un prinț cu două nasuri și pentru

a-l asculta pe domnul Aurilly, care cîntă din lăută ca răposatul Orfeu ! Ce noroc are soţia dumneavoastră ! Ce noroc !

Monsoreau tremura de furie.

— Binişor, domnule conte, binişor — îl sfătui Chicot. Nu vă daţi în vileag bucuria. Iată că se deschide şedinţa ; e necuviincios să vă dezvăluiţi în halul ăsta pasiunile. Fiţi atent la discursul regelui.

Marele maestru fu nevoit să rămînă ţintuit locului, căci, într-adevăr, încetul cu încetul, sala Luvrului se umpluse ; rămase deci nemişcat, aşa cum cerea eticheta curţii.

Toată lumea luase loc pe scaune. Domnul de Guise tocmai sosise şi îl salută pe rege, atingînd pămîntul cu genunchiul şi aruncînd o privire mirată şi neliniştită spre jilţul gol al domnului duce de Anjou.

Regele se ridică. Crainicii cerură să se facă linişte.

XLIX

CUM REGELE A NUMIT UN ŞEF, CARE N-A FOST NICI ALTEŢA SA DUCELE DE ANJOU, NICI MONSENIORUL DUCE DE GUISE

— Domnilor — începu regele, în mijlocul unei tăceri desăvîrşite, după ce se asigurase că d'Épernon, Schomberg, Maugiron şi Quèlus, care fuseseră schimbaţi din post de un grup de zece soldaţi ai gărzii elveţiene, se găseau din nou în preajmă-i şi se aşezaseră în spatele lui — domnilor, un rege aude deopotrivă, aflat cum este el, ca să ne exprimăm aşa, între cer şi pămînt, glasurile care vin de sus şi glasurile care vin de jos ; adică şi ceea ce porunceşte Dumnezeu şi ceea ce porunceşte poporul. Aceasta este o garanţie pentru toţi supuşii mei şi eu, de asemenea, înţeleg foarte bine necesitatea strîngerii tuturor forţelor într-un singur mănunchi, întru apărarea credinţei catolice. De asemenea, mi-e neplăcut şi sfatul pe care mi l-a dat vărul meu de Guise. Declar, prin urmare, Sfînta Ligă

slobodă și de drept autorizată și instituită. Și cum este firesc ca un trup atît de uriaș să aibă un cap luminat și puternic, cum este de mare însemnătate ca șeful chemat să sprijine biserica să fie unul dintre cei mai zeloși fii ai ei, iar zelul să-i fie impus prin însăși natura și funcția șefului, voi pune un prinț creștin în fruntea Ligii, drept care declar că, de azi înainte, șeful acesta se va numi...

Henric făcu dinadins o pauză. În mijlocul adunării încremenite s-ar fi auzit chiar și zborul unei musculițe.

Henric repetă :

— Și declar că șeful acesta se va numi Henric de Valois, regele Franței și al Poloniei.

Rostind aceste cuvinte, Henric ridică glasul cu un fel de afectare, în semn de triumf, atît pentru a dezlănțui entuziasmul prietenilor săi, gata să izbucnească în urale, cît și pentru a da lovitura de grație membrilor Ligii, ale căror murmure surde trădau nemulțumirea, surpriza și groaza.

Cît despre ducele de Guise, el rămase zdrobit ; picături mari de sudoare îi curgeau de pe frunte. Schimbă priviri cu ducele de Mayenne și cu fratele său cardinalul, aflați în mijlocul a două grupuri de căpetenii, unul la dreapta, celălalt în stînga sa.

Monsorcau, mai mirat ca oricînd de absența ducelui de Anjou, începu să se liniștească, amintindu-și de cuvintele lui Henric al III-lea : într-adevăr, ducele putea să fie dispărut fără a fi plecat.

Cardinalul părăsi în tăcere grupul unde se găsea și se strecură pînă-n preajma fratelui său.

— François — îi șopti el la ureche — sau eu mă înșel, sau nu mai sîntem în siguranță aici. Să ne grăbim să plecăm, căci gloata își are ciudățeniile ei, iar regele, pe care ieri îl ura, va deveni pentru cîteva zile idolul său.

— Fie — încuviință Mayenne — să plecăm. Așteaptă-l aici pe fratele nostru ; eu voi pregăti retragerea.

— Du-te !

Între timp, regele fusese primul care semnase actul pregătit mai înainte și așezat pe masă de către domnul de Morvilliers, singura persoană care, împreună cu regina-mamă, cunoștea secretul ; apoi, cu tonul acela zeflemisitor, pe care atît de bine știa să-l adopte în anumite îm-

prejurări, Henric se adresă, vorbind pe nas, domnului de Guise :

Semnează, frumosul meu văr ! Şi îi înmînă pana, arătîndu-i cu vîrful degetului locul unde să se iscălească : Acolo, acolo, dedesubtul meu ! Acum trece pana domnului cardinal şi domnului duce de Mayenne.

Dar ducele de Mayenne era de mult jos, la scară, în vreme ce cardinalul se furişase în cealaltă încăpere.

Regele remarcă lipsa lor.

— Atunci dă-i pana domnului maestru de vînătoare — spuse el.

Ducele semnă, trecu pana maestrului de vînătoare şi se pregăti să se retragă.

— Aşteptaţi ! zise regele.

Şi în timp ce Quélus lua, la rîndul său, cu un aer batjocoritor, pana din mîna domnului de Monsoreau, şi pe cînd nu numai toată nobilimea aflată acolo, dar şi toţi şefii corporaţiilor convocaţi în vederea marelui eveniment se pregăteau să semneze sub numele regelui sau pe foile volante, cărora trebuiau să le urmeze feluritele condici şi catastife, unde, în ajun, oricine, fie el mic sau mare, nobil sau om de rînd, putuse să-şi înscrie numele deslușit, în acest timp regele îi spunea ducelui de Guise :

— Vere, era, cred, părerea dumitale aceea de a alcătui, cu ajutorul tuturor forţelor Ligii, o armată bună pentru paza capitalei noastre ? Ei, iată, armata-i gata şi e gata aşa cum trebuie să fie, deoarece generalul firesc al parizienilor este regele.

— Desigur, sire — răspunse ducele, fără să ştie nici el prea bine ce spunea.

— Însă eu nu uit — continuă regele — că am o altă armată de comandat şi că demnitatea aceasta aparţine de drept primului om de arme al ţării. În timp ce eu voi conduce Liga, dumneata du-te şi comandă oştirea, vere.

— Şi cînd va trebui să plec ? întrebă ducele.

— Numaidecît — răspunse regele.

— Henric, Henric ! exclamă Chicot, pe care eticheta curţii îl împiedica să se năpustească asupra regelui, întrerupîndu-l în plin discurs, aşa cum tare ar fi avut poftă să facă. Dar cum regele nu-l auzise sau, dacă-l auzise, nu-l înţelesese, gasconul înaintă reverenţios, ţinînd în mînă o

până uriașă și croindu-și drum, până ajunse aproape de rege și îi șopti încet de tot : Sper că vei tăcea din gură, nătăfleață !

Era însă prea tîrziu. După cum am văzut, regele apucase a-i anunța ducelui de Guise numirea sa și îi înmînă brevetul dinainte semnat, în ciuda tuturor semnelor și strîmbăturilor gasconului. Ducele de Guise luă brevetul și ieși. Cardinalul îl aștepta la ușa sălii, iar ducele de Mayenne îi aștepta pe amîndoi la poarta Luvrului. Sărira chiar în clipa aceea pe cai și nici nu se scurseră zece minute cînd tustrei lăsară în urmă Parisul.

Restul adunării se retrase încetul cu încetul. Unii strigau : „Trăiască regele ! Alții strigau : „Trăiască Liga !"

— Cel puțin am rezolvat o mare problemă — spuse Henric, rîzînd.

— O, da, ești un matematician grozav ! îl zeflemisi Chicot.

— Fără îndoială — replică regele. Făcîndu-i pe toți derbedeii ăștia să izbucnească în două feluri de urale, am izbutit să-i fac să strige același lucru.

— *Sta bene*[1] ! zise regina-mamă, întorcîndu-se spre Henric și strîngîndu-i mîna.

— Să te creadă cine-o vrea — zise gasconul. Dumneaei turbează : scumpii săi duci de Guise sînt aproape striviți de lovitura primită.

— Ah, sire, sire ! strigară favoriții regelui, apropiindu-se de el zgomotoși. Ce sublimă imaginație ați avut !

— Ăștia cred că o să plouă cu bani în buzunarul lor ca o mană cerească — șopti Chicot la cealaltă ureche a regelui.

Henric fu purtat în triumf pînă la ușa apartamentelor sale ; în mijlocul cortegiului care-l întovărășea și-l urma pe monarh, Chicot juca rolul defăimătorilor antici, neîntrerupîndu-și lamentațiile cu care își chinuia stăpînul.

Ce-i drept, această stăruință a lui Chicot de a-i aminti semizeului zilei că nu este decît un om îl izbi pe rege, astfel încît el se despărți de toată lumea care-l însoțea și rămase singur cu Chicot.

[1] E bine (în limba italiană în text).

— Ia ascultă, jupîne Chicot — zise Henric, întorcîndu-se spre gascon — dumneata nu eşti niciodată mulţumit, şi asta începe să devină grozav de plictisitor! Ce dracu! Nu-ţi cer să fii amabil, îţi cer numai un pic de bun simţ.

— Ai dreptate, Henric — încuviinţă Chicot — căci de bun simţ tu ai cel mai mult nevoie.

— Recunoaşte atunci că le-am dat o lovitură strașnică.

— Ei, tocmai asta nu recunosc!

— Aha, eşti invidios, domnule rege al Franţei!

— Eu? Feritu-m-a sfîntul! În cazul acesta mi-aş alege mai bine motivul invidiei.

— Ei, drăcia naibii, domnule cîrcotaş!

— Vai, ce amor propriu feroce!

— Mă rog, sînt ori nu eu regele Ligii?

— Nici nu mai încape vorbă că eşti. Dar...

— Dar ce?

— Dar nu mai eşti regele Franţei.

— Şi cine e atunci regele Franţei?

— Toată lumea, în afară de tine, Henric. Mai întîi, fratele tău.

— Fratele meu? De cine vorbeşti?

— De domnul de Anjou, la dracu!

— Pe care eu îl ţin prizonier?

— Da, fiindcă aşa prizonier cum este, el e uns rege şi tu nu eşti.

— Şi cine l-a uns?

— Cardinalul de Guise. Zău, Henric, eu te sfătuiesc să îndrugi mai departe verzi şi uscate despre poliţia ta. În inima Parisului, în faţa a treizeci şi trei de persoane, în biserică la Sainte-Geneviève, este uns un rege al Franţei, şi tu n-ai habar.

— Ce spui, zău! Şi tu ai!

— Sigur că am.

— Şi cum poţi tu să ştii ceea ce eu nu ştiu?

— He! Pentru că poliţia ta este condusă de domnul de Morvilliers, în vreme ce a mea sînt eu însumi. Regele se încruntă. Aşadar, avem pînă acum, fără a-l pune la socoteală pe Henric de Valois, avem ca rege al Franţei pe François de Anjou, apoi mai avem... ia să vedem — zise Chicot, cu aerul că încearcă să caute — îl mai avem deci pe ducele de Guise...

— Ducele de Guise ?

— Ducele de Guise, Henric de Guise. Repet : îl mai avem pe ducele de Guise.

— Grozav rege, n-am ce zice, un rege pe care eu l-am exilat, pe care l-am trimis să-şi vadă de oştire !

— Mare ispravă ! Ca şi cînd tu n-ai fost cîndva exilat în Polonia, ca şi cînd La Charité n-ar fi mai aproape de Luvru decît Cracovia de Paris ! Nu, zău, l-ai trimis să-şi vadă de oştire ! Ce să-ţi spun, grozavă inspiraţie, dibace lovitură ! L-ai trimis la armată ! Cum s-ar zice, pui sub ordinele lui treizeci de mii de oameni, fir-ar a dracului de treabă, şi încă ce armată ! Oştire, nu glumă... nu ca armata ta, armata Ligii. A, ba nu, nu... ba nu : o adunătură de burghezi e tocmai bună pentru Henric de Valois, regele favoriţilor. Lui Henric de Guise îi trebuie o armată de soldaţi, şi ce soldaţi ! Aspri, oţeliţi, pîrjoliţi de focul tunului, în stare să înghită douăzeci de oştiri de-ale Ligii. Aşa că, fiind rege de fapt, dacă Henric de Guise ar avea într-o zi proasta inspiraţie de a deveni rege şi cu numele, nu i-ar rămîne decît să-şi îndrepte trupele spre capitală şi să strige : „Înainte, să înghiţim Parisul dintr-o singură îmbucătură, cu Henric de Valois şi cu Luvru cu tot !“ Şi ar face-o, îi cunosc eu !

— Numai că, în argumentaţia dumneavoastră, ilustre om politic ce sînteţi, uitaţi un lucru !

— O, asta e posibil, mai ales dacă ceea ce uit este un al patrulea rege !

— Nicidecum. Uitaţi — zise Henric cu un suprem dispreţ — că, pentru a-ţi trece prin gînd să domneşti în Franţa, cînd cel care poartă coroana e un Valois, trebuie să priveşti nitel în urmă şi să-ţi numeri strămoşii. Că o asemenea idee îi poate veni domnului de Anjou, treacă-meargă, el face parte dintr-o familie care poate să pretindă acest lucru : strămoşii lui sînt şi ai mei, între noi poate să existe luptă şi egalitate, căci e vorba numai de dreptul primului născut, atîta tot. Dar domnul de Guise... haida-de... meştere Chicot, du-te şi studiază blazoanele şi spune-mi pe urmă dacă crinii Franţei nu sînt de neam mai bun decît mierlele fără ciocuri şi fără picioare ale Lorenei !

— Ehe, tocmai aici e greşeala ta, Henric!

— Cum, unde e greşeala?

— Fără îndoială, domnul de Guise este de neam mult mai bun decît crezi tu.

— De neam mai bun decît mine? Se poate? întrebă Henric, zîmbind.

— Fără nici un „poate", micul meu Henric.

— Eşti nebun, domnule Chicot!

— Doamne, doar ăsta îmi este şi titlul!

— Cînd spun nebun, înţeleg nebun de-a binelea, nebun de legat. Du-te şi învaţă buchile, prietene!

— Ei bine, Henric — zise Chicot — tu care ştii buchile, tu care n-ai nevoie să te duci din nou la şcoală, ca mine, citeşte niţeluş... uite asta.

Şi gasconul scoase din buzunarul de la piept pergamentul pe care Nicolas David scrisese genealogia cunoscută nouă, genealogia aceea sosită de la Avignon, încuviinţată de papă şi care arăta că Henric de Guise coboară din Carol cel Mare.

Henric păli de îndată ce îşi aruncă ochii pe pergament şi recunoscu, alături de semnătura legatului papal, pecetea sfîntului Petru.

— Ei, ce zici, Henric? întrebă Chicot. Florile de crin au rămas cam departe, nu-i aşa? Dracu să mă ia! Paremi-se că păsărelele Lorenei vor să zboare tot atît de sus ca şi acvila lui Cezar. Ia seama, fiule!

— Dar prin ce mijloace ţi-ai procurat tu genealogia asta?

— Crezi că mă ocup cu asemenea lucruri? Aş! Ea singură a venit la mine şi m-a găsit!

— Dar unde era înainte de a veni la tine?

— Sub perna unui avocat.

— Şi cum se numea avocatul?

— Maestrul Nicolas David.

— Şi se găsea unde?

— La Lyon.

— Şi cine s-a dus la Lyon, ca s-o ia de sub căpătîiul avocatului?

— Un bun prieten al meu.
— Care se ocupă cu... ?
— Ține predici.
— Așadar, un călugăr ?
— Întocmai.
— Și cum îl cheamă ?
— Gorenflot.
— Cum ? exclamă Henric. Nemernicul ăla din Ligă care a ținut un discurs fulminant la mînăstirea Sainte-Geneviève și care ieri mă ponegrea și mă jignea pe străzile Parisului ?
— Mai ții minte istoria lui Brutus, care se prefăcea că e nebun...
— Păi atunci, călugărul tău e un politician grozav !
— Ai auzit vreodată de domnul Machiavelli, secretarul republicii Florenței ? Bunica ta este eleva lui...
— Și a sustras el această hîrtie de la avocat ?
— Ei, a sustras-o, pe dracu ! I-a luat-o cu de-a sila !
— Lui Nicolas David, acest spadasin ?
— Lui Nicolas David, acest spadasin.
— Înseamnă că e viteaz călugărul tău ?!
— Ca Bayard !
— Și după o ispravă nemaipomenită ca asta nu s-a înfățișat încă dinaintea mea pentru a-și primi recompensa ?
— Nu, s-a întors cu umilință în mînăstirea lui și nu cere decît un lucru : lumea să uite că a ieșit vreodată de-acolo.
— E și modest ?
— Ca sfîntul Crepin.
— Chicot, pe cinstea mea de gentilom, prietenului tău i se vă da cea dintîi stăreție vacantă — făgădui regele.
— Îți mulțumesc pentru el, Henric. Apoi gasconul își vorbi sieși : Pe legea mea, iată-l pe Gorenflot între Mayenne și Valois, între spînzurătoare și veniturile mînăstirii. Va fi spînzurat sau va ajunge stareț ? Grozav de isteț cel care ar putea-o spune ! În orice caz, dacă mai doarme încă, cu siguranță că are în clipa asta niște visuri tare ciudate.

L

ETEOCLE ŞI POLINICE

Această zi a Ligii se sfîrşea tumultuoasă şi strălucitoare aşa cum începuse. Prietenii regelui se bucurau, predicatorii Ligii se pregăteau să-l treacă în rîndul sfinţilor pe fratele Henric şi vorbeau, cum se vorbise odinioară cu privire la sfîntul Mauriciu, despre marile fapte de arme ale lui Valois, a cărui tinereţe fusese atît de scînteietoare. Favoriţii spuneau : „În sfîrşit, s-a trezit leul !“ Membrii Ligii spuneau : „În sfîrşit, vulpea a mirosit capcana !“ Şi cum principala trăsătură de caracter a naţiunii franceze e amorul propriu, şi cum francezilor nu le plac conducătorii dotaţi cu o inteligenţă inferioară, pînă şi conspiratorii se bucurau că au fost traşi pe sfoară de rege. Este adevărat că cei mai de vază dintre ei se puseseră la adăpost.

După cum am văzut, prinţii loreni părăsiseră tustrei Parisul în goana cailor, iar iscoada lor cea mai de seamă, domnul de Monsoreau, tocmai părăsea Luvrul spre a-şi face pregătirile de plecare, în speranţa şi cu scopul că-l va ajunge din urmă pe ducele de Anjou. Dar cînd să iasă pe poartă, Chicot se apropie de el şi îi vorbi. Palatul se golise de membrii Ligii, deci gasconul nu se mai temea pentru regele său.

— Încotro vă îndreptaţi aşa de grăbit, domnule maestru de vînătoare ? întrebă el.

— Lîngă alteţa sa — răspunse scurt contele.

— Lîngă alteţa sa ?

— Da, deoarece sînt neliniştit. Trăim nişte vremuri în care prinţii nu trebuie să călătorească fără a avea însoţitori de nădejde.

— Vai, dar prinţul nostru este atît de viteaz, încît săvîrşeşte fapte de o mare îndrăzneală ! zise Chicot. Maestrul de vînătoare privi lung spre gascon. În orice caz — continuă el — dacă dumneavoastră sînteţi îngrijorat, eu sînt şi mai şi.

— Pentru cine ?

— Tot pentru alteţa sa.

— De ce ?

— Păi n-ați auzit ce se vorbește ?

— Nu se spune oare că a plecat ? întrebă descumpănit contele.

— Se zice că e mort — murmură gasconul la urechea celuilalt.

— Cum ? ! exclamă Monsoreau, cu o intonație de surpriză, nu lipsită de oarecare bucurie. Doar spuneați că a plecat !

— De, așa mi se spusese și mie. Eu sînt de bună credință, așa încît dau crezare tuturor gogomăniilor ce mi se toarnă ; de astă dată însă, vedeți dumneavoastră, sînt cu desăvîrșire îndreptățit să cred că, dacă bietul prinț o fi pornit în vreo călătorie, atunci cu siguranță că spre lumea cealaltă se-ndreaptă.

— Ei, asta-i ! De unde vă vin asemenea gînduri negre ?

— A intrat la Luvru ieri, nu-i așa ?

— Fără îndoială, deoarece am intrat și eu cu el.

— Ei bine, n-a mai fost văzut ieșind !

— Din Luvru ?

— Da, din Luvru.

— Și Aurilly ?

— Dispărut !

— Dar oamenii săi ?

— Dispăruți ! Dispăruți ! Dispăruți !

— E o glumă, nu-i așa, domnule Chicot ? zise maestrul de vînătoare.

— Atunci, întrebați !

— Pe cine ?

— Pe rege.

— Nu se pun întrebări maiestății sale !

— Aș ! Numai că trebuie să știi cum să le pui.

— În orice caz — zise contele — eu nu mai pot rămîne într-o asemenea stare de îndoială.

Și părăsindu-l pe Chicot sau, mai bine zis, luînd-o înaintea acestuia, el se îndreptă spre cabinetul regelui. Maiestatea sa tocmai părăsise cabinetul.

— Unde s-a dus regele ? întrebă maestrul de vînătoare. Trebuie să-i raportez cum am executat anumite ordine pe care mi le-a dat.

— A plecat la domnul duce de Anjou — răspunse cel căruia i se adresase.

— La domnul duce de Anjou ? ! se miră contele, privindu-l pe Chicot. Aşadar, prinţul n-a murit ?

— He ! făcu gasconul. Am impresia că nici mult nu mai are.

De astă dată, marele maestru de vînătoare se încurcă de-a binelea ; un lucru începea să-i fie limpede, şi anume că ducele de Anjou nu părăsise Luvrul. Anumite zvonuri pe care le culesese, anumite gesturi ale slujitorilor îi confirmară această ipoteză. Or, cum el ignora adevărata cauză a absenţei prinţului, absenţa aceasta, într-un moment atît de hotărîtor, îl mira peste măsură.

Regele se dusese la ducele de Anjou, dar marele maestru de vînătoare, cu toate că ardea de dorinţa de a şti ce se petrece în apartamentul prinţului, nu putea pătrunde acolo, aşa că fu nevoit să aştepte veşti în coridor.

Am spus că, pentru a participa la şedinţă, cei patru favoriţi lăsaseră în locul lor cîţiva soldaţi din garda elveţiană ; însă îndată ce şedinţa se sfîrşi, în ciuda plictiselii pe care le-o pricinuia sarcina de paznici ai prinţului, dorinţa aprigă de a-l necăji pe duce dîndu-i veşti despre triumful regelui birui plictisul ; aşa că tuspatru îşi luaseră posturile în primire : Schomberg şi d'Épernon în salon, Maugiron şi Quélus chiar în camera alteţei sale.

La rîndul său, François se plictisea de moarte : îngrozitor, o plictiseală plină de temeri şi, trebuie s-o spunem, conversaţia acestor gentilomi nu avea cîtuşi de puţin darul să-i schimbe gîndurile.

— Vezi tu — se adresă Quélus lui Maugiron, plimbîndu-se dintr-un capăt în celălalt al odăii, ca şi cum prinţul nici n-ar fi fost acolo — vezi tu, Maugiron, pe prietenul nostru Valois începe să-l preţuiesc de-abia de un ceas încoace. Într-adevăr, este un mare om politic.

— Lămureşte ce vrei să spui — răspunse Maugiron, trîntindu-se într-un fotoliu.

— Regele a vorbit pe faţă de conspiraţie, deci el o tăinuia, şi dacă o tăinuia, înseamnă că-i era teamă ; dar dacă acum vorbeşte pe faţă, înseamnă că nu se mai teme de ea.

— Iată ce se cheamă logică ! observă Maugiron.

— Iar dacă nu se mai teme, regele va pedepsi. Îl cunoşti pe Valois : străluceşte, desigur, printr-un mare număr de

însușiri, însă persoana lui, din belșug înzestrată, este lipsită în mare măsură de ceea ce se cheamă îndurare.

— Întru totul de aceeași părere.

— Or, dacă el pedepsește susnumita conspirație, o să aibă loc un proces ; dacă e proces, ne vom bucura, fără să mai fim deranjați, de o a doua reprezentație a afacerii d'Amboise.

— Frumos spectacol, să fiu al naibii !

— Da, și la care avem locuri dinainte rezervate, numai dacă...

— Să vedem ce vrei să spui : numai dacă...

— Numai dacă... și asta e posibil... numai dacă nu cumva regele renunță la formele judiciare, dat fiind rangul acuzaților, și aranjează totul în culise, cum se spune...

— Împărtășesc părerea din urmă — zise Maugiron — cam așa se tratează de obicei astfel de afaceri de familie ; iar această ultimă conspirație este o adevărată afacere de familie.

Aurilly aruncă o privire neliniștită către prinț.

— Pe onoarea mea — continuă Maugiron — eu știu un lucru : că dacă aș fi în locul regelui, n-aș cruța persoanele de vază, întrucît ele sînt de două ori mai vinovate decît ceilalți, cutezînd să comploteze. Domnii ăștia își închipuie că le este îngăduită orice conspirație. Zic deci că aș căsăpi unul sau doi, dar mai cu seamă pe unul, asta categoric ; apoi aș îneca toată plevușca. În apropierea turnului Nesle, Sena e adîncă, și eu, în locul regelui, pe cuvîntul meu că n-aș rezista ispitei !

— În acest caz — răspunse Quélus — cred că n-ar fi de loc rău să reînviem faimoasa născocire a sacilor.

— Și ce născocire e asta ? întrebă Maugiron.

— O veche fantezie regească, o fantezie care datează de pe la 1350. Iată cum se petreceau lucrurile : omul era vîrît în sac, împreună cu trei sau patru pisici, apoi azvîrleai sacul în apă. Mîțele, care nu pot suferi umezeala, nici n-apucau să cadă în Sena, că îi și cereau socoteală omului de năpasta ce se abătea asupra lor. Și în sacul acela se întîmplau niște lucruri care, din nefericire, nu puteau fi văzute.

— Într-adevăr, ești tobă de carte, Quélus, și a discuta cu tine e din cale afară de interesant — zise Maugiron.

— S-ar putea ca față de căpetenii să nu se folosească născocirea asta : căpeteniile au întotdeauna dreptul de a cere să li se taie capul în piața publică sau să fie ucise în vreun ungher. Însă, așa cum spuneai și tu, pentru plevușcă (și prin plevușcă înțeleg pe favoriți, pe scutieri, pe cei ce slujesc la masă, pe cîntăreții din lăută...)

— Domnilor ! bolborosi Aurilly, galben de spaimă.

— Nu răspunde, Aurilly — îl sfătui François. Aceste cuvinte nu-mi sînt adresate mie și, prin urmare, nici celor care depind de mine : în Franța nu-i este nimănui îngăduit să-și bată joc de prinții de sînge !

— Nu, ei sînt tratați mai serios — ripostă Quélus — lor li se taie gîtul. Ludovic al XI-lea, marele rege, nu se dădea în lături de la așa ceva : ca dovadă, domnul de Nemours.

Aici ajunseseră favoriții cu dialogul lor cînd se auzi zgomot la ușă, apoi ușa se deschise și în prag apăru regele.

François se ridică.

— Sire — strigă el — apelez la dreptatea voastră pentru tratamentul nedemn de mine la care sînt supus de către oamenii dumneavoastră !

Dar Henric păru că nici nu l-a văzut, nici nu l-a auzit pe fratele său.

— Bună ziua, Quélus — se adresă regele, sărutîndu-și favoritul pe amîndoi obrajii. Bună ziua, copilul meu, prezența ta îmi umple sufletul de bucurie ; iar tu, sărmanul meu Maugiron, ție cum îți merge ?

— Mă plictisesc de moarte, sire — zise Maugiron. Cînd mi-am asumat sarcina să vă păzesc fratele, am crezut c-o să fie mai distractiv decît arată. Pfui ! Ce prinț plicticos ! Să fie într-adevăr fiul tatălui și al mamei dumneavoastră ?

— Îl auziți, sire ? se repezi François. Este oare dorința maiestății voastre ca să vă fie în halul ăsta insultat fratele ?

— Liniște, domnule ! porunci Henric, fără a se întoarce spre el. Nu-mi place ca prizonierii mei să se tînguie !

— Da, prizonier atîta timp cît vă va plăcea, dar prizonierul pe care îl aveți în față este...

— Titlul pe care-l invoci este cel care te pierde în ochii mei : dacă fratele meu s-a făcut vinovat, atunci el este de două ori vinovat.

— Şi dacă nu e vinovat ?

— Ba este !

— Şi ce crimă a săvîrşit ?

— Aceea de a-mi fi displăcut, domnule !

— Sire, certurile noastre de familie au oare nevoie de martori ? zise François, umilit.

— Ai dreptate, domnule ! Prieteni, lăsaţi-mă o clipă să stau de vorbă cu domnul fratele meu.

— Sire — murmură încet Quélus — nu e prudent ca maiestatea voastră să rămîneţi singur între doi duşmani !

— Îl iau pe Aurilly — şopti Maugiron la urechea celaltă a regelui.

Cei doi gentilomi porniră cu Aurilly, care ardea de curiozitate şi era, în acelaşi timp, tare neliniştit.

— Prin urmare, iată-ne singuri — zise regele.

— Aşteptam clipa aceasta cu nerăbdare, sire.

— Şi eu, de asemenea : rîvneşti la coroana mea, vrednicul meu Eteocle ! Ah, îţi făceai din Ligă un mijloc, şi din tron un ţel. Ah, erai uns rege într-un colţ al Parisului, într-o biserică lăturalnică, pentru ca să te-arăţi dintr-o dată parizienilor strălucind de ulei sfinţit !

— Vai — se tîngui François, care îşi dădea din ce în ce mai bine seama de mînia regelui — maiestatea voastră nu mă lasă să vorbesc !

— La ce bun ? ripostă Henric. Ca să minţi ori, cel mult, să-mi spui lucruri pe care eu le ştiu la fel de bine ca şi dumneata ? Dar nu, frate dragă, tu ai minţi, da, ai minţi, fiindcă a mărturisi ceea ce ai făcut ar fi totuna cu a mărturisi că meriţi moartea. Ai minţi deci, şi asta e o ruşine de care te scutesc.

— Frate, frate, oare maiestatea voastră doreşte într-adevăr să mă copleşească cu asemenea ocări ?

— Ei bine, dacă ceea ce-ţi spun poate fi luat drept ocară, atunci eu sînt acela care minte şi nici nu cer altceva decît să fiu mincinos. Hai, vorbeşte, vorbeşte, te-ascult ! Arată-ne că eşti un trădător, şi ceea ce e mai rău, unul neîndemînatic.

— Nu știu ce vrea să spună maiestatea voastră și-mi pare că se străduiește a-mi vorbi în enigme.

— Atunci am să te lămuresc — zise Henric, ridicînd tonul plin de amenințare, iar vorbele lui bubuiră ca un tunet în urechile lui François. Da, ai conspirat împotriva mea, cum ai conspirat înainte vreme împotriva fratelui meu Carol al IX-lea ; numai că altădată o făceai cu ajutorul regelui de Navara, pe cînd astăzi te ajută ducele de Guise. Frumos plan, în admirația căruia mă aflu și care ți-ar fi pregătit un loc de seamă în istoria uzurpatorilor. E adevărat că altădată te tîrai ca un șarpe și că astăzi vrei să muști ca un leu : după ce ai folosit viclenia, îți dai arama pe față și folosești forța ; după otravă, încerci sabia !

— Otravă ? Ce vreți să spuneți, domnule ? strigă François, palid de turbare și căutînd, aidoma acelui Eteocle cu care Henric îl comparase, un loc unde, în lipsa spadei și a pumnalului, să-l lovească pe Polinice cu ascuțișul privirilor lui de flăcări. Despre ce otravă e vorba ?

— Despre otrava cu care l-ai asasinat pe fratele nostru Carol, despre otrava pe care i-o hărăzeai lui Henric de Navara, părtaș la faptele tale. Haida-de, cunoaștem doar această otravă fatală ! Mama noastră s-a folosit de ea în atîtea rînduri ! Iată, neîndoielnic, de ce ai renunțat la serviciile ei în ceea ce mă privește, iată pentru ce ai vrut să-ți dai aere de conducător, comandînd trupele înarmate ale Ligii. Dar privește-mă bine în ochi, François — continuă Henric, făcînd un pas amenințător spre fratele său — și fii pe deplin încredințat că un om de teapa ta nu va ucide niciodată un om de teapa mea.

François se clătină sub greutatea acestui groaznic atac ; dar, fără pic de considerație sau milă pentru prizonierul său, regele vorbi mai departe :

— Spada ! Spada ! Aș dori din inimă să te văd în această cameră, singur cu mine, ținînd în mînă o spadă ! În vicleșug te-am învins, François, căci și eu, ca să ajung la tronul Franței, am apucat, de asemenea, drumuri întortocheate și lăturalnice, dar aceste drumuri trebuia să le străbat călcînd peste pieptul unui milion de polonezi. Ei, și ! Dacă vrei să fii viclean, n-ai decît, dar fii viclean în acest chip ; dacă vrei să mă imiți, imită-mă, dar nu micșorîndu-mă. Iată uneltiri regești, iată vicleșuguri vrednice

de o căpetenie ! Deci îţi repet : în şiretenie eşti bătut, iar într-o luptă dreaptă ai fi ucis ; aşadar, nu te mai gîndi să lupţi fie într-un fel, fie în altul, căci din această clipă voi proceda ca un rege, ca un stăpîn, ca un despot ; începînd din clipa asta te supraveghez, îţi urmăresc gîndurile tale tenebroase, şi la cea mai mică şovăire în ce te priveşte, la cea mai uşoară umbră ce va pluti deasupra capului tău, la cea mai neînsemnată îndoială ce tu îmi vei deştepta, întind mîna mea puternică asupra ta, nevolnicule, şi te azvîrl zbătîndu-te sub securea călăului meu !

Iată ce aveam să-ţi spun, frate, cu privire la chestiunile noastre de familie, iată pentru ce voiam să-ţi vorbesc între patru ochi, François, iată pentru ce voi ordona prietenilor mei să te lase singur în noaptea aceasta, ca să poţi, în singurătate, să cugeţi la vorbele mele. Căci dacă noaptea este într-adevăr un sfetnic bun, cum se spune, ea trebuie să fie mai ales pentru prizonieri.

— Aşadar — murmură ducele — dintr-un capriciu al maiestăţii voastre, pentru o bănuială asemănătoare unui vis rău pe care l-aţi avut, iată-mă căzut în dizgraţie ?

— Mai mult decît atîta, François : iată-te căzut în puterea dreptăţii mele !

— Dar cel puţin, sire, fixaţi un termen captivităţii mele, ca să ştiu la ce trebuie să mă aştept.

— Cînd o să ţi se citească sentinţa, vei şti.

— Mama ! N-aş putea s-o văd pe mama ?

— În ce scop ? N-au existat în lume decît trei exemplare ale faimoasei cărţi de vînătoare, pe care sărmanul meu frate Carol a înghiţit-o, chiar ăsta e cuvîntul, iar celelalte două se află unul la Florenţa, celălalt la Londra. De altfel, eu nu sînt un Nemrod, ca bietul meu frate. Adio, François !

Prinţul căzu zdrobit într-un jilţ.

— Domnilor — zise regele, deschizînd din nou uşa — domnilor, domnul duce de Anjou mi-a cerut libertatea de a reflecta în noaptea aceasta la un răspuns pe care trebuie să mi-l dea mîine dimineaţă. Îl veţi lăsa deci singur în camera sa, exceptînd, bineînţeles, vizitele de control pe care, din cînd în cînd, veţi crede de cuviinţă că trebuie să le faceţi. Îl veţi găsi poate pe prizonierul dumneavoastră puţin cam furios şi întărîtat din pricina discuţiei pe care

am avut-o împreună, dar amintiți-vă că din clipa cînd a conspirat împotrivă-mi domnul duce de Anjou a renunțat la titlul de frate al meu. În consecință, aici nu există decît un captiv și niște gardieni ; așadar, fără ceremonii : dacă vă supără cu ceva, preveniți-mă. Bastilia îmi stă la dispoziție și la Bastilia îl am pe maestrul Laurent Testu, omul cel mai priceput din lume în domesticirea toanelor nărăvașe.

— Sire, sire ! murmură François, făcînd un ultim efort. Amintiți-vă că sînt...

— Fratele meu și, de asemenea, și fratele regelui Carol al IX-lea, cred — adăugă Henric.

— Dar, cel puțin, să-mi fie înapoiați servitorii, prietenii !

— Jeluie-te ! Uite, eu mă lipsesc de ai mei ca să ți-i dau ție !

Și Henric îi închise ușa în nas ; fratele său se dădu înapoi, palid și împleticindu-se, pînă la jilțul în care se prăbuși.

LI

CUM NU ÎNTOTDEAUNA PIERZI TIMPUL SCOTOCIND PRIN DULAPURILE GOALE

Scena dintre ducele de Anjou și rege îl făcuse pe cel dintîi să-și dea seama că situația sa era cu desăvîrșire deznădăjduită. Favoriții nu-l lăsaseră să ignoreze cele petrecute la Luvru : ei îi arătaseră — cu mult mai exagerat decît în realitate — înfrîngerea domnilor de Guise și triumful lui Henric ; apoi auzise el însuși vocea poporului strigînd „Trăiască regele" și „Trăiască Liga !" Se simțea părăsit de șefii cei mari, care trebuiau să-și apere și ei propria lor piele.

Părăsit de familia lui, decimată de otrăviri și de asasinate, dezbinată prin ură și gîlcevi, el suspina întorcînd ochii spre acel trecut pe care i-l amintise regele, gîndin-

du-se că, în lupta sa împotriva lui Carol al IX-lea, avusese confidenți sau, mai bine zis, îi dusese de nas pe acei doi oameni devotați, cu spada scînteietoare, care se numeau Coconnas și La Mole.

Pentru multe conștiințe remușcarea este totuna cu regretul avantajelor pierdute. Văzîndu-se singur și izolat, domnul de Anjou simțea, pentru prima oară în viața lui, o vagă remușcare din pricină că îi sacrificase pe La Mole și pe Coconnas. La vremea aceea, sora sa Margareta îl iubea și îl consola. Dar cum o răsplătise el pe sora sa Margareta ?! Rămînea regina Caterina, maică-sa. Dar ea nu-l iubise niciodată. Ea nu se folosise niciodată de el, decît așa cum se slujea și el de alții, adică numai ca de un instrument : și François vedea lucrurile în adevărata lor lumină : odată căzut în mîinile mamei sale, simțea că nu mai e stăpîn pe el, cum nu mai e stăpînă pe sine corabia în mijlocul oceanului bîntuit de furtună.

Se gîndi că nu de mult avusese în preajmă-i o inimă care prețuia cît toate inimile, o spadă care făcea cît toate spadele. Bussy, curajosul Bussy îi reveni în minte așa cum era el. Pentru o clipă, sentimentul încercat de François semăna cu un soi de remușcare, deoarece își dădu seama că îl supărase pe Bussy pentru a-i fi pe plac lui Monsoreau și dorise să-i placă lui Monsoreau, fiindcă Monsoreau îi cunoștea taina : dar iată că această taină, cu care Monsoreau amenința mereu, ajunsese la urechile regelui, așa încît Monsoreau nu mai era de temut.

Așadar, se certase cu Bussy în zadar și, mai ales, pe degeaba, fapt care, cum s-a exprimat încă de pe atunci un mare om politic, era mai mult decît o crimă : era o greșeală. Or, cît de bine i-ar fi prins acum prințului, în situația în care se găsea, să știe că Bussy, Bussy recunoscător și, prin urmare, credincios, veghea asupră-i ! Neînvinsul Bussy, Bussy cel cu inima loială, Bussy favoritul tuturora ! Bussy veghind asupra lui ar fi însemnat, poate, libertatea, dar în chip sigur însemna răzbunarea.

Însă, după cum am spus, rănit pînă în adîncul inimii, Bussy se supărase pe prinț și se retrăsese în cortul său, iar prizonierului nostru nu-i rămînea decît să sară de la o înălțime de cincizeci de picioare, ca să poată ajunge la șanțuri, și să scoată din luptă patru favoriți, ca să poată

ieşi pînă în coridor. Fără a mai socoti faptul că pretutindeni în curte mişunau soldaţi şi gărzile elveţiene.

Aşa că, din cînd în cînd, el se oprea în dreptul ferestrei şi îşi afunda privirea pînă în adîncul şanţurilor ; dar o asemenea înălţime ar fi pricinuit ameţeli chiar şi celor mai cutezători, necum domnului de Anjou, care era departe de a rezista ameţelilor.

În afară de aceasta, din oră în oră, unul din paznicii prinţului, fie Schomberg, fie Maugiron, uneori d'Épernon, alteori Quélus, intra fără să se sinchisească de prezenţa alteţei sale, ba cîteodată chiar şi fără să-l salute, îşi făcea rondul, deschizînd uşile şi ferestrele, scotocind prin dulapuri şi sipete, uitîndu-se sub paturi şi sub mese, asigurîndu-se pînă şi dacă perdelele se află la locul lor şi dacă nu cumva cearşafurile au fost rupte în fîşii. Din cînd în cînd ei se aplecau peste balcon, şi înălţimea de patruzeci şi cinci de picioare de la geam la pămînt îi liniştea.

— Pe legea mea — izbucni Maugiron, întorcîndu-se după ce îşi isprăvise percheziţia obişnuită — eu, unul, renunţ la îndeletnicirea asta. Nu cer altceva decît să nu mă mai urnesc din salon, unde, ziua, prietenii noştri vin să ne vadă, şi să nu mă mai trezesc din patru în patru ore noaptea, ca să mă duc să-l vizitez pe domnul duce de Anjou.

— Vorba-i că se vede cît de colo că sîntem nişte copii mari, care întotdeauna am fost căpitani şi niciodată soldaţi. Într-adevăr, noi nu ştim să interpretăm un consemn — zise d'Épernon.

— Cum adică ? întrebă Quélus.

— Uite aşa ! Ce vrea regele de la noi ? Să-l păzim pe domnul de Anjou şi nicidecum să ne uităm la el !

— Cu atît mai bine — interveni Maugiron — căci e bun de păzit, dar nu şi frumos de privit.

— Aveţi dreptate — încuviinţă Schomberg — să nu uităm însă că nu trebuie să-l slăbim din ochi, deoarece diavolul ăsta e tare şiret.

— Treaba lui, n-are decît — zise d'Épernon — dar mi se pare că nu-i de ajuns să fii şiret ca să poţi păşi peste trupurile a patru voinici ca noi.

Şi d'Épernon, îndreptîndu-şi spatele, îşi răsuci semeţ mustaţa.

— Așa este — i se alătură Quélus.

— Ha! exclamă Schomberg. Va să zică îl crezi într-atît de neghiob pe domnul duce de Anjou, încît să încerce să spele putina trecînd neapărat prin coridorul nostru?! Dacă ține cu tot dinadinsul s-o șteargă, va face o gaură în zid.

— Cu ce? Nu are arme.

— Mai sînt și ferestrele — rosti destul de timid Schomberg, care își amintea că el însuși măsurase adîncimea șanțurilor.

— A, ferestrele! Iată ceva drăguț, pe cuvîntul meu! strigă d'Épernon. Bravo, Schomberg, ferestrele ai zis, da?! Adică tu ai avea curajul să sari de la patruzeci și cinci de picioare înălțime?

— Mărturisesc că patruzeci și cinci de picioare...

— Ei bine, el care șchioapătă, el care e greoi, el care e fricos... ca...

— ...ca tine — completă Schomberg.

— Dragul meu — preciză d'Épernon — tu știi bine că nu mi-e frică decît de strigoi. E ceva nervos.

— Și asta din pricină că toți cei pe care i-a ucis în duel i s-au arătat chiar în aceeași noapte în vis — rosti grav Quélus.

— Să lăsăm gluma — îi preveni Maugiron. Eu am citit o mulțime de lucruri privitor la evadări miraculoase... Bunăoară, cu ajutorul cearșafurilor.

— A, cît despre asta, remarca lui Maugiron este plină de înțelepciune — zise d'Épernon. La Bordeaux am văzut un prizonier care a șters-o folosindu-se de cearșafuri.

— Vezi! sări Schomberg.

— Da — răspunse d'Épernon — și-a rupt șalele și și-a spart capul; cearșaful s-a nimerit cu treizeci de picioare mai scurt, iar el s-a văzut silit să sară, așa încît evadarea a fost desăvîrșită: trupul a scăpat din închisoare și sufletul a scăpat din trup.

— Ei bine, de altfel, în caz că fuge — zise Quélus — asta ne va prilejui o vînătoare de prinți de sînge. Îl vom urmări, îl vom încolți și, încoltindu-l, fără să vrem cu tot dinadinsul, vom încerca să-i zobim vreun mădular.

— Şi atunci, fiar-ar a dracului de treabă, vom reintra în rolurile noastre! strigă Maugiron. Căci noi sîntem vînători, nu temnicieri.

Argumentaţia păru concludentă şi trecură la alt subiect, luînd totuşi hotărîrea ca din oră în oră să facă o vizită în camera domnului de Anjou.

Favoriţii aveau întru totul dreptate în ce priveşte faptul că ducele de Anjou nu va încerca niciodată să fugă, folosind forţa şi, de asemenea, că nu s-ar încumeta la o evadare dificilă şi primejdioasă. Nu că domnului prinţ i-ar fi lipsit imaginaţia, ba trebuie chiar să spunem că imaginaţia lui lucra cu înfrigurare în timp ce se plimba de la pat pînă la uşa faimoasei camere ocupate două sau trei nopţi de La Mole, în acea noapte a Sfîntului Bartolomeu cînd fusese adăpostit de Margareta de Navara.

Din cînd în cînd, chipul palid al prinţului se lipea de fereastra ce da spre şanţurile Luvrului. Dincolo de şanţuri se întindea un prundiş larg de vreo cincisprezece picioare, iar mai departe, în întuneric, se vedea cum curge Sena, liniştită ca o oglindă. Pe malul celălalt, în beznă, părea că se înalţă un uriaş nemişcat: era turnul Nesle.

Ducele de Anjou contemplase apusul soarelui, urmărind toate fazele asfinţitului; urmărise, cu acel interes pe care orice prizonier îl acordă unor atare privelişti, cum moare lumina zilei şi cum se instăpîneşte întunericul.

El contemplase minunata priveliştea bătrînului Paris, cu acoperişurile aurite de ultimele raze ale soarelui şi argintate, un ceas mai tîrziu, de primele raze ale lunii; puţin cîte puţin, prinţul se simţise cuprins de o mare spaimă, văzînd rostogolindu-se pe cer nori uriaşi care, îngrămădiţi deasupra Luvrului, vesteau furtună.

Printre alte slăbiciuni, ducele de Anjou o avea şi pe aceea că tremura la auzul trăsnetelor. Aşa că ar fi dorit din inimă ca favoriţii să-l păzească fără să-l scape din ochi chiar dacă astfel n-ar fi scăpat de insultele lor. Totuşi, nu putea să-i cheme înăuntru: prea le-ar fi dat apă la moară ca să-şi rîdă de el.

Se azvîrli pe pat, dar nici gînd să adoarmă; vru să citească, însă literele îi jucau dinaintea ochilor ca nişte diavoli negri; încercă să bea, vinul i se păru amar; atinse cu vîrful degetelor lăuta lui Aurilly, care rămăsese spîn-

zurînd pe perete, dar își dădu seama că sunetul coardelor avea o asemenea înrîurire asupra nervilor lui, încît mai-mai îi venea să plîngă. Atunci începu să înjure ca un păgîn și să spargă tot ce-i cădea sub mînă. Era o meteahnă a familiei, și cei de la Luvru se obișnuiseră cu ea. Favoriții deschiseră binișor ușa, ca să vadă de unde venea larma aceea îngrozitoare, apoi, constatînd că prințul este cel care se distrează astfel, închiseră ușa la loc, ceea ce spori mînia prizonierului.

El tocmai sfărîmase un scaun, cînd un zornăit al cărui sunet nu te înșală niciodată, un zornăit cristalin răsună dinspre fereastră : în aceeași clipă, domnul de Anjou simți o durere destul de ascuțită în șold. Primul său gînd fu că era rănit de un glonț de archebuză și că glonțul fusese tras de un om al regelui.

— Ah, trădătorule ! Ah, lașule ! strigă prizonierul. Mă împuști așa cum mi-ai făgăduit-o ! Aoleu, mor !

Și se lăsă încet să alunece pe covor. Dar, căzînd, atinse cu mîna un obiect destul de tare, mai colțuros și, îndeosebi, mai mare decît un glonț de archebuză.

— Ah, e o piatră ! exclamă el. Va să zică, o lovitură de tun ? ! Dar aș fi auzit explozia !

În același timp își îndoi piciorul, apoi îl întinse ; cu toate că durerea era încă destul de vie, prințul n-avea nici un mădular rupt. El ridică piatra și se uită iscoditor spre fereastră. Piatra fusese zvîrlită cu atîta putere, încît mai mult găurise decît spărsese geamul. Și părea înfășurată într-o hîrtie. Îndată gîndurile ducelui își schimbară cursul. Nu cumva piatra aceasta, în loc să-i fie azvîrlită de vreun dușman, venea, dimpotrivă, din partea unui prieten ? Sudoarea îi scălda fruntea, căci nădejdea ca și groaza este însoțită de temerile ei.

Ducele se apropie de lumină. Într-adevăr, piatra era înfășurată într-o hîrtie, legată cu un fir de mătase înnodat în mai multe locuri. Firește, hîrtia îndulcise cît de cît lovitura, care, de n-ar fi fost învelitoarea, cu siguranță că i-ar fi pricinuit prințului o durere mai strașnică decît aceea pe care o simțise.

Cît ai clipi, ducele rupse firul de mătase, desfăcu hîrtia și citi : parcă înviase din morți.

— O scrisoare ! murmură el, aruncînd în juru-i o privire furișă.

Și citi :

„V-ați săturat de stat în cameră ? Vi-i drag aerul de afară și scumpă libertatea ? Intrați în odaia unde regina de Navara l-a ascuns pe sărmanul vostru prieten, domnul La Mole, deschideți dulapul și, mișcînd din loc stinghia de jos, veți da de un fund dublu : acolo se află o scară de mătase ; legați-o dumneavoastră înșivă de balcon. Din fundul șanțului, două brațe vînjoase vor ține scara bine întinsă. Un cal iute ca gîndul o să vă ducă undeva, într-un loc sigur.

Un prieten."

— Un prieten ! strigă ducele. Un prieten ! Oh, nu știam că am un prieten ! Cine o fi oare acest prieten care se gîndește la mine ?

Și cugetă o clipă, dar, neștiind asupra cui să se oprească, se repezi la fereastră, însă nu văzu pe nimeni.

— Să fie o cursă ? murmură prințul, la care, dintre toate sentimentele, frica se trezea întotdeauna cea dintîi. Dar înainte de orice — adăugă el — putem ști dacă dulapul pomenit are sau nu fundul dublu și dacă acolo se află o scară.

Fără să clintească lumina din loc și hotărît, pentru mai multă siguranță, să se folosească doar de simpla mărturie a mîinilor lui, ducele se îndreptă spre odaia cu pricina, unde de atîtea ori altădată deschisese ușa cu inima zvîcnind, atunci cînd se aștepta s-o întîlnească acolo pe regina de Navara, strălucind de frumusețe, o frumusețe pe care François o prețuia mai mult decît s-ar fi cuvenit din partea unui frate.

Și de astă dată, trebuie să mărturisim, inima ducelui bătea să-i spargă pieptul. El deschise dulapul pe dibuite și cercetă scîndură cu scîndură, pînă ajunse la cea de jos ; acolo, după ce apăsă înainte și înapoi, cînd apăsă într-o parte simți scîndura clătinîndu-se. Numaidecît vîrî mîna înăuntru și degetele sale pipăiră o scară de mătase. Ca un hoț care fuge cu prada, ducele alergă în camera lui, ducînd cu sine comoara.

Bătură orele zece și ducele își aminti deodată de vizita ce i se făcea din ceas în ceas ; de aceea se grăbi să ascundă scara sub perna unui jilț și se așeză în el. Scara era întocmită cu atîta măiestrie, încît începea de minune în spațiul îngust unde o vîrîse ducele.

Într-adevăr, nu se scurseră bine cinci minute, că Maugiron se ivi în halat, ținînd sabia scoasă din teacă sub brațul stîng și un sfeșnic în mîna dreaptă. În timp ce intra la duce, continua să le vorbească prietenilor săi.

— Ursul e întărîtat — se auzi o voce. N-a trecut nici un minut de cînd spărgea totul. Ia seama, să nu te sfîșie, Maugiron !

— Obraznicul ! murmură ducele.

— Mi se pare că alteța voastră mi-a făcut onoarea de a-mi vorbi — zise Maugiron cu aerul său cel mai nerușinat.

Ducele, gata să izbucnească, se stăpîni totuși, gîndindu-se că o ceartă n-ar duce decît la pierdere de vreme și i-ar periclita poate evadarea. El își înghiți mînia și se răsuci cu tot cu fotoliu, întorcînd tînărului spatele.

Maugiron, urmînd regula obișnuită, se apropie de pat spre a cerceta cearșafurile și de fereastră spre a vedea dacă perdelele sînt la locul lor ; el băgă de seamă că un geam e spart, dar se gîndi că ducele, în furia lui, îl spărsese.

— Aoleu, Maugiron — strigă Schomberg — te-a și înfulecat de nu mai scoți o vorbă ? În cazul ăsta, scoate măcar un oftat, ca să știm cum stăm și să te răzbunăm, dragul meu !

Ducele își trosnea degetele de nerăbdare.

— Ba de loc — răspunse Maugiron. Dimpotrivă, ursul meu e tare blînd și s-a domesticit cu desăvîrșire.

Învăluit în întuneric, ducele zîmbi pe tăcute.

Cît despre Maugiron, fără ca măcar să-l salute pe prinț, ceea ce era minimum de politețe datorat unui senior de rang atît de înalt, ieși din odaie și, ieșind, încuie ușa de două ori.

Prințul nu-l împiedică s-o facă ; apoi, cînd cheia încetase să mai scîrțîie în broască, murmură :

— Domnilor, feriți-vă ! Ursul este o jiganie nespus de dibace !

LII

PE TOȚI SFINȚII !

Rămas singur, ducele de Anjou, știind că are cel puțin un ceas de liniște înaintea lui, scoase scara de mătase, ascunsă sub pernă, o desfăcu, cercetă fiecare nod și fiecare treaptă — totul cu cea mai minuțioasă atenție.

— Scara e bună — zise el — și în privința asta sînt liniștit ; nu mi-a fost dată cu scopul de a-mi frînge gîtul.

Pe urmă se apucă s-o desfășoare toată, numără treizeci și opt de trepte, distanța dintre ele măsurînd cincisprezece șchioape.

„Este îndeajuns de lungă — gîndi în sinea lui. Deci nici dinspre partea asta n-am a mă teme de ceva." Rămase o clipă chibzuind, apoi își zise : „Ah, mă bate gîndul că blestemații ăștia de favoriți mi-au trimis scara. Eu am s-o leg de balcon, ei mă vor lăsa s-o fac și, în timp ce voi coborî, ei vor veni să-mi taie legăturile. Iată capcana !" Pe urmă continuă : „Ba nu, nu e cu putință. Doar nu-s atît de neghiobi, încît să creadă că mă voi hazarda să cobor fără a baricada ușa, și cu siguranță că au calculat că aș avea timp să fug înainte ca ei să poată sparge ușa. Da, așa aș face — zise el, privind împrejur — chiar așa aș face, negreșit, dacă m-aș hotărî să fug. Cu toate astea, cum să cred că nu-i nimic necurat la mijloc cu scara găsită în dulapul reginei de Navara ? Căci, în sfîrșit, cine oare pe lume, în afară de sora mea Margareta, ar putea să știe despre existența acestei scări ?"

„Ia să ne gîndim — repetă el — cine este oare prietenul ! Biletul e semnat : «Un prieten». Cine să fie prietenul ducelui de Anjou care cunoaște atît de bine ce se ascunde în fundul dulapurilor din apartamentul meu sau al surorii mele ?"

Abia sfîrși să formuleze acest argument, care i se părea admirabil găsit, cînd, recitind biletul pentru a recunoaște — dacă ar fi fost cu putință — scrisul, ducelui îi fulgeră prin cap un gînd.

— Bussy ! strigă el.

Într-adevăr, Bussy, pe care atîtea femei îl adorau, Bussy, care în ochii reginei de Navara părea un erou, această regină care (o mărturisește ea însăși în *Memoriile* sale) scotea strigăte de spaimă de fiece dată cînd el se bătea în duel, Bussy cel discret, Bussy cel priceput în tainele sipetelor, nu era el oare, după toate probabilitățile, unicul prieten dintre toți prietenii pe care ducele putea să conteze cu adevărat, nu era Bussy cel care trimisese biletul ?

Și nedumerirea prințului spori și mai mult. Dar toate la un loc îl convingeau că autorul biletului este Bussy. Ducele de Anjou ignora adevăratul motiv pentru care gentilomul îi purta pică, deoarece nu știa nimic despre dragostea lui Bussy pentru Diane de Méridor ; ce-i drept, avea o vagă bănuială, însă cum el însuși o iubise pe Diane, își dădea prea bine seama că i-ar fi fost greu tînărului s-o vadă pe frumoasa fată fără a se îndrăgosti de ea ; numai că această vagă bănuială se pierdea în noianul probabilităților. Lealitatea lui Bussy nu-i îngăduise să rămînă nepăsător în timp ce stăpînul său sta încătușat. Bussy se simțea atras de această nouă aventură. El voia să se răzbune pe duce în felul său, adică redîndu-i libertatea. Nu mai încăpea nici o îndoială : Bussy era acela care scrisese biletul, Bussy era acela care îl aștepta.

Pentru a se lămuri pe deplin, prințul se apropie de fereastră ; el desluși prin ceața ce urca dinspre apă trei siluete alungite — cai, desigur — și ceva semănînd cu doi țăruși ce păreau înfipți în prundișul malului — doi oameni, desigur. Da, doi oameni, asta era : Bussy și credinciosul său Haudouin.

— Ispita e foarte mare — murmură ducele — și capcana, dacă este capcană, cu multă artă întinsă, ca să-mi fie rușine să mă las prins în laț.

François se duse să se uite prin gaura cheii și îi văzu pe cei patru gardieni ai săi : doi dormeau, ceilalți doi puseseră stăpînire pe șahul lui Chicot și jucau de zor. Stinse lumina, apoi deschise fereastra și se aplecă peste balcon.

Din pricina întunericului, prăpastia pe care încerca s-o scruteze cu privirea părea și mai înfiorătoare. Se trase înapoi. Dar aerul și spațiul sînt momeli atît de irezistibile

pentru un captiv, că François, cînd dădu iar de aerul camerei, avu impresia că se înăbuşe. Fu atît de copleşit de această senzaţie, încît ceva semănînd cu dezgustul de viaţă şi cu nepăsarea faţă de moarte puse stăpînire pe el. Mirat, prinţul îşi închipui că-i revine curajul. Atunci, profitînd de acest moment de exaltare, apucă scara de mătase, o fixă de balcon cu ajutorul cîrligelor de fier prinse la unul din capete, apoi se întoarse la uşă, o baricadă cît putu mai bine şi, încredinţat că pentru a înlătura obstacolul supraveghetorii lui vor trebui să piardă zece minute, adică mai mult decît îi trebuia lui ca să ajungă jos, la ultima treaptă a scării, se apropie de fereastră.

Încercă să deslueşească iar în depărtare caii şi oamenii, dar nu mai zări nimic.

— Mult mi-ar plăcea să fug singur — murmură el. Mai bine singur decît cu cel mai bun prieten şi, cu atît mai mult, cu un prieten pe care nu-l cunoşti.

În clipa aceea afară era cu desăvîrşire întuneric şi primele bubuituri ale furtunii ce ameninţa de o oră începeau să zguduie văzduhul ; un nor uriaş cu ciucuri argintii se întindea ca un elefant culcat de la un mal la celălalt al fluviului, cu crupa rezemată de palat şi cu trompa întoarsă la nesfîrşit, depăşind turnul Nesle şi pierzîndu-se către marginea de miazăzi a oraşului.

Un fulger brăzdă norul uriaş, iar prinţului i se păru că zăreşte în şanţ, dedesubtul său, pîlcul celor pe care în zadar îi căutase pe malul apei.

Un cal necheză ; nu mai încăpea nici o îndoială : era aşteptat. Ducele încercă scara, ca să se asigure că este bine legată, apoi încălecă balustrada şi puse piciorul pe prima treaptă. Nimeni n-ar putea zugrăvi spaima cumplită care în clipa aceea strînse inima prizonierului, aflat între o funie fragilă de mătase, drept orice sprijin, şi ameninţările cu moartea ale fratelui său.

Dar abia puse piciorul pe prima treaptă cînd i se păru că scara, în loc să se clatine, după cum se aştepta, dimpotrivă se înţepeneşte, iar cel de al doilea picior atinse a doua treaptă fără ca scara să se fi răsucit sau să încerce a se răsuci aşa cum e foarte firesc să se întîmple în astfel de împrejurări.

Era prieten sau era vrăjmaș cel care ținea de capătul de jos al scării ? Brațe deschise sau brațe înarmate îl așteptau pe ultima treaptă ? O groază de neînvins puse stăpînire pe François ; el se ținea încă de balcon cu mîna stîngă ; făcu o mișcare, vrînd să se urce îndărăt. S-ar fi zis că ființa invizibilă care îl aștepta pe prinț jos, la poalele zidului, ghicește tot ce se petrece în sufletul său, deoarece chiar în acel moment o zguduitură ușoară, blîndă și egală, un fel de chemare a mătăsii, ajunse pînă la piciorul prințului.

— Așadar, cineva ține de scară la capătul de jos — zise el. Deci nu vrea să mă prăbușesc. Haide, curaj !

Și continuă să coboare ; cele două părți laterale ale scării erau țepene ca niște prăjini de lemn. De asemenea, François mai băgă de seamă că scara era ținută puțin mai departe de zid pentru a-i înlesni lui să pună piciorul pe trepte. Din clipa aceea își dădu drumul ca o săgeată, slujindu-se mai mult de mîini decît de trepte ; în timpul acelei coborîri vertiginoase el își sacrifică pulpana căptușită a pelerinei.

Deodată, în loc să atingă pămîntul, pe care instinctiv îl simțea aproape, se pomeni luat în brațe de către un om care-i șopti la ureche doar două cuvinte :

— Sînteți salvat !

Apoi fu purtat pînă pe taluzul șanțului și, de acolo, condus de-a lungul unui drum tăiat printre surpături de pămînt și de pietriș ; ajunse, în sfîrșit, pe creasta dealului, unde aștepta un alt om, care îl apucă de guler și-l trase spre el ; pe urmă, ajutîndu-și în același fel tovarășul de drum, alergă încovoiat ca un unchiaș pînă la rîu. Caii erau chiar acolo unde îi zărise François prima oară.

Prințul înțelese că nu mai putea da înapoi : se afla cu totul la cheremul salvatorilor săi. Se repezi spre unul din cai și sări în șa ; cei doi însoțitori făcură la fel. Aceeași voce care-i șoptise mai înainte la ureche, îi vorbi la fel de laconic și misterios :

— Dați pinteni !

Și tustrei o porniră în galop.

„Pînă acum, totul merge strună — gîndi în sinea lui prinţul. Să sperăm că urmarea aventurii nu va dezminţi începutul."

— Mulţumesc, mulţumesc, bravul meu Bussy! murmură încet de tot prinţul către tovarăşul său din dreapta, înfăşurat pînă sub nas într-o mantie cafenie.

— Daţi pinteni! răspunse omul, însoţindu-şi vorba cu fapta.

Cei trei cai şi cei trei cavaleri zburau ca nişte umbre. Ajunseră astfel la marele şanţ al Bastiliei şi trecură pe un pod improvizat în ajun de membrii Ligii, care, nevoind să le fie întreruptă comunicaţia cu prietenii lor, se gîndiseră la acest mijloc ce le înlesnea, pe cît se vede, legăturile.

Cei trei cavaleri se îndreptară spre Charenton. Calul prinţului părea înaripat. Deodată, tovarăşul lui din dreapta sări şanţul şi se năpusti în pădurea Vincennes, rostind cu laconismul său obişnuit doar acest singur cuvînt către prinţ:

— Veniţi!

Tovarăşul din stînga făcu la fel, dar fără să zică ceva. De cînd plecaseră, din gura acestuia nu ieşise o singură vorbă. Prinţul nu fu nevoit nici măcar să strîngă frîul ori să încordeze genunchii: nobilul animal sări şanţul cu aceeaşi înfocare ca şi ceilalţi doi cai; şi la nechezatul lui cînd trecu obstacolul, din adîncul pădurii îi răspunseră mai multe nechezaturi. Prinţul vru să-l oprească, deoarece se temea să nu fie atras în vreo cursă. Prea tîrziu însă: animalul gonea în aşa fel, încît nu mai simţea zăbala. Totuşi, văzîndu-şi tovarăşii alergînd mai încet, îşi domoli şi el goana, iar François se pomeni într-un fel de luminiş, unde, la lumina lunii care le arginta platoşele, puteau fi zăriţi, în formaţie militară, opt sau zece oameni călări.

— O-o! exclamă prinţul. Ce vrea să însemne asta, domnule?

— Pe toţi sfinţii! răspunse cel căruia i se adresa întrebarea. Asta vrea să însemne că sîntem salvaţi.

— Dumneata, Henric — strigă uluit ducele de Anjou — dumneata, liberatorul meu?

— Ei, şi de ce te miră, nu sîntem aliaţi ? zise bearnezul. Apoi, aruncîndu-şi ochii în jur spre a-l căuta pe al doilea însoţitor, spuse : Agrippa, unde dracu eşti ?

— Iată-mă-s — răspunse d'Aubigné, care nu-şi descleştase încă dinţii. Păi sigur ! Dacă aşa vă îngrijiţi caii... că, de, aveţi dumneavoastră mulţi !

— Bine ! Bine ! i-o reteză regele Navarei. Nu mai bombăni ! Ai grijă să ne rămînă măcar doi cai odihniţi şi în bună stare, cu care să străbatem douăsprezece leghe fără oprire ; asta-i tot ce-mi trebuie.

— Dar unde mă duci, vere ? întrebă François, îngrijorat.

— Unde vei voi — răspunse Henric — numai să ne grăbim, căci d'Aubigné are dreptate : regele Franţei posedă grajduri mai bine înzestrate decît ale mele şi este destul de bogat ca să facă să crape de osteneală douăzeci de cai, o dată ce şi-a pus în cap să ne ajungă !

— Cum, sînt liber să merg încotro vreau ? întrebă François.

— Desigur şi îţi aştept ordinele — zise Henric.

— Ei bine, atunci la Angers !

— Vrei să mergi la Angers ? La Angers, fie. Ce-i drept, acolo eşti ca la dumneata acasă.

— Dar dumneata, vere ?

— Eu te voi părăsi în preajma Angers-ului şi voi da pinteni calului spre Navara, unde mă aşteaptă buna mea Margot. Tare urît trebuie să-i mai fie fără mine !

— Dar nimeni nu te ştia aici — spuse François.

— Am venit să vînd trei diamante de-ale nevesti-mi.

— O, foarte bine !

— Şi-apoi, totodată, ca să aflu dacă într-adevăr Liga mă va ruina.

— Vezi bine că nici vorbă de aşa ceva.

— Mulţumită dumitale.

— Cum, mulţumită mie ? !

— Ei, da, fără îndoială, fiindcă, dacă în loc să refuzi să fii şef al Ligii, cînd ştiai că ea este îndreptată împotriva mea, ai fi primit şi ai fi pactizat cu inamicii mei, aş fi fost pierdut. De aceea, în clipa cînd am aflat că regele a pedepsit refuzul dumitale cu închisoarea, am jurat că te voi scăpa şi te-am scăpat !

„Tot naiv a rămas — își zise ducele de Anjou. Desigur, e păcat să-l înșeli."

— Du-te, vere, du-te în Anjou ! zise surîzînd bearnezul. Ah, domnule de Guise, credeai că ai pus mîna pe oraș, dar îți trimit un prieten care o să te cam stînjenească. Păzește-te !

Și cum tocmai li se aduceau caii cei odihniți, pe care Henric îi ceruse, amîndoi săriră în șa și o porniră la galop, însoțiți de Agrippa d'Aubigné, care îi urma bombănind.

LIII

PRIETENELE

În timp ce Parisul clocotea ca un cazan, doamna de Monsoreau, însoțită de tatăl său și de doi slujitori, se îndrepta spre castelul Méridor, străbătînd cîte zece leghe pe zi. Tînăra femeie începea să guste libertatea, atît de prețuită de oamenii care au suferit.

Azurul cerului și al cîmpiei, în comparație cu cerul acela veșnic amenințător atîrnînd ca un zăbranic peste turnurile înnegrite ale Bastliei, frunzișul verde, cărările minunate ce se pierdeau în inima pădurilor ca niște lungi panglici unduitoare, toate acestea îi păreau proaspete, pline de tinerețe, noi și de o bogăție nemaivăzută, ca și cum Diane atunci ar fi ieșit din sicriul unde tatăl său o credea ținuită. Iar baronul întinerise cu douăzeci de ani.

Văzîndu-l drept, înfipt în scări și dînd pinteni bătrînului Jarnac, oricinè l-ar fi luat pe nobilul nostru senior drept unul din acei soți bătrîni care își întovărășesc tînăra logodnică, veghind asupră-i cu dragoste.

Nu ne vom apuca să descriem acest lung drum. În afară de răsăritul și de apusul soarelui, nimic mai de seamă nu s-a petrecut în tot timpul călătoriei.

Uneori, cuprinsă de nerăbdare, cînd luna arginta geamurile odăii vreunui han în care poposeau peste noapte,

Diane sărea jos din pat, îl trezea pe baron, îi zgîlţîia din somnul lor greu pe servitori şi porneau la drum, ocrotiţi de lumina lunii, ca să cîştige cîteva leghe din lunga cale, care îi părea tinerei femei că nu se mai sfîrşeşte.

Alteori, lăsîndu-l pe Jarnac, foarte mîndru că-i întrece pe ceilalţi, s-o ia înainte, îngăduind acelaşi lucru şi slujitorilor, Diane rămînea singură în urmă şi se urca pe o movilă, ca să se uite îndărăt, în vale, să vadă dacă nu cumva vine cineva după dînsa... Iar cînd valea se arăta pustie, cînd Diane zărea doar turmele risipite pe cîmpii sau clopotniţa tăcută a unui tîrg ce se înălţa la capătul drumului, o pornea din nou înainte, mai nerăbdătoare ca oricînd.

Tatăl său, care în tot acest timp o urmărise cu coada ochiului, îi spunea :

— Nu-ţi fie teamă, Diane.

— Să-mi fie teamă ? De ce anume, tată ?

— Nu te uiţi mereu îndărăt ca să vezi dacă nu cumva te urmăreşte domnul de Monsoreau ?

— Ah, aşa e... ai dreptate — răspundea tînăra femeie, aruncînd o ultimă privire înapoi.

Astfel, cînd înfricoşată, cînd plină de nădejde, cînd dezamăgită, într-a opta zi, pe seară, Diane ajunse la castelul Méridor şi fu primită de către doamna de Saint-Luc şi de soţul acesteia, care ţinuseră locul de castelani în lipsa baronului.

Din clipa aceea, pentru cele patru fiinţe începu o viaţă rîvnită de orice om care l-a citit pe Virgiliu şi pe Teocrit.

Baronul şi domnul de Saint-Luc vînau de dimineaţă pînă seara. Pe urmele cailor lor alergau hăitaşii. Haite de ciini, aidoma avalanşelor, se rostogoleau din vîrful dealurilor în urmărirea vreunui iepure sau a vreunei vulpi, şi cînd ropotul acestei îndrăcite cavalcade se pierdea în pădure, Diane şi doamna de Saint-Luc, aşezate una lîngă alta pe covorul de muşchi, la umbra unui tufiş, tresăreau o clipă, apoi îndată îşi continuau conversaţia lor tainică şi plină de afecţiune.

— Povesteşte-mi, povesteşte-mi tot ce ţi s-a întîmplat în mormîntul acela, căci pentru noi ai fost într-adevăr ca şi moartă... — o ruga Jeanne. Uite, spinişorul în floare

ne aruncă ultimele lui fărîme de zăpadă, iar tufele de soc își trimit spre noi miresmele lor amețitoare. Un soare plăpînd se joacă printre ramurile puternice ale stejarilor. Nici o adiere în văzduh, în parc nici o ființă vie, căci căprioarele au fugit adineauri, simțind cum duduie pămîntul, și vulpile s-au ascuns în vizuină... Povestește, surioară, povestește !

— Ce-ți spuneam ?

— Nu-mi spuneai nimic. Prin urmare, ești fericită ?... Vai ! Și cu toate astea, ochii tăi frumoși, muiați într-o umbră albăstrie, paloarea ca de sidef a obrazului tău, tremurul ușor ai pleoapelor, în timp ce gura încearcă un zîmbet mereu neîmplinit... Diane, cu siguranță că trebuie să ai o mulțime de lucruri să-mi spui !

— Nimic, nimic !

— Prin urmare, ești fericită... cu domnul de Monsoreau ?

Diane tresări.

— Vezi ! făcu Jeanne, dojenind-o drăgăstos.

— Cu domnul de Monsoreau ! repetă Diane. De ce ai rostit numele acesta ? De ce evoci această fantomă în mijlocul pădurilor, în mijlocul florilor, în mijlocul fericirii noastre ?

— Bine, acuma știu ce rost au cearcănele din jurul ochilor tăi frumoși și de ce ei se ridică atît de ades către cer. Ceea ce însă nu știu este de ce gura ta încearcă totuși să zîmbească.

Diane clătină din cap cu tristețe.

— Mi-ai spus, pare-mi-se — continuă Jeanne, petrecîndu-și brațul alb și rotund pe după umerii Dianei — mi-ai spus că domnul de Bussy ți-a arătat mult interes...

Diane se îmbujoră atît de tare, încît urechea ei rotundă și gingașă deveni brusc roșie ca focul.

— Domnul de Bussy este un cavaler fermecător — continuă Jeanne și începu să cînte :

Mare cătător de price
E senior d'Amboise — se zice —

Diane își rezemă capul pe pieptul prietenei sale și, cu o voce mai dulce decît a privighetorii care cîntă-n frunziș, prinse să îngîne :

Credincios, de asemeni, și
Tandru-i domnul de...

— Bussy !... Hai, spune-o odată ! sfîrși Jeanne, veselă, sărutîndu-și prietena pe ochi.

— Destul cu nebuniile ! zise Diane deodată. Domnul de Bussy nu se gîndește la Diane de Méridor.

— Se prea poate — răspunse Jeanne — dar îmi vine a crede că-i place tare mult Dianei de Monsoreau.

— T'aci, nu-mi vorbi despre asta !

— De ce ? Îți displace ?

Diane nu răspunse îndată.

— Îți spun că domnul de Bussy nu se gîndește la mine... și bine face... Vai, am fost lașă !... murmură tînăra femeie.

— Ce tot îndrugi tu acolo ?

— Nimic, nimic !

— Hai, Diane, iar o să începi să plîngi, iar o să-ți aduci învinuiri... Tu, lașă ! Tu care ești atît de îndrăzneață. Ai fost constrînsă !...

— Am crezut-o... vedeam numai primejdii pretutindeni, prăpăstii căscîndu-se sub picioarele mele... Astăzi, Jeanne, pericolele acelea îmi par închipuiri, cît despre prăpăstii, și un copil putea să le treacă, făcînd doar un pas. Am fost lașă, ți-o spun eu. Ah, de ce n-am avut răgazul să cuget !...

— Îmi vorbești în șarade.

— Nu, nici măcar atît — izbucni Diane, ridicîndu-se foarte tulburată. Nu, nu e vina mea, ci el, Jeanne, el n-a vrut. Îmi amintesc împrejurarea care mi se părea deznădăjduită : stam în cumpănă, nu știam ce să fac... tata îmi oferea sprijinul său și-mi era teamă... *el, el* îmi oferea protecția lui... dar nu într-un fel care să mă convingă. Ducele de Anjou îi sta împotrivă ; ducele de Anjou se aliase cu domnul de Monsoreau, vei spune tu. Ei bine, ce poate să însemne ducele de Anjou și contele de Monso-

reau ? ! Cînd vrei ceva cu tot dinadinsul, cînd iubeşti pe cineva cu adevărat, ah ! în calea mea n-ar exista nici prinţ, nici stăpîn care să mă reţină. Vezi tu, Jeanne, dacă aş iubi vreodată...

Si Diane, pradă înflăcărării sale, se rezemase de un stejar, ca şi cum sufletul zdrobindu-i trupul, acesta n-ar mai fi avut destulă putere să stea drept.

— Ei, hai ! Linişteşte-te, dragă prietenă, judecă...

— Îţi spun că *noi* am fost *laşi*.

— Noi... O, Diane, dar de cine vorbeşti ? Acest *noi* este grăitor, scumpa mea Diane...

— Vreau să spun tata şi cu mine ; sper că nu înţelegi altceva... Tatăl meu este un vrednic gentilom şi el îi putea vorbi regelui ; eu sînt mîndră şi nu mi-e teamă de un om cînd îl urăsc... dar, vezi tu, Jeanne, secretul acestei laşităţi constă în următorul fapt : am înţeles că *el* nu mă iubea.

— Te minţi pe tine însăţi ! izbucni Jeanne. Dacă tu ai crede aşa ceva, în starea în care te văd, te-ai duce să-i ceri socoteală chiar lui... Dar nu crezi nici tu, dimpotrivă, eşti sigură de contrariu, prefăcuto ! adăugă ea, mîngîindu-şi drăgăstos prietena.

— Tu eşti îndreptăţită să crezi în dragoste — îi răspunse Diane, aşezîndu-se din nou lîngă Jeanne — tu care ai devenit soţia domnului de Saint-Luc împotriva voinţei unui rege, tu care ai fost răpită din inima Parisului, tu care ai fost poate urmărită şi care, cu mîngîierile tale, îţi răsplăteşti soţul, făcîndu-l să uite de exil, precum şi faptul că a fost proscris !

— Şi el se consideră regeşte răsplătit — răspunse şăgalnic tînăra femeie.

— Dar eu, ia gîndeşte-te puţin şi nu fi egoistă, eu, cea pe care acest tînăr înflăcărat pretinde c-o iubeşte, eu care am atras privirile neîmblînzitului Bussy, acest om care nu cunoaşte stavile în calea lui, eu, a cărei căsătorie a fost recunoscută oficial, eu m-am lăsat privită de întreaga curte, numai el nu mi-a aruncat nici o privire. M-am încredinţat lui în biserica Mariei Egipteanca ; nu eram decît noi ; Gertrude, Haudouin, care amîndoi îi sînt com-

plici, și eu, chiar mai complice decît ei... Ah, mă gîndesc că acolo, în biserică, avînd calul afară, la ușă, putea să mă răpească înfășurîndu-mă în mantia lui ! În clipa aceea îmi dădeam seama că suferă, îl vedeam mîhnit de moarte din pricina mea, îi vedeam ochii care tînjeau, buzele albe și arse de febră. Dacă mi-ar fi cerut să mor, pentru ca ochii lui să strălucească din nou și buzele să prindă viață, aș fi murit... Ei bine, am plecat și lui nici măcar nu i-a trecut prin minte să mă oprească, prinzîndu-mă de un colț al vălului. Și, stai, așteaptă, asta încă nu-i totul... Ah, nici nu știi cît sufăr... El știa că părăsesc Parisul, că mă întorc la Méridor, știa că domnul de Monsoreau... uite că și roșesc... știa că domnul de Monsoreau nu este soțul meu, știa că mă întorc singură, și în tot lungul drumului, scumpa mea Jeanne, m-am uitat mereu înapoi, crezînd în fiece clipă că aud galopul calului său în spatele nostru. Dar nimic ! Doar ecoul care ne îngîna. Îți spun că nu se gîndește la mine și că eu nu merit nici măcar o călătorie în Anjou, cînd la curtea regelui Franței sînt atîtea femei frumoase și elegante, al căror zîmbet valorează cît o sută de mărturisiri de-ale provincialei îngropate în hățișurile de la Méridor. Acum înțelegi ? Ești convinsă ? N-am dreptate ? Așa-i că m-a uitat, așa-i că mă disprețuiește, sărmana mea Jeanne ?

Nici nu apucă să sfîrșească bine, cînd crengile stejarului trosniră cu zgomot ; o ploaie măruntă de mușchi sfărîmicios și de tencuială mărunțită se rostogoli de-a lungul vechiului zid, și un om țîșnind din mijlocul iederei și a rugilor de mure căzu la picioarele Dianei ; tînăra femeie scoase un strigăt înfiorător.

Jeanne se trase la o parte : îl recunoscuse pe acest om.

— Vedeți, dar, că am sosit — murmură Bussy, îngenunchind și sărutînd poala rochiei Dianei, a rochiei pe care o ținea cu evlavie în mîna lui tremurătoare.

La rîndul său, Diane recunoscu glasul și zîmbetul contelui și, săgetată drept în inimă, pierzîndu-se cu firea, cuprinsă de ameteala acelei nesperate fericiri, deschise brațele, lăsîndu-se să cadă, lipsită de simțire, la pieptul aceluia pe care îl învinuise de nepăsare.

LIV

ÎNDRĂGOSTIȚII

Leșinurile pricinuite de bucurie nu sînt nici prea lungi, nici prea dăunătoare. Rareori ele au adus moartea cuiva.

Prin urmare, Diane nu întîrzie să deschidă ochii și se pomeni în brațele lui Bussy; căci Bussy nu voise să-i lase doamnei de Saint-Luc privilegiul de a culege cea dintîi privire a tinerei femei.

— Vai — murmură ea, trezindu-se — vai! vai! E foarte urît din partea dumneavoastră, domnule conte, să ne surprindeți în felul acesta!

Bussy se aștepta la alte cuvinte. Diane însă nu numai că se opri aici, dar se desprinse ușor din brațele care o țineau încătușată și reveni lîngă prietena sa. Aceasta, discretă, făcuse mai întîi vreo cîțiva pași, depărtîndu-se pe sub arbori, apoi, curioasă ca orice femeie să vadă cum se împacă doi oameni care se iubesc, se întoarse încet, nu ca să se amestece în vorba lor, dar îndeajuns de aproape ca să nu scape nimic din ceea ce își vor spune.

— Așadar, astfel mă primiți, doamnă? întrebă Bussy.

— Nu — răspunse Diane — căci, într-adevăr, domnule de Bussy, ceea ce ați făcut dumneavoastră dovedește multă afecțiune și tandrețe... Dar...

— O, vă rog, fără dar... — suspină Bussy, îngenunchind din nou la picioarele Dianei.

— Nu, nu, nu așa, nu în genunchi, domnule de Bussy!

— Îngăduiți-mi o clipă să vă rog astfel! zise contele, împreunîndu-și mîinile. De atîta vreme rîvnesc la locul acesta!

— Da, dar ca să ajungeți la el, ați sărit peste zid! O asemenea purtare nu numai că e nepotrivită pentru un senior de rangul dumneavoastră, dar înseamnă și a nesocoti reputația mea.

— Cum adică?

— Dacă, bunăoară, ați fost văzut?

— Cine să mă fi văzut?

— Păi vînătorii noștri, care abia acum un sfert de ceas au trecut prin hățișul din spatele zidului!

— A, liniștiți-vă, doamnă, eu știu să m-ascund mult prea bine ca să fiu văzut!

— Vă ascundeți? O, ce romantic! exclamă Jeanne. Domnule de Bussy, povestiți-ne și nouă, cum ați făcut?

— Mai întîi, dacă nu v-am ajuns din urmă, vina nu este a mea; eu am apucat pe un drum și dumneavoastră pe altul. Dumneavoastră ați venit prin Rambouillet; eu, prin Chartres. Pe urmă, ascultați și judecați dacă bietul dumnevoastră Bussy este sau nu îndrăgostit: n-am îndrăznit să vă ajung din urmă, cu toate astea nu mă îndoiam că pot să o fac. Simțeam eu bine că Jarnac nu era de loc îndrăgostit și că vrednicul animal nu prea se simțea îmboldit să se întoarcă la Méridor. Tatăl dumneavoastră, de asemenea, nu avea nici un motiv să se grăbească, deoarece de astă dată vă aflați lîngă dînsul. Numai că eu nu voiam să vă revăd în prezența tatălui dumneavoastră și nici a slujitorilor, căci gîndul de a nu vă compromite mă preocupă cu mult mai mult decît credeți dumneavoastră. Astfel am străbătut drumul etapă cu etapă, rezînd cravașa cu dinții: de-a lungul acestor zile m-am hrănit mai mult cu mînerul cravașei.

— Bietul băiat! îl compătimi Jeanne. Se și vede cît a slăbit!

— În sfîrșit, dumneavoastră ați sosit — continuă Bussy — iar eu mi-am luat o locuință într-o mahala a orașului și, ascuns după jaluzele, v-am văzut cum treceți.

— O, Dumnezeule, prin urmare, în Angers se știe cine sînteți? întrebă Diane.

— Dumneavoastră drept cine mă luați? zise zîmbind Bussy. Nimeni nu știe nimic, sînt un negustor plecat în călătorie. Uitați-vă la costumul meu de culoarea scorțișoarei; nu mă trădează prea mult; este o culoare la modă printre postăvari și argintari, și-apoi mai am și un anume aer neliniștit și foarte preocupat, cam cum ar avea un spițer plecat să caute buruieni de leac. Pe scurt, n-am fost încă băgat în seamă.

— Bussy, frumosul Bussy, de două zile încheiate într-un oraș de provincie fără a fi încă băgat în seamă?! Așa ceva nimeni n-ar crede vreodată la curte!

— Continuați, domnule conte ! îl îndemnă Diane, roșind. Cum ajungeți dumneavoastră, bunăoară, din oraș pînă aici ?

— Am doi cai de rasă, încalec pe unul din ei, merg la pas pînă la marginea orașului, oprindu-mă din cînd în cînd să citesc inscripțiile și firmele, dar de îndată ce mă aflu departe de privirile oamenilor, calul meu o pornește într-un galop care-i îngăduie să străbată în douăzeci de minute cele trei leghe și jumătate cît sînt de-aici pînă-n oraș. Odată sosit în pădurea Méridor, caut să mă orientez și să găsesc zidul parcului ; numai că zidul e lung, foarte lung, iar parcul e mare. Ieri am cercetat zidul în fel și chip mai bine de patru ore, cățărîndu-mă ici și colo în speranța că o să vă zăresc. Aproape îmi pierdusem nădejdea, cînd v-am văzut către seară, în clipa cînd intrați în casă ; cei doi cîini mari ai baronului mergeau sărind după dumneavoastră, iar doamna de Saint-Luc ținea în mîna ridicată în aer o potîrniche, la care ogarii încercau să ajungă ; apoi ați dispărut.

Am sărit pe-acolo, am dat fuga spre locul unde ați stat mai înainte și, văzînd iarba culcată la pămînt și mușchiul strivit, mi-am zis că pesemne ați ales acel colțișor atît de plin de farmec în zilele cu soare. Atunci, ca să pot recunoaște ușor locul, am presărat acolo rămurele, ca la vînătoare ; și oftînd într-una, ceea ce îmi face îngrozitor de rău...

— Din lipsă de obișnuință — îl întrerupse Jeanne, zîmbind.

— Nu zic ba, doamnă... deci, oftînd într-una, ceea ce îmi face îngrozitor de rău, repet, am pornit spre oraș. Eram foarte obosit ; în plus, tot urcîndu-mă prin copaci, îmi sfîșiasem și haina de culoarea scorțișoarei. Dar, în ciuda hainei rupte și a nădufului din piept inima îmi tresălta de bucurie : vă văzusem !

— Iată, cred eu, o minunată povestire — zise Jeanne — și faptul că ați învins toate piedicile mi se pare un lucru deosebit de frumos și dovedește mult curaj. Numai că eu, în locul dumneavoastră, mi-aș fi cruțat haina și, mai ales, aș fi avut grijă de mîinile mele frumoase și albe. Priviți în ce hal sînt ale dumneavoastră, zgîriate de mărăcini !

— Da. Însă n-aţi fi văzut-o pe aceea pe care eu am venit s-o văd !

— Ba, dimpotrivă, aş fi văzut-o, şi chiar cu mult mai bine decît aţi văzut-o dumneavoastră pe Diane de Méridor sau pe doamna de Saint-Luc.

— Şi cum aţi fi făcut ? întrebă Bussy, pripit.

— Aş fi venit de-a dreptul la podul castelului Méridor şi aş fi intrat în curte. Domnul baron m-ar fi strîns în braţe, doamna de Monsoreau m-ar fi aşezat la masă lîngă dînsa, domnul de Saint-Luc ar fi făcut cu mine anagrame. Era cel mai simplu lucru din lume ; e adevărat însă că lucrul cel mai simplu din lume este tocmai lucrul la care îndrăgostiţii nu se gîndesc niciodată.

Bussy clătină din cap, zîmbind şi uitîndu-se la Diane.

— O, nu — rosti el — nu ! Ceea ce aţi fi făcut dumneavoastră i se potrivea oricui, afară de mine.

Diane se înroşi ca un copil, şi acelaşi zîmbet, aceeaşi privire se iviră în ochii şi pe buzele ei.

— Hm, după cît se pare — interveni Jeanne — nu mai înţeleg nimic din bunele maniere !

— Nu ! spuse Bussy, clătinînd din cap. Nu, n-aş fi putut merge de-a dreptul la castel ! Doamna e măritată, iar domnul baron este dator faţă de soţul fiicei sale, oricine ar fi acesta, să vegheze cu străşnicie asupra ei.

— Bravo ! exclamă Jeanne. Poftim, mai primesc şi o lecţie de bună-cuviinţă ! Mulţumesc, domnule de Bussy, o merit ; asta o să mă înveţe minte să nu mă mai amestec în treburile nebunilor.

— Nebunilor ? repetă Diane.

— Nebuni sau îndrăgostiţi — răspunse doamna de Saint-Luc — şi, în consecinţă...

O sărută pe Diane pe frunte, îi făcu o reverenţă lui Bussy şi se grăbi să-i lase singuri.

Diane vru s-o oprească şi întinse mîna, dar Bussy o apucă de cealaltă ; ţintuită astfel pe loc de iubitul ei, tînăra femeie se hotărî să-şi lase prietena să plece.

Bussy şi Diane rămaseră deci singuri.

Diane se uită după doamna de Saint-Luc, care se îndepărta culegînd flori, apoi, roşind, se aşeză jos. Bussy se culcă la picioarele ei.

— Nu-i așa că am procedat bine, doamnă, și că nu mă osîndiți în nici un fel ? întrebă el.

— Nu mă voi preface — îi răspunse Diane — și de altfel, îmi cunoașteți gîndurile cele mai tainice ; într-adevăr nu vă osîndesc, însă indulgența mea se oprește aici. Dorindu-vă, chemîndu-vă, așa cum am făcut adineauri, îmi ieșisem din minți, eram vinovată.

— Ei, Doamne ! Ce tot spui, Diane ?

— Da, conte, spun adevărul ! Am tot dreptul să-l fac nefericit pe domnul de Monsoreau, care m-a împins la o astfel de hotărîre, dar nu am acest drept dacă fac fericit pe un altul. Pot să-i refuz prezența, zîmbetul, dragostea mea, dar dacă toate acestea le-aș dărui altuia, l-aș jefui pe acela care, împotriva dorinței mele, îmi este totuși stăpîn.

Bussy asculta toată această morală, înarmîndu-se cu răbdare — morală, ce-i drept, foarte îndulcită de grația și de blîndețea cu care o rostise Diane.

— Acum e rîndul meu să vorbesc, așa e ? întrebă el.

— Vorbiți ! răspunse Diane.

— Deschis ?

— Vorbiți !

— Ei bine, doamnă, în tot ce ați spus n-am găsit nici un cuvînt care să vă fi izvorît din adîncul inimii !

— Cum ?

— Ascultați-mă cu răbdare, doamnă. Ați văzut că și eu v-am ascultat cu destulă răbdare ; m-ați copleșit sub năvala sofismelor !

Diane tresări.

— Cînd principiile de morală ades repetate n-au nimic comun cu realitatea, ele nu-s altceva decît sofisme — continuă Bussy. În schimb, acestor sofisme, eu, doamnă, le voi opune numai adevărul. Un bărbat, spuneți dumneavoastră, vă e stăpîn ; dar oare vi l-ați ales dumneavoastră ? Nu, ci v-a fost impus de o fatalitate oarbă, iar dumneavoastră v-ați supus. Aveți de gînd să suferiți toată viața de pe urma acestei constrîngeri atît de mișelești ? Dacă-i așa, atunci eu trebuie să vă scap.

Diane deschise gura să spună ceva, însă Bussy o opri cu un semn :

— O, știu ce-mi veți răspunde. Îmi veți răspunde că, dacă-l provoc la duel pe domnul de Monsoreau și dacă îl ucid, n-o să mă mai revedeți niciodată... Fie, voi muri de durere dacă nu vă voi mai revedea, în schimb dumneavoastră veți trăi liberă, veți trăi fericită, veți putea face fericit un bărbat cinstit, care, în bucuria lui, va binecuvînta uneori numele meu, zicînd : „Îți mulțumesc, Bussy, îți mulțumesc pentru că ne-ai scăpat de acel groaznic Monsoreau". Și chiar dumneata însăți, Diane, dumneata care n-ai avea curajul să-mi mulțumești, eu fiind în viață, o dată ce voi fi mort, îmi vei mulțumi totuși.

Tînăra femeie apucă mîna contelui și o strînse drăgăstos.

— Bussy, n-am auzit încă din gura dumitale nici un cuvînt de implorare, nimic, și iată că ai și început să amenințI ! îl dojeni ea.

— Să amenințI ? Vai, Dumnezeu mă aude și îmi cunoaște gîndurile. Te iubesc atît de fierbinte, Diane, încît nu mă voi purta de loc așa cum s-ar purta un altul în locul meu. Știu că îți sînt drag. Doamne, nu spune nu, te-ai coborî printre acele ființe josnice ale căror vorbe sînt dezmințite de fapte. Știu că mă iubești, deoarece ai mărturisit-o. Apoi, o dragoste ca a mea, crede-mă, strălucește ca soarele și dă viață tuturor inimilor pe care le atinge cu razele ei. Așa că n-am să te implor și nici n-am să mă mistui de disperare. Nu, am să mă plec, am să-ți îmbrățișez genunchii și am să-ți spun, cu mîna dreaptă pe inimă, pe această inimă care n-a mințit niciodată, nici din interes, nici de frică, am să-ți spun : „Diane, te iubesc și am să te iubesc întreaga mea viață ! Diane, jur înaintea cerului că sînt gata să mor pentru dumneata și că aș muri adorîndu-te". Iar dacă îmi vei răspunde din nou : „Pleacă, nu fura fericirea altuia", mă voi ridica fără nici un suspin, fără cel mai mic semn, mă voi ridica din locul acesta, unde totuși sînt atît de fericit, te voi saluta, plecîndu-mă adînc și zicîndu-mi : „Femeia aceasta nu mă iubește și nu mă va iubi niciodată". Voi pleca, și nu mă vei mai vedea niciciînd. Dar cum devotamentul pe care ți-l port este și mai mare decît dragostea mea, cum dorința-mi da a te vedea fericită va supraviețui convingerii că eu însumi nu pot fi fericit, cum nu-i voi fi răpit altuia dreptul la fericire, voi avea cel puțin dreptul de a-i răpi viața, sa-

criticîndu-mi-o totodată pe a mea. Iată ce voi face, doamnă, şi asta numai din teama de a nu te şti veşnic sclavă şi pentru ca nu cumva sclavia să-ţi fie pretext de a-i face nenorociţi pe oamenii de treabă care te iubesc.

Rostind aceste cuvinte, Bussy se înecă de emoţie. Diane putu citi în privirea lui scînteietoare şi cinstită o nestrămutată hotărîre : ea îşi dădu seama că el va face întocmai precum spunea, că, neîndoielnic, toate vorbele sale vor fi traduse în fapte. Şi aşa cum se topeşte zăpada sub razele soarelui de april, tot astfel dîrzenia ei se topi la flacăra privirii lui Bussy.

— Ei bine — zise ea — îţi mulţumesc, prietene, pentru asprimea pe care mi-o arăţi. Faptul că mă scuteşti pînă şi de remuşcarea de a fi cedat este o delicateţe din partea dumitale. Dar mă vei iubi oare pînă la moarte, după cum spui ? Nu voi fi oare numai o jucărie a fanteziei dumitale şi nu mă vei face să simt într-o bună zi amara părere de rău de a nu fi plecat urechea la glasul domnului de Monsoreau ? O, nu, nu mă gîndesc să pun condiţii : sînt învinsă, nu-mi mai aparţin, sînt a dumitale, Bussy, prin dragoste, cel puţin. Rămîi deci, prietene, şi acum că viaţa mea îţi aparţine, veghează asupra amîndurora.

Cu aceste cuvinte, Diane îşi puse mîna-i albă şi delicată pe umărul lui Bussy, întinzînd-i-o pe cealaltă, de care tînărul îşi lipi buzele arzătoare ; simţindu-i sărutarea, ea fremătă din tot trupul. În clipa aceea se auzi pasul lin al Jeannei, însoţit de o tuse uşoară, prevenitoare. Jeanne aducea un buchet de flori proaspete şi un fluture, poate cel dintîi care se încumetase să iasă din gogoaşa-i de mătase : era un fluture mare, cu aripile colorate în roşu şi negru.

Instinctiv, mîinile lor împreunate se despărţiră. Jeanne băgă de seamă.

— Să mă iertaţi că vă tulbur, scumpii mei prieteni — spuse ea — dar trebuie să ne întoarcem acasă, dacă vrem să nu ne caute careva pe aici. Domnule conte, fiţi aşa de bun şi încălecaţi pe calul dumneavoastră cel grozav, care face patru leghe în jumătate de oră, şi lăsaţi-ne pe noi să străbatem cît mai încet cu putinţă cei o mie cinci sute de paşi care ne despart de castel ; pare-mi-se,

avem tare multe de vorbit. De ! Iată cum pierdeţi, din încăpăţînarea dumneavoastră, domnule de Bussy, cina la castel, care este nemaipomenită, îndeosebi pentru un om care bate drumurile călare şi se caţără pe ziduri, după cum pierdeţi şi toate glumele ce le-am fi putut face împreună, fără a mai vorbi de schimbul de priviri ce aduc o ucigătoare mîngîiere inimii. Hai, Diane, să mergem !

Şi Jeanne îşi luă de braţ prietena, străduindu-se oarecum s-o tragă după ea. Bussy privi surîzînd spre cele două prietene. Pe jumătate întoarsă spre el, Diane îi întinse mîna. Cavalerul se apropie de cele două femei.

— Ei bine, asta e tot ce-mi spui ? întrebă el.

— Pe mîine ! Nu e de la sine înţeles ? răspunse Diane.

— Numai pe mîine ?

— Pe mîine şi pe totdeauna.

Tînărul nu-şi putu stăpîni un strigăt uşor de bucurie ; el îşi lipi buzele de mîna Dianei, apoi, trimiţînd un ultim salut celor două femei, se îndepărtă sau mai bine zis o porni în fugă spre zid. Simţea că trebuie să facă un mare efort pentru a se despărţi de bună voie de aceea de care nu mai nădăjduise să se poată apropia.

Diane îl urmări cu privirea pînă se pierdu în desişul crîngului şi, ţinînd-o de braţ pe prietena sa, ascultă pînă cînd zgomotul paşilor lui se stinse cu desăvîrşire prin frunziş.

— Ei, şi acum — zise Jeanne cînd Bussy nu se mai văzu şi nu se mai auzi de loc — vrei să stăm niţel de vorbă, Diane ?

— Ah, da — răspunse tresărind tînăra femeie, ca şi cînd glasul prietenei sale o trezea dintr-un vis. Te-ascult.

— Bun. Află că mîine mă duc la vînătoare cu Saint-Luc şi cu tatăl tău.

— Cum aşa ? Mă laşi singură la castel ?

— Ascultă, scumpo, am şi eu principiile mele de morală şi sînt anumite lucruri pe care nu le pot face.

— Vai, Jeanne, cum îmi spui tu mie, prietena ta, asemenea vorbe aspre ? rosti doamna de Monsoreau, pălind.

— Nu există prietenă şi neprietenă în astfel de tărăşenii — continuă doamna de Saint-Luc, la fel de liniştită. Nu pot să mai continui în felul ăsta.

— Credeam că ţii la mine, Jeanne, şi iată că îmi frîngi inima ! exclamă tînăra femeie, cu lacrimi în ochi. Zici că nu mai poţi continua în felul ăsta : ei bine, ce anume nu mai poţi să continui ?

— Nu mai pot continua să vă împiedic de a vă iubi în voie, bieţi îndrăgostiţi ce sînteţi ! şopti Jeanne la urechea prietenei sale.

Diane o cuprinse în braţe pe glumeaţă şi îi acoperi cu sărutări obrajii catifelaţi. Cum o ţinea îmbrăţişată, deodată răsunară în văzduh semnalele zgomotoase ale cornului de vînătoare.

— Auzi, ne cheamă ! zise Jeanne. Bietul Saint-Luc îşi pierde răbdarea. Te rog, nu fi mai rea faţă de el decît vreau eu să fiu faţă de îndrăgostitul în haine de culoarea scorţişoarei.

LV

CUM LUI BUSSY I SE OFERIRĂ TREI SUTE DE PISTOLI PENTRU CALUL SĂU, IAR EL ÎL DĂDU PE GRATIS

În ziua următoare, Bussy părăsi Angers-ul înainte ca cetăţenii cei mai vrednici din oraş să-şi fi luat gustarea de dimineaţă. Nu alerga. Zbura. Diane se urcase pe una din terasele castelului, de unde se vedea drumul cotit şi albicios şerpuind printre cîmpiile verzi. Ea zări un punct negru înaintînd ca un meteor şi lăsînd în urmă-i, din ce în ce mai mult, panglica întortocheată a şoselei. Coborî cît ai clipi, ca să nu-l facă pe Bussy să aştepte şi să aibă ea meritul de a fi cea care a aşteptat.

Razele soarelui abia începeau să dezmierde creştetul stejarilor uriaşi ; prin iarbă străluceau perlele picăturilor de rouă. Din depărtări, pe dealuri, se auzea cornul de vînătoare al lui Saint-Luc, pe care Jeanne îl îndemna într-una să sune cît mai des spre a-i aminti prietenei sale ajutorul pe care i-l dăduse, lăsînd-o singură.

Diane își simțea inima cuprinsă de o bucurie atît de nemărginită, de răscolitoare, se simțea atît de amețită de tinerețea, de frumusețea, de dragostea ei, încît uneori, în timp ce fugea ca vîntul, i se părea că trupul său plutește pe aripi nevăzute. Dar drumul de la castel pînă în crîng era lung, iar picioarele tinerei femei osteniră tot călcînd prin iarba înaltă și de cîteva ori ea își pierdu răsuflarea ; așa încît nu izbuti să ajungă la întîlnire decît în clipa cînd Bussy, ivindu-se o clipă pe creasta zidului, sărea în parc. O văzu alergînd. Ea scoase un strigăt de bucurie ; tînărul îi ieși în întîmpinare, cu brațele deschise, iar Diane se grăbi spre el, apăsîndu-și inima cu amîndouă mîinile : salutul lor de dimineață fu o caldă și îndelungată îmbrățișare.

Ce aveau să-și spună ? Se iubeau.

Ce gîndeau ei ? Se uitau unul la celălalt.

Ce mai puteau dori ? Ședeau unul lîngă celălalt și se țineau de mînă.

Ziua se scurse ca o clipă.

Cînd Diane, cea dintîi, se trezi din acea dulce toropeală, care nu-i altceva decît somnul unei inimi pline de fericire, Bussy o strînse, visătoare, la piept și îi spuse :

— Diane, mi se pare că viața mea a început de azi, mi se pare că de astăzi văd limpede drumul ce duce spre veșnicie. Crede-mă, Diane, ești lumina care-mi arată fericirea ; nu știam nimic despre această lume și nici despre oamenii din ea. De aceea repet ce ți-am spus ieri ; prin tine am început să trăiesc, cu tine voi muri.

— Iar eu — răspunse ea — eu care într-o zi m-am aruncat fără nici o părere de rău în brațele morții, tremur astăzi de teamă că n-am să trăiesc destul de mult spre a mă bucura de toate comorile pe care mi le făgăduiește dragostea ta. Dar spune-mi, Louis, de ce nu vii la castel ? Tata ar fi fericit să te vadă, domnul de Saint-Luc îți este prieten și e discret... Gîndește-te ce minunat ar fi să ne putem vedea un ceas mai mult.

— Nu, Diane, dacă viu pentru un ceas la castel, voi veni mereu, și dacă vin, tot ținutul va ști, iar dacă zvonul ajunge la urechea acelui căpcăun, care e soțul dumitale, el va sosi aici cît ai clipi... Mi-ai interzis să te scap de el.

— La ce bun ? zise ea.

— Ei bine, pentru a ne pune la adăpost, adică pentru a ne pune la adăpost fericirea noastră, trebuie ca nimeni să nu ne cunoască taina. De altfel, doamna de Saint-Luc știe de ea, așa că o s-o afle și Saint-Luc.

— Cum, de ce ?

— Începînd de azi, tu mi-ai ascunde mie ceva ? întrebă Bussy.

— Nu... într-adevăr.

— I-am trimis astăzi un bilețel lui Saint-Luc, cerîndu-i o întîlnire la Angers. Va veni și voi avea astfel cuvîntul lui de gentilom că n-o să sufle nimănui vreun cuvînt. Taina noastră este cu atît mai importantă, scumpa mea Diane, cu cît, fără îndoială, că sînt căutat pretutindeni. Cînd am părăsit Parisul, lucrurile luaseră o întorsătură destul de gravă.

— Ai dreptate... și-apoi tata este un om atît de scrupulos, încît ar fi capabil, deși mă iubește foarte mult, să-i scrie domnului de Monsoreau.

— Așadar, să ne ascundem cît mai bine ; și dacă Domnul ne va da pe mîna dușmanului, cel puțin vom putea spune că am încercat să facem tot ceea ce ne-a stat în putință.

— Dumnezeu e bun, Louis, nu te îndoi de el în clipa asta.

— Nu mă îndoiesc de Dumnezeu, dar mă tem de vreun diavol pe care fericirea noastră l-ar putea supăra.

— Spune-mi adio, dragul meu stăpîn, și nu mai alerga atît de repede la întoarcere : calul tău mă sperie !

— Nu-ți fie frică, a și învățat drumul. E cel mai blînd și cel mai de nădejde trăpaș pe care am încălecat vreodată. Cînd mă întorc în oraș, cufundat în cele mai dulci gînduri, el mă duce fără a mai trebui să pun mîna pe frîu.

Cei doi îndrăgostiți schimbară mii de cuvinte de acest fel, întrerupte de mii de sărutări. În cele din urmă, cornul de vînătoare răsună în apropierea castelului : semnalul hotărît între Jeanne și prietena sa. Bussy plecă.

Cînd ajunse aproape de Angers, visînd la această îmbătătoare zi și mîndru de a fi liber — el, omul pe care onorurile, grijile bogăției și favorurile unui prinț de sînge

îl ţineau legat cu lanţuri de aur — băgă de seamă că nu mai era mult pînă la închiderea porţilor oraşului. Calul, care păscuse toată ziua pe pajişte, continuase să pască şi pe drum ; se lăsa noaptea. Bussy tocmai se pregătea să dea pinteni bidiviului spre a cîştiga timpul pierdut, cînd auzi în urma lui zgomot de cai în galop.

Pentru un om care se ascunde, mai ales dacă e şi îndrăgostit, totul pare o ameninţare. Îndrăgostiţii se aseamănă deci cu hoţii.

Bussy se întrebă dacă n-ar fi mai înţelept din parte-i s-o pornească la galop pentru a se depărta cît mai mult sau, şi mai bine, să se dea la o parte spre a-i lăsa să treacă pe călăreţii care veneau din urmă. Dar ei goneau atît de iute, încît într-o secundă îl şi ajunseră : erau doi.

Socotind că nu e o laşitate să te fereşti de doi oameni atunci cînd tu faci cît patru, el se trase la marginea drumului şi-l zări pe unul dintre cei doi călăreţi, ai cărui pinteni se înfigeau adînc în coastele calului, îmboldit de altfel şi de numeroasele lovituri de biciuşcă pe care i le trăgea tovarăşul său.

— Iată oraşul ! strigă acesta din urmă cu un pronunţat accent gascon. Încă trei sute de lovituri de bici şi încă o sută de pinteni, un pic de curaj şi de vlagă...

— Da, dar calul abia mai suflă, tremură, se împleticeşte, nu mai vrea să meargă — răspunse cel din faţă. Aş da o sută de cai, numai ca să fiu în clipa asta înlăuntrul oraşului meu.

„Trebuie să fie vreun angevin întîrziat — gîndi Bussy. Totuşi... cum te prosteşte frica !... Mi se pare cunoscută vocea asta. Uite cum se clatină calul..."

În clipa aceea, călăreţii ajunseră chiar în dreptul lui Bussy.

— Hei, bagă de seamă, domnule ! strigă el. Scoate picioarele din scări, scoate-le repede, calul se prăbuşeşte !

Într-adevăr, calul se prăvăli brusc într-o rînă, un picior îi zvîcni de parcă ar fi arat pămîntul, apoi răsuflarea lui şuierătoare încetă brusc, ochii i se înceţoşară, spuma îi năpădea pe nări, înăbuşindu-l ; în cele din urmă, animalul muri.

— Domnule, vă dau trei sute de pistoli pentru calul dumneavoastră — i se adresă lui Bussy cavalerul necunoscut.

— Dumnezeule! exclamă gentilomul, apropiindu-se.

— Auziți, domnule? Sînt foarte grăbit...

— Alteță, vi-l dau pe gratis — răspunse emoționat Bussy, recunoscîndu-l pe ducele de Anjou.

În aceeași clipă se auzi țăcănitul unui pistol pe care îl încărca însoțitorul ducelui.

— Oprește-te! strigă ducele de Anjou către nemilosul său apărător. Oprește-te, domnule d'Aubigné! Naiba să mă ia dacă omul ăsta nu-i Bussy!

— Da, alteță, eu sînt! Dar ce dracu v-a apucat să omorîți caii la ora asta și pe un drum cum e ăsta?

— Ah, e domnul de Bussy! zise d'Aubigné. Atunci, monseniore, nu mai aveți nevoie de mine... Dați-mi voie, cum spune sfînta scriptură, să mă întorc la cel ce m-a trimis.

— Da, însă nu fără a primi mulțumirile mele cele mai sincere și făgăduința unei prietenii de nezdruncinat — îi răspunse prințul.

— Primesc totul, monseniore, și într-o zi o să vă reamintesc aceste cuvinte.

— Domnul d'Aubigné... Monseniore!... Am impresia că visez! exclamă Bussy.

— Păi cum, nu știai? întrebă prințul cu o undă de nemulțumire și de sfidare în glas, care tînărului gentilom nu-i scăpă... Dacă te afli aici, nu te afli fiindcă m-așteptai pe mine?

„Drace! Să nu ne compromitem" — își zise Bussy, gîndindu-se cît de suspectă putea să pară în mintea bănuitoare a prințului șederea lui într-ascuns în ținutul Anjou.

— Făceam mai mult decît să v-aștept — rosti cu glas tare — și acum, dacă vreți să intrați în oraș înainte de a se închide porțile, săriți în șa, monseniore!

Și-i oferi calul său prințului, care între timp se grăbise să-și ușureze propriu-i bidiviu de cîteva hîrtii importante asounse între șa și valtrap.

— Atunci, rămas bun, monseniore — zise d'Aubigné, întorcîndu-și brusc armăsarul în direcție opusă. Domnule de Bussy, al dumneavoastră prea plecat.

Şi porni.

Bussy se aruncă uşor pe crupa calului, în spatele stăpînului său, şi mînă spre oraş, întrebîndu-se în sinea lui dacă prinţul acesta înveşmîntat în negru nu era cumva însuşi diavolul pe care iadul, gelos de fericirea sa, i-l scotea în cale.

Intrară în Angers o dată cu ecoul celui dintîi sunet de trompetă al străjii.

— Ce facem acum, monseniore ?

— Mergem la castel. Să se înalţe pavilionul, să vină toţi să mi se închine, să fie chemaţi toţi nobilii din ţinut.

— Nimic mai lesne — zise Bussy, hotărît, spre a cîştiga timp, să se arate cît mai supus şi, de altfel, năucit el însuşi de întîmplare pentru a fi oricum, numai pasiv nu.

— Hei, trîmbiţaşi ! le strigă apoi crainicilor care, după ce sunaseră o dată, se întorceau.

Soldaţii se uitară la ei fără însă a le acorda vreo atenţie, dat fiind că nu vedeau decît doi inşi colbuiţi, destul de modest îmbrăcaţi şi de pe chipurile cărora curgea năduşeala.

— Aha ! se oţărî Bussy, îndreptîndu-se spre ei. Va să zică stăpînul nu mai e cunoscut în casa lui ?... Să vină numaidecît comandantul străjii.

Tonul lui semeţ îi făcu pe soldaţi să se fîstîcească repede. Unul dintre ei se apropie.

— Isuse Cristoase ! strigă înspăimîntat, după ce-l privi atent pe duce. Nu cumva e însuşi domnul şi stăpînul nostru ?

Ducele era uşor de recunoscut, după sluţenia nasului său, care — aşa cum spunea cîntecelul scornit de Chicot — semăna cu două nasuri.

— Monseniorul duce ! adăugă acelaşi om, agăţîndu-se de braţul celuilalt trîmbiţaş, care sări în sus, la fel de uluit.

— Iată, acuma că ştiţi tot aşa de bine ca şi mine — li se adresă Bussy — umflaţi-vă bojocii, suflaţi să crape trîmbiţele, pentru ca într-un sfert de ceas tot oraşul să ştie că a sosit monseniorul. Noi, monseniore, să ne îndreptăm domol spre castel. Cînd vom ajunge, masa va fi pusă şi ne va aştepta cum se cuvine.

Într-adevăr, după cel dintîi semnal al trîmbiţaşilor, se strînseră pîlcuri de oameni, după cel de-al doilea, copiii şi femeile începură să forfotească pe străzi, strigînd :

— A sosit monseniorul în oraş !... Trăiască monseniorul !

Consilierii, guvernatorul, gentilomii cei mai de vază dădură fuga la palat, urmaţi de o mulţime ale cărei rînduri se îngroşau mereu. După cum prevăzuse Bussy, autorităţile oraşului se şi găseau la castel, înainte ca prinţul să sosească, pregătite a-l primi în chipul cel mai solemn. Pe cînd străbătea piaţa, abia îşi putu croi drum prin mulţime ; dar Bussy îl văzu pe unul dintre trîmbiţaşii de mai înainte, iar acesta, lovind cu trîmbiţa în dreapta şi-n stînga, deschise prinţului o cărare şi pe aici alteţa sa putu ajunge pînă la treptele castelului.

Bussy forma ariergarda.

— Domnilor şi preacredincioşi prieteni — rosti prinţul — am venit să caut adăpost în bunul meu oraş Angers. La Paris, primejdii cumplite mi-au ameninţat viaţa : mi-am pierdut chiar şi libertatea. Cu ajutorul unor buni prieteni am reuşit să fug. Bussy îşi muşcă buzele, ghicind tîlcul privirii ironice a lui François. Dar, de cînd mă ştiu în oraşul vostru, atît liniştea cît şi viaţa mea sînt în siguranţă.

Uluiţi, funcţionarii strigară, nu însă cu cine ştie ce tragere de inimă : „Trăiască stăpînul nostru !"

Mulţimea, care spera să-şi primească darurile obişnuite de fiece dată cînd prinţul se întorcea, prinse să urle din răsputeri : „Trăiască !"

— Acum să cinăm — hotărî prinţul — fiindcă n-am pus nimic în gură de azi-dimineaţă.

Într-o clipă, ducele fu înconjurat de toată curtea pe care, ca duce de Anjou, o întreţinea la Angers şi dintre rîndurile căreia doar cei mai de vază îşi cunoşteau stăpînul. Apoi veniră la rînd gentilomii şi doamnele oraşului. Recepţia dură pînă la miezul nopţii.

Oraşul fu iluminat, prin pieţe şi pe uliţe răsunară muschete, se trase clopotul catedralei, iar vîntul purtă pînă la Méridor ecourile zgomotoase ale tradiţionalei veselii a bunilor angevini.

LVI

DIPLOMAŢIA DOMNULUI DUCE DE ANJOU

Cînd împuşcăturile muschetelor se mai domoliră pe străzi, cînd sunetul clopotelor se stinse, cînd anticamerele se goliră de oameni, cînd, în sfîrşit, Bussy şi ducele de Anjou rămaseră singuri, ducele spuse :

— Să stăm de vorbă !

Într-adevăr, datorită minţii sale ascuţite, François îşi dăduse seama că, din clipa întîlnirii lor, Bussy se arătase mult mai săritor decît se arăta de obicei ; şi fiind un foarte bun cunoscător al moravurilor de la curte, el înţelese că viteazul cavaler se afla într-o încurcătură şi că, prin urmare, cu puţină dibăcie, ar putea profita de situaţia gentilomului.

Dar Bussy avusese timpul să se pregătească şi acum îl aştepta pe prinţ, sigur de sine.

— Da, să stăm de vorbă, monseniore — răspunse el.

— Ultima oară cînd ne-am văzut — începu prinţul — erai foarte bolnav, bietul meu Bussy !

— Într-adevăr, monseniore, eram foarte rău bolnav şi e aproape o minune că am scăpat — răspunse tînărul.

— În ziua aceea — continuă ducele — se afla la căpătîiul dumitale un oarecare medic, tare turbat în dorinţa lui de a te salva, fiindcă muşca al dracului, pare-mi-se, pe toţi cei ce voiau să se apropie de dumneata.

— Şi asta e adevărat, căci Haudouin ţine foarte mult la mine.

— Şi cu nici un preţ nu-ţi îngăduia să părăseşti patul, nu-i aşa ?

— Fapt care mă făcea şi pe mine să turbez, după cum a putut vedea şi alteţa voastră.

— Dar — continuă ducele — dacă turbai aşa de straşnic, n-aveai decît să-l dai la toţi dracii pe medic şi să vii cu mine, cum te rugasem.

— De ! zise Bussy, sucindu-şi şi răsucindu-şi într-o sută de feluri pălăria lui de spiţer.

— Însă, întrucît era vorba de o treabă serioasă, ţi-a fost frică să nu te compromiţi — urmă ducele.

— Poftim ? ! exclamă Bussy, înfundîndu-şi pe ochi, dintr-un singur pumn, aceeaşi pălărie. Mă înşel eu, prinţe, sau aţi spus că mi-a fost frică să nu mă compromit ?

— Da, aşa am spus — sublinie ducele.

Bussy sări drept în picioare.

— Ei bine, aţi minţit, monseniore — strigă el — şi v-aţi minţit în primul rînd pe dumneavoastră, deoarece nu credeţi o iotă, nici măcar o iotă, din tot ce-aţi spus. Pe pielea mea găseşti douăzeci de cicatrice care arată că m-am compromis uneori, dar că niciodată nu mi-a fost frică. Şi, pe cinstea mea, cunosc destui oameni care n-ar putea să pretindă una ca asta, necum s-o dovedească arătînd asemenea urme !

— Argumentele dumitale sînt întotdeauna definitive, domnule de Bussy — răspunse ducele, foarte palid şi enervat. Cînd eşti învinuit, strigi mai tare decît învinuitorul şi atunci îţi închipui că ai dreptate.

— O, n-am întotdeauna dreptate, monseniore — zise gentilomul — asta o ştiu eu prea bine, dar tot atît de bine ştiu şi cînd greşesc.

— Ei, şi cînd greşeşti, mă rog ?

— Cînd mă pun în slujba unor oameni ingraţi.

— Domnule, mi se pare că uiţi cu cine vorbeşti — rosti prinţul, ridicîndu-se brusc în picioare, cu acea demnitate care îi era caracteristică în unele împrejurări.

— Ei bine, da, uit, monseniore ! replică Bussy. Uitaţi şi dumneavoastră, măcar o dată în viaţă, uitaţi cine sînteţi sau uitaţi cu cine vorbiţi.

Bussy făcu doi paşi spre a părăsi încăperea, însă prinţul se dovedi mai ager şi gentilomul se pomeni cu ducele postat în faţa uşii.

— Tăgăduieşti, domnule — zise el — că în ziua în care ai refuzat să ieşi din casă pentru a merge cu mine, ai plecat totuşi o clipă mai tîrziu în oraş ?

— Eu, monseniore, nu tăgăduiesc niciodată nimic, nu tăgăduiesc decît atunci cînd cineva încearcă să-mi smulgă mărturisiri cu de-a sila.

— Atunci, spune-mi, de ce te-ai încăpăţînat să nu vii cu mine ?

— Pentru că eram ocupat.

— Acasă la dumneata ?

— Acasă la mine sau în altă parte.

— Credeam că atunci cînd un gentilom este în serviciul unui prinț, treburile sale cele mai importante sînt treburile acestui prinț.

— Și, de obicei, cam cine se ocupă de treburile dumneavoastră, dacă nu eu, monseniore ?

— Nu zic nu ; de obicei ești credincios și devotat. Tocmai de aceea îți voi spune mai mult decît atît, și anume că îți iert toanele rele.

— Ah, sînteți foarte bun !

— Da, deoarece aveai într-adevăr motive să-mi porți pică.

— Recunoașteți, monseniore ?

— Da. Îți făgăduisem dizgrația domnului de Monsoreau. Mi se pare că îl urăști grozav pe domnul de Monsoreau ?

— Eu ? Cîtuși de puțin. Găsesc doar că are o mutră foarte respingătoare și că aș dori să fie îndepărtat de la curte pentru a nu mă pomeni toată ziua în față cu mutra lui. Dumneavoastră, dimpotrivă, vă place cum arată. Fiecare cu gusturile lui !

— Atunci, dacă acesta era singurul dumitale motiv de a te bosumfla ca un copil răsfățat și arțăgos, am să-ți spun că ai greșit de două ori refuzînd să ieși cu mine, dar ieșind apoi pentru a săvîrși niște isprăvi inutile.

— Eu am săvîrșit isprăvi inutile ? Adineauri m-ați acuzat că mi-a fost... Ei, monseniore, hai să fim consecvenți ; ce vitejii am săvîrșit ?

— Uite ce este : că îi urăști pe domnul d'Épernon și pe domnul de Schomberg, asta o înțeleg foarte bine. Și eu îi urăsc, ba chiar îi urăsc de moarte. Dar, deocamdată, trebuie să te mărginești la atît și să aștepți momentul potrivit.

— Ohoho ! exclamă Bussy. Oare ce se ascunde sub vorbele dumneavoastră, monseniore ?

— Omoară-i, dracului, omoară-i pe amîndoi, omoară-i pe toți patru, am să-ți fiu cu atît mai recunoscător, dar nu-i atîța, nu-i scoate din sărite, mai ales cînd ești departe, deoarece furia lor se varsă asupra mea.

— Păi ce i-am făcut eu acestui onorabil gascon ?
— Vorbeşti despre d'Épernon, nu-i aşa ?
— Da.
— Ai asmuţit lumea să azvîrle în el cu pietre.
— Eu ?
— În aşa hal, încît s-a ales cu haina sfîşiată, cu pelerina numai zdrenţe şi a ajuns la Luvru doar în pantaloni.
— Bun — zise Bussy — unul la mînă ! Acum să vedem ce-i cu neamţul. Cu ce-am greşit faţă de domnul de Schomberg ?
— Doar n-ai să negi că din pricina ta a fost vopsit în albastru ! Cînd l-am văzut eu, la trei ceasuri după păţania sa, încă mai păstra culoarea azurie. Şi dumneata numeşti asta o glumă bună ! Haida-de !
Şi fără să vrea, prinţul izbucni în rîs, pe cînd Bussy, amintindu-şi şi el de mutra pe care o făcea Schomberg în hîrdău, nu se putu abţine să nu rîdă în hohote.
— Aşadar, lumea crede că eu le-am jucat festa asta ? întrebă el.
— Că doar nu le-oi fi jucat-o eu !
— Şi mai aveţi curajul, monseniore, de a învinui un om care are astfel de idei ! Nu zău, sînteţi un ingrat, aşa cum v-am spus adineauri.
— De acord. Acuma spune drept : dacă într-adevăr în acest scop ai ieşit din casă, te iert.
— Zău ?
— Da, pe cuvînt de cinste ! Dar cu asta nu înseamnă că am ajuns la capătul învinuirilor pe care am să ţi le aduc.
— Daţi-i drumul !
— Să vorbim puţin şi despre mine.
— Mă rog.
— Ce-ai făcut ca să mă scoţi din încurcătură ?
— Vedeţi foarte bine ce-am făcut — răspunse Bussy.
— Ba nu văd de loc.
— Cum nu vedeţi ? Am plecat în Anjou.
— Adică ţi-ai pus pielea la adăpost.
— Da, căci punîndu-mi pielea la adăpost, vă salvam şi pe dumneavoastră.
— Dar în loc să fi fugit atît de departe, nu puteai să rămîi în împrejurimile Parisului ? Cred că mi-ai fi fost mai de folos la Montmartre decît la Angers.

— Hm, aici părerile noastre diferă, monseniore. Eu am preferat să vin în Anjou.

— Trebuie să recunoşti că numai simplul dumitale capriciu este un argument destul de neîntemeiat...

— Ba de loc, deoarece acest capriciu avea drept scop să vă recruteze dumneavoastră partizani.

— Aşa ! Ei, atunci se schimbă chestiunea. Spune-mi, ce-ai realizat ?

— Este timp să vă explic şi mîine, monseniore, căci a sosit ora cînd trebuie să vă părăsesc.

— De ce să mă părăseşti ?

— Ca să mă pun în legătură cu cineva foarte important.

— Ei, asta e altă poveste. Du-te, Bussy, însă fii prevăzător.

— Prevăzător ? ! De ce, mă rog ? Nu sîntem noi cei mai tari aici ?

— Oricum, nu risca. Ai stabilit multe legături ?

— Mă aflu aici abia de două zile, cum vreaţi să... ?

— Dar, cel puţin, te fereşti ?

— Cred şi eu că mă feresc, lua-o-ar dracu de treabă. Dumneavoastră nu vedeţi cum sînt îmbrăcat ? Mă ştiţi pe mine că am obiceiul să port haine de culoarea scorţişoarei ? Tot pentru dumneavoastră m-am vîrît şi în afacerea asta nenorocită !

— Şi unde locuieşti ?

— Ah, aici sper că veţi preţui cum se cuvine întreg devotamentul meu. Locuiesc... locuiesc într-o cocioabă, tocmai lîngă zidul oraşului, şi am o ieşire care dă chiar spre rîu. Dar dumneavoastră, monseniore, spuneţi-mi. cum aţi putut părăsi Luvrul ? Cum se face că v-am găsit în mijlocul şoselei, călărind pe un cal aproape mort, avîndu-l alături pe domnul d'Aubigné.

— Pentru că am prieteni — răspunse prinţul.

— Dumneavoastră, prieteni ?! se miră Bussy. Haida-de !

— Da, da, prieteni pe care nu-i cunoşti.

— Perfect ! Şi cine sînt prietenii aceştia ?

— Regele Navarei şi domnul d'Aubigné, pe care l-ai văzut.

— Regele Navarei... Ah, aşa e ! N-aţi conspirat oare împreună pe vremuri ?

— Eu n-am conspirat niciodată, domnule de Bussy.

— Nu, nici vorbă! Întrebați-i doar pe La Mole și pe Coconnas.

— La Mole — rosti prințul, cu un aer sumbru — a săvîrșit o altă crimă decît aceea pentru care se crede că a murit.

— Bun. Să-l lăsăm pe La Mole și să ne întoarcem la dumneavoastră. Cu atît mai mult, monseniore, cu cît ar fi destul de greu să ne înțelegem în chestiunea asta. Spuneți-mi, pe unde dracu ați ieșit din Luvru?

— Pe fereastră.

— Așa! Și pe care fereastră?

— Pe fereastra camerei mele de culcare.

— Așadar, știați de scara de mătase?

— Care scară de mătase?

— Aia din dulap.

— A! Pare-se că știai și tu! exclamă prințul, pălind.

— De! consimți Bussy. Alteța voastră își aduce aminte că am avut uneori fericirea de a intra în acea încăpere.

— Pe vremea surorii mele Margot, nu-i așa? Și intrai pe fereastră!

— Păi de vreme ce dumneavoastră ieșiți pe-acolo! Ceea ce mă miră însă, e că ați putut-o găsi.

— N-am găsit-o eu.

— Dar cine?

— Nimeni. Mi s-a spus unde e.

— Și cine v-a spus?

— Regele Navarei.

— A-ha-ha! Va să zică regele Navarei știa de scară! N-aș fi crezut. În sfîrșit, ce să mai vorbim, important e că sînteți aici, teafăr, sănătos și bine dispus! O să aprindem Anjou-ul și, de la aceeași scînteie, va lua foc și Béarn-ul, și întregul Angoumois. Vor fi niște pălălăi de toată frumusețea.

— Dar parcă vorbeai de o întîlnire — își aminti ducele.

— Ah, fir-ar să fie, e adevărat; uite că m-am luat cu vorba și am uitat! Adio, monseniore!

— Îți iei calul?

— Știu eu? Dacă-i poate fi de folos alteței voastre, monseniorul poate să-l păstreze; mai am unul.

— Atunci îl primesc. O să ne socotim mai tîrziu.

— Bine, monseniore, și dea Domnul să nu fiu eu cel care vă mai datorează ceva.

— Și de ce, mă rog ?

— Pentru că omul pe care-l însărcinați îndeobște să vă plătească datoriile nu-mi place nici un pic.

— Bussy !

— Da, aveți dreptate, monseniore : ne înțeleseserăm să nu mai vorbim despre asta !

Prințul, conștient de faptul că avea mare nevoie de Bussy, îi întinse mîna. La rîndul său, gentilomul i-o întinse pe a sa, dar clătinînd din cap.

Și astfel se despărțiră.

LVII

DIPLOMAȚIA DOMNULUI DE SAINT-LUC

Bussy se întoarse acasă pe jos, în noaptea întunecoasă ; dar, în locul lui Saint-Luc, pe care se aștepta să-l întîlnească acolo, nu găsi decît o scrisoare care-i anunța sosirea prietenului său pentru a doua zi. Într-adevăr, a doua zi, pe la ora șase dimineața, Saint-Luc, urmat de un hăitaș, părăsi castelul Méridor, îndreptîndu-se către Angers. El sosi în fața zidurilor chiar în clipa cînd se deschideau porțile și, fără să ia aminte la agitația neobișnuită a populației la ceasurile acelea, ajunse la locuința lui Bussy.

Cei doi prieteni se îmbrățișară bucuroși.

— Binevoiește, dragul meu Saint-Luc, să primești ospitalitatea bietei mele cocioabe. E o locuință de război.

— Da — răspunse Saint-Luc — adică o locuință de soiul acelora pe care le au pe cîmpul de luptă învingătorii.

— Ce vrei să spui, dragă prietene ?

— Că soția mea nu-mi ascunde nimic, după cum nici eu nu-i ascund nimic, dragul meu Bussy, și că mi-a povestit totul. Sîntem amîndoi de aceeași părere. Maestre al meu

întru toate, te felicit din inimă și, din moment ce m-ai chemat, dă-mi voie să-ți dau o povață.

— Dă-mi-io !

— Sfîrșește cît mai repede cu acest oribil Monsoreau. Nimeni la curte nu cunoaște încă legătura dumitale cu soția lui. Momentul e potrivit și nu trebuie să-l scapi printre degete. Mai tîrziu, cînd te vei căsători cu văduva, cel puțin nu se va spune că i-ai ucis soțul, ca s-o iei de nevastă.

— Nu există decît o singură piedică în calea acestui frumos plan, care mi-a încolțit și mie în minte, așa cum ți-a încolțit și dumitale.

— Ce piedică ?

— Am jurat Dianei să respect viața soțului său, atîta timp cît, bineînțeles, nu mă va ataca el pe mine.

— Greșeală.

— Crezi ?

— Da. Ai făcut o foarte mare greșeală.

— Cum așa ?

— Nu se jură pentru astfel de lucruri, ce dracu ! Dacă nu te grăbești, dacă nu i-o iei înainte, îți spun eu ce-o să se întîmple : Monsoreau, care e mare meșter în ticăloșii, are să vă descopere, și dacă vă descoperă, dat fiind că nu e de loc cavaler, vă va ucide.

— O să se întîmple ceea ce va hotărî Dumnezeu — zise Bussy, zîmbind. Dar, în afară de faptul că mi-aș călca jurămîntul făcut Dianei, omorîndu-i soțul...

— Soțul !... Știi prea bine că nu e soțul ei.

— Desigur, dar poartă acest nume. Deci, în afară de faptul că mi-aș călca jurămîntul, lumea m-ar omorî cu pietre, dragul meu, și cel care astăzi este un monstru în ochii tuturora ar părea pe năsălie un înger, pe care eu l-am băgat în mormînt.

— De aceea nu te-aș povățui să-l omori chiar dumneata.

— Să pun mercenari să-l asasineze ? ! Vai, Saint-Luc, dar îmi dai un sfat foarte urît.

— Haida-de, cine-ți vorbește de asasini plătiți ?

— Atunci ce vrei să spui ?

— Nimic, dragă prietene. Mi-a venit o idee, dar nu e încă destul de coaptă ca să ți-o împărtășesc. Nici mie nu-mi place Monsoreau mai mult decît dumitale, cu toate

că nu am aceleași motive de a-l urî ; așadar, hai să vorbim despre soție în loc de a vorbi despre soț.

Bussy surîse :

— Ești un bun tovarăș, Saint-Luc, și poți să te bizui pe prietenia mea. Or, după cum știi, prietenia mea constă din trei lucruri : punga, spada și viața.

— Îți mulțumesc — răspunse Saint-Luc — și accept dacă îmi dai voie să te asigur din parte-mi de aceleași lucruri.

— Acum să auzim ce voiai să-mi spui despre Diane ?

— Voiam să te întreb dacă n-ai de gînd să te abați nițel pe la Méridor.

— Dragă prietene, îți mulțumesc fiindcă stărui. dar cunoști scrupulele mele.

— Le cunosc. La Méridor riști să te întîlnești cu Monsoreau, deși el se află la vreo optzeci de leghe depărtare de noi ; riști să fii obligat să-i strîngi mîna, și e foarte neplăcut să strîngi mîna unui om pe care ai vrea să-l strîngi de gît ; în sfîrșit, s-ar putea întîmpla să-l vezi că o sărută pe Diane, și nimic nu e mai greu de îndurat decît s-o vezi pe femeia pe care o iubești sărutată de un altul.

— Ah — exclamă Bussy, plin de patimă — ce bine înțelegi pentru ce nu vin la Méridor ! Acum, dragă prietene...

— Ai vrea să plec — îl întrerupse Saint-Luc, înșelîndu-se asupra intenției lui Bussy.

— Ba nu, dimpotrivă — protestă acesta — te rog să rămîi, întrucît este rîndul meu să-ți pun întrebări.

— Pune-mi.

— N-ați auzit azi-noapte bătînd clopotele și trăgîndu-se focuri de muschetă ?

— Ba da, am auzit și ne-am întrebat ce se întîmplă.

— Azi-dimineață, trecînd prin oraș, n-ai băgat de seamă nici o schimbare ?

— Te referi la un fel de agitație neobișnuită, nu-i așa ?

— Da.

— Tocmai voiam să te întreb din ce pricină s-a iscat.

— Dragă prietene, din pricină că ieri a sosit aici domnul duce de Anjou.

Saint-Luc sări de pe scaun, de parcă i s-ar fi anunțat sosirea diavolului.

— Ducele la Angers! Se spunea că e arestat la Luvru.

— Hei, tocmai pentru că era arestat la Luvru, se află acum la Angers. A izbutit să evadeze pe o fereastră și s-a refugiat aici.

— Și acum? întrebă Saint-Luc.

— Și acum, scumpe prietene, iată un minunat prilej de a te răzbuna pentru toate micile mizerii pe care ți le-a făcut maiestatea sa regele. Prințul are un partid, în curînd o să aibă și trupe și o să punem la cale ceva care va semăna grozav cu un drăgălaș de război civil.

— O, o! exclamă Saint-Luc.

— Și m-am gîndit la dumneata. Hai să tragem spada împreună și să mergem alături!

— Împotriva regelui? întrebă cu o bruscă răceală Saint-Luc.

— Nu spun chiar împotriva regelui, ci împotriva acelora care au să tragă spada împotriva noastră.

— Dragă Bussy — zise Saint-Luc — eu am venit în Anjou ca să mă odihnesc, nu ca să mă bat împotriva regelui.

— Cu toate acestea, îngăduie-mi să te prezint monseniorului.

— La ce bun, dragă Bussy? Nu-mi place la Angers și mă gîndeam să plec cît mai iute. E un oraș plictisitor și mohorît. Aici pietrele sînt moi ca brînza, ar brînza e tare ca piatra.

— Dragă Saint-Luc, mi-ai face un mare serviciu dacă ai consimți la ceea ce ți-am cerut: ducele m-a întrebat ce caut aici, și eu, neputînd să-i mărturisesc, întrucît și el a iubit-o pe Diane și în cucerirea ei a dat greș, l-am făcut să creadă că am venit pentru a-i atrage de partea sa pe toți gentilomii ținutului, ba chiar am adăugat că în dimineața aceasta am întîlnire cu unul dintr-înșii.

— Ei bine, îi vei spune că l-ai văzut pe acest gentilom și că el a cerut șase luni de gîndire.

— Găsesc, dragă Saint-Luc, fiindcă e cazul să ți-o spun, că logica dumitale nu e mai puțin țepoasă decît a mea.

— Ascultă, nu țin pe lumea asta decît la soția mea; dumneata nu ții decît la iubita dumitale. Hai să facem un pact: în orice împrejurare, am s-o apăr pe Diane; în orice împrejurare, s-o aperi pe doamna de Saint-Luc. Un pact

de dragoste, dă, însă unul politic, nicidecum. Iată singurul chip în care vom putea să ne înțelegem.

— Văd că trebuie să mă plec, Saint-Luc — rosti Bussy — căci în clipa aceasta ești mai tare decît mine. Eu sînt cel care am nevoie de dumneata, cîtă vreme dumneata te poți lesne lipsi de mine.

— Ba de loc, dimpotrivă, eu sînt cel care îți solicit protecția.

— Cum așa ?

— Presupune că angevinii, căci așa se vor numi rebelii, împresoară Méridorul și-l trec prin foc și sabie.

— Ei, drace, știi că ai dreptate ! recunoscu Bussy. Și, desigur, n-ai vrea ca locuitorii castelului să aibă de suferit consecințele unui asalt.

Cei doi prieteni începură să rîdă, apoi — cum în oraș se auzi bubuitul tunului, cum valetul lui Bussy veni in fugă pentru a-l înștiința că ducele întrebase de trei ori de el — își jurară din nou să rămînă alături, umăr la umăr, în orice împrejurare, exceptînd chestiunile politice, și se despărțiră încîntați unul de celălalt.

Bussy se repezi la castelul ducal, unde nobilimea din toate colțurile ținutului începuse să se adune : sosirea ducelui de Anjou răsunase ca un ecou purtat de bubuitul tunului, și la trei sau patru leghe jur împrejurul Angers-ului orașele și satele erau răscolite de această veste mare.

Gentilomul se grăbi să pregătească o recepție oficială, un banchet, cuvîntări, socotind că, în timp ce prințul îi va primi pe unii și pe alții, în timp ce va benchetui și, mai ales, va ține discursuri, el va avea răgazul s-o vadă pe Diane măcar pentru o clipă. Așa că, după ce îi dădu de lucru prințului cîteva ore, se întoarse acasă, încălecă pe cel de-al doilea cal și porni în galop pe drumul Méridorului.

Lăsat în voia lui, ducele rosti discursuri foarte frumoase și stîrni un efect minunat vorbind despre Ligă ; el pomeni cu discreție punctele privitoare la alianța sa cu domnii de Guise și se înfățișă auditoriului ca un prinț persecutat de rege din pricina încrederii pe care i-o arătaseră parizienii.

În timpul răspunsurilor și al ceremoniei sărutatului mîinii, ducele de Anjou privea cu atenție pe gentilomii

aflați de față, însemnîndu-și cu grijă în minte numele celor care veniseră, dar cu și mai multă grijă pe cei care nu veniseră. Cînd Bussy se întoarse, erau ceasurile patru după-amiază. El sări de pe cal și, plin de praf și de sudoare, se înfățișă ducelui.

— Ah, viteazul meu Bussy, te-ai pus pe treabă, după cît se pare — rosti ducele.

— După cum vedeți, monseniore.

— Ți-e cald ?

— Am alergat mult.

— Ai grijă să nu te îmbolnăvești din nou, poate că încă nu ești pe deplin însănătoșit.

— Nu-i nici o primejdie.

— Și de unde vii ?

— Din împrejurimi. Alteța voastră e mulțumită, s-a adunat multă lume la curte ?

— Da, sînt destul de mulțumit. Dar de la curtea mea, Bussy, lipsește cineva.

— Cine anume ?

— Protejatul dumitale.

— Protejatul meu ?

— Da, baronul de Méridor.

— A ! exclamă Bussy, schimbindu-se la față.

— Și n-ar trebui să-l uităm, cu toate că el, pare-mi-se, m-a uitat. Baronul se bucură de multă trecere în ținut.

— Credeți ?

— Sînt sigur. El era reprezentantul Ligii la Angers : a fost ales de domnul de Guise și, în general, domnii de Guise se pricep să-și aleagă oamenii. Trebuie să vină, Bussy.

— Dar dacă totuși nu vine, monseniore ?

— Dacă nu vine el la mine, voi face eu primul pas și mă voi duce la el.

— La Méridor ?

— De ce nu ?

Ochii lui Bussy scăpărară fără voia sa, zvîrlind fulgere de ucigașă gelozie.

— Într-adevăr — răspunse el — de ce nu ? Dumneavoastră sînteți prinț, totul vă este îngăduit.

— Spune-mi, te rog, crezi că mai este supărat pe mine ?
— Habar n-am, de unde să știu eu ?
— Nu l-ai văzut ?
— Nu.
— Colaborînd cu maimarii ținutului, s-ar fi putut întîmpla să ai nevoie de el.
— Nu încape îndoială că aș fi avut, dacă altădată n-ar fi avut el însuși nevoie de mine.
— Și ?
— Și n-am prea fost norocos în privința făgăduielilor pe care i le-am făcut, așa că nu m-am grăbit cîtuși de puțin să-l caut — răspunse Bussy.
— N-a obținut oare ceea ce dorea ?
— Cum adică ?
— Dorea ca fiica lui să se mărite cu contele, și contele a luat-o de soție.
— Bine, monseniore, să nu mai vorbim despre asta — replică Bussy și îi întoarse spatele.

În clipa aceea intrară cîțiva gentilomi nou veniți. Ducele se îndreptă către ei. Bussy rămase singur. Cuvintele prințului îi dădeau mult de gîndit. Oare ce planuri și ce gînduri nutrea prințul în privința baronului de Méridor ? Erau ele, într-adevăr, cele pe care prințul le exprimase ? Adică nu vedea în bătrînul senior decît un mijloc de a-și întări partidul, cu concursul unui om stimat și puternic ? Nu cumva planurile lui politice erau simple pretexte, ca să se apropie astfel de Diane ?

Bussy întoarse pe toate părțile situația prințului, așa cum se înfățișa ea : constată că era certat cu fratele său, că era exilat de la Luvru, că devenise căpetenia unei răzmeriți locale. Puse în cumpănă interesele materiale ale prințului și capriciile lui amoroase. Acestea din urmă păreau să tragă foarte puțin la cîntar în comparație cu primele. Bussy ar fi fost înclinat să-i ierte ducelui toate păcatele pe care le avea dacă ducele ar fi binevoit să nu-l aibă și pe acesta.

Gentilomul își petrecu toată noaptea benchetuind cu alteța sa regală și cu nobilii angevini și făcînd reverențe doamnelor din Anjou. Apoi, deoarece fusese chemată și o orchestră, le învățâ pe doamne dansurile la modă. E de la sine înțeles că își atrase admirația femeilor și disperarea

soților ; și cum vreo cîțiva dintre aceștia îl priveau nu tocmai cum îi plăcea lui Bussy să fie privit, el își răsuci de vreo opt sau zece ori mustața și-i întrebă pe vreo trei-patru dintre respectabilii domni dacă nu i-ar acorda favoarea de a-l însoți într-o plimbare, la lumina lunii, pe pajiștea din apropiere. Dar la Angers i se dusese faima înainte de a ajunge el acolo, așa încît se alese doar cu propunerea.

LVIII

DIPLOMAȚIA DOMNULUI DE BUSSY

La poarta palatului ducal, Bussy dădu nas în nas cu o față luminoasă, cinstită și zîmbitoare, pe care o credea la optzeci de leghe depărtare de acolo.

— Ah ! exclamă el, copleșit de bucurie. Tu ești, Remy !

— Eu, monseniore.

— Voiam să-ți scriu să vii.

— Adevărat ?

— Pe cuvînt de cinste !

— Atunci e minunat : mi-era teamă să nu mă dojeniți.

— De ce să te dojenesc ?

— Pentru că am venit fără a fi avut îngăduința dumneavoastră. Dar ce puteam face ? Am auzit că monseniorul duce de Anjou a evadat din Luvru și că a plecat în provincia sa ; mi-am adus aminte că și dumneavoastră sînteți pe undeva, pe lîngă Angers ; m-am gîndit că o să fie război civil, cu nenumărate lovituri de spadă date și primite, precum și cu nenumărate găuri în pielea aproapelui meu ; și cum îmi iubesc aproapele ca pe mine însumi, ba chiar mai mult decît pe mine însumi, am dat fuga încoace.

— Bine ai făcut, Remy. Pe cinstea mea că-ți simțeam lipsa !

— Ce mai face Gertrude, monseniore ?

Gentilomul zîmbi.

— Îți făgăduiesc s-o întreb pe Diane prima oară cînd o s-o văd — îl asigură el.

— Iar eu, în schimb, fiți fără grijă, prima oară cînd o s-o văd, am să-i cer știri despre doamna de Monsoreau.

— Ești un băiat încîntător. Dar ia spune-mi, cum ai făcut să-mi dai de urmă ?

— Eh, ce mare greutate ? ! Am întrebat unde este palatul ducal și v-am așteptat la poartă, după ce mai întîi mi-am dus calul în grajdurile prințului, unde, Doamne iartă-mă, am recunoscut calul dumneavoastră.

— Da, prințul și-a omorît calul gonind, așa că i l-am împrumutat pe Roland. Și cum nu avea altul, l-a păstrat.

— Cît de bine vă recunosc ! spuse Remy. De fapt, dumneavoastră sînteți prințul, iar prințul e slujitorul.

— Nu te grăbi să mă cocoți așa de sus, Remy ! Așteaptă să vezi în ce locuință princiară stau !

Și rostind aceste cuvinte, îl trase pe tînărul medic în căscioara lui de lîngă zidul cetății.

— Asta mi-e palatul, pe cinstea mea ! zise Bussy. Fă-ți și tu culcușul pe unde poți și cum poți.

— Nu-i mare scofală, căci, după cum știți, mie nu-mi trebuie prea mult loc ; de altfel, pot dormi și în picioare, dacă e nevoie, într-atît sînt de obosit.

Cei doi prieteni — căci Bussy se purta cu medicul său mai degrabă cum te porți cu un prieten decît cu un slujitor — se despărțiră, iar Bussy, de două ori mulțumit (de a se ști iarăși legănat între dragostea Dianei și grija lui Remy), dormi dus.

E adevărat că, la rîndul său, pentru a avea un somn liniștit, ducele rugase să nu se mai tragă cu tunul și să înceteze focul muschetelor. Cît despre clopote, ele adormiseră de la sine, mulțumită băsicilor ce le făcuseră în palme cei ce trăgeau de funii.

Bussy se trezi devreme și alergă la castel, dînd poruncă să i se spună lui Remy să vină după el. Dorea să pîndească primele căscaturi ale alteței sale cu prilejul trezirii din somn, ca să afle astfel — pe cît era cu putință — din schimonoselile, de obicei pline de tîlc ale oricărui om pe care îl scoli din somn, adevăratele lui gînduri.

Ducele se trezi, dar s-ar fi zis că, aidoma fratelui său Henric, își punea și el în timpul somnului o mască. Așa că Bussy nu se alese cu nimic de pe urma trudei sale de a pleca de acasă în revărsat de zori.

El își întocmise o listă de treburi, care de care de mai mare însemnătate. Mai întîi, o plimbare în afara zidurilor orașului, ca să inspecteze starea fortificațiilor. După aceea, trecerea în revistă a locuitorilor, cu armamentul pe care îl aveau. Apoi vizitarea arsenalului și comandarea muniților de tot soiul. Cercetarea îndeaproape și cu de-amănuntul a tuturor veniturilor provinciei, în scopul de a prilejui bunilor și credincioșilor vasali ai prințului un mic supliment de biruri, sortit să împodobească pe dinăuntru princiara casă de bani. În sfîrșit, corespondența. Bussy însă știa dinainte că pe acest ultim punct nu trebuie să pună prea mult temei. Ducele de Anjou scria foarte puțin. Încă de pe atunci, el cunoștea zicala : „Scrisul rămîne".

Astfel înarmat față de primejdioasele idei ce i-ar fi putut veni în cap ducelui, gentilomul îl văzu deschizînd ochii, dar, după cum am mai spus, fără a izbuti să deslușească ceva în adîncul lor.

— A ! exclamă ducele. Ai și sosit ?

— Da, monseniore, n-am putut închide ochii toată noaptea, într-atît mi-am frămîntat mintea pentru interesele alteței voastre. Să vedem, ce facem azi de dimineață ? Ce-ar fi să mergem la o vînătoare ? „Strașnic — își zise Bussy în clipa aceea — iată încă o ocupație la care nici nu m-am gîndit."

— Cum ? ! se miră ducele. Pretinzi că ți-ai muncit mintea toată noaptea, chibzuind numai asupra intereselor mele, iar drept rezultat al veghei și al meditației tale vii să-mi propui o vînătoare ? Fii serios, domnule !

— Chiar așa — recunoscu Bussy. De altminteri, nici nu avem cîini.

— Și nici maestru de vînătoare — adăugă prințul.

— O, pe legea mea că mi-ar plăcea mai mult să vînez fără el.

— Hei, eu nu sînt ca tine, eu îi simt lipsa.

Ducele rosti aceste cuvinte pe un ton ciudat, care nu-i scăpă lui Bussy.

— Totuși, nici acest preavrednic bărbat, care e prietenul dumneavoastră, nu v-a ajutat să scăpați din captivitate — zise gentilomul.

Ducele zîmbi.

„E în regulă — își spuse Bussy. Zîmbetul ăsta îl cunosc eu prea bine : e de rău augur. Monsoreau să se păzească !"

— Așadar, îi porți pică ? întrebă prințul.

— Lui Monsoreau ?

— Da.

— De ce să-i port pică ?

— Fiindcă este prietenul meu.

— Dimpotrivă, pentru asta îl plîng.

— Cum adică ?

— Foarte bine : cu cît îl veți ajuta să urce, cu atît va cădea mai de sus cînd îi va suna ceasul.

— Aha, văd că ești bine dispus.

— Eu ?

— Da, fiindcă numai cînd ești bine dispus îmi spui asemenea drăgălășenii. Dar n-are importanță — continuă ducele. Eu rămîn la părerea mea : că Monsoreau ne-ar fi fost de mare folos aici.

— De ce ?

— Fiindcă are moșii prin apropiere.

— El ?

— El sau soția lui.

Bussy își mușcă buzele : prințul aducea mereu vorba despre lucruri de la care Bussy se străduise atîta să-l îndepărteze în ajun.

— Da ? Sînteți sigur ? întrebă el.

— Fără îndoială. Méridorul este la trei leghe de Angers. Cum, n-o știi dumneata, care mi l-ai adus pe bătrînul baron ?!

Bussy își dădu seama că trebuie să joace tare.

— Doamne sfinte — răspunse el — vi l-am adus pentru că s-a agățat de pulpana mea, și întrucît nu doream să-mi las jumătate din haină în mîinile lui, cum făcea sfîntul Martin, trebuia, fără doar și poate, să vi-l prezint... De altfel, protecția mea nu i-a prea fost de folos.

— Ascultă, am o idee ! zise ducele.

— Drace ! exclamă Bussy, care se temea întotdeauna de ideile prințului.

— Da, da... Monsoreau a cîștigat împotriva ta prima partidă. De astă dată însă vreau să te-ajut s-o cîștigi tu pe-a doua.

— Ce vreți să spuneți, alteță ?
— E foarte simplu ! Tu mă cunoști, Bussy ?
— Din nenorocire, monseniore.
— Crezi că sînt eu omul care să tolerez o jignire fără a o pedepsi ?
— Depinde.
Ducele zîmbi, cu un zîmbet și mai răutăcios decît prima oară, și își mușcă buzele, dînd din cap.
— Hai, monseniore, lămuriți-mă ce aveți de gînd — stărui gentilomul.
— Ei bine, marele maestru de vînătoare mi-a furat fata pe care o iubeam, ca să o ia de nevastă. La rîndul meu, vreau să-i fur nevasta, ca să mi-o fac amantă.
Bussy se căzni să zîmbească, însă, oricît de mult ar fi vrut, nu izbuti decît să se strîmbe.
— Să-i furați soția domnului de Monsoreau ? bîigui el.
— Da, și mi se pare cel mai ușor lucru cu putință. Femeia s-a întors la moșie și, după cîte mi-ai spus, își urăște grozav bărbatul. Deci, fără a mă măguli prea mult, socot că mă va prefera lui Monsoreau, mai ales dacă îi promit... ceea ce am de gînd să-i promit.
— Și ce aveți de gînd să-i promiteți, monseniore ?
— Că am s-o scap de bărbatu-său.
„Ah ! fu cît pe-aci să strige Bussy. De ce n-ați făcut asta cînd trebuia ?“ Dar avu puterea să se stăpînească.
— Veți săvîrși, într-adevăr, dumneavoastră această frumoasă faptă ?
— Ai să vezi ! Pînă atunci însă, voi face oricum o vizită la Méridor.
— Aveți curajul ?
— De ce nu ?
— Aveți curajul de a vă duce în casa bătrînului baron, pe care l-ați părăsit, după ce mie îmi făgăduiseți că...
— Am o scuză admirabilă.
— De unde dracu o s-o scoateți ?
— Ei, n-avea tu grijă. Am să-i spun așa : „N-am putut să împiedic această căsătorie, deoarece Monsoreau, care știa că sînteți unul din fruntașii Ligii și că eu sînt șeful ei, m-a amenințat că ne denunță regelui pe amîndoi“.

— Aha !... Şi scuza asta e născocită ?

— Nu chiar în întregime, mărturisesc — răspunse ducele.

— Acum pricep.

— Pricepi ? întrebă ducele, care da un înţeles greşit răspunsului primit din partea gentilomului său.

— Da.

— Îl fac să creadă că, măritîndu-şi fata, eu i-am salvat lui viaţa, care îi era ameninţată.

— Splendid ! remarcă Bussy.

— Nu-i aşa ? Ei, dar ia te uită afară, Bussy !

— De ce ?

— Uită-te, cînd îţi spun !

— Mă uit.

— Cum e vremea ?

— Sînt nevoit a mărturisi că e foarte frumoasă.

— Nici vorbă ! Dă ordin să ni se scoată caii şi hai să vedem cum o mai duce moşneagul de la Méridor.

— Îndată, monseniore !

Şi Bussy, care de vreun sfert de ceas juca rolul dintotdeauna comic al lui Mascarillo [1] aflat în încurcătură, se prefăcu întîi că iese, se duse pînă la uşă, apoi se întoarse.

— Iertaţi-mă, monseniore, dar cîţi cai să ordon să fie înşeuaţi ?

— Patru, cinci, cîţi poftești !

— Atunci, dacă îmi lăsaţi mie grija asta — spuse Bussy — eu am să ordon o sută.

— O sută ? ! exclamă prinţul, mirat. Pentru ce ?

— Pentru ca să pot fi sigur măcar de douăzeci şi cinci, în caz de atac.

Ducele tresări.

— În caz de atac ? întrebă el.

— Da, am auzit spunîndu-se — continuă Bussy — că prin partea locului sînt multe păduri ; şi n-ar fi de loc imposibil să picăm în vreo capcană.

— Vai, crezi că ar fi cu putinţă ?

— Monseniorul ştie că adevăratul curaj nu exclude prudenţa.

---

[1] Prototipul valetului mincinos şi intrigant în comediile secolului al XVII-lea şi al XVIII-lea.

Ducele căzu pe gînduri.

— Am să ordon o sută cincizeci — spori Bussy cifra.

Și pentru a doua oară el se îndreptă spre ușă.

— O clipă ! îl opri ducele.

— Ce s-a întîmplat, monseniore ?

— Ascultă, Bussy, crezi că sînt în siguranță la Angers ?

— De, orașul, deși nu-i o cetate, totuși este bine apărat...

— Da, da, bine apărat, dar s-ar putea să fie și prost apărat. Oricît de viteaz ai fi tu, tot n-ai să poți să fii în mai multe locuri deodată.

— Probabil.

— Dacă nu mă aflu în siguranță în oraș, și nu mă aflu de vreme ce Bussy se îndoiește...

— Eu n-am spus că mă îndoiesc, monseniore.

— Mă rog, mă rog. Dacă nu sînt în siguranță, trebuie să fiu cît mai neîntîrziat.

— Iată o vorbă de aur, monseniore.

— Ei bine, aș vrea să vizitez castelul și să iau măsuri de întărire a zidurilor.

— Aveți dreptate, monseniore, întărirea zidurilor, uite !

Bussy se bîlbîia ; nu era obișnuit s-o facă pe fricosul și de aceea își găsea tare greu cuvintele care exprimă prevederea.

— Și mai am o idee.

— E o dimineață rodnică, monseniore.

— Am să-i chem pe cei de la Méridor să vină ei aici.

— Monseniore, ideile dumneavoastră pe ziua de azi sînt pline de vigoare și de justețe. Sculați-vă și haidem să vizităm castelul !

Prințul își chemă slujitorii, iar Bussy profită de clipa aceea ca să iasă.

Îl găsi pe Haudouin colindînd sălile : îl căuta pe el. Își duse prietenul în cabinetul de lucru al ducelui, scrise la repezeală un bilețel, intră într-o seră, culese un buchet de trandafiri, răsuci bilețelul în jurul florilor, alergă la grajduri, puse șaua pe Roland, înmînă buchetul lui Haudouin și-l îndemnă să încalece. Apoi, însoțindu-l pînă afară din oraș, îl scoase la un fel de drumeag.

— Uite — îl povățui el — lasă-i frîul liber lui Roland și, la capătul ăstui drumeag, ai să dai peste o pădure, în pădure ai să găsești un parc, în jurul parcului vei vedea

un zid ; acolo unde Roland o să se oprească singur, vei arunca buchetul.

„Cel aşteptat nu va sosi — grăia bileţelul — deoarece a sosit cel ce nu era aşteptat, şi-i mai primejdios decît oricînd, deoarece iubeşte încă. Culege cu buzele şi cu inima, din acest petic de hîrtie, tot ceea ce ochii n-au cum să vadă."

Bussy slobozi frîul şi Roland o porni în galop spre Méridor. Gentilomul se întoarse la palatul ducal şi îl găsi pe prinţ îmbrăcat.

Cît despre Remy, pentru el fu treabă de o jumătate de oră. Dus ca norii de vînt, Remy, încrezător în cuvintele stăpînului său, străbătu livezi, cîmpii, păduri, pîraie, dealuri şi se opri lîngă un zid pe jumătate năruit, al cărui creştet acoperit de iederă părea că face una cu crengile stejarilor. Ajuns acolo, Remy se înălţă în scări, strînse ceva mai bine biletul în jurul buchetului şi, scoţînd un hm ! răsunător, îl aruncă peste coama zidului. Un strigăt uşor izbucni de cealaltă parte, ceea ce îi dovedi că solia lui îşi atinsese ţinta.

Remy nu mai avea nimic de făcut, deoarece nu i se spusese să aştepte vreun răspuns. Aşa că smuci capul calului în direcţia de unde venise : animalul, care tocmai se pregătea de păscut, se arătă foarte nemulţumit de faptul că Haudouin îl stînjeneşte în obiceiurile sale, dar Remy folosi cu prisosinţă pintenii şi cravaşa. Roland îşi înţelese greşeala şi o porni iute ca vîntul, aşa cum făcea întotdeauna. După patruzeci de minute îşi recunoştea grajdul întocmai cum recunoscuse şi crîngul, şi se duse singur la ieslea plină cu fîn şi ovăz.

Bussy vizita castelul, împreună cu prinţul. Remy îl ajunse tocmai în clipa cînd cercetau o subterană ce dădea spre o ieşire tăinuită a şanţului.

— Ei, ia spune-mi ; ce-ai văzut ? Ce-ai auzit ? Ce-ai făcut ? îşi întrebă el trimisul.

— Un zid, un strigăt, şapte leghe — răspunse Remy, cu laconismul unui fiu al Spartei, unul dintre-aceia care lăsau vulpile să le sfîşie pîntecele întru gloria desăvîrşită a legislaţiei lui Licurg.

LIX

UN STOL DE ANGEVINI

Bussy izbuti să-i dea ducelui de Anjou atît de mult de lucru cu pregătirile sale de război, încît două zile încheiate prinţul nu-şi găsi vreme să meargă la Méridor şi nici să-l cheme pe baron la Angers. Uneori, totuşi, ducele se gîndea să se ducă în vizită acolo. Dar, cît ai clipi, Bussy se şi arăta grozav de preocupat, inspecta muschetele gărzii bucată cu bucată, ordona să se pună pe cai echipamentul de război, scotea tunurile, afeturile, se agita de parcă ar fi trebuit să cucerească a cincea parte a lumii.

Văzînd acestea, Remy se apucă şi el numaidecît să-şi procure feşe, să-şi ascută bisturiile, să amestece alifii, ca şi cum ar fi fost nevoit să dea îngrijiri unei jumătăţi a neamului omenesc.

În faţa atîtor uriaşe pregătiri, ducele bătea în retragere. Se înţelege că, din timp în timp, sub pretext că inspectează fortificaţiile exterioare, Bussy sărea în spinarea lui Roland şi, în patruzeci de minute, sosea lîngă un anumit zid peste care cavalerul sărea cu atît mai uşor, cu cît de fiecare dată făcuse să se desprindă din el cîte un bolovan, astfel încît coama zidului, tot împuţinîndu-se sub greutatea lui, devenise încetul cu încetul o adevărată spărtură. Cît despre Roland, nu mai era nevoie să i se spună încotro s-o apuce : Bussy n-avea decît să lase frîul liber şi să închidă ochii.

— Iată că am mai cîştigat două zile — constata Bussy — şi ar însemna să fiu prea nenorocos dacă în următoarele două n-o să am un pic de bucurie.

Şi Bussy era îndreptăţit să se bizuie pe norocul său.

În cea de a treia zi, spre seară, pe cînd în oraş intra un nesfîrşit convoi de provizii, rezultat al unei rechiziţii cu care ducele îi năpăstuise pe bunii şi credincioşii săi angevini, pe cînd domnul de Anjou, ca să arate ce prinţ bun este, gusta din pîinea cea neagră a soldaţilor şi mușca zdravăn din scrumbia lor sărată şi din morunul uscat, la una din porţile oraşului se iscă mare zarvă. Domnul duce se informă cine stîrnea atîta gălăgie, dar nimeni nu putu să-l

lămurească. La locul cu pricina se împărțeau unui număr destul de însemnat de cetățeni, ademeniți de noutatea spectacolului neobișnuit, lovituri cu mînerul halebardei și cu patul armei. Călare pe un cal alb șiroind de spume, un om se prezentase la postul de strajă al porții dinspre Paris. Or, credincios hotărîrii lui de a nu izgoni frica din inima ducelui, Bussy reușise să fie numit comandant general peste provincia Anjou, comandant al tuturor piețelor și, în această calitate, introdusese disciplina cea mai severă, mai cu seamă la Angers — nimeni nu putea să intre sau să iasă din oraș fără parolă, fără un ordin scris sau un semn oarecare de recunoaștere. Toată această disciplină nu avea alt scop decît să-l împiedice pe duce să trimită pe cineva la Diane fără știrea lui și, de asemenea, să o împiedice pe Diane să intre în Angers fără ca el să fie de îndată înștiințat.

Aceste lucruri vor părea, poate, cam trase de păr, dar, cincizeci de ani mai tîrziu, Buckingham avea să facă nebunii și mai și pentru Ana de Austria.

Omul și calul cel alb sosiseră, după cum am spus, într-un galop turbat și se poticniseră drept la postul de strajă. Aici exista un consemn. Consemnul fusese dat santinelei ; santinela barase drumul cu halebarda, dar cavalerul nu prea se arătase speriat ; atunci santinela strigase :

— La arme !

Comandantul postului ieșise afară, așa încît fu nevoie de unele lămuriri.

— Mă numesc Antraguet — zise călărețul — și vreau să vorbesc cu ducele de Anjou.

— Habar n-avem de nici un Antraguet — răspunse comandantul — însă dacă dorești să-i vorbești ducelui de Anjou, dorința îți va fi îndeplinită, deoarece te vom aresta frumușel și te vom duce de-a dreptul în fața alteței sale.

— Să mă arestați ?! se minună cavalerul. Ian te uită la el ! Știi că ai haz ! Vrei deci să-l arestezi pe Charles de Balzac d'Entragues, baron de Cunéo și conte de Graville.

— Și totuși, chiar așa o să se întîmple — răspunse, potrivindu-și platoșa, cetățeanul în spatele căruia se înșirau douăzeci de oameni și care în fața sa nu avea decît unul singur.

— Așteptați o clipă, drăgălașilor — zise Antraguet. Nu-i

cunoașteți încă pe parizieni, nu-i așa ? Ei bine, am să vă dovedesc cu într-o mică măsură de ce sînt în stare parizienii.

— Să-l arestăm ! Să-l ducem în fața monseniorului ! începură să strige soldații înfuriați.

— Ușurel, mielușeilor din Anjou ! le strigă Antraguet. Bucuria asta o s-o am eu.

— Ce tot îndrugă ăsta ? se întrebară oamenii.

— Spune că, deocamdată, calul lui n-a făcut decît zece leghe, așa că e-n stare să vă calce sub copite pe toți dacă nu vă dați la o parte. Dați-vă la o parte sau, de nu, pe cinstea mea...

Și cum cetățenii din Angers nu aveau de loc aerul că pricep sudălmile parizianului, Antraguet trase spada și, învîrtindu-se o dată, zvîrli la pămînt cîteva din halebardele care își îndreptaseră vîrful spre el. În mai puțin de zece minute, cincisprezece sau douăzeci de halebarde fură prefăcute în cozi de mătură. Furioși, oamenii se năpustiră cu lovituri de ciomag asupra noului venit, care para în față, în spate, la dreapta și la stînga cu o dibăcie nemaipomenită și rîzînd de să se prăpădească.

— Hei, frumoasă primire ! exclamă el, răsucindu-se pe cal. O, și ce cumsecade cetățeni sînt la Angers ! Ei, fir-ar să fie de treabă, dar aici te distrezi, nu glumă ! Ce dreptate a avut prințul să prăsească Parisul și ce bine am făcut eu c-am venit după el !

Și Antraguet nu numai că para din ce în ce mai bine, dar, din timp în timp, cînd se vedea prea înghesuit, cu spada lui spaniolă sfîrteca ba pieptarul unuia, ba chivăra altuia, iar uneori, alegîndu-și bine omul, năucea cu o lovitură dată cu latul sabiei pe vreun bătăios mai neprevăzător care se repezise în luptă cu tigva ocrotită numai de o biată cipilică de lînă angevină.

Oamenii, zădărîți, izbeau cu furie, cotonogindu-se unii pe alții, apoi se retrăgeau și din nou se azvîrleau în luptă : s-ar fi zis că ies din pămînt aidoma soldaților lui Cadmus [1].

[1] Cadmus — personaj legendar, întemeietorul Tebei, în Beoția. Ajungînd în Beoția, el a ucis dragonul care îi devorase tovarășii ; la porunca zeiței Minerva, Cadmus a semănat dinții fiarei, în urma cărui fapt au început să răsară oameni înarmați. Aceștia au prins să se gîtuie între ei, cu excepția a cinci, care au fost nobilii Tebei.

Antraguet simți că începe să obosească.

— Ce mai ! zise el, constatînd că rîndurile atacatorilor se îngroșau mereu. M-am lămurit pe deplin : sînteți viteji ca niște lei, ne-am înțeles, dau scris negru pe alb. Dar vedeți și voi că nu v-au rămas decît cozile halebardelor și că nu știți să vă încărcați muschetele. Eram hotărît să intru în oraș, numai că nu știam că e apărat de o armată de Cezari. Am renunțat să vă înving : adio, bună seara, am plecat ! Să-i spuneți prințului că venisem de la Paris anume ca să-l văd.

Totuși, comandantul izbutise, în sfîrșit, să-și aprindă fitilul muschetei, însă în clipa în care își sprijinise patul armei de umăr, Antraguet îi arse peste degete, cu mlădioasa lui nuia de trestie, cîteva lovituri atît de usturătoare, încît omul dădu drumul armei și începu să sară cînd pe un picior, cînd pe celălalt.

— Ucideți-l ! Ucideți-l ! răcniră cetățenii stîlciți în bătaie și peste măsură de scoși din fire. Nu-l lăsați să fugă ! Să nu ne scape !

— Ei, poftim ! exclamă Antraguet. Adineauri nu mă lăsați să intru, iar acum nu-mi dați voie să plec ! Băgați de seamă ! Să știți că întorc foaia : în loc să dau cu latul spadei, încep să înțep cu vîrful, în loc să dobor halebarde, voi secera mîini. Ia să vedem acum, mielușeilor din Anjou, mă lăsați ori nu să plec ?

— Nu, nu ! A obosit ! Să-l doborîm ! Omoriți-l ! Omoriți-l !

— O, strașnic ! Atunci o luăm în serios, da ?

— Da ! Da !

— Bine ! Feriți-vă degetele, că încep să retez mîini !

N-apucă să-și termine amenințarea, că se și pregăti să și-o ducă la îndeplinire, cînd, deodată, în zare, se ivi un al doilea călăreț gonind cu aceeași iuțeală ; acesta ajunse în plin galop la barieră și căzu ca un trăsnet în mijlocul încăierării, care încetul cu încetul se schimba într-o adevărată bătălie.

— Antraguet ! strigă noul venit. Hei, Antraguet ! Ce dracu faci aici între cetățenii ăștia ?

— Livarot ! exclamă Antraguet, întorcînd capul. Ah, la naiba, ai picat de minune. Dă-mi o mînă de ajutor !

— Am știut eu c-o să te-ajung. Acum patru ceasuri am aflat veşti despre tine, şi de atunci alerg pe urmele tale. Dar unde naiba te-ai vîrît ? Doamne iartă-mă, păi ăştia or să te masacreze.

— Da, da, ăştia-s prietenii noştri din Anjou şi nu vor să mă lase să intru, dar nici să ies.

— Domnilor — strigă Livarot, scoţîndu-şi pălăria — vreţi să fiţi atît de buni şi să vă daţi la o parte, fie în dreapta, fie în stînga, ca să ne lăsaţi să trecem ?

— Îşi bat joc de noi ! urlară cetăţenii. Pe ei ! Să-i strivim ! Să-i ucidem !

— Aha, ian te uită cum sînt oamenii pe la Angers ! zise Livarot, punîndu-şi cu o mînă pălăria pe cap, iar cu cealaltă trăgîndu-şi spada din teacă.

— Da, aşa sînt dumnealor — răspunse Antraguet — şi din nenorocire-s mulţi.

— Ei, în trei o scoatem noi la capăt !

— Da, în trei, dacă am fi trei, însă sîntem numai noi doi.

— Iată că soseşte şi Ribeirac !

— Cum, şi el ?

— L-auzi ?

— Îl şi văd. Hei, Ribeirac ! Hei, aici, aici !

Într-adevăr, în aceeaşi clipă, Ribeirac, după cît se părea nu mai puţin grăbit decît prietenii săi, îşi făcea intrarea în Angers într-un chip cu totul asemănător cu al celorlalţi doi.

— Aha, pe aici e rost de bătaie — zise el. Iată un bun prilej pentru mine ! Bună ziua, Antraguet ! Bună ziua, Livarot !

— Pe ei ! răspunse Antraguet.

Destul de năuciţi, soldaţii priveau la călăreţul sosit în ajutorul celor doi prieteni, care, din atacaţi, se pregăteau să devină atacanţi.

— Măi, drăcie ! Aştia sînt un regiment — rosti comandantul străjii către oamenii săi. Domnilor, mi se pare că ordinul nostru de bătălie e putred pe undeva, aşa că vă propun să facem stînga-mprejur.

Cu iscusinţa care îi caracterizează în executarea comenzilor militare, cetăţenii se întoarseră pe dată la dreapta.

Aceasta, din pricină că, în afară de comandant, care îi îndemna în chip firesc la prudență, îi vedeau pe cei trei cavaleri așezîndu-se în ordine de bătaie, cu o marțială stăpînire de sine, ceea ce le da fiori chiar și celor mai curajoși.

— Asta e doar avangarda lor ! strigau cetățenii, vrînd astfel să găsească un pretext mai puțin rușinos de fugă. Alarmă ! Alarmă !

— Foc ! răcneau alții. Foc !

— Inamicul ! Inamicul ! zbierau cei mai mulți.

— Sîntem tați de familie. Datoria noastră e să ne păstrăm viața pentru soțiile și pentru copiii noștri. Fiecare să-și scape pielea cum o putea !

Din pricina acestor strigăte amestecate, încîlcite, toate însă — după cum se vede — avînd același scop, un tumult îngrozitor învălui întreaga uliță, iar loviturile de ciomag prinseră să cadă ca grindina asupra curioșilor, al căror cerc strîns îi împiedica pe fricoși s-o ia la sănătoasa.

Zgomotul încăierării ajunsese pînă în piața castelului, unde — cum am mai spus — prințul gusta din pîinea cea neagră, din scrumbiile sărate și din morunul uscat al partizanilor săi.

Bussy și prințul întrebară ce se petrece : li se aduse la cunoștință că toată hărmălaia era iscată de trei oameni sau mai bine zis trei diavoli cu chip de om, care soseau de la Paris.

— Trei oameni ! zise prințul. Du-te, Bussy, du-te și vezi despre ce este vorba.

— Trei oameni ? repetă Bussy. Veniți cu mine, monseniore !

Și o porniră amîndoi : Bussy în frunte, iar prințul urmîndu-l prudent, însoțit de vreo douăzeci de călăreți. Ei sosiră tocmai cînd cetățenii se apucaseră să execute manevra mai sus pomenită, spre marea pagubă a umerilor și a scăfîrliilor celor curioși.

Bussy se ridică în scări și, aruncînd o privire de vultur pînă-n mijlocul cîmpului de bătaie, îl recunoscu pe Livarot după fața sa prelungă.

— Pe viața mea ! strigă el către prinț, cu o voce răsunătoare. Veniți mai repede, monseniore, știți cine ne asediază ? Sînt prietenii noștri de la Paris !

— Ba de loc — răspunse Livarot, cu un glas ce acoperea zarva luptei — prietenii din Anjou sînt cei care vor să ne sfîșie pe noi.

— Jos armele ! strigă ducele. Jos armele, nătăfleților ! Sînt prietenii noștri !

— Prieteni ! urlară cetățenii, plini de vînătăi, de zgîrieturi și abia trăgîndu-și sufletul. Păi dacă-s prieteni, trebuia să li se dea parola. De un ceas îi tratăm ca pe niște păgîni, iar ei ne tratează ca pe niște turci.

Și operația de retragere începută mai înainte fu dusă la bun sfîrșit.

Livarot, Antraguet și Ribeirac înaintară triumfători în spațiul lăsat liber de cetățenii care se retrăseseră, și tustrei se grăbiră să sărute mîna alteței sale ; apoi, pe rînd, se aruncară în brațele lui Bussy.

— Se pare că e vorba de un stol de angevini pe care noi l-am luat drept un stol de vulturi — rosti filozofic comandantul.

— Monseniore — șopti Bussy la urechea ducelui — numărați-vă soldații, vă rog.

— De ce ?

— Numărați-i, monseniore ! Nu chiar așa, unul cîte unul, dar măcar în mare.

— Sînt cel puțin o sută cincizeci.

— Cel puțin.

— Ei, da, și ce vrei să spui ?

— Vreau să spun că nu aveți niște soldați prea grozavi dacă i-au putut bate doar trei oameni.

— Ai dreptate — recunoscu ducele. Ei, și mai departe ?

— Mai departe ? Încercați dumneavoastră să ieșiți din oraș cu asemenea viteji.

— Da — zise ducele — numai că am să ies cu ajutorul celor trei oameni care i-au bătut.

„Poftim ! se înciudă Bussy în sinea lui. La una ca asta nu m-am gîndit. Cînd e vorba de logică, trăiască fricoșii !"

LX

ROLAND

Mulțumită întăririlor sosite, domnul duce de Anjou putu să înceapă o nesfîrșită serie de recunoașteri prin împrejurimi. Întovărășit de prietenii săi picați la țanc, el umbla într-o ținută de război, de care cetățenii din Angers se arătau cum nu se poate mai mîndri, deși comparația dintre acești gentilomi călări pe cai superbi și cu echipamente strălucitoare și miliția orășenească, în armuri ruginite și umblînd pe cai cu hamurile rupte, nu era chiar în avantajul acesteia din urmă.

La început cercetară meterezele și zidurile, apoi grădinile din vecinătatea zidurilor, apoi cîmpia megieșă cu grădinile, în sfîrșit, castelele risipite în largul cîmpiei, și trecînd prin vecinătatea pădurilor sau prin mijlocul lor, ducele, pe care aceste păduri îl înspăimîntaseră de nenumărate ori sau, mai bine zis, cu care Bussy îl înspăimîntase adesea, privea cu vădită aroganță spre desișuri.

Gentilomii angevini soseau cu buzunarele doldora de bani. La curtea ducelui de Anjou ei găseau o libertate pe care nici pe departe nu o întîlniseră la curtea lui Henric al III-lea ; prin urmare, era cît se poate de firesc să se țină de petreceri, într-un oraș foarte înclinat, cum se cuvine să fie orice capitală, să golească pungile oaspeților săi.

Nu trecuseră nici trei zile, că Antraguet, Ribeirac și Livarot intraseră în legături strînse cu aristocrații angevini, mari admiratori ai modei și ai manierelor pariziene.

Se înțelege de la sine că vrednicii noștri seniori erau însurați și aveau neveste tinere și frumoase. Așa că ducele de Anjou nu poruncise chiar de florile mărului sau doar fiindcă avea el chef atîtea frumoase cavalcade prin mijlocul orașului, cum poate ar fi fost înclinați să creadă cei ce-l cunoșteau cît e de egoist. Nu ! Plimbările acestea erau organizate pentru plăcerea gentilomilor parizieni care îl urmaseră aici, a seniorilor angevini și, îndeosebi, pentru plăcerea doamnelor din Angers.

Mai întîi, Dumnezeu trebuia să se bucure de toate astea, deoarece cauza Ligii era cauza lui Dumnezeu. Pe urmă, cu

siguranță că regele turba de mînie. În sfîrșit, doamnele erau fericite. Astfel, marea trinitate a acelei epoci era ideal reprezentată : Dumnezeu, regele, doamnele.

Bucuria atinse culmea în ziua cînd fiecare văzu sosind, într-o minunată rînduială, douăzeci și doi de cai de călărie, treizeci de cai de tracțiune și, la urmă, patruzeci de catîri care, împreună cu litierele, carele și furgoanele formau echipajele domnului duce de Anjou. Ca prin minune, toate acestea soseau de la Tours, în schimbul neînsemnatei sume de cincizeci de mii de scuzi, pe care domnul duce de Anjou o hărăzise acestui scop.

Trebuie să spunem că armăsarii, ce-i drept, erau înșeuați, dar șeile lor încă nu fuseseră plătite șelarilor ; de asemenea, trebuie spus că toate sipetele aveau broaște minunate, care se încuiau cu cheia, dar că pe dinăuntru erau goale. Și trebuie adăugat că amănuntul din urmă este cu totul spre lauda prințului, deoarece el ar fi putut să le umple, mulțumită birurilor de tot soiul. Dar nu era în firea lui să ia : lui îi plăcea mai mult să sustragă.

Lăsînd însă la o parte toate acestea, intrarea alaiului făcu în Angers o impresie nemaipomenită.

Caii fură duși în grajduri, furgoanele și căruțele adăpostite în magazii. Oamenii cei mai de încredere ai prințului luară în primire lăzile de care am pomenit ; era nevoie de mîini foarte sigure spre a li se încredința comorile pe care ele nu le conțineau. În sfîrșit, porțile palatului se închiseră în nasul unei mulțimi curioase, care, datorită acestor măsuri de prevedere, rămase încredințată că prințul aduce în oraș bănet în valoare de două milioane, în vreme ce, dimpotrivă, se pregătea scoaterea din oraș a unei sume aproape egală cu cifra pomenită, sumă pe care o așteptau lăzile cele goale.

Din ziua aceea, reputația de om bogat a domnului duce de Anjou fu pe deplin stabilită și întregul ținut rămase convins, după spectacolul desfășurat sub ochii săi, că prințul era îndeajuns de bogat spre a putea să poarte război, dacă ar fi fost nevoie, chiar și împotriva Europei întregi.

Această convingere urma să-i ajute pe burghezi să îndure cu răbdare noile biruri pe care ducele, ajutat de povețele prietenilor săi, avea de gînd să le stoarcă de la angevini. De altfel, angevinii mai-mai că îndeplineau dorințele

ducelui înainte chiar ca el să le rostească. Nimeni nu regretă niciodată banii dați ori împrumutați bogătașilor. Regele Navarei, cu faima lui de sărăcie lucie, n-ar fi izbutit să obțină nici pe sfert din ceea ce obținuse ducele de Anjou, mulțumită reputației sale de om avut.

Dar să ne întoarcem la domnul duce. Vrednicul prinț trăia ca un patriarh, bucurîndu-se de toate darurile pămîntului, și toată lumea știe că în regiunea Anjou pămîntul este foarte mănos.

Drumurile mișunau de călăreți care zoreau spre Angers, ca să depună jurămînt de credință în fața ducelui sau să-i ofere serviciile lor. La rîndul său, domnul de Anjou pornea adeseori în recunoaștere în afara orașului, totdeauna cu gîndul de a descoperi o comoară oarecare.

Bussy izbutise ca nici una din aceste recunoașteri să nu ajungă pînă la castelul locuit de Diane. Căci Bussy își rezerva numai sieși această comoară, prădînd în felul său colțișorul acela de provincie, care, după ce se apărase în chip demn de toată lauda, capitulase, în sfîrșit, fără condiții.

Dar iată că în timp ce domnul de Anjou făcea recunoașteri și Bussy jefuia ce avea de jefuit, domnul de Monsoreau, călare pe calul său de vînătoare, sosea la porțile orașului Angers. Să fi fost patru după-amiază; pentru a ajunge la ceasul acela, domnul de Monsoreau străbătuse optsprezece leghe pe zi, așa încît pintenii săi se înroșiseră, iar calul, alb de spume, era pe jumătate mort...

Se dusese vremea cînd celor sosiți de aiurea li se făceau greutăți înainte de a li se îngădui să intre pe porțile orașului. La Angers, oamenii erau acum atît de mîndri, de siguri de ei, că ar fi lăsat să intre, fără să se sinchisească, și un batalion de elvețieni, chiar dacă batalionul ar fi fost comandat de însuși viteazul Crillon în carne și oase.

Domnul de Monsoreau, care nu era Crillon, intră de-a dreptul, spunînd doar atît:

— La palatul monseniorului duce de Anjou!

Și nici nu stătu să asculte răspunsul străjerilor, care strigau ceva în urma lui.

Calul său părea că nu se mai ține pe picioare decît printr-o minune, grație iuțelii cu care alerga: bietul animal gonea în neștire, astfel încît oricine l-ar fi privit putea să

parieze că în clipa cînd se va opri, o să se prăbuşească. Bidiviul se opri la palat. Domnul de Monsoreau era un călăreţ cu totul neobişnuit, calul era de rasa cea mai bună : şi cal, şi călăreţ rămaseră în picioare.

— Domnul duce unde e ? întrebă marele maestru de vînătoare.

— Monseniorul a plecat într-o recunoaştere — îi răspunse santinela.

— Încotro ? se interesă domnul de Monsoreau.

— Într-acolo — răspunse soldatul, întinzînd mîna spre unul din cele patru puncte cardinale.

— Ei, drăcie ! se necăji Monsoreau. Ceea ce am să-i spun ducelui nu suferă nici o întîrziere. Ce-i de făcut ?

— Mai întîi, puneţi cal a fostru la grajd — zise santinela (un mercenar recrutat de prin Alsacia) — căci dacă nu sprijin la el de zid, cade.

— Sfatul e bun, cu toate că-i dat într-o limbă atît de stîlcită — recunoscu Monsoreau. Unde-s grajdurile, flăcăule ?

— Colo !

În acel moment, un om se apropie de gentilomul nou sosit şi îşi declină calitatea. Era majordomul. Domnul de Monsoreau răspunse la rîndul său, rostindu-şi numele, prenumele şi titlurile. Majordomul salută cu profund respect : numele marelui maestru de vînătoare era de multă vreme cunoscut prin partea locului.

— Domnule, binevoiţi să intraţi şi să vă odihniţi puţin — îl pofti el. Monseniorul a plecat abia de zece minute şi nu se va întoarce înainte de opt seara.

— Opt seara ! se frămîntă Monsoreau, muşcîndu-şi mustaţa. Asta ar însemna să pierdem prea multă vreme. Am adus o ştire foarte importantă, pe care niciodată alteţa sa n-o va afla prea devreme. N-aveţi pe aici un cal şi o călăuză ?

— Un cal ? Avem zece, domnule — răspunse majordomul. Cît despre călăuză, asta e altceva, deoarece monseniorul n-a spus încotro se duce, aşa că numai întrebînd ici şi colo veţi şti mai mult decît oricine de aici. De altfel, n-aş vrea să reduc numărul oamenilor de la castel. E una din cele mai categorice recomandaţii primite din partea alteţei sale.

— Aha! făcu marele maestru de vînătoare. Nu prea sîntem în siguranță pe aici.

— Vai, domnule, cum să nu fim în siguranță alături de oameni ca domnii Bussy, Livarot, Ribeirac, Antraguet, fără să-l punem la socoteală pe invincibilul nostru prinț, domnul duce de Anjou? Înțelegeți însă că...

— Da, înțeleg că atunci cînd domnii aceștia nu sînt aici, nu mai e chiar atîta siguranță.

— Chiar așa, domnule.

— Bine, am să iau un cal odihnit din grajd și am să încerc, întrebînd pe drum, să-l ajung din urmă pe duce.

— Mai mult decît sigur, domnule, că în felul acesta îl veți găsi negreșit pe monsenior.

— N-au plecat în galop?

— Nu, domnule, la pas.

— E-n regulă, ne-am înțeles: arată-mi calul pe care-l pot lua.

— Poftiți la grajd și alegeți-vi-l pe cel pe care-l doriți: toți sînt ai monseniorului.

— Foarte bine!

Monsoreau intră în grajd. Zece sau doisprezece cai, cum nu se poate mai frumoși și mai odihniți, mîncau pe săturate din ieslele pline de grăunțe și cu fînul cel mai proaspăt din Anjou.

— Iată, domnule, alegeți! zise majordomul.

Monsoreau aruncă o privire de cunoscător asupra patrupezilor înșirați dinaintea ieslelor.

— Îl iau pe acesta — hotărî el. Poruncește să fie înșeuat.

— Îl luați pe Roland?

— Roland îl cheamă?

— Da. E calul favorit al alteței sale; îl încalecă în fiecare zi. I l-a dăruit domnul de Bussy, și cu siguranță că nici n-ar fi fost în grajd acum dacă alteța sa n-ar încerca astăzi niște cai recent sosiți de la Tours.

— Atunci înseamnă că știu să aleg.

Un rîndaș se apropie.

— Pune șaua pe Roland — îi porunci majordomul.

Cît despre calul contelui, el intrase singur în grajd și se tolănise pe paie, fără să mai aștepte măcar să i se scoată frîul.

În cîteva clipe, Roland fu înşeuat. Domnul de Monsoreau sări cu uşurinţă în spinarea animalului şi întrebă încă o dată încotro se îndreptase alaiul princiar.

— A ieşit pe poarta asta şi a luat-o pe strada pe care o vedeţi — îl lămuri majordomul, arătîndu-i aceeaşi direcţie ca şi santinela.

— Pe legea mea — băgă de seamă Monsoreau, slobozind frîul şi văzînd că armăsarul se îndreaptă singur în partea aceea — s-ar zice că Roland cunoaşte drumul pe care a pornit prinţul.

— A, să n-aveţi nici o grijă — îl asigură majordomul. I-am auzit pe domnul de Bussy şi pe medicul său, domnul Remy, spunînd că nu există animal mai inteligent decît calul ăsta : de îndată ce va adulmeca urma tovarăşilor săi, îi va şi ajunge. Ia priviţi numai ce picioare frumoase are, i le-ar pizmui şi un cerb !

Monsoreau se aplecă într-o parte.

— E superb ! rosti el, admirativ.

Pe scurt, calul porni fără a mai aştepta vreun îndemn şi ieşi hotărît din oraş ; ba chiar, înainte de a ajunge la poartă, o luă pe altă uliţă spre a scurta drumul care se bifurca — ocolit la dreapta şi în linie dreaptă la stînga.

În timp ce dădea această dovadă de inteligenţă, calul scutura din cap, vrînd să scape de frîul ce-i ţinea botul strîns ; el părea să spună călăreţului că orice încercare de constrîngere este de prisos şi, pe măsură ce se apropia de poarta oraşului, iuţea pasul.

— Ce-i drept, merită toate laudele — murmură Monsoreau. Hai, Roland, de vreme ce cunoşti aşa de bine drumul, aşterne-te la drum !

Şi lăsă frîul slobod să se legene pe grumazul calului. Odată ajuns la şoseaua dinafara oraşului, Roland şovăi o clipă pentru a se hotărî dacă s-o ia la dreapta ori la stînga. O luă la stînga. Tocmai atunci trecea pe acolo un ţăran.

— Hei, omule ! N-ai văzut un pîlc de călăreţi ? întrebă Monsoreau.

— Ba i-am văzut, domnule — răspunse ţăranul — i-am întîlnit ceva mai departe, în vale.

Țăranul întîlnise alaiul chiar în partea încotro o luase Roland.

— Hai, Roland, hai ! zise marele maestru, renunțînd cu totul să mai aibă grijă de frîu.

Animalul o porni în trap, astfel că puteau străbate lesne trei sau patru leghe pe oră. Cîtva timp, Roland merse de-a lungul șoselei, apoi deodată coti la dreapta, pe un drumeag înflorit care tăia cîmpia de-a curmezișul. Monsoreau se întrebă o clipă dacă n-ar trebui să-l oprească, însă Roland părea să-și cunoască drumul așa de bine, că în cele din urmă călărețul se lăsă în voia lui.

Pe măsură ce înainta, calul se însufleța văzînd cu ochii. El trecu de la trap la galop și, în mai puțin de un sfert de oră, orașul dispăru din fața călărețului. La rîndul său, pe măsură ce înainta, călărețul părea să recunoască și el locurile.

— Măi, măi ! exclamă contele pe cînd intrau în pădure. S-ar spune că mergem spre Méridor. Nu cumva alteța sa s-o fi îndreptat spre castel ?

La gîndul acesta, care nu-i venea în minte pentru prima oară, fruntea marelui maestru se mohorî.

— Ia te uită ! murmură el. Și eu care m-am grăbit să-l văd mai întîi pe duce, amînînd pe mîine revederea cu soția mea ! Ce-ar fi să am norocul să-i întîlnesc pe amîndoi deodată ?

Un zîmbet înfricoșător flutură pe buzele sale.

Calul alerga mereu, ținînd-o într-una spre dreapta, cu o îndîrjire care dovedea cea mai hotărîtă, cea mai sigură țintă.

„O, pe viața mea — își zise Monsoreau — cred că nu sînt prea departe de parcul de la Méridor !"

În acea clipă, calul începu să necheze. Numaidecît un alt nechezat îi răspunse din adîncul frunzișurilor.

— Aha ! exclamă marele maestru. După cît se pare, Roland și-a găsit tovarășii.

Calul începu să gonească și mai repede, zburînd ca vîntul pe sub boltele înalte ale copacilor. Deodată, Monsoreau zări un zid și un cal legat lîngă zid. Calul necheză și Monsoreau își dădu seama că tot el nechezase și prima oară.

— E cineva aici ! murmură Monsoreau, pălind.

CE ȘTIRE ADUCEA DOMNUL CONTE DE MONSOREAU

Domnul de Monsoreau mergea din surpriză în surpriză i zidul Méridorului, ieșit în calea sa ca prin minune, calul acesta atîta de bucuros la apariția lui Roland, de parcă amîndoi bidiviii ar fi fost vechi cunoștințe — toate aceste lucruri aveau darul de a-l pune pe gînduri chiar și pe omul cel mai puțin bănuitor.

Apropiindu-se, și e ușor de ghicit cît de repede se apropia, domnul de Monsoreau observă că în locul acela zidul începuse să se ruineze, să se macine : părea o adevărată scară, amenințînd să devină curînd o spărtură ; ai-fi zis că picioarele cuiva săpaseră un fel de trepte în piatră, iar mlădițele de curînd smulse atîrnau jalnic de crengile rănite. Contele îmbrățișă totul dintr-o singură privire, apoi trecu la amănunte.

Calul găsit acolo merita întîietate, și el se bucură de atenția contelui. Indiscretul animal purta o șa împodobită cu valtrap brodat în fir de argint. Într-un colț al valtrapului se vedea cusut un dublu *F* înlănțuit de un dublu *A*. Fără îndoială avea de-a face cu un cal din grajdurile prințului, deoarece inițialele însemnau François d'Anjou.

În fața unei atare constatări, bănuielile contelui se preschimbară într-o adevărată neliniște. Așadar, ducele venise pe aici : și el venea ades de vreme ce, în afară de calul legat, mai exista încă unul — Roland — care cunoștea drumul.

Monsoreau trase concluzia că, din moment ce hazardul îi scosese în cale această urmă, trebuia să meargă pe ea pînă la capăt — ceea ce făcea parte din obiceiurile lui de mare vînător și de soț gelos. Dar atîta timp cît rămînea dincoace de zid, era limpede că n-o să poată vedea nimic. Prin urmare, își legă calul în preajma celuilalt cal și, plin de îndrăzneală, începu să se cațăre, încercare cît se poate de lesnicioasă, deoarece un picior nimerea cu ușurință urma celuilalt picior, mîna găsea gata însemnate locurile unde trebuia să se sprijine, îndoirea brațului era ca și de-

scnată pe pietrele ce alcătuiau creasta zidului, iar ramurile unui stejar care, în locul acela, împiedicau vederea și stinghereau mișcările fuseseră cu grijă retezate cu un cuțit de vînătoare.

Atîtea strădanii fură încununate de un succes deplin. Domnul de Monsoreau nici nu apucase să se tupileze ca lumea la postul său de pîndă, cînd zări la rădăcinile unui copac o pelerină albastră și o manta de catifea neagră. Pelerina era, fără îndoială, a unei femei, iar mantaua cea neagră a unui bărbat. De altminteri, nici nu era nevoie de cercetări îndelungate: bărbatul și femeia se plimbau la vreo cincizeci de pași mai încolo, ținîndu-se strîns de braț, cu spatele întors către zid și, de altfel, ascunși vederii, datorită frunzișului.

Din nefericire pentru domnul de Monsoreau — zidul nefiind încă obișnuit cu firea repezită a contelui — un pietroi se desprinse din creasta zidului și se rostogoli, frîngînd în cale crengile stejarului și căzînd în iarbă cu un bubuit răsunător.

La auzul zgomotului, se pare că cele două făpturi ale căror chipuri îi erau ascunse domnului de Monsoreau din pricina frunzișului se întoarseră și îl zăriră, deoarece un strigăt de femeie, ascuțit și plin de tîlc, sfîșie văzduhul, apoi un foșnet prin tufișuri îi dădu de înțeles contelui că perechea fuge cum fug două căprioare speriate.

Auzind strigătul femeii, Monsoreau își simți fruntea năpădită de sudoarea spaimei. Recunoscu vocea Dianei. Atunci, nemaiputîndu-și stăpîni furia care îl cuprinsese, sări de pe zid și, cu spada în mînă, începu să sfîrtece tufișurile în urmărirea fugarilor.

Dar totul pierise fără urmă, nimic nu mai tulbura liniștea parcului; nici o umbră pe alei, nici un semn pe cărări, nici un freamăt prin frunziș, numai cîntecul privighetorilor și al pitulicilor, care, obișnuite să-i vadă pe cei doi îndrăgostiți, nu se speriaseră de fuga lor.

Ce poți face în mijlocul singurătății? Ce hotărîre să iei? Încotro să alergi? Parcul era mare: urmărindu-i pe cei pe care îi căutai, se putea prea bine să dai peste cei pe care nu-i căutai.

Domnul de Monsoreau socoti că descoperirea pe care o făcuse ajungea deocamdată; de altfel, se simțea cuprins

de o furie prea oarbă, ca să mai fie în stare să acționeze cu prudența necesară față de un rival atît de temut cum era ducele de Anjou ; căci nu se îndoia cîtuși de puțin că rivalul său e prințul. Apoi, chiar dacă din întîmplare n-ar fi fost el, față de prinț avea de îndeplinit o misiune grabnică. Și, la urma urmei, îndată ce se va afla în prezența acestuia, își va da cu mult mai bine seama ce trebuie să creadă despre vinovăția sau nevinovăția stăpînului său.

În sfîrșit, îi veni o idee minunată : să sară zidul prin același loc și să ia cu sine calul musafirului nedorit pe care-l descoperise în parc. Gîndul acesta de răzbunare îi dădu noi puteri : o rupse la fugă și ajunse gîfîind și lac de nădușeală lîngă zid. Agățîndu-se de crengi, izbuti să se cațere pe creastă, apoi sări de partea cealaltă ; dar de partea cealaltă nici urmă de cal sau, mai bine zis, nici urmă de cai.

Gîndul ce-i încolțise în minte fusese atît de strașnic, încît, înainte de a-i veni lui în cap, îi venise dușmanului său, care trecuse la înfăptuirea lui ceva mai repede.

Copleșit, domnul de Monsoreau scoase un răcnet ca de fiară, amenințînd cu pumnul pe acest diavol împielițat, care, fără îndoială, din umbra adîncă a pădurii rîdea de el. Însă cum voința lui nu se lăsa lesne înfrîntă, contele reacționă numaidecît împotriva împrejurărilor potrivnice ce se succedau vertiginos, părînd hotărîte a-l doborî. El se orientă cît ai clipi și, adunîndu-și toate puterile, în ciuda nopții care cobora repede, o porni spre Angers pe jos, pe un drumeag cunoscut din copilărie.

După două ore și jumătate, mort de sete, de căldură și de oboseală, sosi la porțile orașului ; dar frămîntarea minții dăduse noi puteri trupului, astfel că marele maestru era același bărbat aspru și plin de voință ca întotdeauna. De altfel, își făcuse un plan, și lucrul acesta îl susținea : o să iscodească santinela sau, mai degrabă, o să iscodească toate santinelele. Va merge din poartă în poartă și, pînă la urmă, tot o să afle pe unde a intrat un călăreț cu doi cai ; își va goli punga, va făgădui aur și astfel va izbuti să cunoască semnalmentele omului. Oh, și atunci, oricine ar fi el, mai devreme sau mai tîrziu i-o va plăti.

Întrebă deci santinela, însă ostașul abia intrase în post și nu știa nimic. Se duse la corpul de gardă și se informă

acolo. Soldatul care tocmai fusese schimbat văzuse cu vreo două ceasuri mai înainte un cal care se întorcea fără stăpîn și care luase singur drumul palatului. Se gîndise că, pesemne, călărețului i se întîmplase vreun accident și că agerul animal se întorcea singur acasă.

Monsoreau își dădu cu pumnii în cap : mai mult ca sigur că n-o să afle nimic.

Într-un tîrziu se îndreptă spre palatul ducal. Acolo, petrecere mare, veselie în toi, zarvă nemaipomenită : ferestrele străluceau ca niște sori, iar bucătăriile sclipeau ca niște cuptoare încinse, trimițînd prin ferestruile lor aroma de vînat gătit și de mirodenii, în stare a face stomacul să uite că e vecinul inimii.

Dar porțile erau închise și iată că pentru conte se ivi o nouă neplăcere : să le înduplece să se deschidă.

Monsoreau chemă portarul și își rosti numele, numai că portarul nu vru să-l recunoască.

— La plecare erați drept și acum sînteți încovoiat.

— De oboseală.

— Erați palid și acum sînteți roșu.

— De căldură.

— Erați călare și acum veniți pe jos.

— Păi să vezi : calul meu s-a speriat și a început să zvîrle din copite pînă m-a aruncat jos din șa ; pe urmă s-a întors singur acasă. Nu l-ai văzut cumva ?

— Aha, ba l-am văzut — zise omul.

— În orice caz, du-te și-l cheamă pe majordom.

Portarul, încîntat să scape de orice răspundere, trimise după majordom. Acesta sosi și îl recunoscu imediat pe Monsoreau.

— Doamne sfinte ! Dar de unde veniți ? Și în ce hal sînteți ! exclamă el.

Monsoreau repetă povestea pe care o îndrugase și portarului.

— Vă mărturisesc că am fost foarte neliniștiți cînd am văzut calul intrînd fără călăreț, și mai ales monseniorul, pe care îl anunțasem de sosirea dumneavoastră — zise majordomul.

— A, monseniorul s-a arătat neliniștit ?

— Foarte.

— Și ce-a spus ?

— Să vă conducem la alteța sa de îndată ce veți sosi.

— Bine. Așteaptă doar o clipă, să mă reped pînă la grajd, să văd dacă nu i s-a întîmplat ceva calului alteței sale.

Monsoreau dădu fuga la grajd și recunoscu, exact la locul de unde-l luase, pe Roland, agerul animal, mîncînd ca orice cal care simte nevoia să-și refacă forțele cheltuite. Apoi, fără a se mai îngriji să-și schimbe hainele, deoarece Monsoreau socotea că importanța știrii aduse de el precumpănea asupra etichetei, se îndreptă spre sala ospățului.

Toți gentilomii prințului și chiar alteța sa, stînd în jurul unei mese splendid împodobite și minunat luminate, începuseră să se înfrupte cu pateuri de fazan, cu fripturi proaspete de mistreț și cu gustări foarte piperate, pe care le stropeau cu vin negru de Cahors, strașnic și catifelat, sau cu vin de Anjou, dulce, spumos și înșelător, ai cărui aburi înfierbîntă mintea mai înainte ca topazele prefirate de el în pahar să se fi topit cu desăvîrșie.

— Iată, întreaga curte este aici, nu mai găsești nici un loc liber ca și în pivnița alteței voastre — spunea Antraguet, trandafiriu la față ca o față mare și beat ca un bătrîn soldățoi.

— Ba de loc, ba de loc — strigă Ribeirac — ne lipsește un mare maestru de vînătoare. Și zău că e rușinos să ne îndopăm cu cina alteței sale, în loc să ne-o procurăm noi înșine.

— Și eu sînt pentru un mare maestru de vînătoare ! sări Livarot. Nu contează cine, fie chiar și domnul de Monsoreau.

Ducele zîmbi : în afară de el, nimeni nu știa de sosirea contelui.

Dar abia sfîrși Livarot fraza și prințul zîmbetul, că ușa se deschise și intră domnul de Monsoreau.

Zărindu-l, ducele scoase o exclamație care păru cu atît mai zgomotoasă, cu cît răsună în mijlocul tăcerii generale.

— Ei bine, iată-l ! zise prințul. Vedeți, domnilor, că pronia ne ocrotește de vreme ce ne trimite de îndată ceea ce dorim !

Destul de încurcat din pricina siguranței cu care vorbea prințul, lucru neobișnuit la alteța sa în asemenea împrejurări, Monsoreau salută cam stînjenit și întoarse capul, orbit întocmai ca o bufniță care e dusă dintr-o dată de la întuneric la lumina soarelui.

— Ia loc și cinează cu noi ! îl pofti ducele, arătîndu-i un loc în fața sa.

— Monseniore — răspunse Monsoreau — mi-e tare sete, mi-e tare foame și sînt foarte obosit, dar nu voi bea, nu voi mînca și nu mă voi așeza decît după ce voi fi încredințat alteței voastre o știre de cea mai mare însemnătate.

— Sosești de la Paris, nu-i așa ?

— Cît am putut de repede, monseniore.

— Te ascult — zise ducele.

Monsoreau se apropie de François și, cu zîmbetul pe buze, dar cu inima clocotind de ură, îi șopti :

— Monseniore, regina-mamă se îndreaptă în cea mai mare grabă spre Angers, ca s-o viziteze pe alteța voastră.

Pe chipul ducelui, asupra căruia toți cei de față își aținteră privirile, se citi o neașteptată bucurie.

— Bine, îți mulțumesc — răspunse el. Domnule de Monsoreau, ești și astăzi, ca întotdeauna, un slujitor credincios. Să ne continuăm cina, domnilor !

Și își trase din nou lîngă masă fotoliul, pe care îl depărtase o clipă spre a da ascultare domnului de Monsoreau.

Ospățul reîncepu. Marele maestru de vînătoare, așezat între Livarot și Ribeirac, nici nu apucă bine să guste din plăcerea de a sta într-un jilț moale sau din plăcerea de a se afla în fața unei mese îmbelșugate, că îi și pieri pofta : spiritul învinse din nou materia.

Muncit de gînduri amare, contele se întorcea din nou cu mintea în parcul de la Méridor și înjgheba aievea călătoria pe care trupul zdrobit de oboseală o făcuse mai înainte ; ca un pelerin, el străbătea iarăși, cu multă luare-aminte, drumeagul înflorit ce îl conducea la poalele zidului. Revedea calul nechezînd, revedea zidul năruit, revedea cele două umbre îndrăgostite și fugare, auzea strigătul Dianei, strigătul acela care pătrunsese pînă în cele mai adînci străfunduri ale inimii sale. Și atunci, fără să-i pese de zgomot, de lumină, nici chiar de mîncare, uitînd lîngă cine și în fața cui se găsea, se cufundă în gîndurile sale, iar

fruntea i se mohorî tot mai vîrtos, în vreme ce din piept îi scăpă un geamăt surd, fapt care atrase atenţia comesenilor miraţi.

— Pici de oboseală, domnule maestru de vînătoare — observă prinţul. Cred că ai face mai bine dacă te-ai duce să te culci.

— Pe cinstea mea, aşa e — zise Livarot. Bun sfat, şi dacă nu-l urmaţi, s-ar putea întîmpla să adormiţi cu capul în farfurie.

— Iertaţi-mă, monseniore — rosti Monsoreau, înălţîndu-şi fruntea. Într-adevăr, sînt mort de oboseală.

— Îmbătaţi-vă, conte — îl îndemnă Antraguet — nimic nu goneşte oboseala mai bine decît băutura !

— Şi-apoi, beţia te face să uiţi — murmură Monsoreau.

— Aş ! constată Livarot. N-are cum : nu vedeţi, domnilor, că stă cu paharul plin ? !

— În sănătatea dumneavoastră, conte ! strigă Ribeirac, ridicînd cupa.

Monsoreau fu silit să răspundă la urarea gentilomului şi goli paharul dintr-o înghiţitură.

— Totuşi ştie să bea — zise Antraguet. Ia priviţi-l, monseniore !

— Da — răspunse prinţul, care încerca să citească în sufletul contelui — da, se pricepe grozav !

— Ştiţi, conte — interveni Ribeirac — va trebui să ne organizaţi o vînătoare frumoasă ; dumneavoastră cunoaşteţi bine ţinutul.

— Aveţi aici echipaje, păduri ! adăugă Livarot.

— Şi chiar o soţie — completă Antraguet.

— Da — repetă maşinal contele — da, echipaje, păduri şi doamna de Monsoreau. Aşa e, domnilor, aşa e !

— Pregăteşte-ne o vînătoare de mistreţi, conte — îi ceru prinţul.

— Voi încerca, monseniore.

— O să încercaţi ? Ei, asta-i bună ! strigă unul din gentilomii angevini. Codrul mişună de mistreţi. Dacă aş vîna în pădurea veche, aş zgorni în cinci minute zece mistreţi.

Monsoreau deveni şi mai palid : pădurea veche era tocmai acea parte a codrului către care îl dusese Roland.

— Da, da, chiar mîine, mîine ! strigară în cor gentilomii.

— Ce zici, Monsoreau ? întrebă ducele.

— Sînt oricînd la ordinele alteţei voastre — răspunse Monsoreau. Totuşi, după cum monseniorul a binevoit să observe chiar adineauri, sînt prea obosit ca să pregătesc o vînătoare pentru mîine. În afară de asta, trebuie să vizitez împrejurimile, ca să văd în ce stare ne sînt pădurile.

— Şi, la urma urmelor, daţi-i voie să-şi vadă soţia, domnilor, ce naiba ! zise ducele, cu o bunăvoinţă care îl convinse pe bietul soţ că ducele era rivalul său.

— Se aprobă ! Se aprobă ! strigară veseli tinerii. Îi dăm domnului de Monsoreau douăzeci şi patru de ore, ca să-şi cerceteze pădurile de la un capăt la altul.

— Aşa, domnilor, daţi-mi acest răgaz şi eu vă promit că am să-l întrebuinţez cu folos — răspunse contele.

— Acum, scumpul nostru mare maestru de vînătoare — declară ducele — îţi îngădui să te duci la culcare. Conduceţi-l pe domnul de Monsoreau în apartamentul său.

Domnul de Monsoreau salută şi ieşi, scăpînd astfel de o mare povară : constrîngerea.

Oamenii îndureraţi iubesc singurătatea mai mult decît îndrăgostiţii cei fericiţi.

LXII

CUM A AFLAT REGELE HENRIC AL III-LEA DE FUGA PREAIUBITULUI SĂU FRATE, DUCELE DE ANJOU, ŞI CE A MAI URMAT

După ce marele maestru de vînătoare părăsi sala banchetului, cina continuă mai veselă, mai voioasă, mai lipsită de oprelişti ca oricînd. Chipul mohorît al lui Monsoreau îi silise pe tinerii gentilomi să se stăpînească, deoarece — dincolo de pretextul şi chiar de faptul că era într-adevăr obosit — ei deslușiseră zbuciumul neîncetat pricinuit de cine ştie ce întîmplări lugubre, care puneau pe fruntea contelui pecetea unei tristeţi de moarte, dînd un caracter aparte fizionomiei lui.

Prințul, de obicei stingherit în prezența contelui, după ce-l văzu plecat, își recăpătă liniștea.

— Haide, Livarot — zise el — cînd a intrat maestrul de vînătoare, tocmai începuseși să ne povestești cum ai șters-o din Paris. Zi mai departe !

Și Livarot continuă.

Cum însă calitatea noastră de istorici ne dă privilegiul de a ști mai bine chiar decît Livarot tot ceea ce s-a întîmplat, vom înlocui povestirea tînărului gentilom cu povestirea noastră : poate că ea își va pierde astfel din culoare, în schimb o să cîștige în întindere, dat fiind că noi știm ceea ce Livarot nu putea să știe, și anume ce s-a petrecut la Luvru.

Spre miezul nopții, Henric al III-lea a fost trezit din somn de o larmă neobișnuită care umplea întreg palatul, unde, din clipa cînd regele se ducea la culcare, domnea cea mai deplină liniște. Răsunau înjurături, zgomot de halebarde lovindu-se de ziduri, pași grăbiți pe coridoare, blesteme în stare să despice pămîntul ; și în toată această zarvă, în mijlocul acestui iureș, din noianul de sudălmi se desprindeau următoarele cuvinte, repetate de mii de ecouri :

— Ce-o să spună regele ? Ce-o să spună regele ?

Henric se ridică în capul oaselor și aruncă o privire spre Chicot : după ce luase cina împreună cu maiestatea sa, gasconul se lăsase în voia somnului, tolănit într-un fotoliu, cu picioarele încolăcite pe spadă.

Larma se înteța tot mai mult.

Henric sări din pat, cu obrazul lucind de pomadă, și strigă :

— Chicot ! Chicot !

Chicot deschise un ochi : era un băiat prevăzător care prețuia grozav somnul și care nu se trezea niciodată pe de-a-ntregul dintru început.

— Vai, Henric, ce rău ai făcut că m-ai strigat ! mormăi el. Tocmai visam că aveai un fiu.

— Ascultă ! zise Henric. Ascultă !

— Ce vrei să ascult ? Mi se pare că îmi îndrugi destule prostii ziua, ca să nu-mi mai răpești și noaptea !

— Dar tu n-auzi ? întrebă regele, întinzînd mîna în direcția din care veneau zgomotele.

— Aha — răspunse Chicot — într-adevăr, aud niște strigăte !

— „Ce-o să spună regele ? Ce-o să spună regele ?“ repetă Henric. Auzi ?

— Două lucruri pot să fie : sau că prepelicarul tău Narcis e bolnav, sau că hughenoții își iau revanșa, trecînd la un Sfînt Bartolomeu al catolicilor.

— Ajută-mă să mă îmbrac, Chicot !

— Asta, cu mare plăcere, dar ajută-mă și tu să mă scol.

— Ce nenorocire ! Ce nenorocire ! se auzea mereu de prin toate anticamerele.

— Ei, drăcie ! Chestia începe să devină serioasă — conveni Chicot.

— Am face bine să ne înarmăm — propuse regele.

— Am face și mai bine să ieșim cît mai iute pe ușița secretă, ca să vedem și să judecăm nenorocirea noi înșine, în loc să-i lăsăm pe alții să ne-o povestească — replică Chicot.

Aproape în aceeași clipă, urmînd povața lui Chicot, Henric se strecură pe ușița secretă și se pomeni în coridorul care ducea spre apartamentele ducelui de Anjou. Pe coridor nu întîlni decît brațe înălțate spre cer și nu auzi decît exclamațiile cele mai deznădăjduite.

— Aha ! zise Chicot. Ghicesc ce s-a întîmplat : amărîtul tău de prizonier s-o fi spînzurat în temnița lui ! Fir-ar să fie ! Henric, dă-mi voie să te felicit : ești un om politic mai mare decît credeam eu.

— Ba nu, nenorocitule, nu poate fi vorba de așa ceva ! strigă Henric.

— Cu atît mai rău !

— Hai, vino încoace !

Și Henric îl trase pe gascon după sine, în camera ducelui. Aici, fereastra era larg deschisă și o mulțime de curioși, îngrămădiți unii peste alții, se adunaseră în jurul ei, ca să se minuneze privind la scara de mătase ce atîrna agățată de grilajul balconului. Henric păli ca un mort.

— Hei, fiule — murmură Chicot — nu ești chiar atît de nepăsător pe cît te credeam !

— Fugit ! Evadat ! țipă Henric cu un glas atît de puternic, încît toți gentilomii se întoarseră spre el.

Din ochii regelui țîșneau fulgere, în timp ce mîna lui strîngea șiragul de mătănii. Schomberg își smulgea părul, Quélus se lovea fără milă cu pumnii peste față, iar Maugiron se izbea cu capul de ușă ca un berbec. Cît despre d'Épernon, pe el îl înghițise pămîntul, sub motivul — destul de slab motiv — că alerga după domnul duce de Anjou. Văzînd chinurile la care se supuneau, în disperarea lor, favoriții săi, regele se potoli ca prin farmec.

— Liniștește-te, copilul meu — zise el, cuprinzîndu-l pe Maugiron de mijloc și încercînd să-l oprească.

— Nu, nu ! Sau crăp, sau să mă ia dracu ! urlă tînărul, făcîndu-și vînt, de astă dată, pentru a-și sparge capul nu de ușă, ci de zid.

— Hei, ajutați-mă să-l țin ! strigă Henric.

— Ascultă, flăcăule — i se adresă Chicot — există o moarte mai ușoară decît asta : n-ai decît să-ți împlînți spada în pîntec, și gata !

— Taci din gură, călăule ! urlă Henric, cu ochii plini de lacrimi.

În acest timp, Quélus se plesnea peste obraji.

— Vai, Quélus, dragul meu — îi spuse Henric — ai să semeni cu Schomberg cînd a fost muiat de ăia în albastru de Prusia ! Ai să arăți înspăimîntător, ascultă-mă ce-ți spun !

Quélus încetă. Numai Schomberg nu înceta să-și smulgă părul din cap și plîngea cu furie.

— Schomberg ! Schomberg ! Drăguțule ! strigă Henric. Vino-ți în fire, te rog !

— Am să înnebunesc !

— Ei, aș ! zise Chicot.

— Fapt este — reluă Henric — că s-a întîmplat o mare nenorocire și tocmai de aceea trebuie să-ți ții cumpătul, Schomberg. Da, e o nenorocire îngrozitoare, sînt pierdut ! Acum, în regatul meu, va începe războiul civil... Ah, cine a făcut asta, cine i-a dat scara de frînghie ? Pe cinstea mea, am să spînzur întreg orașul !

O spaimă cumplită puse stăpînire pe toți cei de față.

— Cine e vinovatul ? insistă Henric. Unde e vinovatul ? Zece mii de scuzi celui care îmi spune numele lui, o sută de mii de scuzi celui care mi-l aduce mort sau viu !

— Cine vreți să fie ? strigă Maugiron. Cine, dacă nu vreun angevin ?

— Doamne sfinte, știi că ai dreptate ! recunoscu Henric. Ah ! Angevinii, angevinii ! Au să mi-o plătească !

Și ca și cînd cuvîntul acesta ar fi fost scînteia ce aprinde pulberea, o îngrozitoare explozie de urlete și de amenințări izbucni împotriva angevinilor.

— Da, da, angevinii ! strigă Quélus.

— Unde sînt ? răcni Schomberg.

— Să-i spintecăm ! vociferă Maugiron.

— O sută de spînzurători pentru o sută de angevini ! Chicot nu putea rămîne mut în mijlocul tulburării generale : el își trase spada cu un gest de ucigaș și, duelînd cu latul ei în dreapta și în stînga, îi croia pe favoriți și izbea în toate zidurile, repetînd mereu, cu ochii sălbatici :

— Ah, înghiți-i-ar iadul ! Dar-ar moartea în ei de angevini ! La moarte cu toți angevinii !

Acest strigăt : „Moarte angevinilor !“ fu auzit de tot orașul, ca odinioară strigătul mamelor izraelite în întreaga Rama.

Între timp, Henric dispăruse. El se gîndise la mama sa și, strecurîndu-se din cameră, fără nici un cuvînt, se dusese la ea. Caterina, de la o vreme lăsată cam în umbră, se închisese într-o nepăsare aparentă și aștepta, cu iscusința ei florentină, un prilej nimerit pentru a-și impune din nou politica.

Cînd Henric intră, ea stătea pe jumătate culcată într-un fotoliu larg, dusă pe gînduri, și semăna, cu obrajii umflați, dar cam gălbejiți, cu ochii ei sclipitori, dar ficși, cu mîinile-i dolofane, dar palide, mai curînd cu o statuie de ceară înfățișînd meditația decît cu o ființă însuflețită care cugetă.

La vestea evadării lui François, veste pe care, de altfel, Henric clocotind de mînie și de ură, i-o aduse la cunoștință fără a o pregăti cîtuși de puțin, statuia păru să se trezească deodată, deși semnul care indica această trezire se reducea doar la faptul că ea se lăsă și mai adînc în fotoliu, clătinînd ușor din cap, fără a scoate o vorbă.

— Ei. mamă, nu spui nimic ? zise Henric.

— De ce aș spune, fiule ? întrebă Caterina.

— Cum, această evadare a fiului dumitale nu ţi se pare o crimă, o faptă ameninţătoare, vrednică de cea mai aspră pedeapsă ?

— Dragul meu fiu, libertatea valorează cît o coroană. Adu-ţi aminte că şi pe tine te-am sfătuit să fugi, cînd puteai aştepta coroana.

— Mamă, sînt insultat !

Caterina ridică din umeri.

— Mamă, sînt sfidat !

— Cîtuşi de puţin — răspunse Caterina. A fugit, asta e tot.

— Ah, deci aşa înţelegi dumneata să fii de partea mea ? zise Henric.

— Ce vrei să spui, fiule ?

— Spun că, o dată cu vîrsta, sentimentele slăbesc. Spun că...

Se opri.

— Ce spui ? reluă Caterina, cu calmul ei obişnuit.

— Spun că nu mă mai iubeşti ca altădată.

— Te înşeli — rosti bătrîna, cu o răceală crescîndă. Eşti fiul meu preaiubit, Henric. Dar cel de care te plîngi este de asemenea fiul meu.

— Ah, lasă la o parte morala maternă, doamnă ! strigă Henric, furios. Ştim prea bine cît preţuieşte !

— Desigur, tu trebuie să ştii mai bine ca oricine, fiule, deoarece, faţă de tine, morala mea a fost întotdeauna slăbiciune.

— Şi fiindcă ai remuşcări, acuma te căieşti.

— Ştiam că o să ajungem într-o zi aici, fiule — rosti Caterina. Iată pentru ce tăceam mereu.

— Adio, doamnă, adio — răspunse Henric — ştiu ce-mi rămîne de făcut, întrucît nici chiar la mama mea nu mai aflu un pic de milă ! Am să-mi găsesc eu sfătuitori în stare să mă sprijine în mînia mea şi să mă lumineze în această încercare.

— Du-te, fiule ! rosti liniştită Caterina. Şi harul lui Dumnezeu revarsă-se asupra sfătuitorilor tăi, căci ei vor avea multă nevoie de har ca să te scoată din încurcătură.

Şi fără a schiţa un gest, fără a mai rosti o vorbă spre a-l reţine, ea îl lăsă să se îndepărteze.

— Adio, doamnă ! repetă Henric.

Dar lîngă uşă, el se opri.

— Henric, adio — zise regina. Am să-ţi spun doar un singur cuvînt, căci nu pretind să-ţi dau un sfat, fiule. Ştiu că n-ai nevoie de mine. Dar roagă-i pe sfătuitorii tăi să se gîndească bine înainte de a-şi spune părerea şi să se gîndească şi mai bine înainte de a o turna în tiparele faptei.

— O, fără îndoială — răspunse Henric, agăţîndu-se de acest cuvînt al mamei sale pentru a nu fi nevoit să plece — deoarece situaţia e grea, nu-i aşa, doamnă ?

— Gravă — rosti încet Caterina, înălţîndu-şi ochii şi braţele spre cer — foarte gravă, Henric !

Regele, impresionat de expresia de spaimă pe care i se păru că o citeşte în adîncul ochilor mamei sale, se apropie de ea.

— Cine sînt cei ce l-au răpit ? Ai vreo bănuială, mamă ?

Caterina nu răspunse.

— Eu — continuă Henric — cred că-s angevinii.

Caterina zîmbi, cu acea fineţe care era dovada unei minţi iscusite ce sta mereu la pîndă spre a putea stăpîni şi învinge mintea celorlalţi.

— Angevinii ? repetă regina-mamă.

— Dumneata nu crezi, dar toată lumea vorbeşte — zise Henric.

Caterina făcu o mişcare, de data aceasta din umeri.

— Că alţii cred, treacă-meargă — zise ea — dar tu, fiul meu, oricît !...

— Cum, doamnă ? Ce vrei să spui ? Explică-te, te implor !

— La ce bun să mă explic ?

— Explicaţiile dumitale mă vor lumina.

— Te vor lumina ! Ce tot îndrugi, Henric ? Eu nu-s decît o biată bătrînă palavragioaică. Nu-mi rămîne nimic de făcut decît să mă căiesc şi să mă rog.

— A, nu ! Vorbeşte, mamă, vorbeşte, te-ascult ! O, dumneata eşti şi vei fi totdeauna sufletul nostru, al tuturor. Vorbeşte !

— Degeaba, ideile mele sînt din alte vremuri şi bătrînii sînt bănuitori de felul lor. Cum ar putea, la vîrsta ei, bă-

trîna Caterina să mai dea un sfat care să aibă vreo valoare ? Hm, e peste putinţă, fiul meu.

— Bine, mamă, fie ! răspunse Henric. Părăseşte-mă şi dumneata fără a-mi da o mînă de ajutor, lipseşte-mă de sprijinul dumitale... Dar să ştii că pînă într-un ceas am să spînzur toţi angevinii din Paris şi atunci am să-ţi cunosc, în sfîrşit, părerea.

— Să-i spînzuri pe toţi angevinii din Paris ? ! strigă Caterina, uimită la culme, ca omul care aude rostindu-se cine ştie ce gogomănii.

— Da, da, îi spînzur, îi ucid, îi tai, îi ard ! La ora asta, prietenii mei scormonesc oraşul ca să le rupă oasele acestor blestemaţi, acestor banditi, acestor răzvrătiţi !...

— Nenorocitule ! Să nu cumva să faci una ca asta ! strigă Caterina, zguduită de gravitatea situaţiei. Asta ar însemna sfîrşitul lor, ceea ce n-ar fi mare lucru, dar în acelaşi timp ar însemna şi sfîrşitul tău.

— Cum adică ?

— Eşti orb ! murmură Caterina. Oare în vecii vecilor regii vor avea ochi doar ca să nu vadă ?

Şi îşi împreună mîinile.

— Regii nu sînt regi decît cu condiţia să răzbune jignirile ce li se aduc, deoarece atunci răzbunarea lor înseamnă dreptate ; şi, mai ales, în cazul de faţă, întreg regatul meu se va ridica să mă apere.

— Nebun, prost, copil ce eşti ! murmură bătrîna florentină.

— De ce, de ce ?

— Crezi tu că oameni ca Bussy, ca Antraguet, ca Livarot, ca Ribeirac pot fi sugrumaţi, arşi, spînzuraţi, fără ca să curgă valuri de sînge ?

— Ce importanţă are, de vreme ce sînt spînzuraţi ? !

— Da, nici nu încape vorbă ; numai dacă sînt ! Arată-mi-i întîi morţi şi, pe Sfînta Născătoare, voi recunoaşte că ai procedat bine. Dar n-au să fie spînzuraţi, însă, din pricina lor, se va înălţa flamura răzmeriţei, li se va pune astfel în mînă spada pe care n-ar fi îndrăznit niciodată s-o tragă din teacă pentru un stăpîn ca François, în timp ce, dimpotrivă, mulţumită imprudenţei tale, ei o vor trage să-şi apere viaţa, iar regatul tău se va ridica, dar nu pentru tine, ci împotriva ta !

— Dar dacă nu mă răzbun, înseamnă că dau înapoi, că mi-e frică !

— S-a spus oare vreodată despre mine că mi-e frică ? întrebă Caterina, încruntînd sprîncenele și mușcîndu-și buzele subțiri, sulemenite cu carmin.

— Totuși, dacă angevinii au făcut-o, ar merita o pedeapsă, mamă.

— Da, dacă ar fi făcut-o ei, dar nu ei au săvîrșit fapta !

— Dar cine, atunci, dacă nu prietenii fratelui meu ?

— În nici un caz prietenii fratelui tău, deoarece fratele tău nu are prieteni.

— Bine, dar cine ?

— Dușmanii tăi sau, mai bine zis, dușmanul tău.

— Care dușman ?

— Hei, fiule, știi destul de bine că nu ai decît unul, după cum fratele tău Carol n-a avut niciodată decît unul, după cum eu însămi n-am avut niciodată decît unul, unul singur, mereu același, veșnic...

— Vrei să spui... Henric de Navara ?

— Ei, da, Henric de Navara !

— Nu e la Paris.

— Asta-i acum ! Știi tu cine e la Paris și cine nu e ? Știi tu ceva vreodată ? Ai tu ochi și urechi ? Ai tu în jur oameni care să vadă și să audă ? Nu, toți sînteți surzi, toți sînteți orbi !

— Henric de Navara ! repetă regele.

— Fiule, ori de cîte ori ți se va întîmpla o neplăcere, ori de cîte ori se va abate asupră-ți o nenorocire, ori de cîte ori te vei pomeni în fața unei catastrofe al cărei autor va rămîne necunoscut, nu mai căuta, nu mai șovăi, nu mai întreba, e în zadar. Spune-ți doar atît : „Henric, Henric de Navara este“ și poți fi sigur că ai pus degetul pe rană... Ah, omul ăsta !... Omul ăsta !... Să știi că omul ăsta e sabia pe care Dumnezeu o ține atîrnată deasupra capului familiei Valois.

— Așadar, ești de părere să revoc ordinul cu privire la angevini ?

— Imediat ! strigă Caterina. Nu mai pierde un minut, nu mai pierde o clipă ! Grăbește-te, mi-e teamă chiar să

nu fie prea tîrziu ! Aleargă, revino asupra ordinelor date, aleargă ori, de nu, eşti pierdut.

Şi apucîndu-l de braţ pe fiul său, ea îl împinse spre uşă cu o putere şi o energie de necrezut.

Henric ieşi în fugă din Luvru, încercînd să-şi adune prietenii. Dar nu-l găsi decît pe Chicot, stînd pe o piatră şi desenînd hărţi pe nisip.

LXIII

CUM ÎNTÎMPLÎNDU-SE CA CHICOT ŞI REGINA-MAMĂ SĂ FIE DE ACEEAŞI PĂRERE, REGELE ÎŞI ÎNSUŞI ŞI EL PĂREREA REGINEI-MAME ŞI A LUI CHICOT

Henric se încredinţă că avea de-a face într-adevăr cu gasconul, care, nu mai puţin adîncit în gînduri decît odinioară Arhimede, părea hotărît să nu-şi ridice ochii din pămînt, nici dacă Parisul ar fi fost luat cu asalt.

— Ah, ticălosule ! se dezlănţui asupra lui, cu o voce de tunet. Aşa îţi aperi tu regele ?

— Eu îl apăr în felul meu şi cred că asta-i calea cea bună.

— Cea bună, trîndavule, cea bună, hai ? ! răcni regele.

— Rămîn la părerea mea şi pot face dovada.

— Sînt curios să văd şi eu dovada.

— Nimic mai lesne ; mai întîi, dragul meu rege, noi am săvîrşit o mare prostie, o prostie cît capul nostru de mare.

— Cum aşa ?

— Aşa, făcînd ce-am făcut.

— Vai ! Vai ! se frămîntă Henric, izbit de asemănarea acestor două minţi deosebit de agere — a lui Chicot şi a mamei sale — care, fără îndoială, nu se sfătuiseră împreună spre a ajunge la aceeaşi concluzie.

— Da — zise Chicot — prietenii tăi aleargă prin oraş ţipînd : „Moarte angevinilor !“, deşi, dacă stau să mă

gîndesc puțin, tare nu-mi vine a crede că angevinii sînt cei care au dat lovitura. Așadar, aleargă prietenii tăi prin oraș urlînd : „Moarte angevinilor !", și în felul acesta nu fac decît să înlesnească un mic război civil, pe care domnii de Guise nu l-au putut pregăti, dar de care au atît de mare nevoie. Și vezi tu, Henric, în clipa asta ori prietenii tăi sînt morți de-a binelea, ceea ce, mărturisesc, nu mi-ar displăcea, chit că pe tine faptul te-ar mîhni, ori i-au izgonit pe angevini din oraș, ceea ce ție ți-ar fi tare neplăcut, dar, în schimb, l-ar înveseli din cale afară pe ducele de Anjou.

— Ei, drăcia dracului ! Crezi, dar, că lucrurile au mers chiar atît de repede cum presupui tu ?

— Dacă nu și mai și.

— Bine, bine, însă toate astea nu-mi lămuresc ce faci tu aici, așezat pe piatra asta.

— Lucrez la ceva deosebit de urgent, fiule.

— La ce ?

— Îmi însemn pe hartă așezarea provinciilor pe care fratele tău le va atîța împotriva noastră și calculez numărul de oameni pe care fiecare dintre ele i l-ar trimite în ajutor.

— Chicot ! Chicot ! izbucni regele. Va să zică n-am în jurul meu decît păsări cobitoare ?

— Bufnița, fiule, cîntă bine noaptea, căci cîntă la vremea ei — răspunse Chicot. Or, vremea e mohorîtă, Henric puiule, atît de mohorîtă, încît ai putea lua ziua drept noapte, și eu îți cînt ceea ce trebuie să auzi. Ia te uită !

— La ce ?

— Uită-te la harta mea geografică și judecă. Mai întîi iată Anjou-ul, care seamănă destul de bine cu o mică turtă. Iată, acolo s-a refugiat fratele tău ; de-aia i-am și dat întîietate acestei provincii. Anjou-ul bine strunit, cu o cîrmuire destoinică, așa cum o să-l cîrmuiască și o să-l strunească marele maestru de vînătoare, domnul conte de Monsoreau, împreună cu prietenul tău Bussy, Anjou-ul singur poate să ne dea — și cînd spun *să ne*, mă gîndesc la fratele tău — Anjou-ul poate să-i dea fratelui tău zece mii de ostași.

— Crezi ?

— Pe puțin. Să trecem la Guyenne[1]. O vezi, nu-i așa? Privește, uite-o colea, seamănă cu un vițel care merge într-un picior. Hei, păi nici nu trebuie să te miri dacă în Guyenne întîlnești cîțiva nemulțumiți: doar este un vechi cuib de revoltă, și abia au plecat de acolo englezii. Prin urmare, Guyenne va fi încîntată să se răscoale, nu împotriva ta, ci împotriva Franței. Este de așteptat ca ea să furnizeze vreo opt mii de soldați. Ce-i drept, e puțin, dar fii pe pace, au să fie bine instruiți, oțeliți. Apoi, la stînga Guyennei, avem Béarn-ul și avem Navara, le vezi pe hartă? Iată-le, sînt aste două compartimente care, laolaltă, seamănă cu o maimuță cocoțată în spinarea unui elefant. Fără îndoială, Navara a fost ruinată, dar, împreună cu Béarn-ul, ea are o populație de trei sau patru sute de mii de oameni. Presupun că, strînse bine cu ușa, mînate și stoarse cum trebuie de către Henric, Béarn-ul și Navara vor da Ligii cinci la sută din populația lor, adică șaisprezece mii de oameni. Să recapitulăm deci: Anjou-ul, zece mii...

Și gasconul continuă să deseneze pe nisip cu nuiaua.

Adică	10.000
Opt mii din partea Guyennei, adică . . .	8.000
Șaisprezece mii din partea Béarn-ului și Navarei, adică	16.000
total	34.000

— Așadar, tu crezi că regele Navarei se va alia cu fratele meu? întrebă Henric.

— Ei, drace, na-ți-o bună!

— Va să zică ești convins că el este amestecat și în fuga lui?

Chicot îl privi pe Henric drept în ochi:

— Henric puiule, iată o idee care nu este a ta!

— De ce?

[1] Veche provincie în sud-vestul Franței, cu capitala la Bordeaux. În 1154, Eleonore d'Aquitaine, căsătorindu-se cu Henric al II-lea al Angliei, a adus ca zestre soțului ei această provincie, pe care apoi francezii și englezii și-au disputat-o vreme îndelungată. În 1453, Guyenne a fost definitiv cucerită și anexată la teritoriul Franței.

— Pentru că prea este înțeleaptă, fiule.

— Ce importanță are a cui este? Te întreb, răspunde-mi: crezi că Henric de Navara e amestecat în fuga fratelui meu?

— Hm! făcu Chicot. Dinspre strada Ferronnerie mi-a ajuns la ureche un „Pe toți sfinții!", care, dacă stau să mă gîndesc, mi se pare o înjurătură destul de grăitoare.

— Ai auzit această înjurătură!? strigă regele.

— Zău că da, abia acum mi-aduc aminte — răspunse Chicot.

— Deci el era la Paris?

— Așa cred.

— Și ce te face să crezi?

— Ochii mei.

— L-ai văzut pe Henric de Navara?

— Da.

— Bravo, și n-ai venit să-mi spui că dușmanul meu sosise în capitala mea ca să-mi rîdă în nas!

— Ori ești gentilom, ori nu ești — ripostă Chicot.

— Adică?

— Adică dacă ești gentilom, nu poți fi spion, asta-i!

Henric rămase dus pe gînduri.

— Care va să zică... Anjou-ul și Béarn-ul! bîigui el. Fratele meu François și vărul meu Henric!

— Bineînțeles, fără a-i pune la socoteală pe cei trei frați de Guise.

— Cum?! Tu ești convins că se vor alia între ei?

— Treizeci și patru de mii de oameni — spuse Chicot, socotind pe degete. Zece mii Anjou-ul, opt mii Guyenne, șaisprezece mii Béarn-ul; și încă douăzeci sau douăzeci și cinci de mii sub ordinele domnului de Guise, ca locotenent-general al armatei tale; în total, cincizeci și nouă de mii de oameni, hai să rotunjim la cincizeci de mii, din pricina gutei, reumatismelor, sciaticei și a altor boli. După cum vezi, fiule, un total destul de frumușel.

— Dar Henric de Navara și ducele de Guise sînt dușmani!

— Ceea ce n-o să-i împiedice să-și dea mîna împotriva ta, chit că le rămîne să se sfîșie între ei după ce te vor omorî pe tine.

— Ai dreptate, Chicot ; și mama are dreptate ; amîndoi aveți dreptate. Trebuie să împiedicăm orice atîtare, ajută-mă să-i adun pe elvețieni.

— Hm, sigur că da, elvețieni ! Păi Quélus i-a luat cu el.

— Atunci, garda mea !

— A luat-o Schomberg.

— Măcar slujitorii mei !

— Au plecat cu Maugiron.

— Cum, fără ordinul meu ? strigă Henric.

— Mă rog, de cînd dai tu ordine, Henric ? A, dacă ar fi fost vorba de procesiuni ori de flagelări, nu zic ba : asupra trupului tău și chiar asupra trupului altora ți se lasă și ție puteri depline. Însă cînd e vorba de război, de guvernare, astea-i privesc pe domnul de Schomberg, pe domnul de Quélus și pe domnul de Maugiron. Cît despre d'Épernon, n-am nimic de zis, fiindcă el se ascunde.

— Ei, fir-ar să fie ! scrîșni Henric. Va să zică așa stau lucrurile ?

— Dă-mi voie să-ți spun, fiule, că prea tîrziu îți dai seama că nu ești decît al șaptelea sau al optulea rege în regatul tău.

Henric își mușcă buzele, bătînd din picior.

— Hei ! exclamă Chicot, încercînd să deslușească prin întuneric.

— Ce se întîmplă ?

— Hm, drăcie ! Ei sînt. Privește, Henric, iată-ți oamenii !

Și arătă spre trei sau patru călăreți care soseau în grabă, urmați de alți cîțiva oameni călări și de o mulțime de oameni pe jos. Călărețiii erau gata-gata să pătrundă în Luvru, fără să ia seama la cei doi bărbați care, învăluiți în întuneric, stăteau lîngă șanțuri.

— Schomberg, vino aici, Schomberg ! strigă regele.

— Hei, cine mă cheamă ? tresări Schomberg.

— Vino încoa', copilul meu, vino !

Lui Schomberg i se păru că recunoaște vocea și se apropie.

— Ei ! zise el. Să mă bată Dumnezeu, e regele !

— Da, chiar eu, care fugeam după voi și care, neștiind unde să vă găsesc, vă așteptam cu nerăbdare. Ce-ați făcut ?

— Ce-am făcut ? vorbi un al doilea călăreț, apropiindu-se.

— Ah, vino, Quélus, vino și tu — spuse regele — și, mai ales, să nu mai pleci fără îngăduința mea !

— Nici nu mai e nevoie, pentru că totul s-a sfîrșit — rosti un al treilea, pe care regele îl recunoscu a fi Maugiron.

— Totul s-a sfîrșit ? repetă regele.

— Domnul fie lăudat ! grăi d'Épernon, ivindu-se ca din pămînt, fără ca cineva să știe de unde apăruse.

— Osana ! izbucni Chicot, înălțînd brațele spre cer.

— Atunci, i-ați ucis ? întrebă regele. Și adăugă încet de tot : La urma urmelor, morții nu se întorc înapoi.

— I-ați ucis ? întrebă Chicot. A, dacă i-ați căsăpit, nu mai am nimic de adăugat !

— N-am avut parte de asemenea fericire — răspunse Schomberg. Fricoșii au fugit ca un stol de porumbei și abia dacă ne-am putut încrucișa spada cu dînșii.

Henric îngălbeni.

— Și cu care dintre ei ați încrucișat spada ?

— Cu Antraguet.

— Cel puțin pe-ăsta l-ați lăsat fără suflare ?

— Dimpotrivă, el l-a lăsat pe Quélus fără un lacheu.

— Deci n-au fost luați ca din oală ? se interesă regele.

— La naiba ! Cred și eu că nu — se oțărî Chicot. Urlați „Moarte angevinilor", urniți tunurile din loc, trageți clopotele, faceți să se cutremure toate fierotemiile din Paris și vreți ca oamenii ăștia cumsecade să fie mai surzi decît sînteți voi de proști.

— În sfîrșit, în sfîrșit — rosti cu voce înfundată regele — iată că s-a stîrnit războiul civil.

Aceste cuvinte îl făcură pe Quélus să tresară.

— Drace ! exclamă el. Într-adevăr, așa e.

— Hm, începeți să vă dați seama — zise Chicot. Ce fericire ! Iată-i pe domnii de Schomberg și de Maugiron, care încă nu bănuiesc nimic.

— Noi ne ținem deoparte — răspunse Schomberg — pentru a apăra persoana și sceptrul maiestății sale.

— Ei, Doamne ! observă Chicot. Pentru asta îl avem pe domnul de Crillon, care, ce-i drept, nu strigă în gura mare, dar prețuiește mai mult decît voi.

— La urma urmelor — i-o întoarse Quélus — dumneavoastră, care ne faceți cu ou și cu oțet, domnule Chicot, acum două ceasuri gîndeați ca și noi sau, cel puțin, dacă nu gîndeați la fel ca noi, strigați la fel ca noi!

— Eu ?! se miră Chicot.

— Desigur, ba chiar loveați cu spada în ziduri, strigînd: „Moarte angevinilor!"

— A, cu mine e altceva : eu mi-s nebun, toată lumea o știe, dar dumneavoastră care sînteți oameni cu mintea ascuțită...

— Haideți, domnilor, lăsați gîlceava — interveni Henric. Vom avea în curînd război pe săturate.

— Ce ordonă maiestatea voastră ? întrebă Quélus.

— Să folosiți același zel pentru a liniști poporul, pe care l-ați zădărît. Să-i aduceți indărăt la Luvru pe elvețieni, garda și slujitorii mei de casă și să se închidă porțile palatului, așa încît mîine cetățenii să creadă că tot ce s-a petrecut n-a fost decît o încăierare de cheflii.

Tinerii se îndepărtară cu coada între picioare, ca să transmită ofițerilor pe care și-i luaseră tovarăși la isprăvile lor ordinele regelui. Cît despre Henric, el se întoarse la mama sa, care, activă însă neliniștită și posomorită la față, împărțea porunci slujitorilor ei.

— Ce s-a întîmplat ? se interesă regina-mamă.

— Ei bine, mamă, s-a întîmplat ceea ce ai prevăzut dumneata.

— Au fugit ?

— Vai, da !

— Ah ! Și pe urmă ?

— Pe urmă... asta e tot și pare-mi-se că e destul.

— Dar orașul ?

— Orașul fierbe, însă nu asta mă tulbură, căci orașul îl țin eu în mînă.

— Da — zise Caterina — însă provinciile...

— Se vor răscula, au să se ridice — continuă Henric.

— Și ce-ai de gînd să faci ?

— Nu văd decît un mijloc.

— Anume ?

— De a mă împăca fără șovăire cu situația aceasta.

— În ce fel adică ?

— Dau cuvînt de ordine coloneilor, gărzilor mele, înarmez cetățenii, retrag oștirea din fața cetății La Charité și pornesc spre Anjou.

— Iar domnul de Guise ?

— Ei, domnul de Guise, domnul de Guise ! Îl arestez, dacă e nevoie.

— A, da ! Numai să vă reușească asemenea măsuri riguroase !

— Atunci, ce altceva e de făcut ?

Caterina își lăsă o clipă capul în piept și chibzui.

— Tot ceea ce ai de gînd să faci este cu neputință, fiul meu.

— Oh ! izbucni înciudat Henric. Va să zică pe ziua de azi sînt foarte prost inspirat ?

— Nu, dar tulburarea a pus stăpînire pe tine. Mai întîi, vino-ți în fire și pe urmă vom vedea.

— Atunci gîndește-te pentru mine, mamă, gîndește-te să întreprindem ceva, să acționăm în vreun fel...

— După cum vezi, fiul meu, dădeam porunci.

— Și ce anume porunceai ?

— Să plece un sol.

— Unde ?

— La fratele tău.

— Să plece un sol la trădătorul ăla ? Mă umilești, mamă !

— Nu e momentul să fii mîndru — i-o tăie cu severitate Caterina.

— Un sol care să ceară pace ?

— Ba chiar s-o cumpere de va fi nevoie.

— Cu ce preț, Dumnezeule ?

— Ei, fiul meu — răspunse florentina — fie și numai spre a-i putea, odată pacea încheiată, spînzura în liniște pe cei ce s-au salvat la timp, cu gînd să pornească război împotriva ta. Doar parcă adineauri te-am auzit spunînd că ai vrea să-i ai în mînă !

— O, aș da patru provincii din regatul meu pentru asta : cîte una de om !

— Ei bine, scopul scuză mijloacele — continuă Caterina cu o voce pătrunzătoare, care zgîndări în inima lui Henric ura și dorul de răzbunare.

— Cred că ai dreptate, mamă, dar pe cine să trimitem în solie la ei ?

— Vezi de caută pe cineva dintre prietenii tăi.

— În zadar, mamă ! Nu văd nici un bărbat căruia să-i pot încredința o asemenea sarcină.

— Atunci încredințeaz-o unei femei.

— Unei femei ?! Oare ai consimți, mamă ?

— Fiul meu, sînt foarte bătrînă și foarte obosită, poate că la întoarcere mă așteaptă moartea, dar țin să călătoresc atît de repede, încît să ajung la Angers mai înainte ca prietenii fratelui tău și fratele tău însuși să fi avut răgazul de a-și da seama de toată puterea lor.

— Ah, mamă, buna mea mamă ! strigă Henric, cuprins de înflăcărare și sărutînd mîinile Caterinei. Întotdeauna mi-ai fost sprijin, binefăcătoarea mea, providența mea !

— Adică sînt totdeauna regina Franței — murmură Caterina, aruncînd asupra fiului ei o privire în care mila și dragostea se amestecau deopotrivă.

LXIV

ÎN CARE SE DOVEDEȘTE CĂ RECUNOȘTINȚA ERA UNA DINTRE VIRTUȚILE DOMNULUI DE SAINT-LUC

A doua zi după ce domnul de Monsoreau se înfățișase la masa domnului duce de Anjou, cu chipul acela vrednic de milă, din care pricină și primise îngăduința prințului de a merge la culcare înainte ca ospățul să fi luat sfîrșit, gentilomul se sculă dis-de-dimineață și coborî în curtea palatului. Trebuia să-l găsească negreșit pe rîndașul cu care mai avusese de-a face și să afle de la el, de era cu putință, cîte ceva despre obiceiurile lui Roland. Totul îi reuși de minune : contele intră sub acoperișul unui șopron larg, unde patruzeci de cai falnici rontăiau de mai mare dragul fînul și ovăzul dat de angevini. Ochii lui Monsoreau îl căutară mai întîi pe Roland. Calul era la locul său și înfuleca de zor. Apoi privirile contelui încercară să desco-

pere rîndașul cu pricina. Îl află stînd în picioare, cu brațele încrucișate și cercetînd, așa cum face orice rîndaș vrednic, în ce fel caii stăpînului său își luau tainul de toate zilele.

— Ei, prietene — i se adresă contele — va să zică ăsta-i obiceiul cailor monseniorului : să se întoarcă singuri la grajd ! Oare sînt cumva dresați ?

— Nu, domnule conte — răspunse rîndașul. Dar la care din cai se referă senioria voastră ?

— La Roland.

— A, da, calul care a venit ieri singur. Hei, asta nu mă miră din partea lui Roland, el este foarte ager.

— Fără îndoială, mi-am dat și eu seama — răspunse Monsoreau. Așadar, s-a mai întîmplat și altă dată să vină singur ?

— Nu, domnule, de obicei îl încalecă monseniorul duce de Anjou, care e un călăreț grozav și pe care nu-l azvîrli cu ușurință la pămînt.

— Nici pe mine Roland nu m-a azvîrlit la pămînt, prietene — ripostă contele, jignit la gîndul că un om, fie el chiar rîndaș, ar putea crede că marele maestru de vînătoare al Franței căzuse din șa — întrucît și eu sînt un călăreț destul de iscusit, deși nu în aceeași măsură ca domnul duce de Anjou. Nu m-a azvîrlit, dar l-am legat de trunchiul unui copac, ca să intru într-o casă, și cînd m-am întors, Roland dispăruse ; am crezut că mi-a fost furat sau că vreun senior, trecînd pe-acolo, a făcut o glumă răutăcioasă, ducîndu-l îndărăt acasă. Iată de ce te întrebam cine l-o fi vîrît în grajd.

— S-a întors singur, după cum majordomul a avut cinstea să-i comunice domnului conte.

— Ciudat ! exclamă Monsoreau. Rămase o clipă pe gînduri, pentru ca apoi să schimbe vorba : Zici că monseniorul încalecă des calul ăsta ?

— Îl încăleca aproape zilnic înainte de a-i sosi echipajele.

— Ieri, alteța sa s-a întors tîrziu ?

— Cam cu un ceas înaintea dumneavoastră, domnule conte.

— Și pe ce cal călărea ducele ? Nu pe un murg-cafeniu, cu tuspatru picioarele albe și cu o stea în frunte ?

— Nu, domnule — răspunse rîndașul. Ieri, alteța sa a călărit pe Isolin, uitați-l aici.

— Dar nici un gentilom din escorta prințului nu călărea pe un cal semănînd cu cel pe care ți l-am descris eu ?

— Nu cunosc pe nimeni să aibă un asemenea cal.

— Bine ! încheie Monsoreau, oarecum nerăbdător că cercetările sale mergeau atît de încet. Bine, mulțumesc ! Pune șaua pe Roland !

— Domnul conte dorește să încalece pe Roland ?

— Da. Ai cumva poruncă din partea prințului să nu mi-l dai ?

— Nu, domnule. Dimpotrivă, scutierul alteței sale mi-a spus să țin la dispoziția dumneavoastră toate grajdurile. Ei, n-aveai cum să te superi pe un prinț care dovedea atare bunăvoință !

Domnul de Monsoreau îi făcu un semn din cap rîndașului, iar omul se apucă să înșeueze calul. După ce această primă operație fu dusă la bun sfîrșit, rîndașul îl dezlegă pe Roland de la iesle, îi puse frîul și i-l aduse contelui.

— Ascultă — spuse acesta, luîndu-i frîul din mînă — ascultă și răspunde-mi.

— Nici eu nu doresc altceva — zise rîndașul.

— Cît cîștigi pe an ?

— Douăzeci de scuzi, domnule.

— Vrei să scoți dintr-o dată leafa ta pe zece ani ?

— Doamne sfinte ! exclamă omul. Păi cum ?

— Caută și află cine a călărit ieri pe un cal murg-cafeniu cu picioarele albe și cu o stea în frunte.

— Vai, domnule, păi ceea ce-mi cereți este un lucru foarte greu. La alteța sa vin doar atîția seniori !

— Da, însă și două sute de scuzi e o sumă destul de frumoasă, ca să merite osteneala de a o cîștiga.

— Fără îndoială, domnule conte, și o să mă străduiesc să aflu. Departe de mine gîndul de a nu primi.

— Bravo, bunăvoința ta îmi place — zise contele. Iată, ține zece scuzi, ca să ți se deschidă pofta. Vezi că, oricum, ceva tot ai cîștigat.

— Mulțumesc, stăpîne !

— Bine ! Să-i spui prințului că eu am plecat să cercetez pădurea în scopul de a organiza vînătoarea pe care mi-a poruncit-o.

Abia își sfîrși vorba, și paiele risipite pe jos foșniră în spatele său sub pașii unui nou venit. Contele se întoarse.

— Domnul de Bussy! exclamă el.

— O, bună ziua, domnule de Monsoreau — îi răspunse gentilomul. Dumneavoastră la Angers, ce minune!

— Și dumneavoastră, domnule, despre care se spunea că sînteți bolnav...

— O, de fapt chiar sînt bolnav — zise Bussy. De aceea medicul meu îmi recomandă odihnă desăvîrșită. Au trecut opt zile de cînd n-am ieșit din oraș. A, după cît se pare, vă pregătiți să încălecați pe Roland? E un animal pe care l l-am vîndut domnului duce de Anjou și de care dînsul este atît de mulțumit, că-l încalecă aproape în fiecare zi.

Monsoreau păli.

— Da, îl înțeleg, este un cal desăvîrșit — spuse el.

— Să știți că nu v-ați înșelat alegîndu-l de la prima aruncătură de ochi — continuă Bussy.

— A, păi nu facem cunoștință azi pentru prima dată — răspunse contele — l-am încălecat încă de ieri.

— Ceea ce v-a îndemnat să-l încercați și azi, nu-i așa?

— Da.

— Iertați-mă, ziceați că vă duceți să pregătiți o vînătoare? întrebă Bussy.

— Prințul dorește să vîneze un cerb.

— După cîte mi s-a spus, sînt mulți cerbi pe-aici, prin împrejurimi.

— Mulți, într-adevăr.

— Și din ce parte o să zgoniți animalul?

— Dinspre Méridor.

— A, foarte bine — se grăbi să încuviințeze Bussy, pălind la rîndul său fără să vrea.

— Doriți să mă însoțiți? întrebă Monsoreau.

— O, nu, vă mulțumesc foarte mult, dar mă duc să mă culc. Simt că iar mă ia cu frig.

— Ian te uită! răsună din pragul grajdului o voce. Domnul de Bussy s-a sculat iar din pat fără voia mea.

— Haudouin! exclamă cavalerul. Bravo mie, știu c-o să m-aleg cu o dojană. Adio, conte! Vi-l las în grijă pe Roland.

— Fiți pe pace.

Bussy se depărtă și domnul de Monsoreau sări în șa.

— Ce vi s-a întîmplat ? întrebă Haudouin. Sînteți atît de palid, că încep și eu să cred în boala dumneavoastră.

— Știi unde se duce ? i se adresă Bussy.

— Nu.

— Se duce la Méridor.

— Ei, și ! V-ați închipuit cumva c-o să treacă pe-alături ?

— Dumnezeule, care ce se va întîmpla, după toate cele petrecute ieri ?

— Doamna de Monsoreau o să tăgăduiască.

— Dar el a văzut.

— Ea o să-i spună c-a avut orbul găinilor.

— Diane nu va avea acest curaj.

— Vai, domnule de Bussy, e cu putință ca tocmai dumneavoastră să nu cunoașteți ceva mai bine femeile ?!

— Remy, mă simt foarte rău.

— Cred și eu. Întoarceți-vă acasă. În dimineața asta vă prescriu...

— Ce ?

— O găină înăbușită, o felie de șuncă și o ciorbă de raci.

— Dar nu mi-e foame.

— Un argument în plus, ca să vă ordon să mîncați.

— Remy, presimt că acest călău va face o scenă tragică la Méridor. De fapt, ar fi trebuit să accept invitația de a-l întovărăși, cînd mi-a propus.

— De ce ?

— Ca s-o apăr pe Diane.

— Doamna Diane se va apăra foarte bine și singură, v-am mai spus-o și v-o repet ; iar cum și noi trebuie să facem la fel, haideți, vă rog, cu mine. De altminteri, nu trebuie să vă vadă nimeni umblînd. La ce-ați ieșit împotriva prescripției mele ?

— Eram prea neliniștit, n-am mai putut răbda.

Remy dădu din umeri, îl luă pe Bussy și, zăvorînd ușile, îl așeză la masă dinaintea unui dejun copios, în vreme ce domnul de Monsoreau ieșea din Angers prin aceeași poartă pe unde, în ajun, își făcuse intrarea.

Contele avea motivele lui să-l ceară tot pe Roland : el voia să se încredințeze dacă acest animal, lăudat de toți pentru inteligența sa, îl dusese lîngă zidul parcului din

întîmplare sau o făcuse din obișnuință. De aceea, părăsind curtea palatului, slobozi frîul. Și Roland nu înșelă așteptările călărețului. Abia se văzu dincolo de poartă, că o și luă la stînga. Domnul de Monsoreau îl lăsă în pace ; apoi calul o cîrmi la dreapta, și domnul de Monsoreau iarăși îl lăsă în pace.

Așadar, amîndoi o apucară pe fermecătorul drum înflorit, pe urmă prin crîng și, în sfîrșit, prin pădurea cea bătrînă. Și, la fel ca în ajun, pe măsură ce Roland se apropia de Méridor, trapul său se iuțea ; apoi trapul se prefăcu în galop, și peste patruzeci sau cincizeci de minute, iată-l pe domnul de Monsoreau lîngă zidul cu pricina, chiar la locul unde nimerise în ajun.

Numai că de data aceasta locul era pustiu și tăcut ; nu se-auzea nici un nechezat, nu se vedea nici un cal priponit sau rătăcind slobod. Domnul de Monsoreau descălecă, dar, pentru a nu risca să se întoarcă din nou pe jos, își petrecu pe după brat frîul lui Roland și se pregăti să sară zidul.

În parc ca și în afara parcului, nici țipenie de om. Aleile nesfîrșite se întindeau cît vedeai cu ochii și doar cîteva căprioare sprintene însufleteau iarba pustie a pajiștilor întinse.

Contele socoti că e de prisos să-și irosească timpul pîndind niște oameni care, avertizați, știau la ce se pot aștepta și care, speriați, desigur, de ivirea sa neașteptată din ajun, puseseră capăt întîlnirilor sau își aleseseră alt loc. De aceea încălecă din nou, apucă pe o mică potecă și, după un sfert de ceas, în care timp trebui să-l țină în frîu pe Roland, ajunse la grilajul de fier al castelului.

Baronul se îndeletnicea cu dresarea cîinilor în clipa cînd contele trecea pe puntea castelului. Zărindu-și ginerele, veni ceremonios înaintea lui. Așezată sub un falnic sicomor, Diane citea poeziile lui Marot. Gertrude, credincioasa ei însoțitoare, broda alături. După ce contele îl salută pe baron, văzîndu-le pe cele două femei, descălecă și se apropie de ele. Diane se ridică, veni în întîmpinarea soțului pînă la o distanță de trei pași și-i făcu o reverență.

— Cît calm sau mai degrabă cîtă perfidie ! murmură contele. O, ce vijelie voi dezlănțui eu din adîncul acestor ape liniștite !

Un lacheu se apropie de ei, iar marele maestru de vînătoare îi azvîrli frîul, apoi, întorcîndu-se spre Diane, spuse :

— Doamnă, binevoiți, vă rog, a-mi acorda doar o clipă.

— Bucuros, domnule — răspunse Diane.

— Ne faceți cinstea să rămîneți la castel, domnule conte ? întrebă baronul.

— Da, domnule ; cel puțin pînă mîine.

Baronul plecă, vrînd să supravegheze el însuși să i se pregătească ginerelui său o odaie după toate legile ospitalității.

Monsoreau îi arătă Dianei scaunul de pe care ea tocmai se sculase și, aruncîndu-i o privire ce ar fi intimidat chiar și pe omul cel mai hotărît, se așeză pe scaunul Gertrudei.

— Doamnă, cine era cu dumneata ieri seară în parc ?

Diane ridică spre soțul său o privire limpede și curată.

— La ce oră, domnule ? întrebă ea cu o voce din care, printr-un efort de voință, izbutise să înlăture orice urmă de emoție.

— La ora șase.

— În ce parte a parcului ?

— În partea dinspre crîngul cel bătrîn.

— Nu eram eu, poate vreuna din prietenele mele care se plimba pe-acolo.

— Dumneata erai, doamnă — întări Monsoreau.

— De unde știți ? întrebă Diane.

Uimit din cale afară, Monsoreau nu găsi nici un răspuns, dar numaidecît furia lui se dezlănțui :

— Numele acelui bărbat, spune-mi-l !

— Al cărui bărbat ?

— Al aceluia care se plimba cu dumneata.

— Nu pot să vă spun nimic, de vreme ce nu eram eu aceea care se plimba.

— Dumneata erai, repet ! strigă Monsoreau, bătînd cu piciorul în pămînt.

— Vă înșelați, domnule — răspunse Diane cu răceală.

— Cum îndrăznești să negi, cînd te-am văzut ?

— Ah, chiar dumneavoastră, domnule ?

— Da, doamnă, chiar eu. Cum îndrăznești să negi că erai dumneata, cînd la Méridor, în afară de dumneata, nu se află altă femeie ?

— Iată încă o eroare, domnule, căci Jeanne de Brissac este aici.

— Doamna de Saint-Luc ?

— Da, doamna de Saint-Luc, prietena mea.

— Și domnul de Saint-Luc ?

— Nu-și părăsește soția nici o clipă, după cum bine știți ; căsătoria lor este o căsătorie din dragoste. Pe domnul și pe doamna de Saint-Luc i-ați văzut dumneavoastră.

— Nu era domnul de Saint-Luc și nici doamna de Saint-Luc. Dumneata erai și te-am recunoscut foarte bine, dumneata cu un bărbat pe care nu-l cunosc, dar pe care jur că am să-l cunosc.

— Vă încăpățînați să susțineți că eram eu, domnule ?

— Doar îți spun că te-am recunoscut, și mai spun că am auzit și strigătul pe care l-ai scos.

— Cînd veți vorbi ca un om întreg la minte — rosti Diane — voi fi gata să vă ascult. Deocamdată însă, cred că e mai bine să mă retrag.

— Nu, doamnă — strigă Monsoreau, apucînd-o de braț — ai să rămîi aici !

— Domnule, iată-i pe domnul și pe doamna de Saint-Luc — îi atrase atenția Diane. Sper că față de ei vă veți stăpîni.

Într-adevăr, Saint-Luc și soția sa se iviseră în capătul unei alei, răspunzînd la chemarea clopotului, care vestea ora dejunului, ca și cînd toată lumea n-ar fi așteptat decît sosirea domnului de Monsoreau pentru a se așeza la masă. Amîndoi îl recunoscură pe conte și, ghicind că prin prezența lor o vor scoate pe Diane dintr-o mare încurcătură, se apropiară grăbiți. Doamna de Saint-Luc îl făcu o adîncă plecăciune domnului de Monsoreau. Saint-Luc îi întinse prietenos mîna. Toți trei schimbară cîteva cuvinte amabile. Apoi, Saint-Luc, împingîndu-și ușurel soția spre conte, o luă de braț pe Diane și astfel porniră cu toții spre castel.

La castelul Méridor se mînca la ceasurile nouă : era un vechi obicei de pe timpul regelui Ludovic al XII-lea, pe care baronul îl păstrase neschimbat.

Domnul de Monsoreau se pomeni la masă între Saint-Luc și soția acestuia. Diane, așezată departe de soțul ei printr-o manevră dibace a prietenei sale, îl avea într-o parte pe Saint-Luc și în cealaltă pe baron. Toată lumea lua

parte la conversație, care se învîrtea în chip firesc în jurul sosirii la Angers a fratelui regelui și în jurul agitației pe care sosirea acestuia avea s-o stîrnească în întregul ținut. Monsoreau ar fi vrut grozav să se mai discute și despre altceva, dar avea de-a face cu oameni îndărătnici : toate încercările lui dădură greș. Și nu fiindcă Saint-Luc ar fi refuzat să-i răspundă. Dimpotrivă, el era plin de atenții față de soțul furios, vorbindu-i cu o încîntătoare curtenie, iar Diane, care datorită pălăvrăgelii lui Saint-Luc putea rămîne tăcută, îi mulțumea din ochi prietenului său.

„Acest Saint-Luc e un prost, căruia îi merge gura ca o moară stricată — își zise contele în sinea lui. Iată omul de la care, printr-un mijloc sau altul, voi smulge taina ce doresc s-o aflu."

Domnul de Monsoreau nu-l cunoștea însă pe Saint-Luc, deoarece sosise la curte în momentul cînd acesta pleca. Și nezdruncinat în convingerea lui, el începu să-i răspundă tînărului în așa fel, încît mulțumirea Dianei sporea și tînăra femeie se liniști cu desăvîrșire.

De altfel, din cînd în cînd, Saint-Luc îi făcea doamnei de Monsoreau semne din ochi, semne care voiau să spună fără îndoială : „Fiți liniștită, doamnă, am eu un plan".

Vom vedea în capitolul următor care era planul domnului de Saint-Luc.

LXV

PLANUL DOMNULUI DE SAINT-LUC

După-masă, Monsoreau îl luă de braț pe noul său prieten și, ieșind împreună din castel, îi spuse :

— Aflați că sînt cum nu se poate mai fericit că v-am găsit aici, întrucît singurătatea de la Méridor mă speria înainte de a sosi.

— Cum așa ?! se miră Saint-Luc. N-o aveți pe soția dumneavoastră ? Dacă aș fi în locul dumneavoastră, cu o

asemenea soție, chiar și deșertul mi s-ar părea prea populat.

— Nu vă contrazic — răspunse Monsoreau, mușcîndu-și buzele. Cu toate acestea...

— Cu toate acestea ?...

— Cu toate acestea, sînt foarte mulțumit că v-am întîlnit aici.

— Domnule, sînteți mult prea amabil, deoarece nu voi crede niciodată că v-ați fi putut teme, fie și o singură clipă, de plictiseală, cu o asemenea femeie și în mijlocul unei naturi atît de bogată în daruri.

— He ! oftă Monsoreau. Mi-am petrecut jumătate din viață în pădure.

— Un motiv în plus ca să nu vă plictisiți aici — zise Saint-Luc. Mi se pare că, cu cît stai mai mult în pădure, cu atît îți place mai tare. Ia priviți ce minunăție de parc ! Nu mă îndoiesc că voi fi mîhnit în clipa cînd va trebui să-l părăsesc. Din nenorocire, mă tem să nu se întîmple asta în curînd.

— Și de ce să-l părăsiți ?

— Ei, domnule, oare omul e stăpîn pe soarta lui ? Omul este ca frunza pe care vîntul o desprinde și o poartă peste cîmpii și peste dealuri, fără ca el să aibă habar încotro merge. Dumneavoastră sînteți fericit !

— Fericit, de ce ?

— Că veți rămîne la umbra acestor falnici copaci.

— O, probabil că nici eu n-o să rămîn prea multă vreme aici — zise Monsoreau.

— De, cine știe ? ! Cred că vă înșelați.

— Nu, nu. Vai, eu nu sînt un iubitor atît de pătimaș al naturii ca dumneavoastră și nu mă încred în acest parc, pe care dumneavoastră îl găsiți așa de frumos...

— Cum ați spus ? făcu Saint-Luc.

— Da — repetă Monsoreau.

— Ziceți că nu vă încredeți în acest parc ? Cum așa ?

— Pentru că nu mi se pare un loc sigur.

— Nu vi se pare un loc sigur ! Într-adevăr ? ! întrebă mirat Saint-Luc. Aha, înțeleg : vreți să spuneți că din pricina izolării.

— Nu, nu din pricina asta, căci îmi închipui că vedeți destulă lume la Méridor.

— Pe legea mea, n-am zărit nici măcar un suflet — zise cu o naivitate perfect simulată Saint-Luc.

— Ce vorbiți ! Adevărat ?

— E chiar așa cum vă spun.

— Cum adică, nu primiți nici o vizită, așa... din cînd în cînd ?

— Cel puțin de cînd sînt eu aici, nici una.

— Oare de la această splendidă curte princiară din Angers nu se abate nici un gentilom pe aici din cînd în cînd ?

— Nici unul.

— Nu se poate !

— Cu toate acestea, așa este.

— Hai, lăsați-o încolo de treabă ! Îi jigniți pe gentilomii de la curtea din Angers.

— Nu știu dacă îi jignesc, dar dracu să mă ia dacă am zărit măcar pana de la pălăria vreunuia.

— Atunci m-am înșelat eu.

— Da, într-adevăr, v-ați înșelat. Prin urmare, să revenim la ce spuneați mai înainte, că parcul nu vi se pare un loc sigur. Oare să mișune urși prin el ?

— O, nicidecum.

— Lupi ?

— Nici lupi.

— Hoți ?

— Poate. Spuneți-mi, scumpe domn, doamna de Saint-Luc e foarte frumoasă, după cît mi s-a părut ?

— Desigur, este.

— Și dînsa se plimbă des prin parc ?

— O, da. Ea e ca mine, îi place nespus viața la țară. Dar de ce mă întrebați ?

— Așa... Și cînd se plimbă, dumneavoastră o însoțiți ?

— Întotdeauna.

— Aproape întotdeauna ? continuă contele.

— Dar unde naiba vreți să ajungeți ?

— Ei, Doamne, nicăieri, dragă domnule de Saint-Luc, sau aproape nicăieri.

— V-ascult.

— Mi se spunea...

— Ce vi se spunea ? Vorbiți.

— N-o să vă supărați ?

— Nu mă supăr niciodată.

— De altminteri, între soți se fac astfel de confidențe ; mi s-a spus că un bărbat a fost văzut dînd tîrcoale prin parc.

— Un bărbat ?

— Da.

— Care venea pentru soția mea ?

— A, eu nu spun una ca asta.

— Ați greși foarte tare dacă, știind acest lucru, nu l-ați spune, scumpe domnule de Monsoreau ; este cum nu se poate mai interesant. Și cine anume a văzut, mă rog ?

— La ce bun ?

— Dați-i drumul, totuși. Doar stăm de vorbă, nu-i așa ? Ei bine, hai să vorbim mai curînd despre asta decît despre orice altceva. Deci dumneavoastră susțineți că omul acesta venea pentru doamna de Saint-Luc. Na ! Na ! Na !

— Dacă e vorba să vă mărturisesc totul, atunci ascultați : ei bine, nu, nu cred că venea pentru doamna de Saint-Luc.

— Dar pentru cine ?

— Dimpotrivă, mă tem că pentru Diane.

— Aaa ! Zău ! ? făcu Saint-Luc. Mi-ar fi mult mai agreabil.

— Cum ! Ce-nseamnă că v-ar fi mult mai agreabil ?

— Fără îndoială. Știți prea bine că nu există pe lume specie mai egoistă decît aceea a soților. Fiecare pentru el, Dumnezeu pentru toți.

— Mai curînd dracu ! adăugă Monsoreau.

— Deci credeți că a intrat aici un bărbat ?

— Nu numai că o cred, dar am și văzut.

— Ați văzut un bărbat în parc ?

— Da — zise Monsoreau.

— Singur ?

— Cu doamna de Monsoreau.

— Cînd asta ? întrebă Saint-Luc.

— Ieri.

— Unde ?

— Chiar aici, uite, la stînga.

Și cum Monsoreau se îndreptase înadins cu Saint-Luc

spre crîngul cel bătrîn, de acolo de unde era, el putu să-i arate însoţitorului său locul cu pricina.

— Aha, într-adevăr, iată un zid destul de şubred. Va trebui să-i dau de ştire baronului că i se ruinează gardurile — zise Saint-Luc.

— Şi pe cine bănuiţi dumneavoastră ?

— Eu ? ! Pe cine bănuiesc eu ?

— Da.

— Şi ce anume să bănuiesc, domnule ?

— Că sare zidul, ca să vină în parc şi să stea de vorbă cu soţia mea ?

Saint-Luc păru să chibzuiască adînc, în vreme ce domnul de Monsoreau aştepta cu înfrigurare răspunsul.

— Ei bine ? întrebă maestrul de vînătoare.

— Doamne ! exclamă Saint-Luc. N-ar putea fi altul decît...

— Decît... cine ? întrebă pripit contele.

— Decît... dumneavoastră... — răspunse Saint-Luc, privindu-l deschis.

— Glumiţi, scumpe domnule de Saint-Luc ? replică contele, împietrit.

— Pe legea mea că nu ! La începutul căsătoriei, şi eu aveam astfel de năravuri ; de ce n-aţi avea şi dumneavoastră ?

— Hai, vreţi să ocoliţi răspunsul. Mărturisiţi-mi, dragă prietene, nu vă fie teamă... eu am curaj. Ajutaţi-mă, vă rog. Încercaţi... Serviciul pe care-l aştept din partea dumneavoastră este foarte mare.

Saint-Luc se scărpină după ureche.

— Tot nu văd să fi fost altcineva decît dumneavoastră — repetă el.

— Destul cu gluma ! Luaţi lucrurile în serios, domnule, căci, vă atrag atenţia, situaţia e gravă.

— Credeţi ?

— Sînt sigur de ceea ce vă spun.

— Atunci se schimbă lucrurile. Şi cum vine acest bărbat ? Ştiţi ?

— Vine pe ascuns, ce naiba !

— Adesea ?

— Cred şi eu ; urmele i s-au săpat în tencuiala zidului ; uitaţi-vă mai bine la ele.

— Într-adevăr.

— Dumneavoastră n-aţi băgat de seamă niciodată nimic ?

— Oh ! exclamă Saint-Luc. Cam bănuiam eu ceva.

— Păi vezi ! făcu contele, gîfîind. Şi ?...

— Şi n-am dat importanţă, am crezut că eraţi dumneavoastră.

— Dar cînd vă spun că nu !

— Vă cred, scumpul meu domn.

— Mă credeţi ?

— Da.

— Ei bine, atunci ! ?

— Atunci, este altcineva.

Marele maestru de vînătoare privi aproape ameninţător la Saint-Luc, care se purta cu nepăsarea cea mai suavă şi mai elegantă din lume.

— Ah ! exclamă el, cu o mutră atît de mînioasă, încît tînărul înalţă capul.

— Mai am o idee — zise Saint-Luc.

— Vorbiţi odată !

— Dacă o fi...

— Dacă o fi cine ?

— Nu.

— Nu ?

— Ba da.

— Vorbiţi odată !

— Dacă o fi domnul duce de Anjou.

— M-am gîndit şi eu la asta, dar am cercetat şi nu putea fi el — răspunse Monsoreau.

— Ei, ei ! Ducele e destul de şiret.

— Da, însă nu este el.

— Dumneavoastră îmi spuneţi mereu cine nu este şi vreţi ca eu să vă spun cine este — ripostă Saint-Luc.

— Fără îndoială. Dumneavoastră care locuiţi la castel ar trebui să ştiţi...

— Staţi ! strigă Saint-Luc.

— Aţi găsit ?

— Mai am o idee. Dacă nu eraţi nici dumneavoastră, nici ducele, atunci cu siguranţă că eram eu.

— Dumneavoastră, Saint-Luc ?

— De ce nu ?

— Dumneavoastră să veniți călare pe dinafara parcului, cînd puteți veni prin năuntru ?

— Ei, Dumnezeule ! Eu sînt un om atît de capricios !

— Adică dumneavoastră ați fi rupt-o la fugă în clipa cînd m-ați fi văzut apărînd sus, pe creasta zidului ?

— Ba bine că nu ! O iei la fugă și pentru mai puțin.

— În cazul acesta, înseamnă că vă îndeletniceați cu lucruri necurate, nu ? zise contele, începînd să-și iasă din fire.

— Nu zic ba.

— La urma urmei, văd că vă bateți joc de mine ! Și faceți acest lucru de mai bine de un sfert de oră ! strigă contele, îngălbenindu-se.

— Vă înșelați, domnule — răspunse Saint-Luc, scoțînd ceasul și privindu-l pe Monsoreau atît de fix, încît acesta fu cuprins de un tremur, cu tot curajul lui crîncen — au trecut douăzeci de minute.

— Mă insultați, domnule ! izbucni contele.

— Și dumneavoastră nu credeți că mă insultați, domnule, cu toate întrebările astea de zbir ?

— Aha, acuma văd limpede.

— Mare minune, la orele zece dimineața ! Și, mă rog, ce vedeți ? Spuneți !

— Văd că v-ați înțeles cu trădătorul, cu ticălosul pe care eram gata să-l ucid ieri.

— Doamne, e prietenul meu — zise Saint-Luc.

— Atunci, dacă-i așa, vă voi ucide în locul lui.

— Ziu, în casa dumneavoastră ! Și asta așa, deodată, fără să-mi strigați păzea !

— Credeți, prin urmare, că mă voi sfii să pedepsesc un mizerabil ? strigă contele, scos de-a binelea din țîțîni.

— Vai, domnule de Monsoreau, cît sînteți de prost crescut ! În ce hal conviețuirea cu dobitoacele sălbatice v-a stricat bunele maniere ! Rușine !...

— Păi nu vedeți că sînt furios ! urlă contele, postîndu-se cu brațele încrucișate în fața lui Saint-Luc și cu chipul chinuit de cumplita deznădejde ce-i răscolea inima.

— Ei, Doamne sfinte, sigur că văd și, ce-i drept, furia nu vă stă bine de loc : sînteți groaznic, scumpe domnule de Monsoreau.

Scos din fire, contele își duse mîna la sabie.

— O, luați seama, mă provocați — zise Saint-Luc. Vă iau martor pe dumneavoastră înșivă că eu sînt perfect calm.

— Da, donjuanule, da, te provoc.

— Cel puțin dați-vă osteneala să treceți de cealaltă parte a zidului, domnule de Monsoreau ; de cealaltă parte a zidului ne vom afla pe un teren neutru.

— Ce-mi pasă ? strigă contele.

— Îmi pasă mie — răspunse Saint-Luc. Nu vreau să vă ucid la dumneavoastră acasă.

— Prea bine ! încuviință Monsoreau, grăbindu-se să sară de cealaltă parte a zidului năruit.

— Fiți atent ! Mai binișor, conte ! Este acolo o piatră care nu se ține bine : pesemne că a fost foarte zdruncinată de la locul ei. Să nu care cumva să vă răniți ; aș fi nemîngîiat, zău așa !

Și, la rîndul său, Saint-Luc se pregăti să sară zidul.

— Haide, haide ! Grăbește-te ! îl zori contele, trăgîndu-și sabia din teacă.

— Și eu care vin la țară de plăcere ! își vorbi lui însuși Saint-Luc. Pe legea mea, mă voi distra de minune !

Și sări de cealaltă parte a zidului.

LXVI

CUM DOMNUL DE SAINT-LUC ÎI ARĂTĂ DOMNULUI DE MONSOREAU LOVITURA PE CARE I-O ARĂTASE LUI REGELE

Domnul de Monsoreau îl aștepta pe Saint-Luc, cu sabia în mînă și bătînd furios din picior.

— Gata ? îl întrebă.

— Iată-mă-s ! făcu Saint-Luc. Nu v-ați ales chiar locul cel mai rău : cu soarele în spate ! Dar nu vă jenați !

Monsoreau se întoarse pe sfert.

— Bravo! În felul acesta voi vedea mai bine ce am de făcut.

— Să nu mă cruți — zise Monsoreau — căci, în ceea ce mă privește, voi fi fără milă.

— Așa, prin urmare, vreți cu orice preț să mă ucideți?

— Dacă vreau? !... O, negreșit... chiar asta vreau.

— Omul propune și Dumnezeu dispune — conchise Saint-Luc, trăgîndu-și sabia din teacă.

— Zici tu...

— Da, zic... Ia priviți colo pîlcul acela de maci și păpădie!

— De ce?

— De ce!? Pentru că, zic eu, o să vă fac să vă întindeți acolo, între flori.

Și tot rîzînd, se puse în gardă. Spumegînd de furie, Monsoreau încrucișă spada și, cu o agilitate de necrezut, îi dădu lui Saint-Luc două sau trei lovituri, pe care acesta însă le parâ la fel de iscusit și de sprinten.

— Ei, la naiba, domnule de Monsoreau! exclamă el, jucîndu-se cu spada adversarului său. Constat că vă pricepeți să mînuiți spada! Oricare altul, în afară de mine sau de Bussy, ar fi fost răpus de ultima dumneavoastră lovitură.

Lui Monsoreau îi pieri sîngele din obraji, văzînd cu ce om avea de-a face.

— Sînteți poate uimit — continuă Saint-Luc — de faptul că știu să țin o sabie în mînă. Aflați că regele, care mă iubește mult, după cum bine știți, s-a ostenit să-mi dea lecții și, între altele, m-a învățat o lovitură pe care vă voi arăta-o îndată. Vă spun asta, fiindcă, în cazul cînd vă voi ucide, veți avea bucuria să știți că ați fost ucis cu o lovitură învățată de la rege, ceea ce va fi cum nu se poate mai măgulitor pentru dumneavoastră.

— Sînteți plin de duh, domnule! scrîșni Monsoreau, scos din fire și fandînd puternic pentru a da o lovitură care ar fi străpuns și un zid.

— De, face fiecare ce poate! zise Saint-Luc, modest, dar în același timp se și zvîrli în lături, silindu-și astfel adversarul să se răsucească pe loc și să primească soarele drept în ochi.

— He, he! exclamă el. Iată-vă deocamdată unde am vrut să vă văd, și aștept să vă văd unde vreau să vă așez. Așa-i că manevra a fost destul de dibace? Ce mai, sînt mulțumit, ba chiar foarte mulțumit! Adineauri aveați numai cincizeci la sută șansa ca să muriți, acum aveți nouăzeci și nouă.

Și, cu o suplețe, o vigoare și o furie pe care Monsoreau nu i le bănuia și pe care nimeni nu le-ar fi bănuit la acest tînăr înzestrat cu grație feminină, Saint-Luc îi dădu fulgerător marelui maestru de vînătoare cinci lovituri una după alta; acesta le pară, dar năucit cu desăvîrșire de uraganul de șuiere și de fulgere dezlănțuit asupră-i; cea de-a șasea fu o lovitură nemaipomenită, compusă dintr-o dublă fentă, o parare și o ripostă, adversarul neputînd să vadă prima parte a loviturii din pricina soarelui care-l orbea, dar nici ultima, deoarece spada lui Saint-Luc îi străpunse pieptul, împlîntîndu-se adînc.

Contele mai rămase o clipă în picioare, însă așa cum ar rămîne un stejar dezrădăcinat care nu așteaptă decît o adiere spre a ști încotro trebuie să se prăbușească.

— Iată, acum aveți toate șansele sută la sută, domnule! zise Saint-Luc. Și observați că o să cădeți chiar peste florile pe care vi le-am arătat adineauri.

Contele se simți vlăguit de puteri, mîinile îi căzură inerte, ochii i se încețoșară, genunchii i se îndoiră și el se prăbuși peste maci, sîngele amestecîndu-i-se cu purpuriul florilor sălbatice. Calm, Saint-Luc își șterse tăișul spadei, privind chipul din ce în ce mai palid al adversarului său, paloare care, încetul cu încetul, preschimbă în mască mortuară obrazul unui om în agonie.

— Ah, m-ați ucis, domnule... — bîigui Monsoreau.

— Am încercat — răspunse Saint-Luc — dar acum, cînd vă văd zăcînd colea, gata să vă luați adio de la viață, să fiu al naibii dacă lucrul acesta nu mă mîhnește. Mă închin în fața dumneavoastră: ce-i drept, erați cumplit de gelos, dar erați viteaz.

Și, foarte mulțumit de acest discurs funebru, Saint-Luc își îndoi un genunchi, aplecîndu-se spre Monsoreau și întrebîndu-l:

— Aveți vreo ultimă dorință, domnule? Spuneți-mi-o și, pe cinstea mea de gentilom, vă va fi împlinită! De

obicei, asta o știu și eu : cînd ești rănit, ți-e sete. Dumneavoastră vă este sete ? Dacă da, mă duc să vă caut ceva de băut.

Monsoreau nu răspunse. Zăcea cu fața la pămînt, mușcînd iarba și zbătîndu-se într-o băltoacă de sînge.

— Nenorocitul ! exclamă Saint-Luc, ridicîndu-se. Ah, prietenie, prietenie, ce zeitate pretențioasă ești tu !

Monsoreau deschise o pleoapă îngreuiată, încercă să-și înalțe capul și căzu cu un geamăt lugubru.

— Ei, haide ! A murit, să nu ne mai gîndim la el — rosti Saint-Luc. Ușor de zis : „Să nu ne mai gîndim la el"... Dar iată că am răpus un om. Nu se va putea spune că mi-am pierdut în zadar timpul la țară.

Și încălecînd pe muchia zidului, sări dincolo, o rupse la fugă prin parc și ajunse la castel. Prima ființă pe care o zări fu Diane ; tînăra femeie stătea de vorbă cu prietena sa. „Ce bine o să-i vină în negru" — își zise Saint-Luc. Apoi, apropiindu-se de încîntătorul cuplu alcătuit de cele două femei, el se adresă Dianei :

— Iertați-mă, scumpă doamnă, dar trebuie neapărat să-i spun două vorbe doamnei de Saint-Luc.

— Te rog, dragul meu oaspete, te rog — răspunse doamna de Monsoreau. Eu mă voi duce la bibliotecă să-l caut pe tata. După ce vei sfîrși cu domnul de Saint-Luc — continuă ea, adresîndu-se de astă dată prietenei sale — vino acolo să mă iei.

— Da, negreșit — o asigură Jeanne.

Cei doi soți rămaseră singuri.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Jeanne cu chipul rîzător. Pari sinistru, scumpul meu soț.

— Da, da, de bună seamă — răspunse Saint-Luc.

— Dar ce s-a întîmplat ?

— Ei, Doamne sfinte, un accident !

— Ție ? întrebă femeia, înspăimîntată.

— Nu chiar mie, dar unei persoane care era lîngă mine.

— Vorbește, cui anume ?

— Aceluia cu care mă plimbam.

— Domnului de Monsoreau ?

— Vai, da ! Bietul om !

— Ce i s-a întîmplat ?

— Cred că a murit.

— A murit ? țipă Jeanne, în prada unei neliniști ușor de înțeles. A murit ? !

— Chiar așa.

— El, care adineauri stătea aici, vorbea cu noi, privea...

— Ei, da, tocmai din cauza asta a murit : a privit prea mult și, mai ales, a vorbit prea mult.

— Dragul meu Saint-Luc ! exclamă tînăra femeie, luînd mîinile soțului său într-ale ei.

— Ce este ?

— Mi-ascunzi ceva.

— Eu ? Nimic, îți jur. Nici măcar nu tăinuiesc locul unde a murit.

— Și unde a murit ?

— Acolo, în spatele zidului, chiar pe locul unde prietenul nostru Bussy obișnuia să-și lege calul de copac.

— Tu la-i ucis ?

— Drace, păi cine altul ? ! Nu eram decît noi doi, eu mă înapoiez viu și spun că el e mort. Nu-i greu de ghicit care dintre noi l-a ucis pe celălalt.

— Nenorocitule !

— Ei, draga mea soție — răspunse Saint-Luc — m-a provocat și m-a jignit. El a tras sabia din teacă.

— E înfiorător, înfiorător !... Bietul om !

— Firește ! Eram sigur de asta. Ai să vezi că nici nu vor trece opt zile și i se va spune sfîntul Monsoreau.

— Nu mai poți rămîne aici ! strigă Jeanne. Nu mai poți locui sub acoperișul omului pe care l-ai ucis.

— Este ceea ce mi-am spus de îndată și iată pentru ce am și alergat să te rog, draga mea, să faci pregătirile de plecare.

— Nu cumva ești rănit ?

— Slavă Domnului, în sfîrșit ! Cu toate că vine cam tîrziu, iată întrebarea care mă împacă cu tine. Nu, sînt viu și nevătămat.

— Atunci, plecăm ?

— Cît mai repede cu putință, deoarece, îți dai seama, accidentul poate fi descoperit în orice clipă.

— Care accident ? strigă doamna de Saint-Luc, reîntorcîndu-se cu gîndul așa cum te întorci uneori pe urmele pașilor.

— Ah ! exclamă Saint-Luc.

— Da, mă gîndesc că doamna de Monsoreau e văduvă.

— Asta îmi spuneam și eu adineauri.

— După ce l-ai ucis ?

— Nu, înainte.

— Atunci ascultă : în timp ce eu o s-o înștiințez...

— Cu multă grijă însă, scumpa mea.

— Ce fire afurisită ! Așadar, în vreme ce eu mă reped să-i dau de veste, înșeuează singur caii, ca pentru o plimbare.

— Strașnică idee ! Ar fi bine să ai cît mai multe idei dintr-astea, deoarece, îți mărturisesc, în ceea ce mă privește, mintea mea începe să se cam tulbure.

— Și unde plecăm ?

— La Paris.

— La Paris ? Și regele ?

— Regele a uitat totul. S-au petrecut atîtea de cînd nu ne-am văzut ! Și pe urmă, dacă o să fie război, ceea ce pare cu putință, locul meu este lîngă rege.

— Bine. Plecăm deci la Paris ?

— Da, aș vrea însă o pană și un pic de cerneală.

— Ca să scrii cui ?

— Lui Bussy. Înțelegi că nu pot părăsi Anjou-ul, fără să-i spun de ce îl părăsesc.

— Ai dreptate. În camera mea vei găsi tot ce-ți trebuie pentru scris.

Saint-Luc plecă fără a mai zăbovi o clipă și, cu o mînă ușor tremurătoare, scrise în grabă următoarele rînduri :

„Dragă prietene,

Vei afla de accidentul întîmplat domnului de Monsoreau. Eu și el am avut, în vecinătatea bătrînului crîng, o discuție privitor la cauzele năruirii zidurilor, precum și la neajunsurile de care-s pîndiți caii ce umblă singuri de colo-colo.

În toiul aprinsei noastre convorbiri, domnul de Monsoreau s-a prăvălit peste un pîlc de maci și păpădii, și atît de strașnic a căzut, încît bietul om s-a și prăpădit.

Prietenul dumitale pe veci,

Saint-Luc".

„P. S. Deoarece în primul moment faptul ți s-ar putea părea de necrezut, mai adaug că, atunci cînd i s-a întîmplat accidentul, amîndoi eram cu săbiile în mînă.

Plec la Paris chiar în clipa aceasta spre a-mi prezenta omagiile regelui, considerînd că, după cele ce s-au petrecut, Anjou-ul nu este îndeajuns de sigur.“

Zece minute mai tîrziu, un slujitor de-al baronului gonea spre Angers, ca să înmîneze această scrisoare, în timp ce printr-o poartă joasă ce ieșea la un drum de ocol, domnul și doamna de Saint-Luc plecau singuri, lăsînd-o pe Diane plînsă și, mai ales, încurcată, tînăra femeie neștiind cum să-i istorisească baronului epilogul tristei întîlniri a celor doi bărbați. În clipa cînd Saint-Luc trecu pe lîngă dînsa, ea întoarse capul.

— Poftim, să mai faci servicii prietenilor ! îi spuse el soției sale. Ce mai, toți oamenii sînt niște ingrați, eu singur port sub soare floarea recunoștinței.

LXVII

ÎN CARE SE VEDE CUM REGINA-MAMĂ PĂTRUNDE NU PREA TRIUMFAL ÎN BLÎNDUL ORAȘ ANGERS

Chiar în clipa cînd domnul de Monsoreau se prăbușea străpuns de ascuțișul sabiei lui Saint-Luc, glasul puternic a patru trompete răsuna la porțile Angers-ului, zăvorite, precum știm, cu cea mai mare grijă. Străjile, astfel prevenite, înălțară un drapel și răspunseră prin graiul simfonic al unor instrumente asemănătoare.

Era Caterina de Medici, care voia să intre în Angers, urmată de o suită destul de impunătoare. Numaidecît fu înștiințat Bussy, care își părăsi patul, și Bussy plecă să-l caute pe prinț, care se urcă într-al său.

Desigur, melodia intonată de trompetele angevine era foarte frumoasă, dar nu avea harul celor din sfînta scriptură, care făcuseră să se prăbușească zidurile Ierihonului ; porțile Angers-ului rămaseră închise.

Caterina se plecă peste pervazul litierei, ca să fie văzută de santinelele din față, în speranța că aerul maiestuos al unui obraz regesc se va bucura de mai multă luare-aminte decît se bucurase sunetul trompetelor. Străjerii orașului o văzură pe regină, ba chiar o salutară curtenitori, însă porțile nu se deschiseră. Caterina trimise un gentilom din suită la barieră. Acesta fu primit cu deosebită bună-cuviință, dar, la cererea lui ca regina-mamă să fie lăsată să intre și la stăruința de a se face maiestății sale o primire cu onoruri, i se răspunse că orașul Angers, fiind o cetate întărită, nimeni nu poate pătrunde înăuntru fără îndeplinirea unor formalități obligatorii.

Gentilomul se întoarse foarte plouat la stăpîna lui și Caterina rosti atunci, cu toată amărăciunea cuprinsă în el, acel cuvînt căruia Ludovic al XIV-lea avea să-i modifice sensul mai tîrziu, după importanța pe care autoritatea regală a căpătat-o între timp.

— Aștept — murmură regina.

Și gentilomii din preajma ei se înfiorară.

În sfîrșit, Bussy, căruia îi trebuise aproape o jumătate de oră ca să-l dădăcească pe duce și să-i sugereze o sută de rațiuni de stat, una mai categorică decît alta, se hotărî să se urnească din loc. El își înșeuă calul, împodobindu-l în fel și chip, alese cinci gentilomi dintre cei mai antipatici reginei-mame și, așezîndu-se în fruntea lor, o porni cu pas măsurat și ferm în întîmpinarea maiestății sale.

Caterina începuse să obosească, dar nu de așteptare, ci frămîntînd în minte tot soiul de răzbunări împotriva celor care-i jucau un astfel de renghi. Ea își aminti acel basm arab în care se povestește cum un duh răzvrătit, pomenindu-se închis într-un vas de aramă, făgăduiește bogății celui ce îi va reda libertatea în decursul primelor zece veacuri de chin ale captivității sale ; apoi, furios de atîta așteptare, jură să-l piardă pe nesocotitul care va sfărîma capacul vasului. Cam aici ajunsese Caterina. Mai întîi își zise să se arate foarte binevoitoare față de gentilomii care se vor grăbi să-i iasă înainte. Pe urmă făcu legămînt să-și reverse mînia asupra celui dintîi om care i se va înfățișa.

Bussy se ivi foarte înzorzonat la postul de strajă şi privi într-o doară, ca o santinelă de noapte care mai degrabă ciuleşte urechea decît scrutează bezna.

— Cine-i acolo ? întrebă el într-un tîrziu.

Caterina se aştepta măcar la plecăciuni. Gentilomul ei o privi, aşteptîndu-i ordinele.

— Duceţi-vă, duceţi-vă încă o dată la barieră — zise ea. Straja întreabă „Cine e ?" Răspundeţi-i, domnule. E o formalitate.

Gentilomul se apropie de podul de fier.

— Este maiestatea sa regina-mamă, care vine să viziteze oraşul Angers.

— Prea bine, domnule — răspunse Bussy. Binevoiţi să faceţi un ocol la stînga. Cam la vreo optzeci de paşi de aici veţi găsi poarta cea mică.

— Poarta cea mică ? ! strigă gentilomul. Poarta cea mică pentru maiestatea sa ?!

Dar Bussy nu se mai afla acolo ca să audă. Împreună cu prietenii săi, care rîdeau pe înfundate, el pornise spre locul unde, după instrucţiunile lui, avea să coboare din litieră maiestatea sa regina-mamă.

— Maiestatea voastră a auzit ? întrebă gentilomul reginei. Zice să intrăm pe poarta cea mică !...

— Ei, da, domnule, am auzit. Să intrăm pe-acolo, dacă pe-acolo se intră.

Şi fulgerul privirii sale îl făcu să pălească pe neîndemînaticul care, cu atîta stîngăcie, scosese la iveală umilirea impusă suveranei lui.

Alaiul se îndreptă spre stînga şi poarta cea mică se deschise. Bussy, descălecat de pe cal şi cu sabia în mînă, înaintă cîţiva paşi dincolo de poartă şi se înclină respectuos în faţa Caterinei ; în jurul său, pene de pălării măturau pămîntul.

— Maiestatea voastră fie binevenită la Angers — i se adresă el.

În preajma lui, tobele rămaseră mute, iar halebardele nu se plecară. Regina coborî din litieră şi, sprijinindu-se de braţul unuia dintre gentilomii suitei sale, se îndreptă spre poarta cea mică, după ce rosti doar aceste cuvinte :

— Mulţumesc, domnule de Bussy.

Era singura concluzie la care ajunsese în răgazul ce-i fusese lăsat ca să mediteze.

Regina înainta cu capul sus. Bussy o preveni pe dată, apucînd-o chiar de braţ :

— Ah, luaţi seama, doamnă ! Poarta e joasă şi maiestatea voastră s-ar putea lovi.

— Deci trebuie să te-apleci pentru a intra ? zise regina. Cum se explică una ca asta ? E pentru prima oară că intru astfel într-un oraş.

Aceste vorbe, rostite în chip foarte firesc, ascundeau un tîlc pentru curtenii iscuşiţi, aveau o profunzime şi o însemnătate care dădu de gîndit multora dintre cei de faţă, şi chiar Bussy îşi muşcă mustaţa, privind în altă parte.

— Ai întins prea mult coarda — îi şopti la ureche Livarot.

— Aş ! Las' pe mine, o să vadă ea şi altele...

Litiera maiestăţii sale fu anevoie ridicată peste zid, folosindu-se o macara, şi regina se putu sui din nou în caleaşcă spre a merge la palat. Bussy şi prietenii lui încălecară pe cai, escortînd trăsura de o parte şi de alta.

— Dar fiul meu ? întrebă deodată Caterina. Nu-l văd pe fiul meu, ducele de Anjou ?

Aceste cuvinte rostite fără să vrea îi fuseseră dictate de mînia ce-i clocotea în inimă. Lipsa lui François într-un asemenea moment era culmea insultei.

— Monseniorul este bolnav la pat, doamnă. Altminteri, maiestatea voastră cum s-ar putea îndoi că alteţa sa nu s-ar fi grăbit să facă personal onorurile oraşului *său ?*

Aici, Caterina împinse ipocrizia pînă la sublim.

— Bolnav ! Bietul meu copil, bolnav ! se nelinişti ea. Vai, domnilor, să ne grăbim... cel puţin este bine îngrijit ?

— Ne dăm toată osteneala — răspunse Bussy, privind-o mirat, ca şi cum ar fi vrut să descopere dacă într-adevăr în această femeie bătea şi o inimă de mamă.

— El ştie că sînt aici ? continuă să întrebe Caterina, după o pauză întrebuinţată cu folos spre a-şi întipări în minte numele tuturor gentilomilor prezenţi acolo.

— Da, desigur, doamnă, desigur.

Caterina strînse din buze.

— Atunci nu încape îndoială că suferă foarte tare — adăugă ea, cu o voce miloasă.

— Cumplit — o asigură Bussy. Cînd și cînd, alteța sa suferă de astfel de indispoziții subite.

— Este o indispoziție care a survenit subit, domnule de Bussy ?

— O, Dumnezeule, da, doamnă.

Tot vorbind astfel, ajunseră la palat. O mare mulțime se îngrămădea de o parte și de alta a drumului pe unde trecea litiera.

Bussy alergă înainte pe trepte și intră gîfîind la duce :

— A sosit — zise el. Păzea !...

— E furioasă ?

— Din cale afară.

— Se vaită ?

— O, nu, mai rău : zîmbește.

— Ce-a spus poporul ?

— Poporul nici n-a suflat. O privește amuțit de groază : chiar dacă n-o cunoaște, ghicește ce zace în ea....

— Și ea ?

— Împarte bezele din vîrful degetelor pe care și le mușcă.

— Drace !

— Chiar așa am gîndit și eu, monseniore. Haide, jucați tare !

— Deci ne menținem pe picior de război ?

— La naiba ! Cereți o sută ca să căpătați zece, căci de la ea tot nu veți primi mai mult de cinci.

— Ce spui, zău ! Prin urmare, tu mă crezi slab de tot ?... Sînteți toți aici ? Monsoreau de ce nu s-a întors ? întrebă ducele.

— Cred că e la Méridor... Eh, ne putem lipsi foarte bine de el.

— Maiestatea sa regina-mamă ! anunță majordomul din pragul ușii.

Și Caterina apăru îndată, livid și îmbrăcată în negru, după cum obișnuia. Ducele de Anjou schiță un gest, vrînd să se ridice. Dar regina, cu o iuțeală pe care nu i-ai fi bănuit-o la vîrsta ei, se azvîrli în brațele fiului său și-l acoperi de sărutări.

„O să-l înăbușe — gîndi Bussy. Pe toți dracii, sînt sărutări adevărate !"

Regina făcu și mai mult : se porni pe plîns !

— Să nu ne încredem ; fiecare lacrimă va fi plătită cu un boloboc de sînge — îi şopti Antraguet lui Ribeirac.

Sfîrşind cu îmbrăţişările, ea se aşează la căpătîiul ducelui. Bussy făcu un semn şi cei de faţă se îndepărtară. El, ca şi cum ar fi fost la el acasă, se rezemă cu spatele de coloanele palatului şi aşteptă în linişte.

— N-ai vrea să te îngrijeşti de bieţii mei oameni, dragă domnule de Bussy ? i se adresă brusc regina. După fiul meu, dumneata eşti prietenul nostru cel mai scump şi stăpînul casei, nu-i aşa ? Îţi cer această favoare.

Era cu neputinţă să nu te supui de îndată.

„Am picat în laţ" — reflectă Bussy.

— Doamnă — răspunse el — aş fi prea fericit să izbutesc să fiu pe placul maiestăţii voastre. Mă duc. „Aşteaptă — bombăni mai apoi. Aici tu nu cunoşti toate uşile, ca la Luvru. Aşa că mă voi întoarce."

Şi cavalerul ieşi, fără a-i fi putut face ducelui vreun semn : Caterina nu se încredea în el, de aceea nu-l pierdu o clipă din ochi.

Regina încercă să afle mai întîi dacă fiul ei era într-adevăr bolnav sau se prefăcea. De acest lucru depindeau urzelile-i diplomatice. Dar François, ca un vrednic fiu al mamei sale, îşi jucă rolul de minune. Ea plînsese, el avu febră. Înşelată, Caterina îl crezu bolnav ; deci nădăjdui să aibă şi mai multă înrîurire asupra unei minţi slăbite de suferinţele trupului. Îl copleşi pe duce cu dragostea ei, îl sărută din nou, plînse iar, ba într-atît, încît ducele, mirat, se întreba ce urmăreşte.

— Ai fost în mare primejdie, copilul meu — îi spuse ea.

— Fugind de la Luvru, mamă ?

— O, nu, după ce ai fugit.

— Cum aşa ?

— Cei care te-au ajutat în această nenorocită evadare...

— Ei bine ?

— Erau cei mai aprigi vrăjmaşi ai tăi...

„Nu ştie nimic — gîndi el — dar ar vrea să ştie."

— Regele Navarei ! rosti ea cu brutalitate. Blestemul neamului nostru... Îl cunosc eu bine.

„Ah ! ah ! se zvîrcoli François. Va să zică ştie."

— Închipuieşte-ţi — continuă ea — că se laudă peste tot şi socoteşte partida cîştigată de el !

— Cu neputință, greșești, mamă — răspunse prințul.

— De ce ?

— Pentru că bearnezul n-are nici un amestec în evadarea mea, și chiar de-ar fi avut vreunul, după cum vezi, sînt viu și nevătămat în fața dumitale... Pe regele Navarei nu l-am văzut de doi ani.

— Nu mă refer numai la această primejdie, fiule — continuă Caterina, simțind că lovitura ei nimerise în gol.

— Dar la ce încă, mamă ? întrebă el, privind necontenit spre perdeaua alcovului ce se mișca în spatele reginei.

Caterina se apropie de François și spuse cu o voce pe care se străduia s-o facă să pară înspăimîntată :

— La mînia regelui ! La această groaznică mînie care te amenință.

— Primejdia asta va fi ca și cealaltă, doamnă. Că fratele meu, regele, este furios la culme, cred : dar eu sînt liber.

— Ești sigur ? zise ea cu un accent care ar fi intimidat și pe cel mai îndrăzneț om.

Perdeaua tremură.

— Foarte sigur, buna mea mamă — răspunse ducele — lucrul acesta este într-atît de adevărat, încît dumneata însuți ai venit să mi-l aduci la cunoștință.

— Cum așa ? întrebă regina, intrigată de calmul fiului ei.

— Pentru că — continuă el, aruncîndu-și din nou ochii spre draperie — dacă ai fi fost trimisă să-mi aduci la cunoștință doar amenințări, nu veneai, și în cazul acesta, regele ar fi șovăit să-mi ofere drept ostatic o persoană ca maiestatea voastră.

Speriată, Caterina înălță capul.

— Ostatic ?! Eu ! spuse ea.

— Cel mai sfînt și mai venerabil dintre ostatici — răspunse el, zîmbind și sărutîndu-i mîna, privind totodată triumfător spre draperia cu pricina.

Zdrobită, Caterina își lăsă brațele de-a lungul trupului. Ea n-avea de unde să știe că Bussy își supraveghea stăpînul printr-o ușă secretă și că-l ținea în șah sub privirea lui, de la începutul convorbirii, insuflîndu-i curaj și spirit de fiece dată cînd prințul se codea.

— Fiul meu, ai perfectă dreptate, eu îți aduc numai cuvinte de pace — spuse ea în cele din urmă.

— Te ascult, mamă, știi bine cu cît respect. Sînt încredințat că începem să ne înțelegem.

LXVIII

CAUZE MICI, EFECTE MARI

În prima parte a convorbirii, Caterina avusese un dezavantaj vădit. A fi înfrîntă în felul acesta era pentru ea ceva atît de neprevăzut și, mai ales, neobișnuit, încît se întreba dacă fiul ei este chiar atît de hotărît în refuzul său pe cît voia să pară, cînd un fapt foarte mărunt schimbă dintr-o dată fața lucrurilor.

S-au văzut bătălii pe trei sferturi pierdute care, din pricina schimbării vîntului, au fost cîștigate, precum și *viceversa*: Marengo și Waterloo sînt două pilde grăitoare.

Un singur fir de nisip schimbă viteza celor mai puternice mașini.

După cum am văzut, Bussy, așezat într-așa fel încît să nu fie văzut decît de prinț, se afla într-un coridor secret care da în iatacul domnului duce de Anjou. Din ascunzătoarea lui, el își scotea capul printr-o crăpătură a tapițeriei în clipa cînd socotea că scopul său este mai primejduit.

Ceea ce urmărea Bussy, se înțelege de la sine, era declanșarea războiului cu orice preț; el trebuia să rămînă în Anjou atîta vreme cît rămînea acolo și domnul de Monsoreau, ca să-l supravegheze pe soț și s-o poată vedea astfel pe Diane.

O atare tactică, nespus de simplă, complica totuși în cea mai mare măsură politica Franței: efectele mari sînt rezultatul unor cauze mici.

Iată de ce, făcînd nenumărate semne din ochi, schimonosindu-se ca un om scos din fire, gesticulînd furios, în sfîrșit, încruntîndu-și strașnic sprîncenele, Bussy își în-

domna stăpînul să fie crud și neînduplecat. Ducele, care se temea de Bussy, se lăsa în voia acelor îndemnuri și, într-adevăr, s-a arătat cum nu se poate mai feroce.

Caterina se pomeni, așadar, învinsă în toate încercările ei și nu se mai gîndea decît la o retragere onorabilă, cînd o mică întîmplare, ivită aproape la fel de brusc ca și încăpățînarea domnului duce de Anjou, îi veni în ajutor.

Deodată, tocmai cînd discuția dintre mamă și fiu devenise mai aprigă și cînd ducele de Anjou se împotrivea mai crîncen, Bussy se simți tras de poalele mantalei. Dorind să nu piardă nimic din ceea ce se vorbea acolo, el duse mîna, fără a se întoarce, spre poalele mantalei și întîlni o mînă, apoi un braț, un umăr și, în sfîrșit, un om. Dîndu-și seama că faptul merită osteneală, el se întoarse. Cel ce nu-i da pace era Remy. Bussy vru să deschidă gura, dar medicul, cu degetul pe buze, îi făcu semn să tacă și, binișor, își momi stăpînul în camera vecină.

— Ce este, Remy, și de ce mă tulburi într-un asemenea moment ? întrebă contele, foarte grăbit.

— O scrisoare — răspunse în șoaptă Remy.

— Naiba să te ia ! Pentru o scrisoare mă faci să pierd o conversație importantă ca aceea pe care o aveam cu monseniorul duce de Anjou ?

Remy nu păru de loc descumpănit auzind o asemenea iznoavă.

— Sînt scrisori și scrisori — răspunse el.

„Are dreptate" — își zise Bussy.

— Aceasta de unde vine ?

— De la Méridor.

— Ah, de la Méridor ! exclamă pripit Bussy. Îți mulțumesc, bunul meu Remy, îți mulțumesc !

— Prin urmare, n-am greșit ?

— Poți tu greși vreodată ? Unde-i scrisoarea ?

— Eh, iată ce m-a făcut să cred că este de cea mai mare însemnătate : omul care a adus-o nu vrea să v-o dea decît dumneavoastră în mînă.

— Are dreptate. E aici ?

— Da.

— Adu-l încoace.

Remy deschise o ușă, făcînd semn unui fel de rîndaș să se apropie.

— Iată-l pe domnul de Bussy — zise el după aceea, arătîndu-i-l pe conte.

— Dă-mi-o ! Eu sînt cel pe care-l cauţi — i se adresă Bussy şi-i strecură cîţiva gologani.

— O, vă cunosc prea bine — răspunse rîndaşul, înmînîndu-i scrisoarea.

— Ea ţi-a dat-o să mi-o aduci ?

— Nu, nu ea, el.

— Care el ? întrebă repede Bussy, uitîndu-se la scris.

— Domnul de Saint-Luc.

— Aha !

Bussy pălise uşor, căci la auzul cuvîntului „el" crezuse că e vorba de domnul de Monsoreau, nu de soţia acestuia — cum de fapt ar fi dorit — şi domnul de Monsoreau avea darul să-l facă să pălească ori de cîte ori se gîndea la el.

Bussy se întoarse ca să citească biletul şi ca să-şi ascundă acea emoţie pe care orice om este dator să n-o dea în vileag cînd primeşte o scrisoare importantă şi cînd nu este nici Cezar Borgia, nici Machiavelli, nici Caterina de Medici, nici diavolul.

Bietul Bussy avusese dreptate să se întoarcă cu spatele, căci nici n-apucă bine să se adîncească în cuprinsul scrisorii pe care o cunoaştem, cînd sîngele i se şi urcă la cap, zvîcnindu-i în tîmple ca o mare înfuriată ; astfel că, din palid cum era, el se aprinse la faţă, rămase o clipă năucit şi, simţind că e gata să se prăbuşească, se aşeză într-un fotoliu aflat lîngă fereastră.

— Du-te — îi zise Remy rîndaşului uluit de efectul scrisorii pe care o adusese.

Şi îl împinse de umeri. Rîndaşul o rupse la fugă ca din puşcă ; în mintea lui, socotea că venise cu o veste proastă şi se temea ca Bussy să nu-i ceară banii înapoi.

Remy se întoarse spre conte şi-l apucă de braţ :

— La naiba ! strigă el. Răspundeţi-mi fără întîrziere sau, de nu, pe sfîntul Esculap că vă iau sînge din tuspatru mădularele trupului !

Bussy se ridică din fotoliu ; nu mai era roşu la faţă, nu mai era năucit : era mohorît.

— Iată ce-a făcut Saint-Luc pentru mine ! spuse el.

Și-i întinse lui Remy scrisoarea. Remy citi pe nerăsuflate.

— Ei bine, am impresia că toate astea sînt foarte frumoase și că domnul de Saint-Luc este un om neprețuit. Tare bine se pricep oamenii de duh să trimită un suflet în purgatoriu : nimeresc de la prima încercare.

— E de necrezut ! bolborosi Bussy.

— Sigur că e de necrezut, însă asta nu schimbă nimic. Acum avem tot ce ne mai lipsea. Peste nouă luni, printre clienții mei voi număra și o contesă de Bussy. Drace, să nu vă temeți cîtuși de puțin : sînt o moașă la fel de bună ca și Ambroise Paré.

— Da, Diane va fi soția mea — spuse Bussy.

— Pare-mi-se că n-o să aveți mare lucru de făcut în privința aceasta, deoarece era de fapt mai mult soția dumneavoastră decît a soțului său — răspunse Remy.

— Monsoreau mort !

— Mort ! repetă Remy. Scrie negru pe alb.

— Ah, mi se pare că visez, Remy ! Adică n-o să mai văd niciodată spectrul acela, oricînd gata să se ridice ca un zid între mine și fericire ? Remy, ne înșelăm.

— Nu ne înșelăm cîtuși de puțin. Păi ce naiba ! Recitiți : „...prăvălit peste maci", nu vedeți ? Ba încă atît de rău, că i s-a și tras moartea ! De altminteri, eu am băgat de seamă cît de primejdios este să aluneci pe un covor de maci, dar am crezut că-i primejdios numai pentru femei.

— În cazul acesta — zise Bussy, fără să ia aminte la glumele lui Haudouin și urmîndu-și firul gîndului său, care i se răsucea în fel și chip în minte — în cazul acesta Diane nu va putea rămîne la Méridor. Nu vreau eu. Trebuie să plece în altă parte, undeva unde să poată uita.

— Cred că Parisul ar fi un loc destul de nimerit — propuse Remy. La Paris, uitarea vine nespus de lesne.

— Ai dreptate, va locui iarăși în căsuța din strada Tournelles, și cele zece luni de văduvie le vom petrece nebăgați în seamă, dacă totuși fericirea poate să rămînă nebăgată în seamă ; iar căsătoria noastră nu va fi decît urmarea fericirii din ajun.

— Așa este, însă ca să mergi la Paris... — spuse Remy.
— Ce vrei să zici ?
— Ne trebuie ceva.
— Ce anume ?
— Ne trebuie pace în Anjou.
— Asta-i adevărat, da, e adevărat — încuviință Bussy. Ah, Dumnezeule ! Cîtă vreme am pierdut, și pierdută fără folos.
— Adică vreți să spuneți că veți sări pe cal și veți alerga la Méridor ?
— Nu, nu eu, nu eu, ci tu. Eu sînt silit să rămîn aici. De altfel, prezența mea acolo într-un asemenea moment va fi aproape necuviincioasă.
— Atunci cum voi face ca s-o văd ? Să mă duc la castel ?
— Nu. Du-te mai întîi în crîngul cel bătrîn, poate că vei găsi-o plimbîndu-se pe-acolo în așteptarea mea, apoi, dacă nu o zărești, du-te la castel.
— Și ce să-i spun ?
— Că sînt pe jumătate nebun.
Și strîngînd mîna tînărului, pe care știa din experiență că se poate bizui ca pe sine însuși, alergă să-și reia locul din coridor, în spatele perdelei.
În lipsa lui Bussy, Caterina încercă să recîștige terenul pierdut cîtă vreme cavalerul fusese sfetnicul de taină al prințului.
— Fiul meu, nu mi-am închipuit vreodată că o mamă n-ar putea să se înțeleagă cu copilul său — zise ea.
— Totuși, mamă, iată că se mai întîmplă uneori — răspunse ducele de Anjou.
— Niciodată, cînd ea vrea.
— Doamnă, vreți să spuneți cînd *ei vor* — precizează ducele, care, satisfăcut de această vorbă semeață, îl căută din ochi pe Bussy spre a fi răsplătit de gentilom printr-un gest de încuviințare.
— Păi eu vreau ! strigă Caterina. Tu auzi ce-ți spun, François ? Eu vreau.
Dar tonul vocii ei contrasta cu vorbele rostite, căci vorba îi era poruncitoare în vreme ce glasul suna aproape rugător.

— Vrei dumneata ? întrebă ducele de Anjou, zîmbind.

— Da, vreau, și nici un sacrificiu nu mi se va părea prea mare pentru atingerea acestui scop — zise regina.

— O ! O ! exclamă François. Drace !

— Da, da, copile dragă. Spune-mi ce pretinzi, ce vrei ? Vorbește, dă poruncă !

— Vai, mamă ! zise François, aproape stînjenit de o biruință atît de completă, care îi răpea bucuria de a fi un învingător aspru.

— Ascultă, fiul meu — rosti Caterina, cu cel mai mîngîietor glas al ei. Cred că nu vrei să îneci în sînge un regat, nu-i așa ? E cu neputință. Nu ești nici un rău francez, nici un frate rău.

— Fratele meu m-a insultat, doamnă, nu-i mai sînt cu nimic dator, nu, cu nimic ; nici ca unui frate, nici ca unui rege.

— Dar eu, François, eu ! Sper că n-ai de ce să te plîngi de mine ?

— Ba da, doamnă, căci m-ați părăsit ! răspunse ducele, gîndind că Bussy este tot acolo și că-l poate auzi ca și mai înainte.

— Ah, îmi vrei moartea ? întrebă Caterina, cu voce stinsă. Ei bine, fie, voi muri cum trebuie să moară o femeie care își vede copiii ucigîndu-se între ei.

De prisos a spune că regina-mamă n-avea nici un chef să moară.

— Oh, nu rostiți asemenea vorbe, doamnă, că-mi sfîșiați inima ! strigă François, a cărui inimă nu era cîtuși de puțin sfîșiată.

Caterina izbucni în lacrimi. Ducele îi luă mîinile și încercă s-o potolească, aruncînd mereu priviri neliniștite spre locul din spatele alcovului.

— Atunci ce vrei ? întrebă ea. Formulează-ți măcar pretențiile, ca să știm despre ce este vorba.

— Dar dumneata ce vrei ? Hai, mamă, vorbește și te-ascult.

— Doresc să te reîntorci la Paris, dragul meu copil, doresc să te înapoiezi la curtea fratelui tău, regele, care te-așteaptă cu brațele deschise.

— Pe toți dracii, doamnă, că văd limpede ! Nu el m-așteaptă, ci porțile Bastiliei.

— Nu, întoarce-te, întoarce-te și, pe cinstea mea, pe dragostea mea de mamă, pe sîngele Domnului nostru Isus Cristos (Caterina își făcu semnul crucii), că vei fi primit de rege ca și cum regele ai fi tu, iar el ar fi duce de Anjou.

Ducele privea cu neclintită îndîrjire spre alcov.

— Primește — continuă Caterina — învoiește-te, fiul meu. Vrei oare mai mult, spune-mi, vrei o gardă ?

— Ei, doamnă, fiul vostru m-a onorat cu una, ba chiar cu o gardă de onoare, deoarece a fost alcătuită din cei patru favoriți ai săi.

— Lasă, nu-mi răspunde astfel. Garda pe care ți-o va da ți-o vei alege și alcătui tu singur. Vei avea un căpitan, dacă trebuie, mai mult chiar, acest căpitan va fi domnul de Bussy.

Ducele, profund tulburat de această ultimă propunere, care, gîndea el, ar fi putut să-l bucure pe Bussy, aruncă din nou o privire înspre alcov, temîndu-se să nu întîlnească în umbră niște ochi zvîrlind fulgere și să n-audă scrîșnetul dinților albi. Dar, surpriză ! Dimpotrivă, îl văzu pe Bussy rîzînd vesel și încuviințînd grăbit din cap.

„Oare ce-o fi însemnînd asta ? se întrebă în sinea lui. Ce, Bussy nu voia război decît pentru a deveni căpitanul gărzilor mele ?"

— Așadar, trebuie să accept ? rosti el cu glas tare, adresîndu-și mai mult sieși întrebarea.

„Da ! Da ! Da !" grăia Bussy, făcîndu-i semn cu mîinile, cu umerii, cu capul.

— Prin urmare, ar trebui să părăsesc Anjou-ul și să mă întorc la Paris ? continuă ducele.

„Da ! Da ! Da !" încuviința de zor Bussy, gesticulînd cu tot mai multă rîvnă.

— Fără îndoială, scumpul meu copil — zise Caterina. Oare îți este atît de greu să te înapoiezi la Paris ?

„Pe legea mea — își spuse ducele — nu mai pricep nimic. Ne înțeleseserăm să refuz totul, și iată că acum mă îndeamnă la pace și la îmbrățișări."

— Ei bine, ce răspuns îmi dai ? întrebă Caterina cu neliniște.

— Voi reflecta, mamă — răspunse ducele, care voia să stea de vorbă cu Bussy și să se lămurească asupra acelei contradicții — și mîine...

„Se predă — gîndi Caterina. Gata, am cîștigat bătălia.“ „De fapt — își spuse ducele — Bussy poate că are dreptate.“

Și amîndoi se despărțiră, după ce mai întîi se îmbrățișară.

LXIX

CUM DOMNUL DE MONSOREAU DESCHISE, ÎNCHISE ȘI REDESCHISE OCHII, CEEA CE DOVEDEA CĂ NU ERA CHIAR MORT DE-A BINELEA

Un prieten bun e un lucru minunat, cu atît mai minunat cu cît este ceva rar.

Remy își mărturisea asta sieși, alergînd peste cîmpuri, călare pe unul din cei mai buni cai din grajdurile prințului. L-ar fi ales bucuros pe Roland, dar i-o luase înainte domnul de Monsoreau ; fusese deci silit să se mulțumească cu un altul.

„Mi-e tare drag domnul de Bussy — își spunea Haudouin. Și cred că și domnul de Bussy m-a îndrăgit la rîndu-i. Iată de ce sînt atît de vesel azi ; fiindcă azi sînt fericit pentru amîndoi.“ Apoi adăugă, respirînd din adîncul plămînilor : „Ce-i drept, am impresia că inima mea nu-i destul de largă. Să vedem — continuă el, punîndu-și singur întrebări — să vedem cum vom saluta-o pe doamna Diane. Dacă e gravă, ceremonioasă, tristă — saluturi, reverențe mute și o mînă pe inimă. Dacă surîde — piruete, pași de dans și o polcă pe care voi dansa-o eu singur. Cît despre domnul de Saint-Luc, dacă se mai află la castel, lucru de care mă cam îndoiesc, un „vivat“ și mulțumiri în latinește. El n-o să aibă o mutră jalnică, de-asta sînt sigur... Ah, iată că mă apropii.“

Într-adevăr, calul, după ce o luase la stînga, apoi la dreapta, după ce străbătuse poteca înflorită, crîngul și pădurea, intrase în desișul ce ducea la zid.

— O, ce maci frumoși ! exclamă Remy. Asta îmi amintește de marele nostru maestru de vînătoare. Macii peste care s-a prăvălit nu puteau fi mai frumoși, sărmanul de el !

Remy se apropia din ce în ce de zid. Deodată, calul se opri, cu nările fremătînd, cu ochii țintă. Remy, care mergea în trap forțat și care nu se aștepta la o asemenea oprire bruscă, era cît pe-aci să fie aruncat pe deasupra capului lui Mitridate. Așa se numea calul pe care-l alesese în locul lui Roland.

Remy, care între timp devenise un călăreț neînfricat, înfipse pintenii în pîntecele calului, dar Mitridate nu se urni din loc — fără îndoială că fusese botezat astfel din pricina firii sale îndărătnice, ca a regelui Mitridate, regele Pontului.

Mirat, Remy se uită în jos, să vadă ce obstacol stă în drumul animalului, însă nu zări altceva decît o băltoacă de sînge, pe care pămîntul și florile o sorbeau încetul cu încetul și care avea deasupra o ușoară spumă roz.

— Haiti, oare aici l-o fi străpuns domnul de Saint-Luc pe domnul de Monsoreau ? strigă el.

Remy ridică ochii din pămînt și privi în jurul său. La zece pași, sub un tufiș, zări două picioare țepene și un trup ce părea și mai țeapăn. Picioarele erau întinse, iar trupul sta rezemat cu spatele de zid.

— Vai de mine ! Monsoreau ! exclamă Remy. *Hic obiit Nemrod* [1]. Haida-de, dacă văduva îl lasă astfel pradă corbilor și vulturilor, e semn bun pentru noi, iar slujba de îngropăciune se va face cu piruete, pași de dans și polci.

Și descălecînd, Remy făcu vreo cîțiva pași, îndreptîndu-se spre trupul neînsuflețit.

— Ciudat ! zise. E mort, mort de-a binelea, totuși balta de sînge se vede acolo. A, ba nu, iată o dîră. Să se fi tîrît de-acolo pînă aici sau, mai degrabă, acest caritabil domn de Saint-Luc, care e milostenia întruchipată, l-o fi rezemat cu spatele de zid, ca să nu-i vină sîngele în cap. Da, da, asta trebuie să fie. Pe legea mea, e mort, mort cu ochii deschiși și cu fața încremenită, țeapăn, uite așa, un', doi !

[1] Aici a murit Nemrod (în limba latină în text).

Şi Remy gesticulă ca şi cum s-ar fi pregătit să împungă cu spada. Deodată însă se dădu înapoi, rămînînd prostit şi cu gura căscată : cei doi ochi, pe care îi văzuse deschişi, se închiseseră, şi o paloare, mai lividă decît aceea care-l izbise la început, acoperi faţa răposatului. Remy se făcu aproape la fel de galben ca şi domnul de Monsoreau, dar cum era medic, adică materialist într-o oarecare măsură, mormăi scărpinîndu-şi vîrful nasului :

— *Credere portentis mediocre* [1]. Dacă a închis ochii înseamnă că nu e mort.

Şi cum, în ciuda materialismului său, poziţia în care sta nu era de fel dintre cele mai plăcute, şi cum genunchii i se îndoiseră mai mult decît se cuvenea, el se aşează sau mai bine zis lunecă la rădăcina copacului de care se sprijinise, aflîndu-se deodată faţă în faţă cu cadavrul.

„Nu mai ştiu unde am citit — îşi zise el — că după moarte se produc anumite fenomene care nu vădesc altceva decît o prăbuşire a materiei, adică un început de descompunere. Ei, al dracului om ! Ne necăjeşte şi după moarte. Asta ne mai lipsea acum. Da, zău, nu numai că ochii îi sînt închişi de-a binelea, dar şi paloarea e mai intensă. În afară de asta există un mijloc de a afla dacă e mort au ba : să-l împung de-un lat de palmă cu sabia în burtă ; dacă nu mişcă, înseamnă că a trecut în lumea celor drepţi."

Şi Remy tocmai se pregătea să-l supună la această milostivă încercare ; chiar dusese mîna la spadă, cînd ochii lui Monsoreau se deschiseră din nou. Lucrul acesta avu un efect contrar celui dintîi : Remy sări în lături ca smucit de un resort, şi broboane de sudoare îngheţată îi scăldară fruntea.

De astă dată, ochii mortului rămaseră căscaţi.

— N-a murit — murmură Remy — nu e mort. Ei, bravo ! Iată-ne într-o încurcătură de toată frumuseţea.

Atunci, un gînd firesc îi trecu tînărului prin minte. „Trăieşte, e adevărat, dar dacă îl ucid, va fi mort de-a binelea." Şi se uită la Monsoreau, care îl privea cu nişte

[1] Să crezi cu cumpătare în poveşti (în limba latină în text).

ochi atît de îngroziți, încît s-ar fi zis că citea în sufletul acestui trecător, ghicindu-i intențiile.

— Tiii ! strigă deodată Haudouin. Pfui, ce gînd scîrbos îmi trece prin cap. Martor mi-e Dumnezeu că, dac-ar sta drept, în picioare, ca toți oamenii, amenințîndu-mă cu spada, l-aș ucide cu inima ușoară ! Dar așa cum e acuma, fără vlagă și pe trei sferturi dus de pe lume, ar fi mai mult decît o crimă, ar fi o infamie.

— Ajutor — murmură Monsoreau — ajutor ! Mor !...

— Afurisită treabă ! zise Remy. Situația e critică. Eu sînt medic și, prin urmare, ca medic, este de datoria mea să vin în ajutorul semenului meu care suferă. Ce-i drept, Monsoreau este atît de urît, că aproape aș avea dreptul să spun că nu-i semenul meu, însă aparține aceleiași specii ca și mine : *Genus homo.* De aceea, să uităm că mă numesc Haudouin, să uităm că sînt prietenul domnului de Bussy și să-mi fac datoria de medic.

— Ajutor ! repetă rănitul.

— Iată-mă-s — răspunse Remy.

— Du-te și caută-mi un preot, un doctor.

— Doctorul este prezent și poate că o să vă scutească de serviciul unui preot.

— Haudouin ! strigă domnul de Monsoreau, recunoscîndu-l pe Remy. Prin ce întîmplare aici ?

După cum vedem, domnul de Monsoreau nu-și dezmințea firea : chiar și în agonie, se arăta bănuitor și punea întrebări. Remy pricepu destul de bine rostul întrebării. Locul unde se găseau nu era un drum îndeobște bătut și nimeni nu trecea pe-acolo fără a avea o treabă. Deci întrebarea suna aproape firesc.

— Cum de te afli aici ? întrebă din nou Monsoreau, căruia bănuielile îi insuflau un dram de putere.

— Doamne ! răspunse Remy. Păi pentru că la o leghe de aici l-am întîlnit pe domnul de Saint-Luc.

— Ah, asasinul meu ! bolborosi Monsoreau, vestejindu-se de durere și de furie totodată.

— El mi-a spus : „Remy, aleargă în pădure și, la locul căruia i se zice „Crîngul cel bătrîn", o să găsești un om mort".

— Mort ! repetă Monsoreau.

— Doamne, așa credea el. Nu trebuie să-i purtați pică pentru asta — zise Remy. Atunci am venit, am văzut, erați învins.

— Și acum, spune-mi drept, vorbești cu un bărbat, n-are de ce să-ți fie teamă, spune-mi : rana pe care o am e mortală ?

— Hm, drace, îmi cereți prea mult ; totuși voi cerceta-o. Să vedem.

După cum am spus, conștiința medicului biruise devotamentul prietenului. Așadar, Remy se apropie de Monsoreau și, cu toate precauțiile ce se obișnuiesc în atare ocazii, îi scoase pelerina, haina și cămașa. Sabia pătrunsese sub mamela dreaptă între a șasea și a șaptea coastă.

— Hm, vă doare tare ? întrebă Remy.

— Nu în piept, ci spatele.

— Ei, hai să cercetăm puțin și să vedem în care parte a spatelui ?

— Dedesubtul omoplatului.

— Sabia o fi întîlnit în cale vreun os — zise Remy. De aceea vă doare. Și privi locul indicat de conte ca fiind cel mai dureros. Nu — zise el apoi — nu, m-am înșelat ; sabia n-a întîlnit nici un obstacol în drum, a ieșit așa cum a intrat. La naiba ! Frumoasă lovitură de spadă, domnule conte ! Așa zic și eu, îți face plăcere să îngrijești rănițiii domnului de Saint-Luc ! Sînteți perforat dintr-o parte în cealaltă, scumpul meu domn.

Monsoreau leșină, dar Remy nu-și făcu griji din pricina acestei slăbiciuni.

— Asta e : o sincopă, pulsul slab. Sigur, asta trebuie să fie. Îi pipăi mîinile și picioarele : extremitățile erau reci. Își lipi urechea de pieptul lui : nici un fel de zgomot respirator. Ciocăni ușor : sunet înăbușit. Drace, drace, s-ar putea ca pentru doamna Diane văduvia să nu mai fie decît o chestiune de timp.

În clipa aceea o spumă roșiatică și strălucitoare umezi buzele rănitului. Remy scoase repede din buzunar o trusă și o lanțetă, apoi rupse o fîșie din cămașa rănitului și-i strînse brațul, zicînd :

— Voi vedea dacă curge sînge. Pe legea mea, poate că doamna Diane nu va fi văduvă. Şi dacă nu curge !... Ah, ah, curge, zău aşa ! Iartă-mă, scumpul meu domn de Bussy, iartă-mă, dar să mă bată Dumnezeu, înainte de orice, sînt medic.

Într-adevăr, după ce — ca să spunem astfel — şovăise o clipă, sîngele începu să ţîşnească din vînă ; aproape în aceeaşi clipă bolnavul respiră şi deschise ochii.

— Ah, am crezut că, într-adevăr, s-a sfîrşit cu mine — bolborosi el.

— Nu încă, scumpul meu domn, nu încă. Ba chiar e posibil...

— Ca să scap ?

— O, Doamne, da. Să vedem. Mai întîi să închidem rana. Aşteptaţi fără a vă mişca. Uite, chiar în acest moment natura vă vindecă pe dinăuntru, aşa cum eu vă vindec pe dinafară. Eu lucrez cu un instrument, ea coagulează sîngele. Eu îl fac să curgă, ea îl opreşte. O, ce mare chirurg e natura, scumpul meu domn ! Aşa, aşteptaţi să vă şterg buzele.

Şi Remy plimbă o batistă peste buzele contelui.

— Mai întîi am vărsat valuri de sînge — spuse rănitul.

— Ei bine, priviţi : hemoragia s-a şi oprit. Bun, merge strună ! Sau, dimpotrivă, cu atît mai rău !

— Cum, cu atît mai rău ?

— Desigur, cu atît mai bine pentru dumneavoastră, dar cu atît mai rău ! Ştiu eu ce vreau să spun. Scumpe domnule de Monsoreau, tare mă tem că am fericirea de a vă vindeca.

— Cum, te temi ?

— Da, ştiu eu ce vorbesc.

— Deci crezi că mă voi însănătoşi ?

— Vai !

— Eşti un doctor ciudat, domnule Remy.

— Ce vă pasă ! Numai să vă pot salva... Acum să vedem mai departe.

Remy izbutise să oprească hemoragia ; el se ridică în picioare.

— Ce, mă părăsești ? întrebă contele.

— A, vorbiți prea mult, scumpul meu domn. Și asta dăunează. Mai degrabă ar trebui să-l sfătuiesc să strige — adăugă Remy, adresîndu-se lui însuși.

— Nu te înțeleg.

— Din fericire. Iată-vă pansat.

— Și ?

— Și mă duc la castel să caut ajutoare.

— Iar eu ce trebuie să fac în timpul ăsta ?

— Să stați liniștit, să nu vă mișcați, respirați foarte încet, încercați să nu tușiți, să nu tulburăm cu ceva acest prețios cheag. Care e casa cea mai apropiată de aici ?

— Castelul Méridor.

— Pe ce drum pot ajunge acolo ? întrebă Remy, prefăcîndu-se că habar n-are.

— Sau sări zidul și te vei găsi în parc, sau o iei pe lîngă zidul parcului și vei da de poartă.

— Bine, alerg.

— Mulțumesc, om generos ! strigă Monsoreau.

— Eh, dacă ai ști, într-adevăr, cît de generos sînt, mi-ai mulțumi și mai mult — bolborosi Remy.

Și încălecînd pe cal, o porni în galop în direcția indicată. Peste cinci minute sosi la castel, unde toți cei ce locuiau acolo forfoteau de zor ca niște furnici cărora le-a fost stricat mușuroiul, căutînd prin desișuri, scotocind acareturile, dependințele, fără a descoperi însă locul unde zăcea trupul stăpînului lor, deoarece Saint-Luc, spre a cîștiga timp, îi pusese pe o urmă greșită. Remy pică în mijlocul lor ca un meteor și-i luă cu el. Punea atîta căldură în recomandările sale, încît doamna de Monsoreau nu se putu abține de a nu se uita la el cu surprindere. Un gînd ascuns, neștiut de nimeni, încolți în mintea sa și întunecă pentru o secundă curățenia sufletească a acestei femei.

— Vai, îl credeam prietenul domnului de Bussy ! murmură ea în timp ce Remy se îndepărta, ducînd cu sine targa, fești, apă proaspătă, în sfîrșit, toate cele necesare pentru pansarea unui rănit.

Esculap, el însuși, n-ar fi izbutit să facă mai mult cu aripile lui de zeu.

LXX

CUM DUCELE DE ANJOU SE DUSE LA MÉRIDOR SPRE A-I FACE DOAMNEI DE MONSOREAU O VIZITĂ DE CONDOLEANȚE PENTRU MOARTEA SOȚULUI ȘI CUM ACESTA ÎI IEȘI ÎN ÎNTÎMPINARE

De îndată ce luă sfîrșit convorbirea dintre ducele de Anjou și mama sa, cel dintîi se grăbi s-o pornească în căutarea lui Bussy spre a cunoaște cauzele ciudatei schimbări petrecute în atitudinea acestuia. Întors acasă, Bussy citea pentru a cincea oară scrisoarea trimisă de Saint-Luc și fiece rînd ascundea un tîlc din ce în ce mai plăcut. Cît despre Caterina, după ce se retrase în apartamentele sale, își chemă oamenii și porunci pregătirea echipajelor în vederea unui drum lung, socotind că a doua sau cel mai tîrziu a treia zi vor putea pleca.

Bussy îl primi pe prinț cu un zîmbet fermecător :

— Cum, monseniore, alteța voastră binevoiește a se osteni să treacă pragul casei mele ? !

— Da, la dracu, și vin să-ți cer o explicație.

— Mie ?

— Da, ție.

— Ascult, monseniore.

— Cum vine asta ? ! se oțărî ducele. Mă povățuiești să mă înarmez din creștet pînă în tălpi spre a mă împotrivi sugestiilor mamei mele, mă îndemni să susțin cu înversunare atacul, o fac, și tocmai cînd lupta era mai aprigă, cînd îndurasem cu tărie toate loviturile, tocmai atunci vii și-mi spui : „Scoateți-vă platoșa, monseniore, scoateți-o !"

— V-am dat toate aceste sfaturi, monseniore, deoarece nu știam în ce scop a venit doamna Caterina. Dar acum cînd văd că a sosit pentru a aduce alteței voastre cea mai măreață dintre glorii și cea mai mare fericire...

— Cum adică, cea mai măreață dintre glorii și cea mai mare fericire a mea ? Ce înțelegi prin cuvintele astea ?

— Desigur — răspunse Bussy. Ia să vedem, ce vrea alteța voastră ? Să triumfe asupra vrăjmașilor săi, nu ? Căci nu cred, cum presupun unii, că ați visa să deveniți rege al Franței.

Ducele îl privi pe Bussy cu viclenie.

— Unii, monseniore, vă vor sfătui, poate, și la așa ceva — zise tînărul — dar aceia, credeți-mă, vă sînt cei mai aprigi dușmani. Și, la urma urmei, dacă se dovedesc a fi încăpățînați, dacă nu știți cum să scăpați de ei, trimiteți-i la mine : îi voi convinge eu că se înșală.

Ducele făcu o strîmbătură.

— De altminteri — continuă Bussy — examinați-vă bine, monseniore, cercetați-vă măruntaiele, cum spune sfînta scriptură : oare aveți o sută de mii de oameni, zece milioane de livre, alianțe cu străinătatea și, în sfîrșit, vreți oare să vă ridicați împotriva suveranului vostru ?

— Suveranului meu nu i-a fost rușine să se ridice împotriva mea — se îndîrji ducele.

— A, dacă o luați așa, atunci aveți dreptate : declarați-o deschis și încoronați-vă rege al Franței, asta vreau și eu : să vă văd înălțîndu-vă, deoarece, dacă alteța voastră se înalță, mă voi înălța și eu o dată cu alteța sa.

— Cine-ți spune că vreau să fiu rege al Franței ? rosti acru ducele. Vorbești despre un lucru pe care nu l-am propus nimănui vreodată să-l rezolve, nici chiar mie.

— Dacă-i așa, atunci nu mai avem nimic de adăugat, întrucît sîntem de acord asupra problemei esențiale.

— Sîntem de acord ?

— Cel puțin așa mi se pare. Faceți în așa fel, ca să vi se dea o companie de gardă și cinci sute de mii de livre. Cereți, înainte ca pacea să fie semnată, un ajutor în bani pentru Anjou spre a putea purta războiul. O dată ce veți avea banii, îi veți păstra : faptul nu angajează la nimic. În felul acesta vom avea oameni, bani, putere și vom merge... Dumnezeu știe unde !

— Dar, o dată ce voi fi la Paris, o dată ce mă vor avea în mînă, or să-și bată joc de mine — zise ducele.

— Haida-de, monseniore, nici să nu vă gîndiți ! Ei să-și bată joc de dumneavoastră ! N-ați auzit ce vă oferă regina-mamă ?

— Mi-a oferit ea multe lucruri.

— Înțeleg. Și asta vă neliniștește ?

— Da.

— Între altele însă, v-a oferit o companie de gardă și dreptul ca ea să fie comandată de domnul de Bussy.

— Într-adevăr, mi-a oferit și acest lucru.

— Ei bine, primiți, ascultați-mă pe mine ; numiți-l pe Bussy căpitanul dumneavoastră, numiți-i pe Antraguet și pe Livarot locotenenți, numiți-l pe Ribeirac sublocotenent. Lăsați-ne pe noi patru să organizăm această companie cum știm noi, apoi veți vedea dacă, înconjurat de o atare escortă, o să-și mai bată cineva joc de dumneavoastră, fie el chiar regele, și dacă, dimpotrivă, n-o să vă salute pînă la pămînt cînd o să treceți.

— Zău, cred că ai dreptate, Bussy. O să mă gîndesc.

— Gîndiți-vă, monseniore.

— Da, da. Dar ce citeai atît de atent cînd am intrat ?

— Ah, iertați-mă, uitasem, o scrisoare.

— O scrisoare ?

— Care vă interesează chiar mai mult decît pe mine. Unde naiba mi-era capul de nu v-am arătat-o numaidecît ? !

— E deci o veste importantă ?

— O, Doamne, da, ba chiar o veste tristă : domnul de Monsoreau a murit.

— Poftim ?! strigă ducele, schițînd un gest atît de surprins, că lui Bussy, care nu-l slăbea din ochi pe prinț, i se păru că deslușește, pe lîngă surprindere, o bucurie cu totul neobișnuită.

— A murit, monseniore.

— A murit domnul de Monsoreau ?

— Ei, Doamne, sigur că da. Oare nu sîntem cu toții muritori ?

— Bine, bine, dar nu se moare chiar așa, deodată.

— Depinde. Dacă ești ucis...

— Deci a fost ucis ?

— Se pare că da.

— De către cine ?

— De către Saint-Luc, cu care s-a luat la harță.

— Ah, dragul de Saint-Luc ! exclamă prințul.

— Iată, nu știam că vă este atît de bun prieten acest drag de Saint-Luc ! zise Bussy.

— Face parte dintre prietenii fratelui meu — spuse ducele — și din moment ce ne împăcăm, prietenii fratelui meu sînt și ai mei.

— Ah, monseniore, să fie într-un ceas bun și sînt încîntat că vă văd într-o asemenea dispoziție.

— Ești sigur ?

— Păi atît de sigur cît poți fi. Iată un bilet de la Saint-Luc, prin care îmi aduce la cunoștință această întîmplare, și cum și eu sînt la fel de neîncrezător ca și dumneavoastră, cum și eu mă îndoiam, monseniore, l-am trimis pe Remy, medicul meu, să constate faptul și să prezinte bătrînului baron condoleanțele mele.

— A murit ! Monsoreau a murit ! repetă ducele de Anjou. A murit *de la sine*.

Cuvîntul îi scăpă, așa cum îi scăpase și „dragul de Saint-Luc". Amîndouă erau de o naivitate înspăimîntătoare.

— N-a murit de la sine, de vreme ce Saint-Luc l-a ucis — zise Bussy.

— O, știu eu ce spun — răspunse ducele.

— Monseniorul însărcinase cumva pe altcineva să-l ucidă ? întrebă Bussy.

— Nicidecum, pe legea mea. Dar tu ?

— Vai, monseniore, eu nu-s un prinț atît de mare, încît să încredințez altuia o atare sarcină, ci sînt nevoit s-o aduc la îndeplinire eu însumi.

— Ah, Monsoreau, Monsoreau ! exclamă prințul, cu zîmbetul lui înfiorător.

— Zău, monseniore ! S-ar zice că i-ați purtat pică bietului conte.

— Nu, tu îi purtai pică.

— Era firesc ca eu să-i port pică — încuviință Bussy, roșindu-se fără să vrea. Nu m-a făcut într-o zi să îndur din partea alteței voastre o umilință groaznică ?

— Tot n-ai uitat ?

— Ah, Dumnezeule, nu, monseniore, vedeți foarte bine, însă dumneavoastră, al cărui slujitor, prieten și geniu rău era...

— Lasă, lasă ! zise prințul, punînd capăt discuției care devenea neplăcută pentru el. Poruncește să fie înșeuați caii, Bussy !

— Să fie înșeuați caii, de ce ?

— Ca să ne ducem la Méridor : vreau să prezint condoleanțe doamnei Diane. De altfel, vizita aceasta era proiectată mai de mult și nu știu cum de n-am făcut-o încă,

acuma însă n-o mai amîn. Ei, fir-ar să fie, nu știu pentru ce, dar azi sînt pornit pe complimente.

„Zău așa — își spuse Bussy — acum cînd Monsoreau a murit și nu mă mai tem că el o să-și vîndă nevasta ducelui, puțin îmi pasă că ducele o s-o revadă ; dacă o s-o atace, o voi apăra singur. Haidem, fiindcă se ivește prilejul să o revedem, să profităm de acest prilej."

Și ieși spre a da poruncă să se pună șeile pe cai.

Un sfert de oră mai tîrziu, în timp ce Caterina dormea, ori se făcea că doarme, ca să se întremeze după oboseala drumului, prințul, Bussy și zece gentilomi călări pe cai falnici se îndreptau spre Méridor, cuprinși de acea veselie pe care le-o inspiră întotdeauna, oamenilor ca și cailor, timpul frumos, cîmpul smălțat de flori și tinerețea.

La vederea mîndrului alai, portarul Méridorului veni pînă la marginea șanțului ce înconjura castelul, să întrebe de numele vizitatorilor.

— Ducele de Anjou ! strigă prințul.

Numaidecît, portarul puse mîna pe corn și suflă cu o putere de-i făcu pe toți slujitorii să alerge la pod.

În curînd se stîrni o goană prin apartamente, pe coridoare și pe scări ; ferestrele turnurilor se deschiseră, se auzi zornăit de lanțuri pe lespezi și bătrînul baron răsări în prag, ținînd în mînă cheile castelului.

— De necrezut cît de puțin regretat este Monsoreau — zise ducele. Privește, Bussy, ce fețe liniștite au toți acești oameni !

O femeie se ivi în capul scării.

— Ah, iat-o pe frumoasa Diane ! exclamă ducele. O vezi, Bussy, o vezi ?!

— Desigur c-o văd, monseniore — răspunse tînărul — dar — adăugă el încet — nu-l zăresc pe Remy.

Într-adevăr, Diane ieșea din casă și, imediat în spatele ei, se ivi o targă, pe care, culcat, cu ochii strălucitori de febră sau de gelozie, se lăsa purtat Monsoreau, care semăna mai degrabă cu un maharadjah din India întins în palanchinul său decît cu un mort pe catafalc.

— O ! O ! Dar ce-i asta ? strigă ducele, adresîndu-se însoțitorului său, care se făcuse mai alb decît batista cu ajutorul căreia încerca să-și ascundă emoția ce-l copleșise.

— Trăiască monseniorul duce de Anjou! strigă Monsoreau, făcînd un violent efort de a ridica mîna.

— Încetişor! şopti un glas în spatele lui. O să declanşaţi iar hemoragia.

Era Remy, care, credincios pînă la capăt îndatoririi sale de medic, dădea rănitului poveţe prevenitoare.

La curte, surprizele nu durează multă vreme, cel puţin aşa cum se întipăresc ele pe chipul oamenilor, astfel că ducele de Anjou îşi dădu silinţa să-şi preschimbe uimirea în zîmbet.

— Vai, scumpul meu conte, ce fericită surpriză! Ai putea oare să-ţi închipui că ni s-a spus că ai murit?

— Poftim, poftim, monseniore! îl invită rănitul. Apropiaţi-vă, vreau să sărut mîna alteţei voastre. Mulţumesc lui Dumnezeu! Nu numai că n-am murit, da chiar voi scăpa, nădăjduiesc, spre a vă sluji cu mai multă ardoare şi credinţă decît oricînd.

Cît despre Bussy, care nu era nici prinţ, nici soţ — cele două poziţii sociale în care prefăcătoria este absolut necesară — simţea prelingîndu-i-se pe tîmple o sudoare rece şi nu îndrăznea s-o privească pe Diane. Îi făcea rău să se uite la comoara aceea, de două ori pierdută pentru el, stînd atît de aproape de cel ce-i era stăpîn.

— Iar dumneavoastră, domnule de Bussy — zise Monsoreau — dumneavoastră care veniţi împreună cu alteţa sa, primiţi toate mulţumirile mele, căci aproape vă datoresc viaţa.

— Cum, mie? se bîlbîi tînărul, crezînd că Monsoreau îşi bate joc de el.

— Fără îndoială, indirect, într-adevăr, dar pentru asta recunoştinţa mea nu e cu nimic mai mică, deoarece iată-l pe salvatorul meu — adăugă arătîndu-l pe Remy, care îşi înălţa deznădăjduit braţele spre cer şi care ar fi vrut să intre în pămînt. Lui trebuie să-i fie recunoscători prietenii mei că mă mai aflu în viaţă.

Şi, în ciuda semnelor pe care i le făcea bietul doctor ca să tacă odată, care semne el le lua drept recomandări medicale, contele povesti cu emfază despre îngrijirile, îndemînarea şi graba lui Haudouin faţă de dînsul. Ceea

ce-l făcu pe duce să încrunte din sprîncene, iar pe Bussy să-i arunce doctorului o privire înfiorătoare. Bietul băiat, ascuns în spatele lui Monsoreau, se mulțumi să răspundă printr-un gest care voia să însemne : „Vai, nu-i vina mea !"

— De altfel — continuă contele — am aflat că pe dumneavoastră Remy v-a găsit odată rănit de moarte, așa cum m-a găsit și pe mine. Asta face să se nască între noi doi o legătură de prietenie : în ce mă privește, vă puteți bizui pe mine, domnule de Bussy ; cînd Monsoreau iubește, iubește din adîncul inimii, și nu-i mai puțin adevărat că în clipa cînd începe să urască o face la fel ca atunci cînd iubește, adică din toată inima.

Lui Bussy i se păru că fulgerul care lucise o clipă în ochii aprinși de febră ai contelui în vreme ce rostea cuvintele de mai sus se îndrepta spre ducele de Anjou. Însă ducele nu văzu nimic.

— Haidem, așadar ! zise el, coborînd de pe cal și întinzîndu-i Dianei mîna. Binevoiește, frumoasă Diane, să ne faci onorurile acestei case, pe care noi am crezut că o vom găsi îndoliată și care, dimpotrivă, continuă să fie un lăcaș de binecuvîntare și de bucurie. Cît despre dumneata, Monsoreau, odihnește-te : răniților le este prielnică odihna.

— Monseniore — răspunse contele — nu se va putea spune că ați venit la Monsoreau cel în viață și că, atîta timp cît Monsoreau n-a murit, altcineva va face pentru alteța voastră onorurile casei sale. Oamenii mei mă vor duce pe sus și, oriunde veți merge, voi merge și eu.

De astă dată s-ar fi zis că ducele deslușea adevăratele gînduri ale contelui, căci dădu drumul mîinii Dianei.

Atunci Monsoreau respiră.

— Apropiați-vă de ea — șopti încet Haudouin la urechea lui Bussy.

Cavalerul se apropie de Diane, și Monsoreau le zîmbi. Cavalerul luă mîna Dianei, și Monsoreau continuă să zîmbească.

— Iată o mare schimbare, domnule conte — zise Diane, cu jumătate glas.

— Vai — murmură Bussy — de ce nu e una și mai mare !

De la sine înțeles că baronul desfășură, pentru prinț și pentru gentilomii care-l însoțeau, întreg fastul patriarhalei sale ospitalități.

LXXI

DESPRE NEAJUNSUL LITIERELOR PREA LATE ȘI AL UȘILOR PREA ÎNGUSTE

Bussy nu o părăsea de loc pe Diane. Zîmbetul binevoitor al lui Monsoreau îi dădea libertatea de a se comporta după voia inimii, libertate de care tînărul avu grijă să se folosească. E în firea gelosilor ca, după ce s-au războit aprig spre a-și păstra avutul, să devină mărinimoși cu braconierii care le încalcă pămînturile.

— Doamnă — se adresă Bussy Dianei — sînt cel mai nenorocit dintre oameni. Aflînd că domnul de Monsoreau a murit, l-am sfătuit pe prinț să se întoarcă la Paris și să se împace cu regina-mamă. El a fost de acord și iată că dumneata rămîi acum în Anjou.

— Vai, Louis — răspunse tînăra femeie, strîngîndu-i mîna cu degetele ei subțiri — cum poți să spui că sîntem nenorociți ? Uiți oare zilele frumoase, bucuriile negrăite a căror amintire îmi înfioară inima ?

— Nu uit nimic, doamnă, dimpotrivă, îmi aduc prea bine aminte, și iată pentru ce, pierzînd această fericire, socotesc că-s de plîns. Îți dai seama, doamnă, cît voi suferi dacă va fi nevoie să mă întorc la Paris, la o sută de leghe depărtare de dumneata ! Diane, mi se frînge inima și simt că n-am putere.

Diane îl privi pe tînăr, și în ochii lui se citea atîta durere, că ea lăsă capul în piept și căzu pe gînduri. Bussy așteptă o clipă, privind-o rugător, cu mîinile împreunate.

— Ei bine, voi merge și eu la Paris, Louis — zise ea deodată.

— Cum, îl vei părăsi pe domnul de Monsoreau ?

— Chiar dacă l-aș părăsi eu, nu mă va părăsi el. Crede-mă, Louis, e mai bine să vină cu noi.

— Așa rănit, bolnav cum este ? Cu neputință !

— Va veni, ți-o spun eu.

Și numaidecît, lăsînd brațul lui Bussy, Diane se apropie de prinț, care îi răspundea foarte posomorît lui Monsoreau. în jurul căruia făcuseră cerc Ribeirac, Antraguet și Livarot. Văzînd-o pe Diane, fruntea prințului se însenină, dar această clipă de liniște nu ținu mult, ci pieri așa cum piere o rază de soare între două furtuni. Tînăra femeie se apropie de duce și contele încruntă sprîncenele.

— Monseniore — se adresă ea prințului cu un surîs fermecător — se spune că alteței voastre îi plac mult florile. De aceea îi voi arăta alteței sale cele mai frumoase flori din Anjou.

Curtenitor, François îi oferi brațul.

— Unde îl conduceți pe monsenior, doamnă ? întrebă neliniștit Monsoreau.

— În seră, domnule.

— A ! exclamă el. Atunci duceți-mă și pe mine în seră.

„Pe legea mea — își spuse Remy în sinea lui — ce bine am făcut că nu l-am omorît eu ! Mulțumescu-ți ție, Doamne ! O să se sinucidă el."

Diane îi zîmbi lui Bussy într-un fel care prevestea înfăptuirea unor minuni.

— Domnul de Monsoreau nu trebuie să bănuiască nici o clipă că părăsiți Anjou-ul ; restul mă privește pe mine — îi șopti ea.

— Bine ! încuviință Bussy și se apropie de prinț, în timp ce litiera lui Monsoreau ocolea un tufiș.

— Monseniore — i se adresă el prințului — vă rog să nu comiteți vreo indiscreție. Monsoreau nu trebuie să afle că sîntem pe punctul de a ne împăca.

— Pentru ce ?

— Pentru că s-ar putea s-o prevină pe regina-mamă asupra intențiilor noastre, cu scopul de a-i cîștiga prietenia, iar doamna Caterina, cunoscînd hotărîrea pe care am luat-o, ar putea prea bine să se arate mai puțin mărinimoasă în privința făgăduielilor.

— Ai dreptate — recunoscu ducele. Deci te ferești de el ?

— De Monsoreau ? Ei, na !

— Foarte bine ! Și eu. Cred că a făcut-o dinadins pe mortul.

— Nu, pe legea mea ! Spada i-a străpuns pieptul așa cum scrie la carte. Nerodul ăsta de Remy, care l-a salvat, l-a crezut și el o clipă mort. Nu încape îndoială că trebuie să fi fost la un pas de mormînt.

Ajunseră în fața serei.

Diane îi zîmbea ducelui mai fermecător ca niciodată. Prințul intră primul înăuntru, apoi Diane și, după ei, vru să treacă pragul și Monsoreau, dar cînd litiera ajunse la ușă, băgară de seamă că era cu neputință : pervazul îngust și înalt avea lățimea unei cutii ceva mai mari, în vreme ce litiera domnului de Monsoreau măsura șase picioare lărgime. Văzînd că ușa e prea îngustă și litiera sa prea lată, Monsoreau scoase un răcnet. Diane intră în seră fără să dea atenție gesturilor disperate ale soțului.

Bussy, care știa să citească în inima tinerei femei uitîndu-i-se în ochi, ghici ce ascunde zîmbetul ei și rămase lîngă Monsoreau, adresîndu-i-se cu o liniște deplină :

— Degeaba vă încăpățînați, domnule conte. Ușa e prea strîmtă și în nici un caz nu veți putea trece pe-aici.

— Monseniore ! Monseniore ! strigă Monsoreau. Nu intrați, în seră sînt miresme ucigătoare, sînt flori străine care răspîndesc parfumuri veninoase, monseniore !

Dar François nu plecă urechea la spusele lui : cu toată prudența-i binecunoscută, fericit de a simți în mîinile sale mîna Dianei, el se afunda în cotloanele de verdeață. Bussy îl încurajă pe Monsoreau să îndure chinul, dar, în ciuda tuturor îndemnurile sale, ceea ce trebuia să se întîmple se întîmplă : Monsoreau nu putu răbda — nu atît durerea fizică, în privința aceasta părea de fier, ci chinul moral. El leșină.

Remy reintră în toate atribuțiile sale : el porunci ca rănitul să fie dus în camera sa.

— Și acum, ce trebuie să fac ? se adresă apoi Remy tînărului său stăpîn.

— Ei, fir-ar dracu-al dracului ! răspunse Bussy. Sfîrșește ceea ce-ai început așa de bine : rămîi lîngă el și vindecă-l !

Apoi se duse să-i dea de veste Dianei despre cele întîmplate soțului ei. Numaidecît Diane îl părăsi pe ducele de Anjou și porni spre castel.

— Ai izbutit ? o întrebă Bussy cînd tînăra femeie trecu pe lîngă el.

— Așa cred. În orice caz, nu pleca înainte de a o vedea pe Gertrude.

Ducelui nu-i plăceau florile decît admirîndu-le în tovărășia Dianei : de îndată ce ea se îndepărtă, îndemnurile și poveștele contelui îi veniră numaidecît în minte și el părăsi sera. Ribeirac, Livarot și Antraguet îl urmară.

În acest timp, Diane ajunse lîngă soțul său, căruia Remy îi da să miroasă niște săruri. Nu trecu mult și contele deschise ochii. Vrînd să se ridice în capul oaselor, el făcu o mișcare violentă, însă Remy, care prevăzuse comportarea pacientului său, avusese grijă să-l lege de saltea. Contele scoase un al doilea răcnet, dar, privind în jur, o zări pe Diane la căpătîiul său.

— Ah, dumneata ești, doamnă ? îi zise. Îmi pare bine că te văd spre a-ți da de știre că astă-seară plecăm la Paris.

Remy începu să strige furios, însă Monsoreau nu-l băgă în seamă, de parcă tînărul doctor nici nu s-ar fi aflat acolo.

— V-ați gîndit bine, domnule ? întrebă Diane cu calmul său obișnuit. Cum stăm cu rana ?

— Doamnă, nu există rană care să mă țină în loc, mai bine să mor, decît să sufăr, și chiar de-ar fi să pier pe drum, astă-seară vom părăsi castelul Méridor.

— Prea bine, domnule, cum doriți.

— Aceasta îmi este dorința. Vă rog să vă pregătiți de drum.

— Pregătirile mele nu vor ține mult, domnule. Aș putea să știu ce anume a determinat această neașteptată hotărîre ?

— O să vă spun, doamnă, cînd nu veți mai avea flori de arătat prințului sau cînd eu voi fi construit uși îndeajuns de largi spre a putea pătrunde cu litiera pretutindeni.

Diane se înclină.

— Dar, doamnă... — încercă Remy s-o convingă măcar pe ea.

— Este dorința domnului conte — răspunse Diane. Datoria mea e să mă supun.

Și Remy avu impresia, după un semn pe care îl schiță tînăra femeie, că trebuie să pună capăt observațiilor sale. El încetă să mai stăruie, bodogănind totuși pentru sine :

— Or să-l omoare și pe urmă se va spune că medicina e de vină.

Între timp, ducele de Anjou se pregătea să părăsească Méridorul. El se arătă foarte recunoscător față de baron pentru primirea făcută, apoi încălecă pe cal.

Tocmai atunci se ivi Gertrude : venea să-i spună cu glas tare ducelui că stăpîna sa, fiind reținută lîngă conte, nu poate avea onoarea de a-i prezenta omagiile cuvenite, iar lui Bussy să-i șoptească în taină că Diane pleca în seara aceea.

Vizitatorii se înapoiară la Angers. Hotărîrile ducelui sau mai curînd capriciile sale erau schimbătoare. Crudă cu el, Diane îl rănea și-l îndepărta din Anjou ; zîmbitoare, devenise pentru dînsul o momeală. Și cum prințul nu știa nimic despre hotărîrea luată de marele maestru de vînătoare, tot drumul el nu se gîndi decît la primejdiile la care s-ar expune, cedînd prea lesne dorințelor reginei-mame.

Bussy prevăzuse acest lucru și se bizuia pe dorința prințului de a mai rămîne în Anjou.

— Ascultă, Bussy, m-am gîndit — începu ducele.

— Și la ce v-ați gîndit, monseniore ? îl întrebă tînărul.

— Că nu e bine să mă supun numaidecît raționamentelor mamei mele.

— Aveți dreptate. Și așa, se crede o politiciană neîntrecută !

— În timp ce, vezi tu, cerîndu-i un răgaz sau mai bine zis amînînd cu încă opt zile, dînd cîteva serbări la care să invităm nobilimea, îi vom dovedi reginei-mame cît sîntem de tari.

— Bine cumpănit, monseniore ! Cu toate acestea, parcmi-se...

— Voi rămîne aici încă opt zile — spuse ducele — și în acest răstimp voi smulge noi condiții mamei mele. Te-asigur.

Bussy păru că meditează adînc.

— Într-adevăr, monseniore — răspunse el — smulgeți-i, smulgeți-i noi condiții, dar băgați de seamă ca nu cumva din pricina acestei întîrzieri interesele dumneavoastră, în loc să prospereze, să nu sufere. De pildă, regele...

— Ce vrei să spui ? Ce e cu regele ?

— Regele, ignorînd intențiile dumneavoastră, poate să se mînie ; regele este foarte supărăcios.

— Ai dreptate, ar fi bine să trimit din parte-mi pe cineva care să-l salute și să-i anunțe întoarcerea mea ; asta îmi va da răgazul celor opt zile de care am nevoie.

— Da, dar acest cineva riscă mult — observă Bussy.

Ducele de Anjou zîmbi cu zîmbetul lui răutăcios.

— În cazul cînd eu mi-aș schimba hotărîrea, nu-i așa ? completă el.

— De ! Cu toate promisiunile făcute maiestății sale, fratele vostru, dacă interesele v-ar cere-o, v-ați schimba-o, nu-i așa ?

— Drace, așa-i ! exclamă prințul.

— Foarte bine ! Și atunci solul dumneavoastră ar fi trimis frumușel la Bastilia.

— Habar n-o să aibă el ce mesaj duce ; îi vom da o scrisoare.

— Dimpotrivă — zise Bussy — nu-i veți da nici o scrisoare, ci îl veți preveni asupra rolului său.

— Păi atunci nimeni n-o să vrea să se însărcineze cu o astfel de misiune.

— Haida-de !

— Cunoști tu vreun om care si-ar asuma un atare risc ?

— Da. Cunosc unul.

— Cine ?

— Eu, monsenior.

— Tu ? !

— Da, eu. Mă atrag soliile care nu-s lipsite de dificultăți.

— Bussy, scumpul meu Bussy — strigă ducele — dacă faci una ca asta, te poți bizui pe recunoștința mea nepieritoare !

Tînărul cavaler zîmbi : cunoștea el măsura acestei recunoștințe despre care îi vorbea alteța sa. Ducele crezu că șovăie.

— Și vei avea din parte-mi, pentru călătorie, zece mii de scuzi — adăugă el.

— Zău, monseniore, fiți mai generos. Oare se pot plăti asemenea lucruri ?

— Așadar, pleci ?

— Plec.

— La Paris ?

— La Paris.

— Cînd asta ?

— Cînd veți voi dumneavoastră.

— Cu cît mai devreme, cu atît mai bine.

— Prea bine ; atunci să zicem...

— Atunci să zicem ?...

— Astă-seară, monseniore, dacă dumneavoastră doriți.

— Dragul meu, scumpul meu Bussy, va să zică primești într-adevăr ?

— Dacă primesc ? Știți prea bine că pentru alteța voastră aș trece și prin foc. Prin urmare, ne-am înțeles : plec astă-seară. Dumneavoastră vedeți-vă de petreceri și faceți-mi rost din partea reginei-mame de vreo mînăstire bună.

— Mă și gîndesc la asta, prietene.

— Atunci, adio, monseniore.

— Adio, Bussy ! Ah, dar nu uita un lucru.

— Care ?

— Ia-ți rămas bun de la mama.

— Voi avea această onoare.

Într-adevăr, Bussy, mai sprinten, mai vesel, mai vioi decît un școlar pentru care clopoțelul vestește recreația, se prezentă la regină, apoi se pregăti s-o pornească de îndată ce va primi semnalul de la Méridor.

Semnalul se lăsă așteptat pînă a doua zi dimineața. Monsoreau se simțise atît de slăbit după emoția încercată, încît socotise că trebuie să se odihnească o noapte. Dar, spre orele șapte, același rîndaș care adusese scrisoarea lui Saint-Luc veni să-l anunțe pe Bussy că, în pofida lacrimilor bătrînului baron și a împotrivirilor lui Remy, contele plecase către Paris, într-o litieră, escortată călare de Diane, de Remy și de Gertrude. Litiera era dusă de opt oameni care, din leghe în leghe, urmau să se schimbe. Bussy nu aștepta decît această veste ; el sări în spatele unui cal înșeuat încă din ajun și porni pe același drum.

LXXII

ÎN CE DISPOZIȚIE SUFLETEASCĂ SE AFLA REGELE HENRIC AL III-LEA CÎND DOMNUL DE SAINT-LUC SE IVI DIN NOU LA CURTE

După plecarea Caterinei, regele, oricîtă încredere avea el în ambasadorul pe care-l trimisese în Anjou, nu se gîndea decît cum să se înarmeze împotriva uneltirilor fratelui său. El cunoștea din experiență urzelile de care erau capabili membrii familiei sale. Știa tot ce poate un pretendent la coroană, adică omul nou ivit împotriva deținătorului legitim, adică împotriva omului despre care se cam știe totul și de care lumea a început să se plictisească.

Se distra sau mai bine zis se plictisea, ca și Tiberiu, tot întocmind, cu ajutorul lui Chicot, liste de proscripții, unde erau trecuți în ordine alfabetică toți cei ce nu se arătau prea zeloși de a fi de partea regelui.

Listele acestea deveneau din zi în zi mai lungi. Iar în dreptul literelor *S* și *L*, adică mai curînd de două ori decît o singură dată, regele trecea în fiece zi numele domnului de Saint-Luc. De altfel, furia sa împotriva vechiului favorit era din plin întreținută de comentariile de la curte, de insinuările perfide ale curtenilor și de amarnicele învinuiri privind fuga în Anjou a soțului Jeannei de Cossé, fugă considerată ca o trădare din ziua cînd ducele, fugind el însuși, se îndreptase în goană către această provincie.

Într-adevăr, pornind spre Méridor, Saint-Luc putea fi lesne socotit drept furier al domnului duce de Anjou, plecat la Angers ca să-i pregătească prințului locuința.

In mijlocul tuturor acestor tulburări și emoții, Chicot era măreț în zelul său de a-i încuraja pe favoriți să-și ascută pumnalele și săbiile, ca ele să taie și să străpungă pe vrăjmașii maiestății sale preacreștine. Și era cu atît mai măreț, cu cît, avînd aerul că joacă rolul mușteî la arat, în realitate el juca un rol mult mai serios. Încet-încet și, ca să zicem așa, om cu om, Chicot punea pe picioare o armată întreagă în serviciul stăpînului său.

Intr-o după-amiază, pe cînd regele lua masa cu regina, a cărei tovărășie, ori de cîte ori se ivea vreun pericol politic,

o căuta mai des, și pe care plecarea lui François o apropiase în chip firesc de Henric, Chicot dădu buzna peste ei și se opri locului, cu picioarele larg rășchirate și cu brațele în lături, întocmai ca acele paiațe pe care le manevrezi cu ajutorul unui fir de ață.

— Uf ! suspină el.

— Ce este ? întrebă regele.

— Domnul de Saint-Luc — răspunse Chicot.

— Domnul de Saint-Luc ? ! exclamă maiestatea sa.

— Da.

— La Paris ?

— Da.

— La Luvru ?

— Da.

In urma acestei întreite afirmații, regele se sculă de la masă, roșu pînă-n vîrful urechilor și tremurînd din creștet pînă-n tălpi. Ar fi fost greu de spus ce sentimente îl copleșeau.

— Iartă-mă — se scuză el față de regină, ștergîndu-și mustățile și aruncînd șervetul pe fotoliu — dar sînt treburi de stat care nu privesc femeile.

— Da — încuviință Chicot, îngroșîndu-și glasul — sînt treburi de stat !

Regina vru să se scoale de la masă spre a nu-și stingheri soțul.

— Nu, doamnă — o opri Henric — rămîi, te rog, eu o să trec în cabinetul meu.

— O, sire — stărui regina, cu acel înduioșător interes pe care l-a manifestat necontenit față de nerecunoscătorul ei soț — nu te mînia, te rog.

— Deie Domnul ! răspunse Henric, fără a băga de seamă aerul batjocoritor cu care Chicot își răsucea mustața. Henric ieși grăbit din cameră, urmat de gascon. Ajuns afară, el întrebă emoționat : Ce caută aici trădătorul ?

— Cine știe ? făcu Chicot.

— Sînt sigur că vine ca deputat al statelor din Anjou. Vine ca trimis al fratelui meu, căci așa se petrec rebeliunile : sînt ape tulburi, mîloase, în care răzvrătiții pescuiesc tot soiul de avantaje, murdare, ce-i drept, însă mănoase și care, din provizorii și precare, devin încetul cu încetul statornice și imuabile. Așa a mirosit rebeliunea și

şi-a făcut din ea un bilet de liberă trecere spre a veni să mă insulte.

— Cine ştie ? zise Chicot.

Regele privi către laconicul personaj din faţa sa.

— Sau poate — continuă Henric pe cînd străbătea cu paşi grăbiţi sălile palatului, ceea ce da în vileag neliniştea ce-l cuprinsese — poate că vine să-mi ceară înapoi moşiile, de ale căror venituri mă bucur eu, ceea ce este, poate, nitel cam abuziv, căci, la urma urmelor, după lege, el n-a comis nici o crimă, nu ?

— Cine ştie ? repetă Chicot.

— Ah ! îi sări ţandăra lui Henric. O ţii una şi bună ca papagalul meu ! Fir-ar să fie de treabă ! Mă scoţi din sărite cu acest veşnic „cine ştie" al tău !

— Ei, pe naiba ! Şi tu crezi că eşti grozav de hazliu, cu veşnicele tale întrebări ?

— Cel puţin, răspunde ceva.

— Şi ce vrei să-ţi răspund ? Crezi că sînt vreun oracol, sau Iupiter, sau Apolon, sau Manto ? Tu, tu eşti ăla care mă scoţi pe mine din sărite, cu toate presupunerile tale neghioabe.

— Domnule Chicot !

— Ce doreşti, domnule Henric ?

— Chicot, prietene, eşti martor la durerea mea şi mă bruftuluieşti.

— Nu mai fi îndurerat, dă-o naibii !

— Dar toată lumea mă trădează.

— Cine ştie ? Drace ! Cine ştie ?

Pierzîndu-se în ipoteze, Henric coborî în cabinetul său, unde, la ciudata veste a întoarcerii lui Saint-Luc, se şi găseau adunaţi toţi curtenii Luvrului, printre care, sau mai bine zis în fruntea cărora strălucea Crillon, cu ochii scăpărînd, cu nasul roşu şi cu mustaţa zbîrlită ca un dulău gata de atac.

Saint-Luc era acolo, în picioare, împresurat de ameninţătoare chipuri, simţind cum clocotesc în juru-i toate mîniile şi rămînînd netulburat. Lucru curios ! El îşi adusese soţia şi o instalase pe un scăunel, rezemat de balustrada patului. Tînărul gentilom se plimba cu mîna în şold, privindu-i pe obraznici şi pe curioşi cu acecaşi privire cu care îl priveau şi ei.

Din considerație pentru tînăra femeie, cîțiva seniori se îndepărtaseră, cu toată pofta pe care o aveau de a-l înghionti pe Saint-Luc, și nu scoaseră nici un cuvînt, deși ardeau de dorința de a-i spune cîteva vorbe usturătoare. În mijlocul acestei tăceri se plimba fostul favorit.

Înfășurată în modesta ei mantie de călătorie, cu ochii plecați, Jeanne aștepta. Saint-Luc, semeț învăluit în pelerina lui, aștepta și el, dar avînd o atitudine care mai degrabă părea să cheme decît să vădească teama de o provocare. În sfîrșit, cei de față așteptau la rîndu-le să afle, mai înainte de a-l provoca, cu ce scop anume venise Saint-Luc la curte, unde fiecare, dornic să obțină o halcă din vechea favoare ce i se acordase cîndva lui, acum îl găsea cu totul de prisos.

Într-un cuvînt, după cum se vede, toată lumea aștepta cu nerăbdare cînd își făcu apariția regele.

Henric intră foarte agitat, străduindu-se să se ațițe pe sine însuși : la prinți, această gîfîială neîncetată constituie mai totdeauna ceea ce se cheamă demnitate. El intră urmat de Chicot, bufonul său, care își luă de îndată o înfățișare calmă și demnă, cum s-ar fi cuvenit să aibă regele Franței, privindu-l țintă pe Saint-Luc, așa cum ar fi trebuit să facă Henric al III-lea.

— A, domnule, dumneata aici ? strigă mai înainte de toate regele, fără a-i băga în seamă pe cei ce-l înconjurau, semănînd prin aceasta cu taurul din arenele spaniole care, din miile de oameni veniți la spectacol, nu vede decît o ceață mișcătoare, și din curcubeul steagurilor, nu deslușește decît culoarea roșie.

— Da, sire — răspunse simplu și modest Saint-Luc, înclinîndu-se cu respect.

Acest răspuns izbi atît de puțin urechea regelui, această atitudine plină de calm și de respect îl impresionă atît de puțin pe Henric, a cărui minte era orbită de furie, încît el continuă fără oprire :

— Într-adevăr, prezența dumitale la Luvru mă surprinde în modul cel mai ciudat.

La acest atac brutal, o tăcere de moarte se lăsă în jurul regelui și al favoritului său. Era tăcerea ce se lasă îndeobște într-un loc închis, în jurul a doi adversari care sînt gata să lămurească între ei o chestiune de viață și de moarte.

Saint-Luc fu acela care vorbi cel dintîi.

— Sire — începu el cu distincția-i binecunoscută și fără a părea de loc tulburat de apostrofa regelui — pe mine mă surprinde un singur lucru, și anume că, dat fiind împrejurările în care se găsește maiestatea voastră, nu m-ați așteptat.

— Ce înseamnă asta, domnule ? întrebă Henric, trufaș.

— Sire, pe maiestatea voastră o pîndește o primejdie.

— O primejdie ? ! izbucniră curtenii.

— Da, domnilor, o mare primejdie, o primejdie adevărată, gravă, din care pricină regele are nevoie de toți cei ce îi sînt devotați, de la cel mai mic pînă la cel mai mare. De aceea, convins fiind că, atunci cînd ești amenințat de o primejdie ca aceea de care vorbeam, nu există ajutor de disprețuit, vin să depun la picioarele regelui ofranda preaumilelor mele servicii.

— Ah, ah ! exclamă Chicot. Vezi, fiule, că aveam dreptate să zic : „cine știe" ?

La început, Henric al III-lea nu răspunse nimic : el privi adunarea aflată acolo ; oamenii erau tulburați și jigniți, dar regele citi numaidecît în privirea celor de față gelozia care clocotea în adîncul celor mai multe inimi. De aici trase concluzia că Saint-Luc făcuse un lucru de care n-ar fi fost în stare majoritatea celor prezenți, adică un lucru minunat.

— Domnule, nu ți-ai făcut decît datoria, deoarece ne datorezi aceste servicii — răspunse el.

— Toți supușii sînt datori regelui, știu asta, sire — zise Saint-Luc — dar în timpurile de azi mulți oameni uită să-și plătească datoriile. Eu, sire, vin să mi le plătesc, fericit că maiestatea voastră binevoiește să mă socotească mereu printre debitorii săi.

Dezarmat de această blîndețe și umilință de neclintit, Henric făcu un pas către Saint-Luc.

— Așadar, te întorci fără a avea alt motiv decît acela pe care-l mărturisești, fără altă însărcinare sau solie ? îl întrebă el.

— Sire — răspunse repede Saint-Luc, sesizînd, după tonul cu care îi vorbea regele, că stăpînul său nu mai era nici supărat, nici mînios — mă întorc, pur și simplu, și asta în mare grabă. Acum, maiestatea voastră mă poate trimite la Bastilia într-un ceas sau mă poate împușca în două,

cu însă mi-am făcut datoria. Sire, Anjou-ul fierbe, cei din Touraine se pregătesc de război, cei din Guyenne se ridică spre a le întinde mîna. Domnul duce de Anjou atîtă Franța la apus și la miazăzi.

— Și e bine ajutat, nu-i așa ? se interesă regele.

— Sire — spuse Saint-Luc, pricepînd tîlcul acelor vorbe — nici sfaturile, nici dojenile nu-l opresc pe duce, iar domnul de Bussy, oricît ar fi el de hotărît, nu-l poate lecui de spaima pe care maiestatea voastră a inspirat-o fratelui său.

— Ah ! Ah ! exclamă Henric. Va să zică tremură, răzvrătitul !

Și zîmbi pe sub mustăți.

— Pe Dumnezeul meu ! mormăi Chicot, mîngîindu-și bărbia. Iată un om dibaci ! Apoi adăugă, înghiontindu-l pe rege cu cotul : Dă-te la o parte, Henric, să-i strîng mîna domnului de Saint-Luc.

Gestul îl antrenă și pe rege. El îi îngădui lui Chicot să-l salute pe noul sosit, apoi, îndreptîndu-se încet spre vechiul său prieten, îi puse mîna pe umăr :

— Fii binevenit, Saint-Luc !

— Ah, sire ! exclamă Saint-Luc, sărutînd mîna care-l iertă. Îl regăsesc, în sfîrșit, pe preaiubitul meu stăpîn.

— Da, dar eu nu te regăsesc — zise regele — sau, cel puțin, te regăsesc așa de slăbit, bietul meu Saint-Luc, încît nu te-aș fi recunoscut dacă te-aș fi văzut trecînd.

La aceste cuvinte, se auzi o voce de femeie :

— Sire, e slab din pricină că a fost foarte mîhnit de a fi displăcut maiestății voastre.

Cu toate că glasul acesta suna respectuos și dulce, Henric se zbîrli. Glasul îi era la fel de antipatic, pe cît îi era lui August zgomotul tunetului.

— Doamna de Saint-Luc ! murmură dînsul. Ah, într-adevăr, uitasem...

Jeanne se azvîrli la picioarele suveranului.

— Ridicați-vă, doamnă — rosti regele — mi-e drag tot ce poartă numele de Saint-Luc.

Jeanne apucă mîna regelui și vru s-o ducă la gură. Dar Henric și-o retrase repede.

— Haideți — o îndemnă Chicot pe tînăra femeie — hai, convertiți-l pe rege, ce naiba, sînteți destul de frumoasă ca s-o puteți face.

Henric însă îi întoarse Jeannei spatele și, luîndu-l de gît pe Saint-Luc, intră cu el în apartamentele sale.

— Așa, va să zică ne-am împăcat, Saint-Luc ? se adresă el gentilomului.

— Spuneți-mi, sire, că m-ați iertat.

— Doamnă — interveni Chicot, îndreptîndu-se spre Jeanne, care rămăsese oarecum descumpănită — o bună soție nu trebuie să-și părăsească soțul... mai ales cînd soțul său se află în pericol.

Și o împinse pe urmele regelui și ale lui Saint-Luc.

LXXIII

ÎN CARE ESTE VORBA DE DOUĂ PERSONAJE IMPORTANTE ALE ACESTEI POVESTIRI, PE CARE, DE CÎTVA TIMP, CITITORUL LE-A PIERDUT DIN VEDERE

În această istorisire există un personaj, de fapt sînt chiar două, despre ale cărui fapte și isprăvi cititorul are tot dreptul să ne ceară socoteală.

Cu aceeași umilință dovedită odinioară de autorul antic al unei prefețe, ne vom grăbi s-o luăm înaintea acestor întrebări, a căror însemnătate o înțelegem pe deplin.

În primul rînd e vorba de o namilă de călugăr, cu sprîncene dese ca peria, cu buzele roșii și cărnoase, cu palmele zdravene, cu umerii largi și cu un gît ce se scurtează din zi în zi, pe măsură ce pieptul și fălcile i se lățesc.

În al doilea rînd e vorba de un cogeamite asin, ale cărui coaste se rotunjesc și se umflă cu grație.

Cu fiecare zi, călugărul tinde tot mai mult să se asemene cu un boloboc înfipt pe două bîrne.

Măgarul a și început să semene cu un fel de leagăn de copil proptit pe patru furci.

Unul își are sălașul într-una din chiliile mînăstirii Sainte-Geneviève, unde toată mila Domnului se revarsă asupră-i.

Celălalt locuiește în grajdul aceleiași mînăstiri, unde trăiește așijderea, cu o iesle mereu plină.

Unul răspunde la numele Gorenflot.

Celălalt ar trebui să tresară la numele de Panurge.

Amîndoi se bucură, cel puțin deocamdată, de soarta cea mai blagoslovită pe care ar fi putut-o visa cîndva un măgar și un călugăr.

Ceilalți călugări ai ordinului îl înconjoară cu atenții pe ilustrul lor confrate, iar frații servitori, asemenea divinităților de rangul al treilea, care aveau în grija lor vulturul lui Jupiter, păunul Junonei și porumbițele Venerei, îl îngrașă pe Panurge în cinstea stăpînului său.

În bucătăria mînăstirii focul nu se stinge niciodată ; vinul celor mai vestite podgorii din Burgundia se revarsă în cupele cele mai încăpătoare. Dacă sosește vreun misionar care a colindat pe meleaguri îndepărtate spre a propovădui, dacă sosește vreun legat, trimis în taină de papă, care aduce cu sine indulgențe din partea sanctității sale, tuturor le este arătat fratele Gorenflot, această unică pildă a bisericii propovăduitoare și militante totodată, care mînuiește cuvîntul întocmai ca sfîntul Luca, și sabia ca sfîntul Pavel ; le este arătat Gorenfolt în toată splendoarea lui, adică în toiul unui ospăț : a fost făurită o masă anume pentru pîntecele sacru al lui Gorenflot, și să vezi cum frații înfloresc de un nobil orgoliu cînd vreunui drumeț plin de har îi este înfățișat Gorenflot înghițind de unul singur porțiile a vreo opt dintre cei mai strașnici mîncăcioși ai mînăstirii.

Și după ce noul venit a contemplat pios o atare minune, numai ce-l auzi pe staret că zice, împreunîndu-și mîinile și ridicînd ochii spre cer :

— O, ce fericită fire ! Fratelui Gorenflot îi place să mănînce și cultivă artele. Vedeți cum mănîncă ! Ah, dacă ați fi auzit predica pe care a ținut-o într-o noapte, predică în care se arăta gata să se jertfească luptînd pentru triumful credinței ! Gura lui grăiește întocmai ca aceea a sfîntului Ioan Crisostomul și înghite întocmai ca aceea a lui Gargantua.

Și totuși, uneori, în mijlocul tuturor acestor desfătări, un nor întunecă fruntea lui Gorenflot. orătăniile grase de Mans aburesc în van sub nasul său cu nările dilatate, stridiile de Flandra, din care el poate înghiți vreo mie, așa, în joacă, se cască zadarnic, zvîrcolindu-se în cochiliile lor sidefii, clondirele de forme felurite rămîn neîncepute, cu toate că-s destupate : Gorenflot e mahmur, Gorenflot n-are poftă de mîncare, Gorenflot visează.

În astfel de împrejurări se spune că vrednicul frate se află în extaz, aidoma sfîntului Francisc, sau în letargie, asemenea sfintei Tereza, și admirația față de el sporește și mai vîrtos. Nu mai e un călugăr, este un sfînt ; ba nu numai un sfînt, ci un semizeu ; unii merg pînă acolo, încît spun că este pe de-a-ntregul un Dumnezeu.

— Ssst ! se aud murmure. Să nu tulburăm extazul fratelui Gorenflot.

Și toți se îndepărtează plini de venerație din preajma sa.

Singur starețul așteaptă clipa cînd fratele Gorenflot dă semne de viață, singur el se apropie de călugăr, îi ia mîna cu blîndețe și, respectuos, îl cercetează. Gorenflot înalță capul și privește spre staret, cu ochii îndobitociți. Parcă ar veni de pe altă lume.

— Ce făcceați, vrednicul meu frate ? întreabă starețul.

— Eu ? zice Gorenflot.

— Da, dumneavoastră, făcceați ceva.

— Da, părinte, alcătuiam o predică.

— A, ca aceea pe care ne-ați ținut-o cu atîta curaj în noaptea Sfintei Ligi ?

De fiece dată cînd i se pomenește de acest lucru, Gorenflot își deplînge infirmitatea.

— Da, ca aceea— răspunse el, oftînd din greu. Ah, ce păcat că n-am transcris-o.

— Parcă un om ca dumneavoastră are nevoie să scrie, scumpul meu frate ? Nu, el vorbește inspirat, el deschide gura și, cum cuvîntul Domnului sălășluiește în adîncul ființei sale, cuvîntul Domnului îi izvorăște de pe buze.

— Crezi ? întreabă Gorenflot.

— Fericit cel ce se îndoiește — răspunde starețul.

În sfîrșit, din cînd în cînd, Gorenflot, care își dă seama de situația sa și căruia trecutul îi creează anumite obligații, meditează la o predică.

La naiba cu Marcus Tullius, cu Cezar, cu sfinții Grigore, Augustin, Ieronim și Tertulian : regenerarea elocvenței religioase va începe de la Gorenflot. *Rerum novus ordo nascitur* [1].

De asemenea, din cînd în cînd, la sfîrșitul mesei sau în mijlocul vreunei stări extatice, Gorenflot se ridică, și împins parcă de o mînă nevăzută, se duce drept la grajd ; acolo, el îl privește drăgăstos pe Panurge, care zbiară de plăcere, apoi își trece palma grea prin părul des și lung al dobitocului, păr în care degetele lui groase se îngroapă cu totul. Atunci simte mai mult decît o plăcere : este cu adevărat fericit. La rîndul său, Panurge nu se mulțumește doar să zbiere, ci se tăvălește pe jos.

De obicei, starețul și trei sau patru călugări cu rang în ierarhia mînăstirii îl însoțește în aceste vizite și-l răsfață pe Panurge într-o mie de chipuri : unul îi oferă prăjituri, altul pesmeți, altul acadele, așa cum odinioară cei ce voiau să intre în grațiile lui Pluton îi dădeau Cerberului prăjituri cu miere.

Panurge se lasă răsfățat ; are o fire îngăduitoare. De altminteri, el, care nu cade în extaz, el, care nu trebuie să mediteze la niscai predici, el, care n-are altă grijă decît să nu-și dezmintă faima de îndărătnic, leneș și desfrînat, el socotește că nimic nu-și mai poate dori și că este cel mai fericit măgar din lume.

Starețul îl privește cu duioșie.

— Naiv și blînd. Iată darul celor puternici ! exclamă el.

Gorenflot știe că „da" în latinește se spune *ita*. Lucrul acesta îi servește de minune și, la orice, răspunde *ita*, cu o îngîmfare care nu-și pierde niciodată din efect.

Încurajat de această veșnică încuviințare, starețul îi atrage uneori atenția :

— Lucrați prea mult, scumpul meu frate, asta vă face să fiți melancolic.

Și Gorenflot îi răspunde lui Joseph Foulon, așa cum răspunde cîteodată Chicot maiestății sale Henric al III-lea :

— Cine știe ? !

— Poate că mesele noastre sînt alcătuite din bucate oarecum grosolane — adaugă starețul. Poate doriți să-l

[1] Se naște o ordine nouă a lucrurilor (în limba latină în text).

schimbăm pe fratele bucătar ? Dumneavoastră știți, scumpe frate : *Quaedam saturationes minus succedunt* [1].

— *Ita* — o ține una și bună Gorenflot, devenind tot mai duios cu măgarul.

— Îl mîngîiați cu vădită plăcere pe Panurge, frate — observă starețul. Oare vă încearcă din nou dorul de a porni în călătorie ?

— Oh ! răspunde Gorenflot, cu un suspin.

De fapt, amintirile sînt acelea care îl frămîntă pe Gorenflot. El, care la început socotise că alungarea sa din mînăstire însemna cea mai cumplită dintre nenorociri, a descoperit în exil bucurii infinite și necunoscute pînă atunci, al căror izvor era libertatea.

Deși în culmea fericirii, parcă un vierme îi roade inima : este dorul de libertate — libertatea alături de Chicot, veselul său tovarăș, de Chicot, pe care-l iubește fără să știe prea bine de ce, poate pentru că, din cînd în cînd, Chicot îl bate.

— Vai, cred că aveți dreptate, preacucernice stareț, că îndelunga ședere în mînăstire îl obosește pe scumpul nostru părinte — zice cu sfială un tînăr frate, care a urmărit schimbările petrecute pe fața călugărului.

— Nu tocmai — răspunde Gorenflot — dar simt că sînt născut pentru o viață de luptă, sînt născut să țin cuvîntări la răspîntii, să predic în mijlocul străzii.

Și rostind aceste cuvinte, ochii lui se aprind : el se gîndește la omletele lui Chicot, la vinul de Anjou al jupînului Claude Bonhomet, la odăița joasă de la „Cornul Abundenței".

Din noaptea Sfintei Ligi sau mai bine zis din dimineața aceea cînd se întorsese la mînăstire nu mai fusese lăsat să iasă. Din clipa cînd regele se proclamase șef al Ligii, membrii ei deveniseră de două ori mai prudenți.

Gorenflot este însă atît de naiv, că nici prin cap nu i-a trecut să se folosească de situația sa pentru a i se deschide porțile. I s-a spus : „Frate, n-ai voie să ieși", și el n-a mai ieșit. Nimeni nu bănuia focul acela lăuntric, din pricina căruia fericirea monahală îl apăsa ca o povară.

[1] Saturația are urmări rele (în limba latină în text).

Așadar, starețul, văzînd că tristețea fratelui călugăr sporește din zi în zi, îi spuse într-o dimineață :

— Preascumpul nostru frate, nimeni nu trebuie să-și înăbușe vocația : a dumneavoastră este aceea de a milita pentru credința lui Cristos. Mergeți deci și vă împliniți menirea pe care Domnul v-a hărăzit-o. Aveți grijă însă de prețioasa dumneavoastră viață și înapoiați-vă la mînăstire cu prilejul zilei celei mari.

— Ce zi mare ? întrebă Gorenflot, copleșit de fericire.

— Joia Verde.

— *Ita !* încuviință călugărul, cu un aer de adîncă înțelegere. Dar — adăugă Gorenflot — pînă să mă împărtășesc eu creștinește din milostenia unora și a altora, dați-mi ceva gologani.

Starețul se grăbi să plece în căutarea unei pungi pîntecoase, pe care o deschise în fața lui Gorenflot. Vrednicul călugăr își înfundă înăuntru palma-i lată.

— Veți vedea ce de bănet o s-aduc la întoarcere — zise el, deșertînd în buzunarul încăpător al rasei sale ceea ce luase cu împrumut din punga starețului.

— Aveți textul, nu-i așa, scumpul meu frate ? întrebă Joseph Foulon.

— Da, sigur că da.

— Vă rog să mi-l spuneți și mie.

— Bucuros, dar numai dumitale.

Starețul se apropie de Gorenflot și ciuli atent urechea.

— Ascultați ?

— Ascult.

— *Imblăciul care bate grînele pe sine se bate* — rosti Gorenflot.

— Oh, nemaipomenit ! Sublim ! se exaltă starețul.

Iar cei de față, împărtășind cu încredere entuziasmul lui Joseph Foulon, maimarele lor, repetară după el : „Nemaipomenit ! Sublim !"

— Și acum, părinte, sînt liber ? întrebă cu umilință Gorenflot.

— Da, fiule ! încuviință starețul. Mergi și alege căile Domnului !

Gorenflot ceru să fie înșeuat Panurge, încălecă ajutat de doi călugări zdraveni și părăsi mînăstirea cam pe la orele șapte seara.

Era chiar în ziua cînd Saint-Luc sosise de la Méridor. Veștile ce veneau din Anjou frămîntau Parisul.

După ce străbătu strada Saint-Etienne, Gorenflot o luă la dreapta și tocmai se pregătea să traverseze o uliță, cînd deodată Panurge tresări : o mînă puternică se lăsase grea pe crupa animalului.

— Cine-i acolo ? întrebă înspăimîntat Gorenflot.

— Prieten — răspunse un glas ce i se păru cunoscut.

Gorenflot s-ar fi întors cu dragă inimă, dar, întocmai ca marinarii, care, ori de cîte ori se îmbarcă, sînt nevoiți să se obișnuiască din nou cu tangajul corăbiei, și lui Gorenflot, ori de cîte ori încăleca pe măgar, îi trebuia cîtva timp pînă să-și afle echilibrul.

— Ce doriți ? îl întrebă el pe omul din spatele său.

— Preacinstite frate, n-ați vrea să-mi arătați drumul către „Cornul Abundenței" ? continuă vocea.

— Ei, drace ! strigă Gorenflot, în culmea fericirii. E chiar domnul Chicot în persoană.

— Da, chiar el — răspunse gasconul. Venisem să te iau de la mînăstire, preascumpul meu frate, cînd te-am văzut plecînd ; așa că te-am urmărit o bucată de vreme, de teamă să nu mă compromit vorbindu-ți. Acum însă, cum sîntem singuri-singurei, iată-mă-s : bună ziua, părințele ! Ei, drăcie ! Dar știi că ai cam slăbit.

— Iar dumneata, domnule Chicot, pe cuvîntul meu de cinste, te-ai îngrășat.

— Cred că ne măgulim unul pe celălalt.

— Dar ce ai, domnule Chicot ? spuse călugărul. S-ar părea că duci niscai poveri.

— Iată, ăsta-i un sfert de căprioară pe care i l-am șterpelit maiestății sale — zise gasconul. O să-l frigem.

— Scumpe domnule Chicot ! izbucni călugărul. Și sub celălalt braț ce ai ?

— O sticlă cu vin de Cipru trimis de un alt rege regelui meu.

— Să-l vedem ! ceru Gorenflot.

— E vinul meu preferat : îmi place foarte mult — vorbi Chicot, dînd în lături pulpanele pelerinei. Dar tu, frate călugăr ?

— Ah ! Ah ! exclamă Gorenflot, holbîndu-se la neașteptatul chilipir. Și, cuprins de o nestăvilită bucurie, săltă atît de vîrtos în șa, că Panurge se îndoi sub el. Ah, ah !...

În veselia lui, călugărul ridică brațele spre cer și, cu un glas care făcu să zornăie geamurile caselor, se porni să cînte în timp ce Panurge îi ținea isonul zbierînd :

Muzica-i cu desfătare,
Dar ea doar atît : se-aude.
Floarea are arome crude,
Însă-aroma nu-i mîncare.
Făr' să-l pipăi nici c-o joardă,
Cerul ochii ni-i dezmiardă.
Însă vinu-i pișicher :
El se gustă, el te pișcă,
El se bea, iar eu-l prefer,
Decît muzici, flori și cer,
Care nici măcar mă mișcă.

Era pentru prima oară, după aproape o lună, că Gorenflot cînta.

LXXIV

CUM CELE TREI PERSONAJE PRINCIPALE ALE ACESTEI POVESTIRI CĂLĂTORIRĂ DE LA MÉRIDOR LA PARIS

Să-i lăsăm pe cei doi prieteni să intre la „Cornul Abundenței", unde Chicot, vă amintiți, nu-l ducea pe călugăr decît cu intenții a căror gravitate călugărul era departe de a o bănui, iar noi să ne întoarcem la domnul de Monsoreau, care străbate drumul de la Méridor la Paris în litieră, și

la Bussy, care plecase din Angers, cu gîndul de a urma aceeaşi cale.

Nu numai că unui călăreţ cu cal bun nu-i este de loc greu să ajungă din urmă nişte oameni care merg pe jos, dar mai degrabă el riscă să-i întreacă. Ceea ce i se întîmplă lui Bussy.

Era pe la sfîrşitul lui mai şi căldura devenise zăpuşitoare, mai ales către amiază. Aşa că domnul de Monsoreau porunci să se facă popas într-o pădurice care le ieşi în drum. Şi cum dorea ca plecarea lui să ajungă la urechile ducelui de Anjou cît mai tîrziu cu putinţă, avu grijă ca toate persoanele din suita sa să intre în desiş şi să aştepte acolo cu toţii pînă ce arşiţa se va potoli. Unul din cai ducea proviziile, astfel că prînziră fără a recurge la ajutorul cuiva.

Între timp, Bussy trecu pe lîngă ei. Însă el, cum de bună seamă vă puteţi singuri închipui, nu mergea fără să întrebe în dreapta şi în stînga dacă nu cumva fuseseră văzuţi nişte cai, cavaleri şi o litieră purtată de cîţiva ţărani. Pînă în satul Durtal, primise veştile cele mai îmbucurătoare, aşa încît, convins că Diane se află înaintea lui, îşi lăsă calul la pas, înălţîndu-se în şa ori de cîte ori ajungea pe culmea vreunui deluşor, ca să poată zări de departe micul grup în urmărirea căruia pornise. Dar, deodată, împotriva aşteptărilor lui, nu mai obţinu nici un fel de informaţii : drumeţii care îi ieşeau în cale nu întîlniseră pe nimeni, şi Bussy, ajungînd în dreptul primelor case din La Flèche, rămase încredinţat că, în loc să fie în întîrziere, sosise prea devreme, în loc să meargă în urma lor, le-o luase înainte.

Îşi aminti atunci de pădurica întîlnită în drum şi îşi explică nechezatul calului său, care adulmecase văzduhul cu nările înfierbîntate în clipa cînd păşise sub umbra primilor copaci. Hotărîrea fu luată în aceeaşi clipă : se opri la cel mai prăpădit han şi, după ce se asigură de hrana calului, mai puţin grijuliu de sine decît de cal, deoarece de vigoarea bidiviului putea să aibă nevoie oricînd, se postă lîngă o fereastră, ascunzîndu-se bine în spatele unei fîşii de pînză ce slujea drept perdea.

Ceea ce îl determinase îndeosebi pe Bussy să aleagă o atare vizuină era faptul că se afla aşezată vizavi de cel

mai bun han din oraș, iar el nu se îndoia o clipă că Monsoreau va poposi acolo. Presupunerile lui se adeveriră întocmai : către orele patru după-amiază, tînărul zări ivindu-se o ștafetă, care se opri la poarta hanului de peste drum. Peste o jumătate de oră sosi din urmă și cortegiul. Era alcătuit din următoarele personaje principale : contele, contesa, Remy și Gertrude ; în urma lor veneau personajele secundare : opt oameni care se schimbau din cinci în cinci leghe.

Ștafeta sosită înainte avea sarcina să caute și să angajeze țărani, care să-i schimbe pe cei ce duseseră litiera pînă atunci. Or, cum Monsoreau era prea gelos ca să nu fie și mărinimos, acest fel de a călători, oricît părea de neobișnuit, nu întîmpinase nici piedici, nici întîrzieri.

Personajele principale intrară unele după altele în han ; Diane rămase ultima, și lui Bussy i se păru că tînăra femeie privește cu neliniște în jur. Primul său gînd fu acela de a i se arăta, însă avu puterea să se stăpînească : cea mai mică imprudență i-ar fi pierdut pe amîndoi.

În sfîrșit se lăsă întunericul. Bussy spera că, în timpul nopții, Haudouin va ieși pe afară sau că Diane va apărea la vreo fereastră, de aceea se înfășură bine în pelerina sa și se duse să stea de veghe în stradă. Așteptă astfel pînă către orele nouă seara, cînd se ivi ștafeta. Cinci minute mai tîrziu, opt oameni se apropiară de poartă, dintre care patru intrară în han.

„Oho, oare vor călători și noaptea ? se întrebă Bussy. Ar fi o idee strașnică din partea domnului de Monsoreau."

Într-adevăr, totul venea în sprijinul acestei ipoteze : noaptea era plăcută, cu cerul presărat de stele ; o adiere ce părea că urcă din măruntaiele pămîntului reavăn plutea în văzduh, mîngîietoare și parfumată.

Litiera apăru cea dintîi, apoi se iviră Diane, Remy și Gertrude, tustrei călări. Diane privi încă o dată cu atenție jur împrejur, și cum privea așa, se auzi chemată de conte, astfel că fu silită să se apropie de litieră. Cei patru oameni de schimb aprinseră torțe și trecură de o parte și de alta a drumului.

„Bun — își zise Bussy — de-aș fi rînduit eu însumi plecarea, nu potriveam mai bine lucrurile."

Și coborî în grajd, puse șaua pe cal și porni în urmărirea convoiului. De data aceasta nu avea cum să se mai înșele asupra drumului sau să-i mai piardă din vedere : torțele indicau limpede calea pe care o străbăteau.

Monsoreau nu o lăsa pe Diane să se îndepărteze de el nici o clipă. Vorbea cu ea sau, mai bine zis, o mustra. Vizita aceea făcută în seră în tovărășia prințului servea drept cal de bătaie pentru o sumedenie de comentarii și pentru infinite întrebări pline de venin. Remy și Gertrude mergeau îmbufnați sau, ca să nu ne îndepărtăm prea mult de adevăr, Remy visa și Gertrude era supărată pe el. Pricina îmbufnării ei este lesne de înțeles : Remy nu mai găsea necesar să fie îndrăgostit de Gertrude, de vreme ce Diane se îndrăgostise de Bussy.

Așadar, convoiul înainta, unii certîndu-se, alții făcînd pe supărații, cînd Bussy, care urma pîlcul de la distanță spre a nu fi văzut, ca să-i dea de veste lui Remy că se află pe-aproape, fluieră din fluierul său de argint cu care avea obiceiul să-și cheme slujitorii în palatul de pe strada Grenelle-Saint-Honoré. Sunetul fluierului era ascuțit și vibrant. El răsuna de la un capăt la altul al casei și, la auzul lui, oameni și animale dădeau fuga. Spunem oameni și animale, deoarece lui Bussy îi plăcea să dreseze cîini de luptă, cai neîmblînziți și șoimi sălbatici. Or, la acest semnal, cîinii tresăreau în cuștile lor, caii in grajduri, șoimii pe stinghiile coliviilor.

Remy îl recunoscu fără întîrziere. Diane tresări și îi aruncă tînărului o privire ; acesta făcu un semn afirmativ, apoi trecu în stînga contesei și îi spuse foarte încet :

— El e.

— Ce este și cu cine vorbiți, doamnă ? întrebă Monsoreau.

— Eu ? Cu nimeni, domnule.

— Ba da ; o umbră a trecut pe lîngă dumneavoastră și am auzit o voce.

— Această voce este a domnului Remy — răspunse Diane. Sînteți gelos și pe domnul Remy ?

— Nu, dar îmi place să aud vorbindu-se tare, lucrul acesta mă sustrage de la gîndurile și durerile mele.

— Sînt totuși lucruri care nu pot fi spuse în fața domnului conte — sări Gertrude în ajutorul stăpînei sale.

— Și de ce ?

— Din două pricini.

— Care ?

— În primul rînd, pentru că se pot rosti lucruri care nu-l interesează pe domnul conte sau lucruri care-l interesează prea mult.

— Și ce fel erau lucrurile spuse de domnul Remy ?

— Din cele care-l interesează prea mult pe domnul conte.

— Ce vă spunea Remy, doamnă ? Vreau să știu.

— Spuneam, domnule conte — răspunse chiar medicul — că dacă veți continua să nu aveți astîmpăr, veți înceta din viață mai înainte de a fi străbătut a treia parte din drum.

La lumina sinistră a torțelor puteai vedea chipul domnului de Monsoreau devenind palid ca al unui mort.

Diane, tremurînd toată și gînditoare, tăcea.

— Vă așteaptă în urmă — îi șopti Haudouin, cu o voce abia deslușită. Încetiniți puțin pasul calului și o să vă ajungă.

Remy vorbise atît de încet, încît Monsoreau nu auzi decît un murmur ; el făcu o sforțare, își dădu capul pe spate și o văzu pe Diane urmîndu-l îndeaproape.

— Încă o mișcare ca aceasta, domnule conte, și eu nu răspund dacă veți avea o hemoragie — zise Remy.

De o bucată de vreme, Diane devenise curajoasă ; o dată cu dragostea, în ea se trezise și îndrăzneala, astfel că întoarse calul și așteptă. În aceeași clipă, Remy coborî de pe cal, dădu frîul Gertrudei și se apropie de litieră cu scopul de a distrage atenția bolnavului.

— Ia să vedem pulsul — zise el. Pariez că avem temperatură.

Cinci secunde mai tîrziu, Bussy era lîngă Diane. Cei doi tineri nu mai aveau nevoie să-și vorbească pentru a se înțelege ; timp de cîteva secunde ei rămaseră strîns îmbrățișați.

— Vezi — spuse Bussy, rupînd tăcerea — tu pleci și eu te urmez.

— Ah, Bussy, ce frumoase îmi vor părea zilele și nopțile, știindu-te mereu atît de aproape de mine !

— Da, însă ziua el ne va vedea.

— Nu, o să ne urmezi de departe și numai eu te voi vedea, dragul meu Louis. La cotitura drumurilor, în vîrf de dealuri, pana pălăriei tale, broderia hainei, batista ta fîlfîind, totul îmi va vorbi în locul tău, totul îmi va spune că mă iubești. Îmi va fi de ajuns să văd, în clipa cînd ziua moare sau cînd negura sinilie învăluie cîmpia, umbra ta dragă înclinîndu-se ca să-mi trimită dulcea sărutare de seară, și mă voi simți fericită, foarte fericită !

— Vorbește-mi, vorbește-mi, Diane, iubita mea, căci nici tu însăți nu știi cîtă armonie răzbate în glasul tău dulce.

— Și cînd vom călători noaptea, iar lucrul acesta se va întîmpla adeseori, deoarece Remy i-a spus că răcoarea nopții este prielnică rănii, cînd vom călători noaptea, atunci, ca și acum, eu voi rămîne din cînd în cînd în urmă și voi putea să te cuprind în brațe și să-ți spun, strîngîndu-ți grăbită mîna, tot ce-am gîndit despre tine în cursul zilei.

— Ah, cît te iubesc, cît te iubesc ! murmură Bussy.

— Vezi tu — spuse Diane — inimile noastre sînt atît de strîns unite, încît, chiar fiind departe unul de celălalt, chiar fără a ne vorbi și fără a ne vedea, putem fi fericiți cu ajutorul gîndului.

— Da, ai dreptate, dar să te pot vedea, să te pot strînge în brațe, o, Diane, Diane !...

Și caii lor își atingeau coapsele și se jucau, scuturîndu-și frîurile argintate, iar cei doi îndrăgostiți se îmbrățișau și uitau de lume. Deodată răsună o voce, care îi făcu pe amîndoi să tresară : Diane de teamă, Bussy de furie.

— Doamnă Diane, unde sînteți ? Doamnă Diane, răspundeți-mi !

Acest strigăt spintecă văzduhul ca un bocet de moarte.

— Vai ! E el ! E el ! Uitasem... — murmură Diane. E el și eu visam ! Ah, ce dulce vis și ce groaznică deșteptare !...

— Ascultă, ascultă, Diane — zise Bussy — iată-ne împreună. Spune doar un singur cuvînt, și nimic nu va putea să mi te răpească, Diane, hai să fugim ! Cine ne împiedică să fugim ? Privește : în fața noastră stau zările deschise, stă fericirea, libertatea ! Un singur cuvînt, și plecăm ! Un cuvînt, și el te va pierde, iar tu vei fi a mea de-a pururi.

Și tînărul o reținea cu blîndețe lîngă el.

— Dar tata ? întrebă Diane.

— Cînd baronul va ști că te iubesc... — murmură el.

— Vai ! exclamă Diane. Un tată, ce tot spui tu ?

Acest singur cuvînt îl făcu pe Bussy să se închidă în sine.

— Nimic nu se va întîmpla cu de-a sila, scumpa mea Diane — zise el. Poruncește și mă voi supune.

— Ascultă — răspunse Diane, întinzîndu-i mîna — destinul nostru e acolo. Să fim mai tari decît demonul care ne persecută ; nu te teme și te vei convinge că știu să iubesc.

— Deci trebuie să ne despărțim, Dumnezeule ! îngînă Bussy.

— Contesă, contesă ! strigă glasul acela. Răspunde sau, de nu, sar jos din litiera asta infernală, chiar de-o fi să mor.

— Adio, adio ! șopti Diane. E în stare să facă una ca asta și să moară.

— Îl plîngi ?

— Gelosule ! îl dojeni Diane, cu un accent adorabil și cu un surîs încîntător.

Bussy o lăsă să plece. În două secunde, tînăra femeie se afla lîngă litieră ; îl găsi pe conte aproape leșinat.

— Opriți ! murmură contele. Opriți !

— La dracu ! zise Remy. Nu opriți ! E zurliu. Dacă vrea să se omoare, n-are decît.

Și litiera își continuă drumul.

— Dar pe cine strigați ? întrebă Gertrude. Stăpîna mea e aici, lîngă mine. Veniți, doamnă, și răspundeți-i. De bună seamă că domnul conte aiurează.

Fără a rosti o vorbă, Diane se arătă la lumina torțelor.

— Ah, unde erai ? întrebă Monsoreau, cu desăvîrșire istovit. Unde erai ?

— Unde vreți să fiu, domnule, dacă nu în urma dumneavoastră ?

— Stați lîngă mine, doamnă, lîngă mine. Nu mă părăsiți.

Diane nu mai avea nici un motiv să încetinească pasul : știa că Bussy o urmează. Dacă noaptea ar fi fost luminată de o rază de lună, ea ar fi putut să-l vadă.

Ajunseră la un nou popas. Monsoreau se odihni cîteva ceasuri și vru să plece. Era tare grăbit, nu atît să ajungă la Paris, cît să se îndepărteze de Angers.

Din cînd în cînd, scena pe care am povestit-o mai adineauri se repeta.

Remy spunea în șoaptă :

— N-are decît să crape de furie, și medicul va scăpa cu obrazul curat.

Dar Monsoreau nu muri ; dimpotrivă, peste zece zile el ajunse la Paris și începu să se simtă cu mult mai bine. Nici vorbă, Remy era un om tare priceput, mai priceput chiar decît ar fi vrut el însuși să fie.

În timpul celor zece zile cît durase călătoria, Diane năruise, cu dragostea ei fierbinte, toată mîndria lui Bussy. Ea îl convinse să se înfățișeze acasă la Monsoreau și să se folosească de prietenia pe care acesta i-o arăta. Pretextul vizitei era din cale afară de simplu : se va interesa de sănătatea contelui.

Remy îl îngrijea pe soț și-i aducea soției bilețele.

— Iată-mă-s și Esculap, și Mercur — spunea el.

LXXV

CUM A AJUNS LA PARIS TRIMISUL DOMNULUI DUCE DE ANJOU ȘI PRIMIREA CARE I S-A FĂCUT

Și totuși, nici Caterina, nici ducele de Anjou nu se vedeau reapărînd la Luvru, iar zvonul despre vrajba dintre cei doi frați se lățea din zi în zi și lua tot mai multă amploare. Regele nu primise nici o știre de la mama sa și, în loc să zică așa cum zice proverbul : „Vești de nu sînt, înseamnă că-s bune", el, dimpotrivă, spunea clătinînd din cap :

— Vești de nu sînt, înseamnă că-s proaste !

Iar favoriții adăugau :

— *François, rău sfătuit,* poate că a arestat-o pe mama maiestății voastre.

François, rău sfătuit. Într-adevăr, toată politica ăstei domnii ciudate și a celor trei domnii anterioare se reducea la acest lucru.

Rău sfătuit fusese regele Carol al IX-lea cînd dăduse poruncă, sau, cel puţin, încuviinţase masacrul din noaptea Sfîntului Bartolomeu.

Rău sfătuit fusese Francisc al II-lea cînd ordonase masacrul de la Amboise [1].

Rău sfătuit fusese Henric al II-lea, părintele acestei stirpe corupte, cînd hotărîse să fie arşi de vii atîţia eretici şi conspiratori înainte de a fi ucis de Montgomery, care, la rîndu-i, şi el a fost rău sfătuit, zice-se, cînd lemnul lancei sale a pătruns atît de adînc în viziera căştii regelui.

Nimeni nu cutează a-i spune unui rege :

— În vinele fratelui vostru curge un sînge ticălos. El încearcă, aşa cum se obişnuieşte în familia maiestăţii voastre, să vă detroneze, să vă trimită la mînăstire sau să vă otrăvească. Vrea să procedeze cu dumneavoastră aşa cum aţi procedat şi dumneavoastră cu fratele mai mare, aşa cum fratele vostru mai mare a procedat cu fratele său, aşa cum mama voastră v-a învăţat pe toţi să procedaţi unii faţă de alţii.

Nu, un rege, mai ales unul din vremea aceea, un rege din secolul al XVI-lea, ar fi considerat astfel de cuvinte drept o insultă, căci un rege, în acele vremi, nu era decît un om, şi numai civilizaţia a putut face dintr-un rege un fel de Dumnezeu, aşa cum s-a întîmplat cu Ludovic al XIV-lea, sau un mit iresponsabil, de soiul monarhului constituţional.

Favoriţii îi vorbeau deci lui Henric al III-lea în felul acesta :

— Sire, fratele vostru e *rău sfătuit.*

Şi cum un singur om avea în acelaşi timp forţa şi inteligenţa de a-i da poveţe lui François, mînia se îndrepta împotriva lui Bussy, devenind din zi în zi tot mai înverşunată şi gata-gata să izbucnească.

Tocmai se ajunsese ca în consiliile publice să fie găsite mijloacele de intimidare, iar în consiliile private să se caute mijloace de exterminare, cînd sosi vestea că monseniorul duce de Anjou trimite un ambasador la rege.

[1] Castel feudal unde au fost masacraţi, în anul 1560, conducătorii hughenoţilor.

Cum a sosit această veste ? Prin cine anume ? Cine a adus-o ? Cine a răspîndit-o ?

Ar fi fost atît de lesne să spui cum se stîrnesc vîrtejurile de vînt în văzduh, vîrtejurile de pulbere pe cîmp, vîrtejul zgomotului în forfota oraşelor.

Cînd vestea despre care vorbeam ajunse la Luvru, se produse mare fierbere. Regele deveni galben de furie la faţă, iar curtenii, exagerînd ca întotdeauna patimile stăpînului, deveniră livizi. Ei făcură tot felul de legăminte. Ar fi greu de spus tot ce jurară, între altele însă jurară că : „Dacă ambasadorul va fi un moşneag, moşneagul va fi batjocorit, umilit, întemniţat. De va fi un tînăr, tînărul va fi spintecat, găurit, tăiat în bucăţele, iar bucăţelele expediate în toate provinciile Franţei, drept dovadă a ceea ce poate furia regească."

Şi, după cum le era obiceiul, favoriţii începură să-şi lustruiască săbiile, să ia lecţii de scrimă şi să azvîrle cu pumnalele în pereţi. Chicot nu-şi trase nici sabia, nici pumnalul din teacă, ci începu să-şi frămînte mintea. Văzîndu-l dus pe gînduri, regele îşi aminti că într-o zi anume, într-o problemă încurcată care se limpezise ulterior, Chicot fusese de aceeaşi părere cu regina-mamă, şi aceasta avusese dreptate. Aşa că îşi dădu seama că în Chicot stă înţelepciunea regatului, de aceea îl întrebă pe Chicot.

— Sire — răspunse gasconul, după ce chibzui îndelung — sau monseniorul de Anjou vă trimite un ambasador, sau nu vă trimite.

— La naiba ! izbucni regele. Chiar merita să-ţi storci creierii, ca să găseşti această drăguţă dilemă !

— Răbdare, răbdare, cum spune, pe limba maestrului Machiavelli, augusta dumneavoastră mamă, Domnul s-o ţie sănătoasă ! Răbdare, sire !

— Vezi bine că am răbdare, de vreme ce încă te-ascult.

— Dacă vă trimite un ambasador, înseamnă că este de părere că o poate face, iar dacă este de părere că o poate face, el, care-i prudenţa personificată, înseamnă că se simte tare, iar dacă se simte tare, noi trebuie să ne purtăm cu grijă. Să-i respectăm pe cei tari, să-i înşelăm, dar să nu ne jucăm cu ei ; să-l primim pe ambasadorul lor şi să-i arătăm în fel şi chip plăcerea de a-l vedea. Asta nu angajează

la nimic. Vă amintiți cum l-a îmbrățișat fratele maiestății voastre pe acel amiral Coligny, care venea ca ambasador din partea hughenoților, care și ei se credeau foarte puternici ?

— Așadar, tu încuviințezi politica fratelui meu Carol al IX-lea ?

— Ba de loc, să ne înțelegem ; eu citez un fapt și adaug : dacă mai tîrziu găsim un mijloc, nu ca să nimicim un biet sol neînsemnat sau un nenorocit de trimis oarecare, ci dacă mai tîrziu găsim mijlocul să-l înhățăm de guler chiar pe stăpîn, motorul acestei acțiuni, șeful ei, preamăritul și preacinstitul prinț monsenior ducele de Anjou, adevăratul, singurul și unicul vinovat, împreună cu cei trei frați de Guise, bineînțeles, și să-l închidem într-un fort ceva mai sigur decît Luvrul, ei bine, sire, s-o facem !

— Îmi place foarte mult acest preludiu — spuse Henric al III-lea.

— Drace, va să zică nu-ți sună rău, fiule ? întrebă Chicot. Deci pot continua.

— Dă-i înainte.

— Dar dacă nu trimite nici un ambasador, la ce bun să-i lași pe toți prietenii tăi să behăie ?

— Să behăie ?

— Pricepi doar. Aș zice să ragă, dacă ar fi cazul să fie considerați drept lei. Zic să behăie... pentru că... Uite ce-i, Henric, zău, ți se face greață să vezi niște vlăjgani, mai părăși decît maimuțele din menajeria ta, jucîndu-se ca niște copilandri de-a fantomele și încercînd să semene groază printre oameni, zbierînd „Hu ! Hu !“ Fără să mai punem la socoteală că, dacă ducele de Anjou nu trimite pe nimeni, ei or să-și închipuie că din pricina lor nu trimite și se vor crede niște personaje de seamă.

— Chicot, tu uiți că oamenii despre care vorbești sînt prietenii mei, singurii mei prieteni.

— Vrei să riști o mie de scuzi ? îl întrebă Chicot.

— Vorbește.

— Pune rămășag cu mine că oamenii ăștia îți vor rămîne credincioși, oricît i-ar ispiti altcineva, și eu mă prind că pînă mîine seară te las fără trei din patru, cîștigîndu-i cu trup și suflet de partea mea.

Siguranța cu care vorbea Chicot îl făcu pe rege să cadă pe gînduri. Nu mai răspunse nimic.

— Aha ! exclamă Chicot. Iată că și tu ai început să te gîndești și să-ți storci creierii. Ești mai grozav decît te credeam, fiule, căci uite cum adulmeci adevărul.

— Atunci, ce mă sfătuiești ?

— Te sfătuiesc să aștepți. Jumătate din înțelepciunea lui Solomon stă în acest cuvînt. Dacă-ți sosește ambasadorul, arată-te binevoitor ; dacă nu vine nimeni, fă ce vrei, dar fii cel puțin politicos cu fratele tău, pe care nu trebuie, crede-mă, să-l lași pe mîna caraghioșilor tăi de favoriți. La dracu, știi prea bine că-i mare pungaș, totuși este un Valois. Ucide-l, dacă e nevoie, dar, pentru a-ți păstra onoarea numelui tău, nu-l înjosi. De asta se îngrijește el însuși cu pricepere.

— Ai dreptate, Chicot.

— Ți-am dat încă o lecție pentru care trebuie să-mi fii recunoscător. Norocul tău că nu le mai ținem socoteală. Și acum, Henric, lasă-mă să dorm. Cu opt zile în urmă, am fost nevoit să îmbăt un călugăr și, cînd fac asemenea isprăvi, o săptămînă mă simt mahmur.

— Un călugăr ?! Nu cumva pe acel cumsecade genovezin de care mi-ai mai vorbit ?

— Întocmai. Știi că i-ai făgăduit o stăreție ?

— Eu ?

— Zău așa ! Măcar cu atîta îi ești dator pentru tot ce-a făcut el pentru tine.

— Deci îmi este la fel de devotat ?

— Te adoră. Fiindcă veni vorba, fiule...

— Ce este ?

— Peste trei săptămîni cade Joia Verde.

— Ei, și ?

— Sper că pui la cale o drăgălașă de procesiune.

— Sînt un rege preacreștin și este de datoria mea să dau poporului meu pildă de credință.

— Și o să te oprești, ca de obicei, în cele patru mari mînăstiri din Paris ?

— Ca de obicei.

— Mînăstirea Sainte-Geneviève se află și ea printre acestea, nu ?

— Fără îndoială, e a doua unde mă voi duce.

— Bun.

— De ce mă întrebi toate astea ?

— Așa, sînt și eu curios. Acum știu ceea ce vreau să știu. Bună seara, Henric.

În clipa aceea, pe cînd Chicot tocmai se pregătea să se ducă și să tragă un pui de somn, pe coridoarele Luvrului se stîrni o larmă neobișnuită.

— Ce-i zgomotul ăsta ? întrebă regele.

— Fir-ar să fie — se necăji Chicot — mi-e scris să nu mai dorm vreodată, Henric !

— Și ce propui ?

— Fiule, închiriază-mi o odaie în oraș, sau îmi părăsesc slujba. Pe cinstea mea, Luvrul devine de nelocuit.

În acel moment intră comandantul gărzilor ; avea un aer de-a dreptul speriat.

— Ce este ? întrebă regele.

— Sire, trimisul domnului duce de Anjou a sosit la Luvru — răspunse comandantul.

— Cu o suită ? întrebă regele.

— Nu, singur.

— Atunci, Henric, trebuie să-l primești și mai bine, întrucît e vorba de un viteaz.

— Să mergem — rosti regele, încercînd să-și ia un aer calm, pe care-l dezmintea paloarea obrazului său. Să se adune toată curtea în sala cea mare și să mi se aducă haine negre. Cînd ai nenorocirea să tratezi cu un frate, prin intermediul unui ambasador, trebuie să fii îmbrăcat ca de înmormîntare !

LXXVI

CARE NU E ALTCEVA DECÎT URMAREA CELUI PRECEDENT, SCURTAT DE AUTOR DIN PRICINA SFÎRȘITULUI DE AN

Tronul lui Henric al III-lea se înălța în sala cea mare. În jurul lui se înghesuia o mulțime agitată și tumultuoasă. Regele se așeză trist, cu fruntea încrețită. Toate privirile

se îndreptau către sala pe a cărei uşă comandantul gărzii trebuia să-l introducă pe trimisul prinţului.

— Sire, cunoaşteţi numele acestui ambasador ? întrebă Quélus, aplecîndu-se la urechea regelui.

— Nu, ce mă interesează ?

— Sire, este domnul de Brussy. Asta nu înseamnă o triplă jignire ?

— Nu văd ce poate fi jignitor — răspunse Henric, silindu-se să-şi păstreze sîngele rece.

— Poate că maiestatea voastră nu vede — interveni Schomberg — dar noi, noi vedem foarte bine.

Henric nu răspunse nimic, simţea cum în jurul tronului său dospeşte mînia şi ura şi se felicita în gînd că punea două stavile atît de puternice între el şi inamicii săi. Quélus, pălind şi înroşindu-se mereu, îşi încleştă mîinile pe mînerul sabiei. Schomberg îşi scoase mănuşile şi trase pe jumătate pumnalul afară din teacă. Maugiron luă sabia din mîna unui paj şi şi-o prinse la cingătoare. D'Épernon îşi răsuci mustăţile, că mai-mai să şi le bage în ochi, şi se aşează în spatele prietenilor săi. Cît despre Henric, asemenea vînătorului care-şi aude ciinii cum latră înverşunat în goană după mistreţ, el îi lăsa pe favoriţi în voia lor şi zîmbea.

— Să intre ! porunci.

La aceste cuvinte, o tăcere de moarte se lăsă în sală şi din străfundul acestei tăceri s-ar fi zis că se aude mugind surd mînia regelui. Atunci un pas sigur, un picior al cărui pinten zornăia semeţ pe lespezi, se auzi răsunînd. Bussy intră cu fruntea sus şi cu privirea calmă, ţinîndu-şi pălăria în mînă. Nici unul din cei ce-l înconjurau pe rege nu atrase privirea mîndră a tînărului. El merse drept spre Henric, salută adînc şi aşteptă să fie întrebat, rămînînd mîndru dinaintea tronului, o mîndrie foarte personală, o mîndrie de gentilom care n-avea nimic insultător la adresa maiestăţii sale.

— Dumneata aici, domnule de Bussy ?! Te credeam tocmai în fundul Anjou-ului.

— Sire, am fost într-adevăr acolo, dar, după cum vedeţi, am păsărit Anjou-ul — răspunse Bussy.

— Și ce te-aduce în capitala noastră ?

— Dorința de a prezenta maiestății voastre preaumilele mele omagii.

Regele și favoriții se priviră între ei : era limpede că așteptau altceva din partea impetuosului tînăr.

— Și... altceva nimic ? întrebă destul de măreț regele.

— Aș adăuga, sire, ordinul pe care l-am primit din partea monseniorului duce de Anjou, stăpînul meu, de a uni omagiile alteței sale cu ale mele.

— Și ducele nu ți-a mai spus nimic ?

— Mi-a spus că, fiind pe punctul de a se înapoia la Paris împreună cu regina-mamă, dorea ca maiestatea voastră să afle despre întoarcerea unuia dintre cei mai credincioși supuși ai săi.

Aproape sufocat de mirare, regele nu putu să mai continue interogatoriul. Chicot profită de această întrerupere pentru a se apropia de ambasador.

— Bună ziua, domnule de Bussy — îi zise.

Bussy se întoarse, uimit că putea avea un prieten în mijlocul acelei adunări.

— A, domnule Chicot, vă salut și chiar din toată inima — răspunse el. Cum îi merge domnului de Saint-Luc ?

— Păi cred că foarte bine. În acest moment se plimbă cu soția sa printre coliviile cu păsări.

— Și asta e tot ce aveai să-mi spui, domnule de Bussy ? reluă regele.

— Da, sire. Dacă e vreo altă știre importantă, monseniorul duce de Anjou va avea onoarea să v-o aducă la cunoștință el însuși.

— Foarte bine ! răspunse regele.

Și ridicîndu-se tăcut de pe tron, coborî cele două trepte. Audiența luase sfîrșit, grupurile se împrăștiară. Cu coada ochiului, Bussy băgă de seamă că era înconjurat de cei patru favoriți și că se afla închis într-un cerc viu, fremătător și plin de amenințări. În celălalt capăt al sălii, regele vorbea încet cu ministrul de justiție. Bussy se prefăcu a nu observa nimic și continuă să se întrețină cu Chicot.

În clipa aceea, ca și cum s-ar fi hotărît să ia și el parte la complot și să-l izoleze pe Bussy, regele strigă :

— Vino aici, Chicot, avem să-ți spunem ceva.

Gasconul îl salută pe Bussy cu o curtenie în care se vădea cît de colo gentilomul. Tînărul cavaler îi răspunse cu nu mai puţină eleganţă şi rămase singur în mijlocul cercului. Numaidecît el îşi schimbă atitudinea şi expresia feţei ; din calm, cum fusese faţă de rege, devenise politicos cu Chicot ; din politicos, acum deveni curtenitor. Văzîndu-l pe Quélus apropiindu-se, îl întîmpină :

— A, bună ziua, domnule de Quélus. Pot să am onoarea de a afla ce mai fac ai dumneavoastră ?

— Destul de prost, domnule — zise Quélus.

— O, Doamne ! exclamă Bussy, ca şi cum ar fi fost îngrijorat de acest răspuns. Dar ce s-a întîmplat ?

— Ceva care ne supără îngrozitor — răspunse Quélus.

— Ceva ? făcu Bussy cu mirare. Cum asta ? Oare nu sînteţi destul de puternic, dumneavoastră şi ai dumneavoastră, şi mai ales dumneavoastră, domnule de Quélus, să înlăturaţi din drum acest ceva ?!

— Iertaţi-mă, domnule — interveni Maugiron, dîndu-l la o parte pe Schomberg, care tocmai înainta pentru a-şi spune cuvîntul în discuţia ce se arăta interesantă. Nu ceva, ci cineva ne supără, iată ce voia să spună domnul de Quélus.

— Păi dacă cineva îl supără pe domnul de Quélus — replică Bussy — să-l dea la o parte, aşa cum aţi făcut dumneavoastră acum cu domnul Schomberg.

— Este chiar sfatul pe care i l-am dat, domnule de Bussy — preciză Schomberg — şi sînt convins că domnul de Quélus e hotărît să-l urmeze.

— A, dumneavoastră sînteţi, domnule de Schomberg — zise Bussy. Nu aveam onoarea să vă recunosc.

— Poate din cauză că mai sînt încă mînjit cu vopsea albastră pe faţă — spuse Schomberg.

— O, nu, de loc. Dimpotrivă, sînteţi foarte palid. Oare nu vă simţiţi bine, domnule ?

— Domnule, dacă sînt palid, e din pricina mînicii.

— A, da ! Sînteţi şi dumneavoastră, ca şi domnul de Quélus, stînjenit de ceva sau de cineva ?

— Da, domnule.

— Ca şi mine — adăugă Maugiron. Şi pe mine mă stinghereşte cineva.

— Întotdeauna spiritual, scumpul meu domn de Maugiron ! exclamă Bussy. Într-adevăr, domnilor, cu cît vă privesc mai mult, cu atît figurile dumneavoastră tulburate mă preocupă mai mult.

— Pe mine m-aţi uitat, domnule — zise d'Épernon, înfigîndu-se mîndru în faţa lui Bussy.

— Iertaţi-mă, domnule d'Épernon, eraţi în spatele celorlalţi, după obiceiul dumneavoastră, şi am atît de puţin plăcerea de a vă cunoaşte, încît nu se cădea să vă vorbesc eu cel dintîi.

Era un spectacol ciudat, să vezi zîmbetul şi nepăsarea lui Bussy, încolţit din patru părţi de cei patru furioşi, ai căror ochi vorbeau cu o elocvenţă înfiorătoare. Ca să nu pricepi unde voiau să ajungă, ar fi trebuit să fii orb sau netot. Ca să te prefaci însă că nu înţelegi, trebuia să fii Bussy. Acesta rămase tăcut, şi zîmbetul ivit pe buzele lui nu dispăru o clipă.

— În sfîrşit ! izbucni brusc Quélus, care-şi pierdu cel dintîi răbdarea şi bătu din picior.

Bussy ridică ochii spre tavan şi privi în jur.

— Domnule — constată el — aţi băgat de seamă ce ecou are această sală ? Nimic nu reflectă mai bine sunetul decît zidurile acestea de marmură, iar sub bolţile de stuc glasul e de două ori mai sonor ; pe cînd, dimpotrivă, dacă te afli la cîmp deschis, sunetele se împrăştie, şi cred, pe cuvînt de cinste, că şi norii au o parte de vină. Formulez teoria aceasta, luîndu-mă după Aristofan. L-aţi citit pe Aristofan, domnii mei ?

Maugiron crezu că a înţeles invitaţia lui Bussy şi se apropie de tînăr, vrînd să-i vorbească la ureche. Dar gentilomul îl opri :

— Fără confidenţe aici, domnule, vă conjur. Ştiţi cît este de bănuitor regele : ar crede că-l bîrfim.

Maugiron se îndepărtă, mai mînios ca oricînd. Schomberg îi luă locul şi, plin de sine, spuse :

— Eu sînt un german foarte greoi, foarte mărginit, dar foarte sincer. Vorbesc tare pentru ca celor ce m-ascultă să le fie cît se poate de uşor să m-audă, dar cînd vorba mea, pe care încerc s-o rostesc cum nu se poate mai limpede, nu este auzită, deoarece omul căruia mă adresez e surd, sau

nu este pricepută, fiindcă omul cu care vorbesc nu vrea s-o priceapă, atunci eu...

— Atunci dumneavoastră ?... întrebă Bussy, aţintind asupra tînărului, a cărui mînă nervoasă se depărta de cingătoare, o privire pe care numai tigrii o aruncă din uriaşele lor pupile, privire ce pare că ţîşneşte dintr-un abis şi zvîrle fără încetare torente de flăcări. Atunci dumneavoastră ?...

Schomberg se opri. Bussy ridică din umeri, se răsuci pe călcîie şi-i întoarse spatele. El se găsi faţă în faţă cu d'Épernon. Acesta îşi făcuse vînt şi nu mai putea da înapoi.

— Priviţi, domnilor — zise el — cît de provincial a devenit domnul de Bussy de cînd a fugit cu domnul duce de Anjou : are barbă şi n-are nod la sabie, are cizme negre şi pălărie cenuşie.

— Este o remarcă pe care eu însumi eram pe cale să o fac, scumpul meu domn d'Épernon. Văzîndu-vă atît de bine îmbrăcat, îmi şi spuneam : „Iată ce consecinţe poate avea asupra unui om o absenţă de cîteva zile ; iată-mă-s pe mine, Louis de Bussy, senior de Clermont, silit să-l iau drept model de bun gust pe un boiernaş gascon. Dar permiteţi-mi să trec, domnule, v-aţi aşezat atît de aproape de mine, că m-aţi călcat pe picior, şi domnul de Quélus, de asemenea, fapt pe care l-am simţit chiar prin cizme — adăugă el, zîmbind fermecător.

În acel moment, strecurîndu-se printre d'Épernon şi Quélus, el îi întinse mîna lui Saint-Luc, care tocmai intra în sală. Saint-Luc îi simţi mîna leoarcă de năduşeală. Înţelese că se petrecea ceva neobişnuit şi mai întîi îl trase afară din mijlocul grupului, apoi din sală. Şoapte stranii circulau printre favoriţi, ajungînd pînă la urechile altor curteni.

— E de necrezut, l-am insultat şi nici n-a răspuns ! spunea Quélus.

— Eu l-am provocat şi n-a răspuns — zise Maugiron.

— Eu am ridicat mîna pînă în dreptul obrajilor lui şi n-a răspuns — adăugă Schomberg.

— Eu l-am călcat pe picior, l-am călcat pe picior şi tot n-a răspuns — strigă d'Épernon.

Ai fi zis că creşte în înălţime, cel puţin cu grosimea tălpii lui Bussy.

— E limpede că n-a vrut să înțeleagă — zise Quélus. E ceva la mijloc.

— Știu eu ce este — răspunse Schomberg.

— Și ce este ?

— Este că-și dă foarte bine seama că, dacă am tăbărî toți patru pe el, l-am ucide și el nu vrea să fie ucis.

În acel moment, regele se îndreptă spre tineri ; Chicot îi șoptea ceva la ureche.

— Ei bine, ce mai spunea domnul de Bussy ? se interesă Henric. Mi s-a părut că aud vorbindu-se cam tare în partea asta.

— Vreți să știți ce spunea domnul de Bussy, sire ? întrebă d'Épernon.

— Da, știți că sînt curios — răspunse Henric, zîmbind.

— Zău așa, nimic bun, sire — spuse Quélus. Nu mai e parizian.

— Și ce este, atunci ?

— Un țărănoi. Un om așezat.

— O ! O ! exclamă regele. Ce înseamnă asta ?

— Asta înseamnă că voi asmuți un cîine să-l muște de picior — zise Quélus — și cine știe dacă prin cizmă o să simtă mușcătura.

— Iar eu — se lăudă Schomberg — am o momîie acasă, pe care am s-o botez Bussy.

— Eu voi merge mai departe — vorbi d'Épernon. Azi l-am călcat pe picior, mîine îl voi pălmui. Nu-i de loc un om curajos, face totul din îngîmfare. Își zice în sinea lui : „M-am bătut îndeajuns pentru glorie, vreau să fiu prudent cu viața mea".

— Ei bine, domnilor — li se adresă Henric, prefăcîndu-se furios — ați îndrăznit să vă purtați grosolan în casa mea, în palatul Luvru, cu un gentilom al fratelui meu ?

— O, da ! zise Maugiron, răspunzînd la furia simulată a regelui printr-o umilință simulată. Și cu toate că l-am bruftuluit zdravăn, vă jur, sire, că nu ne-a răspuns un singur cuvînt.

Regele îl privi zîmbind pe Chicot și se aplecă la urechea lui :

— Ei, Chicot, tot mai susții că behăie ? Eu cred că au răcnit, ce zici ?!

— Poate c-au miorlăit — răspunse Chicot. Cunosc oameni cărora miorlăitul pisicii le calcă rău pe nervi. Poate că domnul de Bussy face parte din categoria acestor oameni. Iată de ce o fi ieşit fără să le răspundă.

— Crezi ?

— Vom trăi şi vom vedea — replică printr-o zicală Chicot.

— Lasă, lasă ! Cum e stăpînul, aşa-i şi sluga — zise regele.

— Sire, dacă prin aceste cuvinte vreţi să spuneţi că Bussy ar fi sluga fratelui vostru, vă înşelaţi amarnic.

— Domnilor — vorbi Henric — eu mă duc la regină, cu care voi lua masa. Pe curînd ! Trupa Gelosi [1] va juca o farsă, vă invit să veniţi să vedeţi actorii.

Adunarea se înclină respectuoasă şi regele ieşi pe uşa cea mare. Chiar atunci domnul de Saint-Luc intră în aceeaşi sală pe uşa cea mică. El îi opri cu un gest pe cei patru gentilomi care se pregăteau să plece.

— Iartă-mă, domnule de Quélus — zise salutîndu-l — dumneata locuieşti tot în strada Saint-Honoré ?

— Da, scumpe prietene, de ce ?

— Am să-ţi spun două cuvinte.

— Ah ! Ah !

— Iar de la dumneata, domnule de Schomberg, pot îndrăzni să aflu ce adresă ai ?

— Eu locuiesc în strada Béthisy — zise Schomberg, mirat.

— Pe a dumitale, d'Épernon, o cunosc.

— Strada Grenelle.

— Eşti vecin cu mine. Şi dumneata, Maugiron ?

— Eu stau în preajma Luvrului.

— Voi începe deci cu dumneata, dacă-mi îngădui ; sau nu, mai curînd cu dumneata, Quélus.

— Minunat ! Cred c-am înţeles. Vii din partea domnului de Bussy ?

— Nu spun din partea cui vin, domnilor. Am de vorbit cu dumneavoastră, asta e tot.

— Cu toţi patru ?

— Da.

---

[1] Comedianţi italieni care îşi dădeau reprezentaţiile la palatul Bourgogne.

— Ei bine, dacă nu vrei, după cum bănuiesc, să ne vorbeşti aici, la Luvru, întrucît locul e nepotrivit, am putea merge acasă la unul din noi. Putem auzi toţi patru, de pildă, ceea ce ai să ne spui fiecăruia în parte.

— Perfect.

— Să mergem atunci la Schomberg, în strada Béthisy, fiindcă e la doi paşi de aici.

— Da, să mergem la mine — încuviinţă tînărul.

— Prea bine, domnilor — spuse Saint-Luc şi se înclină.

— Arată-ne drumul, domnule de Schomberg.

— Cu plăcere.

Cei cinci gentilomi ieşiră din palatul Luvru, ţinîndu-se de braţ şi ocupînd astfel toată strada. În spate mergeau lacheii lor, înarmaţi pînă în dinţi. Ajunseră astfel în strada Béthisy şi Schomberg deschise uşile salonului cel mare al casei.

Saint-Luc se opri în anticameră.

LXXVII

CUM A ÎNDEPLINIT DOMNUL DE SAINT-LUC MISIUNEA CE I-A FOST ÎNCREDINŢATĂ DE BUSSY

Să-l lăsăm o clipă pe Saint-Luc în anticamera lui Schomberg şi să vedem ce s-a întîmplat mai înainte între el şi Bussy.

După cum am văzut, Bussy împreună cu prietenul său părăsise sala de audienţe, răspunzînd la salutul celor pe care spiritul de linguşire nu-i copleşise pînă într-atîta, încît să nu dea atenţie unui om aşa de temut cum era el. Căci, în vremile acelea de domnie a forţei brutale, cînd puterea fizică a individului însemna totul, un om putea, dacă era viguros şi dibaci, să-şi croiască un mic imperiu geografic şi moral în sînul frumosului regat al Franţei. Aşa se făcea că Bussy domnea la curtea regelui Henric al III-lea. Dar în ziua aceea, după cum am văzut, el fusese destul de prost primit între hotarele regatului său. Cînd ieşi din sală, Saint-Luc se opri şi, privindu-l cu nelinişte, îl întrebă:

— Te simți cumva rău, prietene ? Fiindcă ești atît de palid, de parcă ai fi gata-gata să leșini.

— A, nu — răspunse Bussy — numai că mă înăbușe mînia.

— Ei, lasă ! Ce iei în seamă vorbele tuturor ticăloșilor ?

— La dracu ! Dacă le iau sau nu în seamă, vei putea să judeci singur, dragul meu.

— Haide, haide, Bussy, fii calm.

— Ești încîntător ! Îmi spui : „Fii calm", dar dacă urechile dumitale ar fi auzit numai jumătate din cît au auzit ale mele, cu firea pe care ți-o cunosc, s-ar fi întîmplat moarte de om.

— La urma urmei, ce dorești ?

— Ești prietenul meu, Saint-Luc, și mi-ai dat o neuitată dovadă de prietenie.

— Ah, dragul meu — zise Saint-Luc, care îl credea mort și îngropat pe Monsoreau — nu mai merită să vorbim, așa că nu-mi mai pomeni de asta, nu-mi face plăcere. Desigur, lovitura a fost frumoasă și, mai ales, a reușit de minune, însă eu n-am nici un merit, mi-a arătat-o regele pe cînd mă ținea închis la Luvru.

— Scumpul meu prieten...

— Să-l lăsăm deci pe Monsoreau unde este și să vorbim despre Diane. A fost mai mulțumită, biata micuță ? Mă iartă ? Pe cînd nunta ? Pe cînd botezul ?

— Ah, scumpul meu prieten, așteaptă mai întîi să moară Monsoreau.

— Aud ? rosti Saint-Luc, sărind ca și cum s-ar fi înțepat într-un cui.

— Ei, dragă prietene, macii nu-s niște flori chiar atît de primejdioase cum ai crezut și, prăvălindu-se peste ei, contele n-a murit cîtuși de puțin ; dimpotrivă, trăiește și e mai furios ca oricînd.

— Ce tot spui ? ! Adevărat ?

— O, Doamne, da. Nu se gîndește decît la răzbunare și a jurat că te va ucide cu primul prilej. Așa stau lucrurile.

— Trăiește ?

— Din păcate, da !

— Și cine e măgarul de doctor care l-a îngrijit ?

— Doctorul meu, dragă prietene.

— Cum ? Nu înțeleg — răspunse Saint-Luc, zdrobit de vestea aflată. Vai, păi atunci m-am făcut de rîs ! Fir-ar dracu-al dracului ! Și eu care am anunțat toată lumea de moartea lui ! O să-și găsească moștenitorii învesmîntați în doliu. A, dar nu voi fi dat de minciună. Am să-l prind din nou și, la viitoarea întîlnire, în loc de-o lovitură de sabie, îi voi da patru, de va fi nevoie.

— E rîndul dumitale să te calmezi, dragă Saint-Luc — îl sfătui Bussy. Monsoreau îmi slujește mai mult decît ai putea crede : închipuiește-ți că-l bănuie pe duce că te-a trimis. Este gelos pe duce. Eu sînt un înger, un prieten neprețuit, un Bayard, în sfîrșit, sînt scumpul lui Bussy. Și e firesc să fie așa, deoarece dobitocul de Remy l-a scăpat.

— Proastă idee a mai avut !

— Ce vrei ? O idee de om cumsecade ; el își închipuie că dacă e medic trebuie să vindece oamenii.

— Flăcăul ăsta e un vizionar.

— Pe scurt, Monsoreau pretinde că mie îmi datorează viața și mie mi-o încredințează pe nevastă-sa.

— A, înțeleg acum : asta te face să aștepți mai liniștit moartea lui, dar nu-i mai puțin adevărat că tot mă minunez.

— Scumpe prietene !

— Pe onoarea mea ! Parcă am picat din cer.

— Deci vezi că pentru moment nu e vorba despre domnul de Monsoreau.

— Nu ! Să ne bucurăm de viață cîtă vreme el stă încă lungit în pat. Însă cînd va intra în convalescență, te previn că îmi comand o platoșă de zale și voi pune să mi se căptușească obloanele casei cu fier. Dumneata caută și află de la ducele de Anjou dacă buna sa mamă nu i-a dat cumva vreo rețetă de contraotravă. Pînă atunci, să petrecem, dragul meu, să petrecem !

Bussy nu putu să nu zîmbească, luîndu-l de braț pe Saint-Luc.

— Așa că, scumpul meu Saint-Luc — zise el — vezi bine că nu mi-ai făcut decît o jumătate de serviciu !

Saint-Luc îl privi cu un aer mirat.

— Ai dreptate — recunoscu el. Deci ai vrea să ți-l fac pe de-a-ntregul ? Nu-i ușor, dar, pe cinstea mea, pentru dumneata, scumpul meu Bussy, sînt gata să încerc impo-

sibilul, mai ales dacă mă privește cu ochii lui ăia galbeni, puah !

— Nu, dragul meu, nu. Ți-am mai spus : să-l lăsăm în pace pe Monsoreau și, dacă te crezi dator cu ceva față de mine, să întrebuințăm altcum bunăvoința dumitale.

— Spune, te-ascult.

— Domnule de Saint-Luc, te ai bine cu acești domni favoriți ?

— Pe legea mea, așa și așa ! Ca mîța cu cîinele în bătaia soarelui : atîta timp cît soarele ne încălzește pe toți, n-avem să ne spunem nimic, însă dacă unul din noi le-ar lua celorlalți porția de lumină și de căldură, o, atunci nu mai răspund de nimic : ghearele și dinții ar intra numaidecît în joc.

— Ei, bravo, prietene, ceea ce-mi spui mă încîntă !

— Cu atît mai bine.

— Să zicem că razele soarelui au fost interceptate.

— Fie, să zicem !

— Atunci, arată-mi dinții dumitale albi și frumoși, scoate-ți ghearele formidabile din teacă și să începem partida.

— Nu te înțeleg.

Bussy surîse :

— Te vei duce, rogu-te, scumpul meu prieten, să stai de vorbă cu domnul de Quélus.

— Aha ! exclamă Saint-Luc.

— Începi să pricepi, nu-i așa ?

— Da.

— Minunat ! Îl vei întreba în ce zi i-ar conveni să-mi taie beregata sau să i-o tai eu lui.

— Îl voi întreba, dragă prietene.

— Nu te deranjează ?

— Nu, de loc. Mă duc oricînd vei dori, chiar acum, dacă asta îți face plăcere.

— Un moment. Ducîndu-te la domnul de Quélus, îmi vei face bucuria să treci, cu acest prilej, și pe la domnul de Schomberg, căruia îi vei face aceeași propunere, nu-i așa ?

— Ohohoo ! exclamă Saint-Luc. Și domnului de Schomberg ! Drace, nu cumva te joci, Bussy ?

Bussy schiță un gest care nu admitea replică.

— Fie, facă-se voia dumitale — se resemnă Saint-Luc.

— Atunci, dragul meu Saint-Luc — continuă Bussy — pentru că te văd atît de amabil, o să intri la Luvru, la domnul de Maugiron, pe care l-am văzut în uniformă, semn că este de gardă, şi-o să-l anunţi să se alăture celorlalţi, da?

— Vai! Vai! izbucni Saint-Luc. Trei?! Te-ai gîndit bine, Bussy? Măcar asta-i tot?

— Nu, nici gînd.

— Cum, nici gînd?

— De-acolo te vei abate pe la domnul d'Épernon. Nu-ţi pierde prea mult vremea cu el, căci îl socotesc destul de neînsemnat, dar, în fine, el va rotunji numărul.

Saint-Luc lăsă braţele să-i cadă de-a lungul trupului şi se uită la Bussy.

— Patru! murmură el.

— Chiar aşa, dragă prietene — zise Bussy, încuviinţînd cu capul — patru! E de la sine înţeles că nu-i voi recomanda unui om cu mintea, curajul şi curtoazia dumitale să procedeze faţă de aceşti domni cu toată delicateţea şi cu toată politeţea pe care dumneata le posezi din plin.

— O, dragul meu!

— Am încredere că vei proceda... cu eleganţă. Lucrurile să fie puse la cale într-un chip demn de un senior, nu?

— O să fii mulţumit, prietene.

Zîmbind, Bussy îi întinse mîna lui Saint-Luc.

— Strașnic! exclamă el. O, domnilor favoriţi! O să rîdem şi noi la rîndul nostru.

— Acum, dragă prietene, condiţiile.

— Care condiţii?

— Condiţiile dumitale.

— Eu nu pun nici una, le voi accepta pe cele ale domnilor ăstora.

— Cu ce arme?

— Cu armele pe care le vor indica ei.

— Ziua, locul şi ora?

— Ziua, locul şi ora pe care le vor dori aceşti domni.

— Dar, în sfîrşit...

— Să nu mai vorbim de aceste mărunţişuri: fă-o şi fă-o repede, scumpe prietene. Mă voi plimba prin grădina cea mică a Luvrului; mă vei găsi pe alei cînd vei fi terminat.

— Atunci, mă aștepți ?
— Da.
— Bine, așteaptă-mă. Poate că va dura cam mult.
— Am timp.

Știm cum i-a găsit Saint-Luc, stînd încă laolaltă, în sala de audiențe, pe cei patru tineri și cum a intrat în vorbă cu ei.

Să mergem deci după el în anticamera casei lui Schomberg, unde l-am lăsat așteptînd ceremonios și după toate regulile etichetei la modă pe atunci, în timp ce favoriții maiestății sale, bănuind motivul vizitei lui, intrară tuspatru în vastul salon și se așezară fiecare în cîte unul din cele patru puncte cardinale ale încăperii.

Cînd toate acestea fură îndeplinite, cele două canaturi ale ușii se deschiseră și un ușier veni să se încline înaintea lui Saint-Luc, care aștepta, cu o mînă în șold ; ridicîndu-și elegant mantia și sabia pe al cărei mîner își ținea sprijinită mîna stîngă, porni cu pălăria în mîna dreaptă pînă ajunse în pragul ușii, unde se opri drept la mijloc cu o precizie care ar fi făcut onoare chiar celui mai iscusit arhitect.

— Domnul d'Épinay de Saint-Luc ! anunță ușierul.

Saint-Luc intră. În calitate de gazdă, Schomberg se ridică și își întîmpină oaspetele, care, în loc să-l salute, își puse pălăria pe cap. Formalitatea aceasta indica scopul în care era făcută vizita. Schomberg răspunse printr-un salut, apoi se întoarse arătînd spre Quélus :

— Am onoarea să vă prezint pe domnul Jacques de Lévis, conte de Quélus.

Saint-Luc făcu un pas către Quélus și, la rîndul său, se înclină adînc.

— Îl căutam pe domnul — preciză el.

Quélus salută.

Schomberg își continuă îndatoririle de gazdă, întorcîndu-se de data aceasta spre un alt punct al sălii :

— Am onoarea să vă prezint pe domnul Louis de Maugiron.

Același salut din partea lui Saint-Luc, același răspuns din partea lui Maugiron.

— Îl căutam pe domnul — rosti din nou Saint-Luc.

Pentru d'Épernon urmă aceeași ceremonie, desfășurată într-o răceală la fel de demnă și cu aceeași încetineală.

Apoi, Schomberg își spuse el însuși numele și primi același compliment, după care cei patru prieteni se așezară. Numai Saint-Luc rămase în picioare.

— Domnule conte — se adresă el lui Quélus — l-ați insultat pe domnul conte Louis de Clermont d'Amboise, senior de Bussy, care vă prezintă preaumilele sale urări și vă invită la un duel în ziua și la orele ce vă vor conveni, urmînd să vă alegeți ca arme de luptă armele pe care le veți voi dumneavoastră și să vă măsurați unul cu altul pînă cînd moartea va decide... Primiți ?

— Desigur că da — răspunse calm Quélus — domnul conte de Bussy îmi face mare cinste.

— Ce zi v-alegeți, domnule conte ?

— Mi-e totuna. Numai că mi-ar conveni mai bine mîine decît poimîine, poimîine decît zilele următoare.

— La care oră ?

— Dimineața.

— Cu ce arme ?

— Spada și pumnalul, dacă domnului de Bussy îi convin aceste două instrumente.

Saint-Luc se înclină.

— Tot ce veți hotărî dumneavoastră va fi lege pentru domnul de Bussy — spuse el.

Apoi se adresă lui Maugiron, care răspunse același lucru, pe urmă îndeplini pe rînd aceeași formalitate cu ceilalți doi.

— Însă nu ne-am gîndit la un lucru, domnule de Saint-Luc — zise Schomberg, care ca stăpîn al casei primi cel din urmă invitația.

— La care anume ?

— La faptul că, dacă nouă ne convine, hazardul are uneori fel de fel de ciudățenii ; dacă nouă ne convine, spuneam, să ne alegem toți aceeași zi și aceeași oră, domnul de Bussy s-ar putea afla într-o foarte mare încurcătură.

Saint-Luc se înclină, cu cel mai amabil zîmbet pe buze.

— Desigur — răspunse el — domnul de Bussy s-ar afla în încurcătură, așa cum s-ar afla orice gentilom în fața a patru viteji ca dumneavoastră, dar domnul de Bussy mai spune că fapul n-ar fi prea nou pentru el, deoarece un asemenea lucru i s-a mai întîmplat în strada Tournelles, aproape de Bastilia.

— Și va lupta cu toți patru ? întrebă d'Épernon.

— Cu toți patru — răspunse Saint-Luc.

— Cu fiecare pe rînd ? se interesă Schomberg.

— Pe rînd sau în același timp : provocarea este individuală și colectivă totodată.

Cei patru tineri se priviră unul pe altul. Quélus rupse primul tăcerea.

— E foarte frumos din partea domnului de Bussy — vorbi el, roșu de mînie — dar, oricît de puțin am valora noi, putem, fiecare în parte, să ne facem treaba foarte bine. De aceea vom primi propunerea contelui pe rînd sau, ceea ce ar fi și mai bine...

Quélus își privi prietenii, care, înțelegîndu-i gîndul, făcură un semn de încuviințare.

— Sau, ceea ce ar fi și mai bine — reluă el — cum noi nu căutăm să asasinăm un gentilom, să hotărască hazardul care dintre noi va fi cel hărăzit să se bată cu domnul de Bussy.

— Dar ceilalți trei ? întrebă repede d'Épernon.

— Ceilalți trei ? ! Domnul de Bussy are desigur prea mulți prieteni și noi prea mulți dușmani, pentru ca ceilalți trei să rămînă cu brațele încrucișate.

— E și părerea dumneavoastră, domnilor ? se întoarse iscoditor Quélus către prietenii săi.

— Da — răspunseră ei într-un glas.

— Mi-ar face o deosebită plăcere ca domnul de Bussy să-l invite la această sărbătoare pe domnul de Livarot — zise Schomberg.

— Dacă aș îndrăzni să-mi spun părerea — interveni Maugiron — dorința mea ar fi ca domnul de Balzac d'Entragues să fie prezent acolo.

— Și partida ar fi completă — rosti Quélus — dacă domnul de Ribeirac ar binevoi să-și însoțească prietenii.

— Domnilor — li se adresă Saint-Luc — voi transmite dorințele dumneavoastră domnului conte de Bussy și cred că vă pot răspunde dinainte, întrucît el este mult prea politicos ca să nu se conformeze acestor deziderate. Deci, domnilor, nu mai îmi rămîne decît să vă mulțumesc foarte sincer din partea sa.

Saint-Luc salută din nou și cele patru capete ale gentilomilor provocați se plecară pînă în dreptul capului său.

Cei patru tineri îl conduseră pe Saint-Luc pînă la ușa salonului. În ultima anticameră, oaspetele îi întîlni pe cei patru lachei. El își scoase punga plină cu aur și o zvîrli în mijlocul lor, zicîndu-le :

— Iată, să beți în sănătatea stăpînilor voștri !

LXXVIII

PRIN CE ERA DOMNUL DE SAINT-LUC MAI CIVILIZAT DECÎT DOMNUL DE BUSSY, DESPRE LECȚIILE PE CARE I LE-A DAT ACESTUIA ȘI DESPRE FELUL ÎN CARE LE-A FOLOSIT IUBITUL FRUMOASEI DIANE

Saint-Luc se întoarse foarte mîndru că și-a îndeplinit atît de bine misiunea. Bussy îl aștepta și-i mulțumi. Dar Saint-Luc îl găsi foarte trist, ceea ce nu era cîtuși de puțin firesc la un om atît de curajos cînd primește vestea unui duel grozav de strălucit.

— N-am aranjat bine lucrurile ? întrebă Saint-Luc. Ian te uită cum te-ai zbîrlit !

— Pe legea mea, dragă prietene, singurul meu regret e că, în loc să obții din partea lor un termen, nu le-ai spus : „Numaidecît".

— Ei, răbdare, angevinii n-au sosit încă. Ce naiba, dă-le și lor răgazul să ajungă. Și pe urmă, de ce te grăbești să oferi ochilor și inimii dumitale o priveliște cu morți și muribunzi ?

— Pentru că aș vrea să mor cît mai curînd.

Saint-Luc se uită uimit la Bussy.

— Să mori cînd ești tînăr, cînd ai o iubită ca a ta și porți un nume atît de vestit ?!

— Da. Sînt sigur că aș ucide patru, dar aș primi și eu o lovitură care m-ar liniști pentru vecie.

— Gînduri negre, Bussy !

— Tare aș vrea să te văd în locul meu. Un soț pe care-l credeai mort și care învie, o soție care nu se mai poate

dezlipi de căpătîiul acestui pretins muribund, niciodată să nu vă puteţi zîmbi, niciodată să nă vă puteţi vorbi, niciodată să nu vă puteţi strînge mîinile. La dracu ! Grozavă poftă am să sfîşii pe careva...

La această izbucnire, Saint-Luc răspunse cu hohote de rîs ce speriară un stol de vrăbii care ciuguleau măceşele din mica grădină a Luvrului, făcîndu-le să-şi ia zborul.

— Ah, cîtă naivitate ! exclamă el. Şi cînd te gîndeşti că femeile se dau în vînt după acest Bussy, care nu-i decît un şcolar ! Ascultă, scumpul meu domn, nu ştii ce spui, deoarece nu se află pe lume un îndrăgostit mai fericit ca dumneata.

— Foarte bine ! Dar ia să te văd cum mi-o dovedeşti dumneata, om însurat !

— *Nihil facilius*[1], cum zicea iezuitul Triquet, pedagogul meu. Eşti prietenul domnului de Monsoreau, da ?

— Pe cinstea mea ! Mi-e ruşine pentru inteligenţa umană, dar mitocanul ăsta mă consideră aşa cum spui.

— Ei bine, n-ai decît să fii prieten cu el.

— Cum, şi să abuzez de acest titlu ?

— *Prorsus absurdum*[2] ! spunea tot Triquet. Păi ce, este într-adevăr prietenul dumitale ?

— El o spune.

— Deci nu este, pentru că te face nenorocit. Or, scopul prieteniei este ca oamenii să se facă fericiţi unii pe alţii. Cel puţin aşa defineşte prietenia maiestatea sa, şi regele este om cu carte.

Bussy începu să rîdă.

— Merg mai departe — continuă Saint-Luc. Dacă te face nenorocit, nu sînteţi prieteni, deci poţi să-l tratezi fie ca pe un om care ţi-e indiferent, şi atunci să-i iei nevasta, fie ca pe un duşman, şi atunci să-l mai ucizi o dată dacă n-a fost mulţumit.

— De fapt, îl urăsc — spuse Bussy.

— Iar el se teme de dumneata.

— Crezi că nu mă iubeşte ?

— Ei, Doamne ! Încearcă, numai. Ia-i nevasta şi o să vezi.

---

[1] Nimic mai uşor (în limba latină în text).
[2] Cu desăvîrşire absurd (în limba latină în text).

— Asta-i tot logica părintelui Triquet ?

— Nu, asta e logica mea.

— Te felicit.

— Te satisface ?

— Nu. Prefer să fiu un om de onoare.

— Și s-o lași pe doamna de Monsoreau să-l tămăduiască moralicește și fizicește pe soțul ei ? Căci, în sfîrșit, dacă te lași ucis, nu încape îndoială că ea se va alipi de singurul bărbat care-i rămîne...

Bussy încruntă din sprîncene.

— A, dar iat-o pe doamna de Saint-Luc — adăugă gentilomul. Ea se pricepe să dea poveți bune. Acum, după ce și-a cules un buchet de flori din grădina reginei-mame, cred că trebuie să fie bine dispusă. Ascult-o și pe dînsa, are o gură de aur.

Într-adevăr, Jeanne se ivi răspîndind în juru-i lumină, strălucind de fericire și, totodată, scăpărător de ironică.

Există firi fericite, care, aidoma ciocîrliei ce se înalță în văzduh, fac ca totul în jurul lor să se asemene cu o dimineață veselă, cu o prevestire bună.

Bussy o salută prietenește. Ea îi întinse mîna, dovadă că nu plenipotențiarul Dubois a adus această modă din Anglia, o dată cu tratatul cvadruplei alianțe.

— Cum merge cu dragostea ? îl întrebă ea, legîndu-și buchetul de flori cu o panglică de aur.

— Dragostea e pe moarte — zise Bussy.

— Ce mai ! se amestecă Saint-Luc. Dragostea domnului Bussy este rănită și piere. Pun rămășag însă că tu o vei face să-și vină în fire, Jeanne.

— Să vedem, vreau să mi se arate rana — glumi ea.

— Iată, în două cuvinte, despre ce este vorba — interveni Saint-Luc. Domnului de Bussy nu-i place să-i zîmbească domnului de Monsoreau și și-a făcut planul să iasă din joc.

— Și să i-o lase lui Monsoreau pe Diane ?! exclamă Jeanne, îngrozită.

Neliniștit de această reacție, Bussy ținu să adauge :

— Vai, doamnă, dar Saint-Luc nu vă spune că dorința mea e să mor.

Jeanne îl privi o clipă cu un fel de milă, care numai creștinească nu era.

— Biata Diane! murmură dînsa. Și să mai iubești! Hotărît lucru, toți bărbații sînt niște ingrați.

— Strașnic! izbucni Saint-Luc. Iată, dragul meu, morala nevesti-mi.

— Eu, ingrat, fiindcă mă tem să nu-mi înjosesc iubirea, supunînd-o practicilor murdare ale ipocriziei?

— Ei, domnul meu, ăsta nu-i decît un pretext rău ales — răspunse Jeanne. Dacă ai iubi cu adevărat, nu te-ai teme decît de un singur fel de înjosire: acela de a nu mai fi iubit.

— Ah! Ah! făcu Saint-Luc. Deschide-ți inima, scumpul meu.

— Dar, doamnă, există sacrificii... — zise afectuos Bussy.

— Nu vreau să mai aud nici un cuvînt. Mărturisește că n-o mai iubești pe Diane, e mai demn pentru un gentilom.

Bussy păli auzind aceste vorbe.

— N-o mai iubești și nu îndrăznești să i-o spui. Ei bine, îi voi spune eu.

— Doamnă, doamnă!

— Sînteți plini de haz, voi, cu sacrificiile voastre... Și noi, noi nu facem sacrificii? Cum?! Să te expui să fii sfîșiată de tigrul ăla de Monsoreau, să păstrezi neatinse toate drepturile unui bărbat, desfășurînd o strădanie, o voință de care n-ar fi fost în stare nici Samson sau Hanibal, să îmblînzești fiara sălbatică a lui Marte, ca s-o înhami la carul unui domn triumfător, ăsta nu este eroism? Ah, ți-o jur, Diane e sublimă și, în locul ei, eu n-aș fi făcut nici pe sfert din ce face ea zi de zi.

— Mulțumesc! răspunse Saint-Luc, însoțindu-și vorbele de un salut reverențios, care o făcu pe Jeanne să izbucnească în rîs.

Bussy șovăia.

— Uită-te la el că mai stă pe gînduri! strigă Jeanne. Uite-l că nu cade în genunchi și nu face *mea culpa!*

— Ai dreptate — răspunse Bussy — nu-s altceva decît un bărbat, adică o făptură imperfectă și inferioară celei mai vulgare dintre femei.

— Slavă Domnului, în sfîrșit bine că te-ai convins!

— Ce-mi poruncești?

— Du-te numaidecît și fă-i o vizită.

— Domnului de Monsoreau ?

— Cine-ţi spune asta ?... Dianei.

— Păi contele şi contesa sînt toată vremea împreună, după cît mi se pare.

— Cînd te duceai atît de des s-o vezi pe doamna de Barbezieux, nu era întotdeauna însoţită de maimuţoiul ăla mare, care te muşca pentru că era gelos ?

Bussy începu să rîdă, Saint-Luc îi urmă pilda, Jeanne rîse şi ea : acest trio vesel aduse la ferestre pe toţi curtenii care se plimbau la ceasurile acelea sub bolţile Luvrului.

— Doamnă, mă duc la domnul de Monsoreau — făgădui în cele din urmă Bussy. Adio !

Şi cu aceste cuvinte se despărţiră, după ce mai întîi Bussy îl rugă pe Saint-Luc să nu sufle o vorbă despre provocarea adresată favoriţilor. Apoi gentilomul se îndreptă spre casa domnului de Monsoreau, pe care-l găsi în pat. Văzîndu-l, contele scoase un strigăt de bucurie. Remy tocmai îi spusese că rana i se va închide în mai puţin de trei săptămîni. Diane îşi duse un deget la buze : era felul ei de a saluta.

Bussy fu nevoit să-i povestească pe larg contelui despre solia cu care ducele de Anjou îl însărcinase, vizita făcută la curte, indispoziţia regelui, primirea rece a favoriţilor. Primire rece fu cuvîntul folosit de Bussy. Diane rîse tot timpul. Monsoreau rămase pe gînduri la auzul acestor veşti ; îl rugă pe Bussy să se aplece spre el şi-l întrebă la ureche :

— Mai sînt şi alte proiecte ascunse, nu-i aşa ?

— Aşa cred — răspunse acesta.

— Ascultă-mă pe mine — zise Monsoreau — nu te compromite pentru omul ăsta mîrşav, eu îl cunosc, e un perfid. Îţi garantez că nu se dă înapoi niciodată cînd e vorba de o trădare.

— Ştiu — răspunse Bussy, cu un surîs care-i amintea contelui de împrejurarea în care el, Bussy, fusese trădat de duce.

— Pentru că, vezi dumneata — vorbi din nou Monsoreau — îmi eşti prieten şi vreau să te pun în gardă. Afară de asta, ori de cîte ori te vei găsi într-o situaţie dificilă, cere-mi sfatul.

— Domnule, domnule ! se alarmă Remy. Trebuie să dormiți după ce v-am făcut pansamentul.

— Da, da, dragă doctore. Prietene — se adresă contele, întorcîndu-se spre Bussy — fă o mică plimbare cu doamna de Monsoreau. Se spune că anul acesta grădina noastră e fermecătoare.

— La ordinele dumneavoastră ! răspunse Bussy.

LXXIX

PRECAUȚIILE DOMNULUI DE MONSOREAU

Saint-Luc avea dreptate, Jeanne avea dreptate, opt zile mai tîrziu, Bussy era încredințat de acest lucru și, la rîndul său, le dădea perfectă dreptate.

Trecuseră cincisprezece zile de cînd domnului de Monsoreau i se întîmplase accidentul și el se simțea din ce în ce mai bine. Izbutise să scape de friguri, mulțumită prișnițelor cu apă rece, acest nou remediu pe care hazardul i-l descoperise lui Ambroise Paré, cînd contele încercă deodată o mare zguduire sufletească : el află că domnul duce de Anjou sosise la Paris împreună cu regina-mamă și cu angevinii săi.

Contele era îndreptățit să fie tulburat, deoarece, a doua zi după sosirea sa, prințul, sub pretext că vine să afle cum îi mai merge bolnavului, se înfățișă în casa din strada Petits-Pères : nu poți să-i închizi ușa în nas unei altețe regale care manifestă asemenea interes pentru persoana ta. Deci domnul de Monsoreau îl primi pe prinț, iar acesta fu fermecător cu marele maestru de vînătoare și, mai ales, cu soția lui. De îndată ce prințul plecă, domnul de Monsoreau o chemă pe Diane, se sprijini de brațul ei și, în ciuda strigătelor lui Remy, făcu de trei ori înconjurul jilțului în care obișnia să stea. După care efort, se așeză din nou în acel jilț, avînd un aer foarte satisfăcut : văzîndu-i zîmbetul, Diane ghici că urzește o nouă viclenie. Dar asta intră în istoria privată a casei Monsoreau.

Să ne întoarcem la sosirea domnului duce de Anjou, fapt care ține de partea epică a acestei cărți. După cum prea bine vă închipuiți și dumneavoastră, ziua cînd monseniorul François de Valois s-a întors din nou la Luvru nu a fost o zi oarecare pentru observatori. Iată ce au băgat ei de seamă.

Multă trufie din partea regelui.

O răceală de gheață din partea reginei-mame.

Și o umilă insolență din partea domnului duce de Anjou, care părea că spune : „La ce dracu mă chemați înapoi, dacă-mi faceți mutrele astea acre ?"

Această primire avea ca decor auxiliar privirile aprinse, înflăcărate, mistuitoare ale domnilor de Livarot, de Ribeirac și d'Entragues, care, înștiințați de Bussy asupra celor petrecute mai înainte, erau foarte mulțumiți să dea de înțeles viitorilor lor adversari că, dacă s-ar ivi vreo piedică în calea duelului, acea piedică, desigur, nu va veni din partea lor.

În ziua aceea, Chicot făcu mai multe drumuri decît a făcut Cezar în ajunul bătăliei de la Farsala. Apoi totul reintră într-o liniște desăvîrșită.

A treia zi după înapoierea sa la Luvru, ducele de Anjou se duse în vizită pentru a doua oară la rănit. Monsoreau, informat asupra celor mai mici amănunte ale întrevederii dintre rege și fratele său, îl mîngîie cu gestul și cu vorba pe domnul duce de Anjou, în așa fel încît să-i întrețină sentimentele ostile. Apoi, deoarece cu sănătatea îi mergea din ce în ce mai bine, după plecarea ducelui, contele luă din nou brațul soției sale și, în loc să se învîrtească de trei ori în jurul jilțului, dădu ocol încăperii o singură dată ; pe urmă se așeză jos, cu un aer și mai satisfăcut decît prima oară. În aceeași seară, Diane îl preveni pe Bussy că domnul de Monsoreau pune cu siguranță ceva la cale. O clipă mai tîrziu, Monsoreau și Bussy rămaseră singuri.

— Cînd mă gîndesc că prințul acesta, care-mi arată atîta prietenie, este dușmanul meu de moarte și că el l-a pus pe domnul de Saint-Luc să mă asasineze... — începu Monsoreau.

— Să vă asasineze ? ! exclamă Bussy. Luați seama, domnule conte, Saint-Luc este un adevărat gentilom și dum-

neavoastră singur recunoașteți că l-ați provocat, că ați scos cel dintîi sabia și că ați fost lovit în luptă.

— De acord, însă nu-i mai puțin adevărat că domnul de Saint-Luc pleca urechea la atîtările ducelui de Anjou.

— Ascultați — zise Bussy — eu îl cunosc pe duce și, mai ales, îl cunosc pe domnul de Saint-Luc. Trebuie să vă spun că domnul de Saint-Luc este cu trup și suflet devotat regelui și cîtuși de puțin prințului. A, dacă lovitura de sabie v-ar fi venit din partea lui Antraguet, lui Livarot sau Ribeirac, nu zic ba... dar din partea lui Saint-Luc...

— Dumneavoastră nu cunoașteți istoria Franței așa cum o cunosc eu, scumpul meu domn de Bussy — îl întrerupse Monsoreau, încăpățînîndu-se să rămînă la părerea lui.

Bussy i-ar fi putut răspunde că, deși era un slab cunoscător al istoriei Franței, în schimb cunoștea foarte bine istoria Anjou-ului, mai cu seamă a acelei părți din provincia Anjou unde se afla Méridorul.

În sfîrșit, în următoarele zile Monsoreau putu să se scoale și să coboare în grădină.

— Atît îmi e de ajuns — zise el, înapoindu-se în casă. Astă-seară ne vom muta.

— De ce ? întrebă Remy. Nu vă place aerul din strada Petits-Pères, sau vă lipsesc distracțiile ?

— Dimpotrivă, am prea multe distracții : domnul de Anjou mă obosește cu vizitele lui ; întotdeauna vine însoțit de vreo treizeci de gentilomi, și zgomotul pintenilor mă scoate din sărite.

— Și unde plecați ?

— Am dat ordin să se deretice mica mea locuință din strada Tournelles.

Bussy și Diane — căci Bussy era tot acolo — schimbară între ei o privire drăgăstoasă și plină de amintiri.

— Cum ? În cocioaba aia ? ! exclamă prostește Remy.

— Aha, care va să zică o cunoști ? făcu Monsoreau.

— La dracu ! Păi cine nu cunoaște locuințele marelui maestru de vînătoare al Franței, mai ales cînd ai locuit pe strada Beautreillis ? spuse tînărul.

Din obișnuință, lui Monsoreau îi trecură prin cap unele vagi bănuieli.

— Da, da, voi merge acolo — hotărî el — și mă voi simți bine. Acolo nu poți primi decît cel mult patru per-

soane. Este o fortăreață, și, de la fereastră, vezi la trei sute de pași jur împrejur pe cei care vin să te viziteze.

— În așa fel, încît... — spuse Remy.

— În așa fel, încît poți să-i eviți cînd vrei — completă Monsoreau. Îndeosebi cînd ești sănătos.

Bussy își mușcă buzele : se temea să nu vină o vreme cînd Monsoreau îi va închide și lui ușa în nas. Diane oftă : ea își aminti că în acea căsuță îl văzuse pe Bussy rănit, zăcînd fără cunoștință pe patul ei. Haudouin chibzui în sinea lui și fu primul dintre ei trei care rupse tăcerea.

— Nu se poate — zise el.

— Și pentru ce, mă rog, domnule doctor ?

— Pentru că un mare maestru de vînătoare al Franței trebuie să dea recepții, să întrețină slujitori, să posede echipaje. Să aibă un palat pentru cîinii săi, asta se înțelege, dar să aibă o cușcă pentru el însuși, este cu neputință.

— Hm ! mormăi Monsoreau pe un ton ce vroia să însemne : „E adevărat".

— Și-apoi — adăugă Remy — fiindcă eu vă îngrijesc inima ca și trupul, cred că nu șederea dumneavoastră aici vă preocupă.

— Dar ce ?

— Aceea a doamnei.

— Ei bine ?

— Ei bine, mutați-o numai pe contesă.

— Să mă despart de ea ?! strigă Monsoreau, aținind spre Diane o privire în care clocotea neîndoios mai mult furia decît dragostea.

— Atunci despărțiți-vă de funcția dumneavoastră, dați-vă demisia din slujba de mare maestru de vînătoare. Cred că ar fi un lucru înțelept, căci, într-adevăr, sau vă faceți, sau nu vă faceți slujba ; și dacă nu v-o faceți, îl veți nemulțumi pe rege, iar dacă v-o faceți...

— Voi face tot ceea ce trebuie făcut, dar pe contesă n-o voi părăsi — zise Monsoreau, strîngînd din dinți.

Tocmai isprăvea de rostit aceste cuvinte, cînd în curte răsună mare larmă ; tropot de cai și zgomot de glasuri.

Monsoreau fremătă din creștet pînă-n tălpi.

— Iar ducele ! mormăi el.

— Da, chiar el — constată Remy, uitîndu-se pe fereastră.

Nici nu apucă tînărul să-şi sfîrşească bine vorba, că ducele, graţie privilegiului pe care-l au prinţii de a intra fără să fie anunţaţi, şi păşi pragul camerei. Monsoreau sta la pîndă ; el văzu că François îşi îndreptă mai întîi privirea spre Diane. Curînd, galanteriile neîncetate ale ducelui îl lămuriră pe deplin : el venea să-i aducă Dianei unul din acele rare giuvaeruri, cum făureau, trei sau patru de-a lungul întregii lor vieţi, acei răbdători şi generoşi artişti care au ilustrat o epocă în care, cu toată încetineala dovedită în desăvîrşirea acestor lucruri de preţ, capodoperele erau mai numeroase decît sînt astăzi. Era un splendid pumnal cu mînerul de aur cizelat ; mînerul era un flacon ; pe lamă se desfăşura goana unei vînători, gravată cu un minunat har : cîini, cai, vînători, vînat, arbori şi cer, toate se amestecau într-un iureş armonios, care silea ochiul să rămînă îndelung aţintit asupra acelei lame de azur şi de aur.

— Ia să-l vedem — zise Monsoreau, care se temea să nu fie ascuns vreun bilet înlăuntrul mînerului.

Prinţul o luă înaintea temerilor sale, desfăcînd pumnalul în două părţi.

— Dumitale, care eşti vînător, lama — spuse el — iar contesei mînerul. Bună ziua, Bussy, iată-te deci acum prieten intim cu contele !

Diane se înroşi. Bussy, dimpotrivă, rămase destul de stăpîn pe sine.

— Monseniore — răspunse el — uitaţi că alteţa voastră m-a însărcinat azi de dimineaţă să vin să aflu veşti despre domnul de Monsoreau ? M-am supus, ca întotdeauna, ordinelor alteţei voastre.

— E adevărat — recunoscu ducele. Apoi se duse lîngă Diane şi îi şopti ceva la ureche. După o clipă însă, i se adresă soţului : Conte, este groaznic de cald în această cameră de bolnav. După cîte văd, contesa se înăbuşe, aşa că îi voi oferi braţul, să facă o plimbare prin grădină.

Soţul şi iubitul schimbară între ei o privire plină de furie. Diane, invitată să iasă, se ridică şi îşi trecu braţul pe sub braţul prinţului.

— Ajută-mă — îl rugă Monsoreau pe Bussy. Şi sprijinit de tînărul gentilom, Monsoreau coborî scările, urmîndu-şi soţia.

— Aaa ! exclamă ducele. Păi se pare că te simți admirabil !

— Da, monseniore, și sper să fiu curînd în stare s-o întovărășesc pe doamna de Monsoreau oriunde va merge.

— Foarte bine, dar pînă atunci nu trebuie să te obosești.

Monsoreau însuși își dădea seama cît de întemeiat era sfatul prințului. El se așeză într-un loc de unde putea să îmbrățișeze totul cu privirea.

— Uite ce este, conte — i se adresă el lui Bussy — vă rog să fiți atît de amabil și să o conduceți pe doamna de Monsoreau pînă la mica mea locuință de lîngă Bastilia. Îmi place mai mult s-o știu acolo decît aici. Smulsă la Méridor din ghearele acestui vultur, nu-l voi lăsa s-o sfîșie la Paris.

— Nu, domnule Bussy — se amestecă Haudouin, vorbindu-i stăpînului său — nu, dumneavoastră nu puteți accepta.

— Și pentru ce ? întrebă Bussy.

— Pentru că aparțineți domnului de Anjou și pentru că domnul duce de Anjou nu v-ar ierta niciodată că l-ați ajutat pe conte să-i joace o asemenea festă.

„Ce-mi pasă !" era cît pe ce să strige înflăcăratul tînăr, cînd o privire a lui Remy îl făcu să priceapă că e bine să tacă.

Monsoreau se gîndea.

— Remy are dreptate — zise el, resemnat — nu de la dumneavoastră trebuie să cer un asemenea serviciu. O voi conduce eu însumi, fiindcă de mîine sau de poimîine voi putea locui în acea casă.

— Este o nebunie ! exclamă Bussy. Vă veți pierde slujba.

— Se prea poate, dar îmi voi păstra soția — răspunse contele, încruntîndu-și sprîncenele, ceea ce îl făcu pe Bussy să suspine.

Într-adevăr, chiar în aceeași seară contele își duse soția în casa pe care o avea în strada Tournelles, casă binecunoscută cititorilor noștri. Remy îl ajută pe convalescent să se instaleze, apoi, cum devotamentul lui nu cunoștea margini, dîndu-și seama că în locuința aceea mică Bussy va avea mare nevoie de el pentru a-i ocroti dragostea amenin-

ţată, căută să se apropie din nou de Gertrude, care la început îl plesni, dar pînă la urmă îl iertă.

Diane îşi reluă camera situată în faţă, acea încăpere cu portal şi avînd un pat cu baldachinul din damasc alb-auriu. Numai un coridor despărţea această cameră de aceea a contelui Monsoreau. De durere, Bussy îşi smulgea smocuri de păr din cap. Dar Saint-Luc pretindea că scările de frînghie, atingînd perfecţiunea, puteau înlocui de minune scările de lemn. Monsoreau îşi freca mîinile şi zîmbea, gîndindu-se la necazul pricinuit astfel domnului duce de Anjou.

LXXX

O VIZITĂ LA CASA DIN STRADA TOURNELLES

Enervarea peste măsură ţine loc la unii oameni de pasiune adevărată, aşa cum foamea dă lupului şi hienei o aparenţă de curaj.

Sub imperiul unui sentiment asemănător se întorsese la Paris domnul de Anjou, a cărui ciudă, cînd n-o mai găsi pe Diane de Méridor, n-ar putea fi zugrăvită : în felul său, el mai-mai că se îndrăgostise de această femeie şi tocmai din pricină că ea îi fusese răpită. Drept consecinţă, ura lui faţă de Monsoreau, ură ce se născuse în ziua cînd aflase că era trădat de conte, se preschimbă într-un soi de furie, cu atît mai primejdioasă, cu cît, ştiind ce fire iute are contele, prinţul voia să fie gata să lovească fără a risca nimic. Pe de altă parte, el nu renunţase la speranţele lui politice, ba dimpotrivă ; iar siguranţa căpătată asupra propriei sale importanţe îl înălţase în propriii săi ochi. Abia întors la Paris, el reîncepu, aşadar, tenebroasele şi subteranele sale maşinaţii.

Momentul era favorabil : un număr destul de mare de conspiratori şovăielnici, care se arată devotaţi numai cînd le surîde norocul, liniştiţi de aşa-zisul triumf pe care slăbiciunea regelui şi viclenia Caterinei îl dase angevinilor, se îngrămădeau în jurul ducelui de Anjou, legînd prin fire

imperceptibile, dar puternice, cauza prințului de aceea a familiei de Guise, care rămînea prudentă în umbră și care păstra o tăcere ce-l alarma din cale afară pe Chicot.

În rest, ducele nu-i mai încredința lui Bussy nici un secret ; o ipocrizie amicală, la asta se reducea totul. Prințul era oarecum tulburat că-l văzuse pe tînăr în casa lui Monsoreau, și-i purta pică din pricina încrederii pe care Monsoreau, îndeobște atît de bănuitor, i-o arăta. De asemenea, nu-i da pace bucuria care înflorea pe chipul Dianei, împodobindu-i-l cu acele proaspete culori ce o făceau acum atît de ademenitoare, din încîntătoare cum fusese mai înainte.

Prințul știa că soarele este acela care dăruiește florilor culorile și mireșmele, iar femeilor, dragostea le hărăzește atare daruri. Din înfățișarea ei, Diane se vedea că e fericită, iar pentru prinț, om veșnic răuvoitor, fericirea altuia îi părea o dușmănie.

Prinț prin naștere, el devenise puternic folosindu-se de căi întunecoase și întortocheate ; hotărîse să se folosească de forță, fie în dragoste, fie pentru a se răzbuna, de cînd, utilizînd forța, izbutise de minune. De altfel, bine sfătuit de Aurilly, ducele socoti că ar fi rușinos pentru el să nu-și împlinească dorințele, datorită unor piedici atît de ridicole cum sînt gelozia unui soț și dezgustul unei femei.

Într-o zi, după ce dormise prost și se gîndise toată noaptea să-și realizeze acele visuri chinuitoare, visuri care tulbură un somn agitat, prințul simți că dorințele sale atinseseră culmea, de aceea se sculă și dădu poruncă să i se pregătească echipajele spre a merge să-l vadă pe Monsoreau. Dar, după cum știm, contele plecase la casa lui din strada Tournelles. Prințul zîmbi aflînd vestea. Era prologul comediei de la Méridor.

El se interesă, însă numai de formă, de locul unde era situată această casă și i se răspunse că ea se afla în Piața Saint-Antoine. Întorcîndu-se spre Bussy, care-l însoțise, spuse :

— Pentru că e la Tournelles, să mergem la Tournelles.

Escorta se puse din nou în mișcare și nu peste multă vreme tot cartierul se trezi la ivirea celor douăzeci și patru de falnici gentilomi, care alcătuiau de obicei suita prințului, fiecare avînd doi lachei și trei cai.

Prințul cunoștea bine casa și poarta ; nici Bussy n-o cunoștea mai puțin bine. Amîndoi se opriră în fața porții, o luară pe alee și urcară împreună treptele ; numai că prințul intră înăuntru în vreme ce Bussy rămase la intrare. Rezultatul acestui procedeu fu că prințul, care părea cel privilegiat, nu-l văzu decît pe Monsoreau, care-l primi stînd culcat pe o canapea, pe cînd Bussy fu primit cu brațele deschise de Diane, care-l îmbrățișă drăgăstoasă în timp ce Gertrude sta de pază.

Palid de felul lui, Monsoreau deveni alb ca varul, zărindu-l pe prinț. Era stafia care-i dădea tîrcoale.

— Monseniore — zise el, tremurînd de supărare — monseniore, dumneavoastră în această biată locuință ! Într-adevăr, acordați prea multă onoare umilei mele persoane.

Ironia era vădită, deoarece contele aproape că nu se ostenea s-o ascundă. Cu toate acestea, domnul de Anjou păru că nici nu bagă de seamă și, apropiindu-se surîzînd de convalescent, îi spuse :

— Oriunde se duce vreunul din prietenii mei suferinzi, îl voi urma și eu spre a afla veşti despre el.

— Într-adevăr, prințe, alteța voastră a rostit, cred, cuvîntul prieten.

— Da, l-am rostit, dragă conte. Cum te simți ?

— Mult mai bine, monseniore. Mă ridic, umblu de colocolo și, în opt zile, nici urmă de boală nu va mai rămîne.

— Doctorul dumitale ți-a prescris aerul Bastiliei ? întrebă ducele, cu tonul cel mai candid din lume.

— Da, monseniore.

— Nu te simțeai bine în strada Petits-Pères ?

— Nu, monseniore, fiindcă mă vizita prea multă lume și lumea aceea făcea prea mult zgomot.

Contele rosti aceste cuvinte pe un ton hotărît, care nu scăpă cîtuși de puțin prințului ; și totuși prințul nu păru de loc să-l ia în seamă.

— Pare-mi-se că aici n-ai grădină — zise el.

— Tocmai grădina îmi făcea rău acolo, monseniore — răspunse Monsoreau.

— Dar unde te plimbai, scumpul meu ?

— Păi asta-i, monseniore : că nu mă plimbam.

Prințul își mușcă buzele și se lăsă pe speteaza scaunului.

— Știi, conte — reluă el după o clipă de tăcere — că

slujba dumitale de mare maestru de vînătoare e mult rîvnită și vînată ?

— Zău ? ! Și din ce cauză, monseniore ?

— Mulți pretind că ai murit.

— O, monseniore, sînt sigur că le spuneți că n-am murit.

— Eu ? ! Eu nu le spun nimic. Aici te îngropi, scumpul meu ; prin urmare, ești mort.

— Ei, ce vreți, monseniore ? se resemnă el. Voi pierde slujba și gata.

— Da ?

— Da, sînt lucruri pe care le prefer în locul slujbei.

— Ehe ! exclamă prințul. Arăți foarte dezinteresat.

— Așa mi-e firea, monseniore.

— În cazul acesta, pentru că așa ți-este firea, nu vei avea nimic împotrivă s-o afle și regele, da ?

— Cine i-o va spune ?

— Ei, asta-i ! Păi dacă mă întreabă, va trebui să-i repet discuția noastră.

— Pe cinstea mea, monseniore, dacă i s-ar repeta regelui tot ce se spune la Paris, cele două urechi nu i-ar fi de ajuns măiestății sale ca să asculte.

— Și ce se spune la Paris, domnule ? întrebă prințul, întorcîndu-se spre conte atît de repede, de parcă l-ar fi mușcat un șarpe.

Monsoreau băgă de seamă că, pe nesimțite, conversația luase un ton oarecum cam prea grav pentru un convalescent ca el, care nu avea încă voie să se obosească. Își stăpîni deci furia ce-i clocotea în adîncul inimii și, luîndu-și un aer indiferent, răspunse :

— Cum pot eu să știu, un biet paralitic ? Evenimentele se succed și eu abia le zăresc umbra. Dacă regele se supără că mă vede făcîndu-mi prost serviciul, greșește.

— Cum așa ?

— Fără îndoială, deoarece este...

— Ei ? !

— Deoarece este întrucîtva vinovat de accidentul meu.

— Ce vrei să spui ?

— Păi sigur ! Domnul de Saint-Luc, care mi-a dat această lovitură de spadă, nu este unul dintre cei mai buni prieteni ai regelui ? Regele l-a învățat această lovitură, cu ajutorul căreia Saint-Luc mi-a găurit pieptul, și

nu sînt de loc convins că n-ar fi însuși regele cel ce mi l-a trimis pe furiș.

Ducele de Anjou schiță un semn de încuviințare.

— Ai dreptate — rosti el — dar, în sfîrșit, regele e regele.

— Pînă în clipa cînd n-o să mai fie, nu-i așa ? zise Monsoreau.

Ducele tresări.

— Voiam să te-ntreb — schimbă el vorba — doamna de Monsoreau nu locuiește aici ?

— Monseniore, doamna e bolnavă în clipa de față, altfel ar fi venit să vă prezinte preaumilele sale omagii.

— Bolnavă ? Biata de ea !

— Da, monseniore.

— Din pricina supărării de a te fi văzut bolnav ?

— În primul rînd, apoi, oboseala acestei mutări...

— Să sperăm că boala va fi de scurtă durată, scumpul meu conte. Ai un doctor atît de iscusit !

Și se ridică, vrînd să plece.

— Adevărul este că acest prețios Remy m-a îngrijit admirabil — zise Monsoreau.

— Cel de care-mi vorbești este medicul lui Bussy, nu-i așa ?

— De fapt, contele mi l-a pus la dispoziție, monseniore.

— Va să zică ești bun prieten cu Bussy ?

— Îl consider cel mai bun, s-ar cuveni chiar să spun singurul meu prieten — răspunse cu răceală Monsoreau.

— Adio, conte ! zise prințul, ridicînd draperia de damasc.

În aceeași clipă, cum tocmai ieșea din odaie pe sub faldurile draperiei, i se păru că zărește un crîmpei de rochie dispărînd în camera vecină și îndată după aceea Bussy apăru la postul său în mijlocul coridorului.

Bănuielile ducelui sporiră și mai vîrtos.

— Plecăm — i se adresă el lui Bussy.

Fără să răspundă, acesta coborî numaidecît pentru a da ordin escortei să se pregătească, dar și pentru a-și ascunde, poate, de ochii prințului roșeața care-i învăpăia obrajii. Rămas singur, ducele încercă să se îndrepte către acea parte a coridorului unde zărise pierind rochia de mătase.

Dar întorcînd capul, văzu că Monsoreau îl urmase : contele sta în picioare, palid și sprijinit de canatul ușii.

— Alteța voastră a greșit drumul — observă contele cu răceală.

— Într-adevăr... — bolborosi ducele — mulțumesc.

Și coborî, fierbînd de furie. Cît ținu drumul, care era totuși lung, Bussy și cu el nu schimbară o vorbă. La poarta palatului, tînărul gentilom îl părăsi pe duce. Ducele intră în palat și, pe cînd se afla singur în cabinetul de lucru, se strecură misterios Aurilly.

— Ei bine, află că sînt luat în derîdere de soț — i se jelui ducele, zărindu-l.

— Și poate și de iubit, monseniore — adăugă muzicantul.

— Ce tot îndrugi ?

— Adevărul, alteță.

— Atunci sfîrșește-ți vorba.

— Ascultați, monseniore, nădăjduiesc că mă veți ierta, întrucît ceea ce am făcut era în folosul alteței voastre.

— Vorbește, te iert dinainte.

— Ei bine, după ce dumneavoastră ați intrat în casă, eu m-am așezat la pîndă sub un șopron din curte.

— Aha, și ce-ai văzut ?

— Am văzut ivindu-se o rochie de femeie, am văzut-o pe acea femeie aplecîndu-se, am văzut două brațe încolăcindu-se în jurul unui gît. Și cum urechea mea e deprinsă, am auzit foarte bine zgomotul unei lungi și drăgăstoase sărutări.

— Și cine era bărbatul ? întrebă ducele. L-ai recunoscut ?

— Nu pot recunoaște niște brațe — zise Aurilly. Mănușile n-au chip de om, monseniore.

— Da, n-au, dar mănușile pot fi recunoscute.

— Ce-i drept, mi s-a părut... — începu Aurilly.

— Că le recunoști, așa e ? Hai, spune.

— Însă nu e decît o bănuială, monseniore.

— N-are importanță, să auzim.

— Bine, fie, monseniore. Mi s-a părut că erau mănușile domnului de Bussy.

— Niște mănuși din piele de bivol brodate cu aur, așa e ? strigă ducele, din ochii căruia dispăru dintr-o dată norul care acoperea adevărul.

— Din piele de bivol brodate cu aur, da, monseniore, chiar așa — repetă Aurilly.

— Ah, Bussy ! Da, Bussy ! E Bussy ! strigă din nou ducele. Orb ce eram ! Ba nu, nu eram orb, numai că nu puteam să cred că va merge cu îndrăzneala atît de departe.

— Luați seama — spuse Aurilly — pare-mi-se că alteța voastră vorbește cam prea tare.

— Bussy ! repetă încă o dată ducele, aducîndu-și aminte de o mie de împrejurări cărora nu le dăduse atenție și care acum îi apăreau limpezi înaintea ochilor.

— Cu toate astea, monseniore — interveni muzicantul — n-ar trebui să vă lăsați prea ușor în voia convingerii dumneavoastră. Oare n-ar fi putut fi un bărbat ascuns în camera doamnei de Monsoreau ?

— Da, fără îndoială, însă Bussy, Bussy, care era pe coridor, l-ar fi văzut pe bărbatul acela.

— Aveți dreptate, monseniore.

— Și-apoi mănușile, mănușile.

— Da, și asta e adevărat. Și-apoi, pe lîngă zgomotul sărutului, am mai auzit...

— Ce ?

— Trei cuvinte.

— Care ?

— Iată-le : „Pe mîine seară".

— O, Doamne !

— Așa că, dacă vrem, monseniore, să ne întoarcem niței la acel obicei pe care-l aveam altădată de a colinda prin partea locului, o să fim siguri.

— Da, Aurilly, mîine seară o s-o facem.

— Alteța voastră știe că mă aflu totdeauna la ordinele sale.

— Bine. Ah, Bussy ! repetă ducele, scrîșnind din dinți. Bussy, care și-a trădat stăpînul ! Bussy, spaima tuturor ! Bussy, omul cinstit, Bussy, cel care nu vrea ca eu să fiu rege al Franței !

Și ducele, zîmbind cu o bucurie drăcească, îi spuse lui Aurilly să plece spre a se putea gîndi în voie.

LXXXI

LA PÎNDĂ

Aurilly și ducele de Anjou își ținură fiecare cuvîntul ; în timpul zilei, ducele îl ținu pe lîngă el pe Bussy cît mai mult cu putință, așa încît să nu-i scape nimic din ceea ce făcea gentilomul. Bussy nici nu dorea altceva, decît să șadă ziua în preajma prințului, ca seara să poată fi liber. Aceasta era metoda lui pe care-o utiliza aproape fără să se mai gîndească.

La zece seara, el se înfășură în mantie și, cu scara de frînghie sub braț, o apucă spre Bastilia.

Ducele, care nu știa că Bussy are o scară în anticamera lui, el, căruia nu-i venea să creadă că cineva poate să se încumete a merge singur pe străzile Parisului, el, care socotea că Bussy va trece mai întîi pe-acasă pentru a-și lua un cal și un slujitor, ducele deci, spuneam, irosi zece minute cu pregătirile.

În aceste zece minute, sprinten și îndrăgostit, Bussy străbătuse trei părți din drum. El avu noroc, așa cum au de obicei oamenii îndrăzneți : nu întîlni pe nimeni în cale și, apropiindu-se, văzu lumină la ferestre. Era semnalul stabilit între el și Diane. Aruncă scara spre balcon. Această scară, prevăzută cu șase crampoane, fiecare cu ghearele în altă direcție, se putea oricînd agăța de undeva și de ceva. Auzind zgomotul, Diane stinse lampa și deschise fereastra, ca să prindă și să fixeze cum trebuie scara. Treaba fu gata într-o clipă.

Ea aruncă o privire asupra pieței și scrută toate colțurile și colțișoarele : piața i se păru pustie. Atunci îi făcu semn lui Bussy să urce. La acel semn, el sui treptele două cîte două ; erau zece : deci nu fu nevoit să facă decît cinci pași, adică nu-i trebuiră decît cinci secunde. Momentul fusese bine ales, căci, în timp ce Bussy se cățăra pe fereastră, domnul de Monsoreau, după ce ascultase cu răbdare mai mult de zece minute la ușa soției sale, acum scobora anevoie treptele, sprijinit de brațul unui servitor de încredere, care îl înlocuia cu succes pe Remy ori de cîte ori nu era vorba nici de instrumente, nici de alifii.

Această dublă manevră, care s-ar fi zis că e opera unui îndemînatic strateg, se petrecu în așa fel, încît Monsoreau deschise poarta din stradă chiar în clipa cînd Bussy își trăgea scara, iar Diane închidea fereastra.

Iată-l pe Monsoreau în stradă, dar, după cum am spus, strada era pustie și contele nu zări țipenie de om.

— Nu cumva ai fost prost informat ? îl descusu Monsoreau pe servitor.

— Nu, monseniore — răspunse omul. Plec de la palatul de Anjou, iar șeful grăjdar, care mi-e prieten, mi-a spus sigur că monseniorul a poruncit doi cai pentru astă-seară. Acum, de, poate că s-o fi dus altundeva decît aici.

— Unde vrei să se ducă altundeva ? vorbi Monsoreau, posomorîndu-se la față.

Contele, ca toți gelosii, nu-și putea închipui că oamenii mai pot avea altă preocupare decît aceea de a-l chinui veșnic pe el.

Monsoreau mai privi o dată jur împrejur.

— Poate c-ar fi fost mai bine să rămîn în camera Dianei — murmură el. Dar cine știe dacă nu se înțeleg prin semne, și atunci Diane l-ar fi prevenit de prezența mea și eu n-aș mai fi aflat nimic. Dar poate că și mai bine ar fi să pîndim de afară, așa cum, de altfel, ne-am și înțeles. Hai, du-mă la ascunzătoarea de unde spui că se poate vedea totul.

— Veniți, monseniore — zise valetul.

Monsoreau înaintă, sprijinindu-se cu o mînă de brațul servitorului său, iar cu cealaltă ținîndu-se de zid. Într-adevăr, la vreo douăzeci sau douăzeci și cinci de pași mai încolo de poartă, spre Bastilia, se înălța un morman uriaș de pietre rămase de la casele dărîmate, pe care copiii din cartier le foloseau drept fortificații în jocurile lor. În mijlocul acelei grămezi, valetul făcuse o scobitură în care puteau lesne încăpea două persoane. El așternu o manta peste bolovani și Monsoreau se ghemui deasupra. Valetul se așeză la picioarele contelui. O muschetă gata încărcată aștepta alături pentru orice eventualitate. Valetul vru să pregătească fitilul, însă Monsoreau îl opri.

— O clipă — zise el — avem destulă vreme și mai tîrziu. Cel căruia trebuie să-i luăm urma e vînat regesc, și pe cel ce se atinge de atare vînat îl așteaptă ștreangul.

Iar ochii lui, scînteietori ca ai lupului ascuns în vecinătatea stînei, se plimbau iscodind de la fereastra Dianei pînă-n inima mahalalei, iar de acolo spre străzile învecinate, căci contele dorea să surprindă şi se temea să nu fie el surprins.

Diane trăsese grijulie perdelele groase în aşa fel, încît numai pe la margini se străvedea un firicel de lumină care trăda viaţa dincolo de zidurile acelei case cufundate în întuneric.

Abia se scurseră zece minute de cînd Monsoreau stătea ascuns, şi iată că la capătul străzii Saint-Antoine se iviră doi cai. Fără a scoate o vorbă, valetul întinse mîna, arătînd spre cele două animale.

— Da, îi văd — zise Monsoreau.

Cei doi călăreţi descălecară la colţul casei din strada Tournelles şi îşi legară caii de inelele de fier înfipte anume în zid.

— Monseniore — vorbi Aurilly — cred că ajungem prea tîrziu. El o fi plecat direct de la palatul dumneavoastră şi, cum avea zece minute cîştigate înaintea alteţei voastre, probabil că s-o fi şi strecurat înăuntru.

— Fie şi-aşa — răspunse prinţul. Chiar dacă nu l-am văzut intrînd, îl vom vedea ieşind.

— Da, însă cînd !? întrebă Aurilly.

— Cînd o să vrem — spuse prinţul.

— Monseniore, oare aţi socoti că sînt prea curios dacă v-aş întreba cum aveţi de gînd să procedaţi ?

— Nimic mai simplu. N-avem decît să batem la poartă, unul din noi, de pildă tu, bunăoară, sub pretext că vii să afli veşti despre domnul de Monsoreau. Orice îndrăgostit se sperie auzind zgomot. Tu intri în casă, musafirul iese pe fereastră, iar eu, care voi rămîne aici afară, îl voi vedea luîndu-şi tălpăşiţa.

— Şi Monsoreau ?

— Ce naiba vrei să zică ? Este prietenul meu, sînt neliniştit din pricina lui şi trimit să aflu veşti despre dînsul, deoarece am constatat că nu arăta prea bine în timpul zilei ; nimic mai simplu.

— E un plan cum nu se poate mai iscusit, monseniore — spuse Aurilly.

— Tu auzi ce vorbesc ? îl întrebă Monsoreau pe valetul său.

— Nu, monseniore, însă dacă vor continua, nu se poate să nu-i auzim, căci vin înspre noi.

— Monseniore — zise Aurilly — iată un morman de pietre ce pare făcut anume să ascundă pe alteța voastră.

— Da, dar așteaptă, poate că putem să zărim ceva prin despicătura perdelelor.

Așa cum am spus, Diane aprinsese din nou lampa sau o apropiase de geam : o lumină firavă se strecura afară. Ducele și Aurilly se plimbară de colo-colo mai bine de zece minute, ca să găsească un loc de unde privirile lor să răzbată în interiorul camerei. În tot acest timp, Monsoreau ardea de nerăbdare și ducea mereu mîna la țeava pușții, care era mai puțin rece decît mîna lui.

— Ah, am să pot îndura una ca asta ? murmură el. Voi înghiți oare și această jignire ? Nu, nu ; cu atît mai rău, am ajuns la capătul răbdărilor. La dracu ! Să nu poți dormi, să nu poți veghea, să nu poți nici măcar suferi în liniște, din pricină că o toană nerușinată s-a cuibărit în mintea trîndavă a acestui prinț ticălos ! Ei, eu nu-s un valet slugarnic, eu sînt contele de Monsoreau și, de-l văd venind încoace, îi zbor creierii, zău așa ! Aprinde fitilul, René, aprinde-l...

Chiar în clipa aceea, prințul, văzînd că nu poate cu nici un chip să străbată cu privirea dincolo de perdelele ce-i stăteau în cale, se întoarse la planul său de mai nainte și tocmai se pregătea să se asoundă între pietrele dărîmăturilor, în vreme ce Aurilly se ducea întins să bată la poartă, cînd, deodată, uitînd deosebirea de rang social dintre el și prinț, Aurilly îl apucă repede de braț pe ducele de Anjou.

— Ei, ce este, domnule ? întrebă mirat prințul. Ce este ?

— Veniți, monseniore, veniți încoace — spuse Aurilly.

— De ce ?

— Nu vedeți nimic strălucind la stînga ? Haideți, monseniore, veniți.

— Văd într-adevăr parcă un fel de scînteie în mijlocul acelor pietre.

— Este fitilul unei muschete sau al unei archebuze, monseniore.

— Aha ! exclamă ducele. Și cine dracu poate fi ascuns acolo ?

— Vreun prieten sau vreun servitor de-al lui Bussy. Să ne depărtăm, să facem un ocol și să ne apropiem venind din altă parte. Servitorul său va de alarma și-l vom vedea pe Bussy tulind-o pe fereastră.

— Ai dreptate, haidem !

Amîndoi traversară strada spre a ajunge din nou în piață, acolo unde își legaseră caii.

— Pleacă — zise valetul contelui.

— Da — răspunse Monsoreau. I-ai recunoscut ?

— Tare îmi vine a crede că e prințul împreună cu Aurilly.

— Chiar ei sînt. În curînd însă voi fi și mai sigur.

— Ce-are de gînd să facă monseniorul ?

— Urmează-mă !

Între timp, ducele și Aurilly ocoleau strada Sainte-Catherine, cu gîndul de a o lua de-a lungul grădinii și de a se întoarce apoi, mergînd pe Bulevardul Bastiliei.

Monsoreau intră în casă și porunci să i se pregătească litiera. Ceea ce prevăzuse ducele se întîmplă întocmai. La zgomotul stîrnit de Monsoreau, Bussy se alarmă. Lumina din camera Dianei se stinse iarăși, fereastra odăii sale se deschise din nou, scara de frînghie fu fixată de balcon și, spre marele său regret, Bussy fu silit să fugă, ca și Romeo, fără însă a vedea răsărind prima rază a zilei și fără să audă cîntecul ciocîrliei. În clipa în care el atingea pămîntul și Diane îi zvîrlea scara, ducele și Aurilly ajunseseră la colțul fortăreței. Ei zăriră chiar sub fereastra frumoasei Diane o umbră suspendată între cer și pămînt, dar umbra dispăru numaidecît după colțul străzii Saint-Paul.

— Domnule — spuse valetul lui Monsoreau — o să trezim toată casa.

— Ce importanță are ? răspunse contele, furios. Pare-mi-se eu sînt stăpîn aici și am dreptul să fac la mine acasă ceea ce voia să facă domnul duce de Anjou.

Litiera era gata. Monsoreau trimise după doi dintre oamenii săi, care locuiau pe strada Tournelles și care îl însoțeau întotdeauna de cînd fusese rănit ; aceștia sosiră de îndată și se așezară în dreptul celor două portiere. Litiera porni în trapul a doi cai robuști și, în mai puțin de un sfert de oră, fu la poarta palatului Anjou.

Ducele și Aurilly abia se întorseseră acasă, încît caii lor nici nu fuseseră încă deshămați.

Monsoreau, care putea să intre oricînd la prinț, se ivi în prag exact în clipa cînd ducele, după ce-și aruncase pălăria pe un jilț, întindea unui valet picioarele, ca să-i scoată cizmele. Între timp, un alt valet, luîndu-i-o înainte contelui cu cîțiva pași, îl anunță pe marele maestru de vînătoare.

Trăznetul să fi căzut din cer și să fi spart toate geamurile de la camera ducelui nu l-ar fi mirat mai mult pe acesta decît auzind numele lui Monsoreau.

— Domnul de Monsoreau ! strigă el, cu o spaimă trădată și de paloarea obrazului și de emoția glasului său.

— Da, monseniore, eu însumi — răspunse contele, stăpînindu-se sau mai bine zis încercînd să-și potolească sîngele care-i fierbea în vine.

Efortul făcut fu însă atît de violent, încît domnului de Monsoreau i se tăiară picioarele și el căzu pe un scaun așezat la intrarea în cameră.

— Ah, ah, te sinucizi, scumpul meu prieten ! exclamă ducele. Ești atît de palid, încît pari gata să leșini.

— O, de loc, monseniore. Pentru moment trebuie să încredințez alteței voastre lucruri extrem de importante. Poate voi leșina după aceea, e posibil.

— Te ascult, vorbește, dragă conte — îl invită François, tulburat peste măsură.

— Dar nu în fața slujitorilor dumneavoastră — zise Monsoreau.

Prințul le spuse tuturor să plece, chiar și lui Aurilly. Cei doi bărbați rămaseră singuri.

— Alteța voastră s-a întors acum, nu ? întrebă Monsoreau.

— După cum vezi, conte.

— E foarte imprudent pentru alteța voastră să cutreiere noaptea pe străzi.

— De unde știi că am cutreierat pe străzi ?

— Ei, Doamne ! Pulberea aceasta de pe haine, monseniore...

— Domnule de Monsoreau — i se adresă prințul pe un ton care nu putea să înșele — dumneata ai și altă meserie pe lîngă aceea de mare maestru de vînătoare ?

— Meseria de spion, vreți să ziceți ? Da, monseniore. Mai mult sau mai puțin, toată lumea o face astăzi, deci și eu ca și ceilalți.

— Și la ce-ți folosește o astfel de meserie, domnule ?

— Ca să știu ce se petrece.

— Ciudat ! rosti prințul, apropiindu-se de clopoțelul pe care-l avea în cameră spre a fi gata să-și cheme oamenii la nevoie.

— Foarte ciudat ! întări Monsoreau.

— Ei bine, spune-mi ce ai să-mi spui.

— Chiar de asta am și venit.

— Îmi permiți să mă așez ?

— Monseniore, nu fiți ironic cu un umil și credincios prieten ca mine, care nu vine la această oră și în starea în care se află decît pentru a vă face serviciul de care v-am vorbit. Dacă m-am așezat jos, monseniore, n-am făcut-o decît pentru faptul că nu pot sta în picioare, vă dau cuvîntul meu de cinste.

— Un serviciu, un serviciu zici ?

— Da.

— Vorbește odată.

— Monseniore, vin la alteța voastră din partea unui prinț puternic.

— Din partea regelui ?

— Nu, din partea monseniorului duce de Guise.

— Ah ! exclamă François. Din partea ducelui de Guise. Asta e altceva. Apropie-te și vorbește încet.

LXXXII

CUM DOMNUL DUCE DE ANJOU SEMNĂ ȘI CUM, DUPĂ CE SEMNĂ, VORBI

Între ducele de Anjou și contele de Monsoreau, o clipă se lăsă tăcerea. Apoi ducele puse capăt acestei tăceri, întrebînd :

— Ei bine, domnule conte, ce ai să-mi spui din partea domnilor de Guise ?

— Multe lucruri, monseniore.

— Prin urmare, ți-au scris ?

— De loc. Domnii de Guise nu mai scriu de cînd cu ciudata dispariție a maestrului Nicolas David.

— Atunci, ai fost cumva la ei în tabără ?

— Nu, monseniore. Ei sînt aceia care au venit la Paris.

— Domnii de Guise sînt la Paris ?! strigă ducele.

— Da, monseniore.

— Și eu nu i-am văzut !...

— Fiindcă sînt prea prudenți pentru a se expune și pentru a o expune în același timp pe alteța voastră.

— Cum, și nu mi s-a spus nimic ?

— Ba da, monseniore, căci iată : vin să vă spun eu.

— Și ce caută ei la Paris ?

— Au venit, monseniore, la întîlnirea pe care dumneavoastră le-ați dat-o.

— Eu ?! Le-am dat eu întîlnire ?

— Da, fără îndoială. Chiar în ziua cînd alteța voastră a fost arestată, ați primit o scrisoare de la domnii de Guise și le-ați trimis vorbă prin mine să caute să fie la Paris între 31 mai și 2 iunie. Sîntem în 31 mai. Dacă dumneavoastră i-ați uitat pe domnii de Guise, ei, după cum vedeți, nu v-au uitat pe dumneavoastră, monseniore.

François păli. Se petrecuseră atîtea evenimente din ziua aceea, că el și uitase de această întîlnire, oricît de importantă ar fi fost.

— Este adevărat— răspunse ducele — dar relațiile care existau la acea dată între mine și domnii de Guise nu mai există astăzi.

— Dacă-i așa, monseniore, ați face bine să-i încunoștințați, deoarece, după părerea mea, ei consideră că lucrurile stau cu totul altfel — zise contele.

— Cum adică ?

— Da, poate că dumneavoastră vă credeți dezlegat față de dînșii, ei însă, monseniore, continuă să se creadă legați de dumneavoastră.

— Capcană, scumpul meu conte, înșelătorie în care un om ca mine nu se lasă prins de două ori.

— Și unde a fost prins prima dată monseniorul ?

— Cum unde am fost prins ? La Luvru ! Na-ți-o drace !

— Din vina domnilor de Guise ?

— Nu spun asta, nu. Doamne ferește ! murmură ducele. Spun numai că ei nu m-au ajutat cu nimic să fug !

— Ar fi fost și greu, ținînd seamă că ei înșiși erau fugari.

— Da, e adevărat — mormăi ducele.

— Dar, o dată ce ați sosit în Anjou, n-am fost eu însărcinat să vă spun din partea lor că puteți oricînd să vă bizuiți pe dînșii, așa cum și ei se puteau bizui pe dumneavoastră, și că, în ziua cînd veți porni împotriva Parisului, vor porni și ei ?

— Și asta e adevărat — răspunse ducele — însă eu n-am pornit împotriva Parisului.

— Ba da, monseniore, de vreme ce vă aflați aici.

— Da, însă am venit la Paris ca aliat al fratelui meu.

— Monseniorul îmi va permite să-i arăt că domnilor de Guise le este mai mult decît aliat.

— Și ce le sînt deci ?

— Monseniorul este complicele lor.

Ducele de Anjou își mușcă buzele.

— Și zici că te-au însărcinat să mă anunți că au sosit ?

— Da, alteță, domnii de Guise mi-au făcut această cinste.

— Dar nu ți-au comunicat și motivele întoarcerii lor ?

— Mi-au comunicat tot, monseniore, știind că sînt omul de încredere al alteței voastre. Mi-au comunicat și motivele, și proiectele.

— Așadar, au proiecte ? Care anume ?

— Tot aceleași.

— Și mai cred în înfăptuirea lor ?

— Ei le socotesc sigure.

— Iar proiectele lor au drept scop... ?

Ducele se opri, neîndrăznind să rostească cuvintele care, în chip firesc, trebuiau să urmeze celor deja spuse.

Monsoreau sfîrși gîndul ducelui :

— ... au drept scop să vă facă rege al Franței, da, monseniore.

De bucurie, ducele se aprinse la față.

— Dar momentul e favorabil ? întrebă el.

— Înțelepciunea voastră va hotărî.

— Înțelepciunea mea ?

— Desigur ; iată faptele, fapte neîndoielnice, de netăgăduit.

— Să vedem.

— Numirea regelui ca șef al Ligii n-a fost decît o comedie, repede cîntărită și apreciată numaidecît la justa ei valoare. Or, acum urmează reacția și întreg statul se ridică împotriva tiraniei regelui și a clicii lui. Predicile sînt chemări la arme, în biserică regele e blestemat în loc să se înalțe rugi pentru el. Armata freamătă de nerăbdare, burghezii i se alătură, emisarii noștri nu ne raportează decît despre noi semnături și noi aderiuni la Ligă : așa că domnia lui Valois se apropie de sfîrșit. Într-o asemenea împrejurare, domnii de Guise trebuie să aleagă un pretendent serios la tron, și alegerea lor s-a oprit, cum era și firesc, asupra dumneavoastră. Acum renunțați la ideile dumneavoastră de odinioară ?

Ducele nu răspunse.

— Ei bine ! Ce gîndește monseniorul ? întrebă Monsoreau.

— Păi... mă gîndesc... — răspunse prințul.

— Monseniorul știe bine că-mi poate vorbi cu toată sinceritatea.

— Mă gîndesc — continuă ducele — că fratele meu n-are copii, că eu sînt urmaș direct la tron, că sănătatea lui e șubredă. Și-atunci, de ce m-aș amesteca eu cu toți oamenii aceștia, de ce mi-aș compromite numele, demnitatea, afecțiunea, de ce aș declanșa o rivalitate inutilă, de ce, în

sfîrşit, aş încerca să smulg, expunîndu-mă la primejdii, ceea ce îmi va reveni fără nici un risc ?

— Iată, neîndoielnic, unde este greşeala alteţei sale : tronul fratelui dumneavoastră nu vă va aparţine decît dacă îl veţi lua. Domnii de Guise nu pot fi ei înşişi regi, dar ei nu vor îngădui să se urce pe tron decît un rege pe placul lor. Acest rege, pe care ei trebuie să-l pună în locul celui ce domneşte în prezent, socotiseră că ar fi alteţa voastră, însă la refuzul alteţei voastre, vă previn că vor căuta un altul.

— Pe cine anume ? întrebă ducele de Anjou, încruntînd din sprîncene. Cine va îndrăzni să se aşeze pe tronul lui Carol cel Mare ?

— Un Bourbon în loc de un Valois. Asta-i tot, monseniore : urmaşul lui Ludovic cel Sfînt în locul urmaşului lui Ludovic cel Sfînt.

— Te referi la regele Navarei, nu ? strigă François.

— De ce nu ? E tînăr, e curajos... Ce-i drept, n-are copii, dar e lucru sigur că poate să aibă.

— Henric de Navara este hughenot.

— El ?! Păi nu s-a convertit în noaptea Sfîntului Bartolomeu ?

— Da, dar de-atunci s-a lepădat iar de credinţă.

— Ei, monseniore, ceea ce a făcut pentru a scăpa cu viaţă, va face şi pentru a se urca pe tron.

— Aşadar, domnii de Guise consideră că eu voi ceda drepturile mele fără să le apăr ?

— Cred că ei au prevăzut această eventualitate.

— Mă voi lupta cu străşnicie împotriva lor.

— Sînt nişte războinici încercaţi.

— Voi porni în fruntea Ligii.

— Da, dar sufletul Ligii sînt ei.

— Mă voi uni cu fratele meu.

— Fratele vostru va fi mort.

— Voi chema regii Europei într-ajutor.

— Regii Europei se vor război bucuros cu regii, dar ei se vor gîndi de două ori înainte de a se război cu un popor.

— Cum, cu un popor ?

— Desigur, fiindcă domnii de Guise sînt hotărîţi să facă orice, chiar să constituie state, chiar să înfiinţeze o republică.

François îşi împreună mîinile, copleşit de îngrijorare. Monsoreau era înspăimîntător cu răspunsurile lui care nimereau în plin.

— O republică ? îngăimă ducele.

— O, Doamne ! Desigur, ca în Elveţia, ca la Genova, ca la Veneţia.

— Dar partidul meu nu va îngădui ca Franţa să devină republică.

— Partidul dumneavoastră ? se amuză Monsoreau. Ei, monseniore, aţi fost atît de dezinteresat, atît de mărinimos, că, pe cinstea mea, partidul dumneavoastră nu se mai compune decît din domnul de Bussy şi din mine.

Ducele nu-şi putu stăpîni un zîmbet sinistru.

— În cazul ăsta sînt legat de mîini şi de picioare — zise el.

— Cam aşa, monseniore.

— Atunci, ce nevoie au ei ca să recurgă la mine, dacă eu, după cum spui, sînt fără nici o putere ?

— Monseniore, trebuie să înţelegeţi că nu puteţi nimic fără domnii de Guise, dar că puteţi totul împreună cu ei.

— Pot totul împreună cu ei ?

— Da, rostiţi doar un cuvînt şi sînteţi rege.

Ducele se ridică foarte agitat şi începu să se plimbe prin cameră, mototolind tot ce-i cădea în mînă : perdele, draperia de la uşă, faţa de masă. În cele din urmă se opri dinaintea lui Monsoreau :

— Ai spus adevărul, conte, zicînd că nu mai am decît doi prieteni : pe tine şi pe Bussy.

Şi pronunţă aceste cuvinte, cu un surîs binevoitor, sub care avusese timpul să-şi ascundă furia ce-l făcea livid.

— Aşadar ?... întrebă Monsoreau, cu ochii strălucitori de bucurie.

— Aşadar, credinciosul meu curtean, vorbeşte-mi, te-ascult.

— E o poruncă, monseniore ?

— Da.

— Ei bine, în două cuvinte, iată planul.

Ducele păli, dar încercă să se stăpînească spre a putea asculta.

Contele continuă :

— De azi în opt zile este Joia Verde, nu-i așa, monseniore ?

— Da.

— Regele plănuiește de mult să organizeze în această zi sfîntă o mare procesiune la principalele mînăstiri din Paris.

— În toți anii obișnuiește să facă asemenea procesiune în ziua respectivă.

— Atunci, după cum alteța voastră își amintește, regele nu este însoțit de gardă sau, cel puțin, garda rămîne afară. Regele se oprește în fața fiecărui altar, îngenunchează, spune de cinci ori *Pater* și de cinci ori *Ave*, ba mai rostește și cei șapte psalmi ai pocăinței.

— Știu toate astea.

— El se va duce la mînăstirea Sainte-Geneviève ca și la celelalte.

— Negreșit.

— Numai că, deoarece un accident se va întîmpla în fața mînăstirii...

— Un accident ?

— Da, un canal se va prăbuși în timpul nopții.

— Și ?

— Ei, și altarul nu se va afla în nartex, ci chiar în curte, sub bolta cerului.

— Te-ascult.

— Fiți atent deci : regele va intra, patru sau cinci persoane vor intra o dată cu el, dar în spatele regelui și al acestor patru sau cinci persoane porțile se vor închide.

— Și pe urmă ?

— Pe urmă, alteța voastră îi cunoaște pe călugării care vor face onorurile mînăstirii cînd va sosi maiestatea sa.

— Vor fi aceiași ?

— Da, aceiași care se aflau acolo cînd a fost uns rege alteța voastră.

— Vor îndrăzni să se atingă de alesul Domnului ?

— O, numai ca să-i tundă pletele, doar atît. Cunoașteți acest catren :

Ingrat, fugar, din trei coroane, cea
Dintii pierdută-i ; labele, nu roua
Hazardului se plimbă printr-a doua ;
Va făuri-o foarfeca pe-a treia.

— Vor îndrăzni să facă una ca asta ?! strigă uimit ducele, cu ochii aprinși de dorință. Se vor atinge ei de capul unui rege ?

— Hei, păi atunci nu va mai fi rege.

— Cum așa ?

— N-ați auzit vorbindu-se de un anume călugăr al ordinului Sainte-Geneviève, un om sfînt, care ține cuvîntări, așteptînd clipa cînd să poată săvîrși minuni ?

— De fratele Gorenflot ?

— Chiar de el.

— Călugărul acela care voia să propovăduiască în numele Ligii, cu archebuza pe umăr ?

— Chiar el.

— Ei bine, regele va fi condus în chilia lui și, odată virit acolo, fratele își ia asupră-și sarcina de a-l face să semneze abdicarea ; apoi, după ce va fi abdicat, doamna de Montpensier va intra la el, cu foarfeca în mînă. Foarfeca a și fost cumpărată, iar doamna de Montpensier o poartă la cingătoare. Este o foarfecă splendidă, de aur masiv, minunat cizelat : obrazul subțire cu cheltuială se ține.

François rămase mut ; ochii săi ce priveau pieziș se dilataseră întocmai ca la o pisică șireată care își pîndește prada în întuneric.

— Ceea ce va urma, înțelegeți și singur, monseniore — continuă contele. Se dă de veste poporului că regele, cuprins de remușcări pentru greșelile sale, și-a exprimat dorința de a nu mai ieși dintre zidurile mînăstirii. Dacă cineva s-ar îndoi că dorința regelui este reală, domnul duce de Guise are în mînă armata, domnul cardinal dispune de biserică, domnul de Mayenne conduce burghezia. Cu aceste

trei forțe poți convinge poporul aproape despre tot ce-ți poftește inima.

— Dar am să fiu acuzat de violență — ripostă ducele după o clipă.

— Nu-i nevoie ca dumneavoastră să vă aflați acolo.

— Voi fi privit ca un uzurpator.

— Monseniorul uită abdicarea.

— Regele va refuza să abdice.

— Se pare că fratele Gorenflot este nu numai un om tare iscusit, dar și un om foarte puternic.

— Așadar, planul este întocmit ?

— În întregime.

— Și nu se tem că aș putea să-i denunț ?

— Nu, monseniore, căci se află și un alt plan, tot atît de sigur, întocmit împotriva dumneavoastră în cazul cînd ați trăda.

— Ah, ah ! exclamă François.

— Da, monseniore, și pe acela eu nu-l cunosc. Frații de Guise știu că vă sînt prea bun prieten, ca să mi-l fi încredințat. Însă știu că există, asta e tot.

— Atunci mă predau, conte. Ce trebuie să fac ?

— Să aprobați.

— Ei bine, aprob.

— Da, dar nu-i de ajuns să aprobați doar cu vorba.

— Păi cum trebuie să aprob ?

— În scris, cu semnătură.

— E o nebunie să se creadă că voi consimți la așa ceva.

— Și de ce ?

— Păi dacă dă greș conjurația ?

— Tocmai pentru eventualitatea că ar da greș se cere semnătura monseniorului.

— Deci vor să-și facă o pavăză din numele meu ?

— Nimic altceva.

— Atunci refuz de o mie de ori mai mult.

— Nu mai puteți.

— Nu mai pot refuza ?

— Nu.

— Ești nebun ?

— A refuza înseamnă a trăda.

— A trăda prin ce ?

— Prin faptul că eu nu ceream altceva decît să tac și că alteța voastră mi-a poruncit să vorbesc.

— Fie și-așa ! Domnii ăștia n-au decît s-o ia cum vor voi. Cel puțin știu că mi-am ales eu însumi pericolul la care mă expun.

— Monseniore, luați seama ca nu cumva să faceți o proastă alegere.

— Voi risca — răspunse François, oarecum emoționat, dar încercînd totuși să rămînă ferm.

— În interesul dumneavoastră, monseniore, nu vă sfătuiesc s-o faceți — zise contele.

— Dar, semnînd, mă compromit.

— Refuzînd să iscăliți, faceți și mai rău : vă asasinați !

François se cutremură tot.

— Ar îndrăzni ? întrebă el.

— Monseniore, îndrăzneala lor nu va cunoaște margini. Conspiratorii au împins lucrurile prea departe. Ei trebuie să reușească negreșit, cu orice preț.

Ducele fu cuprins de o nehotărîre ușor de înțeles.

— Voi semna — spuse el.

— Cînd ?

— Mîine.

— Nu mîine, monseniore. Dacă semnați, trebuie s-o faceți numaidecît.

— Păi e nevoie ca domnii de Guise să redacteze textul angajamentului pe care mi-l iau față de ei.

— Textul este gata redactat, monseniore, l-am adus eu.

Monsoreau scoase o hîrtie din buzunar : era o adeziune în toată puterea cuvîntului la planul pe care-l cunoaștem. Ducele o citi de la un capăt la celălalt și, pe măsură ce citea, contele îl vedea cum pălește ; cînd sfîrși, prințului i se muiară picioarele și el se așeză sau mai bine zis căzu în fața mesei.

— Poftiți, monseniore — zise Monsoreau, întinzîndu-i pana.

— Prin urmare, trebuie să semnez ? îngăimă François, apăsîndu-și mîna pe frunte, căci simțea cum i se învîrtește capul.

— Numai dacă vreți, nimeni nu vă silește.

— Ba da, sînt silit fiindcă mă amenințI cu un asasinat.

— Nu vă amenințI, monseniore, Doamne păzește ! Eu vă previn, și asta e cu totul altceva.

— Dă-mi pana ! ceru ducele.

Și parcă făcînd o sforțare, luă sau mai degrabă smulse pana din mîna contelui și semnă. Monsoreau îl urmărea cu ochi arzători de ură și de nădejde. Cînd îl văzu punînd pana pe hîrtie, fu nevoit să se sprijine de masă. S-ar fi zis că pupilele i se dilată pe măsură ce mîna ducelui desena literele care-i alcătuiau numele.

— Ah ! răsuflă el cînd ducele sfîrși.

Înșfăcînd hîrtia cu un gest nu mai puțin violent decît înșfăcase ducele pana, o împături și o ascunse între cămașă și veșmîntul țesut din șuvițe de mătase, care înlocuia vesta pe vremea aceea, își încheie haina, apoi se înfășură în pelerină. Ducele îl privea cu mirare, neînțelegînd nimic din expresia obrazului său livid peste care trecu parcă un fulger de bucurie feroce.

— Din clipa aceasta, monseniore, fiți prudent — rosti Monsoreau pe alt ton.

— Cum adică ? întrebă ducele.

— Da, nu mai bateți noaptea străzile cu Aurilly, cum ați făcut chiar acum cîteva minute.

— Ce înseamnă asta ?

— Asta înseamnă doar atît : că astă-seară ați umblat după o femeie pe care soțul său o adoră, iar acest soț este atît de gelos, încît ar fi în stare... pe legea mea, da, să ucidă pe oricine s-ar apropia de dînsa, fără voia lui.

— Întîmplător să fie oare vorba despre dumneata și despre soția dumitale ?

— Da, monseniore, și pentru că ați ghicit atît de bine dintr-o dată, nu voi încerca să neg. M-am căsătorit cu Diane de Méridor, este a mea și nimeni nu o va avea, cel puțin atîta vreme cît sînt eu în viață, nici chiar un prinț. Și ca să fiți sigur, monseniore, de tot ceea ce v-am spus, v-o jur pe numele meu și pe lama acestui pumnal.

Și Monsoreau aproape că atinse cu pumnalul pieptul prințului, care se trase iute înapoi.

— Domnule, mă amenințI — zise François, galben de furie și de turbare.

— Nu, monseniore, ci, ca mai adineauri, vă avertizez doar.

— Și anume de ce mă avertizați ?

— Ca să știți că nimeni nu o va avea pe soția mea.

— Iar eu, porstănacule — strigă scos din fire ducele de Anjou — îți răspund că prea tîrziu mă avertizezi și că există cineva care o și are pe soția dumitale.

Monsoreau scoase un răcnet înfiorător, înfigîndu-și mîinile în păr.

— Cum, nu sînteți dumneavoastră, nu sînteți dumneavoastră, monseniore ? bolborosi el.

Ar fi fost de ajuns să-și întindă brațul înarmat spre a străpunge pieptul prințului. François se trase îndărăt.

— Ești nebun de-a binelea, conte — zise el, pregătindu-se să sune clopoțelul.

— Nu, eu văd limpede, vorbesc cum trebuie și înțeleg foarte bine. Ați spus adineauri că există cineva care o are pe soția mea ; ați spus-o, nu ?

— Da, și o repet.

— Numiți-l pe acela și dovediți-mi faptul.

— Cine stătea ascuns astă-seară, la douăzeci de pași de poarta dumitale, cu o muschetă ?

— Eu.

— Ei bine, conte, în timp ce dumneata erai acolo...

— În timp ce eu eram acolo...

— Un bărbat se afla în casa dumitale sau mai bine zis în odaia soției dumitale.

— L-ați văzut intrînd ?

— L-am văzut ieșind.

— Pe poartă ?

— Pe fereastră.

— L-ați recunoscut pe bărbatul acesta ?

— Da — zise ducele.

— Spuneți-mi numele lui, spuneți-mi numele, monseniore, sau altfel nu răspund de nimic! strigă Monsoreau.

Ducele își trecu mîna peste frunte și ceva asemănător cu un zîmbet îi flutură pe buze.

— Domnule conte — zise el — jur pe cinstea mea de prinț de sînge regal, pe Dumnezeu și pe sufletul meu, că pînă-n opt zile îl vei cunoaște pe omul care este iubitul soției dumitale.

— Jurați? strigă Monsoreau.

— Jur.

— Ei bine, monseniore, peste opt zile... sau, de nu, înțelegeți ce vreau să zic... — vorbi contele, lovindu-se peste piept, acolo unde pusese hîrtia cu semnătura prințului.

— Vino peste opt zile. Asta-i tot ce pot să-ți spun.

— De fapt, e chiar mai bine așa. În răstimp de opt zile îmi voi recăpăta forțele, fiindcă cel ce vrea să se răzbune are nevoie de toată vlaga.

Și ieși făcînd un gest de adio, care putea fi lesne luat drept un gest de amenințare.

LXXXIII

O PLIMBARE PE STRADA TOURNELLES

În vremea aceasta, încetul cu încetul, gentilomii angevini se întorceau la Paris. Dacă am spune că se înapoiau plini de încredere, nimeni nu ne-ar da crezare. Îi cunoșteau ei prea bine pe rege, pe fratele regelui și pe mama lui, ca să tragă nădejde că revederea va fi emoționantă, cu îmbrățișări ca între rubedenii. Lor nu le ieșea din minte felul în care îi hăituiseră prietenii regelui, așa că nu puteau să-și închipuie că li se va face o primire triumfală pentru a-i despăgubi de acea comportare destul de nelalocul ei.

Așadar, ei se întorceau cu teamă și se strecurau în oraș înarmați pînă în dinți, gata la cel mai mic gest suspect să

scoată sabia din teacă, și chiar înainte de a ajunge la palatul Anjou o scoseseră de cincizeci de ori împotriva unor cetățeni care nu săvîrșiseră altă crimă decît aceea de a-i fi privit trecînd. Îndeosebi Antraguet era fioros și punea toate aceste necazuri pe socoteala domnilor favoriți ai regelui ; în sinea lui, el își făgăduia să le spună, cînd s-o ivi prilejul, două cuvinte foarte lămurite. Gentilomul împărtăși lui Ribeirac, om priceput la sfaturi, intenția sa, și acesta îi răspunse că, mai înainte de a-și îngădui o atare plăcere, trebuie să se afle în apropierea uneia sau chiar a două frontiere.

— Asta se poate aranja — zise Antraguet.

Prințul le făcu o bună primire. Erau oamenii lui, după cum domnii Maugiron, Quélus, Schomberg și d'Épernon erau oamenii regelui.

El începu prin a le spune :

— Prieteni, după cum s-ar părea, cei de pe-aici se gîndesc să vă cam omoare. Așa obișnuiesc ei să-și primească oaspeții. Păziți-vă cu strășnicie.

— S-a făcut, monseniore — răspunse Antraguet. Dar oare nu s-ar cădea să mergem să prezentăm maiestății sale preaumilele noastre omagii ? Căci, dacă ne ascundem, acest lucru nu va fi spre cinstea Anjou-ului. Ce părere aveți ?

— Aveți dreptate — răspunse ducele. Duceți-vă și, dacă vreți, vă voi însoți.

Cei trei tineri se sfătuiră din ochi. Chiar în clipa aceea intră Bussy, care se grăbi să-și îmbrățișeze prietenii.

— He, sînteți în mare întîrziere ! zise el. Dar ce aud ? Alteța sa vrea să meargă la Luvru spre a fi ucis ca Cezar în senatul Romei ? Gîndiți-vă că fiecare dintre domnii favoriți ar ascunde cu plăcere sub pelerină o bucățică din trupul monseniorului.

— Dar, scumpe prietene, noi vrem să-i scărmănăm nițeluș pe domnii ăștia.

Bussy începu să rîdă :

— Ei, ei ! Vom vedea, vom vedea...

Ducele îl privi foarte atent.

— Să mergem la Luvru — spuse Bussy — dar numai noi, monseniorul să rămînă în grădină la dînsul să rotească maci.

François se prefăcu a rîde foarte vesel. De fapt, în sinea lui se simţa tare mulţumit că scăpase de corvoadă. Gentilomii angevini se împodobiră strașnic. Cum ei erau mari seniori, risipeau cu plăcere venitul moșiilor părinteşti pe mătăsuri, catifele şi fireturi.

Grupul lor, un amestec de aur, de pietre preţioase şi de brocart, smulse pe drum aclamaţiile mulţimii, al cărei instinct fără greş ghicea sub frumoasele găteli nişte inimi clocotind de ură împotriva favoriţilor regelui. Henric al III-lea nu voi să-i primească pe aceşti domni din Anjou şi ei aşteptară zadarnic. Domnii Quélus, Maugiron, Schomberg şi d'Épernon fură aceia care, salutînd politicos şi exprimînd toate regretele din lume, veniră să aducă la cunoştinţă angevinilor această veste.

— Ah, domnule — vorbi Antraguet, deoarece Bussy nu vôia să se arate — vestea-i trisă, dar, rostită de buzele dumneavoastră, ea nu mai este atît de neplăcută.

— Domnilor, dumneavoastră sînteţi floarea cea mai aleasă a graţiei şi a curtoaziei — li se adresă Schomberg. Nu v-ar plăcea ca, în loc de această primire care a dat greş, să facem împreună o mică plimbare ?

— Ah, domnilor, tocmai aceasta voiam şi noi să vă întrebăm — răspunse iute Antraguet, căruia Bussy îi atinse uşor braţul, şoptindu-i :

— Taci din gură şi lasă-i pe ei !

— Unde ar fi mai bine să mergem ? întrebă Quélus, consultîndu-şi prietenii.

— Cunosc eu un loc încîntător în apropiere de Bastilia — sugeră Schomberg.

— Domnilor, vă urmăm — răspunse Ribeirac. Luaţi-o înainte.

Cei patru favoriţi ai regelui părăsiră Luvrul urmaţi de cei patru angevini, şi o apucară pe chei, îndreptîndu-se spre un loc împrejmuit de pe strada Tournelles, un fel de teren viran numit pe atunci Marché-aux-Chevaux, plantat

cu cîțiva copaci subțiratici și presărat ici-colo cu stănoage și bariere menite să împiedice intrarea cailor sau să-i țină priponiți de ele.

De-a lungul drumului, cei opt gentilomi se luară de braț și, făcîndu-și reciproc fel de fel de amabilități, vorbiră despre lucruri vesele și hazlii, spre marea uimire a burghezilor, care regretau uralele de mai adineauri, spunîndu-și că angevinii mănîncă acum din aceeași troacă cu purceii lui Irod.

Dar iată-i că au ajuns. Quélus luă cuvîntul :

— Priviți ce frumos teren, ce loc singuratic și ce ușor calcă piciorul pe acest pămînt !

— Pe cinstea mea, chiar așa e — încuviință Antraguet, bătînd de cîteva ori pămîntul cu piciorul.

— Ei bine — continuă Quélus — noi ne-am gîndit, acești domni și cu mine, că poate ați binevoi într-una din zilele următoare să ne însoțiți pînă aici pentru a-l secunda pe domnul de Bussy, prietenul dumneavoastră, care ne-a făcut cinstea de a ne chema și a ne provoca pe toți patru.

— E adevărat — confirmă Bussy, adresîndu-se prietenilor săi, uluiți.

— Nouă nu ne-a spus nimic ! exclamă Antraguet.

— O, dar domnul de Bussy este un om care cunoaște prețul lucrurilor — răspunse Maugiron. Veți accepta, domnilor din Anjou ?

— Sigur că da — răspunseră cei trei angevini într-un singur glas. Cinstea este atît de mare, încît ne bucurăm.

— Minunat ! zise Schomberg, frecîndu-și mîinile. V-ar conveni să stabilim acum cine cu cine se va bate ?

— Îmi place metoda asta — spuse Ribeirac cu ochii înflăcărați. Atunci...

— Nu — îi curmă vorba Bussy — așa ceva nu este drept. Nutrim cu toții aceleași sentimente, deci sîntem inspirați de Dumnezeu. Dumnezeu este acela, domnilor, care inspiră oamenilor ideile, vă asigur. Ei bine, să-i lăsăm lui grija de a ne împerechea. De altfel, în cazul cînd vom cădea cu toți de acord, știți că primul dintre noi care devine liber îi va ataca pe ceilalți.

— Așa și trebuie ! Așa și trebule ! strigară favoriții.

— Atunci cu atît mai mult. Să procedăm așa cum au procedat odinioară Horații : să tragem la sorți.

— Oare ei or fi tras la sorți ? rosti Quélus, chibzuind.

— Am toate motivele s-o cred — răspunse Bussy.

— Atunci să le urmăm pilda.

— Încă o clipă — interveni Bussy. Înainte de a ne cunoaște adversarii, să ne înțelegem asupra regulilor de luptă. Ar fi nepotrivit să stabilim condițiile de luptă după ce ne vom cunoaște adversarul.

— E foarte simplu — zise Schomberg. Ne vom bate pînă la ultima suflare, după cum s-a exprimat domnul de Saint-Luc.

— Nu încape îndoială, însă cum ne vom bate ?

— Cu sabia și cu pumnalul — răspunse Bussy. Ne pricepem cu toții.

— Călare sau pe jos ? întrebă Quélus.

— Eh, ce naiba vrei să faci călare ? N-ai libertate în mișcări.

— Atunci... pe jos, fie !

— În ce zi ?

— Păi cît mai curînd.

— Nu — zise d'Épernon. Am o mie de lucruri de pus la punct, am de făcut testamentul... scuzați-mă, dar prefer să mai aștept... Un răgaz de trei sau șase zile de-abia ne va ațița pofta.

— Vorbiți ca un viteaz — răspunse destul de ironic Bussy.

— Ne-am înțeles ?

— Da. Ne vom înțelege întotdeauna de minune.

— Atunci să tragem la sorți — spuse Bussy.

— Un moment — se amestecă Antraguet. Propun următorul lucru : să împărțim terenul, ca niște adevărați oameni nepărtinitori. Cum numele vor fi trase la sorți două cîte două, să tăiem patru porțiuni de teren pentru cele patru perechi.

— Bine zis.

— Pentru prima pereche eu propun careul cel lung dintre cei doi tei... E un loc frumos.

— Se acceptă.

— Dar soarele ?

— Cu atît mai rău pentru cel de-al doilea adversar : va sta cu fața spre răsărit.

— Nu, domnilor, asta n-ar fi drept — zise Bussy. Să ne ucidem, dar să nu ne asasinăm. Vom descrie un semicerc și fiecare va sta cu spatele spre soare, astfel încît lumina îi va cădea din profil.

Bussy arătă poziția și toți fură de acord, apoi traseră la sorți. Schomberg ieși primul, Ribeirac al doilea. Ei alcătuiră prima pereche. Quélus și Antraguet pe a doua. Livarot și Maugiron pe cea de a treia. Cînd fu tras numele lui Ouélus, Bussy, care credea că-l va avea de adversar, încruntă din sprîncene. D'Épernon, văzîndu-se nevoit să facă pereche cu Bussy, păli și fu silit să se tragă vîrtos de mustață, ca să dea un pic de culoare obrajilor săi, din care sîngele parcă pierise.

— Acum, domnilor — li se adresă Bussy — pînă în ziua luptei ne aparținem unii altora. Pe veci ! Sîntem prieteni ! Binevoiți a accepta să luați masa la palatul Bussy ?

Toți primiră invitația, salutînd, și se duseră la Bussy acasă, unde un îmbelșugat și măreț ospăț îi ținu laolaltă pînă dimineața.

LXXXIV

ÎN CARE CHICOT DOARME

Toate aceste pregătiri ale angevinilor atraseră mai întîi atenția regelui, apoi a lui Chicot. Henric se frămînta în palat, așteptînd cu nerăbdare întoarcerea prietenilor săi, plecați la plimbare cu domnii din Anjou.

Chicot urmărise de departe plimbarea gentilomilor, cercetase ca un adevărat cunoscător ceea ce nimeni nu putea înțelege atît de bine ca el și, după ce se încredință asupra intențiilor lui Bussy și ale lui Quélus, se întoarse din drum, pornind spre locuința lui Monsorcau.

Monsoreau era un om șiret, dar nu atît de șiret, încît să-l înșele pe Chicot : gasconul venea din partea regelui să se intereseze cum îi merge cu sănătatea. Cum oare să nu-i facă o bună primire ?

Chicot îl găsi pe conte culcat. Vizita din ajun făcută prințului secătuise de vlagă acest organism abia înfiripat, și Remy, cu bărbia sprijinită în palmă, pîndea înciudat evoluția primelor simptome ale febrei care amenința să-și înșface din nou victima. Totuși Monsoreau putu să discute în voie și reuși să-și ascundă destul de bine furia împotriva ducelui de Anjou, furie pe care nimeni altul în afară de Chicot n-ar fi bănuit-o. Dar, cu cît contele era mai rezervat și mai discret, cu atît mai abitir gasconul îi citea gîndurile.

„De fapt — își zicea el — un om nu poate să manifeste atîta înflăcărare pentru domnul de Anjou, fără să aibă un interes."

Cum Chicot se pricepea la bolnavi, vru să se încredințeze dacă febra contelui nu era cumva o comedie, așa cum jucase odinioară maestrul Nicolas David. Dar Remy nu umbla cu înșelăciuni și, pipăind pulsul contelui, gasconul se lămuri pe deplin : „Este într-adevăr bolnav și nu-i în stare de nimic. Rămîne domnul de Bussy. Ia să vedem noi cam ce gînduri îl pasc". Și porni degrabă la palatul lui Bussy ; aici, toată casa strălucea de lumini și pretutindeni pluteau mirosuri care l-ar fi făcut pe Gorenflot să chiuie de veselie.

— Se însoară domnul de Bussy ? întrebă el pe unul dintre lachei.

— Nu domnule — îi răspunse omul — domnul de Bussy se împacă azi cu mai mulți seniori de la curte și sărbătorește această împăcare printr-un ospăț, grozav ospăț, zău așa !

„Numai de nu i-ar otrăvi, lucru de care nu-l știu capabil — gîndi Chicot — că, încolo, maiestatea sa este în siguranță și dinspre partea asta."

Gasconul se înapoie la Luvru și-l zări pe Henric plimbîndu-se printr-o sală de arme și afurisind de zor. Trimisese trei curieri după Quélus, dar aceștia, cum nu pricepeau de ce maiestatea sa se neliniștește, se opriseră la domnul de Birague fiul, unde orice om în livreaua regelui găsea

oricînd un pahar plin, o porție de șuncă începută și cîteva fructe zaharisite. Era metoda lui Birague ca să-și păstreze anumite avantaje din partea regelui.

Cînd Chicot se ivi în pragul încăperii, Henric scoase un strigăt :

— Oh, scumpul meu prieten, nu știi cumva ce li s-a întîmplat ?

— Cui ? Favoriților tăi ?

— Da, da, ah, sărmanii mei prieteni !

— În clipa asta trebuie că au căzut pe jos — răspunse Chicot.

— Mi i-au ucis ! strigă Henric, întorcîndu-se, cu ochi amenințători. Or fi morți...

— Morți, da, tare mi-e frică și mie...

— Tu știi și rîzi, păgînule !

— Așteaptă, fiule, așteaptă. Am spus „morți", da, însă morți de beți.

— Ah, bufonule... ce spaimă mi-ai tras ! Da' de ce clevetești pe seama acestor gentilomi ?

— Ba, dimpotrivă, îi slăvesc.

— Îți bați joc mereu... Hai, te rog, fii serios. Știi sau nu că ei au plecat cu angevinii ?

— Drace, mă-ntrebi dacă știu !

— Ei bine, ce s-a întîmplat ?

— Ei bine, s-a întîmplat ceea ce ți-am spus eu : sînt beți morți sau, în orice caz, nu mai au mult pînă să fie așa.

— Dar Bussy, Bussy ?

— Bussy îi îmbată, este un om foarte primejdios.

— Chicot, fie-ți milă de mine !

— Da, da, află că Bussy dă un ospăț în cinstea prietenilor tăi. Crezi că e un lucru bun, hai ?

— Bussy dă un ospăț în cinstea lor ? ! A, dar e cu neputință ! Doar sînt dușmani pe viață și pe moarte.

— Tocmai de-aia. Dacă ar fi fost prieteni, n-ar fi simțit nevoia să se îmbete împreună. Ascultă, Henric, tu ai picioare bune ?

— Ce vrei să spui ?

— Ai putea să mergi pînă la rîu ?

— Aș merge pînă la capătul lumii, ca să văd cu ochii mei o asemenea scenă.

— Atunci du-te numai pînă la palatul Bussy și vei vedea minunea.

— Mă însoțești ?

— Mulțumesc, de-acolo sosesc.

— Ascultă, Chicot...

— A, nu, îți dai seama că eu, care am văzut, n-am nevoie să mă conving ; mi s-au scurtat picioarele cu trei degete de atîta du-te-vino. Dacă ar fi s-o pornesc din nou într-acolo, mi s-ar scurta pînă la genunchi. Așa că du-te, fiule, du-te singur.

Regele îi aruncă o privire furioasă.

— Ești prea bun ca să-ți faci inimă rea din pricina lor — zise Chicot. Ei rîd, petrec și cîrtesc împotriva oblăduirii tale. Răspunde la toate astea ca un filozof : rîd ei, să rîdem și noi ; mănîncă ei, dă poruncă să ni se servească și nouă ceva cald și bun ; clevetesc, hai și noi să ne culcăm după ce vom cina.

Regele nu se putu stăpîni să nu zîmbească.

— Poți să te lauzi că ești un adevărat înțelept — continuă Chicot. Au fost în Franța regi pletoși, un rege nerușinat, un rege mare, regi leneși. Sînt sigur că ție îți vor spune Henric cel Răbdător... Ah, fiule, răbdarea este o virtute atît de frumoasă... cînd nu ai alta !

— Trădat — murmură regele — trădat !... Oamenii ăștia nici măcar nu știu să se poarte ca niște gentilomi.

— Ei, asta-i acum ! Te neliniștești din pricina prietenilor tăi — strigă Chicot, împingîndu-l pe rege spre sala în care tocmai se servea cina. Îi bocești ca și cum ar fi morți, iar cînd îți spune omul că nu-s morți, plîngi și te îngrijorezi... Henric, prea scîncești mult...

— Mă plictisești, domnule Chicot.

— Ascultă, ți-ar plăcea mai degrabă să știi că fiecare a primit șapte sau opt lovituri de spadă în burtă ? Fii, te rog, consecvent.

— Mi-ar plăcea să mă pot bizui pe niște prieteni ca lumea — vorbi Henric cu o voce sumbră.

— Ei, drăcie ! exclamă Chicot. Bizuie-te pe mine, fiindcă iată-mă-s, sînt aici, fiule, dar fă bine și mă hrănește ! Vreau fazan... și trufe — adăugă el, întinzînd farfuria.

Henric şi unicul său prieten se culcară devreme în seara aceea, regele suspinînd că simte un gol imens în inimă, Chicot gîfîind că îşi simte stomacul prea plin.

A doua zi, cînd regele se deşteptă, domnii Quélus, Schomberg, Maugiron şi d'Épernon se înfăţişară înaintea sa. Uşierul, obişnuit să le deschidă gentilomilor, şi de data aceasta făcu la fel.

Chicot dormea încă, regele nu putuse închide ochii. El sări furios din pat şi, smulgîndu-şi prişniţele aromate care-i acopereau obrajii şi mîinile, zbieră la ei :

— Afară ! Să iasă afară !

Uşierul, înmărmurit, le spuse tinerilor că regele îi poftea afară. Ei se priviră la fel de înmărmuriţi.

— Sire, voiam să spunem maiestăţii voastre... — bîigui Quélus.

— Că nu mai sînteţi beţi, nu-i aşa ? strigă Henric.

Chicot deschise un ochi.

— Iertaţi-mă, sire, maiestatea voastră se înşală... — răspunse Quélus cu gravitate.

— Totuşi nu eu am chefuit cu vin de Anjou !

— Aha ! Foarte bine, foarte bine !... zise Quélus, zîmbind. Acum pricep. Ei, da !

— Ce „ei, da !" ?

— Rog pe maiestatea voastră să rămînă singură cu noi şi atunci vom sta de vorbă, dacă vrea.

— Urăsc beţivii şi trădătorii.

— Sire ! strigară într-un singur glas ceilalţi trei gentilomi.

— Răbdare, domnilor — li se adresă Quélus, curmîndu-le vorba. Maiestatea sa a dormit prost şi pesemne că a visat urît. Dar deşteptarea îi va fi plăcută preaveneratului nostru prinţ cînd va auzi un anume cuvînt.

Această scuză obraznică, adusă regelui de către un supus al său, îl impresionă pe Henric. El ghici că nişte oameni atît de îndrăzneţi, încît să cuteze a rosti asemenea vorbe, nu putuseră săvîrşi decît o faptă vrednică de cinste.

— Vorbiţi, dar scurt ! le porunci el.

— Nu-i imposibil, sire, dar e greu.

— Da... ne învîrtim mereu în jurul unor acuzaţii.

— Nu, sire, noi mergem drept la ţintă — răspunse Quélus, uitîndu-se la Chicot şi la uşier ca şi cum i-ar fi repetat

lui Henric rugămintea de a le acorda o audiență particulară.

Regele schiță un gest și ușierul se retrase. Chicot deschise celălalt ochi și zise :

— Pe mine nu mă luați în seamă, eu dorm buștean.

Și închizînd amîndoi ochii, începu să sforăie din străfundul bojocilor.

LXXXV

IN CARE CHICOT SE TREZEȘTE

Văzînd că Chicot doarme atît de conștiincios, nimeni nu se mai ocupă de el. De altfel, se obișnuiseră să-l considere o mobilă din dormitorul regelui.

— Maiestatea voastră — zise Quélus, înclinîndu-se — nu cunoaște lucrurile decît pe jumătate și, îndrăznesc s-o spun, cunoaște jumătatea cea mai puțin interesantă. Desigur, și nimeni dintre noi n-are intenția să tăgăduiască, desigur că am luat masa cu toții la domnul de Bussy și mă simt chiar dator să spun, spre lauda bucătarului său, că ne-am ospătat împărătește.

— Avea mai ales un vin adus din Austria sau din Ungaria, care mi s-a părut într-adevăr minunat ! interveni Schomberg.

— Oh, neamț scîrbos ! îl apostrofă regele. Îți place vinul, hai ? Am bănuit întotdeauna.

— Eu eram sigur, fiindcă l-am văzut beat de douăzeci de ori — se amestecă Chicot.

Schomberg se întoarse spre el.

— Nu da atenție, fiule — îl sfătui gasconul. Regele îți va spune că eu visez cu ochii deschiși.

Schomberg se uită din nou la Henric.

— Pe cuvîntul meu de cinste, sire, nu-mi tăinuiesc nici prietenii, nici vrăjmașii — zise el. Vinul bun e bun.

— Să nu numim bun un lucru care ne face să-l uităm pe Dumnezeu — rosti regele pe un ton rezervat.

Schomberg era gata să răspundă, voind fără îndoială să apere o cauză atît de frumoasă, dar Quélus îi făcu un semn.

— Așa este — încuviință Schomberg. Zi mai departe.

— Spuneam deci, sire — reluă Quélus — că în timpul mesei și, mai ales, înainte de masă, am avut o discuție dintre cele mai serioase și mai interesante privind interesele maiestății voastre.

— Prea lungă introducere — zise Henric. Semn rău.

— Ei, drăcia dracului, da' limbut mai e Valois ăsta ! exclamă Chicot.

— O, o, jupîne gascon, dacă nu dormi, ieși afară ! îl pofti Henric, vorbindu-i de sus.

— La naiba ! Păi dacă nu dorm, e din pricină că tu nu mă lași să-nchid ochii : îți umblă limba ca toaca în vinerea mare.

Quélus, văzînd că în acel lăcaș regesc nu se poate aborda cu seriozitate un subiect, oricît de grav ar fi fost el, într-atît de ușuratici deveniseră cu toții, suspină, ridică din umeri și se scuală amărît în picioare.

— Sire — zise d'Épernon, legănîndu-se — e vorba de lucruri grave.

— De lucruri grave ? repetă Henric.

— Fără îndoială, dacă totuși viață a opt gentilomi curajoși merită în ochii maiestății voastre osteneala de a vă ocupa de ea.

— Ce înseamnă asta ? se alarmă regele.

— Asta înseamnă că aștept ca regele să binevoiască să m-asculte.

— Te-ascult, fiule, te-ascult — zise Henric, punînd mîna pe umărul lui Quélus.

— Ei bine, sire, vă spuneam că noi am stat de vorbă serios, și iată acum rezultatul discuției noastre : regalitatea este amenințată, este slăbită.

— Adică toată lumea pare să conspire împotriva ei ! strigă Henric.

— Ea seamănă — continuă Quélus — cu acei zei ciudați care, întocmai ca zeii lui Tiberiu și Caligula, îmbătrîneau fără să poată muri și continuau să meargă, în nemurirea lor, pe drumul racilelor muritoare. Acești zei, ajunși aici, nu se opresc din decăderea lor decît dacă minunata putere de dăruire a vreunui credincios pătimaș îi întine-

reşte şi-i reînvie. Atunci, regeneraţi în urma transfuziei cu sînge tînăr, înflăcărat şi generos, ei încep din nou să trăiască şi devin iarăşi tari, puternici. Ei bine, sire, regalitatea voastră seamănă ca două picături de apă cu aceşti zei : ea nu mai poate supravieţui decît printr-un sacrificiu.

— Ce vorbe de aur îi ies din gură ! zise Chicot. Quélus, fiule, du-te şi propovăduieşte pe străzile Parisului, şi pun rămăşag pe-un bou contra unui ou că-i laşi în urmă pe Lincestre, Cahier, Cotton, ba chiar şi pe acel zeu al elocinţei care se numeşte Gorenflot.

Henric nu răspunse nimic. Era limpede că în el se petrecea o mare schimbare : la început îi înfruntase pe favoriţi cu priviri trufaşe, apoi, încetul cu încetul, copleşit de adevărul celor auzite, redevenea chibzuit, întunecat, cuprins de nelinişte.

— Vorbeşte — zise el — vezi că te-ascult, Quélus.

— Sire — continuă acesta — sînteţi un mare rege, dar nu mai aveţi dinainte un orizont larg : nobilimea ridică în faţa ochilor voştri bariere dincolo de care privirile maiestăţii voastre nu mai zăresc nimic, în afară poate de celelalte bariere, din ce în ce mai mari, pe care, la rîndul său, vi le înalţă în cale poporul. Ei bine, sire, spuneţi dumneavoastră, care sînteţi un viteaz, ce se întîmplă la război cînd un batalion vine şi se aşază, zid ameninţător, la treizeci de paşi de un alt batalion ? Laşii privesc în urma lor şi, văzînd cîmp liber, o tulesc ; vitejii însă îşi încordează grumazul şi se năpustesc înainte.

— Da, înainte ! izbucni regele. La naiba ! Nu-s eu cel dintîi gentilom al regatului meu ? S-a dat vreodată, vă întreb, bătălie mai frumoasă decît aceea din tinereţea mea ? Şi are secolul, de sfîrşitul căruia ne apropiem, multe nume mai răsunătoare decît acelea de Jarnac şi Moncontour[1] ? Aşadar, înainte, domnilor, şi, după cum îmi este obiceiul, pe cîte ştiu, mă voi avînta primul în luptă.

— Da, sire, înainte ! strigară tinerii, electrizaţi de această pornire războinică a regelui.

---

[1] Localitate unde ducele de Anjou (ulterior Henric al III-lea) şi ducele de Guise repurtează victorii asupra amiralului Coligny.

Chicot se ridică în capul oaselor, vociferînd :

— Hei, liniște, voi ăia de-acolo ! Lăsați-l pe oratorul meu să continue. Hai Quélus, hai fiule ! Ai spus lucruri bune și frumoase și mai ai încă și altele. Vorbește, prietene, vorbește !

— Da, Chicot, și tu ai dreptate, cum de altfel ți se întîmplă adeseori. De altminteri, voi continua pentru a-i aduce maiestății sale la cunoștință că a sosit momentul ca regalitatea să primească una din acele jertfe de care pomeneam mai adineauri. Împotriva tuturor acestor metereze care o împresoară pe nesimțite pe maiestatea voastră vor porni patru oameni, încredințați că vor fi încurajați de maiestatea voastră și slăviți de posteritate.

— Ce spui tu, Quélus ? întrebă regele, cu ochii strălucitori de o bucurie pe care o domolea îngrijorarea. Și cine sînt cei patru ?

— Eu și acești domni — răspunse tînărul, cu acel sentiment de mîndrie, care înalță pe orice om ce-și pune viața în joc pentru un principiu sau pentru o pasiune. Eu și acești domni ne jertfim, sire.

— În ce scop ?

— Întru salvarea maiestății voastre.

— Din ghearele cui ?

— Din ghearele dușmanilor.

— Vrajbe de-ale tinereții ! strigă Henric.

— Vai ! Iată expresia prejudecății vulgare, sire, iar dragostea maiestății voastre pentru noi este atît de generoasă, încît consimte să se ascundă sub acest trivial veșmînt. Noi însă o recunoaștem. Vorbiți-ne ca un rege, sire, nu ca un burghez din strada Saint-Denis ! Nu vă prefaceți a crede că Maugiron nu-l poate suferi pe Antraguet, că Schomberg se simte stînjenit de Livarot, că d'Épernon este gelos pe Bussy și că Quélus îi poartă pică lui Ribeirac. Nicidecum. Sînt cu toții tineri, buni și frumoși. Prieteni și dușmani, ar putea cu toții să se iubească așa cum se iubesc frații. Nu vrajba dintre un om și celălalt ne pune sabia în mînă, ci discordia dintre Franța și Anjou. În această arenă unde coboară apărătorii Ligii, noi ne înfățișăm ca luptători pentru regalitate și venim să vă spunem : „Binecuvîntați-ne, stăpîne, zîmbiți acelora care se duc să-și dea viața pentru

rege". Binecuvîntarea maiestății voastre îi va face, poate, să învingă, zîmbetul maiestății voastre îi va ajuta să moară.

Înăbușindu-se de plîns, Henric întinse brațele spre Quélus și spre ceilalți și îi strînse la pieptul său ; și nu era o priveliște lipsită de interes, nu era un tablou inexpresiv scena aceasta în care curajul bărbătesc se unea cu emoțiile unei profunde iubiri, sfințită în clipa aceea de un devotament fără margini.

Chicot, serios și posomorît, cu fruntea sprijinită în palmă, privea din fundul patului, iar chipul său, îndeobște rece și nepăsător sau contractat de spasmele unui rîs sarcastic, nu era mai puțin nobil sau mai puțin elocvent decît chipurile celorlalți cinci bărbați.

— Ah, vitejii mei — reuși, în sfîrșit, să rostească regele — pilda voastră este o pildă de minunat devotament. V-ați asumat o misiune nobilă, și dacă azi sînt mîndru, mă mîndresc nu că sînt regele Franței, ci că vă sînt prieten. Cu toate astea, întrucît îmi cunosc interesele mai bine decît oricine, nu voi primi un sacrificiu al cărui rezultat, în cazul cînd voi ați da greș m-ar arunca în mîinile dușmanilor mei. Franța este îndeajuns de puternică pentru a se război cu Anjou-ul, credeți-mă. Îmi cunosc fratele, cunosc familia de Guise și Liga. Adeseori, în viața mea, am îmblînzit cai mai sălbatici și mai nărăvași decît ei toți la un loc.

— Sire, soldații nu judecă astfel ! exclamă Maugiron. Cînd se află în fața unei astfel de situații, ei nu stau pe gînduri, zicîndu-și că s-ar putea să aibă ghinion. Este o chestiune de onoare, de conștiință, pe care omul o rezolvă potrivit convingerii sale, fără să-și mai facă griji, fără să mai cumpănească.

— Iartă-mă, Maugiron — răspunse regele. Un soldat poate merge orbește, dar căpitanul trebuie să chibzuiască.

— Atunci, sire, chibzuiți și lăsați-ne pe noi, care sîntem oșteni, să trecem la fapte — interveni Schomberg. De altfel, în ceea ce mă privește, nu știu ce este ghinionul, eu am întotdeauna noroc.

— Prietene, prietene ! îl întrerupse cu tristețe regele. Cît despre mine, eu nu pot spune la fel. Ce-i drept, tu nu ai decît douăzeci de ani.

— Sire — se amestecă Quélus — vorbele îndatoritoare ale maiestății voastre nu fac decît să ne înflăcăreze și

mai mult. În ce zi hotărîți că trebuie să fixăm duelul cu domnii de Bussy, Livarot, Antraguet și Ribeirac ?

— Niciodată, vă interzic cu desăvîrșire, niciodată ! Ați auzit ce-am spus ?

— Iertare, sire, iertați-ne — reluă Quélus. Întîlnirea a fost hotărîtă ieri, înainte de cină. Ne-am dat cuvîntul și nu ni-l putem lua înapoi.

— Scuză-mă, domnule — răspunse Henric — dar regele poate dezlega jurăminte făcute și cuvîntul dat, spunînd doar : „Vreau sau nu vreau", căci regele este atotputernic. Trimiteți-le vorbă acestor domni că eu v-am amenințat cu toată strășnicia în cazul cînd vă veți bate și, spre a nu avea nici voi înșivă vreo îndoială, vă jur că, dacă veți ajunge la duel, vă voi exila...

— Opriți-vă, sire — sări Quélus — căci, dacă pe noi ne puteți dezlega de cuvîntul dat, pe dumneavoastră doar Dumnezeu vă mai poate dezlega. Așadar, nu jurați, deoarece, dacă pentru o atare pricină am meritat furia maiestății voastre și dacă furia aceasta înseamnă pentru noi exilul, bucuroși vom merge în exil, întrucît, nemaiaflîndu-ne pe pămînturile maiestății voastre, vom putea să ne ținem cuvîntul și să ne întîlnim adversarii undeva, într-o țară străină.

— Dacă acești domni se apropie de voi fie și la o bătaie de archebuză, voi porunci să-i arunce pe toți patru în Bastilia — izbucni Henric.

— Sire — glăsui Quélus — în ziua în care maiestatea voastră s-ar purta astfel, noi am merge desculți și cu funia de gît la jupînul Laurent Testu, guvernatorul Bastiliei, rugîndu-l să ne închidă împreună cu acești gentilomi.

— Ei bine, atunci voi porunci să li se taie capetele ! Eu sînt regele, sper.

— Dacă vrăjmașilor noștri li s-ar întîmpla un asemenea lucru, noi ne-am tăia beregățile la picioarele eșafodului lor.

Henric tăcu un răstimp îndelungat, apoi, ridicîndu-și ochii lui negri, zise :

— Cu atît mai bine, iată o faptă de noblețe cutezătoare și desăvîrșită ! ...Cum n-ar binecuvînta Dumnezeu o cauză apărată de asemenea oameni !

— Nu fi nelegiuit... nu lua numele Domnului în deşert ! rosti solemn Chicot, dîndu-se jos din pat şi înaintînd spre rege. Da, iată nişte inimi nobile. Doamne, facă-se voia lor ! Auzi, stăpîne ? Hai, fixează ziua în care aceşti tineri se vor bate, fiindcă asta este treaba ta, iar nu să-i impui celui atotputernic anumite îndatoriri.

— Ah, Dumnezeule, Dumnezeule ! murmură Henric.

— Sire, vă implorăm — rostiră într-un glas cei patru gentilomi, plecîndu-şi frunţile şi îndoindu-şi genunchii.

— Ei bine, fie ! Într-adevăr, Dumnezeu este nepărtinitor, ne datorează biruinţa, dar, în afară de asta, vom şti şi noi s-o pregătim pe căi drepte şi creştineşti. Scumpii mei prieteni, amintiţi-vă că Jarnac şi-a îndeplinit întru totul îndatoririle sale creştineşti înainte de a se bate cu La Chateigneraie, care era un spadasin grozav, dar care s-a dedat desfrîului la serbări, la ospeţe, mergînd la femei, ceea ce e un păcat de moarte ! Pe scurt, l-a ispitit pe Dumnezeu, care poate că zîmbea, uitîndu-se la frumuseţea şi la vigoarea lui, şi voia să-i salveze viaţa. Cu toate acestea, Jarnac i-a tăiat vinele de la picior. Ascultaţi-mă, vom posti şi ne vom ruga, ba, dacă aş avea timp, aş trimite săbiile voastre la Roma, ca sfîntul părinte să le binecuvînteze. Însă avem la îndemînă lacra sfintei Genoveva, care preţuieşte mai mult decît cele mai sfinte moaşte. Să ajunăm, să ne mucenicim trupul şi să slăvim marea sărbătoare a Joii Verzi, apoi, a doua zi...

— O, sire, vă mulţumim, vă mulţumim ! strigară cei patru tineri... Aşadar, peste opt zile.

Şi se repeziră să sărute mîna regelui, care îi îmbrăţişă pe toţi încă o dată, apoi, izbucnind în lacrimi, intră în paraclisul său.

— Provocarea noastră la duel e gata întocmită — zise Quélus. Noi trebuie să trecem doar ziua şi ora. Scrie, Maugiron, pe masa asta... cu pana regelui. Scrie : a doua zi după Joia Verde !

— S-a făcut — răspunse Maugiron. Cine e cel ce va duce această veste ?

— Dacă vreţi, voi fi eu — zise Chicot, apropiindu-se de ei. Numai că vreau să vă dau un sfat, micuţilor. Maiestatea sa vorbeşte de posturi negre, de munceniciri şi lacre... Nimic de zis, în chip de jurămînt în faţa lui Dumnezeu, după

victorie, este un lucru minunat, dar, înainte de luptă, eu cred că mai de folos îți este o hrană bună, un vin tare, somnul de unul singur cîte opt ore pe zi sau pe noapte. Nimic nu dă brațului mai multă mlădiere și iuțeală, decît o zăbavă de trei ceasuri în jurul mesei, însă fără a te deda la beție. Cît despre dragoste, sînt întru totul de părerea regelui : astea-s chestii prea înduioșătoare, ați face bine să le înțărcați.

— Bravo, Chicot ! strigară într-un glas tinerii.

— Adio, puii mei de lei ! le răspunse gasconul. Mă duc la Bussy acasă. Făcu trei pași și se întoarse : Ascultați ce vă spun : să nu-l părăsiți pe rege în preafrumoasa zi a Joii Verzi. Nu plecați la țară nici unii, nici alții, rămîneți la Luvru ca un mănunchi de palatini. Ne-am înțeles, da ? Eu mă duc să vă îndeplinesc dorința.

Și, cu scrisoarea în mînă, Chicot deschise compasul picioarelor sale lungi, făcîndu-se nevăzut.

LXXXVI

JOIA VERDE

În răstimpul celor opt zile, evenimentele se pregătiră așa cum se pregătește o furtună într-o zi caldă și apăsătoare de vară.

Pus pe picioare după patruzeci și opt de ore de febră, Monsoreau începu să pîndească el însuși pe hoțul care-i fura cinstea căminului, dar cum nu descoperi nimic, rămase mai încredințat ca oricînd de ipocrizia ducelui de Anjou și de relele sale intenții privitor la Diane.

Bussy nu renunță la vizitele lui din timpul zilei în casa marelui maestru de vînătoare. Numai că Remy îl înștiință despre repetatele pînde ale convalescentului, așa încît gentilomul se abținu de a mai intra noaptea pe fereastră.

Chicot își împărțea timpul în două : o parte și-l închina stăpînului său preaiubit, Henric de Valois, pe care-l părăsea cît mai puțin cu putință, păzîndu-l așa cum își păzește

o mamă pruncul, cealaltă parte și-o petrecea în tovărășia inimosului său amic Gorenflot, pe care-l hotărîse cu mare caznă, după opt zile, să se întoarcă la chilia lui de la mînăstire, unde îl și conducea și unde starețul Joseph Foulon îi făcuse gasconului o caldă primire.

La această primă vizită a lui Chicot se vorbise mult de pioșenia regelui, și starețul părea cum nu se poate mai recunoscător maiestății sale pentru cinstea ce o făcea mînăstirii, avînd de gînd s-o viziteze. Această cinste era chiar mai mare decît s-ar fi așteptat la început. La cererea venerabilului stareț, Henric consimțise să-și petreacă ziua și noaptea, în reculegere, la mînăstire. Chicot întări speranțele starețului, în care acesta nu îndrăznea a crede, și cum se știa că Chicot avea trecere pe lîngă rege, fu stăruitor poftit să mai vină pe la mînăstire, ceea ce gasconul făgădui.

Cît despre Gorenflot, el crescu astfel cu zece coți în ochii călugărilor. Era, ce-i drept, o izbîndă personală a sa faptul că știuse să cîștige pe deplin încrederea lui Chicot : Machiavelli, rămas de pomină în politică, n-ar fi reușit mai bine.

Poftit, așadar, să mai treacă pe la mînăstire, Chicot mai trecu, și cum prin buzunare, sub pelerină, în cizmele lui largi aducea cu sine sticle de vin din soiurile cele mai rare și mai căutate, fratele Gorenflot îl primea chiar mai bine decît preacucernicul Joseph Foulon. El se închidea ceasuri întregi în chilia călugărului, împărtășindu-se, după spusa tuturora, din studiile și extazele fratelui monah. Iar în ajunul Joii Verzi, Chicot își petrecu chiar toată noaptea în mînăstire, din care pricină, a doua zi, umblă zvonul prin stăreție că Gorenflot îl hotărîse pe Chicot să îmbrace rasa monahală.

Cît despre rege, el da în acest timp prețioase lecții de scrimă prietenilor săi, căutînd împreună cu ei lovituri noi și încercînd să-l exerseze mai ales pe d'Épernon, căruia soarta îi hărăzise un adversar atît de puternic și pe care, vădit lucru, așteptarea zilei decisive îl preocupa foarte mult.

Cel care ar fi străbătut orașul la anumite ore din noapte i-ar fi întîlnit, în cartierul Sainte-Geneviève, pe acei călu-

gări ciudați, descriși în primele noastre capitole, care mai mult semănau a ostași decît a călugări.

In sfîrșit, am putea adăuga, pentru completarea tabloului pe care am început să-l schițăm, că palatul de Guise devenise vizuina cea mai misterioasă și totodată cea mai gălăgioasă, cea mai populată pe dinăuntru și mai pustie pe dinafară din cîte se pot vedea ; de asemenea, că se țineau în fiecare seară conciliabule în sala cea mare, după ce gazdele avuseseră grijă să închidă bine obloanele, și că toate aceste conciliabule erau precedate de mese la care nu erau poftiți decît bărbați și pe care, totuși, le prezida doamna de Montpensier.

Sîntem siliți să aducem la cunoștința cititorilor noștri aceste amănunte pe care le descoperim în memoriile timpului, deoarece ei n-ar putea să le găsească în arhivele poliției.

Într-adevăr, poliția din vremea acelei domnii care da dovadă de atîtea slăbiciuni nici nu bănuia măcar cele ce se urzeau, deși complotul, după cum se va vedea, a fost de proporții întinse. Iar vrednicii burghezi care făceau paza de noapte, cu coiful în cap și cu halebarda în mînă, mai abitir nu bănuiau nimic, ei nefiind cîtuși de puțin oameni în stare să prevadă altfel de primejdii decît acelea iscate de foc, de hoți, de cîini turbați și de beți vi arțăgoși.

Din cînd în cînd, cîte o patrulă se oprea în fața hanului *Sub cerul liber* de pe strada Arbre-Sec, dar jupînul La Hurière era cunoscut ca un catolic atît de zelos, încît nimeni nu se îndoia că larma nemaipomenită ce răzbătea din hanul lui n-ar fi fost spre slava lui Dumnezeu.

Iată, așadar, împrejurările în care orașul Paris ajunse, încetul cu încetul, în dimineața marii sărbători, desființată o dată cu instalarea regimului constituțional și care poartă numele de Joia Verde.

In dimineața aceea era o vreme minunată, florile care împodobeau străzile își trimiteau pînă departe miresmele lor amețitoare.

In dimineața aceea, Chicot, care de cincisprezece nopți dormea în aceeași cameră cu regele, îl trezi devreme pe Henric. Nimeni nu apucase încă să intre în dormitorul maiestății sale.

— Ah, Chicot, du-te naibii ! exclamă Henric. N-am văzut niciodată un om s-o brodească mai anapoda decît tine. Mă trezești din cel mai dulce vis pe care l-am avut vreodată în viața mea.

— Și ce visai, fiule ? întrebă gasconul.

— Visam că Quélus l-a străpuns cu sabia pe Antraguet dintr-o lovitură secundă și că scumpul meu prieten înota în sîngele adversarului său. Dar iată că s-a făcut ziuă. Să mergem să ne rugăm Domnului, ca să se îndeplinească visul. Cheamă valeții, Chicot, cheamă-i !

— Ce dorești ?

— Rasa și vergile.

— Nu ți-ar plăcea mai degrabă un dejun copios ? îl întrebă Chicot.

— Păgînule, vrei să te duci să asculți slujba din Joia Verde, cu burta plină ? !

— Ai dreptate.

— Cheamă valeții, Chicot, cheamă-i.

— Răbdare, este abia opt și ai destulă vreme să te biciuiești pînă diseară. Mai întîi să stăm de vorbă. Vrei să stai de vorbă cu prietenul tău ? N-o să-ți pară rău, Valois, pe cinstea lui Chicot !

— Fie ! Atunci să stăm de vorbă, dar grăbește-te.

— Cum ne împărțim ziua de azi, fiule ?

— În trei părți.

— În cinstea Sfintei Treimi, adică. Foarte bine ! Ia să vedem care sînt aceste trei părți.

— Mai întîi, liturghia la Saint-Germain-l'Auxerrois.

— Bine.

— După întoarcerea la Luvru, gustarea.

— Foarte bine !

— Apoi procesiuni de penitenți pe străzi, popasuri la mînăstirile cele mai de seamă din Paris, începînd cu iacobinii și sfîrșind cu Sainte-Geneviève, unde i-am făgăduit starețului să mă retrag pînă a doua zi în chilia unui fel de sfînt, care își va petrece noaptea rugîndu-se spre a asigura succesul cauzei noastre.

— Îl cunosc.

— Pe sfînt ?

— Da, de minune.

— Cu atît mai bine ; mă vei însoți, Chicot, și ne vom ruga împreună.
— Da, fii liniștit.
— Atunci îmbracă-te și vino.
— Așteaptă puțin !
— Ce ?
— Mai am să te întreb cîte ceva.
— Nu poți să mă întrebi în timp ce valeții mă vor îmbrăca ?
— E mai bine să te întreb cîtă vreme sîntem singuri.
— Hai, repede, că trece timpul !
— Curtenii tăi ce vor face ?
— Ei mă urmează.
— Dar fratele tău ?
— Ducele mă însoțește.
— Și garda ?
— Gărzile franceze mă așteaptă cu Crillon la Luvru. Elveții mă așteaptă la poarta mînăstirii.
— Minunat ! exclamă Chicot. Iată că știu totul !
— Pot să chem valeții ?
— Cheamă-i.
Henric bătu într-un gong.
— Ceremonia va fi desăvîrșită — urmă Chicot.
— Nădăjduiesc că Dumnezeu va fi mulțumit de noi.
— Asta vom vedea-o mîine. Dar ia spune-mi, Henric, pînă nu vine nimeni : n-ai nimic altceva să-mi încredințezi ?
— Nu. Am uitat cumva vreun amănunt din ceremonial ?
— Nu despre ceremonial te întreb eu.
— Dar despre ce ?
— Despre nimic.
— Totuși mă întrebi...
— Dacă e lucru hotărît ca să mergi la mînăstirea Sainte-Geneviève.
— Fără îndoială.
— Și că o să petreci noaptea acolo ?
— Am făgăduit.
— Ei bine, fiule, dacă tu n-ai nimic altceva să-mi spui, eu îți voi spune că mie nu-mi place acest ceremonial.
— Ei. cum așa ?

— Uite așa ! Prin urmare, după ce vom mînca...

— După ce vom mînca ?

— Te voi pune la curent cu un alt plan, la care m-am gîndit.

— Fie, consimt.

— Chiar dacă n-ai consimți, fiule, tot aia ar fi.

— Ce vrei să spui ?

— Ssst ! Uite că intră în anticameră slujitorii tăi.

Într-adevăr, ușierii traseră portierele și în prag se iviră bărbierul, cel ce aducea parfumurile și valetul maiestății sale, care, luîndu-l în primire pe rege, se apucară cu toții să supună augusta persoană a monarhului unui ritual de felul aceluia zugrăvit de noi la începutul acestei cărți. Cînd toaleta maiestății sale era gata pe trei sferturi, fu anunțată sosirea monseniorului duce de Anjou.

Henric se întoarse, pregătindu-se să-l primească cu cel mai dulce zîmbet. Ducele venea însoțit de domnul de Monsoreau, de d'Épernon și de Aurilly. D'Épernon și Aurilly rămaseră mai în urmă. La vederea contelui, încă palid și cu o înfățișare mai cumplită ca oricînd, Henric nu-și putu stăpîni un gest de surpriză. Ducele băgă de seamă gestul, care, de altminteri, nu-i scăpă nici contelui.

— Sire — zise ducele — domnul de Monsoreau vine să prezinte maiestății voastre omagiile sale.

— Mulțumesc, domnule — răspunse Henric — și sînt cu atît mai mișcat de vizita dumitale, cu cît ai fost foarte grav rănit, nu-i așa ?

— Da, sire.

— La vînătoare, mi s-a spus.

— La vînătoare, sire.

— Dar vă simțiți bine acum, da ?

— M-am însănătoșit.

— Sire — interveni ducele de Anjou — nu v-ar plăcea ca după ce vom îndeplini ceremonialul penitenței, domnul conte de Monsoreau să ne pregătească o vînătoare strașnică în pădurea de la Compiègne ?

— Dar nu știi că mîine... — începu Henric.

Era să spună că : „...patru dintre prietenii mei se bat în duel cu patru dintre prietenii dumitale", însă își aduse aminte că trebuie să păstreze secretul și se opri.

— Nu știu nimic, sire, și dacă maiestatea voastră vrea să mă informeze... — răspunse ducele de Anjou.

— Voiam să spun — reluă Henric — că eu, trebuind să-mi petrec noaptea în rugăciuni la mînăstirea Sainte-Geneviève, nu voi fi poate pregătit pentru vînătoarea de mîine. Dar, oricum, domnul conte să plece ; dacă vînătoarea n-o să fie mîine, va fi poimîine.

— Ați auzit ? i se adresă ducele lui Monsoreau, care se înclină.

— Da, monseniore — răspunse contele.

In acel moment intrară Schomberg și Quélus ; regele îi primi cu brațele deschise.

— Încă o zi — rosti Quélus, salutîndu-l pe rege.

— Din fericire, mai mult decît o zi — adăugă Schomberg.

Între timp, Monsoreau îi spunea ducelui :

— După cît se pare, monseniore, mă trimiteți în exil ?

— Datoria unui mare maestru de vînătoare nu este oare aceea de a pregăti vînătorile regelui ? zise rîzînd ducele.

— Pricep eu și cam văd ce este — răspunse Monsoreau. Astă-seară se încheie cea de a opta zi a răgazului pe care mi l-a cerut alteța voastră, iar alteța voastră preferă să mă trimită la Compiègne decît să-și țină făgăduiala. Însă domnul duce să ia seama că, pînă diseară, pot, cu un singur cuvînt...

François îl apucă strîns de încheietura mîinii.

— Taci ! șuieră el. Dimpotrivă, îmi țin primisiunea de care vorbești.

— Lămuriți-mă !

— Plecarea dumitale spre a pregăti vînătoarea va fi cunoscută de toată lumea, deoarece ordinul este oficial.

— Ei, și ?

— Ei, și, nu vei pleca, ci te vei ascunde în apropierea casei dumitale. Crezîndu-te plecat, omul pe care vrei să-l cunoști va veni. Restul te privește, căci la altceva, pare-mi-se, nu m-am angajat.

— Aha ! Păi dacă așa stau lucrurile... — zise Monsoreau.

— Ai cuvîntul meu — răspunse ducele.

— Am ceva mai bun decît cuvîntul, monseniore, am semnătura dumneavoastră.

— Ei, da, la dracu, știu foarte bine !

Ducele se îndepărtă de Monsoreau spre a se apropia din nou de fratele său. Aurilly atinse brațul lui d'Épernon.

— S-a făcut — zise el.

— Ce ? Ce s-a făcut ?

— Domnul de Bussy nu se va bate mîine cu dumneavoastră.

— Domnul de Bussy nu se va bate mîine ?

— Răspund eu de asta.

— Și cine îl va împiedica ?

— Ce importanță are ? Numai să nu se bată.

— Dacă se întîmplă ceea ce spui, scumpul meu vrăjitor, am o mie de scuzi puși deoparte pentru dumneata.

— Domnilor — vorbi Henric, care tocmai își terminase toaleta — să pornim spre Saint-Germain-l'Auxerrois.

— Și-apoi, de-acolo, la mînăstirea Sainte-Geneviève ? întrebă ducele.

— Sigur că da ! răspunse regele.

— N-aveți decît s-o credeți voi ! mormăi Chicot, încheindu-și cingătoarea sabiei.

Și Henric trecu în sala cea mare, unde îl aștepta toată curtea.

LXXXVII

CARE VA ADUCE ȘI ALTE LĂMURIRI CAPITOLULUI PRECEDENT

Seara, în ajun, cînd totul fusese hotărît între familia de Guise și angevini, domnul de Monsoreau se întoarse acasă și îl găsi acolo pe Bussy. Gîndindu-se că acest gentilom cumsecade, față de care el nutrea aceeași caldă prietenie, nefiind prevenit, se putea compromite grav a doua zi, îl luă deoparte.

— Scumpul meu conte, îmi îngăduiți să vă dau un sfat ? i se adresă el.

— Cum să nu ! răspunse Bussy. Vă rog, vorbiți.

— În locul dumneavoastră, eu aș pleca mîine din Paris.

— Eu ?! Și pentru ce ?

— Tot ce vă pot spune este că absența dumneavoastră v-ar scăpa, după toate probabilitățile, dintr-o mare încurcătură.

— Dintr-o mare încurcătură ? întrebă Bussy, țintindu-l pe conte în adîncul ochilor. Și care anume ?

— Chiar n-aveți habar de ceea ce trebuie să se petreacă mîine ?

— Absolut de loc.

— Pe cuvîntul dumneavoastră ?

— Pe cuvîntul meu de gentilom.

— Domnul de Anjou nu v-a spus nimic ?

— Nimic. Domnul de Anjou nu-mi încredințează decît lucrurile pe care le poate rosti cu glas tare și mai că aș adăuga : pe care le poate spune la toată lumea.

— Ei bine, eu care nu sînt ducele de Anjou, eu care îmi iubesc prietenii, pentru ei și nu pentru mine, vă voi spune, scumpul meu conte, că se pregătesc pentru mîine evenimente grave, iar partidul de Anjou și de Guise pun la cale o lovitură al cărei rezultat ar putea fi înlăturarea de pe tron a regelui.

Bussy îl privi pe domnul de Monsoreau cu oarecare neîncredere, dar pe fața lui se oglindea cea mai deplină sinceritate, și expresia lui nu putea de loc să te înșele.

— Conte — îi răspunse — sînt omul ducelui de Anjou, o știți prea bine, adică viața și sabia mea îi aparțin lui. Regele, împotriva căruia n-am întreprins niciodată nimic fățiș, îmi poartă pică și n-a scăpat niciodată prilejul de a-mi spune ceva umilitor sau de a-mi aduce o jignire. Chiar mîine — și Bussy coborî glasul — vă spun acest lucru și vi-l spun numai dumneavoastră, înțelegeți ? chiar mîine îmi voi risca viața spre a-l umili pe Henric de Valois, în persoana favoriților săi.

— Deci sînteți hotărît să vă supuneți tuturor consecințelor, rămînînd credincios ducelui de Anjou ?

— Da.

— Știți cumva unde vă va duce asta ?

— Știu unde trebuie să mă opresc : orice motiv aș avea să mă plîng de rege, niciodată nu voi ridica mîna asupra unsului lui Dumnezeu. Îi voi lăsa pe ceilalți s-o facă și-l voi urma, pe domnul duce de Anjou, ca să-l apăr în caz de primejdie, fără să lovesc și fără să provoc pe nimeni.

Domnul de Monsoreau chibzui o clipă și, punînd mîna pe umărul lui Bussy, îi spuse :

— Dragă conte, ducele de Anjou este un perfid, un laș, un trădător, capabil, din gelozie sau de teamă, să sacrifice pe cel mai credincios dintre slujitorii săi, pe prietenul cel mai devotat. Dragă conte, părăsiți-l, ascultați sfatul unui prieten, duceți-vă și petreceți ziua de mîine în mica dumneavoastră locuință de la Vincennes, plecați unde doriți, dar nu luați parte la procesiune.

Bussy îl privi fix.

— Dar dumneavoastră de ce îl urmați pe ducele de Anjou ? întrebă el.

— Mai am nevoie de el cîtva timp pentru a rezolva niște chestiuni care privesc onoarea mea — răspunse Monsoreau.

— Ei bine, și eu am aceleași motive : îl voi urma pe duce din pricina unor chestiuni care privesc onoarea mea — răspunse tînărul gentilom.

Contele de Monsoreau îi strînse mîna lui Bussy și amîndoi se despărțiră.

Am arătat în capitolul precedent ce s-a petrecut a doua zi, la ceasul cînd regele s-a trezit.

Monsoreau se întoarse acasă și își înștiință soția despre plecarea lui la Compiègne. În același timp el dădu ordine să se facă toate pregătirile de plecare. Diane primi cu bucurie vestea. Ea aflase de la soțul său despre apropiatul duel al lui Bussy cu d'Épernon, dar dintre favoriții regelui d'Épernon era cel mai puțin renumit pentru curajul și iscusința lui, așa că Diane nu simțea decît o teamă amestecată cu orgoliu, gîndindu-se la lupta de a doua zi.

Dis-de-dimineață, Bussy se prezentă la ducele de Anjou și-l însoți la Luvru, rămînînd să aștepte afară. Întorcîndu-se de la fratele său, ducele îl luă cu sine și tot cortegiul o apucă spre Saint-Germaine-l'Auxerrois. Văzîndu-l pe Bussy atît de curat la cuget, atît de cinstit, atît de devo-

tat, prințul avu oarecari remușcări, dar două lucruri biruiră într-însul bunele-i intenții : imensa influență pe care Bussy o avea asupra lui, ca orice caracter viguros asupra unuia slab, fapt care îi inspira teama că, tot stînd de veghe în apropierea tronului său, la un moment dat, nu cumva Bussy să devină adevăratul rege ; apoi dragostea lui Bussy pentru doamna de Monsoreau, dragoste care trezea în adîncul inimii prințului toate chinurile geloziei.

Dar deoarece Monsoreau îi stîrnea, la rîndu-i, o neliniște aproape tot atît de mare ca și Bussy, el își spuse : „Dacă Bussy mă va urma și, luptîndu-se curajos, va aduce izbînda cauzei mele, întrucît voi fi biruitor, puțin îmi pasă de ceea ce va spune și va face Monsoreau. Dacă însă Bussy mă va părăsi, în acest caz nu-i mai datorez nimic și, la rîndul meu, îl părăsesc și eu fără nici o remușcare".

Concluzia acestei îndelungi chibzuiri care îi indica două căi și al cărei obiect era Bussy îl făcu pe prinț să nu-și ia o clipă ochii de la tînărul gentilom. Privi chipul lui calm și zîmbitor cînd cavalerul intră în biserică, după ce, politicos, îl lăsase să treacă pe domnul d'Épernon, adversarul său, și-l văzu îngenunchind la cîțiva pași în spatele acestuia. Prințul îi făcu semn lui Bussy să se apropie. Așa cum stătea mai înainte, ca să-l vadă pe Bussy, ducele era silit a întoarce capul cu totul, în timp ce, chemîndu-l pe tînăr să se așeze în stînga lui, nu trebuia decît să-și întoarcă ochii.

Liturghia începuse aproape de un sfert de oră cînd Remy intră în biserică și se duse să îngenuncheze în apropierea stăpînului său. Ducele tresări la ivirea tînărului medic, pe care-l știa confidentul gîndurilor tainice ale lui Bussy. Într-adevăr, o clipă mai tîrziu, după cîteva cuvinte schimbate în șoaptă, Remy îi strecură contelui un bilet. Prințul simți un fior prin vine : un scris mic, fin și fermecător alcătuia rîndurile biletului. „E de la ea — își zise prințul. Îl anunță că soțul ei părăsește Parisul."

Bussy lăsă biletul să lunece în fundul pălăriei, îl deschise și citi. Prințul nu mai putea vedea biletul, dar se uita la chipul lui Bussy, luminat de o rază de bucurie și de dragoste. „Ah, dacă nu mă însoțești — îl amenință el în

gînd — va fi rău de tine!" Bussy duse biletul la buze, apoi îl strecură lîngă inima sa.

Ducele privi în jur. Dacă Monsoreau ar fi fost acolo, poate că François n-ar mai fi avut răbdare să aștepte pînă seara ca să i-l numească pe Bussy.

După ce se sfîrși slujba, se înapoiară la Luvru pentru a-și lua gustarea: regele în apartamentele sale, gentilomii în sală.

Începînd de la poarta palatului, elveții erau înșirați pe două rînduri. Crillon și gărzile franceze stăteau aliniate în curte. Chicot nu-l pierdea o clipă din ochi pe rege, după cum ducele de Anjou nu-l pierdea pe Bussy. Pe cînd intrau la Luvru, tînărul gentilom se apropie de prinț.

— Iertați-mă, monseniore — rosti el, înclinîndu-se. Aș dori să spun alteței voastre două vorbe.

— E grabă mare! întrebă ducele.

— Foarte mare, monseniore.

— Nu mi le-ai putea spune în timpul procesiunii? Vom merge alături unul de celălalt.

— Monseniorul mă va ierta, dar tocmai de aceea l-am oprit: spre a-i cere îngăduința de a nu-l însoți.

— Cum așa? întrebă ducele, neputînd să-și ascundă pe deplin tulburarea ce i se simțea în glas.

— Monseniore, mîine este o zi mare, alteța voastră știe, deoarece ziua de mîine trebuie să soluționeze cearta dintre provincia Anjou și Franța. Aș dori să mă retrag în mica mea locuință de la Vincennes și să rămîn singur tot restul zilei.

— Deci nu vii la procesiunea la care vine toată curtea, la care vine regele?

— Nu, monseniore, desigur cu îngăduința alteței voastre.

— Nu vei veni nici măcar la mînăstirea Sainte-Geneviève?

— Monseniore, doresc să fiu liber toată ziua.

— Totuși, dacă în cursul zilei voi avea nevoie de prietenii mei?...

— Întrucît monseniorul n-ar avea nevoie de brațul meu decît dacă ar trage spada împotriva regelui său, îi cer de două ori îngăduința să mă elibereze — răspunse

Bussy. Sabia mea este angajată împotriva domnului d'Épernon.

Monsoreau îi spusese în ajun prințului că putea să se bizuie pe Bussy. Deci totul se schimbase de cum fusese hotărît în ajun și această schimbare venea în urma biletului adus de Remy în biserică.

— Așadar, îl părăsești pe domnul și stăpînul tău, Bussy? rosti ducele printre dinți.

— Monseniore, omul care își pune a doua zi viața în joc într-un duel înverșunat, sîngeros, pe viață și pe moarte, așa cum va fi al nostru, omul acela, vă răspund, nu are decît un singur stăpîn, și acestui stăpîn îi voi dărui ultima mea rugăciune.

— Știi că e vorba să pun mîna pe tron și mă părăsești.

— Monseniore, am luptat îndeajuns pentru dumneavoastră și o voi face și mîine. Nu-mi cereți mai mult decît propria-mi viață.

— Prea bine ! Ești liber, poți să pleci, domnule de Bussy — spuse ducele cu o voce surdă.

Fără a se neliniști de această răceală bruscă, Bussy îl salută pe prinț, coborî scările Luvrului și, odată ajuns afară din palat, porni repede spre casă.

Ducele îl chemă pe Aurilly. Aurilly se înfățișă.

— Ei bine, monseniore ? întrebă cîntărețul din lăută.

— Ei bine, s-a osîndit el însuși.

— Nu vă urmează ?

— Nu.

— Se duce la întîlnirea fixată în bilet ?

— Da.

— Atunci... totul va fi astă-seară ?

— Da, astă-seară.

— Domnul de Monsoreau e prevenit ?

— De întîlnire, da ; asupra omului peste care va da la întîlnire, încă nu.

— Deci sînteți hotărît să-l sacrificați pe conte ?

— Sînt hotărît să mă răzbun — răspunse prințul. Nu mai mi-e teamă decît de un singur lucru.

— Care anume ?

— Ca Monsoreau să nu se încreadă prea mult în puterea și în iscusința lui, și Bussy să-i scape.

— Monseniorul să fie liniștit în privința asta.
— Ce vrei să zici ?
— Așadar, domnul de Bussy e condamnat ?
— Da, la naiba ! Un om care mă ține sub tutelă, care-mi strivește voința mea, care își impune voința lui, care îmi ia iubita și o face iubita lui, un leu în fața căruia eu sînt mai degrabă paznic decît stăpîn, da, da, Aurilly, un astfel de om este condamnat fără milă, fără drept de apel.
— Dacă așa stau lucrurile, atunci, cum spuneam, monseniorul să n-aibă nici o grijă. Dacă Bussy îi scapă lui Monsoreau, el nu va scăpa altcuiva.
— Și cine este acest altcineva.
— Monseniorul îmi poruncește să-l numesc ?
— Da, îți poruncesc.
— Acest altcineva este domnul d'Épernon.
— D'Épernon ! D'Épernon care trebuie să se bată mîine cu el ? !
— Da, monseniore.
— Povestește-mi cum vine asta.
Aurilly era gata să înceapă istorisirea cerută cînd ducele fu chemat. Regele se așezase la masă și se mira că nu-l vede pe ducele de Anjou sau, mai bine zis, Chicot îi atrăsese atenția asupra acestei absențe și regele trimisese după fratele său.
— Îmi vei povesti totul în timpul procesiunii — zise ducele și-l urmă pe valetul care venise să-l cheme.
Întrucît noi vom fi preocupați să urmărim un personaj mai important și deci nu vom avea timp să ne ținem după duce și după Aurilly pe străzile Parisului, să le destăinuim cititorilor noștri cele ce s-au petrecut între d'Épernon și cîntărețul din lăută.
Dimineața, spre revărsatul zorilor, d'Épernon se înfățișase la palatul Anjou și ceruse să stea de vorbă cu Aurilly. Gentilomul îl cunoștea de multă vreme pe muzicant. Acesta din urmă fusese chemat să-l învețe să cînte din lăută ; elevul și profesorul se întîlniseră adesea ca să scîrțîie din contrabas sau să ciupească viola de coarde, după cum era moda pe vremea aceea nu numai în Spania, dar și în Franța. În felul acesta, între cei doi iubitori de muzică s-a născut o prietenie destul de afectuoasă, temperată de etichetă.

De altminteri, domnul d'Épernon, gascon șiret, folosea metoda insinuării, care constă în a ajunge la stăpîni prin slujitori ; și puține erau secretele din casa ducelui de Anjou pe care prietenul său Aurilly să nu le cunoască.

Să mai adăugăm că, drept consecință a iscusinții sale diplomatice, d'Épernon îl menaja și pe rege, și pe duce, plutind de la unul la celălalt, de teamă ca nu cumva să și-l facă vrăjmaș pe viitorul rege și din prudența de a păstra bune raporturi cu regele domnitor.

Scopul vizitei sale la Aurilly era de a sta de vorbă cu cîntărețul prințului asupra apropiatului său duel cu Bussy. Acest duel nu-i dădea pace și-l neliniștea grozav.

În tot cursul lungii sale vieți, trăsătura cea mai de seamă a caracterului lui d'Épernon nu a fost niciodată vitejia ; or, ar fi trebuit să fii mai mult decît curajos, ar fi trebuit să fii de-a dreptul cutezător, ca să întîmpini cu sînge rece lupta cu Bussy : a te bate cu el însemna să înfrunți o moarte sigură. Cei care s-au încumetat s-o facă au măsurat pămîntul în luptă și nu s-au mai sculat de jos.

La prima vorbă pe care d'Épernon o spuse muzicantului privitor la subiectul ce-l preocupa, acesta, care cunoștea ura surdă a stăpînului său împotriva lui Bussy, îi cîntă în strună, deplîngîndu-l cu multă afecțiune pe învățăcelul său și destăinuindu-i că de opt zile domnul de Bussy făcea exerciții de scrimă, cîte două ceasuri în fiecare dimineață, cu un gornist din gardă, cel mai perfid spadasin pe care l-ai fi putut întîlni la Paris, un soi de artist în lovituri de spadă, un călător și un filozof care împrumutase de la italieni jocul lor prudent și strîns, de la spanioli loviturile simulate, subtile și strălucite, de la germani siguranța încheieturii mîinii și logica ripostei, în sfîrșit, de la polonezi, cărora li se spunea pe-atunci sarmați, voltele, săriturile, neașteptatele lor opriri în loc și lupta corp la corp. În timpul acestei lungi înșiruiri de sorți potrivnici, d'Épernon își roase de spaimă tot lacul roșu care îi acoperea unghiile.

— Ah, Dumnezeule, păi în cazul ăsta sînt mort ! zise el pe jumătate rîzînd, jumătate îngălbenindu-se.

— Doamne ! exclamă Aurilly.

— Păi e absurd să ieşi pe teren cu un om care negreşit te va ucide ! strigă d'Épernon. E ca şi cum ai juca zaruri cu unul care ar fi sigur că zvîrle de fiecare dată şase-şase.
— Trebuia să vă fi gîndit la asta înainte de a vă angaja, domnule duce.

— Drace, o să mă las păgubaş — zise d'Épernon. Nu degeaba-s gascon. E nebun de legat cel ce părăseşte viaţa cu voia lui, şi mai ales la douăzeci şi cinci de ani. Dar mă gîndesc... ei, fir-ar a dracului de treabă !... Da, asta înseamnă logică. Aşteaptă !...

— Spuneţi.

— Domnul de Bussy e sigur că mă va ucide, zici tu ?

— De asta nu mă îndoiesc nici o clipă.

— Atunci, dacă e sigur, ăsta nu mai e un duel, e un asasinat.

— La drept vorbind...

— Şi dacă este un asasinat, ce dracu !...

— Ei ?

— Atunci este îngăduit să previi un asasinat prin...

— Prin... ?

— Printr-un omor.

— Fără îndoială.

— Cine mă împiedică, dacă el vrea să mă ucidă, să-l ucid eu mai înainte ?

— O, Doamne, absolut nimeni, eu chiar mă gîndeam la aşa ceva.

— Nu judec oare limpede ?

— Limpede ca lumina zilei.

— Nu e firesc aşa ?

— Ba e foarte firesc !

— Numai că, în loc să-l ucid fără milă, cu mîinile mele, cum vrea să facă el în ceea ce mă priveşte, ei bine, eu care urăsc sîngele voi lăsa această sarcină pe seama altuia.

— Vreţi să spuneţi că veţi plăti nişte zbiri ?

— Pe cinstea mea că da ! Ca şi domnul de Guise şi domnul de Mayenne pentru Saint-Mégrin.

— O să vă coste scump.

— Voi pune la bătaie trei mii de scuzi.

— Cînd zbirii dumneavoastră vor şti cu cine au de-a face, nu veţi putea angaja decît şase oameni pentru trei mii de scuzi.

— Şi nu-i de ajuns ?

— Şase oameni ? ! Domnul de Bussy va omorî patru, înainte ca el să fie măcar atins. Amintiţi-vă de hărţuiala din strada Saint-Antoine, cînd l-a rănit pe Schomberg în coapsă, pe dumneavoastră la braţ şi mai-mai că l-a omorît pe Quélus.

— Voi da şase mii de scuzi, dacă trebuie — zise d'Épernon. La dracu ! Dacă fac treaba, vreau s-o fac bine şi să nu mai scape cu zile.

— Aveţi oamenii ? îl întrebă Aurilly.

— Păi, ici şi colo am cîţiva oameni fără nici o treabă, soldaţi lăsaţi la vatră, nişte viteji în felul lor, la urma urmei, care nu preţuiesc mai puţin decît cei din Veneţia şi din Florenţa.

— Foarte bine ! Foarte bine ! Dar luaţi seama.

— La ce ?

— Că, dacă nu izbutesc, ei or să vă denunţe.

— Îl am pe rege de partea mea.

— Ce-i drept, e ceva, dar regele nu-l poate împiedica pe domnul de Bussy să vă ucidă.

— Iată un lucru adevărat, cum nu se poate mai adevărat ! exclamă d'Épernon, visător.

— V-aş sugera eu o combinaţie — zise Aurilly.

— Vorbeşte, prietene, vorbeşte.

— Dar poate că n-aţi vrea să faceţi cauză comună ?

— Nu mă voi da înapoi de la nimic care ar spori şansele mele de a scăpa de acest cîine turbat.

— Atunci ascultaţi : un oarecare inamic al inamicului dumneavoastră este gelos.

— Ah ! Ah !

— Aşa încît, chiar la această oră...

— Ei bine, chiar la această oră... sfîrşeşte odată !

— Omul acela îi întinde o cursă.

— Şi ?

— Dar îi lipsesc banii ; cu cei şase mii de scuzi, ar scoate-o la capăt, mulţumindu-vă şi pe dumneavoastră, mulţumindu-se şi pe sine totodată. Cred că nu ţineţi ca onoarea loviturii să vă revină dumneavoastră, nu-i aşa ?

— Dumnezeule, nu! Nici că doresc altceva decît să rămîn în umbră.

— Atunci trimiteți oamenii dumneavoastră la întîlnire, fără să vă dați în vileag, și el îi va folosi.

— Dar dacă oamenii mei nu mă cunosc, ar trebui ca eu, cel puțin, să-l cunosc pe acest om.

— O să vi-l arăt în dimineața aceasta.

— Unde ?

— La Luvru.

— Va să zică e gentilom ?

— Da.

— Aurilly, odată treaba isprăvită, cei șase mii de scuzi vor fi imediat la dispoziția ta.

— Rămîne deci hotărît ?

— Fără îndoială.

— Așadar, la Luvru ?

— La Luvru.

Am văzut în capitolul precedent cum Aurilly i-a spus lui d'Épernon : „Fiți liniștit, domnul de Bussy nu se va bate mîine cu dumneavoastră !"

LXXXVIII

PROCESIUNEA

Îndată ce isprăvi de mîncat, regele intră în apartamentele sale împreună cu Chicot pentru a-și îmbrăca straiele de penitent și, o clipă mai tîrziu, el se ivi în picioarele goale, încins cu o funie peste mijloc și cu gluga trasă pe ochi. Între timp, curtenii se îmbrăcaseră și ei la fel.

Timpul era minunat, caldarîmul presărat cu flori ; se vorbea despre altare ridicate de-a lungul drumului, unul mai splendid ca altul, și mai ales despre altarul pe care călugării de la Sainte-Geneviève îl ridicaseră în cripta capelei.

Un furnicar de oameni stătea pe marginea drumului ce ducea spre cele patru popasuri pe care trebuia să le

facă regele : la iacobini, la carmelite, la capucini și la genovezini.

Clerul de la Saint-Germain-l'Auxerrois pășea în frunte. Arhiepiscopul Parisului ducea ostensoriul cu sfînta cuminecătură. Între cler și arhiepiscop mergeau de-a-ndăratelea băieți care cădelniță și fete care împrăștiau petale de trandafiri. Apoi venea regele, desculț, după cum am spus, și însoțit de cei patru prieteni ai săi, cu picioarele goale, ca și el, și îmbrăcați în rase călugărești, tot ca și el. Urma ducele de Anjou, în veșmintele sale obișnuite, înconjurat de toți angevinii care alcătuiau curtea sa ; acestora li se alăturaseră marii demnitari ai coroanei, care mergeau în spatele prințului, fiecare păstrîndu-și rangul pe care i-l hărăzea eticheta. Cortegiul îl încheiau burghezii și poporul.

Trecuse de ora unu cînd părăsiră Luvrul.

Crillon și gărzile franceze voiră să-l urmeze pe suveran, dar acesta le făcu semn că nu-i nevoie, și Crillon rămase împreună cu soldații să păzească palatul.

Era aproape ora șase seara cînd, după ce poposise pe la diferite altare, cei din fruntea cortegiului zăriră porticul dantelat al vechii mînăstiri și pe frații genovezini înșiruiți pe cele trei trepte ale pragului, în frunte cu starețul, pentru a primi pe maiestatea sa.

În timp ce se îndreptau spre ultimul popas care îi mai despărțea de mînăstire, adică de popasul la mînăstirea capucinilor, ducelui de Anjou, care se sculase încă din zori, i se făcuse rău de oboseală și ceruse încuviințarea regelui să se retragă în palatul său, încuviințare pe care regele i-o acordase.

Gentilomii ducelui părăsiseră cortegiul și se retrăseseră o dată cu el, voind parcă să arate limpede că ei îl urmau pe duce, și nu pe rege. De fapt, cum trei dintre dînșii trebuiau să se bată în duel a doua zi, ei nu doreau să se obosească din cale afară.

La poarta mînăstirii, regele, sub pretext că Maugiron, Quélus și d'Épernon aveau și ei tot atîta nevoie de odihnă cît Livarot, Ribeirac și Antraguet, regele, ziceam, le îngădui și favoriților săi să plece.

Arhiepiscopul, care slujea din zori și care nu pusese nimic în gură, ca și ceilalți prelați, de altfel, pica de obo-

scală. Regelui îi fu milă de acești sfinți martiri și, ajungînd la poarta mînăstirii, le dădu tuturor drumul. Apoi, vorbind pe nas și întorcîndu-se spre starețul Joseph Foulon, zise :

— Iată-mă-s, părinte, vin ca un păcătos ce sînt, să caut odihnă în singurătatea voastră.

Starețul se înclină.

Pe urmă, adresîndu-se celor care rezistaseră acestei zile grele și care îl urmaseră pînă acolo, continuă :

— Domnilor, vă mulțumesc, mergeți în pace !

Fiecare salută respectuos, iar regescul penitent, bătîndu-se cu pumnii în piept, urcă una cîte una treptele mînăstirii. Abia trecu pragul sfîntului lăcaș, că porțile fură închise în urma lui. Regele era atît de cufundat în meditațiile sale, că nici nu păru să bage de seamă acest lucru, care, de altfel, după ce își concediase suita, n-avea nimic extraordinar în sine.

— Vom conduce mai întîi pe maiestatea voastră în criptă, pe care am împodobit-o cum ne-am priceput mai bine, în cinstea regelui din cer și de pe pămînt — zise starețul.

Regele se mulțumi să răspundă printr-un gest de încuviințare și porni în urma superiorului mînăstirii. Dar îndată ce el păși sub arcada întunecoasă, în dreapta și în stînga căreia stăteau două rînduri neclintite de călugări, îndată ce aceștia îl văzură dispărînd în curtea care ducea spre capelă, douăzeci de glugi zburară în aer și, în semiîntunericul de acolo, se zăriră ochi strălucitori de bucurie și de mîndria izbînzii.

Cu siguranță că aceste chipuri nu semănau de loc cu ale unor călugări trîndavi și fricoși : mustața lor deasă și obrazul ars de soare le trăda vigoarea, forța activă. Mulți dintre ei aveau fața brăzdată de cicatrice și, alături de cel mai semeț dintre toți, alături de bărbatul [1] cu cea mai ilustră și mai faimoasă cicatrice, puteai vedea chipul triumfător și exaltat al unei femei învăluite în rasă monahală. Femeia aceasta, vînturînd prin aer o pereche de

[1] Este vorba de ducele Henric de Guise, poreclit *le Balafré* (de la *balafre* — cicatrice).

foarfece de aur ce-i spînzura de un lanț prins la cingătoare, strigă :

— Eh, frații mei, în sfîrșit, l-am prins pe Valois !

— Pe cinstea mea, surioară, o cred și eu ca și tine răspunse ducele de Guise.

— Nu încă, nu încă — murmură cardinalul.

— Cum adică ?

— Da, căci mă întreb dacă vom avea noi destule trupe de burghezi, ca să-l ținem în loc pe Crillon și gărzile lui.

— Avem ceva mai mult decît trupe de burghezi — răspunse ducele de Mayenne — și credeți-mă că nu se va trage nici măcar un singur foc de muschetă.

— Ia să vedem ce înțelegi prin asta ! se interesă ducesa de Montpensier. Mie tare mi-ar fi plăcut totuși puțină gălăgie.

— Ei bine, surioară, cu părere de rău îți spun că vei fi lipsită de această plăcere. Cînd regele va fi prins, el va țipa, dar nimeni nu va răspunde la țipetele lui. Atunci, fie că-l vom convinge, fie că vom utiliza forța, îl vom sili să semneze o abdicare, însă fără a ne arăta la față. Știrea despre abdicare se va răspîndi numaidecît prin oraș și-i va hotărî pe burghezi și pe soldați să ni se alăture.

— Planul e bun și nu poate da greș — zise ducesa.

— E puțin cam brutal — rosti cardinalul de Guise, clătinînd din cap.

— Regele va refuza să semneze abdicarea — adăugă ducele de Guise. El va prefera să moară.

— Atunci să moară ! strigară într-un glas Mayenne și ducesa.

— Nu — se împotrivi cu tărie ducele de Guise — nu ! Vreau să urmez pe tron unui prinț care abdică și care este disprețuit, nu vreau să iau locul unui om asasinat, care va fi plîns de popor. De altminteri, în planurile noastre, îl uitați pe domnul duce de Anjou, care, dacă regele este omorît, va ridica pretenții la tron.

— N-are decît să ridice, ducă-se naibii, n-are decît ! exclamă Mayenne. Iată, fratele nostru cardinalul a avut grijă să prevadă acest lucru : domnul duce de Anjou va fi cuprins în actul de abdicare al fratelui său. El a avut legături cu hughenoții, deci este nevrednic să domnească.

— Cu hughenoții ? Ești sigur de asta ?

— La dracu ! Păi doar cu ajutorul regelui de Navara a fugit.

— Bine.

— Apoi o altă clauză în favoarea familiei noastre urmează clauzei care prevede detronarea : datorită ei vei deveni regent al regatului, frate, iar de la regență la tron nu mai e decît un pas.

— Da, da — rosti cardinalul — ce-i drept, toate acestea au fost prevăzute de mine, dar s-ar putea ca gărzile franceze să pătrundă cu forța în mînăstire pentru a se convinge că abdicarea e pe de-a-ntregul reală și, mai ales, nesilită. Crillon nu admite batjocura, el ar fi în stare să-i spună regelui : „Sire, viața vă este în pericol, dar, înainte de toate, să salvăm onoarea".

— Chestiunea asta îl privește pe general — răspunse Mayenne — și generalul și-a luat măsuri de precauție. Pentru a susține asediul, avem aici optzeci de gentilomi și am împărțit arme la o sută de călugări. Putem rezista o lună împotriva unei armate. Fără a mai pune la socoteală că, de-or fi ei mai tari, ne rămîne subterana ca să fugim, luînd cu noi prada.

— Dar ce face ducele de Anjou în acest moment ?

— Ca de obicei, a dat înapoi în clipa primejdiei. Ducele s-a dus acasă, unde, flancat de Bussy și de Monsoreau, așteaptă, fără îndoială, veşti de la noi.

— Ei, Doamne ! Ar fi trebuit să fie aici, nu acasă.

— Cred că te înșeli, frate — zise cardinalul. Dacă amîndoi frații s-ar fi aflat aici, poporul ar fi văzut într-asta o cursă întinsă familiei. Noi, cum spuneam și adineauri, trebuie, înainte de orice, să ne ferim de a juca rolul de uzurpatori. Sîntem moștenitori, iată principalul, lăsîndu-l liber pe ducele de Anjou și pe regina-mamă, toți ne vor binecuvînta în cor, partizanii noștri ne vor admira și nimeni nu va avea nici cel mai mic cuvînt de spus. Altminteri, îl vom avea împotriva noastră pe Bussy și alte o sută de săbii foarte primejdioase.

— Aș ! Bussy se bate mîine în duel cu favoriții.

— Ei, și ! Îi va ucide. Mare lucru ! Iar apoi va fi de-ai noștri — zise ducele de Guise. Cît despre mine, eu îl fac general de armată în Italia, unde, fără doar și poate, va

izbucni războiul. Seniorul de Bussy este un om superior, pe care îl stimez mult.

— Și eu, ca dovadă că nu-l stimez mai puțin decît tine, frate, dacă rămîn văduvă, îl voi lua de bărbat — spuse ducesa de Montpensier.

— Să-l iei de bărbat, soră ? ! exclamă Mayenne.

— Ia te uită ! Păi sînt doamne de rang și mai mare decît mine care au făcut chiar mai mult pentru el, iar pe atunci nu era general de armată — răspunse ducesa.

— Hai să lăsăm asta — zise Mayenne. Vom vedea mai tîrziu, acum, la lucru !

— Cine-s însoțitorii regelui ? întrebă ducele de Guise.

— Starețul și fratele Grenflot, așa cred — răspunse cardinalul. El nu trebuie să vadă în juru-i decît chipuri cunoscute, altfel s-ar înspăimînta chiar de la inceput.

— Da, să ne ospătăm cu roadele conspirației, dar să nu le culegem noi înșine — spuse Mayenne.

— O fi ajuns oare în chilie ? întrebă doamna de Montpensier, nerăbdătoare de a-l investi pe rege cu cea de a treia coroană, pe care de atîta vreme i-o făgăduia.

— A, nu. Va vedea mai întîi marele altar din criptă și se va ruga la sfintele moaște.

— Apoi ?

— Apoi starețul îi va adresa cîteva cuvinte sonore privitor la deșertăciunea bunurilor pămîntești, iar pe urmă fratele Gorenflot... știți care, ăla de a rostit predica aceea minunată în seara Ligii...

— Da. Ei, și mai departe ?

— Fratele Gorenflot va încerca să obțină, convingîndu-l, ceea ce nouă ne repugnă să-i smulgem slăbiciunii lui.

— Ce-i drept, ar fi mult mai bine așa — recunoscu ducele, dus pe gînduri.

— Henric este superstițios și slăbit — interveni Mayenne. Pe răspunderea mea că el o să cedeze de frica iadului.

— În ceea ce mă privește, sînt mai puțin convins decît voi — zise ducele — dar nu mai putem da înapoi. După încercarea starețului, după cuvîntarea lui Gorenflot, dacă și unul și celălalt dau greș, vom încerca ultimul dintre mijloace : intimidarea.

— Şi atunci îl voi tunde pe Valois ! exclamă ducesa, întorcîndu-se iar la ideea sa preferată.

În clipa aceea, un clopoţel răsună sub bolţile întunecate de primele umbre ale nopţii.

— E semnalul că regele coboară în criptă — spuse ducele de Guise. Să mergem, Mayenne, cheamă-ţi prietenii şi să ne preschimbăm din nou în călugări.

Îndată glugile acoperiră iarăşi fruntile îndrăzneţe, ochii arzători şi cicatricele grăitoare, apoi treizeci sau patruzeci de călugări, conduşi de cei trei fraţi, se îndreptară spre uşa criptei.

LXXXIX

CHICOT ÎNTÎI

Regele era adîncit într-o pioasă reculegere, ceea ce făgăduia domnilor de Guise un succes lesne de obţinut. El vizită cripta împreună cu tot soborul monahal, sărută lacra şi duse la bun sfîrşit toate ritualurile, lovindu-se din ce în ce mai tare cu pumnii în piept şi mormăind psalmii cei mai înfricoşători.

Stareţul îşi începu predica, pe care regele o ascultă, vădind aceleaşi semne de aprigă căinţă. În sfîrşit, la un gest al ducelui de Guise, Joseph Foulon se inclină înaintea lui Henric şi-i spuse :

— Sire, aţi vrea să veniţi acum să depuneţi coroana voastră pămîntească la picioarele stăpînului etern ?

— Să mergem — răspunse cu simplitate regele.

Şi numaidecît, străjuit pe două rînduri de întregul sobor, regele se îndreptă spre chiliile al căror coridor principal se vedea la stînga. Henric părea foarte înduioşat. El nu înceta să se bată cu pumnii în piept, iar boabele de fildeş ale şiragului de mătănii pe care-l învîrtea cu repeziciune răsunau necontenit, lovindu-se între ele

În cele din urmă ajunseră la chilie. Acolo, cu fața îmbujorată, cu ochii strălucitori ca niște nestemate, se lăfăia în prag fratele Gorenflot.

— Aici ? întrebă regele.

— Chiar aici — răspunse pîntecosul călugăr.

Regele putea, vezi bine, să șovăie, deoarece la capătul acelui coridor se vedea o ușă sau mai degrabă un grilaj cu aspect destul de enigmatic, dincolo de care ochiul deslușea o pantă povîrnită și beznă adîncă.

Henric intră în chilie.

— *Hic portus salutis* [1] ? murmură el, cu vocea gîtuită de emoții.

— Da — răspunse Foulon — aici e limanul.

— Lăsați-ne — rosti Gorenflot, cu un gest maiestuos.

Și numaidecît ușa se închise ; pașii însoțitorilor se îndepărtară.

Zărind un scăunel în fundul chiliei, regele se așeză pe el, cu amîndouă mîinile pe genunchi.

— Aha ! Iată-te, Irod, iată-te, păgînule, iată-te, Nabucodonosor ! izbucni Gorenflot, fără nici un fel de introducere, punîndu-și mîinile groase în șold.

Regele păru surprins :

— Cu mine vorbești, frate ?

— Da, cu tine vorbesc, cu cine altcineva vrei ? Există oare vreo ocară să nu ți se potrivească ?

— Frate ! murmură regele.

— Aș ! N-ai nici un frate aici. De mult tot chibzuiesc la o cuvîntare pentru tine... O vei auzi... O împart în trei, ca orice predicator priceput. Mai întîi ești un tiran, apoi ești un satir, în sfîrșit, ești detronat : iată despre ce voi vorbi.

— Detronat ? ! Frate... — izbucni regele, pierdut în umbră.

— Nici mai mult, nici mai puțin. Aici nu e ca-n Polonia și nu vei mai fugi.

— O capcană !

— Ah, Valois, învață și tu că un rege nu e decît un om, atîta vreme cît mai este om.

— Mă supui la chinuri, frate !

[1] Aici e limanul salvării ? (în limba latină în text).

— Pe dracu ! Păi crezi că te închideam doar așa... ca să te scutim de ele ?

— E un abuz săvîrșit în numele religiei, frate.

— Există oare religie ? strigă Gorenflot.

— Vai ! exclamă regele. Un sfînt să rostească asemenea vorbe ?

— Cu atît mai rău, am zis.

— Te vei osîndi la iad.

— Te poți osîndi la iad ?

— Vorbești ca un necredincios, frate.

— Hai, de ajuns, nu face pe sfîntul ! Ești gata, Valois ?

— Gata la ce ?

— Gata să renunți la coroană. Am fost însărcinat a te pofti s-o faci și te poftesc.

— Săvîrșești un păcat de moarte.

— Vai ! Vai ! se tînguí Gorenflot, cu un zîmbet cinic. Am dreptul de a ierta păcatele, așa că mă dezleg dinainte. Hai, renunță, frate Valois !

— La ce ?

— La tronul Franței.

— Mai bine moartea decît asta.

— Prea bine, atunci vei muri... Iată-l pe stareț care se întoarce... hotărăște-te.

— Am gărzile mele, am prietenii mei, mă voi apăra.

— Se poate, dar mai întîi vei fi ucis.

— Lasă-mi cel puțin o clipă de gîndire.

— Nici o clipă, nici o secundă.

— Zelul te mînă prea departe, frate — se auzi atunci glasul starețului. Și-i făcu regelui un semn cu mîna, semn care voia să spună : „Sire, cererea vă este îndeplinită".

Apoi starețul închise din nou ușa. Henric căzu pe gînduri.

— Fie ! grăi el. Să ne supunem sacrificiului !

Se scurseră zece minute de cînd Henric chibzuia ; deodată răsunară bătăi în ferestruia din ușa chiliei.

— S-a făcut — răspunse Gorenflot — acceptă.

Regele auzi afară, pe coridor, un fel de murmur de bucurie și de surpriză.

— Citește-i actul ! rosti o voce, la auzul căreia monarhul tresări și se uită printre zăbrelele ușii.

Un pergament făcut sul trecu din mîna unui călugăr într-a lui Gorenflot. Gorenflot îi citi anevoie acel act regelui, care simțea în inimă o durere copleșitoare și își ținea fața ascunsă în mîini.

— Și dacă refuz să semnez ? strigă el, lăcrimînd.

— Înseamnă că te pierzi de două ori — răspunse surd de sub glugă vocea ducelui de Guise. Socotește-te ca și mort pe această lume și nu sili niște supuși să verse sîngele unui om care a fost regele lor.

— Nimeni nu mă poate sili — zise Henric.

— Am prevăzut asta — murmură ducele către sora sa, care se încruntă în vreme ce în ochi i se putea citi un plan sinistru. Du-te, frate — continuă el, adresîndu-i-se lui Mayenne — dă ordin ca toată lumea să se înarmeze și să fie pregătită.

— La ce să fie pregătită ? întrebă regele cu o voce jalnică.

— La orice — răspunse Joseph Foulon.

Disperarea regelui spori.

— Bestie ! urlă Gorenflot. Te-am urît, Valois, dar acum te disprețuiesc ! Hai, semnează ori, de nu, vei pieri de mîna mea.

— Aveți răbdare, aveți răbdare — se văicări regele — îngăduiți-mi să cer sprijinul stăpînului atotputernic, să m-ajute să mă resemnez.

— Vrea să se mai gîndească ! strigă Gorenflot.

— Să-i lăsăm timp pînă la miezul nopții — propuse cardinalul.

— Mulțumescu-ți ție, creștin milostiv — rosti regele, copleșit de deznădejde. Dumnezeu să-ți răsplătească !

— A fost într-adevăr o minte bolnavă — constată ducele de Guise. Facem un serviciu Franței, detronîndu-l.

— N-are importanță — zise ducesa. Așa bolnav cum e, tot îmi va face plăcere să-i tai pletele.

În acest timp, Gorenflot, cu brațele încrucișate la piept, îl împroșca pe Henric cu ocările cele mai nerușinate și îi amintea de toate destrăbălările lui. Deodată, un zgomot surd răzbătu de dincolo de zidurile mînăstirii.

— Tăcere ! porunci ducele de Guise.

O tăcere adîncă se lăsă îndată. În curînd, bătăi puternice se auziră la intervale egale răsunînd în poarta mînăstirii.

Mayenne alergă repede, atît cît îi îngăduia burta.

— Fraților, o ceată de oameni înarmați s-a ivit în fața portalului — zise el.

— Au venit să-l caute — spuse ducesa.

— Un motiv în plus ca să semneze iute — adăugă cardinalul.

— Semnează, Valois, semnează ! strigă la el Gorenflot, cu o voce tunătoare.

— Mi-ați dat răgaz pînă la miezul nopții — se smiorcăi regele.

— A, va să zică te răzgîndești, deoarece crezi că ți-a venit cineva într-ajutor...

— Fără îndoială, am o șansă.

— Să moară, dacă nu semnează numaidecît ! hotărî vocea acră și poruncitoare a ducesei.

Gorenflot apucă mîna regelui și-i întinse o pană. Afară, zgomotul se înteța.

— O altă ceată a sosit ! zise un călugăr care veni s-aducă știrea. Înconjoară piața din fața mînăstirii și-o împresoară prin stînga.

— Hai ! strigară plini de nerăbdare Mayenne și ducesa.

Regele muie pana în cerneală.

— Elveții ! strigă Foulon, sosit în goana mare. Năvălesc în cimitir prin partea dreaptă. Mînăstirea este acum complet împresurată.

— Ei bine, ne vom apăra — răspunse hotărît Mayenne. Cu un asemenea ostatic, o poziție nu e niciodată cucerită fără condiții.

— A semnat ! urlă Gorenflot, smulgînd hîrtia din mîinile lui Henric, care, abătut, își ascunse capul în glugă și gluga între cele două brațe.

— Atunci sîntem rege — zise cardinalul, adresîndu-se ducelui. Înșfacă repede hîrtia asta de preț.

Regele, în durerea sa, răsturnă lampa mică, singura care lumina această scenă, dar ducele de Guise și pusese mîna pe pergament.

— Ce-i de făcut ? Ce-i de făcut ? veni să întrebe un călugăr, sub rasa căruia se ghicea un gentilom sadea, bine înarmat. Crillon sosește cu gărzile franceze și amenință să spargă porțile. Ascultați !...

— În numele regelui ! tună vocea puternică a lui Crillon.

— Bun ! Dar nu mai există rege — răspunse Gorenflot de la o fereastră.

— Cine spune asta, ticălosule ? întrebă Crillon.

— Eu ! Eu ! Eu ! rosti Gorenflot din întuneric, cu un orgoliu dintre cele mai provocatoare.

— Ia căzniți-vă să deslușiți în beznă mutra caraghiosului ăstuia și trimiteți-i cîteva gloanțe în burtă — zise Crillon.

Văzînd că soldații își încarcă armele, Gorenflot se grăbi să sară și căzu drept în mijlocul chiliei, cu șezutul pe podea.

— Sparge poarta, domnule Crillon ! răsună o voce în mijlocul tăcerii generale, voce la auzul căreia li se ridică părul măciucă tuturor călugărilor deghizați sau adevărați care așteptau afară în coridor.

Vocea poruncitoare era a unui bărbat care, ieșind din rînduri, înaintase pînă la treptele mînăstirii.

— Iată, sire ! fu răspunsul lui Crillon, care lovi din răsputeri cu toporul în poarta cea mare a mînăstirii.

Zidurile gemură.

— Ce vreți de la noi ?... întrebă starețul, tremurînd din toate mădularele și ivindu-se la fereastră.

— A, dumneata ești, preacucernice Foulon ! rosti aceeași voce semeață și calmă de mai înainte. Dați-mi-l pe măscăriciul meu, care a venit să petreacă noaptea într-una din chiliile lăcașului dumneavoastră. Am nevoie de Chicot, mă plictisesc la Luvru.

— Și eu mă distrez de nu mai pot, fiule — răspunse Chicot, răsărind de sub glugă și croindu-și drum prin mulțimea de monahi ce se traseră la o parte, cu urlete de groază.

În acel moment, ducele de Guise, care ceruse să i se aducă o lampă, deslușea în josul actului semnătura, încă umedă de cerneală, obținută cu atîta trudă :

CHICOT ÎNTÎI

— „Eu, Chicot întîi" !... strigă el. Lua-te-ar dracu de o mie de ori, afurisitule !...

— Haideți, sîntem pierduți, să fugim ! zise cardinalul.

— Așa, zău ! exclamă Chicot, trăgîndu-i de zor lui Gorenflot, aproape leșinat, niște sfinte lovituri cu funia cu care călugărul își încinsese mijlocul. Așa, zău !...

XC

CAPITALUL ȘI DOBÎNZILE

Pe măsură ce regele vorbea, pe măsură ce conjurații îl recunoșcură, uimirea li se preschimbă în groază. Abdicarea semnată „Chicot Întîi" preschimbă groaza lor în furie.

Chicot își aruncă rasa de pe umeri, încrucișă brațele pe piept și, în timp ce Gorenflot fugea de-i sfîrîiau călcîiele, înfruntă, nemișcat și zîmbitor, primul val de patimi dezlănțuite.

A fost un moment greu de trecut. Furioși, gentilomii se azvîrliră asupra gasconului, ferm hotărîți să se răzbune pentru cruda mistificare ale cărei victime fuseseră. Dar acest om fără nici o armă asupra lui, care își acoperea pieptul doar cu cele două brațe, acest chip batjocoritor ce părea că sfidează atîta forță gata să atace atîta slăbiciune îi sili să se oprească, mai mult chiar decît mustrările cardinalului : acesta le atrăgea atenția, spunîndu-le că moartea lui Chicot n-ar sluji la nimic, ci dimpotrivă, ea ar fi răzbunată necruțător de către rege, complice cu măscăriciul său la această scenă nemaipomenit de caraghioasă.

Rezultatul fu că pumnalele și spadele se aplecară în fața lui Chicot, care nu înceta să le rîdă în nas. Între timp, regele amenința tot mai vîrtos, iar loviturile de topor ale lui Crillon se întețeau din ce în ce. Era limpede că poarta nu mai putea să reziste multă vreme unui asemenea atac, pe care cei dinăuntru nici nu încercau să-l respingă.

Astfel că, după o scurtă deliberare, ducele de Guise dădu ordin de retragere. Acest ordin îl făcu pe Chicot să zîm-

bească. În nopțile de adîncă reculegere petrecute împreună cu Gorenflot el cercetase subterana, descoperise ieșirea și semnalase regelui existența acestei uși, drept care Henric plasase acolo pe Tocquenot, locotenentul gărzilor elveține. Așadar, fără doar și poate că cei din Ligă aveau să se azvîrle, unii după alții, în gura lupului.

Cardinalul dispăru primul, urmat de vreo douăzeci de gentilomi. Chicot îl văzu apoi pe duce, însoțit de un număr aproape egal de călugări, pe urmă pe Mayenne, căruia, fiindcă nu putea fugi din pricina uriașei sale burți și a grumazului de taur, i se încredințase sarcina de a asigura retragerea. Cînd domnul de Mayenne trecu ultimul prin fața chiliei lui Gorenflot, Chicot, văzînd cum își tîrăște trupul greoi, încetă să mai zîmbească și izbucni în hohote de rîs.

Se scurseră zece minute, în care vreme Chicot tot trase cu urechea, părîndu-i-se necontenit că aude zgomotul pe care-l făceau conjurații, înghesuiți în subterană ; dar spre marea lui uimire, zgomotul în loc să se apropie, se depărta mereu. Deodată o idee îi fulgeră gasconului prin cap, și lucrul acesta fu de ajuns ca să prefacă hohotele lui de rîs în scrîșnet din dinți.

Timpul se scurgea, iar cei din Ligă nu se vedeau întorcîndu-se : să-și fi dat oare seama că ușa e păzită și să fi descoperit ei altă ieșire ? Chicot era gata să se repeadă afară din chilie, cînd deodată golul ușii fu astupat de un trup mătăhălos care prinse să se tăvălească la picioarele lui, smulgîndu-și smocuri întregi de păr din cap.

— Ah, păcătosul de mine ! se tîngui călugărul. Vai, bunul meu senior Chicot, iartă-mă ! iartă-mă !

De ce Gorenflot, care plecase primul, se înapoia singur, cînd de mult el ar fi trebuit să se afle departe ?

Iată întrebarea ce se ivi în chip firesc în mintea lui Chicot.

— Ah, bunul meu domn Chicot, scumpul meu senior, ajută-mă ! continuă să se văicărească în gura mare Gorenflot. Iartă-l pe nevrednicul dumitale prieten, care se căiește și îți cere iertare stînd la picioarele dumitale.

— Dar cum de nu ai fugit împreună cu ceilalți, ticălosule ? întrebă Chicot.

— Pentru că eu n-am putut să mă strecor pe unde s-au strecurat ceilalți, bunul meu senior, pentru că Domnul, în mînia lui, m-a pedepsit să fiu obez. Oh, nenorocit pîntece, ah, mizerabil bărdăhan ! striga călugărul, izbindu-se cu pumnii peste partea pe care și-o dojenea așa de amarnic. Au, de ce nu mi-s subțire ca dumneata, domnule Chicot ! Ce frumos e și, mai ales, cît e de folositor să fii subțire !

Chicot nu pricepea nici o iotă din tînguirile călugărului.

— Deci ceilalți se strecoară afară pe undeva ? întrebă cu o voce de tunet Chicot. Așadar, ceilalți fug ?

— Drace ! exclamă călugărul. Păi ce vrei să facă ? Să aștepte ștreangul ? Vai, pîntece nenorocit !

— Tăcere ! strigă la el Chicot. Răspunde-mi la ce te întreb eu.

Gorenflot se ridică în genunchi :

— Întreabă-mă, domnule Chicot, ai tot dreptul s-o faci.

— În ce fel fug ceilalți ?

— Fug de le sfîrîie călcîiele.

— Înțeleg... dar pe unde ?

— Prin răsuflătoare.

— La naiba, prin care răsuflătoare ?

— Prin răsuflătoarea care dă în cavoul cimitirului.

— Este cumva drumul acela căruia-i zici subterana ? Răspunde-mi repede !

— Nu, scumpe domnule Chicot. Ușa subteranei era păzită pe dinafară. Marele cardinal de Guise, în clipa cînd a vrut s-o deschidă, a auzit un elvețian spunînd : *Mich durstet*, ceea ce vrea să zică, pe cît se pare : *Mi-e sete.*

— Ei, fir-ar al dracului ! exclamă Chicot. Știu eu ce vrea să zică... Așa încît fugarii au apucat pe alt drum ?

— Da, scumpe domnule Chicot, ei fug prin cavoul cimitirului.

— Care dă unde ?

— Într-o parte dă în criptă, iar în cealaltă, sub poarta Saint-Jacques.

— Minți.

— Eu, scumpe senior ?

— Dacă s-ar fi salvat prin cavoul care dă în criptă, i-aș fi văzut trecînd din nou prin fața chiliei tale.

— E adevărat, scumpe domnule Chicot, dar ei s-au gîndit că nu au vreme să mai ocolească atît și au trecut prin răsuflătoare.

— Despre ce fel de răsuflătoare vorbești ?

— Despre răsuflătoarea care dă în grădină și care servește spre a lumina trecerea.

— Astfel că tu ?...

— Astfel că eu, care sînt prea gras...

— Ei ?

— Nu m-am putut strecura nicicum, iar ei s-au căznit să mă tragă de picioare, văzînd că le încurc drumul celorlalți.

— Păi dacă tu n-ai putut trece... — zise Chicot, cu chipul luminat brusc de o ciudată veselie.

— Nu, n-am putut și totuși am încercat din răsputeri. Uită-te la umerii mei, uită-te la pieptul meu.

— ...atunci el, care e și mai gras decît tine...

— Care el ?

— Ah, Dumnezeule — zise Chicot — dacă m-ajuți în treaba asta, făgăduiesc să-ți fiu recunoscător. Așadar, nici el nu va putea să treacă.

— Domnule Chicot...

— Ridică-te, călugăr afurisit !

Gorenflot se sculă de jos cît putu de repede.

— Așa ! Acum condu-mă la răsuflătoare.

— Unde vei voi dumneata, scumpul meu senior.

— Hai, ia-o înainte, nenorocitule, înainte !

Gorenflot o luă degrabă la trap, înălțînd cînd și cînd brațele spre cer, însă fără a încetini cîtuși de puțin viteza cu care pornise, deoarece Chicot îl croia neîncetat cu funia. Amîndoi străbătură în goană coridorul și coborîră în grădină.

— Pe aici, pe aici ! zise Gorenflot.

— Ține-ți gura și mergi înainte, ticălosule !

Gorenflot făcu un ultim efort și ajunse în apropierea unui pîlc de arbori, de unde păreau să iasă niște văicăreli.

— Acolo, acolo ! zise călugărul.

Și, ajuns la capătul puterilor, se prăbuși pe spate în iarbă. Chicot făcu trei pași înainte și zări ceva care se zvîrcolea aproape de suprafața pămîntului. Alături de mogîldeața aceea, semănînd în partea de dindărăt cu animalul

pe care Diogene îl numea un cocoș cu două picioare și fără pene, zăcea o sabie și o rasă de călugăr. Vădit lucru că insul aflat într-o situație atît de nenorocită lepădase, rînd pe rînd, toate lucrurile și lucrușoarele ce l-ar fi putut îngroșa ; astfel că, deocamdată, fără sabie și despuiat de rasă, se găsea redus la cea mai simplă expresie a lui. Și cu toate acestea, ca și Gorenflot, el se căznea zadarnic, vrînd să dispară cu desăvîrșire.

— Fir-ar dracu al dracului ! Pe toți încornoraților din iad ! strigă vocea înfundată a fugarului. Aș prefera să trec prin mijlocul tuturor gărzilor regale. Văleu, nu trageți așa de tare, prieteni, o să alunec încetișor ; simt că înaintez, ce-i drept, nu prea iute, dar înaintez.

— Maică Precistă ! Domnul de Mayenne ! murmură Chicot în extaz. Dumnezeule milostiv, ți-ai cîștigat răsplata pe care ți-am făgăduit-o.

— Nu degeaba am fost eu supranumit Hercule — continuă vocea înfundată de mai înainte. Am să ridic piatra asta. Ha !

Și într-atît se opinti, că-ntr-adevăr piatra se clătină din loc.

Așteaptă, așteaptă — mormăi încet de tot Chicot. Și începu să tropăie din picioare, ca și cînd ar fi alergat cineva într-acolo cu mare zgomot.

— Sosesc — rostiră mai multe glasuri din subterană.

— Aha — strigă Chicot în clipa aceea, ca și cum într-adevăr de-abia atunci sosise gîfîind — aha, va să zică tu ești, călugăr ticălos !

— Nu răspundeți nimic, monseniore — șoptiră povățuitor glasurile din adînc — vă ia drept Gorenflot.

— Tu ești deci, huidumă, *pondus immobile*[1] ! Ține ! Na ! Așadar, tu ești, *indigesta moles*[2], na ! Și, la fiecare vorbă de năduf, Chicot, văzînd că, în sfîrșit, se poate răzbuna, plesnea din răsputeri părțile cărnoase ce i se ofereau, cu frînghia cu care mai înainte îl biciuise pe Gorenflot.

— Tăceți ! îl sfătuiau mereu glasurile complicilor. Vă ia drept călugărul acela.

[1] Greutate încremenită (în limba latină în text).
[2] Morman informe (în limba latină în text).

Şi Mayenne nu scotea decît gemete surde, în vreme ce îşi înzecea sforţările, ca să ridice piatra.

— A, conspiratorule, a. călugăr netrebnic ! continuă să-l ocărască Chicot. Na, uite, pentru beţie ! Na, uite, pentru lene ! Na, uite, pentru mînie ! Ţine, na, pentru desfrînare ! Ţine, na, pentru lăcomie ! Regret că nu-s decît şapte păcate capitale ! Na, na, na, ţine pentru viciile pe care le ai !

— Domnule Chicot — bodogănea adevăratul Gorenflot, lac de năduşeală — domnule Chicot, fie-vă milă de mine.

— A, trădătorule — continuă Chicot, lovind într-una. Ţine, na, ţine pentru trădarea ta, nemernicule !

— Îndurare ! murmură Gorenflot, căruia i se părea că simte usturimea tuturor loviturilor ce plouau de fapt asupra lui Mayenne. Îndurare, scumpe domnule Chicot !

Dar Chicot, în loc să se oprească, îmbătat de răzbunare, lovea şi mai cu foc. Oricîtă putere de stăpînire avea Mayenne, el nu-şi putea înăbuşi gemetele.

— Ah ! exclamă Chicot. De ce nu vrea Dumnezeu să înlocuiască trupul tău josnic, hoitul tău necioplit, cu umerii largi şi puternici ai ducelui de Mayenne, care de mult trebuie să primească din parte-mi o ciomăgeală straşnică, a cărei dobîndă tot creşte şi tot creşte de şapte ani încoace... Na, ţine, ţine !

Gorenflot scoase un vaiet şi se prăbuşi.

— Chicot ! vociferă ducele.

— Da, eu sînt, da, Chicot în persoană, nevrednicul servitor al regelui. Chicot, mînă slăbănoagă, dar care în această ocazie ar vrea să aibă cele o sută de braţe ale lui Briareu [1].

Şi gasconul, din ce în ce mai turbat, îşi înteţi atît de vîrtos loviturile cu funia, că răbdătorul duce, adunîndu-şi toate puterile, urni piatra din loc, covîrşit de durere şi, cu coastele rupte, cu şalele însîngerate, se prăvăli în braţele prietenilor săi.

Ultima lovitură a lui Chicot izbi în gol. Atunci gasconul se întoarse : adevăratul Gorenflot zăcea leşinat, dacă nu de durere, cel puţin de spaimă.

---

[1] Uriaş mitologic, care avea cincizeci de capete şi o sută de braţe. Revoltîndu-se împotriva zeilor, Neptun l-a azvîrlit în mare, iar Iupiter l-a înlănţuit sub vulcanul Etna.

XCI

CE SE PETRECEA LÎNGĂ BASTILIA ÎN TIMP CE CHICOT ÎȘI PLĂTEA DATORIILE LA MĂNĂSTIREA SAINTE-GENEVIÈVE

Erau ceasurile unsprezece seara. Ducele de Anjou aștepta nerăbdător în cabinetul unde se retrăsese în urma slăbiciunii de care se simțise cuprins pe cînd alaiul străbătea strada Saint-Jacques ca un sol al ducelui de Guise să vină să-i anunțe abdicarea regelui, fratele său.

Plimbîndu-se de colo-colo, de la fereastră la ușa cabinetului și de la ușa cabinetului la ferestrele anticamerei, el privea orologiul cel mare, al cărui tictac răsuna lugubru în cutia de lemn aurit. Deodată auzi sforăitul unui cal în curte ; își închipui că nu putea fi decît calul solului pe care-l aștepta și alergă pe balcon ; dar, ținut în frîu de un rîndaș, calul din curte își aștepta stăpînul. Stăpînul său ieși din apartamentele interioare : era Bussy. Bussy, care, în calitatea lui de comandant al gărzii, înainte de a se duce la întîlnire, venise să dea parola pentru noapte.

Zărindu-l pe acest tînăr frumos și viteaz, de care niciodată nu avusese a se plînge, ducele încercă o clipă un simțămînt de remușcare, însă, pe măsură ce-l văzu apropiindu-se de torța pe care o ținea în mînă valetul, chipul gentilomului se lumina, și pe acest chip ducele citi atîta bucurie, atîta speranță și fericire, că toată vechea-i gelozie îl năpădi.

În acest timp, Bussy, habar neavînd că ducele îl privește pîndindu-i emoțiile întipărite pe față, după ce dădu parola, își aruncă pelerina pe umeri, sări în șa și, îmboldindu-și calul, se avîntă zgomotos pe sub bolta răsunătoare.

O clipă, îngrijorat de a nu vedea pe nimeni sosind, ducele se gîndi să trimită degrabă pe cineva după el, deoarece bănuia că, înainte de a se îndrepta spre Bastilia, Bussy va face un popas la propriu-i palat ; însă și-l închipui pe tînăr rîzînd împreună cu Diane de Iubirea lui dis-

prețuită, punîndu-l pe el, un prinț, în aceeași oală cu soțul batjocorit, drept care și de astă dată birui răutatea din el.

Plecînd, Bussy zîmbise fericit : zîmbetul acela era o insultă la adresa prințului. Și prințul îl lăsă să plece. Dacă tînărul ar fi avut privirea abătută și fruntea întunecată, poate că François l-ar fi reținut.

Cu toate acestea, abia ieșit din palatul Anjou, Bussy încetini mersul zorit al calului, ca și cum el însuși s-ar fi temut de zgomotul pe care-l făcea și, trecînd pe la palatul său, așa cum prevăzuse ducele, își încredință calul unui rîndaș care asculta cu respect o lecție despre arta de a tămădui caii, predată de Remy.

— A, tu ești, Remy ? zise Bussy, recunoscîndu-l pe tînărul doctor.

— Da, monseniore, eu în persoană.

— Nu te-ai culcat încă ?

— Peste zece minute, monseniore. Tocmai am sosit acasă sau, mai bine zis, la dumneavoastră acasă. De cînd nu mai trebuie să îngrijesc de rănitul meu, mi se pare că zilele au cîte patruzeci și opt de ore.

— Te plictisești ? întrebă Bussy.

— Mi-e teamă că da.

— Și cu dragostea ?

— A, v-am mai spus și altă dată : n-am încredere în dragoste și, în genere, nu fac decît niște studii folositoare asupra ei.

— Atunci Gertrude e părăsită ?

— Cu desăvîrșire.

— Te-ai plictisit ?

— Plictisit... să fiu bătut, căci în felul acesta se manifesta amorul amazoanei mele, fată cumsecade altminteri.

— Și inima ta nu-ți spune nimic pentru ea în seara asta ?

— Și de ce tocmai în seara asta, monseniore ?

— Pentru că te-aș fi luat cu mine.

— La Bastilia ?

— Da.

— Vă duceți acolo ?

— Desigur.

— Și Monsoreau ?

— El este la Compiègne, dragul meu, unde pregătește o vînătoare pentru maistatea sa.

— Sînteți sigur, monseniore ?

— A primit ordin azi-dimineață, de față cu toată lumea.

— Aha ! Remy rămase o clipă pe gînduri. Și-atunci ?... întrebă el.

— Atunci — răspunse Bussy — mi-am petrecut ziua mulțumind Domnului pentru fericirea pe care mi-o hărăzea în noaptea asta, iar noaptea mi-o voi petrece ca să mă bucur de această fericire.

— Bine. Jourdain, adu-mi sabia — porunci Haudouin.

Rîndașul dispăru înlăuntrul casei.

— Ți-ai schimbat părerea ? întrebă Bussy.

— De ce ?

— Păi văd că-ți iei sabia.

— Da, vă însoțesc pînă la poartă, din două motive.

— Care ?

— Primul, de teamă ca nu cumva să vă iasă în cale vreun răufăcător.

Bussy surise.

— Ei, da, rîdeți, monseniore ! Știu prea bine că nu vă temeți de răufăcători și, de asemenea, că doctorul Remy nu este un însoțitor de nădejde. Totuși, doi oameni sînt atacați mai greu decît unul singur. Cel de al doilea motiv ce mă determină să vă însoțesc este că am o mulțime de sfaturi bune să vă dau.

— Haide, dragul meu Remy, vino ! Vom vorbi despre Diane. După plăcerea de a o vedea pe femeia mult iubită, nu cunosc altă plăcere mai mare decît aceea de a vorbi despre ea.

— Ba există oameni care socotesc că plăcerea de a vorbi despre femeia iubită este mai mare decît aceea de a o vedea — replică Remy.

— Pare-mi-se că vremea e mai schimbătoare — zise Bussy.

— Cu atît mai bine : cerul e cînd înnorat, cînd senin. Mie îmi place varietatea. Mulțumesc, Jourdain — spuse el, adresîndu-se rîndașului care îi adusese sabia. Apoi se întoarse spre conte : Iată-mă-s la ordinele dumneavoastră, monseniore ! Să mergem !

Bussy îl luă de braţ pe tînărul doctor şi amîndoi se îndreptară către Bastilia.

Remy îi spusese contelui că are o sumedenie de sfaturi bune să-i dea. Într-adevăr, abia porniră la drum, că doctorul începu să-i înşire o mie de citate latineşti de prestigiu, cu ajutorul cărora dorea să-i dovedească lui Bussy că greşeşte ducîndu-se în seara aceea la Diane, în loc să stea cuminte în patul său, şi e lucru ştiut că, de obicei, un om se bate prost dacă a dormit prost ; apoi de la maximele care se adresau raţiunii, trecu la mitologie şi istorisi în chip galant că îndeobşte Venus era aceea care-l dezarma pe Marte.

Bussy zîmbea. Remy insista.

— Vezi tu, Remy — zise contele — cînd ţin o sabie în mînă, braţul mi se contopeşte cu sabia în aşa fel, încît fibrele cărnii mele împrumută duritatea şi supleţea oţelului, iar pe de altă parte oţelul pare că prinde viaţă şi se înfierbîntă aidoma unui trup viu. Din clipa aceea, sabia mea este un braţ şi braţul meu este o sabie. Aşa că, înţelegi ? Nu e vorba nici de forţă, nici de dispoziţie. Lama unei sabii nu oboseşte.

— Nu, dar se toceşte.

— Nu-ţi fie teamă.

— Ah, scumpul meu senior — continuă Remy — vedeţi dumneavoastră, mîine va avea loc o luptă asemenea luptei lui Hercule împotriva lui Anteu, o luptă ca aceea dată de Teseu împotriva Minotaurului, o luptă ca a celor Treizeci de cavaleri [1] sau ca a lui Bayard [2], ceva homeric, uriaş, imposibil, despre care se va spune în viitor lupta lui Bussy, ceea ce va fi echivalent cu lupta prin excelenţă. Ei bine, în această luptă, cu nu vreau, vedeţi dumneavoastră, nu vreau să fiţi nici măcar zgîriat.

[1] Lupta celor Treizeci de cavaleri a constituit unul din episoadele cele mai strălucite ale războiului din anii 1341—1365 din Bretania ; lupta a avut loc între treizeci de cavaleri francezi, partizani ai lui Charles de Blois, sub comanda lui Beaumanoir, şi treizeci de cavaleri englezi, partizani ai lui Jean de Montfort, sub comanda lui Richard Benborough. Aceştia din urmă au fost învinşi.

[2] Gentilomul Pierre du Terrail Bayard s-a acoperit de glorie în timpul războaielor lui Carol al VIII-lea, Ludovic al XII-lea şi Francisc I. Datorită vitejiei sale a fost supranumit „Cavalerul fără teamă şi fără prihană" (Le chevalier sans peur et sans reproche).

— Fii liniştit, dragul meu Remy. Vei vedea minuni. În dimineaţa asta am pus patru săbii în mîinile a patru duelişti de meserie, care, timp de opt minute în cap, n-au putut, toţi patru, nici măcar să mă atingă o singură dată, în vreme ce eu le-am făcut ferfeniţă tunicile. Săream ca un tigru.

— Nu zic ba, stăpîne, dar gleznele dumneavoastră de mîine vor fi gleznele dumneavoastră de azi ?

Aici, Bussy şi chirurgul său începură un dialog în latineşte, adesea întrerupt de hohotele lor de rîs.

Astfel ajunseră la capătul străzii Saint-Antoine.

— Adio — zise Bussy — am ajuns.

— Dacă v-aş aştepta ? întrebă Remy.

— De ce ?

— Ca să fiu sigur că vă veţi întoarce acasă înainte de ora două şi că veţi dormi cel puţin cinci sau şase ore încheiate înainte de duel.

— Dacă-ţi dau cuvîntul meu ?

— O, atunci asta mi-ajunge. Cuvîntul lui Bussy, drace ! Frumos mi-ar sta să-l pun la îndoială !

— Ei bine, poftim, îl ai : în două ore, Remy, voi fi acasă.

— Fie ! Adio, monseniore !

— Adio, Remy !

Cei doi tineri se despărţiră, dar Remy nu plecă numaidecît. El rămase locului, uitîndu-se după conte, care se îndrepta spre casă, şi întrucît absenţa lui Monsoreau din Paris îi dădea gentilomului deplină siguranţă, Haudouin îl văzu intrînd pe uşa deschisă de Gertrude, iar nu sărind pe fereastră ca altă dată. Apoi Remy, luînd-o ca un filozof de-a lungul străzilor pustii la ora aceea, o porni spre palatul stăpînului său. Dar îndată ce părăsi piaţa Beaudoyer, el văzu venind spre dînsul cinci bărbaţi înfăşuraţi în pelerine, care, sub acele pelerine, păreau a fi înarmaţi pînă-n dinţi.

Cinci oameni la o atare oră era un eveniment. Medicul se ascunse după colţul unei case mai dosnice. Cînd ajunseră la zece paşi de el, cei cinci bărbaţi se opriră şi după un „bună seara" amical, patru o porniră în două direcţii diferite, în timp ce al cincilea rămase locului, nemişcat şi

gînditor. În acel moment, luna ieși dintr-un nor și lumină cu o rază obrazul trecătorului nocturn.

— Domnul de Saint-Luc ! exclamă Remy.

Auzindu-și numele, Saint-Luc ridică iute capul și văzu un om îndreptîndu-se spre el.

— Remy ! strigă la rîndul său.

— Da, Remy în persoană, și sînt fericit că nu trebuie să vă răspund „la dispoziția dumneavoastră", dat fiind că-mi păreți sănătos tun. Comit o indiscreție dacă v-aș întreba ce face senioria voastră la această oră, atît de departe de Luvru ?

— Zău, scumpul meu, trec în revistă, din ordinul regelui, fizionomia orașului. Mi-a poruncit : „Saint-Luc, plimbă-te pe străzile Parisului, și dacă auzi din întîmplare spunîndu-se că am abdicat, răspunde sus și tare că este o minciună".

— Și ați auzit spunîndu-se așa ceva ?

— Nimeni nu mi-a suflat un singur cuvînt. Or, cum în curînd va fi miezul nopții, cum peste tot e liniște și cum nu l-am întîlnit decît pe domnul de Monsoreau, m-am despărțit de prietenii mei și tocmai mă pregăteam să mă întorc cînd m-ai văzut stînd pe gînduri.

— Cum ați spus ? Domnul de Monsoreau ? !

— Da.

— L-ați întîlnit pe domnul de Monsoreau ?

— Cu o ceată de oameni înarmați, vreo zece sau doisprezece, pe puțin.

— Domnul de Monsoreau ? Imposibil !

— Și de ce este imposibil ?

— Pentru că el trebuie să fie la Compiègne.

— Trebuia să fie, dar nu este.

— Păi ordinul regelui ?

— Aș ! Cine îl ascultă pe rege ?

— L-ați întîlnit dumneavoastră pe domnul de Monsoreau cu zece sau doisprezece oameni ?

— Desigur.

— V-a recunoscut ?

— Cred că da.

— Dumneavoastră nu erați decît cinci ?

— Cei patru prieteni ai mei și cu mine, doar atît.

— Și el nu s-a azvîrlit asupra dumneavoastră ?

— Dimpotrivă, m-a ocolit, iar lucrul acesta mă miră. Cînd l-am recunoscut, m-am așteptat că va urma o groaznică încăierare.

— Încotro se ducea ?

— Spre strada Tixeranderie...

—Ah, Dumnezeule ! strigă Remy.

— Ce este ? întrebă Saint-Luc, speriat de glasul tînărului.

— Domnule Saint-Luc, fără îndoială că se va întîmpla o mare nenorocire.

— O mare nenorocire ? ! Cui !

— Domnului de Bussy.

— Lui Bussy ? ! Dumnezeule, vorbește odată, Remy ! Sînt unul din prietenii lui, o știi doar.

— Vai, ce nenorocire ! Domnul de Bussy îl credea la Compiègne.

— Ei, și ?

— Ei, și a presupus că poate să profite de lipsa lui...

— Așa încît este ?...

— La doamna Diane.

— Ah ! exclamă Saint-Luc. Se încurcă lucrurile.

— Da. Și Monsoreau, înțelegeți, o fi avut niscai bănuieli... i-o fi băgat cineva în cap, iar el nu s-o fi făcut că pleacă decît ca să vină prin surprindere înapoi.

— Așteaptă puțin ! zise Saint-Luc, lovindu-se cu palma peste frunte.

— V-a venit vreo idee ? întrebă Remy.

— Aici este mîna ducelui de Anjou.

— Dar chiar ducele de Anjou este acela care a provocat azi-dimineață plecarea domnului de Monsoreau.

— Un motiv în plus. Ai plămîni buni, bravul meu Remy ?

— La naiba, ca niște foale.

— În cazul ăsta să alergăm, să alergăm fără a pierde o clipă. Cunoști casa ?

— Da.

— Ia-o înainte.

Și cei doi tineri o rupseră la fugă pe străzi, cu o iuțeală ce ar fi făcut cinste unor căprioare hăituite.

— Ne-a luat-o cu mult înainte ? întrebă Remy, alergînd.
— Cine, Monsoreau ?
— Da.
— Aproape cu un sfert de oră — răspunse Saint-Luc, cățărîndu-se pe o grămadă de pietre înaltă de cinci picioare.
— Numai de-am ajunge la timp — zise Remy, trăgîndu-și sabia din teacă în vederea oricărei eventualități.

XCII

ASASINATUL

Fără grijă și fără șovăire, Bussy fu primit de Diane, care nu se temea de nimic, fiind sigură de absența soțului ei. Niciodată tînăra și frumoasa femeie nu fusese atît de veselă ; niciodată Bussy nu fusese atît de fericit. În anumite clipe, cînd spiritul sau mai degrabă instinctul de conservare simte toată gravitatea momentului, omul își unește facultățile morale cu toate resursele fizice pe care simțurile i le pot da ; el se concentrează și se întrece pe sine. Atunci el se-mbată din toate puterile de viața care l-ar putea părăsi dintr-o clipă în alta, fără ca să ghicească prin ce catastrofă viața îl va părăsi.

Diane, tulburată, și cu atît mai mult cu cît încerca să-și ascundă tulburarea, Diane, tulburată de temerile acelui „mîine" amenințător, părea mai drăgăstoasă, deoarece tristețea, învăluind iubirea, dădea acestei iubiri parfumul de poezie care îi lipsea. Adevărata pasiune nu este de loc zglobie, și ochiul unei femei cu-adevărat îndrăgostită cunoaște mai adesea umezeala lacrimei decît strălucirea bucuriei.

Așa că ea începu prin a-l stăvili pe tînărul nostru îndrăgostit. Ceea ce voia să-i spună în seara aceea era că viața lui însemna însăși viața ei ; ceea ce avea de vorbit cu el se referea la găsirea celor mai sigure mijloace pentru a fugi. Căci nu era vorba numai ca Bussy să învingă,

ci, după aceea, el trebuia să fugă de mînia regelui. Şi se prea putea ca Henric să nu-i ierte niciodată învingătorului înfrîngerea sau moartea favoriţilor săi.

— Şi apoi — spunea Diane, cu braţul petrecut după gîtul lui Bussy şi sorbind din ochi chipul dragului ei — nu eşti tu cel mai viteaz bărbat din Franţa? Atunci, la ce bun să cauţi să-ţi sporeşti faima, făcîndu-ţi din asta un punct de onoare? Tu, şi aşa, eşti cu mult deasupra celorlalţi oameni, deci n-ar fi frumos din parte-ţi să vrei să fii şi mai presus. Tu nu vrei să placi altor femei, fiindcă mă iubeşti pe mine şi ţi-ar fi teamă că mă pierzi pe vecie, nu-i aşa, Louis? Louis, apără-ţi viaţa. Nu-ţi spun: „Gîndeşte-te la moarte", căci mi se pare că nu există pe lume un om atît de tare, atît de puternic, încît să-l ucidă, altfel decît prin trădare, pe Louis al meu; dar gîndeşte-te la răni: poţi fi rănit, o ştii bine, pentru că tot datorită unei răni primite pe cînd te băteai împotriva acelorăşi oameni te-am cunoscut.

— Fii liniştită, îmi voi păzi obrazul; nu vreau să-i las să mi-l sluţească — răspunse Bussy, rîzînd.

— Ah, păzeşte-ţi făptura întreagă. Să-ţi fie sfîntă, dragul meu, ca şi cum am fi unul în locul celuilalt. Gîndeşte-te la durerea pe care ai simţi-o dacă m-ai vedea pe mine întorcîndu-mă rănită şi plină de sînge. Ei bine, aceeaşi durere care te-ar încerca pe tine aş simţi-o şi eu, văzînd sîngele tău curgînd. Fii prudent, leul meu curajos, iată singurul meu sfat. Fă ca acel roman, a cărui istorie mi-o citai zilele trecute, ca să mă liniştești. Da, imită-l întocmai. Lasă-i pe cei trei prieteni ai tăi să se bată, sări în ajutorul celui mai ameninţat, dar dacă doi, dacă trei oameni te atacă deodată, fugi. Te vei întoarce asemenea lui Horaţiu şi-i vei ucide pe rînd unul după altul.

— Da, scumpa mea Diane — zise Bussy.

— Vai, îmi răspunzi fără să m-auzi, Louis, mă priveşti şi nu m-asculţi.

— Da, dar te văd şi eşti foarte frumoasă.

— Nu despre frumuseţea mea este vorba în acest moment, Dumnezeule! E vorba de tine, de viaţa ta, de viaţa noastră. Iată, e groaznic ceea ce îţi voi spune, dar vreau s-o ştii, asta o să te facă nu mai puternic, dar mai prudent. Ei bine, voi avea curajul să privesc la duelul acesta.

— Tu ?

— Am să fiu de faţă.

— Cum asta ? Nu se poate, Diane.

— Ba da ! Ascultă : ştii că în camera de alături se află o fereastră care dă într-o curte mică şi că de-acolo se vede pieziş grădina Tournelles ?

— Da, mi-aduc aminte de fereastra asta, cam la vreo douăzeci de picioare înălţime, dedesubtul căreia este un grilaj. Zilele trecute aruncam firimituri de pîine în curticică şi păsărelele veneau să le ciugulească.

— De-acolo, înţelegi, Bussy, te voi vedea. Mai ales, ai grijă să te aşezi aşa ca să te văd. Vei şti că sînt acolo şi chiar vei putea să mă vezi. Ba nu, smintită ce sînt, să nu te uiţi la mine. Adversarul tău ar profita de această neatenţie.

— Şi m-ar putea ucide, nu-i aşa, în vreme ce eu aş sta cu privirile aţintite asupră-ţi. Diane, dacă aş fi osîndit la moarte şi mi s-ar îngădui să-mi aleg felul în care să mor, apoi pe acesta l-aş alege.

— Da, dar nu eşti osîndit şi nu-i vorba să mori, ci, dimpotrivă, să trăieşti.

— Şi voi trăi, fii liniştită. De altminteri, spatele mi-e bine apărat, crede-mă. Tu nu-i cunoşti pe prietenii mei, dar eu îi cunosc : Antraguet mînuieşte spada ca şi mine ; Ribeirac dă dovadă de sînge rece pe teren şi s-ar zice că n-are viu în el decît ochii, cu care îşi sfredeleşte adversarul, şi braţul, cu care îl izbeşte ; Livarot posedă agilitate de tigru. Partida e frumoasă, crede-mă, frumoasa mea Diane. Aş vrea să trec printr-o primejdie şi mai mare pentru a avea şi mai mari merite.

— Fie, te cred, dragul meu, şi surîd deoarece nădăjduiesc ; dar uită-te la mine şi făgăduieşte-mi că ai să-mi dai ascultare.

— Da, numai să nu-mi porunceşti să te părăsesc.

— Ei bine, tocmai de aceea fac apel la raţiunea ta.

— Atunci nu trebuia să mă înnebuneşti.

— Fără complimente, frumosul meu gentilom, îţi cer supunere ; supunîndu-te, dovedeşti dragoste.

— Porunceşte.

— Dragul meu, ţi-s ochii obosiţi şi ai nevoie de o noapte de odihnă. Pleacă.

— Ah, atît de repede ?

— Îmi voi face rugăciunea și mă vei îmbrățișa.

— Ție ar trebui să ți se înalțe rugăciuni, așa cum li se înalță îngerilor.

— Tu crezi că îngerii nu se roagă și ei lui Dumnezeu ? întrebă Diane, îngenunchind.

Și din străfundul inimii sale, cu o privire ce voia să străpungă tavanul spre a-l căuta pe Dumnezeu sub bolțile sinilii ale cerului, ea începu să rostească :

— Stăpîne ceresc, dacă vrei ca roaba ta să trăiască fericită și să nu piară în deznădejde, ocrotește-l pe cel pe care l-ai trimis în drumul meu, ca să-l iubesc și să nu-l iubesc decît pe el.

Ea tocmai sfîrșea aceste cuvinte și Bussy se aplecă spre a o cuprinde în brațe și a-i apropia obrazul de buzele lui, cînd deodată un geam de la fereastră zbură în țăndări, apoi fereastra însăși zbură cît colo și trei oameni înarmați se iviră pe balcon, în timp ce al patrulea încăleca peste balustradă. Acesta avea obrazul acoperit cu o mască și ținea în mîna stîngă un pistol, iar în dreapta o sabie scoasă din teacă.

Bussy rămase o clipă înmărmurit și înghețat de strigătul înfricoșător pe care-l scoase Diane, aruncîndu-se la pieptul lui. Omul cu masca făcu un semn și cei trei însoțitori ai săi înaintară un pas ; unul dintre ei era înarmat cu o archebuză.

Dintr-o singură mișcare, Bussy o dădu la o parte pe Diane cu stînga, în timp ce cu dreapta își scotea sabia. Apoi, retrăgîndu-se, o lăsă în jos încet, fără a-și slăbi din ochi adversarii.

— Înainte, înainte, vitejii mei — răsună o voce ca din mormînt ce ieșea de sub masca de catifea. E pe jumătate mort, frica l-a ucis.

— Te înșeli — răspunse Bussy — nu știu ce este frica...

Diane încercă să se apropie de el.

— Dă-te la o parte, Diane — zise gentilomul cu hotărîre.

Dar, în loc să-i dea ascultare, Diane se aruncă a doua oară la pieptul lui.

— Doamnă, în felul acesta o să fiu ucis — o preveni el.

Diane se îndepărtă, lăsîndu-l descoperit în fața adversarilor. Înțelegea că nu-i putea veni în ajutor iubitului ei decît într-un singur chip : supunîndu-se.

— Ah, ah ! se auzi din nou vocea sumbră. E domnul de Bussy, și eu nu voiam s-o cred, neghiob ce sînt ! Într-adevăr, ce mai prieten, ce bun și minunat prieten !

Bussy tăcea, mușcîndu-și buzele și uitîndu-se jur împrejur pentru a cerceta care ar fi mijloacele de apărare în clipa cînd va trebui să încrucișeze spada.

— El află că marele maestru de vînătoare a plecat de acasă — continuă aceeași voce, cu o intonație batjocoritoare, pe care vibrația sa profundă și sumbră o făcea și mai cumplită — află că și-a lăsat soția singură, că soției i-ar putea fi teamă, și vine să-i țină de urît. Și asta cînd ? În ajunul unui duel. Repet : ce bun și minunat prieten este seniorul de Bussy !

— A, dumneata ești, domnule de Monsoreau ? ! exclamă Bussy. Bun, jos masca ! Acuma știu cu cine am de-a face.

— Prea bine — răspunse marele maestru de vînătoare, zvîrlindu-și cît colo masca de catifea neagră.

Diane scoase un strigăt slab. Contele era galben ca un mort, în vreme ce zîmbetul său era al unui osîndit la caznele iadului.

— Hai să sfîrșim, domnule — spuse Bussy — nu-mi place larma. A sta de vorbă înainte de a se bate, lucrul acesta se potrivea numai eroilor lui Homer, care erau niște semizei. Eu sînt un om, numai că sînt un om căruia nu-i e frică. Atacă-mă sau lasă-mă să trec.

Un hohot strident, care o făcu pe Diane să tresară speriată, dar care pe Bussy îl înfurie din cale afară, fu răspunsul lui Monsoreau.

— Dă-te la o parte ! repetă tînărul, al cărui sînge, ce îi năvălise o clipă în inimă, acum i se urca la cap.

— Oho ! Și zi așa, domnule de Bussy. „Dă-te la o parte", hai ? ripostă Monsoreau.

— Atunci, scoate sabia și s-o sfîrșim ! replică tînărul. Trebuie să mă întorc acasă și locuiesc departe.

— Ai venit să te culci aici, domnule, și aici te vei culca — răspunse marele maestru de vînătoare.

Între timp, capetele altor doi oameni apărură printre zăbrelele balconului și, încălecînd balustrada, cei doi veniră să se alăture celorlalți.

— Patru și cu doi fac șase — socoti cu glas tare Bussy. Unde-s ceilalți ?

— Sînt la poartă și așteaptă — răspunse contele.

Diane căzu în genunchi și, în ciuda sforțărilor ei, Bussy îi auzi hohotele de plîns. El îi aruncă repede o privire, apoi se uită spre conte. După o clipă de gîndire, zise :

— Știți, scumpul meu domn, că sînt un om de onoare ?

— Da — răspunse Monsoreau — ești un om de onoare, așa cum și doamna este o femeie cinstită.

— Prea bine, domnule — răspunse Bussy, înecuviințînd abia perceptibil din cap. E usturător, dar o merit. Toate acestea vor fi plătite. Însă cum mîine trebuie să susțin un duel cu patru gentilomi pe care dumneata îi cunoști și care au prioritate asupra dumitale, îngăduie-mi să mă retrag și îți dau cuvîntul meu de cinste că mă vei găsi unde și cînd vei voi dumneata.

Monsoreau ridică din umeri.

— Ascultă — continuă Bussy — jur pe bunul Dumnezeu, domnule, că, după ce le voi fi dat satisfacție domnilor Schomberg, d'Épernon, Quélus și Maugiron, voi fi al dumitale, cu totul și cu totul al dumitale. Dacă mă vor ucide, vei primi satisfacție datorită brațului lor. Dacă, dimpotrivă, vor fi uciși, am să fiu în măsură să-ți dau satisfacție eu însumi...

Monsoreau se întoarse către oamenii lui.

— Hai, dați-i drumul, vitejii mei ! le porunci el.

— Oho ! exclamă Bussy. M-am înșelat, domnule : nu mai e un duel, este un asasinat.

— Firește ! zise Monsoreau.

— Da, văd. Ne-am înșelat amîndoi unul în privința celuilalt, dar, gîndiți-vă bine, domnule : ducelui de Anjou nu-i va fi de loc pe plac întîmplarea aceasta.

— El este acela care mă trimite — răspunse Monsoreau.

Bussy se înfioră. Diane înălță mîinile spre cer și gemu.

— În cazul acesta, mă las doar în seama lui Bussy. Vitejilor, țineți-vă bine ! rosti tînărul.

Și rotindu-și brațul o singură dată, răsturnă iconostasul, trase spre el o masă, iar deasupra acestui calabalîc azvîrli

un scaun, astfel că, într-o secundă, improviză între el și inamicii săi un meterez. Săvîrșise totul cu atîta repeziciune, încît glonțul pornit din archebuză nu lovi decît iconostasul, în care se și înfipse. Între timp, Bussy răsturnă un impunător bufet de pe vremea lui Francisc I, întărindu-și astfel meterezul.

Diane se găsea ascunsă în spatele acestei ultime mobile. Dîndu-și seama că nu-l poate ajuta pe Bussy decît prin rugăciunile sale, tînăra femeie se ruga. Bussy aruncă o privire spre dînsa, apoi spre agresorii săi, pe urmă către meterezul improvizat.

— Ei, haideți acum, vitejilor ! zise el. Dar băgați de seamă că sabia mea împunge.

Vitejii împinși de Monsoreau porniră spre mistrețul care îi aștepta încordat, cu ochii scăpărători. Unul dintre ei întinse chiar mîna spre iconostas, vrînd să-l tragă spre sine, dar mai înainte ca mîna îndrăzmețului să atingă mobila ce slujea drept baricadă, sabia lui Bussy, pătrunzînd printr-o deschizătură, îi prinse brațul, străpungîndu-i-l de la cot pînă la umăr. Omul scoase un strigăt și se năpusti spre fereastră.

În clipa aceea, Bussy auzi pași grăbiți pe coridor și se crezu prins între două focuri. El se repezi spre ușă, ca să tragă zăvorul, dar înainte de a ajunge acolo ușa se deschise. Tînărul făcu un pas înapoi, căutînd o poziție de apărare față de vechii și față de noii săi inamici.

Doi bărbați năvăliră în cameră.

— Ah, scumpul meu stăpîn ! se auzi un glas binecunoscut. Am ajuns oare la vreme ?

— Remy ! exclamă contele.

— Și eu ! strigă al doilea glas. Pare-se că aici are loc un asasinat ?

Bussy recunoscu acel glas și scoase un urlet de bucurie :

— Saint-Luc !

— Eu însumi.

— Ah, scumpe domnule de Monsoreau, acum cred că ai face bine să ne lași să trecem, căci, dacă nu te dai la o parte, de data aceasta o să trecem peste dumneata — zise Bussy.

— Trei oameni la mine ! strigă Monsoreau.

Şi alţi trei agresori răsăriră deasupra balustradei.

— Ei, zău aşa ! Oare sînt o armată ? întrebă Saint-Luc.

— Sfinte Dumnezeule, ocroteşte-l ! se ruga Diane.

— Ticăloaso ! strigă Monsoreau şi se îndreptă spre ea ca s-o lovească.

Bussy prinse de veste. Sprinten ca un tigru, dintr-o săritură el trecu peste barieră şi sabia lui o întîlni pe aceea a lui Monsoreau, se aplecă şi-l atinse pe conte la gît, dar distanţa era prea mare şi Monsoreau se alese doar cu o zgîrietură.

Cinci sau şase oameni se năpustiră în acelaşi timp asupra lui Bussy. Unul dintre ei fu străpuns de sabia lui Saint-Luc.

— Înainte ! strigă Remy.

— Nu, nu înainte ! zise gentilomul. Dimpotrivă, Remy, ia-o şi du-o de-aici pe Diane.

Monsoreau scoase un urlet şi smulse o sabie din mîinile unuia dintre noii veniţi. Remy şovăia.

— Şi dumneavoastră ? întrebă el.

— Ia-o ! Ia-o ! urlă Bussy. Ţi-o încredinţez ţie.

— Doamne Dumnezeule, ajută-l ! murmură Diane.

— Haideţi, doamnă — zise Remy.

— Niciodată, nu, niciodată nu-l voi părăsi.

Remy o luă în braţe.

— Bussy ! strigă Diane. Bussy, vino la mine ! Ajutoor !

Biata femeie era înnebunită, nu-şi dădea seama care îi sînt prietenii şi care duşmanii ; tot ce o îndepărta de Bussy i se părea o nenorocire de moarte.

— Du-te, du-te ! o îndemnă Bussy. Te-ajung şi eu din urmă.

— Da — urlă Monsoreau — da, o vei ajunge, nădăjduiesc !

Bussy îl văzu pe Haudouin cum se clatină, apoi cum se îndoaie de mijloc şi aproape numaidecît cum cade, tîrînd-o şi pe Diane după el. Bussy scoase un strigăt şi se întoarse într-acolo.

— Nu-i nimic, stăpîne — îngăimă Remy — eu am primit glonţul... ea este salvată.

Trei oameni se azvîrliră asupra lui Bussy ; în momentul în care el se întorcea, Saint-Luc se strecură între Bussy și cei trei : unul din atacatori căzu, ceilalți doi bătură în retragere.

— Saint-Luc, Saint-Luc, în numele celei pe care o iubești, salvează-o pe Diane ! îl imploră Bussy.

— Dar tu ?

— Eu, eu sînt bărbat.

Saint-Luc se repezi spre Diane, care se ridicase în genunchi, o luă în brațe și dispăru cu ea pe ușă.

— La mine ! strigă poruncitor Monsoreau. Veniți la mine cei de pe scară !

— Ah, ticălosule ! urlă Bussy. Ah, lașule.

Monsoreau se ascunse în spatele oamenilor săi. Bussy dădu o lovitură cu latul sabiei, apoi împunse cu vîrful : din prima mișcare reteză un cap, dintr-a doua găuri un piept.

— Începe să se curețe locul — zise el, pe urmă se întoarse în spatele baricadei lui.

— Fugiți, stăpîne, fugiți ! murmură Remy.

— Eu ? ! Să fug ? !... Să fug din fața unor asasini ? ! Apoi, aplecîndu-se spre tînărul medic, zise : Diane trebuie să fugă. Dar tu, tu ce ai ?

— Luați seama ! îngăimă Remy. Luați seama !

Într-adevăr, patru oameni se năpustiseră prin ușa dinspre scară. Bussy se găsea prins între două focuri. Dar el nu avea decît un singur gînd :

— Și Diane ? ! Diane ? !

Fără a mai pierde o clipă, se azvîrli asupra celor patru oameni ; luați prin surprindere, doi dintre ei căzură, unul rănit, altul mort. Apoi, cum Monsoreau înainta spre el, se dădu un pas înapoi și se găsi din nou în spatele meterezului.

— Zăvoriți ușa și răsuciți cheia în broască ! L-am prins, l-am prins !

Între timp, cu un ultim efort, Haudouin se tîrîse pînă în fața lui Bussy : voia să adauge trupul său la grosimea adăpostului.

Fu un răgaz doar de o clipă. Cu picioarele muiate, cu trupul lipit de zid, cu brațul îndoit, cu vîrful sabiei în jos, Bussy aruncă iute o privire în juru-i · șapte oameni zăceau la pămînt, nouă rămăseseră în picioare. Bussy îi numără

din ochi. Dar, văzînd lucind nouă săbii, auzindu-l pe Monsoreau cum îşi încurajează oamenii, simţindu-şi picioarele lipăind prin sînge, viteazul acesta care nu ştiuse niciodată ce-i frica zări parcă spectrul morţii cum se înalţă în fundul camerei şi cum îl cheamă la sine cu surîsu-i mohorît.

„Din nou — îşi zise el — voi ucide cu siguranţă încă cinci. Ceilalţi patru însă mă vor ucide. Mai am putere să lupt doar încă zece minute. Ei bine, să săvîrşim în aste zece minute ceea ce niciodată nu a putut un om şi nu va putea săvîrşi pe lume."

Şi desprinzîndu-şi pelerina, îşi înfăşură braţul stîng spre a-şi improviza astfel un scut, apoi făcu o săritură pînă în mijlocul camerei, ca şi cum ar fi fost nedemn de faima lui să se mai bată la adăpostul unei baricade.

În mijlocul odăii întîlni grămada de oameni, în ale căror trupuri sabia lui alunecă întocmai ca o viperă în cuibul ei ; de trei ori întinse braţul şi de trei ori auzi scrîşnind cingătoarea de piele sau tovalul îmbrăcămintei, de trei ori un şuvoi de sînge cald gîlgîi peste mîna lui dreaptă, prin şanţul ce-l avea lama sabiei. Cu braţul stîng, parase în acest timp douăzeci de lovituri. Pelerina îi era ferfeniţă.

Asasinii schimbară tactica de luptă cînd văzură căzînd doi oameni, iar pe cel de al treilea retrăgîndu-se ; adversarii renunţară să se mai folosească de spadă ; unii se aruncară asupra lui, lovindu-l cu patul muschetei, alţii traseră asupră-i cu pistoalele, pe care pînă atunci nu le folosiseră. Bussy se feri de gloanţele lor cu multă iscusinţă, fie aruncîndu-se într-o parte, fie aplecîndu-se. În acest ceas suprem, întreaga lui fiinţă se multiplică la infinit, deoarece nu numai că vedea, auzea şi acţiona, dar el aproape că şi ghicea cel mai neaşteptat şi mai ascuns gînd ce mijea în mintea vrăjmaşilor săi. Bussy se găsea într-unul din acele momente în care făptura omenească atinge culmea perfecţiunii : era mai puţin decît un zeu, întrucît era muritor, dar cu siguranţă că era mai mult decît un om.

Se gîndi că, dacă l-ar omorî pe Monsoreau, ar pune capăt luptei; îl căută deci din ochi printre asasinii săi. Dar Monsoreau, tot pe atît de liniştit pe cît era Bussy de agitat, încărca pistoalele oamenilor sau, luîndu-le gata încărcate din mîinile lor, trăgea ascunzîndu-se în spatele spadasinilor

săi. Lui Bussy nu-i fu greu să facă o spărtură : el se azvîrli în mijlocul zbirilor, care se dădură la o parte, și gentilomul se găsi față în față cu Monsoreau. În clipa aceea, cum marele maestru de vînătoare ținea în mînă un pistol gata încărcat, îl ochi pe Bussy și trase. Glonțul se izbi de sabia acestuia și rupse lama la vreo șase degete deasupra mînerului.

— Dezarmat ! strigă Monsoreau. Dezarmat !

Bussy făcu un pas înapoi și, retrăgîndu-se, ridică sabia ruptă. Cît ai clipi, mîna-i se încleștă vîrtos pe mînerul ei, cu ajutorul unei batiste. Și lupta reîncepu, oferind ochilor priveliștea nemaipomenită a unui om aproape fără arme, dar și fără răni, care băga spaima în șase inși bine înarmați ce își făceau un meterez din cele zece leșuri.

Lupta reîncepu, mai înverșunată ca oricînd. Pe cînd oamenii lui Monsoreau se năpusteau asupra lui Bussy, marele maestru de vînătoare, ghicind că tînărul caută o armă pe jos, înhăța orice armă care îi putea fi la îndemînă.

Bussy era înconjurat. Ciotul sabiei sale, cu lama ciobită, încovoiată, boantă, îi tremura în mînă ; din pricina oboselii simțea că începe să-i înțepenească brațul : privi în jurul său, cînd deodată unul din cadavre se însufleți, se ridică în genunchi și-i întinse o sabie lungă și de nădejde : leșul acela era Remy, a cărui ultimă sforțare fu un gest de devotament. Bussy scoase un strigăt de bucurie și sări îndărăt spre a-și slobozi mîna din batistă și a se descotorosi de ciotul sabiei, devenit acum de prisos.

Între timp, Monsoreau se apropie de Remy și-i descărcă, de la un pas, pistolul în cap. Tînărul medic se prăbuși cu fruntea sfărîmată — de data aceasta pentru a nu se mai ridica niciodată. Bussy scoase un strigăt sau mai degrabă un răcnet. Își redobîndi puterile o dată cu noul mijloc de apărare ; el făcu să șuiere sabia, învîrtind-o jur împrejur, tăie încheietura unei mîini în dreapta lui și spintecă un obraz la stînga. Prin această dublă lovitură el izbuti să elibereze ușa. Apoi, suplu și iute, Bussy se aruncă asupra ei și încercă s-o spargă cu o izbitură zdravănă care clătină zidul. Dar zăvoarele rezistară.

Slăbit de efortul făcut, el își lăsă brațul drept de-a lungul trupului în vreme ce cu stînga se căznea să tragă zăvo-

rul pe la spate, stînd totodată cu fața spre adversarii săi și apărîndu-se.

În clipa aceea un glonț îi pătrunse în coapsă și două lovituri de sabie îi zgîriară coastele. Totuși izbuti să tragă zăvorul și să răsucească cheia.

Urlînd și mîndru în mînia lui, îl trăsni pieziș pe cel mai înverșunat dintre bandiți și, fandînd spre Monsoreau, îl atinse pe conte în piept.

Marele maestru de vînătoare izbucni în urlete amestecate cu blesteme.

„Ah — își spuse Bussy trăgînd ușa — încep să cred că voi scăpa."

Dar cei patru oameni zvîrliră armele și se agățară cu mîinile de el : săbiile lor nu putuseră să-l atingă, pînă într-atît extraordinara lui îndemînare îl făcea invulnerabil. Încercară deci să-l înăbușe. Dar Bussy îi croia și îi toca necontenit, izbind fie cu garda sabiei, fie cu lama. Monsoreau se apropie de două ori de tînărul gentilom și de două ori se alese cu o rană.

La un moment dat însă, trei oameni se încleștară de sabia lui Bussy și i-o smulseră din mîini. El luă atunci un trepied de lemn sculptat, ce servea drept taburet, și lovi de trei ori, doborînd trei oameni ; dar trepiedul se sfărîmă de umărul ultimului agresor, care rămase în picioare. Acesta vru să-i înfigă pumnalul în piept. Bussy îl apucă de încheietura mîinii, smulse pumnalul și, întorcîndu-se spre adversarul său, îl sili să și-l înfigă el însuși în inimă. Ultimul atacator sări pe fereastră.

Bussy făcu doi pași să-l urmărească, dar Monsoreau, lungit printre cadavre, se ridică și, dintr-o lovitură de cuțit, îi tăie tendoanele de la genunchi. Tînărul scoase un strigăt, căută din ochi o spadă, o înhăță pe cea dintîi care-i fu la îndemînă și o înfipse cu atîta sete și cu atîta forță în pieptul marelui maestru de vînătoare, încît îl țintui pe podea.

— Ah ! strigă Bussy. Nu știu dacă voi scăpa cu viață, dar cel puțin te-am văzut murind !

Monsoreau vru să răspundă, însă din gura lui întredeschisă nu ieși decît un ultim suspin. Bussy se tîrî spre coridor ; din pricina rănii din coapsă și, mai ales, a celei de

la genunchi, el pierdea foarte mult sînge. Tînărul aruncă o privire în urma lui.

Strălucitoare, luna ieșise dintr-un nor. Razele ei pătrundeau în încăperea inundată de sînge, se oglindeau în geamuri și luminau zidurile zgîriate în fel și chip de loviturile de sabie sau găurite de gloanțe, atingînd în tăcere chipurile palide ale morților, dintre care cei mai mulți, dîndu-și sufletul, își păstraseră privirea sălbatică și amenințătoare de asasini.

Văzînd acel cîmp de bătălie, semănat de mîna lui, deși rănit, deși muribund, Bussy se simți cuprins de un sublim orgoliu. Așa cum spusese, el săvîrșise ceea ce nici un om n-ar fi fost în stare să săvîrșească vreodată. Nu-i mai rămînea decît să fugă, să se salveze ; putea să fugă fără a se rușina, deoarece fugea din fața unor morți.

Dar nefericitul tînăr nu ajunsese încă la capătul tuturor încercărilor sale. Cînd fu pe scară, el văzu lucind arme în curte ; răsună o împușcătură și glonțul îi străpunse umărul : curtea era păzită. Se gîndi atunci la ferestruia de la care Diane îi făgăduise că va privi a doua zi desfășurarea duelului și se tîrî cît mai repede într-acolo.

Ferestruia era deschisă și un minunat cer presărat cu stele se vedea afară. Bussy închise și zăvorî ușa camerei, apoi se sui cu mare caznă pe pervaz, încălecă pe balustradă și măsură din ochi grilajul de fier spre a sări de partea cealaltă.

— Ah, n-am să am niciodată puterea — murmură el.

Dar în același moment auzi pași pe scară : era cel de al doilea grup de oameni care urca. Bussy nu se mai putea apăra ; el își adună toate forțele. Ajutîndu-se doar cu o mînă și cu un picior, singurele de care se mai putea sluji, își făcu vînt. Însă avîntîndu-se, talpa cizmei îi alunecă. Avea atîta sînge pe picioare ! Căzu drept peste țepușele de fier ale grilajului ; unele îi pătrunseră în carne, altele îi găuriră hainele și el rămase agățat.

În clipa aceea se gîndi la singurul prieten ce-i mai rămăsese pe lume.

— Saint-Luc ! Ajutor ! Saint-Luc ! Ajutor ! strigă Bussy.

— A, dumneata ești, domnule de Bussy ? întrebă un glas ce venea dintr-un tufiș.

Gentilomul tresări. Glasul acesta nu era al lui Saint-Luc.

— Saint-Luc ! strigă el din nou. Ajutor, ajutor ! Nu-ţi fie frică pentru Diane. L-am ucis pe Monsoreau.

Bussy nădăjduia că Saint-Luc stă ascuns pe undeva prin apropiere şi că va sosi la auzul acestei veşti.

— A, Monsoreau a fost ucis ? ! răsună o altă voce din tufiş.

— Da.

— Bine.

Şi Bussy văzu ivindu-se de după arbuşti doi oameni : amîndoi erau mascaţi.

— Domnilor, domnilor, în numele cerului, ajutaţi un biet gentilom care mai poate scăpa cu viaţă dacă-l ajutaţi ! zise Bussy.

— Ce părere aveţi, monseniore ? întrebă cu jumătate de glas unul din cei doi necunoscuţi.

— Nesocotitule ! se răsti celălalt.

— Monseniore ! strigă Bussy, care auzise cuvîntul, întrucît de ascuţite îi erau simţurile în situaţia deznădăjduită în care se afla. Monseniore, salvaţi-mă şi vă voi ierta că m-aţi trădat.

— Auzi ? spuse omul mascat.

— Ce porunciţi ?

— Ei bine, scapă-l... Apoi adăugă, cu un ris pe care-l ascunse masca : ...de suferinţe.

Bussy întoarse capul înspre partea de unde venea glasul care îndrăznea să vorbească pe un ton batjocoritor într-un asemenea moment.

— Ah, sînt pierdut ! murmură el.

Într-adevăr, în aceeaşi clipă ţeava unei archebuze i se propti în piept şi glonţul porni. Bussy lăsă capul să-i cadă pe umăr, mîinile i se înţepeniră.

— Asasinule, fii blestemat ! rosti el.

Şi îşi dădu sufletul, cu numele Dianei pe buze. Picături de sînge din trupul lui picurară de pe grilaj pe hainele aceluia pe care îl numise „monseniore".

— A murit ? întrebară mai mulţi oameni care, după ce spărseseră uşa, se iviseră la fereastră.

— Da — strigă Aurilly. Fugiţi însă. Gîndiţi-vă că monseniorul duce de Anjou era protectorul şi prietenul domnului de Bussy.

Oamenii nici nu doreau altceva, așa că dispărură. Ducele auzi zgomotul pașilor lor îndepărtîndu-se, răsunînd din ce în ce mai slab, apoi pierzîndu-se în noapte.

— Acum, Aurilly, urcă-te sus în odaia aceea și zvîrle-mi pe fereastră cadavrul lui Monsoreau — zise celălalt om cu mască.

Aurilly se urcă, recunoscu în mormanul de leșuri trupul contelui, îl luă în spinare și, așa cum îi poruncise însoțitorul său, îl aruncă jos, în curte. Căzînd pe caldarîm, corpul acela împroșcă, la rîndul său, cu sînge hainele ducelui de Anjou.

François scotoci la pieptul tunicii marelui maestru de vînătoare și scoase de acolo actul de alianță, semnat de regeasca-i mînă.

— Iată ceea ce căutam — zise el. Acum nu mai avem nimic de făcut aici.

— Și Diane ? întrebă Aurilly de sus de la fereastră.

— Pe cinstea mea ! Nu mai sînt îndrăgostit. Și cum ea nu ne-a recunoscut, dezleag-o, dezleagă-l și pe Saint-Luc. Să se ducă amîndoi încotro vor voi.

Aurilly dispăru.

— În urma acestei lovituri, nu voi fi regele Franței — zise ducele, rupînd în bucăți actul compromițător. Însă nu e mai puțin adevărat că, datorită acestei lovituri, nici nu voi fi decapitat pentru vina de înaltă trădare.

XCIII

CUM FRATELE GORENFLOT SE GĂSI MAI APROAPE CA ORICÎND ÎNTRE SPÎNZURĂTOARE ȘI STĂREȚIE

Aventura conjuraților avu un sfîrșit de comedie. Plasați la gura acestui fluviu de intrigi, elveții, ca și gărzile franceze, ascunse la confluența fluviului, cu năvoadele întinse pentru a prinde căpeteniile conspirației, nu putură

pune mîna nici măcar pe pleoșcă. Toată lumea se făcuse nevăzută, strecurîndu-se prin subterană.

Deci ei nu văzură pe nimeni ieșind din mînăstire, ceea ce îl sili pe Crillon, odată poarta sfărîmată, să năvălească în fruntea unui grup de vreo treizeci de oameni în mînăstirea Sainte-Geneviève, împreună cu regele.

O tăcere de moarte domnea în vasta și întunecoasa clădire. Lui Crillon, ca unui războinic experimentat ce era, i-ar fi plăcut mai degrabă să audă vuiet și larmă ; el se temea de o capcană. Dar în zadar trimiseră cercetași, în zadar deschiseră ușile și ferestrele, în zadar scotociră cripta : totul era pustiu.

Regele mergea în fruntea soldaților, cu sabia în mînă, strigînd în gura mare :

— Chicot ! Chicot !

Nimeni nu răspundea.

— Să-l fi omorît ? se întreba regele. Ei, pe toți dracii ! Îmi vor plăti măscăriciul cu prețul unui gentilom.

— Aveți dreptate, sire — răspunse Crillon — căci este un gentilom, ba încă unul dintre cei mai viteji.

Chicot nu răspundea de nicăieri, întrucît se îndeletnicea cu biciuirea domnului de Mayenne, și ocupația aceasta îi făcea atîta plăcere, că nu vedea și nu auzea nimic din cele ce se petreceau în jur.

Totuși, cînd ducele de Mayenne dispăru, cînd Gorenflot rămase leșinat, cum nimic nu-l mai preocupa, Chicot se auzi strigat pe nume și recunoscu vocea regelui.

— Pe aici, fiule, pe-aici ! urlă el din răsputeri, încercînd să-l ridice pe Gorenflot și să-l așeze măcar în capul oaselor. Izbuti s-o facă și-l rezemă cu spatele de un copac. Dar, fiind silit să-și irosească multă vlagă întru săvîrșirea acestei fapte preamilostive, glasul său își pierdu într-atît sonoritatea obișnuită, încît Henric crezu o clipă că ceea ce aude el este de fapt o jalnică tînguire. Nici vorbă însă de așa ceva : dimpotrivă, Chicot se găsea în culmea triumfului său, numai că, văzînd starea vrednică de plîns a călugărului, el se întreba dacă trebuie să-l dea în vileag pe burtosul trădător sau să se arate clement față de acest butoi mătă-

hălos. Privea deci la Gorenflot, așa cum August trebuie să-l fi privit o clipă pe Cinna [1].

Încetul cu încetul, călugărul își venea în fire și, oricît de tont ar fi fost el, nu era totuși pînă într-atît, încît să-și facă iluzii cu privire la ceea ce îl aștepta : de altminteri, el semăna destul de bine cu acele dobitoace care, necontenit amenințate de oameni, simt instinctiv că niciodată o mînă nu se îndreaptă spre ele decît pentru a le lovi, că niciodată o gură nu se apropie de ele decît pentru a le sfîșia. În această stare de spirit, Gorenflot deschise din nou ochii.

— Monseniorul Chicot ! exclamă el.

— Aha, va să zică n-ai murit ! zise gasconul.

— Bunul meu senior Chicot — urmă călugărul, străduindu-se să-și împreuneze mîinile peste pîntecele-i uriaș — e oare cu putință să mă dai pe mîna persecutorilor mei, pe mine, Gorenflot ?

— Canalie ! rosti Chicot, nu fără un accent de afecțiune pe care nu reușea să o ascundă.

Gorenflot începu să urle. După ce izbutise să-și împreuneze mîinile, acum încerca să și le frîngă.

— Eu care am mîncat cu dumneata niște bucate atît de gustoase ! strigă el, înăbușindu-se. Eu care beau așa de grațios, după spusele dumitale, că mă și numeai totdeauna regele bureților ; eu care mă dau în vînt după găinușele fripte comandate de dumneata la „Cornul abundenței", încît nu lăsam niciodată din ele decît oasele !

Acest ultim argument îi păru sublim, în felul său, lui Chicot, și gasconul se hotărî definitiv să-l ierte.

— Uite-i, Dumnezeule preabun ! strigă Gorenflot, încercînd să se ridice, dar fără a izbuti. Uite-i ! Vin ! Sînt mort. Ah, bunul meu senior Chicot, scapă-mă.

Și neputîndu-se ridica de jos, călugărul se azvîrli — ceea ce îi era mult mai lesne — cu fața în țărînă.

— Ridică-te ! porunci Chicot.

— Mă ierți ?

— Vom vedea.

---

[1] Cinna Cneius Cornelius, nepotul lui Pompei, a fost iertat de August împotriva căruia conspirase. Această întîmplare i-a furnizat scriitorului clasic francez Pierre Corneille subiectul uneia dintre cele mai frumoase tragedii ale sale, intitulată *Cinna* sau *Clemența lui August*.

— M-ai bătut atîta, că ar putea fi de ajuns.

Chicot izbucni în rîs. Bietul călugăr era atît de năucit, încît credea cu adevărat că a primit loviturile înapoiate cu prisosință lui Mayenne.

— Rîzi, bunul meu senior Chicot ? întrebă el.

— Eh, sigur că rîd, dobitocule !

— Deci voi scăpa cu viață ?

— Poate.

— De fapt, cred că n-ai rîde dacă Gorenflot al dumitale ar trebui să moară.

— Asta nu depinde de mine, ci de rege. Regele singur are drept de viață și de moarte asupra supușilor.

Gorenflot făcu o sforțare și izbuti să se ridice în genunchi. În acel moment, întunericul fu spulberat de o splendidă lumină : nenumărate veșminte brodate și săbii lucind în lumina torțelor îi înconjurară pe cei doi prieteni.

— Ah, Chicot ! Scumpul meu Chicot ! strigă regele. Cît sînt de bucuros că te văd !

— Ascultă, bunul meu domn Chicot — rosti încet de tot călugărul — acest mare prinț e fericit că te revede.

— Ei, și ?

— Păi, în fericirea lui, n-o să-ți refuze ceea ce îi vei cere : cere-i să mă ierte...

— Ticălosului Irod ?

— Vai, vai, taci din gură, scumpe domnule Chicot !

— Ei bine, sire — întrebă Chicot, întorcîndu-se către rege — pe cîți ați pus mîna ?

— *Confiteor !* bolborosi Gorenflot.

— Pe nici unul — răspunse Crillon. Trădătorii ! Trebuie să fi găsit vreo ieșire necunoscută de noi.

— Se poate — spuse Chicot.

— Dar tu i-ai văzut ? îl întrebă regele.

— Sigur că i-am văzut.

— Pe toți ?

— De la primul pînă la ultimul.

— *Confiteor !* repetă Gorenflot, care nu mai era în stare să zică ceva.

— I-ai recunoscut, fără îndoială, nu-i așa ?

— Nu, sire.

— Cum, nu i-ai recunoscut ?

— Adică n-am recunoscut decît unul singur, ba încă...
— Ba încă ?...
— Nu după chip, sire.
— Pe cine ai recunoscut ?
— Pe domnul de Mayenne.
— Pe domnul de Mayenne ? ! Cel căruia îi datorai...
— Ei, da ! Acum sîntem chit, sire.
— Ah, povestește-mi, Chicot !
— Mai tîrziu, fiule, mai tîrziu. Acum să ne ocupăm de prezent.
— *Confiteor !...* repetă Gorenflot.
— A, ați făcut un prizonier ! exclamă deodată Crillon, lăsîndu-și mîna-i mare să cadă asupra lui Gorenflot, care, cu trupul lui voluminos, se încovoie sub greutatea loviturii.
Călugărului îi pieri piuitul.
Chicot zăbovi cu răspunsul, îngăduind o clipă ca toate chinurile ce izvorăsc din adîncul groazei să se cuibărească în inima nenorocitului de călugăr. Văzînd în jurul lui clocotind atîta mîndrie nestăvilită, Gorenflot era cît pe-aci să leșine a doua oară. Într-un tîrziu, după un moment de tăcere, în care timp călugărul crezu că aude răsunînd la urechea lui trîmbița judecății de apoi, Chicot zise :
— Sire, priviți-l bine pe acest călugăr.
Unul dintre cei de față apropie o torță de obrazul lui Gorenflot ; monahul închise ochii pentru a trece mai lesne din lumea asta pe lumea cealaltă.
— Predicatorul Gorenflot ! strigă Henric.
— *Confiteor, Confiteor, Confiteor* — bolborosi iute călugărul.
— Da, chiar el — răspunse Chicot.
— Cel care...
— Întocmai — îi curmă vorba gasconul.
— Aha ! Aha ! rosti regele. cu un aer satisfăcut.
Puteai să aduni într-o strachină sudoarea ce curgea de pe obrajii lui Gorenflot. Și avea de ce să nădușească, bietul, căci auzea săbiile zăngănind, ca și cum fierul ar fi prins viață și ar fi fost cuprins de nerăbdare.
Cîțiva soldați se apropiară amenințători. Gorenflot mai mult îi simți decît îi văzu apropiindu-se și scoase un soi de scîncet.

— Așteptați ! le ordonă Chicot. Trebuie ca regele să știe totul. Și, luîndu-l la o parte pe Henric, îi vorbi încet de tot : Fiule, mulțumește Domnului că a îngăduit să se nască pe lume, acum vreo treizeci și cinci de ani, acest om sfînt, căci el este acela care ne-a salvat pe toți.

— Cum asta ?

— El mi-a istorisit urzelile complotului de-a fir-a-păr.

— Cînd ?

— Cam acum vreo opt zile. Așa încît, dacă vrăjmașii maiestății voastre vor da de urmele lui vreodată, va fi un om mort.

Gorenflot nu auzi decît ultimele cuvinte : „Un om mort !" Și căzu, proptindu-se în mîini.

— Pe acest vrednic om — zise regele, uitîndu-se binevoitor la mormanul acela de carne, care, în ochii oricărui om cu judecată, nu însemna decît materie în stare să absoarbă și să stingă jeraticul inteligenței — pe acest vrednic om, îl vom lua sub protecția noastră.

Gorenflot prinse din zbor această privire milostivă și rămase, așijderea unei măști antice, jumătate rîzînd cu toată gura, iar jumătate plîngînd cu gura pînă la urechi.

— Vei face foarte bine, sire, deoarece este un slujitor minunat — răspunse Chicot.

— Prin urmare, ce crezi că s-ar cădea să facem pentru el ? întrebă regele.

— Consider că, atîta vreme cît se va afla la Paris, va fi amenințat de mari primejdii.

— Dacă aș pune soldați să-l păzească ? spuse regele.

Gorenflot auzi această propunere a lui Henric.

— Strașnic ! zise el. Pare-se că voi scăpa doar cu închisoarea ! Îmi place mai mult temnița decît supliciul ; numai să mă hrănească bine !

— Nu — răspunse Chicot — în zadar. E de ajuns să-mi îngădui să-l iau cu mine.

— Unde ?

— La mine.

— Fie ! Ia-l și întoarce-te la Luvru, unde îi vei regăsi pe prietenii noștri pentru a-i pregăti în vederea zilei de mîine.

— Ridică-te, preacucernice părinte ! se adresă Chicot călugărului.

— Își bate joc — murmură Gorenflot. Inimă hapsînă!

— Dar ridică-te odată, brută! repetă încet de tot gasconul, lovindu-l cu genunchiul în spate.

— Ah, am binemeritat asta! strigă Gorenflot.

— Ce zice? întrebă regele.

— Sire — răspunse Chicot — își aduce aminte de toate ostenelile lui, numără toate caznele și, deoarece îi făgăduiesc ocrotirea maiestății voastre, spune, dîndu-și seama de ceea ce i se cuvine: „Am meritat asta!"

— Bietul om! îl căină regele. Să ai grijă de el, prietene.

— O, fiți liniștit, sire. Cînd e cu mine, nu-i lipsește nimic.

— Vai, domnule Chicot! strigă Gorenflot. Scumpe domnule Chicot, unde mă duci?

— O să afli îndată. Pînă atunci, mulțumește maiestății sale, ticălosule, mulțumește-i!

— De ce?

— Mulțumește, îți spun!

— Sire — bolborosi Gorenflot — pentru că maiestatea voastră preagrațioasă...

— Da — răspunse Henric — știu tot ce ai făcut în călătoria dumitale la Lyon, în seara Ligii și, în sfîrșit, azi. Fii liniștit, vei fi răsplătit după meritele dumitale.

Gorenflot scoase un suspin.

— Unde e Panurge? îl întrebă Chicot.

— În grajd, bietul dobitoc!

— Ascultă, du-te și-l caută, încalecă pe el și vino aici.

— Da, domnule Chicot.

Călugărul se îndepărtă cît putu mai repede, mirat că nu îl urmărește nici un supraveghetor.

— Acum, fiule — spuse Chicot, vorbindu-i regelui — păstrează-ți douăzeci de oameni pentru escortă și trimite zece cu domnul Crillon.

— Unde trebuie să-i trimit?

— La palatul Anjou, să ți-l aducă pe fratele tău.

— De ce?

— Ca să nu fugă a doua oară.

— Cum, oare fratele meu?...

— Ți-a fost rău că mi-ai urmat povețele azi?

— Nu, martor mi-e Dumnezeu.

— Ei bine, atunci fă ce-ți spun!

Henric dădu ordin colonelului gărzilor franceze să i-l aducă pe ducele de Anjou la Luvru.

Crillon, care nu-l prea iubea pe prinț, plecă numaidecît.

— Și tu ? întrebă Henric.

— Eu îl aștept pe sfîntul meu.

— Și vii la Luvru ?

— Într-un ceas.

— Atunci eu plec.

— Du-te, fiule, du-te.

Henric plecă însoțit de restul trupei. Cît despre Chicot, el se îndreptă spre grajduri și, cum intră în curte, îl văzu pe Gorenflot apărînd călare pe Panurge. Amărîtul de el nici măcar nu se gîndise să încerce să scape de soarta ce îl aștepta.

— Hai, hai — zise Chicot, luîndu-l pe Panurge de frîu — să ne grăbim, sîntem așteptați.

Gorenflot nu făcu nici un gest de împotrivire, numai că vărsa atîtea lacrimi, încît slăbea văzînd cu ochii.

— Spuneam eu, spuneam eu ! îngînă călugărul.

Chicot îl trăgea pe Panurge după el, înălțînd din umeri.

XCIV

ÎN CARE CHICOT GHICEȘTE DE CE D'ÉPERNON AVEA SÎNGE PE PICIOARE ȘI NU ÎN OBRAZ

Întorcîndu-se la Luvru, regele își găsi prietenii culcați, dormind un somn liniștit.

Întîmplările istorice au o influență ciudată : aceea de a-și reflecta măreția asupra împrejurărilor care le-au precedat.

Prin urmare, cei care vor judeca întîmplările ce aveau să se petreacă în chiar dimineața aceea — deoarece regele se întoarse la Luvru către ceasurile două din noapte — aceia, cum spuneam, care vor judeca aceste întîmplări cu superioritatea ce o dă cunoașterea dinainte a faptelor vor găsi, poate, oarecare interes în a-l vedea pe rege, care fu-

șese gata să-și piardă coroana, refugiindu-se lîngă cei trei prieteni ai săi, care, peste cîteva ore, trebuiau să înfrunte, în numele lui, o primejdie ce le punea viața în joc.

Poetul, această ființă privilegiată care nu prevede, dar care ghicește, va găsi, sîntem siguri, melancolice și fermecătoare aceste chipuri tinere pe care somnul le împrospătează, pe care încrederea le face să zîmbească și care, asemenea unor frați ce dorm în casa părintească, se odihneau în paturile lor așezate unul lîngă altul.

Henric păși încet printre paturi, urmat de Chicot, care, după ce își dusese la loc sigur clientul, se înapoiase la palat. Un pat era gol, acela al lui d'Épernon.

— Ah, nesocotitul, încă nu s-a întors — murmură regele. Nenorocitul! Ah, smintitul! Să te bați cu Bussy, omul cel mai viteaz din Franța, cel mai primejdios de pe lume, și ție nici să-ți pese!

— Da, într-adevăr — încuviință Chicot.

— Să fie căutat și adus numaidecît! porunci regele. Apoi să fie chemat aici Miron: vreau să-l adoarmă pe zăpăcitul ăsta, chiar fără voia lui. Vreau ca somnul să-l întărească și să-i dea sprinteneală, ca să fie în stare să se apere.

— Sire — anunță un ușier — iată, domnul d'Épernon se întoarce chiar în clipa asta.

D'Épernon se întorsese, într-adevăr. Aflînd despre înapoierea regelui la Luvru și bănuind că Henric se va duce în dormitor, tînărul voia să se strecoare în salonul comun, sperînd să ajungă acolo fără a fi zărit. Dar, după cum am văzut, era pîndit și regele fu înștiințat de sosirea lui. Văzînd că nu e chip să scape de dojană, el trecu foarte stingherit pragul.

— A, iată-te, în sfîrșit! zise Henric. Vino aici, nenorocitule, și vezi-ți prietenii.

D'Épernon aruncă o privire jur împrejur prin cameră și făcu semn că îi văzuse.

— Privește-ți prietenii — continuă Henric. Ei sînt cuminți, ei au înțeles ce importantă e ziua de mîine, iar tu, nenorocitule, în loc să te rogi, cum au făcut ei, și să dormi, cum fac ei, te duci să joci zaruri și să-ți pui țărînă-n cap. Doamne Dumnezeule, cît ești de palid! Fru-

moasă figură o să faci mîine, dacă de pe acum abia te mai poți ține pe picioare !

Ce-i drept, d'Épernon era foarte palid, atît de palid, că observația regelui îl făcu să roșească.

— Hai, culcă-te, vreau să dormi ! continuă Henric. Dar o să poți să dormi ?

— Eu ? răspunse d'Épernon, ca și cum o astfel de întrebare l-ar fi jignit pînă în adîncul sufletului.

— Te întreb dacă vei avea timp să dormi. Știi oare că duelul are loc în zori și că în anotimpul ăsta nenorocit se crapă de ziuă la ora patru ? Acum e două ; îți mai rămîn doar două ceasuri.

— Două ceasuri bine folosite sînt de ajuns pentru a săvîrși multe lucruri — răspunse d'Épernon.

— O să dormi ?

— Buștean, sire.

— Nu cred nici cît negru sub unghie.

— De ce ?

— Pentru că ești neliniștit, pentru că te gîndești la ce va fi mîine. Ah, și ai dreptate, căci mîine e chiar azi. Dar, fără voia mea, mă simt cuprins de tainica dorință de a spune că încă n-am ajuns în ziua fatală.

— Sire, voi dormi, vă făgăduiesc — zise d'Épernon. Dar pentru asta ar trebui ca maiestatea voastră să mă lase să dorm.

— Așa e — încuviință Chicot.

Și într-adevăr, d'Épernon se dezbrăcă și se întinse în pat, cu un calm și chiar cu o satisfacție pe care monarhul, dimpreună cu Chicot, le luă drept semn bun.

— E curajos ca un Cezar — zise regele.

— Atît de curajos că, pe onoarea mea, nu mai pricep nimic — răspunse Chicot, scărpinîndu-se după ureche.

— Privește, a și adormit.

Chicot se apropie de pat : gasconul se cam îndoia că d'Épernon poate fi atît de sigur pe el.

— Vai ! Vai ! exclamă el deodată.

— Ce este ? întrebă regele.

— Privește !

Și arătă regelui, cu degetul, cizmele lui d'Épernon.

— Sînge ! murmură Henric.

— A călcat în sînge, fiule. Ce mai viteaz !

— Să fie rănit ? întrebă îngrijorat regele.

— Aș ! Ar fi spus ! Și-apoi, numai să nu fie rănit, ca Ahile, la călcîi.

— Uite, și haina este pătată. Privește mîneca. Ce i s-o fi întîmplat ?

— Poate că o fi omorît pe careva — zise Chicot.

— Și pentru ce ?

— Ca să se deprindă.

— Ciudat ! conchise regele.

Chicot se scărpină și mai avan după ureche.

— Hm ! hm ! mîrîi el.

— Nu-mi răspunzi nimic ?

— Am răspuns „hm ! hm !“ Asta, pare-mi-se, vrea să spună multe lucruri.

— Dumnezeule ! Oare ce se petrece în preajma mea și ce m-așteaptă în viitor ? zise Henric. Din fericire, mîine...

— Adică astăzi, fiule ! Mereu confunzi.

— Da, ai dreptate.

— Ei bine, astăzi ?

— Astăzi voi fi liniștit.

— De ce ?

— Pentru că mi-i vor ucide pe blestemații ăia de angevini.

— Crezi, Henric ?

— Sînt sigur de asta, sînt viteji.

— N-am auzit spunîndu-se că angevinii ar fi lași.

— Nu-s lași, e adevărat, dar ia privește-i pe băieții mei cît sînt de voinici. Uită-te la brațul lui Schomberg, ce mușchi minunați, ce brațe frumoase are !

— Ehe, dacă le-ai vedea pe ale lui Antraguet !

— Uită-te la această buză poruncitoare a lui Quélus și la fruntea lui Maugiron, trufașă pînă și-n somn. Cu asemenea chipuri nu se poate să nu birui. Ah, cînd acești ochi încep să azvîrle fulgere, inamicul e pe jumătate învins.

— Scumpe prietene — zise Chicot, clătinînd cu tristețe din cap — sub frunți tot atît de trufașe ca și acestea cunosc ochi care azvîrle fulgere cu nimic mai puțin înfricoșătoare decît acelea pe care te bizui tu. Asta e tot ce te liniștește pe tine ?

— Nu, vino şi-ţi voi mai arăta ceva.
— Unde ?
— În cabinetul meu.
— Şi ceea ce îmi vei arătă îţi dă încredere în victorie ?
— Da.
— Haidem !
— Aşteaptă.
Şi Henric făcu un pas apropiindu-se din nou de tineri.
— Ce este ?
— Ascultă, vreau ca mîine, sau mai bine zis astăzi, nici să nu-i mîhnesc, nici să nu-i înduioşez. Aşa că îmi voi lua rămas bun de la ei de pe acum.
Chicot încuviinţă din cap :
— Ia-ţi, fiul meu !
Dar glasul lui era atît de melancolic, încît regele simţi un fior prin vine şi din ochi îi izvorîră lacrimi.
— Adio, prietenii mei ! murmură regele. Adio, bunii mei prieteni !
Chicot întoarse capul : nici inima lui nu era de piatră. Dar apoi, fără să vrea, ochii i se îndreptară către cei patru tineri. Henric se aplecă spre ei să-i sărute pe frunte rînd pe rînd. O palidă luminare trandafirie lumina această scenă şi învăluia într-o culoare funebră draperiile încăperii şi chipurile actorilor.
Chicot nu era superstiţios, însă cînd îl văzu pe Henric atingînd cu buzele sale fruntea lui Maugiron, a lui Quélus şi a lui Schomberg, îşi închipui că vede aievea o făptură vie şi deznădăjduită care îşi ia rămas bun de la cei morţi culcaţi în mormintele lor.
— Ciudat ! spuse Chicot. N-am încercat niciodată un asemenea simţămînt. Bieţii copii !
Abia sfîrşi regele să-şi sărute prietenii, că d'Épernon deschise iar ochii, să vadă dacă a plecat. Regele tocmai părăsea camera, sprijinit de braţul lui Chicot. D'Épernon sări jos din pat şi începu, cît mai bine cu putinţă, să şteargă petele de sînge de pe cizme şi de pe haine. Această treabă îl purtă cu gîndul îndărăt, la scena întîmplată în Piaţa Bastiliei.
— N-aş fi avut niciodată atîta sînge pentru a face faţă acestui om, care, în astă-seară, a vărsat el singur valuri de sînge.

Și se culcă din nou. Cît despre Henric, el îl duse pe Chicot în cabinetul său și, deschizînd un cufăr lung de abanos, căptușit cu saten alb, zise :

— Iată, privește !

— Săbii ! exclamă Chicot. Văd foarte bine. Ei, și ?

— Da, săbii, dar săbii sfințite, scumpe prietene.

De către cine ?

De către scumpul nostru părinte papa în persoană, care îmi acordă această favoare. Așa cum îl vezi, cufărul ăsta, ca să ajungă la Roma și să se întoarcă îndărăt, mă costă douăzeci de cai și patru oameni, dar, în schimb, am săbiile.

— Sînt bine ascuțite ? îl întrebă Chicot.

— Fără îndoială, însă meritul lor suprem, Chicot, e că sînt sfințite.

— Da, mi-ai spus. Mie totuși îmi face plăcere să știu că ele și străpung bine.

— Păgînule.

— Hai, fiule, să vorbim acum despre altceva.

— Fie, dar să ne grăbim.

— Vrei să dormi ?

Nu, vreau să mă rog.

— În cazul ăsta, să vorbim treburi serioase. L-ai chemat pe domnul de Anjou ?

— Da, așteaptă jos.

— Ce-ai de gînd să faci cu el ?

— Am de gînd să-l zvîrl în Bastilia.

— E foarte cuminte. Numai alege o temniță foarte-foarte adîncă, foarte sigură și bine zăvorîtă ; de pildă, aia în care a fost închis conetabilul de Saint-Pol sau Jacques d'Amagnac.

— O, fii liniștit !

— Știu un loc unde se vinde niște catifea neagră de toată frumusețea, fiule.

— Chicot ! Dar e fratele meu !

— Nici vorbă și, la curte, doliul de familie e de culoare violetă. O să ai o convorbire cu el ?

— Da, desigur, măcar pentru a-i spulbera toate speranțele, arătîndu-i că uneltirile lui au fost descoperite.

— Hm ! mîrîi Chicot.

— Ai ceva împotrivă dacă stau de vorbă cu el ?

— Nu. Eu însă, în locul tău, aș scurta discursurile în folosul temniței.

— Să fie adus ducele de Anjou ! porunci Henric.

— Totuna e — spuse Chicot, dînd din cap. Eu rămîn la părerea mea dintîi.

O clipă mai tîrziu intră ducele. Era tare palid și dezarmat. Crillon îl urma, ținînd în mînă sabia prințului.

— Unde l-ai găsit ? îl întrebă regele pe Crillon, cu același ton cu care ar fi făcut-o și dacă ducele n-ar fi fost acolo.

— Sire, alteța sa nu era acasă, însă, îndată ce am ocupat palatul în numele maiestății voastre, alteța sa s-a întors și l-am arestat fără să opună rezistență.

— Din fericire — zise regele cu dispreț. Apoi, întorcîndu-se către prinț, îl întrebă : Unde ai fost, domnule ?

— Oriunde aș fi fost, sire, fiți convins că eram preocupat de binele dumneavoastră — răspunse ducele.

— De asta mă îndoiesc — replică Henric — și răspunsul dumitale îmi dovedește că n-am făcut rău plătindu-ți cu aceeași monedă.

François se înclină calm și respectuos.

— Răspunde, unde ai fost ? întrebă din nou regele, pășind spre fratele său. Ce făceai în vreme ce complicii dumitale erau arestați ?

— Complicii mei ? zise François.

— Da, complicii dumitale — repetă regele.

— Sire, cu siguranță că maiestatea voastră este rău informată.

— O, de data asta, domnule, nu-mi vei scăpa, și crimele puse la cale de dumneata au luat sfîrșit. Nici încercarea de acum nu te va face moștenitorul meu, frate...

— Sire, sire, vă rog, temperați-vă ! Fără îndoială că cineva vă asmute împotrivă-mi.

— Mizerabile ! urlă Henric în culmea furiei. Vei muri de foame într-o hrubă a Bastiliei.

— Aștept ordinele dumneavoastră, sire, și le binecuvîntez, chiar dacă ele îmi vor hotărî moartea.

— La urma urmei, unde ai fost, fățarnicule ?

— Sire, o salvam pe maiestatea voastră, mă străduiam pentru gloria și liniștea domniei sale.

— O ! exclamă regele, de-a dreptul înmărmurit. Pe cinstea mea, ești de o îndrăzneală nemaipomenită.

— Aș ! făcu Chicot, răstu nindu-se pe scaun. Ia povestește-ne, prințe, ce s-a întîmplat. Trebuie să fie ceva nostim.

— Sire, v-aș fi spus de îndată maiestății voastre, dacă maiestatea voastră m-ar fi tratat ca pe un frate, dar cum mă tratează ca pe un vinovat, voi aștepta ca evenimentele să vorbească pentru mine. După aceste cuvinte, el se înclină din nou, chiar mai adînc decît prima dată, salutîndu-l pe fratele său regele și, întorcîndu-se spre Crillon și spre ceilalți ofițeri care erau de față, zise : Să văd care dintre dumneavoastră, domnilor, îl va conduce pe primul prinț de sînge al Franței la Bastilia ?

Chicot chibzuia într-una : deodată un fulger îi lumină mintea.

— Aha ! murmură el. C ed că acum pricep de ce domnul d'Épernon avea atîta sînge pe picioare și așa de puțin sînge în obraji.

XCV

ÎN DIMINEAȚA LUPTEI

Zorii unei splendide zile se înălțau deasupra Parisului. Nici un cetățean nu cunoștea vestea, dar gentilomii regelui și cei din partidul de Guise, aceștia din urmă încă uluiți, erau gata să facă față evenimentului și-și luau măsuri de precauție pentru a-l felicita la vreme pe învingător.

Așa după cum am văzut în capitolul precedent, regele nu închise ochii toată noaptea, el se rugă și plînse ; și cum, la urma urmei, era un om curajos și încercat, mai ales în privința duelurilor, ieși din palat cam pe la ceasurile trei dimineața, împreună cu Chicot, spre a le da prietenilor săi singurul ajutor pe care li-l putea da : el se duse să viziteze terenul unde trebuia să aibă loc duelul.

A fost o privelişte cu totul vrednică de a fi luată în seamă şi, s-o spunem fără bătaie de joc, foarte puţin luată în seamă.

Îmbrăcat în haine de culoare închisă, înfăşurat într-o pelerină largă, cu sabia la şold, cu părul şi ochii ascunşi sub borurile pălăriei, regele porni de-a lungul străzii Saint-Antoine şi ajunse cam la vreo trei sute de paşi de Bastilia. Acolo, văzînd, ceva mai sus de strada Saint-Paul, adunată o mare mulţime de oameni, nu voi să-şi pună viaţa în primejdie, amestecîndu-se în gloată ; de aceea o luă pe strada Sainte-Catherine şi ajunse, ocolind prin spate, la terenul viran de pe strada Tournelles. Nu-i greu de ghicit cu ce se îndeletnicea mulţimea strînsă acolo : numă a morţii din noaptea aceea. Regele însă o ocoli şi, prin urmare, el nu află nimic din cele întîmplate.

Cum Chicot fusese de faţă la neînţelegerea sau, mai degrabă, la înţelegerea care avusese loc înainte cu opt zile, el îi arătă regelui, chiar pe terenul unde urma să se desfăşoare duelul, locurile pe care trebuiau să le ocupe combatanţii, precum şi condiţiile luptei. De îndată ce se lămuri, Henric se apucă să măsoare locul, privi printre copaci, calculă poziţia soarelui şi zise :

— Quélus va fi foarte primejduit : o să aibă soarele în dreapta, şi razele îi vor cădea chiar în ochiul teafăr [1], în timp ce Maugiron va sta în umbră. Ar fi trebuit ca Maugiron să fie în locul lui Quélus, întrucît are ochii zdraveni. Iată un aranjament destul de prost pînă în prezent. Cît despre Schomberg, a cărui gleznă-i slabă, el are un arbore după care se poate feri la nevoie. De aceea, în privinţa lui, nu-mi fac griji. Însă Quélus, bietul meu Quélus !

Şi dădu trist din cap.

— Mă mîhneşti, sire — grăi Chicot. Lasă, nu te mai amărî aşa, ce dracu ! Ce ţi-e scris în frunte ţi-e pus.

Regele ridică ochii spre cer şi suspină.

— Vezi-l, Doamne, cum drăcuie ! murmură el. Din fericire, tu ştii că e nebun.

Chicot ridică din umeri.

[1] Într-un duel precedent, Quélus primise o lovitură de sabie în ochiul stîng. (n.a.).

— Şi d'Épernon... — continuă regele — pe legea mea, sînt nedrept, la el nu m-am gîndit, şi d'Épernon va avea de-a face cu Bussy. Cît de expus va fi !... Priveşte terenul, dragul meu Chicot : la stînga un obstacol, la dreapta un copac, în spate o groapă. D'Épernon va fi nevoit să trudească clipă de clipă, căci Bussy este un tigru, un leu, un şarpe, Bussy este o sabie vie care sare, se întinde, se strînge.

— Aş ! zise Chicot. Nu-s cîtuşi de puţin neliniştit în privinţa lui d'Épernon !

— Greşeşti, va fi ucis.

— El ? ! Nu-i atît de prost ; şi-a luat el măsurile lui, lasă-l în pace.

— Ce vrei să spui adică ?

— Vreau să spun, de pildă, că nu se va bate, ce dracu !

— Haida-de ! Nu l-ai auzit adineauri ?

— Tocmai de-aia.

— Ei ?

— Ei, tocmai de aceea îţi repet : nu se va bate.

— Fiinţă neîncrezătoare şi dispreţuitoare ce eşti !

— Îmi cunosc eu gasconul, Henric. Dacă vrei să m-asculţi, hai să ne întoarcem, scumpul meu rege. Iată că s-a făcut ziuă de-a binelea. Să ne înapoiem la Luvru.

— Oare poţi crede că voi rămîne la Luvru în timpul luptei ?

— Ei, fir-ar dracu al dracului ! Vei rămîne, fiindcă de te-ar vedea cineva aici, ar spune, în cazul cînd prietenii tăi ar fi învingători, că le-ai forţat victoria prin farmece, iar în cazul cînd ar fi învinşi, că le-ai purtat nenoroc.

— Şi ce-mi pasă mie de zvonuri şi de răstălmăciri ? Îi voi iubi pe prietenii mei pînă la capăt.

— N-am nimic împotrivă să ai un caracter ferm, Henric. Ba chiar te felicit că-ţi iubeşti prietenii. Este o virtute rară la prinţi, dar nu vreau să-l laşi pe domnul de Anjou singur la Luvru.

— Crillon nu e acolo ?

— Eh ! Crillon nu-i decît un bivol, un rinocer, un mistreţ, cît pofteşti de viteaz şi de neînfricat, însă fratele tău e vipera, e şarpele cu clopoţei, e orice dihanie a cărei putere stă mai mult în venin decît în forţă.

— Ai dreptate, ar fi trebuit să-l azvîrl la Bastilia.

— Ți-am spus eu că este o greșeală să vrei să-l vezi.

— Da, am fost învins de siguranța, de îndrăzneala lui, de faptul că mi-a vorbit despre acel serviciu pe care pretinde că mi l-a făcut.

— Un motiv mai mult, ca să te ferești de el. Hai să ne întoarcem, fiule, crede-mă.

Henric urmă sfatul lui Chicot și, împreună cu el, luă drumul îndărăt spre Luvru, după ce regele aruncă o ultimă privire asupra viitorului cîmp de luptă. Cînd regele și însoțitorul său intrară în palat, găsiră toată lumea în picioare. Tinerii se treziseră primii și lacheii lor îi îmbrăcau.

Regele îi întrebă cu ce se îndeletnicesc. Schomberg făcea gimnastică, Quélus își limpezea ochii cu apă de viță, Maugiron sorbea un pahar de vin de Spania. d'Épernon își ascuțea sabia pe o piatră. De altfel, putea fi văzut, căci în vederea acestei operații, poruncise să i se aducă o gresie la ușa odăii lor comune.

— Și tu pretinzi că băiatul ăsta nu e un al doilea Bayard ? zise Henric, privindu-l cu dragoste.

— Nu, eu spun că e un tocilar, atîta tot — răspunse Chicot.

D'Épernon îi văzu și strigă :

— Regele !

Atunci, cu toată hotărîrea luată — care hotărîre, chiar și fără această împrejurare, regele n-ar fi avut puterea să și-o țină — Henric intră în camera lor.

Am mai spus-o, era un rege plin de maiestate și care știa foarte bine să se stăpînească. Înfățișarea lui calmă și aproape surîzătoare nu trăda nici unul din simțămintele ce-i frămîntau inima.

— Bună ziua, domnilor ! li se adresă. Vă găsesc într-o dispoziție excelentă, pare-mi-se.

— Mulțumesc lui Dumnezeu, da, sire — răspunse Quélus.

— Ești întunecat, Maugiron.

— Sire, după cum maiestatea voastră știe, sînt foarte superstițios și, deoarece am visat urît, îmi fac curaj sorbind un deget de vin de Spania.

— Prietene — îi răspunse regele — să nu uităm, și repet vorbele lui Miron, care este un mare doctor, să nu

uităm, zic, că visele depind de impresiile din ajun, dar nu înrîuresc niciodată acțiunile din ziua următoare, în afară, bineînțeles, de cazul cînd intervine vrerea Domnului !

— Și eu, sire, priviți, și eu mă simt oțelit — zise d'Épernon. Și eu am visat foarte urît azi-noapte, dar, cu toate acestea, brațul mi-e viguros și privirea pătrunzătoare.

Rostind aceste cuvinte, el fandă spre perete, crestîndu-l cu sabia-i proaspăt ascuțită.

— Da, spuse Chicot — ai visat că aveai sînge pe cizme. Nu e un vis urît. Înseamnă că într-o bună zi vei fi învingător asemenea lui Alexandru sau lui Cezar.

— Vitejii mei — li se adresă Henric — voi știți că onoarea suveranului vostru este în joc, deoarece, într-un fel, cauza lui o apărați, dar numai onoarea, vă rog să înțelegeți bine. Așadar, nu vă preocupați de securitatea persoanei mele. În noaptea aceasta mi-am consolidat tronul în așa fel, încît, de acum înainte, cel puțin pentru o bucată de vreme, nici o zguduire să nu-l poată clinti din loc. Bateți-vă deci pentru onoare !

— Sire, fiți liniștit, ne vom pierde poate viața, dar, în orice caz, onoarea va fi salvată — răspunse Quélus.

— Domnilor — continuă regele — vă iubesc cu multă duioșie și stimă totodată. Îngăduiți-mi, prin urmare, să vă dau un sfat : fără falsă bravură ! Nu murind veți face să triumfe dreptatea, ci omorîndu-i pe dușmanii voștri.

— A, cît despre mine, nu-l voi cruța — spuse d'Épernon.

— Eu nu-mi iau nici o răspundere — zise Quélus. Voi face tot ce voi putea, asta e.

— Iar eu — interveni Maugiron — răspund maiestății voastre că, dacă mă ucide, îl ucid, lovitură pentru lovitură.

— Vă bateți numai cu sabia ?

— Cu sabia și cu pumnalul — răspunse Schomberg.

Regele își ținea mîna pe piept. Poate că mîna și inima aceea care se atingeau își vorbeau una alteia despre temerile lor, fremătînd și palpitînd, dar din toată înfățișarea lui, cu ochii uscați și cu buzele răsfrînte în chip disprețuitor, el se vădea a fi într-adevăr regele, adică cel care trimitea niște soldați la luptă, nu niște prieteni la moarte.

— O, sire, în acest moment eşti într-adevăr frumos ! îi spuse Chicot.

Gentilomii erau gata ; nu le mai rămînea decît să se închine înaintea stăpînului lor.

— Vă duceţi călare ? îi întrebă Henric.

— Nu, sire, vom merge pe jos — răspunse Quélus. Este un exerciţiu excelent, limpezeşte capul, şi maiestatea voastră ne-a spus-o de o mie de ori : capul, mai mult decît braţul, este acela care mînuieşte sabia.

— Ai dreptate, fiul meu. Iată mîna.

Quélus se înclină şi sărută mîna regelui ; ceilalţi îi urmară pilda. D'Épernon îngenunche, zicînd :

— Sire, binecuvîntaţi-mi sabia.

— Nu, d'Épernon — îi răspunse regele. Dă pajului sabia ta. V-am pregătit eu săbii mai bune decît ale voastre. Adu săbiile, Chicot.

— Nu, dă această însărcinare căpitanului gărzii, fiul meu — se împotrivi gasconul. Eu nu-s decît un bufon, ba chiar un păgîn, şi binecuvîntările cerului s-ar putea preface în vrăji ucigătoare dacă prietenului meu, dracul, i-ar da prin gînd să privească la mîinile mele şi ar băga de seamă ce duc în ele.

— Ce fel de săbii sînt astea, sire ? întrebă Schomberg, aruncînd o privire spre lada pe care o adusese un ofiţer.

— Săbii din Italia, fiul meu, săbii făurite la Milano. După cum vedeţi, au garda bună, şi cum, în afară de Schomberg, toţi aveţi mîini delicate, prima lovitură v-ar dezarma dacă mîna nu v-ar fi bine ocrotită.

— Mulţumim, mulţumim, sire ! rostiră toţi într-un glas.

— Ei, hai, duceţi-vă, e timpul — spuse regele, care nu-şi mai putea stăpîni emoţia.

— Sire, nu vreţi să ne însoţiţi, pentru ca privirea maiestăţii voastre să ne insufle curaj ? întrebă Quélus.

— Nu, ar fi necuviincios. Vă veţi bate fără ştirea mea, vă veţi bate fără încuviinţarea mea. Să nu dăm luptei un caracter solemn ; să fie luată mai degrabă drept urmarea unei harţe personale a voastre.

Şi cu un gest într-adevăr maiestuos, el îşi luă rămas bun. Cînd nu mai fură în preajma lui, cînd ultimii valeţi păşiseră dincolo de poarta Luvrului şi cînd nu se mai auzi nici zgomotul pintenilor, nici al platoşelor pe care le purtau călăreţii înarmaţi ca la război, prăbuşindu-se pe o estradă, regele rosti :

— Ah, simt că mor !

— Iar eu — zise Chicot — vreau să văd acest duel. Am impresia, nu ştiu de ce, dar o am, că se va petrece ceva curios în ceea ce-l priveşte pe d'Épernon.

— Mă părăseşti, Chicot ? întrebă regele, cu un glas jalnic.

— Da — răspunse Chicot. Căci dacă vreunul dintre ei şi-ar face cumva prost datoria, eu voi fi acolo pentru a-l înlocui şi pentru a susţine onoarea regelui meu.

— Atunci, du-te — spuse Henric.

Abia primi încuviinţarea, că gasconul şi plecă, iute ca fulgerul.

Regele intră în apartamentele lui, porunci să se închidă obloanele, interzise tuturor celor din palat să scoată vreun strigăt sau să rostească vreo vorbă şi-i spuse lui Crillon, care ştia tot ce avea să se întîmple :

— Dacă sîntem victorioşi, Crillon, mi-o vei spune. Dacă, dimpotrivă, sîntem învinşi, vei bate de trei ori la uşă.

— Da, sire — răspunse Crillon, clătinînd din cap.

XCVI

PRIETENII LUI BUSSY

Dacă prietenii regelui îşi petrecuseră noaptea dormind în linişte, cei ai ducelui de Anjou luaseră aceleaşi măsuri de prevedere.

După o cină gustoasă, la care se adunaseră de la sine, fără sfatul ori participarea stăpînului lor, care nu-şi făcea,

în privința favoriților săi, aceleași griji ca regele, ei se culcară în niște paturi confortabile la Antraguet acasă, întrucît locuința acestuia fusese aleasă drept loc de întîlnire, ea fiind cea mai aproape de cîmpul de luptă.

Un scutier al lui Ribeirac, vînător priceput și armurier îndemînatic, își petrecuse toată ziua curățind, lustruind și ascuțind armele. În afară de asta, el fu însărcinat să-i trezească pe tineri în revărsatul zorilor : era sarcina lui în toate diminețile de sărbătoare, sau cînd era vorba de o vînătoare ori de vreun duel. Înainte de cină, Antraguet se dusese în strada Saint-Denis, la o mică vînzătoare pe care o idolatriza și care era numită în tot cartierul frumoasa vînzătoare de icoane. Ribeirac îi scrisese mamei sale, Livarot își făcuse testamentul. La ceasurile trei fix, adică pe cînd prietenii regelui abia se trezeau din somn, ei erau în picioare, înviorați, bine dispuși și cu armele puse la punct.

Îmbrăcaseră pantaloni și ciorapi roșii, pentru ca inamicii să nu le vadă sîngele și pentru ca ei înșiși să nu se sperie de propriul lor sînge ; purtau jachete cenușii de mătase, așa încît, dacă s-ar fi bătut îmbrăcați, mișcările să nu le fie în nici un fel stînjenite de vreo cută a veșmîntului ; în sfîrșit, se încălțaseră cu pantofi fără tocuri, iar săbiile erau purtate de paji, pentru ca ei să nu-și oboseacă brațele și umerii.

Afară era o vreme încîntătoare pentru a iubi, a lupta sau a face o plimbare : soarele aurea coamele acoperișurilor pe care se topea, strălucitoare, roua zorilor. Un miros acrișor și totodată delicios venea dinspre grădini și se răspîndea de-a lungul străzilor. Pavajul era uscat și aerul tare.

Înainte de a ieși din casă, tinerii trimiseră un slujitor la ducele de Anjou, să ceară vești despre Bussy. Omul se înapoie, spunîndu-le că Bussy plecase seara, în ajun, la orele zece, și nu se mai întorsese de atunci. Mesagerul se informă dacă părăsise palatul singur și dacă era înarmat. Află că plecase însoțit de Remy și că amîndoi aveau să-

biile cu ei. De altminteri, acasă la conte, oamenii nu erau îngrijorați : lui Bussy i se întîmpla adesea să lipsească de acasă, apoi ei îl știau atît de puternic, atît de curajos și de îndemînatic, încît absența lui, chiar prelungită, nu era de natură să-i neliniștească.

Cei trei prieteni cerură să li se repete toate amănuntele.

— Bun ! zise Antraguet. Domnilor, nu cumva ați auzit că regele a poruncit să se pregătească o mare vînătoare de cerbi în pădurea Campiègne și că domnul de Monsoreau a trebuit să plece ieri într-acolo în acest scop ?

— Ba da — răspunseră tinerii.

— Atunci știu unde este : în timp ce marele maestru de vînătoare a zgornit și alergat cerbul, el vînează căprioara marelui maestru de vînătoare. Fiți liniștiți, domnilor, Bussy e mai aproape decît noi de terenul de luptă, așa că o să fie acolo înaintea noastră.

— Da, însă obosit, zdrobit, fiindcă n-a închis ochii toată noaptea — adăugă Livarot.

Antraguet ridică din umeri și răspunse :

— El e vreodată obosit ? Haidem, la drum, la drum, domnilor ! Îl vom lua cu noi, trecînd pe-acolo.

Și porniră tustrei.

În clipa aceea, Henric tocmai împărțea adversarilor lor săbiile ; prin urmare, aveau un avans de aproape zece minute asupra celorlalți.

Cum Antraguet locuia spre Saint-Eustache, ei o luară pe strada Lombards, pe strada Verrerie și, în sfîrșit, pe Saint-Antoine. Toate aceste străzi erau pustii. Doar țăranii care veneau cu lapte și cu legume din Montreuil, din Vincennes sau din Saint-Maur-les-Fossés și care dormitau în căruțele lor sau călări pe măgari, doar ei avură norocul să privească mîndrul pluton al celor trei bărbați curajoși, urmați de pajii și de scutierii lor.

Se sfîrșise cu sfidările, cu strigătele și cu amenințările. Cînd te bați pentru a ucide sau pentru a fi ucis, cînd știi că duelul va fi înverșunat și de o parte, și de cealaltă, un

duel pe viață și pe moarte, fără cruțare, atunci cugeți: în dimineața aceea, cei trei tineri zvăpăiați erau și cei mai meditativi.

Ajungînd în dreptul străzii Sainte-Catherine, tustrei, cu un zîmbet care vădea că același gînd le trecuse prin cap la toți, își ațintiră privirile spre mica locuință a lui Monsoreau.

— Se va vedea bine de-acolo — zise Antraguet. Sînt sigur că biata Diane va veni, și nu numai o dată, la fereastră.

— Privește! exclamă Ribeirac. Pare-mi-se că a și apărut.

— Cum așa?

— Fereastra e deschisă.

— Adevărat. Dar ce-o fi căutînd scara aceea la fereastră, cînd casa are uși?

— Ai dreptate. Ciudat lucru! zise și Antraguet.

Toți trei se apropiară de casă, cu presimțirea că vor descoperi un lucru neobișnuit de important.

— Și nu sîntem singurii care ne mirăm — observă Livarot. Uitați-vă la țăranii aceia care trec și care se ridică în picioare în căruțele lor, ca să privească.

Tinerii ajunseră sub balcon. Un zarzavagiu se oprise acolo și cerceta pămîntul.

— Ei, domnule de Monsoreau — strigă Antraguet — nu vii să ne vezi? În cazul ăsta, grăbește-te, căci ținem să fim primii pe teren.

Așteptară să li se răspundă, dar degeaba.

— Nu răspunde nimeni — zise Ribeirac. Dar ce naiba caută scara asta aici?

— Hei, țărane! se adresă Livarot zarzavagiului. Ce faci acolo? Tu ai pus scara?

— Ba feritu-m-a sfîntul, domnilor! răspunse el.

— Și de ce să te ferească? întrebă Antraguet.

— Păi ia priviți în sus!

Toți trei ridicară capetele.

— Sînge! strigă Ribeirac.

— Pe legea mea, da, sînge — întări țăranul — sînge care s-a și înnegrit.

— Ușa a fost spartă — zise în același timp pajul lui Antraguet.

Antraguet aruncă o privire de la ușă la fereastră și, apucîndu-se cu mîna de scară, fu pe balcon într-o secundă. El aruncă o privire înlăuntrul camerei.

— Ce este ? întrebară ceilalți, văzîndu-l cum se clatină și cum pălește.

Un strigăt cumplit fu singurul său răspuns. Livarot se urcă în urma lui.

— Cadavre ! Morți, morți pretutindeni ! strigă tînărul.

Și amîndoi intrară în cameră. Ribei ac rămase jos, pentru orice eventualitate. Între timp, zarzavagiul oprea locului toți trecătorii cu exclamațiile lui.

În cameră, peste tot, se vedeau urmele groaznicei lupte din cursul nopții. Petele se întinseseră încoa' și-ncolo sau mai curînd un lac de sînge năclăia pardoseala. Tapetul era zdrențuit de lovituri de sabie și de gloanțe de pistol. Mobilele zăceau sfărîmate și înroșite, printre resturi de carne și de veșminte.

— O, Remy, bietul Remy ! exclamă deodată Antraguet.

— Mort ? întrebă Livarot.

— S-a și răcit.

— Păi prin camera asta s-a scurs un regiment de soldățoi ! strigă Liva: ot.

În acel moment, el zări ușa dinspre coridor deschisă : pete de sînge arătau că și acolo se dăduse lupta ; se luă după groaznicele semne lăsate și ajunse la scară. Curtea era pustie.

Între timp, Antraguet, în loc să-l urmeze, trecu în camera de-alături. Peste tot numai sînge : urmele duceau la fereastră. Se aplecă pe fereastră și scrută cu ochii îngroziți grădinița : pe grilajul de fier stătea agățat leșul livid și țeapăn al nefericitului Bussy. În fața acelei priveliști, nu un strigăt, ci un răcnet scăpă din pieptul lui Antraguet. Livarot alergă într-acolo.

— Privește ! gemu Antraguet. Bussy e mort.

— Bussy asasinat și azvîrlit pe fereastră ! Intră, Ribeirac, intră și vezi.

Livarot se repezi în curte și-l întîlni jos, la scară, pe Ribeirac, pe care-l luă cu el. Deschiseră portița ce da din curte în grădiniță și intrară.

— El este ! urlă Livarot.

— Are pumnul ciopîrțit — zise Ribeirac.

— Și două gloanțe în piept.

— E ciuruit de lovituri de pumnal.

— Ah, bietul Bussy ! urlă Antraguet. Răzbunare, răzbunare !

Și întorcîndu-se, Livarot se lovi de al doilea cadavru.

— Monsoreau ! strigă el.

— Cum ? ! Și Monsoreau ?

— Da, Monsoreau găurit ciur și cu capul zdrobit de pietre.

— Ai dreptate. Deci înseamnă că toți prietenii noștri au fost asasinați în noaptea asta.

— Și soția lui, soția lui ? strigă Antraguet. Diane, doamna Diane !...

Nimeni nu răspunse, afară de gloata de oameni care mișuna în jurul casei. În acel moment, regele și Chicot ajunseseră în dreptul străzii Sainte-Catherine și se întorseseră din drum spre a ocoli mulțimea.

— Bussy ! Sărmanul Bussy ! exclamă Ribeirac, deznădăjduit.

— Da — zise Antraguet — au vrut să scape de cel mai cumplit dintre noi toți.

— E o lașitate ! O infamie ! strigară ceilalți doi tineri.

— Să mergem să ne plîngem ducelui ! zise unul dintre ei.

— Nu, să nu lăsăm în seama nimănui grija de a ne răzbuna — vorbi Antraguet. Am fi prost răzbunați, crede-mă, prietene. Așteptați-mă ! Într-o secundă, el coborî lîngă Livarot și lîngă Ribeirac. Prieteni — li se adresă el — priviți acest chip nobil al celui mai viteaz dintre oameni,

priviți picăturile încă roșii ale sîngelui său. El ne dă pildă : Bussy nu lăsa pe seama nimănui cinstea de a-l răzbuna... Bussy ! Bussy ! Vom face ca tine, fii liniștit, o să ne răzbunăm. Și rostind aceste cuvinte, se descoperi, își apropie buzele de buzele lui Bussy, apoi, scoțîndu-și sabia, o muie în sîngele lui : Bussy, jur pe trupul tău că sîngele acesta va fi spălat cu sîngele dușmanilor tăi !

— Bussy, jurăm să-i ucidem ori să murim ! rostiră și ceilalți.

— Domnilor — îi îmbărbătă Antraguet, vîrîndu-și sabia în teacă — fără milă, fără îndurare, nu-i așa ?

Cei doi tineri întinseră mîna deasupra gentilomului ucis :

— Fără milă, fără îndurare ! repetară ei.

— Dar vom fi trei contra patru — zise Livarot.

— Da, însă noi n-am asasinat pe nimeni și Dumnezeu va da putere celor nevinovați — îi răspunse Antraguet. Adio, Bussy !

— Adio, Bussy ! repetară ceilalți doi prieteni.

Și, cu groaza în suflet, cu frunțile palide, părăsiră casa blestemată.

O dată cu imaginea morții, în inimi li se cuibărise acea adîncă deznădejde care însuțește forțele ; plecînd de-acolo, duceau cu ei mînia generoasă, care face din om o ființă superioară condiției lui de muritor.

Își croiră anevoie drum printre oameni, într-atît de multă lume se adunase într-un sfert de oră. Ajungînd pe teren, își găsiră adversarii așteptîndu-i : unii stînd pe pietre, alții, în chip pitoresc, cocoțați pe gardurile de lemn. Ultimii pași îi făcură aproape alergînd, rușinați că ajung ultimii.

Cei patru favoriți ai regelui erau însoțiți de patru scutieri.

Cele patru săbii ale lor, așezate pe pămînt, păreau că așteaptă și că se odihnesc, așijderea stăpînilor lor.

— Domnilor — zise Quélus, ridicîndu-se și salutînd cu un fel de politețe trufașă — am avut onoarea de a vă aștepta.

— Scuzați-ne, domnilor — răspunse Antraguet — am fi ajuns înaintea dumneavoastră, dacă unul dintre prietenii noștrii n-ar fi întîrziat.

— Domnul de Bussy ? întrebă d'Épernon. De fapt, nu-l văd. Se pare că se lasă greu trezit în dimineața aceasta.

— Am așteptat pînă acum, vom mai aștepta — zise Schomberg.

— Domnul de Bussy nu va veni — răspunse Antraguet.

O stupoare adîncă se întipări pe toate chipurile, numai chipul lui d'Épernon vădea alt sentiment.

— Nu va veni ? zise el. Ah, ah, te pomenești că viteazul vitejilor se teme ?

— Nu aceasta poate fi pricina — răspunse Quélus.

— Aveți dreptate, domnule — întări Livarot.

— Și de ce nu va veni ? întrebă Maugiron.

— Pentru că e mort — răspunse Antraguet.

— Mort ! strigară favoriții.

D'Épernon nu spuse nimic, ba chiar păli ușor.

— Da, mort, și încă asasinat ! urmă Antraguet. Cum, nu știați, domnilor ?

— Nu — răspunse Quélus. Și de ce ar fi trebuit să știm ?

— De altfel, e sigur ? întrebă d'Épernon.

Antraguet trase spada.

— Atît de sigur, că iată urmele sîngelui său pe sabia mea — zise el.

— Asasinat ! exclamară cei trei prieteni ai regelui. Domnul de Bussy asasinat !

D'Épernon continua să clatine din cap, cu un aer de îndoială.

— Acest sînge strigă răzbunare — rosti Ribeirac. Nu auziți, domnilor ?

— Ah, da ! răspunse Schomberg. S-ar zice că durerea dumneavoastră are un tîlc.

— La dracu ! făcu Antraguet.

— Ce vrea să însemne asta ? întrebă Quélus.

— *Cercetează cui îi folosește crima*, zice legistul — murmură Livarot.

— Ei, asta-i acum ! Domnilor, aveți de gînd să vă explicați în cuvinte limpezi ? întrebă cu voce tunătoare Maugiron.

— Tocmai pentru asta am venit, domnilor zise Ribeirac — și avem cu mult mai multe motive decît este nevoie pentru a ne omorî de o sută de ori.

— Atunci, să punem repede mîna pe sabie și să sfîrșim cît mai iute — sări cu gura d'Épernon, trăgîndu-și arma din teacă.

— Oho ! Văd că sînteți foarte grăbit, domnule gascon — zise Livarot. Nu vă grozăveați chiar așa cînd eram patru contra patru.

— E vina noastră dacă nu mai sînteți decît trei ? răspunse d'Épernon.

— Da, e vina dumneavoastră ! strigă Antraguet. A murit fiindcă vă plăcea mai bine să-l știți culcat în mormînt decît în picioare pe teren. A murit cu pumnul retezat, pentru ca pumnul său să nu mai poată ține sabia. A murit pentru că trebuia cu orice preț să se stingă ochii ale căror fulgere v-ar fi orbit pe toți patru. Pricepeți ? Acum e limpede ?

Schomberg, Maugiron și d'Épernon urlau de furie.

— Destul, destul, domnilor ! zise Quélus. Retrageți-vă, domnule d'Épernon. Ne vom bate trei contra trei, astfel că acești domni vor vedea dacă, cu toate că avem dreptul, sîntem sau nu oameni în stare să profite de o nenorocire pe care, ca și ei, o deplîngem. Haideți, domnilor, haideți — adăugă tînărul, zvîrlindu-și pălăria undeva în spate și ridicînd mîna stîngă, în timp ce cu dreapta despică șuierînd aerul cu sabia. Apropiați-vă și, văzîndu-ne cum luptăm sub cerul liber și sub privirea lui Dumnezeu, veți putea judeca dacă sîntem asasini. Haideți, loc, loc !

— Ah, vă uram — rosti Schomberg — acum mi-e scîrbă de voi.

— Și eu — ripostă Antraguet — în urmă cu un ceas v-aș fi ucis, acum însă vă voi măcelări. În gardă, domnilor, în gardă !

— Îmbrăcați sau dezbrăcați ? întrebă Schomberg.

— Fără haină și fără cămașă — răspunse Antraguet. Cu pieptul gol, cu inima descoperită !

Tinerii își azvîrliră hainele și își smulseră cămășile de pe ei.

— Ia te uită — observă Quélus, dezbrăcîndu-se — mi-am pierdut pumnalul. Nu stătea bine în teacă și pesemne o fi căzut pe drum.

— Sau poate că l-ați lăsat acasă, la domnul de Monsoreau, în Piața Bastiliei, în vreo teacă din care n-ați mai îndrăznit să-l scoateți — zise Antraguet.

Din pieptul lui Quélus izbucni un urlet turbat și el se puse în gardă.

— Dar n-are pumnal, domnule Antraguet, n-are pumnal ! strigă Chicot, care sosea în acel moment pe cîmpul de luptă.

— Cu atît mai rău pentru el — zise Antraguet. Nu e vina mea.

Și trăgîndu-și pumnalul cu mîna stîngă, se puse și el în gardă.

XCVII

LUPTA

Terenul pe care urma să aibă loc înfricoșătoarea întîlnire era, după cum am văzut, umbrit de arbori și situat într-un loc mai ferit. De obicei, doar copiii veneau să se joace pe-acolo în timpul zilei sau bețivii și pungașii se aciuau noaptea, să doarmă.

Barierele așezate de geambașii de cai țineau, în chip firesc, la distanță mulțimea care, asemenea valurilor unui fluviu, urmează totdeauna un curent și se oprește sau revine numai atrasă de vreo vîltoare. Trecătorii treceau prin apropierea acestui teren, dar nu se opreau locului.

De altminteri, era și prea de dimineață, iar curiozitatea tuturor se îndrepta spre casa însîngerată a lui Monsoreau.

Cu inima bătînd, deși nu era el prea duios din fire, Chicot se așează în fața lacheilor și a pajilor pe o balustradă de lemn. Nu-i iubea pe angevini, iar pe favoriți îi disprețuia, dar și unii, și alții erau tineri curajoși și în vinele lor curgea un sînge generos, care curînd avea să țîșnească la lumina zilei.

D'Épernon încercă o ultimă sfidare.

— Așadar, vă este frică de mine, hai ? strigă el.

— Taci din gură, flecarule ! îl repezi Antraguet.

— Sînt în dreptul meu — răspunse d'Épernon. Partida a fost hotărîtă în opt.

— În lături ! zise Ribeirac, nerăbdător, așezîndu-i-se de-a curmezișul drumului.

El se retrase, înălțînd capul cu trufie și vîrîndu-și sabia în teacă.

— Vino aici, vino aici, floare a vitejilor ! îl îmbie Chicot. Altminteri, o să-ți pierzi încă o pereche de pantofi, așa ca ieri.

— Ce tot îndrugă nebunul ăsta ?

— Îndrugă că în curînd va fi sînge pe jos și te vei pomeni lipăind prin el, cum ai făcut și astă-noapte.

D'Épernon deveni alb ca varul. Toată îngîmfarea lui pieri auzind această cumplită dojană. El se așeză la zece pași de Chicot, și din clipa aceea nu-l mai privi decît cu spaimă.

Ribeirac și Schomberg se apropiară unul de celălalt, după salutul de rigoare. Quélus și Antraguet, care, cu o clipă înainte se puseseră în gardă, își încrucișară spadele, făcînd un pas spre celălalt. Maugiron și Livarot, rezemați fiecare de cîte o stănoagă a barierei, se pîndeau, simulînd lovituri în aer pentru a-și putea găsi o poziție mai bună de atac.

Lupta începu cînd la Saint-Paul bătea ora cinci.

Pe chipul fiecăruia era zugrăvită furia, dar buzele lor strînse, paloarea amenințătoare, tremurul involuntar al

încheieturii mîinii dovedeau că-şi stăpînesc cu prudenţă furia şi că, asemenea unui cal nărăvaş, această furie va pricinui mari pagube dacă i se va da drumul.

Timp de cîteva minute, ceea ce înseamnă foarte mult, săbiile se atinseră uşor, departe încă de a ajunge să zăngăne. De o parte şi de alta, nici o lovitură nu fu dată.

Ribeirac, obosit sau mai curînd satisfăcut de a-şi fi încercat adversarul, coborî mîna şi aşteptă un moment. Schomberg făcu iute doi paşi şi-i dădu o lovitură, care fu şi primul fulger ce se ivi din nori. Ribeirac fu atins. Se îngălbeni şi sîngele îi ţîşni din umăr. Tînărul se îndepărtă de adversar spre a-şi da seamă de importanţa rănii. Schomberg vru să repete lovitura, dar Ribeirac ridică sabia şi-l izbi într-o parte. Fiecare din ei avea cîte o rană.

— Acum să ne odihnim cîteva secunde, dacă vrei — propuse Ribeirac.

Între timp, Quélus şi Antraguet se înfierbîntau şi ei, la rîndul lor, însă Quélus, neavînd pumnal, se afla în mare inferioritate : fiind silit să se apere cu braţul stîng, şi cum braţul îi era dezarmat, fiecare încercare de a se apăra îl costa o rană. Astfel că, după cîteva secunde, fără a fi de fapt prea grav rănit, avea mîna plină de sînge. Antraguet, dimpotrivă, dîndu-şi seama de avantajul său şi fiind la fel de îndemînatic ca şi Quélus, se apăra cu multă iscusinţă. Trei lovituri de ripostă îşi atinseră ţinta şi, cu toate că nu fusese grav atins, sîngele ţîşni din pieptul lui Quélus prin trei răni. La fiecare lovitură însă, Quélus repeta :

— Nu-i nimic.

Livarot şi Maugiron nu depăşiseră limitele prudenţei. Cît despre Ribeirac, înnebunit de durere şi simţind că puterile încep să-l pă răsească o dată cu sîngele pierdut, el se năpusti asupra lui Schomberg. Schomberg nu se dădu înapoi nici măcar cu un pas, ci se mulţumi să întindă sabia. Cei doi tineri dădură şi primiră fiecare lovituri. Ribeirac se alese cu pieptul străpuns, iar Schomberg fu atins la gît. Rănit mortal, Ribeirac îşi duse mîna stîngă la piept, descoperindu-se. Schomberg p ofită pentru a-i da o a doua

lovitură, care-i străpunse carnea. Dar Ribeirac, înșfăcînd cu mîna dreaptă brațul adversarului său, cu stînga îi înfipse în piept pumnalul pînă la plăsele. Lama ascuțită străpunse inima. Schomberg scoase un strigăt surd și se prăbuși pe spate, tîrîndu-l și pe Ribeirac, străpuns și el de sabie.

Livarot, văzîndu-și prietenul căzînd, se trase iute înapoi și alergă într-acolo, urmărit de Maugiron. În această cursă, angevinul avu un avantaj de cîțiva pași : el sări în ajutorul lui Ribeirac, care se trudea să scape de arma lui Schomberg, și îi smulse sabia din piept. Dar Maugiron îl ajunse din urmă și Livarot fu nevoit să se apere pe un teren alunecos, într-o gardă dezavantajoasă și cu soarele bătîndu-i în ochi. După numai o secundă, o lovitură de spadă îi crăpă teasta lui Livarot ; gentilomul scăpă sabia din mîini și căzu în genunchi.

Quélus era rău încolțit de Antraguet. Maugiron se grăbi să-l străpungă pe Livarot, dîndu-i încă o lovitură. Livarot se prăbuși de-a binelea.

D'Épernon scoase un strigăt asurzitor.

Quélus și Maugiron rămaseră amîndoi împotriva lui Antraguet, care se pomeni singur. Quélus sîngera din creștet pînă-n tălpi, însă rănile nu erau grave. Maugiron era aproape teafăr.

Antraguet înțelese primejdia. Ce-i drept, el nu avea nici cea mai mică zgîrietură, dar începuse să obosească ; totuși nu era momentul să ceară răgaz unui om rănit și altuia înfierbîntat de a vărsa sînge. Cu o lovitură ca de bici, el îndepărtă cu violență sabia lui Quélus și, profitînd de acest lucru, sări ușor peste o stănoagă. Quélus dădu o nouă lovitură, care însă nu reuși decît să zgîrie puțin lemnul.

În acel moment, Maugiron îl atacă pe Antraguet din flanc. Antraguet se întoarse. Folosindu-se de această mișcare, Quélus trecu pe sub barieră de partea cealaltă.

— E pierdut ! rosti Chicot.

— Trăiască regele ! strigă d'Épernon. Nu vă lăsați, leii mei, curaj !

— Domnule, liniște, vă rog ! ceru Antraguet. Nu batjocoriți un om care se va bate pînă la ultima-i suflare.

— Și care încă n-a murit ! strigă Livarot.

Și într-un moment cînd nimeni nu se mai gîndea la el, hidos din pricina noroiului amestecat cu sînge ce îi acoperea trupul, se ridică în genunchi și împlîntă pumnalul între umerii lui Maugiron, care se prăbuși icnind.

— Isuse Dumnezeule, mor !...

Livarot căzu din nou leșinat : gestul acela și furia îl vlăguiră de ultimele puteri.

— Domnule de Quélus — spuse Antraguet, lăsînd sabia în jos — sînteți un om curajos, predați-vă ! Vă dăruiesc viața.

— Și pentru ce să mi-o dăruiți ? întrebă Quélus. Care sînt doborît la pămînt ?

— Nu, dar sînteți ciopîrțit de lovituri, iar eu sînt sănătos și teafăr.

— Trăiască regele ! strigă Quélus. Mai țin încă sabia în mînă, domnule !

Și fandă spre Antraguet, care pară lovitura, oricît de fulgerătoare fusese.

— Nu, domnule, n-o mai țineți — spuse Antraguet, înhățîndu-i vîrtos, cu toată mîna, sabia chiar lîngă mîner. Angevinul răsuci brațul adversarului său, ceea ce îl sili pe acesta să dea drumul armei. Antraguet se tăie ușor la unul din degetele mîinii stîngi.

— Ah ! urlă Quélus. O sabie ! O sabie !

Și năpustindu-se spre Antraguet cu o săritură de tigru, îl încolăci strîns cu amîndouă brațele. Antraguet nu se împotrivi și, trecîndu-și sabia în mîna stîngă, iar pumnalul în dreapta, începu să-l izbească pe Quélus fără încetare și la nimereală, mînjindu-se de fiece dată cînd lovea cu sîngele dușmanului său, pe care nimic nu-l putea sili să slăbească strînsoarea și care, la fiece nouă rană, striga :

— Trăiască regele !

La un moment dat, el izbuti chiar să înșface mîna care-l lovea și să-l încolăcească strîns cu mîinile și cu picioarele

pe inamicul său, încă teafăr, așa cum ar fi făcut un șarpe. Antraguet simți că este cît pe aci să se înăbușe. Într-adevăr, el se clătină și căzu. Dar căzînd — cum totul părea să-i poarte noroc în ziua aceea — îl înăbuși, ca să spunem așa, pe sărmanul Quélus.

— Trăiască regele ! murmură în agonie acesta din urmă.

Antraguet reuși să-și desprindă pieptul din strînsoare, se propti într-un cot și, izbindu-l pe Quélus cu o ultimă lovitură care îi străpunse pieptul, zise :

— Na, ești mulțumit ?

— Trăiască re... — mai articulă Quélus, cu ochii pe jumătate închiși.

Și asta fu totul. Liniștea și groaza morții domnea pe cîmpul de luptă. Antraguet se ridică plin de sînge, dar de sîngele dușmanului său : cum am spus, nu avea decît o simplă zgîrietură la mînă.

Înspăimîntat, d'Épernon își făcu semnul crucii și o rupse la fugă, ca și cum ar fi fost urmărit de o stafie.

Antraguet plimbă asupra prietenilor și dușmanilor săi, unii morți, alții muribunzi, aceeași privire pe care trebuie s-o fi aruncat Horațiu asupra cîmpului de luptă care hotăra soarta Romei. Chicot alergă și-l ridică pe Quélus, din care sîngele gîlgîia prin nouăsprezece răni. Mișcarea îl însufleți pe muribund. El deschise ochii.

— Antraguet, îți dau cuvîntul meu de cinste că sînt nevinovat de moartea lui Bussy — zise el.

— Oh, te cred, domnule — rosti Antraguet, înduioșat — te cred.

— Fugi — murmură Quélus — fugi ! Regele nu te va ierta.

— Iar eu, domnule, nu te voi părăsi în halul în care ești, nici de-ar fi să ajung la eșafod — răspunse Antraguet.

— Salvează-te, tinere, și nu-l ispiti pe Dumnezeu — îl povățui Chicot. Ai scăpat ca prin minune, nu cere proniei două minuni în aceeași zi.

Antraguet se apropie de Ribeirac, care mai respira.

— Ei ? îl întrebă acesta.

— Sîntem învingători — răspunse Antraguet în șoaptă, ca să nu-l jignească pe Quélus.

— Mulțumesc ! îngînă Ribeirac. Pleacă !

Și leșină din nou.

Antraguet își ridică sabia, pe care o lăsase să cadă în focul luptei, apoi o ridică pe a lui Quélus, pe a lui Schomberg și Maugiron.

— Omoară-mă, domnule, sau lasă-mi sabia — îl rugă Quélus.

— Iat-o, domnule conte — zise Antraguet, dîndu-i-o cu un salut respectuos.

O lacrimă străluci în ochii rănitului.

— Am fi putut să fim prieteni — murmură el.

Antraguet îi întinse mîna.

— Prea bine ! exclamă Chicot. Ai procedat cum nu se poate mai cavalerește. Acum însă, fugi, Antraguet, meriți să trăiești !

— Dar tovarășii mei ? întrebă tînărul.

— Voi avea eu grijă de ei, ca și de prietenii regelui.

Antraguet se înfășură în mantia pe care i-o întinse scutierul său, pentru a ascunde sîngele de care era mînjit, și lăsînd atît morții cît și rănițiii în seama pajilor și a lacheilor, dispăru prin poarta Saint-Antoine.

XCVIII

ÎNCHEIERE

Palid de neliniște și tresărind la cel mai mic zgomot, regele măsura cu pași mari sala de arme, calculînd, cu experiența unui om încercat, timpul de care prietenii săi aveau nevoie ca să se întîlnească și să se bată cu adversarii lor, precum și toate șansele bune sau surprizele neplăcute ce s-ar fi putut ivi, ținînd seama de firea, de forța și de îndemînarea lor.

— La ora asta — spunea el la început — traversează strada Saint-Antoine. Acum intră pe terenul împrejmuit. Scot săbiile din teacă. Acum se bat.

Și, rostind aceste cuvinte, regele, tremurînd din toate mădularele, începu să se roage. Dar în adîncul inimii sale se zbuciumau alte simțăminte, și ruga aluneca doar pe buzele lui.

După cîteva clipe, regele se ridică.

— Numai de și-ar aduce aminte Quélus — zise el — de lovitura de ripostă pe care i-am arătat-o, parînd cu sabia și lovind cu pumnalul. Cît despre Schomberg, om cu sînge rece, el trebuie să-l ucidă pe acel Ribeirac. Maugiron, dacă are noroc, va scăpa repede de Livarot. Dar d'Épernon! Vai, ăsta moare! Din fericire, dintre toți patru, pe el îl iubesc cel mai puțin. Însă, din nenorocire, faptul că a murit nu este totul; mi-e teamă că, după aceea, Bussy, cumplitul Bussy, va fi prezent pretutindeni și va cădea pe capul celorlalți. Ah, bietul meu Quélus! Bietul meu Schomberg! Bietul meu Maugiron!

— Sire! răsună la ușă glasul lui Crillon.

— Ce, ai și venit?! exclamă regele.

— Nu, sire, nu aduc nici o veste. Vreau să vă spun doar că ducele de Anjou dorește să vorbească maiestății voastre.

— De ce? întrebă regele, continuînd să stea de vorbă prin ușă.

— Spune că a venit momentul ca el să arate maiestății voastre ce fel de serviciu i-a adus și susține că ceea ce va comunica regelui îl va liniști în parte de grijile care-l frămîntă în clipa aceasta.

— Ei bine, du-te! spuse regele.

În acel moment, pe cînd Crillon tocmai pleca să execute ordinul, un pas grăbit răsună pe scări și se auzi un glas care-i spunea ofițerului:

— Vreau să-i vorbesc regelui chiar acum.

Regele recunoscu glasul și deschise el însuși.

— Vino, Saint-Luc, vino! îl chemă Henric. Dar ce este? Ce ai, Dumnezeule, ce s-a întîmplat? Au murit?

Într-adevăr, palid, fără pălărie, fără sabie, plin de sînge, Saint-Luc se repezi în camera regelui.

— Sire — strigă Saint-Luc, azvîrlindu-se la picioarele regelui — răzbunare, vin să cer răzbunare !

— Sărmanul meu Saint-Luc, ce se întîmplă ? întrebă regele. Vorbește, din ce pricină ești atît de deznădăjduit ?

— Sire, unul dintre supușii voștri, cel mai nobil, unul dintre soldații voștri, cel mai viteaz...

Cuvintele îi muriră pe buze.

— Hm ! mormăi Crillon, făcînd un pas înainte, întrucît se credea îndreptățit, mai ales la titlul din urmă.

— ...a fost măcelărit în noaptea aceasta, măcelărit în chipul cel mai laș, asasinat — sfîrși Saint-Luc.

Regele, preocupat de un singur gînd, se liniști : nu putea fi vorba de nici unul dintre prietenii săi, deoarece pe tuspatru îi văzuse în dimineața aceea.

— Măcelărit, asasinat în noaptea asta ! repetă regele. Despre cine vorbești, Saint-Luc ?

— Sire, dumneavoastră nu-l iubiți, o știu bine — continuă gentilomul — dar era credincios și, la momentul potrivit, vă jur, și-ar fi dat viața pentru maiestatea voastră ; altfel n-ar fi fost prietenul meu.

— Ah ! exclamă regele, începînd să pricească.

Și ceva asemănător unui fulger, dacă nu de bucurie, cel puțin de speranță, îi lumină chipul.

— Răzbunare, sire, pentru domnul de Bussy ! strigă Saint-Luc. Răzbunare !

— Pentru domnul de Bussy ? repetă regele, apăsînd pe fiecare cuvînt.

— Da, pentru domnul de Bussy, pe care douăzeci de asasini l-au înjunghiat azi-noapte. Și le-a prins bine să fie douăzeci, căci el a ucis paisprezece dintre ei.

— Domnul de Bussy a murit ?...

— Da, sire.

— Atunci el nu se bate în dimineața aceasta ? spuse deodată regele, neputîndu-se stăpîni.

Saint-Luc îi aruncă o privire, pe care Henric nu putu s-o îndure. Întorcînd capul, regele îl văzu pe Crillon, care, în picioare lîngă ușă, aștepta noi ordine. El îi făcu semn să-l aducă pe ducele de Anjou.

— Nu, sire — adăugă Saint-Luc cu glas sever — domnul de Bussy nu s-a bătut, și iată pentru ce vin să vă cer, nu răzbunare, cum din greșeală am spus maiestății voastre, ci dreptate, căci îmi iubesc regele și, mai presus de orice, onoarea regelui meu, de aceea consider că cei ce l-au înjunghiat pe domnul de Bussy au adus un prost serviciu maiestății voastre.

Ducele de Anjou tocmai sosise la ușă ; el stătea acolo în picioare, nemișcat ca o statuie de bronz.

Vorbele lui Saint-Luc îl lămuriră pe rege, întrucît ele îi aminteau de serviciul pe care fratele său pretindea că i-l făcuse. Privirea lui se încrucișă cu aceea a ducelui, și Henric nu mai avu nici o îndoială căci, răspunzîndu-i afirmativ din ochi, ducele schiță în același timp un semn imperceptibil de încuviințare cu capul.

— Știți ce se va spune acum ? strigă Saint-Luc. Se va spune, în cazul cînd prietenii dumneavoastră vor fi învingători, că au învins numai datorită faptului că dumneavoastră ați poruncit să fie înjunghiat Bussy.

— Și cine spune asta, domnule ? întrebă regele.

— La dracu ! Păi toată lumea — zise Crillon, amestecîndu-se în vorbă neîntrebat, ca de obicei.

— Nu, domnule — răspunse regele, neliniștit și tulburat de părerea celui care era cel mai viteaz din regatul său, de cînd Bussy murise — nu, domnule, așa ceva nu se va spune pentru că mi-l vei numi pe asasin.

Saint-Luc văzu o umbră proiectîndu-se înaintea lui. Era ducele de Anjou, care făcuse doi pași în încăpere. Contele se întoarse și-l recunoscu.

— Da, sire, îl voi numi — zise Saint-Luc, ridicîndu-se de jos — căci vreau cu orice preț să nu existe nici umbră de bănuială la adresa maiestății voastre în ce privește săvîrșirea unei fapte atît de mîrșave.

— Ei bine, vorbește !

Ducele se opri și așteptă calm. Crillon sta în spatele lui, privindu-l piezis și clătinînd din cap.

— Sire — începu Saint-Luc — în noaptea aceasta Bussy a fost atras într-o cursă. În timp ce se afla la o femeie de

care era iubit, soțul, înștiințat de un trădător, s-a întors acasă cu asasinii; mișunau pretutindeni: în stradă, în curte, chiar și în grădină.

Dacă obloanele apartamentului regal n-ar fi fost închise, după cum am spus mai înainte, cei de față ar fi putut vedea cum prințul pălește la auzul acestor cuvinte, cu toată stăpînirea de sine de care dă dovadă.

— Bussy s-a apărat ca un leu, sire, dar numărul atacatorilor l-a copleșit și...

— Și a murit — îl întrerupse regele — a murit așa cum merita, căci eu nu voi răzbuna niciodată un adulter.

— Sire, încă n-am terminat — replică Saint-Luc. Nenorocitul, după ce s-a apărat aproape o jumătate de oră în cameră, după ce și-a biruit dușmanii, sărmanul de el căuta să se salveze, deși era rănit, însîngerat, mutilat. Nu-i mai rămînea decît să i se întindă o mînă salvatoare, pe care i-aș fi întins-o eu dacă n-aș fi fost arestat de către asasinii lui, împreună cu femeia pe care el mi-o încredințase, dacă n-aș fi fost legat fedeleș și nu mi s-ar fi pus un căluș în gură. Din păcate, au uitat să-mi ia vederea, așa cum îmi luaseră graiul, și am văzut, sire, am văzut doi oameni apropiindu-se de nenorocitul de Bussy, care spînzura agățat de coapsă în lănci le unui grilaj de fier, l-am auzit pe rănit cerîndu-le ajutor, deoarece în acești doi oameni el avea dreptul să vadă doi prieteni. Ei bine, sire, unul dintre ei... vai, e groaznic de povestit, dar credeți-mă, era încă și mai groaznic de văzut și de auzit... unul dintre ei, spuneam, a poruncit să tragă și celălalt s-a supus.

Crillon strînse pumnii și încruntă sprîncenele.

— Și îl cunoști pe asasin ? întrebă relege, mișcat fără să vrea.

— Da — spuse Saint-Luc. Și întorcîndu-se către prinț, și încărcîndu-și atît vorba cît și gestul cu întreaga-i ură atît de mult timp înăbușită, rosti : Este monseniorul. Asasinul este prințul ! Asasinul este fratele !

Regele se aștepta la această lovitură, ducele o primi fără să clipească.

— Da — răspunse el, calm — da, domnul de Saint-Luc a văzut bine şi a auzit bine. Eu sînt acela care am poruncit să fie omorît domnul de Bussy, şi maiestatea voastră va aprecia această faptă, deoarece domnul de Bussy era slujitorul meu, într-adevăr. Dar în dimineaţa aceasta, orice i-aş fi spus, domnul de Bussy trebuia să întoarcă armele împotriva maiestăţii voastre.

— Minţi, asasinule, minţi ! strigă Saint-Luc. Bussy ciopîrţit de lovituri, Bussy cu mîna ciopîrţită de lovituri de sabie, cu umărul sfîrtecat de un glonţ, Bussy spînzurînd de coapsă în grilajul de fier, Bussy nu mai era bun decît să inspire milă chiar şi celor mai cruzi duşmani ai lui, şi cei mai cruzi duşmani ai lui l-ar fi ajutat. Dar tu, tu asasinul lui La Mole şi al lui Coconnas, tu l-ai ucis pe Bussy ca pe toţi prietenii tăi, unii după alţii, tu l-ai ucis pe Bussy, nu pentru că era duşmanul fratelui tău, ci pentru că îţi cunoştea secretele. Ah, Monsoreau ştia el prea bine pentru ce săvîrşeai această crimă.

— Fir-ar dracu al dracului ! murmură Crillon. De ce nu-s eu rege !

— Sînt insultat înaintea dumneavoastră, frate — zise ducele, alb de frică, deoarece nu se simţea în siguranţă între mîna crispată a lui Crillon şi privirea înfricoşătoare a lui Saint-Luc.

— Pleacă, Crillon ! spuse regele.

Crillon ieşi.

— Dreptate, sire, dreptate ! continuă să strige Saint-Luc.

— Sire — glăsui ducele — pedepsiţi-mă pentru că am salvat în dimineaţa aceasta pe prietenii maiestăţii voastre şi pentru că am făcut să triumfe în chip strălucit dreptatea cauzei voastre, care este şi cauza mea.

— Iar eu — continuă Saint-Luc, care nu se mai putea stăpîni — îţi spun că serveşti o cauză blestemată şi că, ori pe unde treci, mînia Domnului se abate pe urmele paşilor tăi. Sire, sire, fratele vostru i-a ocrotit pe prietenii noştri, nenorociţii de ei !

Regele simţi prin tot trupul fiori de groază. Chiar în

clipa aceea răsună afară un zgomot ușor, apoi se auziră pași repezi și întrebări grăbite. Se lăsă o liniște adîncă, desăvîrșită. În mijlocul acestei tăceri, ca și cum un glas din cer venea să-i dea dreptate lui Saint-Luc, trei lovituri răsunară rar și solemn în ușa care se clătina sub pumnul viguros al lui Crillon.

O sudoare rece năpădi tîmplele lui Henric și-i schimonosi trăsăturile chipului.

— Învinși ! strigă el. Sărmanii mei prieteni, învinși !

— Ce vă spuneam, sire ? izbucni Saint-Luc.

Ducele își împreună mîinile, îngrozit.

— Iată, nemernicule — strigă tînărul într-un elan de mîndrie — iată în ce fel asasinii salvează onoarea prinților! Hai vino, măcelărește-mă și pe mine, că n-am sabie !

Și își zvîrli mănușa de mătase în obrazul ducelui. François scoase un urlet de furie și se făcu livid. Dar regele nu văzu nimic, nu auzi nimic : el își lăsase fruntea în mîini.

— Vai ! murmură el. Bieții mei prieteni sînt învinși, răniți ! O, cine oare îmi va da vești sigure despre ei ?

— Eu, sire — zise Chicot.

Regele recunoscu această voce prietenă și întinse brațele înainte.

— Ei ? întrebă el.

— Doi au și murit, iar al treilea își va da ultima suflare.

— Cine este acest al treilea care încă nu a murit ?

— Quélus, sire !

— Și unde se află acum ?

— La palatul Boissy, unde am dat ordin să fie transportat.

Regele nu ascultă mai departe, ci se năpusti afară din cameră, scoțînd strigăte jalnice.

Saint-Luc o dusese pe Diane la prietena ei, Jeanne de Brissac, de aceea întîrziase să se prezinte la Luvru. Jeanne petrecu trei zile și trei nopți veghind-o pe sărmana femeie, pradă celui mai groaznic delir. A patra zi, frîntă de oboseală, Jeanne se duse să se odihnească puțin, dar cînd se

întoarse, două ore mai tîrziu, în camera prietenei sale, ea nu o mai găsi acolo [1].

Se știe că de Quélus, singurul dintre cei trei luptători, apărători ai cauzei regale, care a supraviețuit, deși avea nouăsprezece răni, a murit în brațele regelui, după o agonie de treizeci de zile, la palatul Boissy, unde Chicot ordonase să fie dus.

Henric a rămas neconsolat. El a poruncit să se înalțe celor trei prieteni ai săi morminte măreț, unde fiecare a fost sculptat în marmură, în mărime naturală. Regele a făcut slujbe pentru sufletul lor, a cerut preoților să-i pomenească în biserică și, la rugăciunile sale obișnuite, a adăugat acel distih pe care l-a repetat toată viața, după rugăciunea de dimineață și de seară :

Primească-i Domnul sus în cer
Pe Quélus, Maugiron, Schomberg.

Timp de aproape trei luni, Crillon nu l-a slăbit din ochi pe ducele de Anjou, împotriva căruia regele a început să nutrească o ură adîncă și pe care nu l-a iertat niciodată.

Și iată că sosi luna septembrie, lună cînd Chicot, el care nu-și părăsea stăpînul și care l-ar fi consolat pe Henric, dacă Henric ar fi putut fi consolat, primi următoarea scrisoare, datată și trimisă de stăreția Baume.

Era scrisă de mîna unui preot.

„Scumpe Seniore Chicot,

Vremea e blîndă în ținutul nostru și culesul viilor făgăduiește să fie încîntător în Burgundia anul acesta. Se spune că regele, stăpînul nostru, căruia, pe cît se pare, i-am salvat viața, e tot îndurerat. Aduceți-l la mînăstire, scumpe domnule Chicot ; îi vom da să bea un vin din 1550, pe care l-am descoperit în pivnițele mele și care e în stare să te facă să uiți cele mai mari dureri. Nu mă îndoiesc cîtuși de puțin că îl va înveseli, căci am găsit în sfînta scriptură

[1] Poate că autorul ne va povesti ce a devenit Diane în viitorul său roman, intitulat „Cei Patruzeci și cinci", unde vom regăsi o parte din personajele care au participat la acțiunea din „Doamna de Monsoreau". (Nota ediției franceze.)

această admirabilă frază : «Vinul cel bun veseleşte inima omului !» Sună foarte frumos în latineşte, o să pun să vi se citească. Veniţi deci, scumpe domnule Chicot, veniţi cu regele, veniţi cu domnul d'Épernon, veniţi cu domnul de Saint-Luc şi veţi vedea că ne vom îngrăşa cu toţii.

Cucernicul staret *Dom Gorenflot*, care îşi zice preaumilul vostru servitor şi prieten.

P. S. Îi veţi spune regelui că n-am avut încă timp să mă rog pentru sufletul prietenilor săi, cum mi-a dat în grijă, din pricina încurcăturilor cu instalarea mea aici, dar că, de îndată ce va lua sfîrşit culesul viilor, mă voi ocupa cu siguranţă de ei."

— Amin ! zise Chicot. Şi-au şi găsit, bieţii de ei, cine să-i pomenească înaintea Domnului !

CUI'RINS

XL	Seara Ligii	5
XLI	Strada Ferronnerie	14
XLII	Prinţul şi prietenul	24
XLIII	Etimologia străzii Jussienne . . .	32
XLIV	Cum fu sfîşiată haina lui d'Épernon şi cum Schomberg fu vopsit în albastru . . .	41
XLV	Chicot e din ce în ce mai mult regele Franţei	49
XLVI	Cum Chicot făcu o vizită lui Bussy şi ce urmări avu această vizită	58
XLVII	Şahul lui Chicot, bila lui Quélus şi sarbacana lui Schomberg	68
XLVIII	Cum regele numi un şef al Ligii şi cum acesta n-a fost nici alteţa sa ducele de Anjou, nici monseniorul duce de Guise . .	76
XLIX	Cum regele a numit un şef care n-a fost nici alteţa sa ducele de Anjou, nici monseniorul duce de Guise .	83
L	Eteocle şi Polinice	91
LI	Cum nu întotdeauna pierzi timpul sootocind prin dulapurile goale .	99
LII	Pe toţi sfinţii !	107
LIII	Prietenele	113
LIV	Îndrăgostiţii	119
LV	Cum lui Bussy i se oferiră trei sute de	

	pistoli pentru calul său, iar el îl dădu pe gratis	127
LVI	Diplomația domnului duce de Anjou .	134
LVII	Diplomația domnului de Saint-Luc . .	140
LVIII	Diplomația domnului de Bussy . .	147
LIX	Un stol de angevini	155
LX	Roland	162
LXI	Ce știre aducea domnul conte de Monsoreau	169
LXII	Cum a aflat regele Henric al III-lea de fuga preaiubitului său frate, ducele de Anjou, și ce a mai urmat	176
LXIII	Cum întîmplîndu-se ca Chicot și regina-mamă să fie de aceeași părere, regele își însuși și el părerea reginei-mame și a lui Chicot	185
LXIV	În care se dovedește că recunoștința era una dintre virtuțile domnului de Saint-Luc.	193
LXV	Planul domnului de Saint-Luc	201
LXVI	Cum domnul de Saint-Luc îi arătă domnului de Monsoreau lovitura pe care i-o arătase lui regele	208
LXVII	În care se vede cum regina-mamă pătrunde nu prea triumfal în blîndul oraș Angers	214
LXVIII	Cauze mici, efecte mari	221
LXIX	Cum domnul de Monsoreau deschise, închise și redeschise ochii, ceea ce dovedea că nu era chiar mort de-a binelea . .	228
LXX	Cum ducele de Anjou se duse la Méridor spre a-i face doamnei de Monsoreau o vizită de condoleanțe pentru moartea soțului și cum acesta îi ieși în întîmpinare .	235
LXXI	Despre neajunsul litierelor prea late și al ușilor prea înguste	242

LXXII	În ce dispoziție sufletească se afla regele Henric al III-lea cînd domnul de Saint-Luc se ivi din nou la curte	249
LXXIII	În care este vorba de două personaje importante ale acestei povestiri, pe care, de cîtva timp, cititorul le-a pierdut din vedere	255
LXXIV	Cum cele trei personaje principale ale acestei povestiri călătoriră de la Méridor la Paris	262
LXXV	Cum a ajuns la Paris trimisul domnului duce de Anjou și primirea care i s-a făcut	269
LXXVI	Care nu e altceva decît urmarea celui precedent, scurtat de autor din pricina sfîrșitului de an	274
LXXVII	Cum a îndeplinit domnul de Saint-Luc misiunea ce i-a fost încredințată de Bussy .	282
LXXVIII	Prin ce era domnul de Saint-Luc mai civilizat decît domnul de Bussy, despre lecțiile pe care i le-a dat acestuia și despre felul în care le-a folosit iubitul frumoasei Diane	290
LXXIX	Precauțiile domnului de Monsoreau . .	295
LXXX	O vizită la casa din strada Tournelles .	301
LXXXI	La pîndă	307
LXXXII	Cum domnul duce de Anjou semnă și cum, după ce semnă, vorbi	315
LXXXIII	O plimbare pe strada Tournelles . . .	326
LXXXIV	În care Chicot doarme	331
LXXXV	În care Chicot se trezește	336
LXXXVI	Joia Verde	343
LXXXVII	Care va aduce și alte lămuriri capitolului precedent	350
LXXXVIII	Procesiunea . . .	360

LXXXIX	Chicot Întîi	366
XC	Capitalul şi dobînzile	372
XCI	Ce se petrecea lîngă Bastilia în timp ce Chicot îşi plătea datoriile la mînăstirea Sainte-Geneviève	378
XCII	Asasinatul	385
XCIII	Cum fratele Gorenflot se găsi mai aproape ca oricînd între spînzurătoare şi stăreţie .	399
XCIV	În care Chicot ghiceşte de ce d'Épernon avea sînge pe picioare şi nu în obraz	406
XCV	În dimineaţa luptei	413
XCVI	Prietenii lui Bussy	419
XCVII	Lupta	428
XCVIII	Încheiere	434

Redactor responsabil :
ALEXANDRINA ȚIMPĂU
Redactor artistic : ADRIAN IONESCU
Tehnoredactor : CONSTANȚA VULCĂNESCU

Dat la cules 25.05.68. Bun de tipar 25.07.1963. Apărut 1968. comanda 8662. Tiraj 100 140 legate. Hîrtie scris I A. 84/70. Coli editoriale 25,15. Coli de tipar 28. A. 5030. C.Z. pentru bibliotecile mici 84—31=R

Tiparul executat sub comanda nr. 80 404 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București — Republica Socialistă România

AL. DUMAS

DOAMNA DE MONSOREAU

Vol. I-II Lei 29,50

EDITURA TINERETULUI